

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 318.

3 פ"ג

ספר יוחסין

כבר היה ספר
של צבור
של המעשה
של המעשה
של המעשה
של המעשה

אשר אין וחבר ותקן וקבץ הפילוסוף שלם בלימודים כמהרר אברהם ולורר
המכונה ואק' ושו' ול' להורות שלשלת קבלת התורה ממשוה רבינו ע"ה עד עת
זמן המחבר זל'. גם צורף אל זה שאלת ותשובת של רב שרירא גאון וצל'
בשלשלת הקבלה. וקצת דברי הימים למלכי ישראל ומלכי האומות. וענין
הנשיא הנקרא ראש גולה ומה היה משפטו מאת העם. וישיבת סורא.
וישיבת פומבדיתא. ועניינים נפרדים ומעשים אשר ארעו את אבותינו נמצאו
בספרי מפורשים. ובפרט בספר בן גוריון הארוך. וספור ענין אחד שהיה בישראל
קרוב לחרבן שלש' כתות. הפרושים. והנוזרים הנקראים אש'ינוש. והצדוקי'.
ומנהג ודת כל כת מהם. ומשם מתבאר כי הצדוקים אינם הקראים שבומנינו
כי אלו מודים בשכר ועונש ותהיה. מה שאין כן הצדוקים. נדפס זה ארבע
עשרה שנה בקוסטנטינה בהשתרלו' נמרץ של החכם השלם הרופא המובהק
כמהרר שמואל שולם נל'. ועתה העיר השם את רוחינו להדפיסו במדינות
אלו בדאותינו גורל תועליות היוצאות מזה הספר כאשר יתראה בסוף הספר.
כדי להפיץ רצון כל הבא למלאות ידו לידע דברים נחמדים. ועוד נוסף על
מה שנדפס כבר. שלשלת הקבלה מן זמן היצירה עד משה רבינו ע"ה. ועוד
נוסף עליו חרושים יפים כגון פרק י"ח מהמאמר רביעי מספר יסוד עולם שחבר
הרב החכם הרופא רבי יצחק הישראלי לחרב רבי אשר אשכנזי זל'. עם הגהו'
שעשה והוסיף הגאון נר ישראל ול"מ מהר"ד משרה. איסוריש זל' וסדר הגאונים
הגדולים שהיו עד דורינו ורה. כפי אשר מצאנו שהגיה בכתב ידו בספר יסוד
עולם. ועוד איזה חרושים אשר מצאנו לקושי' בכתב יד שייכים לדברי הספר
הזה. ולשלמות המלאכה נדפס סדר עולם וזוא. בתוספת פרטי השנים בכל
פרט ופרט: הותחל יום ה'טוב תמוז ש"ס לפ"ק:

Loggia

פה קק קראקא

Cracovio
Handwritten notes

אשר תחת ממשלת אדונינו המלך האדיר והישר שטיפאנו
ירום הודו ותגדל ותתנשא מלכותו יראה ורע ויארץ וישראל
ימים. בימיו ובימינו חרשע יהודה וישראל ישכון
לבטח אמן:

Cracovia
Handwritten notes

Di Sanson...
Handwritten signature and notes

אמר שמואל יצו בן הקדוש רבי יצחק פיהם ז"ל המגיה:

ארץ

תלאזבות ישבתי. וגם שם לא שלותי. ומגוי אל גוי שולטלתי. ובגלגל
גלגל גולגלתי. וכל גל וגל שבא עלי. מאבד כל עמלי. נענתי לו ראשי.
להודות לא להקשות על הקושי. עד כי חסדי ה' כי לא תמו. השקיפו מן
השמים רחמו. חסדך ה' לעולם אהדור. אזכירה שמך בכל דור ודור:

ארץ

אשר לא במסכנות. יאכל בה לחם בינות. גליתי למקום תורה. בית לחם
נאור בגבורה. גבורי השערה לוחמים. ועל כל ההרים הרמים. הר סיני והר
המוריה. פלפלא חריפא ומרי חטיא. וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות.
לפיכך אנחנו חייבים להודות. ופה נשב עד כי יגדור. אחיך ציון לדור ודור:

ארץ

לא שבעה מים. ותאמר מי ישקני מים. אף כי כולה משקה. רב גלים ורב
שקה. ולחלוקה שתי בינות הב הב. הנחמדים מפומזוהב. אמרתי עס ה'
אלה. ונחנו מה ללה נדלה. אך דלה אדלה להשקות. את הרבים לזכורת
ולוכות. להרפים ספרים טובים מבאלדור. נזכרים ונעשים בכל דור ודור:

ארץ

ומלואה ורצון שוכני סנה. בואת הנני מושך וקונה. וכאש הניח ה' לי מסביב.
חשבתני לחבר חיבור חביב. דברי הימים וסדר עולם. מן העולם ועד העולם.
כי אף גם זאת שבכוס זה. רבים שתו ויחזו מחוה. אין גם אחד מהם כולל. אין
גומרין עליו את ההלל. כי לא בסדר יסדור. הרבות עולם מוסדי דור ודור:

ארץ

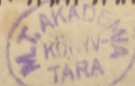
לעומק ולב מלכים אין חקר. אמרתי אעלה בתאמר וארחיק כל שקה. מלכים
ממש ומלכי רבנן. זכר קודש מצבתם תבנה ותכונן. עד ראיתי אין כל חדש
הכל מצאתי במעט מקדש. ועשה לנו כתובת פסים. ר' אברהם זכות בספר
יחסיין. ועד כה כל יראה ובל ימצא. והוא מדריך מן הקצה א הקצה. בתוך
הקדושים בכל זמן ומדור. ומשכנותם לדור ודור:

ארץ

וכל יושביה אנכי אקרב. בהדפסת ספר זה מועיל וערב. וגם תוספת על
הכתובה. נוסף בסוד קדושים רבה. ראה זה חדש הוא. לפני לא היה כמוהו.
שמואל ש' ולם היה המדפים ראשונה. ושמואל פיהם עלה באחרונה. זר:
שמי לעולם אאדור. וזה זכרי לדור ודור:

ארץ

תולה על בלימה. א עליון שוכן ברמה. הענק תעניק מברכתך. לעברך עובר
עבודתך. ותשלם כל המלאכה. שמורה בכל וערוכה. ואתם הדבקים בה'
לדעות. יושבי כל שבעה ארצות. הנה לכל אחד ארצו לפניו. יבא אלי בכסף
קנייניו. לקניין ספר זה הדור והדור. זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור:

אברהם בר שמואל בר אברהם זלות זלהה . לפי שישראל
 נמשלו לכבבים בשם ובמספר כמו סגולת כלי הזהב והמרגליות
 החשובות וכל שכן החכמים והחסידים כמו שנאמר והמשכילים
 יחידו כוהר הרקיע ומצדדי הרבים בכוכבים לעולם ועד . וראה ההבדל הגדול שיש
 בין מי שמוכה לעצמו לבד . ובין מי שמוכה לאחריו . כי הכוכב הוא האור בגלגל כנפש
 בגוף שהיא חציקר ובודאי כן הוא . כי הם רצוני לומר חכמי המשנה והתלמוד וכל
 הבאים אחריהם בספרים שעשו כדי לזכותנו הם מאירים נפשותינו . ולכן כדי לזכות
 לעצמי ולאחרים נתעוררתי לעשות זה הספר הקטן שאספר בו בשם ובמספר יחס
 חכמי המשנה והתלמוד בבלי הנמצא בידינו חוץ מרוב חכמי הבריייתא מפני שאינם
 ידועים לי ולא זמנם . וכן אביא כל הגאונים והמחבר'י ספר זמנם כל מה שאמצא . ולא
 אחגדר לומר כי הוא חכמה עמוקה כי בעונותי מרוב הה'דות והשביה צורך המזונות
 אין בי חכמה ודעת ולא עמד טעמי בי וריחי נמר . אבל כדי שאזכה בוה לזכור ההלכות
 והמדות החשובות הנאמרים מפיהם ושהם היו עושים . עשיתי זה הספר והוא דאני
 לי לעשותו שהוא קורא הדורות מראש היצירה שהוא חדוש העולם אשר הוא עיקר
 התורה בכללה לכל הנסים המורים על חדוש העולם ועל כח המצוי האמיתי עושה
 נפלאות לבדו עזרה בצרות נמצא מאד . כי אע"פ שהמלאכים נמצאי' הם נמצאים ממנו
 ותלויים על מציאותו ואיפשרי המציאות אבל לא נקרא נמצא מאד כי אם יחידו של
 עולם ברוך הוא שאיננו תלוי על מציאות זולתו והוא מחוייב המציאות וזהו הספר
 יש לו הדמות בוה לחכמת המספר והתכונה ומצוה גדרת מצוה . דבראשונה הייתי
 חושב מה יהיה שם זה הספר . אם נקרא אותו ספר צדיקים ויהי ממעט בכבוד
 החסידים שהם חכמים בודאי ולא עם הארץ חסיד ופירש רש"י אבל ירא חטא איפשר
 שיהיה שהרי עוסק בסחורה אף על פי ששמואל הנביא נקרא שמואל הצדיק בסוף
 פרק במה בהמה יוצאה בשבת . וכן יש שמעון הצדיק . ובסוף פרק התכלת חסידים
 פרש"י וזיונים למצות . ובבבא קמא פרק המניח אמרו מאן דבעי למיהוי חסידא ליקיים
 מילי דנזיקים . ואמרי לה מילי דברכות . ואמרי לה מילי דאבות . ובפר' כל כתבי אמר
 רבא וכי חסידו אנרא בשבתא שקלי . לא אמר רבא הנא בירא שמים עסיקין דלא
 ניתא ליה ליהנות מאחרים ובהינם נמי לא ניתא ליה דליטרה . ופירש רש"י אם חסידים
 הם יש להם לוותר משלהם בכל דבר שיש בו נדנדוד עבירה . ואף על גב דלאו שכר
 שבת גמור הוא שהרי לא התנה ומהיפקרא קא זכי . ומהו חסיד לא מיקרי לא אם כן
 מוותר משלו . והנא בירא שמים הוא ולא חסיד לוותר משלו ולא ניתא ליה דליהני
 מאחריני בזכיה דהפקר דידע שלא מרצונו הפקירו ובחנם לא ניתא ליה למשרח דלאו
 חסיד הוא למחול על שלו עד כאן . ומכאן נראה מעלת החסיד על ירא שמים . ובמסכ'
 תמורה ובפרק הגזול קמא שלא נקרא חסיד אלא מי שלא חטא כל ימיו מעיקרו . וגם

הקדמת המחבר

יראתי לומר ספר חסידים בעבור החכמים החסידים שהזכירו בזה השם. יוסי בן יעקב
ורבי יוסי הכהן ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בר אלעאי הנסמך ממנו ורוד המלך
ועזרא והלל ובבא בן בוטא ור' עקיבא ושמואל הקטן ושמעון החסיד הנזכר בתלמוד
ודומיהם ויראתי שלא ישרפוני בהבל פיהם ולהם דומיה תהלה. ולכן קראתיו
ספר יוחסין כמו שהם ע"ה קורין כן בפסחים פרק תמיד נשחט רבי שמלאי
אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה ניתני לי מר ספר יוחסין פירש
רש"י מתניתא דדברי הימים. אמר ליה מהיכן את אמר ליה: מלוד והיכן קביעת
בנהרדעא אמר ליה אין שונין לא ללודים ולא לנהרדעים וכל שכן דאת מלוד ומותבך
בנהרדעא ופירש רש"י לדחותו נתנוון. אנפיה אמר ליה מתנינא לך אמר ליה ניתני
לי מר בתלתא ירחי אמר ליה ומה ברוריה דביתהו דרבי מאיר ברתיה דרבי חנינא בן
תרדיון דהות קא גמרת תלת מאה שמעתתא מתלת מאה רבנין ביומא דסיתוא ואפילו
הכי בשית שנין לא יצאת ידי חובתה ואת אמרת ניתני לי מר בתלתא ירחי שקל קלא
פתק ביה. פירוש נטל צרור והשליך בו. וכן בפרק ידיעות הטומאה שקל קלא
פתק ביה. וכן בסוף פרק קמא דעבודה זרה בענין רבי מאיר ובפרק מי שאחזו פתקיה
ארבע מאת פרסי לשלמה בהדי דקא הוה ואויל אמר ליה מר: בין לשמו ובין שלא
לשמו לאכליו ושלא לאכליו אמר ליה צורבא מרבנן את תא ואימא לך לשמו ושלא
לשמו פיסולו בגופו לאכליו ושלא לאכליו אין פיסולו בגופו וכו' דאפש לברר איסורו
וכו'. בירושלמי רבי שמלאי אתא לגביה רבי יונתן אמר ליה אלפא אלפי אגדה אמר
לית מסורת בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלים ולא לדרומיים מפני שהן
גסי הרוח ומעוטי תורה ואת נהרדעי ודר בדרום. ועוד שם אמר ליה אמור לי הדה
מילתא מה בין לשמו ושלא לשמו לאכליו ושלא לאכליו וכו'. אמר רמי בר רב יודן
מיום שנגזר ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם דאמר מר זוטרא בין
אצל לאצל טעונין ארבע מאה גמלי פירש רש"י נגזר נשתכח טעמם בין אצל לאצל שני
פסוקים בדברי הימים. ובעל הערוך פירש שהוא פסוק אחד תחלתו אצל וסופו אצל
ואף על פי כן טעון ארבע מאה גמלי דרשא זה פירש בערך אצל: וכן בבראשית רבה
וויקרא רבה ובמדרש רות אמרו לא ניתן דברי הימים אלא להדרש והנך רואה כמה
הגדילו הענין הזה ואף על פי שזכר הרמב"ם ז"ל במפתח המשנה שאין בו תועל גדולה
דצה לומר להזכיר שמות החכמי' ויחוסים אינו כן כי הוא תועלת גדולה להחזיק ידיו
בתורה שבעל פה להחזיק הקבלה עד משה ארון הנביאים שקבלה מיד הקב"ה וכיצד
בא מחכם וחסיד אור העולם הוא רבינו הקדוש שאל אביך ויגדך
זקניך ויאמרו לך. ועוד הרמב"ם ז"ל עצמו בהקדמה כשבא לפרש למה כתב רבי
מסכת אבות אמר להודיע לנו שחקבלה איש מפי איש אמת וכולי ורש"י פירש בזה
עיקר גדול אחר בסוף פרק אלו מציואות על ענין הדר דרש להו הוי רץ למשנה לפי
שירא שישתכחו המשניות ויחליפו שמות החכמים ובמקו' חיוב פטור ובמקום

אסור ואמרו מותר ולא לבטלה כי אם לעיקר גדול נעשה הספר הראשון שהוא ספר
בראשית כל סדר הדורות ושמותם וכן הספר הרביעי שאף על פי שיש בו מצות רבות
נזיר וסוטה וברכת כהנים ורוב ענין הקרבנות והנרות וציצית ונדרים ודיני טומאה
וטהרה לא נקרא הספר ההוא אלא על שם הפקודים שהתחיל בו לעיקר גדול שכן
אמרו במסכת יומא במשנה ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה . וכבר ידעת
מה שהגדילו האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם בפרק כל הבשר ובפרק
קמא דמגלה וכן בפרק ששי הנוסף על מסכת אבות : וכמה כעס על זה רבי יוחנן על
רבי אלעזר בן פרת כדאיתא ביבמות ובשקלים בירושלמי וכן במדרב סיני רבה .
ואני תמיה מי התייר למחברים לכתוב הפסקים בלא הזכרת שם אומרם ולמה לא עשו
כליף וכחלאש ז"ל אלא שסמכו גם כן על מה שדרש אז רבי יעקב בר אידי לפייס לרבי
יוחנן כי כיון שהיה תלמידו רבי אלעזר על הסתם משם רבי יוחנן אומר וכן המחברים
בכר יודעו כי משם חכמי התלמוד אומרים אבל יותר טוב עשו הראשונים וגם להלמבם
ז"ל הקשו לו זה והשיב כי גם רבינו הקדוש עשה זה באמרם בתלמוד סתם מתניתין
רבי פלוני ולא הזכיר שמו כי אם בדבר מחלוקת שהיה לו ספק קצת או לבשל סברה
במו שאמר בעדיות . ועוד יש לנו תועלת לרעת מי הם החכמי כדי להקשו מדבריהם
לדבריהם כאמרו בתלמוד לא גידול בר מנשי ולא גידול בר מניומי לא גידול סתמא
למאי נפקא מינה למירמי מירידיה לירידיה וכן אמרו באבין סתמא . ובפרקמא דחולין
שבח רבי יוסף לעצמו נגד רבי יורא דרב יוסף גמר שמעתא מרב יהודה רבו שהיה
מדרק רב יהודה אפילו ספיקו דגברי . ועוד תועלת גדול לענין לפסוק הלכה נגד
החולקים עליה שזהו עיקר התורה וגם מסדר הדורות דהלכה כבתראי מאבי ואילך .
ובפרק רבי אלעזר דמילה כתב הראש תמנהי על רב אלפס דכתב דהלכה כרבה דהוא
בתראה נגד רב ובשאר דוכתי כתב דמאבי ואילך הלכה כבתראי אבל קודם לכן
קיימא לן דהלכה כרב לגבי תלמיד ואלו נחלקו רבה ורב יוסף כל שכן שהלכה כרב
שהוא רבו מרב יהודה רבם ובפ' שני דעירובין כתב הראש הרב רבי מאיר פסק כרבא
והלמבם כרבה וכן נראה דאין הלכה כתלמיד במקום הרב ומאבי ורבא ואילך קל
הלכה כבתראי אבל לא כאבי ורבא כנגד רבם . אבל בריש פרק נזיר הנשה בלובן
שבתוך הכוליא מהראש והתוספות נראה להפך שפסקו כאבי נגד רבה רבו וכן
בתחלת סוכה כרבא נגד רבה רבו אבל בפרק המדיר כתב הראש ז"ל שנסתפקו
הגאונים אם יובן זה גם כן כנגד רבה שהוא רבו של אבי ורבא ואולינן לחומרא וכן
לחוכיר באי זה מקום היו יש תועלת לידע ההלכה כמו שאמרו בסוף גישין על ענין
דמבשלינן קלא אם יהיה הלכה כרב ששת כיון שהיה שוכן בנהרדעא מקום שמואל
כדאיתא בפרק בני העיר . וכן כתב רבינו שמשון בספר כריתות כי מהפינות הגדולות
והנרחות לרעת דרבי התלמוד הוא לידע התנא והאמורא מי הוא ובאי זה מקום

הקדמת המחבר

היו וכן הלכה כרבו כשחולק עמו תלמידו בחייו חוץ מר' עקיבא עם רבי אליעזר רבו
 כראיתא בפרק כיצד מברכין בעבור שמצאנו אותו נוטה לדעת בית שמאי כדעת
 הירושלמי ובפרק רבי אליעזר דחולין. בהלכות גדולות ז"ל ור"ף והרמב"ם פסקו כרבא
 דמקנחו בכותל ולא בקרקע. ורבי זרחיה הלוי פסק כרב פפא משום דבתראה הוא
 והרמב"ן ז"ל השיג עליו כי רבא רביה דרב פפא ואין הלכה כתלמיד במקום הרב.
 והרשב"א ז"ל כתב דאי מהא לא איריא דבתראי לא אמרינן הכי דהא רב נחמן רביה
 דרבא ואפילו הכי כל שלא היה יושב לפני רב נחמן קיימא לן כרבא וסימנא אינא
 במילתא דכל היכא דאשכחן אמ' ליה רבא לרב נחמן הוא דחשיבין ליה תלמיד יושב
 לפני רבו ולא קיימא לן כוותיה אבל כשנחלקו שניהם כשני חולקים בעלמא הלכה
 כרבא. והכא נמי ברב פפא שנחלק על רבא הוא אפשר דכיון דבתראה ק"ל כוותיה.
 וכן הראש פסק כרב פפא דבתראה הוא. וכמו שהקפידו בהלכות לאמרם בלשון רבו
 כמו שאמרו הלל אומר מלא אין מים שאובין פוסלין את המקוה שחייב אדם לומר
 בלשון רבו כמו שפירש הרמב"ם ז"ל משם אבותיו כי שמעיה ואבטליון היו גרים ולא
 היו יודעים להזכיר בגרונם והא' ובמקום הין אומרים אין. ועוד אמר יש מי שפירש
 שאמרו הן ולא הין ב' ד' ופרש' בפרק דשבת אינו לשון משנה אלא לשון תורה וכך
 שמעה מפי שמעיה ואבטליון. ובעל הערוך בערוך לשון פירש שלא אמר קבין גלוג
 אלא הין בלשון משה רבו או בלשון שמעיה ואבטליון. ותימא על בעל הערוך כי לוג
 שמן לשון תורה הוא וכן בנביאי ברעב שומרון מצינו לשו' קב ורובע הקב חרוני וגו'
 ואלו גורסין הין בהא' ולא באלף ולא בחסרון יו"ד וכולי כן בשמות עצמם היו מקפידו
 וכן בלג שאכלו יתב רב ספרא וקאמר לשעם אל רבינא לשעום איתמר למאי נפקא
 מינה משום דחייב אדם לומר בשם רבו. וכן בפרק דבכורות ובפ"ר ישמעאל בעא רבי
 אסי מרבי יוחנן יין שמסכו גוי אל מוגו בג'מל וז"ן אל' והא כתיב מסכה יונה אל לשון
 תורה לחוד ולשון חכמים לחוד. וכן בפר' ראשית הגז הקפידו ר' יוחנן על איסי בר היני
 מלשון תורה ללשון חכמים שהיה קורא כפי גרסות דש"י איסי לבנו דההלי"ם ככתוב
 בתורה ואל' ר' יוחנן שיקרא רחלות בלשון חכמי. אבל בגמרא אומר כי ר' יוחנן הי"ה
 קורא עם בניו. ורש"י נשמר כי לא ראינו בן לר' יוחנן כי מתו בניו. ואין זה דוחק כי אולי
 זה הבן מת לו בן עשר למשנה או גדול יותר. או אולי נשאר לו בן לזנותו עם בנותיו
 שנשארו לו כמו שראינו שאמר לר' אלעזר אם משום בני וכו' וראינו לר' אלעזר שהיה
 לו בן שמו ר' פדת כשם זקנו. ומה שאמרנו כי בשמות החכמים הקפידו כן זה מצאנו
 בגמרא דיומא שהיה קורא רב חנן לחיאי בר רב זכריה בן קפוטל בפ"א ואל רב שיקרא
 בב"ית קבוטל. ובירושלמי כהנא שאמ' לרב מה ניתני קבוטר קבוטל והוה קיים מצלי
 באצבעייתיה ספר קבוטר. וכן בפ' כיצד מאברין שאמר ר' יוחנן שקרא עם ר' אושעיא
 רבו י"ח שנה ולא למוד במשנה ממנו כי אם מאברין והוא באלף ועוד שם אנשי יהודה

שדקדקו בלשונם נתקיים תלמודם ולא לאנשי גליל וכן שבחו לר' רחבה דפוס בדית'
 בסוף פ' אין עומדין דהוה דייק מפומיה דרב יהודה רבו המלור' ושמן דגברי שאמר
 הר הבית סמיו לפנים מסמיו ולא אמר אצמבה או אצטוונית כדאמרי' בפ' ק' דפסחי' □
 ובהרבה מקומו'. ובשמו' יש מפרשי' כי בשמות דייק כי נסתפק לו אם שמעה משם ר'
 יהודה בר אילעאי או מרב יהוד'. וכן פי' רב צמח גאון בערוך רחבה. אבל רש"י פי' בפ'
 מקום שנהגו ספק שמעה מרב יהודה או מר' יהודה נשיאה דהוה נמי בהאי דרא וכן
 פי' רשב"ס ו'ל. אבל בפ' ק' דביצה רש"י חזר בו ואמר כי הוא רב יהודה ולא ר' יהודה
 נשיאה כי לא ראה רחבה את ר' יהודה נשיאה אע"פ שהיה בדורו כי הוא בפוס בדית'
 ורבי יהודה נשיאה בארץ ישראל. והערוך בערך רב האריך בזה משם רבי' חננאל
 אע"פ שהתוספו' בפרק אילו טריפו' ובתחלת ביצה לא רצו זה הפי' האחרון. המפרשי'
 אמרו אותו. וכן ראינו בקדושין שהקפיד רב יהודה על רב נחמן כשהלך לפניו לדין
 אפילו במולי דעלמא ובפרק הגזול קמא אמר ליה רב אשי למר קשישא לאו אמינא
 לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איחמר. וכן הרמב"ן ו'ל כתב בנסתשא
 את שמותם על שפתיך. וכל שכן בזה הספר הקטון שאגב גררא אביא פירוש דין או
 תועלת שנראה בעיני שהוא חרוש. ואני שואל עור מהש"ת שיורני דרך האמרת
 ואוכה לגומרו ולכתוב אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'. ואענה חורפי דבר
 כי בטחתי בדבריך. מוקני' אתבונן כי פקודיך נצרת. פנה אלי וחנני במשפט לאוהבי
 שמך: אמן:

The text on this page is extremely faint and illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. It appears to be a single paragraph of text, possibly a list or a series of entries, but the individual words and their meanings cannot be discerned.

171

דרך ראשון . יום ששי ליצירה . ילקוט פ' בראשית דף י' ע"ב מפרקי רבי אליעזר באחר
 בשבת נכנס אדם במימי גיחון העליון עד שהגיעו המים עד צוארו והיה מתענה שבע
 שבתות ימים עד שנעשה גופו ככברה . עד שאני בחיים אבנה לי בית מלון לרבעי
 אמר ומה הלחות על ידי שהן עתידין ליכתב באצבעו של הקב"ה עתידין מימי הירדן
 לכרות מפניהם . גופי שגבלו שתי יריו ורוח נשמת פיו שנפח באפי על אחת כמד
 וכמה לאחר מיתתי יבאו ויקחו את עצמותי ויעשו להם עבודה זרה אלא הדיני מעמיק
 את ארוני למשה לארץ מערה לפנים ממערה לפיכך נקראת מערת המכפלה :

ילקוט בראשית סוף סי' לד מן ויקרא רבה . כו דורות קדמה דרך ארץ את התורה
 שנא' לשמור את דרך עץ החיים . דרך זה דרך ארץ . ואחר כך עץ החיים זה התורה :
 ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו ובצלמו ויקרא את שמו שת . וכל ימיו
 של אדם תחיל שנה ומת שנת תחיל ליצירה . ציוני פ' חיי ר' קסמה אומר שת קבר
 אדם . ר' רחומאי אומר הקבה קבר אותו . ובסדר עולם חנוך קבר אותו וחיה
 אחריו כ"ח שנים : ילקוט בראשית דף י"א ע"ד סי' מא . זה ספר הקבה עבר את
 השנה ואחר כך מסר לאדם שנ' זה ספר תולדות אדם . אדם הראשון מסר לחנוך
 ונכנס בסוד העבור ועבר את השנה שנ' ויתהלך חנוך את האלקים . חנוך מסר לנח
 ועיבר את השנה שנ' עוד כל ימי הארץ וגו' . נח מסר לשם ועיבר את השנה

ויקרא כהן שנ' נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק . ומלכי צדק
 מלך שלם וגו' . וכי כהן היה . אלא על ידי שהיה בכור והיה משרת לאלהיו ביום
 ובליילה נקרא כהן . ושם מסר לאברהם ועיבר את השנה שנ' והוא כהן לאל עליון .
 אברהם מסר ליצחק ועיבר את השנה לאחר מיתתו של אברהם שנ' ויהי אחי מור
 אברהם ויברך וגו' . על ידי שנכנס בסוד העיבור ברכו ברכת עולם . יצחק מסר
 ליעקב . יצא יעקב לחוצה לארץ ובקש לעבר את השנה אל הקבה ליעקב אין לך

ספר יוחסין

לעבר הרי יצחק אביך יעבר את השנה בארץ שנאמר וירא אלקים אל יעקב עוד למוצ
 עוד שפעם ראשונה נגלה עליו ומנעו מלעבר את השנה בחוצה לארץ וכשבא לארץ
 אמר לו הקבה קום עבר את השנה ועל שנכנס בסוד העבור ברכו ברכת עולם. יעקב
 מסרו ליוסף ואחיו והיו מעבדים את השנה בארץ מצרים. מת יוסף ואחיו
 נתמעטו העבורים וכך עתידים להתמעט בסוף מלכות רביעית. וכשם שנגלה הקבה
 על משה ואהרן כך עתיד להגלות על מלך המשיח; במדרש אסתר דף ל"ז ע"ד.
 רבי ברכיה פתח מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וגומר מתחילת ברייתו של עולם
 התקין הקבה לכל אחד ואחד מה שראוי לו. אדם ראש ליצורים. קין ראש להורגים
 הבל ראש לנהרגים. נח ראש לנמלטים. אברהם ראש למולים וכו'.

שת

דור שני. ק"ל ליצירה. ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את
 אנוש. ושני חייו של שת תתקלב שנה. ומת שת ונקבר שנת

אלף ס"ב ליצירה; ילקוט פרשת בראשית מפרקי רבי אליעזר משת עלו ונתייחסו
 כל הדורות של צדיקים וכו'.

אנוש

דור שלישי. ר"ה ליצירה. ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את
 קינן וכל ימיו של אנוש תתק"ה שנה. ונקב שנת אלף ק"מ ליצירה.

דור רביעי. ש"ה ליצירה. ויחי קינן שבעים שנה ויולד את
 מהללאל; וכל ימיו של קינן תתק"ש שנה. ונקבר שנת אלף

קינן

מאתים ושלשים וחמשה ליצירה;

מהללאל

דור חמישי. ש"ה ליצירה. ויחי מהללאל חמש שנים
 וששים שנה ויולד את ירד. וכל ימיו של מהללאל תתצ"ה

ירד

שנה. ונקבר שנת אלף ר"צ ליצירה;

דור ששי. ת"ס ליצירה. ויחי ירד שתים וששים ומאת שנה
 ויולד את חנוך. וכל ימיו של ירד תתקס"ב שנה. ונקבר שנת

אלף תכ"ב ליצירה;

נשלם תקלב הראשון שבו משלימים חמה ולבנה מהלכתן ומתחילי מהלכתן בנקודה
 אחת:

חנוך

דור שביעי. תרכ"ב ליצירה. ויחי חנוך חמש וששים שנה;
 ויולד את מתושלה ויתהלך חנוך את האלקים וגו'. וכל שני

חייו של חנוך שס"ה שנה. ואיננו כילקח אותו אלקים שנת תתקפ"ו ליצירה; עיין
 באותיות רבי עקיבא דף ש' ו' בספרי קבלה תמצא שחנוך בן ירד הוא משטרו ומעיד

שהשם יתברך ראשון ואהרון ומבלעדיו אין אלקים וכו'. ובבראשית רבה פרק כ"ח
 אמר רבי איבו חנוך חנה היה פעמים צדיק פעמים רשע. אמר הק"ב: עד שהוא

צדיק אסלקנו:

מתושלח

דור שמיני . תרפ"ו ליצירה . ויחי מתושלח שבע ושמונים
 ומאת שנה ויולד את למך . וכל ימיו של מתושלח התקלס
 שנה . ונקבר שנת אלף ושש מאות וחמשים ושש ליצירה . ומיצה כל שנותיו עד
 המבול . וקבר את בנו למך ה' שנים קודם המבול : ילקוט בראשית דף י"ב ע"א
 ממדרש אבכיר . אמרו מתושלח צדיק גמור היה . וכל דבור ודבור שהיה יוצא
 מפיו היה מושל לל משלים בשבחו של הק"ה . והיה שונה מ' מאות סדרי משנה
 כיון שמת שמעו קול רעש ברקיע שהיו עושין לו הספר והיו יורדין דמעות מעיני חיות
 על מקום פטירתו . כיון שראו כך עשו לו הספד מלמטה וקבע להם הק"ה זמן אחר
 זמן לרור המבול בשכר שהספידוהו ו' ימים . ובכ"ד פרשת נח ויהי לשבעת הימים
 מלמד שתלה להם הק"ה שבע ימי אבלו של מתושלח הצדיק כדי שיעשו תשובה
 ולא עשו :

למך

דור תשיעי . תתע"ד ליצירה . ויחי למך שתים ושמוני ומאת שנה
 ויולד בן . ויקרא את שמו נח . וכל ימיו של למך תשע"ז שנה
 ונקבר שנת אלף ושש מאות וחמשים ואחת ליצירה :

נח

דור עשירי . אף לו ליצירה . ופרטן אדם קל . שת ק"ה . אנוש צ'
 קינוע' . מהללאל ס"ה . ידר קס"ב . חנוך ס"ה . מתושלח קפ"ו .
 למך קפ"ב . ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת : והיו
 כל ימי נח תתקנ' שנה ונקבר שנת ב' אלפים וששה ליצירה :

נולד יפת בנו הגדול שנת אלף תקנ"ו ליצירה . נולד חם בנו השני שנת אלף
 תקנ"ז ליצירה . נולד שם בנו השלישי שנת אלף תקנ"ח ליצירה . שנאמ'
 שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול . והפסוק הקדים לשם .
 מפני צדקתו וחשיבותו . ושנולד מהול' . ושיצא ממנו אברהם :

שנת

תתקפ"ז ליצירה נלקח חנוך שנ' ויתהלך חנוך את האלקים אחרי
 הולידו את מתושלח שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות . ויהי
 כל ימי חנוך שס"ה שנה . ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותם אלקים
 נמצא שחנוך נלקח שנת תתקפ"ו ליצירה . אחרי שראה את אדם הראשון בחייו שח
 שנה . ולקח אותם אלקים אחר שקבר אדם לו שנה . וזה לדברי בעל סדר עולם לעיל
 אצל פטירתו של אדם : וכשתמצא לומר . רצה לומר כשתבא לתמצית
 הדברים הרי לפניך . כשנולד חנוך היה שת בן תצ"ב שנה . ובן תת"ו כשנלקח חנוך
 ורא' אותו שס"ה שנה . ואנוש היה בן שפ"ו שנה . ובן תשל"ב בעת שנלקח . וראה אותו
 שס"ה שנים . וקינו היה בן רצ"ו שנה . ובן תר"סכ בעת שנלקח . וראה אותו שס"ה
 שנה . ומהללאל היה בן רכ"ז שנה ובן תקצב בעת שנלקח . וראה אותו שס"ה שנה .
 וידר אביו היה בן קס"ב שנה . ובן תק"כו בעת שנלקח וראה אותו שס"ה שנה . כשנולד

ספר יוחסין

היה חנוך אביו בן ס'ה שנה. וזוהי אחריו תל"ה שנה; וכן ש' שנה כשנלקח -
ולמך נכדו בן מתושלח היה בן מ"ח שנה. כשנלקח חנוך ונקו נמצא בהכרח כשנולד
נח היה מתושלח בן שלש שנה. וראה את נח תר שנה;

שנת תתקל ליצירה. נפטר אדם הראשון. אחר שראה שת בנו תר
שנה. ונכדו אנוש תרצה שנה. ונינו קינן תל"ה שנה. ומהללאל
תקמ"ה שנה. וירד תע שנה. וחנוך ש"ח שנה. ומתושלח רמ"ג שנה. נמצאת
אומר שת שמש את אדם תת שנה. ואנוש שמש את אדם תרצה שנה. ונינו
קינן תלה שנה. ומהללאל תקמ"ה שנה. וירד תע שנה. וחנוך ש"ח שנה.
ומתושלח שמש את אדם רמ"ג שנה. וממנו הקבלה:

שנת אלף מ"ב ליצירה מת שת דור שני בנו של אדם הראשון;

שנת אלף ק"מ ליצירה. מת אנוש דור שלישי;

שנת אלף ר"לה ליצירה. מת קינן דור רביעי; ביוסיפון ספר שני פרק י"א

ברברי אלכסנדרוס מוקדון שכתב לרבו ומלמדו הגדול אריסטוטלוס ויגר
לו אשר קרהו בארץ הודו. זה השונו. ויכתב בה כאשר באתי בארץ פרסיאקון
היא מדינת ארץ הודו באתי באיי הים. ושם מצאתי בני אדם דומים לנשים ואוכלים
דגים חיים ומדברים בלשון בני אדם בלשון יונית. ויאמרו לי ראה כי בתוך זר;
האי קבר מלך קדמון ושמו קינן בן אנוש שהיה קודם המכול מולך על כל העולם כלו.
והיה האיש ההוא חכם ומבין בכל החכמות ומושל ברוחות ובשדים ובמויקים. ויבן
בחממתו כי השי' יביא מכול על הארץ. ויכתוב את העתיד להיות מזה על הוחרת
אבן והנס שם והכתב כתב עברי. ויכתוב עוד בכתב ההוא כי בימיו הציף אוצ'אנוס
(הוא ים אוקיינוס) שלישו של עולם. וכן עשה בימי אנוש בן שת בן אדם הראשון
וכו'. ויש סמך לזה בדברי רז"ל. בבר' ובמקומות אחרים. שני פעמים כתיב
הקורא למי הים וישפכם. כנגד שני פעמים שעלה הים והציף את העולם. ועד
היכן עלה בראשונה ר' יודן ור' אבהו ור' אלעזר בשם ר' חנינא בראשונה עלה עד עכו
ועד יפו. ובשנייה עלה עד כיפי ברב"א (הם סלעים) ר' חנינא ור' אחא בשם ר'
חנינא בראשונה עלה עד כפי ברב"א. ובשנייה עד עכו ועד יפו החד ואומר עד פה
תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד פה תבא ולא תוסיף עד עכו תבא ולא תוסי'
ופה ישית ביפו בגאון גליך. ר' אלעזר בשם ר' חנינא אמר בראשונה עלה עד
קאלבריא. ובשנייה עד כפי ברב"א. בר סוף פרשה כג';

שנת אלף ל"ו. נולד נח. שנת אלף ל"ז. מת מהללאל דור חמישי;

שנת אלף תל"ב. מת ירד דור ששי. שנת אלף תרנ"א. מת למך דור תשיעי;

שנת אלף תל"ו היא שנת המכול. בו מיצה מתושלח הצדיק כל שנותיו

ומת סמוך למבול. וזק"בה המתין להם עוד נוסף על זק שנת

שנתן להם

שנתן להם זמן לשוב שנאמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה . עוד המתין להם שבעת ימי אבלו של מתושלח . ואחר כך הביא עליהם את מי המבול . שם שמש ארז מתושלח צ"ח שנה . ומתושלח שמש את אדם רמג' שנה ; והיו לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ :

במסכת נדה פרק האשה . סיחון ועוג אחים הוו כו' . ובחנחומא ויבא הפליט (בענין לוש) זה עוג שפלט מדור המבול . ובמרדשו של רבינו בחיי פדשת חוקת . שמחואל מכני האלקים בא על אשתו של חס סמוך לכניסתו לתיבה ונולד סיחון . ולפיכך שמש חס בתיבה לחפות על אשתו :

שנת אלף תרל"ח ליצירה היא שנתים אחר המבול נולד ארפכשד לשם בן נח וגו' . שנת אף תרצ"ג ליצירה נולד שלח לארפכשד . שנת אלף ותשל"ג ליצירה נולד עבר . ותפש בית המדרש וישיבה . והוא אבי כל בני עבר . שנת אלף ותש"ז ליצירה נולד פלג . ועבר אביו התנבא עליו שבסוף ימיו נפלגה הארץ ללשונות . שפלג חי ר"ש שנים וכלו שנותיו לאלף ותתקצו ליצירה ואז נפלגה הארץ : שנת אף תשפ"ו ליצירה נולד רעו : שנת אף תת"ט ליצירה נולד שרוג . שנת אף תת"מ ליצירה נולד נחור : שנת אף תתע"ט ליצירה נולד תרח אבי אברהם : שנת אלף ותתקמ"ח ליצירה נולד אברהם . אחר כך נחור . ואחר כך הרן . המבול היה בשנת אלף תל"ו . ומהמבול עד אברהם רצ"ב שנה . שנת אלף ותתקנ"ח ליצירה נולדה שרה . וקבלת רז"ל שהיא יסכה בת הרן אחי אברהם . והוליד אותה היותו בן שנים שהרי הרן היה שלישי לאברהם :

שנת אלף תתקצו ליצירה . היה הפלגה . והיא שנת ש"ם אחר המבול . וכן הוא בבראשית רבה פרק לו' . וזה פרטן . אדם קל . שת קה . אנוש צ' . קינן ע' . מהלאל ס"ה . ירד קל"ב . חנוך ס"ה . משותלח קפ"ו . למך קפ"ב . נח תר עד המבול . הרי אלף תל"ו שנה עד המבול . ומהמבול עד הפלגה ש"מ שנה . וזה פרטן . ב' שנים אחר המבול נולד ארפכשד . ל"ה של ארפכשד . ל' של שלח . ל"ד של עבר . ר"ש של פלג שבסוף ימיו נפלגה הארץ . שהרי לא בא הכחוב לסתום אלא לפרש כו' הרי ש"מ שנה מהמבול עד הפלגה . נמצא שהפלגה היתה שנת אלף תתקצו ליצירה . וכל שנותיו של נח היו תתק"ן . נמצא שמת נח שנת שני אלפים ו' ליצירה . והם ו' שנים אחר הפלגה . ואברהם היה בשנת הפלגה בן מ"ח שנה . נמצא שהיה אברהם בן ג' בשמת נח : כסימנו של הראב"ע ו' :

ספר

ספר שמות

ספר ויקרא

ספר שמות

ספר דברים

ספר יהושע

ספר שופטים

ספר שמואל

ספר מלכים

ספר מלכים

חורבו רב

חורבו רב

עד כאן מה שנתוסף בהספר

מהיצורה

ועד המבול אלף וחלנו שנה . כמו שנראה בתורה . (וכמו שכבר אמרנו לעיל בפרשות ובפירושי) והלמכם בספר שופטים פרק ט' דהלכות מלכים ומלחמותיהם כתב אדם נצטווה ששה מצות . על עבודתה זרה . ועל גלוי עריות . ועל הגול . ועל הדינים . אף על פי שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו . והדעת נוטה להן מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה . הוסיף לנח אכר מן החי שנאמר אך בשד בנפשו דמו לא תאכלו . נמצאו מצות . ובפרק גיד הנשה סוף דף צ"ב . שלשים מצות נצטוו בני נח ואין מקיימין אא שלשה . שאין כותבין כתובה לזכרים . ואין שוקלין בשד המת במקולין . ואחת שמכבדין את התורה . (עין שם ברש"י) וכן היה הדבר עד אברהם . בא אברהם נצטווה יתר על אלו במילה . והוא התפלל שחרית . ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום . (היא הנקראת תפלת מנחה) . ויעקב הוסיף גיד הנשה . והתפלל ערבית . ובמצרים נצטווה עמרם (אביו של משה רבינו) במצות יתירו . עד שבא משה רבינו ונשלמה התורה על ידו ; ובפרק עושין פסין אדם הראשון חסיד גדול היה והתענה מאה ושלושים שנה השנים שפירש מאשתו ובסוף הוליד את שת בדמותו שקודם לזה נולדו רוחין ושירין משכבת זרע לאונסו . ומתושלח הצדיק בנו של חנוך הנהפך לאש מבשר כפי הקבלה כמו אליהו ז"ל . כמו שאמרו התוספ"ו בפרק אלו טריפות כי לקח אותו אלקים וקרא שמו מטטרון . ומת שבעת ימים קודם המבול רצה לומר מתושלח הצדיק . ואז נח בן תר שנה ;

מהמבול

עד מולד אברהם אבינו ראש היחס אב המון גוים רצ"ב שנים וכשהיה אברהם אבינו בן מ"ח שנה עשרה שנים קודם שמת נח וזיה דור הפלגה שנתישבו בו הארצות ללשונותם בסוף ימיו של פלג כדאיתא בפרק קמא דשבת ובסדר עולם . ונקרא גם כן פלג כי ממנו ואילך נפלגו חיי האנשים ולא היו חייהם כי אם חצי ימיהם של הראשונים וגם הוא מת בחצי ימיו של עבר אביו אבל שם בן נח ראה י"ב דורות עד שנת כ' ליעקב אבל עבר בן נכדו של שם היה עד ע"ט שנים ליעקב ובית דינו של שם גזרו על הזנות שנאמר ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף כדאיתא בע"ז ובסנהדרין ;

ונח

מת בשנת טז למולד אברהם והסימ' נתן הראב"ע ז"ל היה אבינו אברהם בן ג' כשימת נח . וכשנמול אברהם היה בן צ"ט שנים ואז היה הפיכת סדום שהוא לא שנה אחר דור הפלגה וקרוב לז"ב שנה אבל צוער היתה שנה אחרת ישובה אחר ישוב סדום והוה שאמר אמלטה נא שמה כמספר לא שנה כדאיתא בפרק קמא דשבת ;

אברהם

אבינו עליו השלום שמר כל התורה כוללה שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרותי מצותי הקותי ותורת

ספר יוחסין

ונמרא דעבודה וזה שלו היה ארבע מאות פרקים • ובפרק אמר להם הממונה ששמר
 אפילו עירובי תבשילין ויש בזה סוד למה לא הזכירו מצוה אחרת אלא לומר שהוא
 ע"ה הודיע חדוש העולם שנאמר הרימותי יד וכו' קונה שמים וארץ • ואם כן לא
 יקשה מאמר אברהם קנין אחד • שנאמר קונה שמים וארץ • שהוא הודיע שהם קנינו
 של הקבה עד שאמרו כל האומר ויכולו שותף הוא להקבה שחדוש העולם הוא ע"ה
 לימדו בפי הבריות כדאיתא בבראשית רבה פרשת מלכי צדק אף על פי שבגמרות
 פסחים על ענין הושע אמרו שם שלשה קנינים קנה הקבה ולא זכרו שם אברהם אלא
 לשמים וארץ אמרו קונה שמים וארץ • עם כל זה אברהם לימדו לבריו • וכבר ידוע
 כי טעם העירוב משום זכור את יום השבת אחר שבא להשכיחו כדי שיברור מנהג
 יפה גם לשבת וכן הוא שנשכח החדוש העולם בפי הכל והזכירו אברהם אבינו ע"ה;
 ובבראשית רבה בפרשת תולדות עירובי הצירות והוא גם כן שלא יוציאו מרשות
 היחיד לרשות הרבים שהוא ע"ה הודיע שיש יחיד בעולם וקרא בקתורא במצרים
 התכונה כדי להודיע מצד התנועות על היחיד הראשון וכי הוא בראם כאשר זה גלוי
 בספר דברי הימים לנוצרים וזהו עיקר התורה והנסיים והוא עליו השלום תקן זמן ג'
 תפלות אלא שבתורה אינו מפורש כי אם תפלת שחרית לו • ומנחה ליצהק • וערבית
 ליעקב אולי כל אחד מהם היה יותר וריו כפי מדתו • אף על פי שאמרו כי אברהם זריו
 מאד במנחה ולכן אמרו שתקן כל אחד תפלה בפני עצמה אבל כיון ששמר אברהם
 אפילו דברי סופרים כל שכן התפלה שיש לה עיקר בחורה • וכן בריש פרק אמר
 להם הממונה צלותיה דאברהם מבי משחרי כותלי ופרשי תפלת המנחה שזמנ' מהצו
 הינם ואברהם שהיה זריו מקדים מתחלת זמנה עד כאן • ומוה נראה שיותר שכר יש
 למתפלל מנחה גדולה אף על פי שמנחה קטנה היא בזמן תמיד של בין הערבים שבכל
 השנה חוץ מערב פסח וכן פירש בעל הערוך כי יצחק למד מאברהם תפלת מנחה ומה
 שאמרו צלותיה דאברהם פירוש תפלות האבות כלם ולא הזכיר אברהם אלא מפני
 שהוא עיקר וזה הביא בערך שחר • ורב צמח פירש צלותיה דאברהם תפלת מוסף
 שהיא גם כן מתפלת שחרית שתיקן • וזה הפירוש אינו כי בפרק אין עומדין אפילו
 לר' יוסי בר חנינא אומר שתפלת מוסף לא תקנו האבות • וכן בריש פרק תפלת
 השחר והתוספות בפרק תפלת השחר יצחק תקן תפלת מנחה והוא דאמרינן צלותיה
 דאברהם וכולי • יש לומר היינו אחר שתקנה יצחק • ונראה יותר כמו שפירשנו
 ונתנו סימן לאלו השלושה תפלות האות השניה מהאבות בק"ך • צהלים • ערבית;
 והוא עליו השלום ראה לנח אף על פי שהיה עשרה דורות ביניהם שהיה בן ל"ה שנים
 כשמת נח כאשר נראה בפסוק כמו שאמרנו ונולד ל"ב שנים קודם תשלום שני אלפים
 מתוהו • ומאז התחיל לדרוש התורה רצוני לומר כשהיה בן ל"ב שנים • ונחשב בכותא
 ובקררו עשר שנים כדאיתא בסוף פרק המוכר את הספיני' עד שגרשו המלך ממלכותו
אבל בן

אבל בן שלש שנים הכיר את בוראו כמנין עקב כמו שדרשו ביומא ובנדרים .
 והרמבם ז"ל כתב במדע כי בן ארבעי' שנה הכיר את בוראו וכבר השיג עליו הרא"ב
 והרמב"ן . אבל בכראשית רבה פרשת ויגש ובדרש חוית אמרו בן שלש שנים ושם
 בכראשית רבה פרשת תולדות נח ובמדרש חוית גם כן אמרו בן מ"ח שנה שהוא שנת
 הפלגה הכיר בוראו . והרמבם ז"ל מכאן למד אלא שלקח גרסא משובשת . וזה
 יהיה פירושו כי החחיל בן שלש שנים ונשלם ידעתו כשראה הפלגה וכי נפלא
 מעשיו של הקבה בשנת מ"ח למולדו . וכשהיה בן נ"ב שנים התחיל לדרוש הרנורה
 כאשר אמרנו ונתקיים ואת הנפש אשר עשו . והיה בן שבעי' שנה כברית בין הבתרים
 וחזר לחנן . וכשהיה בן ע"ה שנה אמר לו הקבה שיצא מחנן ללכת לארץ ישראל
 כראיתא בסדר עולם . והיה צנוע ועין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה ונריב גדול
 אשריו ואשרי בניו אחריו :

יצחק

אבינו נולד לק' שנים לאברהם בשנת שתי אלפים ומ"ח ליצירה ונעקד
 בן ל' שנים . הגה נעקד יצחק אבינו בהר המוריה . ומסורת ביד
 הכל שהמקו' שבנה בו דוד ושלמה בגורן ארונה . הוא המקום שבכ"ו אברהם המזבח
 נעקד עליו יצחק . והוא המקו' שבנה בו נח כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריבו
 עליו קין והבל . ובו הקריב אדם חראשין קרבן כשנברא . ומשם נברא . כך
 כתב הרמבם פרק שני דהלכות בית הבחירה ע"כ : ובפרק הבא על יבימתו הוכיחו
 התוספות מספרי שרבקה היתה בת י"ד שנים כשנשאה יצחק אבל בסדר עולם אומר
 בת שלש שנים והמדרשים חלוקים :

יעקב

אבינו נולד לששים שנה ליצחק שנת שני אלפים וק"ח ליצירה והירי:
 בבית מדרשו של שם ועבר . ומבניו לא ידענו באי זה שנה נולדו חוץ
 מיוסף הצדיק שהיה יעקב בן צ"א שנה כיצד כשנכנס יעקב במצרים בן ק"ל שנה אז היה
 יוסף בן ל"ט שנה נמצא כשהיה בן צ"א נולד יוסף ואז נשלמו ה' ליד שנים שעבד ברחל
 ולאח . ומדרך סברא נולד לוי כשהיה יעקב בן פ"ו שנים ה' שנים קודם שנולד יוסף וכן
 נראה מדברי חכמים ז"ל . כיצד בשנולד יוסף היה יעקב בן צ"א שנה ועוד שש שנים
 שעבד בצאן לבן הרי צ"ו וברדך עד שבא לשכם נתעקב בסוכות שנה וחצי כמו שפיר'
 דש"י ז"ל שם מהפסוק . ואם כן בשנת צ"ט ליעקב באו לשכם ואז לוי בן י"ג שנים שנקרא
 איש חרבו על ירכו ואם כן נולד בשנת פ"ו ליעקב שהוא שני אלפים וקצד ליצירה ומת
 לוי שנת כ' אלפים ש"א ליצירה שהיו חיינו ק"ל שנה . וקחת חיה ק"ג שנה . ועמרם ק"ל
 שנים כמו זקנו לוי . והוא אחד מארבעה שמתו בעמיו של נחש ובנימין וישי וכלאב
 שהיה דומה כלו לאבינו דוד המלך :

משה

רבינו עליו השלום הוא השביעי לאבות הקדושים כמו השבת נולד
 אחר ל' שנים למיתת לוי שנת אלפים ושס"ח ליציר' ביום רביעי שבעה

ספר יוחסין

ימים לאדר שלש שעות מהיום כאשר כתב רבי אברהם בר חייה הספרדי ובידו
 קבלה שהארבע מאות שנה של גלות מצרים נמנו מיום שנולד יצחק וכן הסכימו כל
 חכמי האומה וכן בדברי הימי' שלהם והוא מיצחק כי גר יהיה ורעך וכן בתרגו' ירושלמי
 ומושב בני ישראל ומותב בני ישראל דיתבו במצרים תלתי' שמשין ובהון אשלימו
 ארבע מאה שנין וכן תרגום מרגל על ההרים משוור בזכות אבהן מאה ותשעין שנין
 ואם כן נשאר מאתים ועשר שני' כמנין דר' וביון שנולד יצחק בשנת שני אלפים ומ'ח
 יהיה יציאת מצרים בשנת שני אלפים ותמ'ח ליצירה שנת י' למחזור כדעת רבי חייה
 הספרדי ובעל יסוד עולם. והשנה השני' שהיו במדבר היא שנת י' שעשו שני אדרי'
 והוא שצוה הק'בה ויעשו את הפסח במועדו וגו' ורבי שמעון דוראן אמר שנת י' למנין
 וי' ד' כשיצאו ממצרי' שהיא שנת י' למנין בהר'ד ושלא היתה או מעוברת ובפירוש
 ההגדה אמרו זה וז' כפי הסברא שהיה בשנת י' והיא מעוברת כי המולד ביום הסימן
 ג'ח תש' והראיה ביום ד בערב וראש חודש ביום ה כדאית' בסדר עולם. והראיה כי
 היתה מעוברת כי כבר עבר זמן האביב במכת הברד שנאמר כי השעורה אביב וכל
 שנת י' פשוטה תקופת האביב ביום ב של פסח. אף על פי שאינו קשה זה מאד למי
 שאומר שהיא פשוטה כי ידוע הוא כי במצרים יקדם האביב חדש אחד קודם ארץ
 ישראל כי לפעמים יש חשה חדשה בפסח אבל כפי מה שאמרנו עולה יפה בלא דוחק.
 ובשנת תמ'ח יצאו גאולים ואז היה משה בן פ' שנה ואז בחדש השלישי הוא חדש
 סיון ביום שבת ששה להחדש קבלו התורה מפי הק'בה כדאית' בפרק ר עקיבא בשבת.
 והוא תקן ג' תקנות ברכת הון כשיירד המן ושהיו דורשין הלכות פסח בפסח ותקן
 משמרות של אלעזר ואיתמר כדאיתא בפרק בתרא דתעניות. והרמב"ם זל כר'ב
 בפ' דהלכו' אביולת וכן בפ' קמא דכתובות ירושלמי ובתורת האדם שגם תקן משה
 שבעת ימי אבלות ושבעת ימי משתה. וכתב ספרו ופרשת בלעם וספר איוב הסתום
 כדאיתא בפרק קמא דבתרא ושם בגמרא כי שנות איוב משנכנסו ישראל למצרים
 עד שיצאו וכן נראה בפסוק שחיה מאתים ועשר שנים וכן שם שהיה בימי יעקב וכן
 אמרו היש בה עץ אם אין שהוא איוב ואז מת איוב סר צלם מעליה וי' אתחו ובבראשית
 רבה ז רשה לו אר' עוץ ככורו רבי יוסי בן הלפתא אומר בירידתן למצרים נולד
 ובעליותן מת שכן שנותיו של איוב לי שנה וכתוב בספר דברי הימים לנוצרים וליוני'
 כמו כן כי משה כתבו וכי איוב הוא יובב בן זרח מבצרה ממלכי אדום וכן נראה קצת
 מדברי הרמב"ם זל שהיו מורע אברהם הוא וחבריו אליפו ובלדד וצופר ואליהוא בן
 ברכאל חכיו ממשפחת רם מורע אברה ו'גם היו מורע עשו והיה איוב שוכן בערביא
 ושבא ובארץ אדום שהיא דרומית לארץ ישראל ואף על פי שהתרגום אמר בארץ
 עוץ ארמיניא שהיא ארץ יון וכן אומרים שקברו הוא בקושטניניה;

אמר ש' זה איוב הנקבר בקושטניניה הוא איוב אל אצארי

הגדה

אשר בא לקושטמטינה שנת א' אחר מיתת חסין בן עלי הוא ועבד אלה בן עבאס ועבד אלה בן ויר עס'ג' אלפים איש וח'ק אני משוט ונהרג הוא בשער דנקרא איגרי קאפי וציון אשר עליו עשה אותו בן יורגי המלך הנקרא קושטאנטיין. ובא לב שנה לביאת מחמד דוק בתאריביהם ותשכח :

ובזמן משה ע"ה נביאים שביניהם תקנו תקנה רביעית שיהו קורין בספר תורה בשני והמשי ושבת. ומשה רבינו עליו השלום קבל התורה ופירושה ממי שנחנה בסני ובאהל מועד ובערבות מואב. ומת כנשיקה על פי יי' כמו אחיו בשנת הארבעים בחדש אדר בשבעה באדר בהצוי היום בעצומו של יום שנאמר בעצם היום הזה ביום שבת. ויש מדרש אחר שאומ' בע"ש והיה זאת השנה שנתא' פים והל"ה ליציר ואז היה מקבל התורה מפי משה בן פ"ב שנה ונולד בשנת ת"ו ותקן עשר חקנות כדאיתא בפ' מרובה וברכת הארץ ואף על פי שאמרו במש'

יהושע

רבינו ע"ה שלא תקן כי אם שלש חקנות בפ' במה מדליקין ואומר שהרבה חקנות וגורו עשה ובפרש"י לא הביא אלא אחת אבל במדרש על מעשה הקיסר שגור שלא ידליקו אש ברומה יום אחד ועברו על מאמרו ומשה אמר לא תבערו אש וכולי נראה שלכל מצות התורה קורא חקנות וגורות. ויהושע היה משבט אפרים כמו שמפורש בדברי הימים ובו נגמר היחס שלא היה לו בן כדאיתא בפסחים שלא בירך על הניס שלא זכה לבן ורחב שנשאה יהושע לא היתה מו' עממים במצו ק"יב ויצאו מהושע ומרחב שמנה נביאים שהיו לו בנות כדאית' בסוף פרק קמא דמגלה ושפט את ישראל ל"ח שנה כמו שמפורש בסדר עולם ומת שנת ב' אלפים ותקיו ורבי שמעון בר צמח דוראן בחלק השלישי ממגן אבות בענין הנבואה אמר כי י"ד שנים שפט יהושע וזה אינו נרא' כפי הקבלה בסדר עולם שעשה רבי יוסי לדעת רבי עקיבא וכן כפי הסברה שהכתוב אמר במרגלי' כלם אנשים שנרא' שהיו כלם שוים שלא יהיה אחד בן מ' שנה ויהיה אחר קרוב לל' שנים ובכלב אמר הפסוק בפירוש שהיה בן מ' שנה כאשר שלחו משה וכן ראוי שיהיה יהושע קרוב לזה שהיה בן מב' שנה ולא ל' שני וכן כפי מנין השלש מאו' שנה שאמ' יפתח ויצא כפי סדר עולם ששפט יהושע ל"ח שנה. ונסתח ס"ע ורש"י היא זאת יהושע ל"ח שנים וזה לא נודע כי אם מצד הקבלה אבל השאר הוא בפסוק עתניאל מ' שנה. אהור פ' שנה. ושמגר שנה אחת. דבורה מ' שנה. וגלן מדין ז' שנים וגרעון מ' שנים ואבומלך ג' שנים ותולע כג' שנים ויאיר כב' שני וגלות עמון יח' שנים הרי שלש מאו' שנים עד יפתח עד כאן והמשכן היה יד' שנים בגלגל ושלט בשילה עד שמת עליו ורחוקנים קבלו מיהושע ובכללם כלב והוא העיקר כדאיתא בפרק בהן גדול וכו' וכן פנחס עד עלי הכהן שהיו מזרע איתמר והוקני' שהיו עד עלי אלו שהאריכו ימיהם אחרי יהושע שפט את ישראל שבעה עשר שנים לדעת בעל

ספר יוחסין

סדר עולם אבל זה לא נזכר ברש"י ולא במפרש"י. וכן נראה כי עתניאל בן קנז אחי כלב הוא מהוקנים אבל כפי שטחו בשנת ב' אלפים ותקל"ג התחיל עתניאל בן קנז אחי כלב ושפט את ישראל מ' שנה והוא בית דינו של יעבץ כמו שאומר בתלמוד רוצה לומר עתניאל בן קנז. ובשנת שני אלפים ותקע"ג התחיל אהוד בן גרא בן הימיני ושפט את ישראל פ' שנה. שנשלמו בשנת תלנ"ג ליצירה. ושמגר שנה אחת. ודבורה התחילה שנת תלנ"ד ושפטת מ' שנה. וגרעון התחיל שנת תרצ"ד ושפט מ' שנה.

והוא ירובעל. ואבימלך בנו התחיל שנת תשל"ד ושפט ג' שנים ותולע בן פואה כ"ג שנים. ויאיר הגלעדי כ"ב שנים. ונבלעו ב' שנים בין אלו המה שנים. והתחיל יפתח שנת תשע"ט ליצירה ושפט שש שנים. והיה משנכנסו לארץ שככשו ארץ סיחון ועוג עד יפתח ש' שנים פחות תשעה שנים. וזה הוא מה שאמר יפתח למלך בני עמון ש' שנה שישבו בארנון עד עתה. והתחיל אבצן שהוא בועז כדאייתא בסוף המוכר את הספינה. וכמו שהרגם התרגום ברות. ושלמון הוליד את בועז דמתקרי אבצן ומתו כל בניו ובנותיו. ובזקנותו בן פ' שנה לקח את רות בת מ' שנה אמה של מלכות. שהייתה בימי שלמה לצדו בכסא מלכות עם בת שבע. וכל זה כפי המדרש. והתחיל בשנת תש"פ ושפט ו' שנים. ורש"י פי' בדברי הימים כי לפי הנראה בועז היה בן ש' שנה כשהוליד לעובד וכשבא על רות מיד מת. ושלמון אביו מת כשנכנסו לארץ. אבל הראב"ע פי' ברות כי היו זקנים שלמון ובעוז ועובד וישו כשהוליד לרות. ופירשו חכמי הגוים כי היו דורות אחרים ביניהם אולי לקחו מחכמי ישראל וכן מסתבר. שכן ראינו ביחוס עזרא שדילג ו' דורות מאחיטוב לאחיטוב ובדברי הימים הוכיחם. אבל כנאן הוא קשה שלא חזר בשום מקום להוכיחם כמו ביחוס עזרא. ואם כן יהיה בואת המשפחה הקרושה דרך נס שכן אמרו בעלי הקבלה כי עובד היה ת' שנה ורות עד זמן שלמה כדאייתא בתנחומא פרשת ויחי שעובד היה יותר מת' שנה כמו שהוא בספר קבלת החסיד. וכן בב"ר פרשת ויחי. ואחר אבצן התחיל אילון הובולוני בשנת תש"ב ושפט עשר שנים. והתחיל עבדון בן רהלל הפרעתוני שנת אלפים ותת"ב ושפט ח' שנים. ובא אחריו שמשון בן מנחם משבט דן ואמו הצללפונית מורע יהודה והתחיל לשפוט בשנת ת"י ושפט עשרים שנה.

אף על פי שבירושלימי אומרי' שבמקרא שלהם נמצא ששפט מ' שנה ואפילו לפי דעתם אינם אלא עשרים שנה שאמרו הוא שפט כ' שנה ואיך אמר הכתוב מ' שנה מלמד שאחר מותו כ' שנה היה להם לפלשתים פחד ממנו והוא בדין. ובימי פלגש בגבעה הלכו לאיים לרומניאה אלף איש מבנימין ועד היום לא ידענו היכן הם שלא רצו להיו' במלחמה עם אחיהם אף על פי שבראשונה היו במנין עם אחיהם. ואחריו

הכהן הגדול המקבל תורה שבעל פה מפינה והתחיל שנת תתל"ג ליצירה. ובשנה הזאת נולד שמואל הנביא עליו השלום ועלי שפט את ישראל מ'

שנה בשילן ומת בשנת תתע ובשנה ההיא היו מלחמות גדולות בעולם כשנשבו הארון ומיד

שמואל

הנביא עליו השלום התחיל לשפוט את ישראל בשנת ה'תעא לאף השלישי בשנת מא למולדו ושפט י"א שנים כדאיתא בתמורה

שאל

ומת בשנת תתלב בל"ח ימים לאייר ברמה כפי הקבלה ומלך

שתי שנים אחר שמואל אבל רבותינו ז"ל אמרו כי בשנה אחת מרגו שמואל ושאל שאמרו בשבת בבבלת אוב תוך שנתו היהוד' חדשי'

מת שמואל קודם כן פרשי' בתמור' כי אחר מות שמואל ישב דוד ד' חדשי' עם פלשתים

ושנה אחת היו שאל ושמואל ביחד ואחר עמלק נפרד שמואל משאל שני שנים

בסוף זבחים וכן נראה כי בן לש' שנה היה שמואל כשמת עלי כי עלי התחיל לשפוט

כשבאה חנה להתפלל וכשבא ארון משדה פלשתים שהיה ו' חדשים אחר שמרגו עלי

בא לבית שמש ומיד לקרית יערים והיה שם עשרים שנה כמו שאמר הכתוב עד שבא

דוד המלך לירושלם ומלך על כל ישראל ושלח בעבורו לבית אבינדב הוצא מאלו

העשרים שבעה שנים וששה חדשים שמלך בחברון נשאר יב' וחצי ועוד הו' חדשים

שישב בשדה פלשתים הם יג' שנים עם הל' הרי נב' שנים לשמואל ואז מתו שאל

ושמואל לאפוקי יוסף בן גוריון שאמר כי שאל מלך עשרים שנה י"ח בימי שמואל

ושתי שנים אחריו וזה אינו איפשר וצדקו רבותינו ז"ל בכל וכל שכן לאפוקי מהגוים

שנים למלכות שלמה אינו איפשר וצדקו רבותינו ז"ל בכל וכל שכן לאפוקי מהגוים

שנחבו כי ארבעים שנה מלך שאל

דוד

המלך התחיל מלכותו בתנת תתפד ליצירה ואחר ל' שני' למלכותו מלך

אבשלום שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה ואלו הן משעה ששאלו להם

מלך והוא קבל משמואל ובית דינו והוא המקבל הששי כיצד משה יהושע פנחס עלי

שמואל דוד והיה רבו של דוד גם כן מפיו בשנת בן שאל כדאית' בתחלת ברכות וכן

אחיתופל אבל רבו בפרט היה עירא היאירי הכהן ונתן לו מעשרותיו ולא לכהן אחר

ואמרו שבעבור זה בא רעב שמיד סמוך ויהי רעב בימי דוד והיה קורא על כרים

וכסתות כדאיתא כמועד קטן והיה קרובו שנאמר ישבו לי ידי איך וידעי עדותיך

ידעי כתיב כדאיתא במדרש שמואל ודוד מלך מ' שנה והוא גור על היחוד כשאינע

מעשה תמר ואמנון אפי' בפגיויה כי בעריות הוא מן התורה חוץ מן האם ומת שנת

תתקל' ואז התחיל

שלמה

למלך ובשנה ה' התחיל לבנות הבית שנת רותקכח ואז נשלמו

תפ' שנה משיצאו ישראל ממצרים שבשנת תמ"ח יצאו וזהו שאמר

הכתוב ויהי בשמונים וארבע מאות שנה וכו' ושלמה תקן ערובין ונטילת ידים לקדש

כי בית הלל ובית שמאי חקנו גם לתרומה ודעת בעל ספר המצות כי שלמה תקן אלו

ספר יוחסין

שמאלו פטורין כמלחמה ובזמנו לא היה מלחמה כי אם שלום . וכן גזר על שניות לעריות . ופרש'י בפר' ערשין פסים גם גזר על שניות לעריות כדאיתא בפר' קמא דיבמו' . ותוספו' בפר' כיצד אשת אחיו . והא דאמרינן בפרק שני דערובין בשעה שתיקן שלמה ערובין ונטילת ידיים יצאת בת קול וכו' ולא השיב שניות שמא אהר בת קול תקנה וכן תקן שיהיו בימות החמה הולכי דרכים מותרין להלך בשעלים שבשדות שיש להם בעלים כיון שכלו הפירות עד שתדרד רביעה ראשונה וכמו שכתב הרמבם בנזיקין בפר' ה' אבל בפר' מרובה אומר שלמה אמרה שאמר אל תמנע טוב מבעליו : המקבל הו' השילוני ולוי היה וכן הוא אומר ואחיה על האוצרות והוא היה אחיה מיוצאי מצרים וראה את עמרם כדאיתא בכתרא והוא קבל מדוד ובית דינו והראב"ד ז"ל כתב שהיה הוא מבית דינו של דוד ומשה לירבעם בן נבט ואז היה יותר מולך שנה זקן מאד :

אליהו ז"ל קבל מאחיה השילוני והוא המקבל השמיני וכו' לברית מילה שהיה ביום השמיני שהוא מצוי שם . הגהה אמר ש"ש והוא היה כהן כדאשכחן בפרק המקבל אשכחיה רבה בר אבוח לאליהו באותו המעשה אמר ולאן כהן מר עד כאן . וזה בא כפי דעת ז"ל בפרק יש נוחלין בכתרא ביו' קפלו העולם אדם . מתושלח . שם . יעקב . עמרם . אחיה השילוני . אליהו . והוא עדין חי ולואת הסברא אינו פנחס ואליהו קבל מאחיה השילוני קרוב לסו' מלכו' שלמה שנת חתולקסב ויש סברות רבות במדרשות מי היה אליהו ובמציעא פר' המקבל התוספות האריכו בזה יש אומרים שהוא מגד לזה אמרה לאה בא ג' דצרה לומר לברות הרשעים וכן במדרש תהלים : והראייה שהוא מתושבי גלעד שהיא ארץ ג' . ואמרו שאביו מגד ואמו מבנימין . ובילמדנו פרש' כי תשא משבט בנימין היו ומישיבי לשכת הגזית וירושלמי היה וכו' שבטים חלקו . וכדברי הימים בשני שבטים מצינו זה השם ובפרט שבט בנימין שנפל בחלקו המקדש ושהוא עצמו אמר אני מבני בניה של רחל . והחכם רבי לוי בן גרשום הוא מכריע שהוא פנחס וכל ישראל נהגו לומר שהוא פנחס והדבר נשאר בתיקו והוא יבא במהרה ויגיד לנו :

וסלוק אליהו ז"ל שנת ג' אלפים ומ' . שנת י"ח למלכו' יהושפט שאו מולך יהורם בנו של אחאב ואז נראה כי קבל אלישע מאליהו ז"ל . וכדברי הימים נראה שבא מכתב מאליהו ליהורם בן יהושפט קרוב לשנת ג' אלפים ולא ליצירה אבל מכר נסתלק כי יהושפט אביו ויהורם בן אחאב באו לאלישע הנביא . ובסדר עולם כי בחהלת מלכות בן יהושפט בא מכתב אליהו שבע שנים אחר שנגנו . ונראה כי בשמולך יהוא שהוא שנת נ"ה ליצירה כי אז זונה ויהוידע הכהן גדול קבלו מאלישע ז"ל . ונדאה בפסוק כי אלישע מת בשנת ל' למלכות יואש מלך יהודה שהו' שנת צ"ח ליצירה ואם כן היה אלישע אהר וחמשים שנה אחר סלוק אליהו ז"ל . ואז בשנת

בשנה היא מת יהודיע הכהן גדול תלמידו בן קל שנה . ומה נראה שהאריך ימים
 אלישע והוא המקבל התשיעי . ובסדר עולם כי שנת עשר ליואש מלך ישראל שהוא
 ז' שנים אחר מות יואש מלך יהודה מת אלישע . ואם כן היה אלישע לא שנה אחר
 סלוק אליהו ואם כן יהודיע וזכריה בנו מתו קודם אלישע . ועוד בסדר עולם כי אליהו
 יהיה נגלה כשיבא משיח ומיד יסתר פעם שנית ואחר כך יתגלה כשיבא נגו ומגוג ;
 המקבל התשיעי

אלישע

תלמידו המובהק ובכור פי שנים וקבל ממנו לדעת אחרים שנת
 תתקץ ולפי דעתי שנת ג' אלפים וכו' ליצירה כאשר נראה בפסוק
 כמו שאמרתי . ובפסחים פרק אלו דברים שהיה אלישע בן שפט בבשן משבט גד ;
 הכהן המקבל העשירי קבל מאלישע ובית דינו שנת ג' אלפים
 וכו' ולפי דעתי קבל בשנת נ"ה כי בשנת ש"ו עדין אליהו לא נסתלק
 והיה יהודיע קל שנה ;

יהודיע

הכהן הגדול ונביא שנהרג בבית המקדש על ידי יואש המלך קבל
 מיהודיע אביו שנת מ' לאלף הרביעי לדעת אחרים ולפי דעתי
 שנת ע' אף על פי שאלישע רבו של אביו מת בשנת צ"ח אולי יהודיע מת קודם והוא
 המקבל האחד עשר ;

זכריה

הנביא קבל מזכריה שנת ג' אלפים וצ' קודם שמת עשר שנים

הושע

שיואש המלך מת שנת ק"א וזכריה קודם לו שנה אחת וזה הושע
 היה משבט ראובן ובעבור שראובן התחיל בתשובה וזה לצאת ממנו מי שאמר שובח
 ישראל והיו ד' נביאים בזמן אחר והם ישעיה ועמוס ומיכה והושע ועמוס היה עמוס
 בלשוננו אבל הושע היה בתחלה שנאמר תחלת דבר יי' בהושע וכלם נתנבאו בימיו
 כמו שנראה בנביאים כי הושע נתנבא בימי עוזיהו יותם אחו יחזקיה . ועמוס
 נתנבא בלבד בימי עוזיהו וקבל מהושע . וישעיה קבל מעמוס והתנבא גם בימי עוזיהו
 לא שעמוס נתנבא לפני הרעש שלא היה כמוהו עד זמן הורודוס בסוף בית שני שמתו
 אז בירושלם חוץ משאר המדינות יותר מעשרת אלפים אנשים ונשים וישעיה נתנבא
 ביום הרעש שנאמר את מי אשלח וכו' . וינועו אמות הספים כאשר נכנס עוזיהו
 המלך להקטיר והצרעת זרחה במצחו והיה ל"ה שנים מצורע כדאיתא בתוספתא ;
 ואחר זה מיכה המורשתית שקבל מישעיה התנבא בימי יותם ואחו וחזקיה וכלם בזמן
 אחד ואם כן הושע המקבל הי"ב . ועמוס הי"ג . וישעיה הי"ד . ומיכה ה"ו .
 ועמוס היה מתקוע שהוא משבט אשר והיה פסילוסא פירו' קטוע הלשון כמו שאמרו
 בויקרא רבה פרשת צו . וישעיה גם אביו אמוץ היה נביא ואחיו של אמציה המלך .
 ומיכה היה מעיר מרשה שהיא בערי יהודה ואף על פי שהמדרש אומר על פסוק את מי
 אשלח שלחתי את מיכה והיו מבין אותו בלחי שנאמר שבשמי יכו על הלחי את שופט

ספר יוחסין

ישראל שלחתי את עמוס והיו קורין לו פסילוסא שנראה שהיה קודם ישעיה בפשט הפסוקי. לא נראה זה ממכה כי מיכה לא נתבא בימי עזיהו וזלת אם נפרש המדרש על מיכיהו בן ימלא שהכהו צדקיהו בן כנענה על הלחי בזמן אחאב ונראה כפירו' סדר עולם כי או בימי ישעיה היה הושע ועמוס וזכריה המבין ביראת אלהים. ואם כן עמוס קבל מהושע שנת ק"י וישעיה קבל מעמוס שנת ק"מ. ולפחות היה ישעיה אחר זה צ' שנה. כי מנשה מלך בשנת רכ"ח והוא הרגו כדאייתא ביבמות. ומיכה קבל מישעיה שנת קס ליצירה וכן בזה הסדר כתב הרמב"ם ז"ל ויאל ונחום האלקושי וחבקוק לא נזכר באי זה זמן נתבאו ואמרו ז"ל שנתבאו בימי מנשה ומפני שהיה רשע לא נזכר שמו. ומלך זה שנה והל"ב שנה היה רשע והל"ג שב בתשובה כדאייתא בסנהדרין ואה' שמת לנה שנים במנין מלכותו הרב בית ראשון. ופרק חלק כי לימד מנשה לרב אשי בחלום מאי זה מקום מהפת יבצעו המוציא והוא שיהיה אהרן הזקיה המלך. ודרך סברא כי כיון שבספר תרי עשר יואל ואחר זה נחום ואחריו חבקוק שזה קבל מזה ויואל קבל סמיכה שנת קצ ותשלום גלות עשרה שבשים בשנה ששית למלכות חזקיה המלך שנת ג' אלפים ומאתים ושש ליציר. וקודם זה גלו ראובן וגד וחצי שבט המנשה וכן זכרון ונפתלי. ונחום האלקושי קבל מיואל שנת ל"ס וחבקוק שהוא בן השונמית לפי דעת הזהרר ריש פרשת בשלה קבל מנחום שנת רל"ד וחבקוק הוא המקבל הי"ח. ובתוספתא פרק המקבל כי בן הצרפת שהחיה אליהו הוא משיח בן יוסף כדאייתא בסדר אליהו רבה:

צפניה

נתבא בימי יאשיהו בתחילה וקבל מחבקוק שנת ר"ב והוא המקבל הי"ט ואז היתה חולדה הנביאה ובפרק י"ד משמחות כי קברה בירושלם ולא נגע אדם בה מעולם:

ירמיהו

הכהן קבל מצפניה ונתבא מ' שנה עד שנחרב בית ראשון ובו נשלם חצי המנין מהמקבלים המ' כי הוא המקבל העשרים.

והוא קבל מצפניה קרוב לשנת ש"ו והיה החרבן בשנת ג' אלפים ושל"ח. והסימן של"ח מעל פני ויצאו. והיה ביום ראשון ביום ט' באב בשנה ראשונה של שמיטה וכן בבית שני ומשמרתו של יהודיה ובפל פסוק של קללה בפיהם וישב עליהם ארת אונס ואף על פי שזה הפסוק של שיר של יום ד' כדאייתא בערכין והיו או בדוכן ופירש רש"י דוכן לשון דוכתא:

זכריות

בן נריה קבל מירמיהו בבבל שנת ש"י ב שנים אחר החרבן. וזכריות בן נריה מת בבבל ונקבר שם ולא עלה עזרא מבבל עד

שמת ברוך רבו כדאייתא במגלה ועזרא עלה בשנ' ה' לארדתחסתא. ולדע' המפרשי' הוא דריוש בן אסתר אחר שנבנה בית שני על ידי זרובבל ויהושע כהן גדול ונשלם בנינו בשנה ששית לדריוש בהרש אדר. ובשנה האחרת עלה עזרא אחר תשלום שבעים שנה

שבעים שנה לחרבות ירושלים ועוד ח' שנים שבנו בהם בית שני וא"כ מת ברוך שנת
ת"ג וחזר וזרובבל לבבל ואמרו שעזרא הכהן הסופר שקבל מברוך בשנת ש"ע

ועזרא

היה חסיד מאד ועניו כמשה כך אמרו על דלל אי עניו אי חסיד
תלמידו של עזרא. והיה ראוי שתנתן תורה על ידו ולא החזיק
טובה לעצמו מהטוב שעשה עם ישראל כדאיתא בפרק חלק ולכן נקרא ספר עזרא
על שמו. ולא על נחמיה בן הכליה הנקרא התרשאת שהיה משקה למלך והתירו
לו לטעום הכוס של מלך. ובסנהדרין פרק אחד דיני ממונות כי זרובבל הוא
נחמיה בן הכליה. ואמרו במסכת מגלה פרק ד' שהוא מלאכי שניבא על ענין הנשים
הנכריות רצה לומר עזרא והוא תקן עשר תקנות כדאיתא בפרק מרובה בקמא ועוד
תקנות רבות כי סתם תקנות הם מעזרא וביח' דינו של עזרא הוא הנקרא כנס' הגדולה
שהחזירו העטרה ליושנה כמו מה שאמר משה האל הגדול הגבור והנורא כדאיתא
ביומא ובשאר מקומ' והם תקנו תפלות קדושות והברל' וכל מעשה טוב ומהם היו
חגי זכריה ומלאכי אבל ההלכות שהעידו בתלמוד כמו צרת הבת יותר העידו מפי
חגי מהשאר. וכן היו דניאל וחביריו ונחמיה האמור למעלה. והוא גזר על המוקצה
חוץ משלשה כלים מפני שהיו מחללין השבת בזמנו כדאיתא בפרק כל הכלים שריות
ורעליה מספר בגוי נחום בענה ומרדכי בלשן וזרובבל החסיד פתח יהודה מבני בנין
של יהויכין המלך. ובסנהדרין פרק דיני ממונות כי זרובבל הוא נחמיה חכלית
ואומרים כי ממנו יצא הלל הוקן נשיא ישרא'. אבל מן התלמוד בכתובות אינו נראה
זה כי אם משפטיה בן אביטל אשת דוד. ובירושלמי וכן בכראשית רבה פירש
ויזכור אלהים את נח אומר כי הלל מצד האם היה מיהודה. ומצד אביו מבנימין
וכן רבי הבא מורעו. ואמרו כי אבוקרט הרופא היה בזמן מרדכי ואסתר שנת ג'
אלפים ותא' ובנו אקליד'ס שעשה ההנרסה ואפלטון הפילוסוף. ומרדכי היה שנים
רבות יותר מ' שנה והוא הנקרא במשנה בט' חסידים פתחיה על הקנים במסכת
שקלים ונקרא כן שיוודע שבעים לשון ופותח דברים ודורשן ומבין אפילו לאלמים
במחוג רצה לומר ברמזיה. כדאית' במנחות פרק רבי ישמעאל בעומר ובשתי הלחם
שהיה בימי החשמונאים בזמן הורקנוס וארסתבלוס שהיו בסוף החשמונאים אחר בנין
בית שני יותר מג' מאות שנה. ופירש רש"י שם זה מרדכי שהיה בימי אהשורוש אלא
שהתוספות בפרק מרובה נסחפקו בזה כיצד חיה כל כך שנים ותרצו כי המבינים
כמוהו היו קורין לו מרדכי על שמו. ועוד חזרו בעל התוספו' לומר כי מה שאמ' פתחיה
על הקנים. והמעשה של שלשה נשים שבאו לפניו ואמר א' לעונתי. וא' לימתי.
וא' לויבתי. ופירש הוא בעונה סכנה. והשנית סכנה בים. והשלישי זאב
בא ליטול בנה. שהוא מרדכי עצמו כדאיתא בשקלים ירושלמי ובמנחות. וכן פיר'
הרמב"ם ז' בפירוש המשנה בפרק ה' דשקלים:

ספר יוחסין

והם

כנסת הגדולה שבקשו להרוג יצר הרע בתפלתם וכחלו עיניו ויש
גרסא וכחלו עין אחת רוצה לומר שסימו עיניו כדי להחליש ליצר
הרע שלא יגרה בקרובות כדאיתא ביומא וכן בפ' ד' מיתות ופירש רש"י בקרובות אמו
ואחותו אבל מתגרה באשת איש ובנדה. ואני אומ' סיוע לרש"י דאמרינן פ' אין דורשין
גזל ועריות שיצר הרע מתארה להם. ואחר שמת יהושע כהן גדול היה כפי הנראה
שיהיה עזרא כהן גדול שעשה פרה אדומה אף על פי שנראה בספר עזרא כי בני יחזקאל
ובן בנו של יהושע שהוא אלישיב ויורע בן אלישיב ויונתן בנו וידוע בנו כלם
כהנים גדולים ולא עזרא אף על פי שנראה בתחלת ספר המדע כי עזרא היה כהן גדול
קודם שמעון הצדיק אינו נראה זה בשום ספר מדברי הימים כי אם מורע יהושע היה
מבניו ובני בניו היה ל' וכן פי' רש"י בעזרא כי כל הששה כהנים גדולים מורע יהושע:
הצדיק כהן גדול בימי עזרא ואולי היה סגן או ראש בית אב ולא
כהן גדול כי הפרה כשרה אפילו בכהן הדיוט ונקראת על שמו
כמו פרה שעשה לעזר הסגן ונקראת על שם משה רבינו ע"ה אבל עזרא הוא היה ראש
על כלם והוא המקבל ה'כ"ב. וכל בית דינו היו ק"ב זקנים והאחרון מהם שמעון הצדיק
והוא מכלל הק"כ. אבל רש"י פירש היה משיירי כנסת הגדולה לסוף בית שני נקראו
שיירי כנסת הגדולה. וזה אינו נראה כי בתחלת הבית היה שמעון הצדיק כשבא
אלכסנדר ארבעים שנה לבנין בית שני שאז התחילו השטרות והוא היה כהן גדול
ומן רב אחר יהושע כהן גדול ובזמן שמעון הצדיק היה.

גביהה

בן פסיסא ובבראשית רבה פרשה ט"א ולבני הפלגשים קורא
אותו גביע בן קוסם וכן בערך גביע ואמ' אני הולך ודן עמם וכו':
ובריש חלק גביה בן פסיסא פירו' חכם היה והיה גבן והיינו דקאמר ליה מינא בעישנא
בך ופשיטנא לעקמימותך ואמר ליה רופא אומן תקרא ושכר הרבה תטול. ויש
אומרים גביה ארוך וקוף והיה שומר המקדש. וגביע בן קוסם שם חכם והוא נתן
ע קר בתחית המתים מאן דלא הוה הוה. מאן דהוה לא כל שכן. והוא שנצח בשנת
שמיטה לאנשו אפריקה ולבני ישמעאל. ובני קטורה. ומצרי. לפני אלכסנדרו מקדון.
וכן נראה שהיה ברורו רבי דוסא בן הרכינס והיה יותר מארבע מאות שנים עד אחר
החרבן בזה הגלות בזמן רבי יהושע במחלוקתו עם רבן גמליאל בקדוש החדש ובזמן
דבי עקיבא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה במפתח פרק ד'. וכן נראה ביבמו'
פרק ראשון שהעיד על מרוכה זו ישב חגי הנביא כשאמר דין צרת הבת. אבל
קשה לזה כי בפרק הורק גט אמר ר' יהודה בן אלעאי דורות ראשונים בית שמאי.
דורות אחרונים רבי דוסא והוא בן הרכינס כדאית' בפרק ג' דערויות. ואם היה קודם
בית שמאי איך קראו אחרון ואולי מה שהעיד על חגי היה קכלה בידו כי לא אמר
שדאה אותו וכן אמר ביבמות שהיה לו אח קטן הריף יונתן בן הרכינס שמו מתלמוד

בית שמאי

בית שמאי וקרא לו בכור שטון רצה לומר חריף. ורב צמח פירש בכור האם ואולי פירש זה כי התלמוד לבכור האם קורא בכור שופה. והיה שם עמו רבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא אבל משם נראה כי היה זקן מאד. ואם זה כן למה תמהו התוספות על מרדכי שיחיה ש' שנה. והוא רבי דוסא עצמו בן הרבינס שאמר רבי יהודה בן אלעאי שאמר השבויה אוכלת בתרומה כראיתא בפרק ג' דעדיות. וכן בזמן שמעון הצדיק היתה אלכסנדריא שהיא אמן מנא מלאה מישראל כפלים כיוצאי מצרים ושבעים קתדראות של זהב בבית הכנסת הגדולה וכו'. כדאיתא בסוכה. וכלן נהרגו על ידי אלכסנדר שהשיג להם קללת ירמיהו הנביא ועוד שעברו על לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד. ואחר זה נתישבה פעם אחרת בימי חוניו בנו של שמעון הצדיק שעשה שם בית גדול ומזבח והיו כל אנשי מצרים הולכים שם ואז נתקיים ביום ההוא יהיה מזבח לוי' בתוך ארץ מצרים בכבוד גדול מאתים שנה. לפי דעת הרמב"ם. אבל נראה כי כל זמן הבית היה כי שם ברח יהושע בן פרחיה וכן בזמן הלל והיו נשמעים לחכמי ירושלם וכן היו מביאים קרבנות. וכן הלל הביאור לתובות נשיהם שהיו אומרים שהיו ממורים והתירם והיה קהל גדול כפלים כיוצאי מצרים עד אחר חרבן בית שני שעלה עליהם אדריינוס קיסר והרגם כולם בזמן הרבן ב'יתר כראיתא בגיטין. וכן אמרו שם התוספות שנתישבה פעם אחרת. וכן בדברי הימים מהנוצרים. ובירושלמי פרק החליל אומר כי השבעים קתדראות של זהב וכו' היה אחר חרבן בית שני בזמן יורקינוס אביו של אדריינוס הרשע והוא החריבם ולא הזכירו לאלכסנדרוס כמו התלמוד שלנו שהזכירו ושאו היה חרבן ב'יתר ואינה עתידה לחזור קרן ישראל עד שיבא בן דוד. ויש אומרים כי שמעון הצדיק שמו עידו בן יהושע כהן גדול ואין נראה זה ביוסף בן גוריון;

הנהגה

אמר ש'ש' אני קראתי בן גוריון הגדול שאותו הכהן אשר בזמן אלכסנדר נקרא עידו הכהן עיין שם עד כאן. והיה לפי דעת רול' כהן גדול בזמן אלכסנדר מלך יון שהרג לדריוש ואז נשלם מלכות פרס ומדי שהיה ל'ב שנים מסוף מלכות בבל וגם ארסטו בימיו. ובפרק אלונאמרין כי שמע בת קול בלשון ארמית מבית קדשי הקדש' שנתבסלה הגזרה ונהרג האויב וגם בא אלכסנדר לירושלם לכבשה ויצא אליו שמעון הצדיק לקראתו והשתחוה לו אלכסנדר ותמהו עבדיו עליו ואמר שצורתו היה נראה לו במלחמותיו ונוצה. ובדברי הימים של מלכי הגוים אומ' שראה במצחו השם על הציץ וקורין לו בלשון יון מט'לא גראמת'קון רצה לומר' שם בן' אותיות ונתן בידו הכותיים והרג אותם. ועוב מצור העיר. ובקיש שהבנים שיולדו להם בשנה ההיא שיקראו אלכסנדרוס על שמו ושימנו השבנו מן השנה ההיא ומאז התחילו למנות מתשרי כי מספרו מתחלת אוטוב' כי הוא כחדש תשרי. וכן נראה בתלמוד וכן כתב רבינו נסים ז"ל כי המנין מתשרי היה בעבור זר'

ספר יוחסין

והסכים עם זה כי כן היו מונין ישראל על פי התורה שנות השמיטה ובריאת העולם
בירה האיתנים • שנות אכסנדר התחילו שנת אלף לצאת בני ישראל מארץ מצרים •
והשנה ההיא היא שנת אלף לצאתם ממצרים או נפטר עזרא הכהן הסופר בעשרר
בשבת וחגי זכריה ומלאכי ונסתלקה נבואה מישראל ואז אכסנדר כשנסע מירושלם
יצא אליו סבלט החורוני עם מקצת ישראל ומבני יהושע כהן גדול שנתחנתו עם
הכותיים שהבריחום עזרא הכהן ונחמיה מבית ה' ושאל מאלכסנדר שיבנו הכהנים
חנתנו בית מקדש בהר גרזים ועזה המלך להעשות כן ויבנו הבית :

או

יחלק ישראל לחצי • חצי העם אחר שמעון הצדיק ואנטיגנוס תלמידו
וסיעתם כפי מה שקבלו מן עזרא ומן הנביאים • והחצי אחר סבלט
וחנתנו והקריבו עולות וזבחים חוץ לבית ה' • וברו מלבם הוקים ובבית הזה כיהן חתן
סבלט מנשה בן יהושע בן יוצרק כהן גדול • ואז צדוק וביתוס תלמידי אנטיגנוס היו
לראש וזאת היתה תחלה המינו' שהלכו בזמן אנטיגנוס רבם למקדש הר גרזים והיו
לראשים ועמד בית זה כמו מאתים שנה כי ארבעים שנה אחר בית שני נבנה ובשנת
ר"ב לבנין בית שני שהיא שנת ג' אלפים ותרכ"א ליצירה מרד מתתיה בן יוחנן כהן
גדול והוא הנקרא חשמונאי באנטיוכוס מלך יון ועמד הוא ובניו על משנת מלך יון
המולך בירושלם והרגוהו ואת כל חילו הוא פוליפוס השר שהרג אף נפשות מישראל
בדרך שהיו שומרין השבת שנתן אש על פי המערה וכן אז אנטיוכוס הרג לשבער
בני חנה הצדיקים והיא אחר מיתתן פרהה נפשה והדברים שדברו אלה הצדיקים
הוא שבה גדול לישראל • ואז אלעזר הישיש החסיד הוכה במכות ויצאה נפשו לחיי
העולם הבא • וזה אלעזר הישיש הוא מהע"ב זקנים שהעתיקו התורה לתלמי מלך
מצרים ומלך יון • ושינוי' הדברים כדאיתא בפ' קמא דמגלה • ובמסכת סופרים כי
בתבו חמשה זקנים לתלמי התורה יוניתי • ועוד כינס שבעים זקנים ושינוי לו י' דברים
וזה תלמי היה חכם וחסיד ונתן מתנות רבות לחכמים ולבית המקדש • ובדברי הימים
לנוצרים שהיו לו שלש מאות אלף ספרים מהחכמות ושאררו לו חכמיו כל הספרים
שיש לך כלם ספורים והבל והעיקר שתעתיק תורת היהודים האלהית • ואז שלח מיד
לירושלם בעבור אלעזר הישיש וע"ב זקנים ועשה להם כבוד גדול ושמוח שמחה
גדולה • ואחר שמת אלעזר הישיש אז מלך מתתיה שנה אחת ומשה לבנו יהודה הגבו'
למשיח שר צבא ובימיו בא ניקנור לירושלם ונהרג וגם בא אנטיוכוס מלך יון ונצחו
יהודה ונפל מעל המרכבה ותשברנה כל עצמותיו כי היה כבד וגם הוסיף לו ה' מכה
שהיה ריחו מוסרח כנבלה עד שאנשיו ברחו ממנו ונדר לימול בשר ערלתו הצורך
למבטל ברית מילה ולא שמע ה' תפלתו ונפלו מעיו ארצה וימת • ואז בא יהודה
ומל החסידים ויטהרו הבית ויביאו עצים ואש הקדש לא מצאו ויקראו אל ה' ותצא
אש מן האבן אשר על המזבה ויתנו עצים עליה ותהי האש והיא עד הגולה השלישית
ובית דינו

ובית דינו של השמונאי גזרו על הגויה משום נשלו רובית שמאי ובית הלל גזרו אפי'
 על ייחוד דגויה עוד על שאר התקנו'. ויעשו הנוכת המזבח בחדש כסלו בליל יום בו.
 וישימו את לחם הפנים וידליקו הנרות ונעשה נס גדול בשמן כמו שקבלו רבותינו ו'
 כדאיתא בפ' כמה מדליקין ויהללו לוי' שמנה ימים. וזה יהודה מלך שש שנים ונהרג
 במלחמת מצוה לעולם הבא. ואחריו מלך יונתן אחיו כי אלעזר אחיו כבר מת בזמן
 יהודה במלחמה שנפל גדול עליו שהיה גבור גדול וזה יונתן מלך שש שנים.
 ואחר כך מלך שמעון אחיו בן מתתיה ל"ה שנים ואלו השלושה אחים שמלכו שלשים
 שנה הם צדוקי שאמר זכריה עליהם וישקלו את שכרי שלשים כסף. אבל בדברי
 הימים של הרומיים יהודה מלך ארבע שנים. ויונתן י"ט. ושמעון ח' שנים. וכן
 בספר בן גוריון ומאו התחילו הרומיים לכבוש ישראל שיהיו תחת ידם. כי יהודה
 התחיל אהבה עמהם ולגדלם כי הם החזיה הרביעית שראה דניאל תקיפה ובעבור
 שהשמיד יהודה ליונים עשו ברית ועמדו בו כו' שנים ואחר זה קם שנים קודם חרבן
 הבית כדאיתא בעבודה זרה ובפרק קמא דשבת. ובטלו הברית ומשם ואילך היו
 משועבדים לרומיים ואו התחיל גלות אדום. ואחר זה מלך יוחנן בן שמעון בן
 מתתיה הנקרא הורקנוס. וכן בלשון חכמים ו' נקרא ינאי וזה עלה והחריב בית
 המקדש של כותיים והרג המניין ובשבו בשלום עשה משתה לחכמים ואז בסעודה
 חזיא היה מעשה אלעזר בן פועירא הנזכר בקדושין פרק האומר שהרג החכמים.
 והמלך זקן מאד ולאחר ששימש בכהונה גדולה לדעת רול' שמנים שנה נעשה צדוקי
 ולדעת רש"י אשתו אחות שמעון בן שטח. ואינו נרא' כפי יוסף בן גוריון וכן כתב רבי
 שמעון דוראן בחלק שני ממגן אבות בפרק הרביעי כמו שכתבתי כי אשת אלכסנדר
 בנו היא אחות שמעון בן שטח ומת יוחנן ומלך תחתיו אלכסנדר בנו שנקרא ינאי גם
 בן בלשון חכמים ו' והיתה אשתו אחות שמעון בן שטח ואולי היא של ציון המלכה
 שהיא בפרקא קמא דשבת ובפרק ג' דתעניות ובמגלת תענית של ציון אשר ינאי
 הרשע והיא צדקת. והיה שונא החכמים וביום הערבה בעבור שרגמו באתרוג אחד
 מן התלמידים במצחו כמנהגם וירם ידו ויאמר חרב והרג החכמים חרץ משמעון בן
 שטח ואז ברח יהושע בן פרחיה לאלכסנדריא של מצרים עד שבקש עליו שמעון בן
 שטח מן המלך והחזירו. ובזמן או המלכים התחילה גם כן כת הקראים ונקראו גם כן
 צדוקים ובייתוסים: ונחזור לענינינו לשמעון הצדיק שהיה כהן גדול מ' שנה.
 וחמשה דברים היו בימיו לשון והורית מלבין. ותגורל עולה בימין. ונר מערבי
 לא כבתה. ואש מערכת דולק תדיר בכחה. אלא שבין הערבים מוסיפין שני
 גזרי עצים שנ' וביער עליה עצים. וכשמת תשש כוחה של מערכה. וברכה בעומר.
 ובשתי הלחם. ובלחם הפנים. ולא קבל אשם נזיר מימיו חרץ מנזיר אחד יפה עיניו
 שבא מן הדרום ובמדרש רבה שואל למה לא אכלו ואם תאמר מפני שנוזר חומא היה

ספר יוחסין

על שציעד עצמו מן היין וכי לא אכל שמעון הצדיק חטאת חלב או חטאת דם מימיו
אלא סבר שמעון הצדיק בני אדם מתוך כעס הם נודדים בנויר וכיון שהם נודדים
מכעס סופן להתחרט וכיון שמתחרט נעשו קרבנותיו כשוחט חולין בעזרה. אבל זה
מתוך יישוב הדעת נדר ופיו ולבו שוים זה הפירו' נאה. ואנו מוסיפין עוד כי האחרים
בשמביאין אשם מתירין עצמם לתאוות העולם לשתות ולשמוח שהיו קדושים כמו
שאמר קדוש יהיה נור אלהיו על ראשו. וכן אמ' ואקים מבניכם לנביאים ומבזוהיכם
לנזירים. אבל זה היה להפך שנדר בנויר כדי שילך בסוף הגזירות לגלח שער ראשו
היפה לשמים ולא יתגאה אזכ בשער שכבר גלחו ונשאר בלא גאה לשום שמים.
ובתוספתא בפרק ד' נזויר שאכל אשם נזיר טמא שבא אליו מן הדרום וכו'. ובפרק
החובל בתוספתא כי דבי אלעזר הקפר שאמר כי נזיר חוטא הוא בטמא כפי פשט
הפסוק וכן בטהור קצת הוא חוטא אלא שהמצוה בטהור יותר מהחוטא מידי דהוה
אמתענה בשבת תענית הלום וכו'. והוא עשה שתי פרות כי משה עשה הראשונה
ועזרא הכנה השנייה. ושמעון הצדי' בכל יום הכפורים היה נכנס מלאך עמו ויוצא עמו
עד שנה שמת שנכנס ולא יצא. ואמר מיד שימות בשנה ההיא. וחלה ז' ימים אחר
הרגל ומת כדאיתא ביומא. והוא המקבל הכג'. והניח שני בנים שמעי וחוניו והגאון
נקד חוניי כן פירש בעל הערוך. וחוניו היה חכם יותר ורצה אביו שיהיה כהן גדול
וקרה ביניהם מחלוקת עד שברח חוניו לאלכסנדריא כמו שאמרנו ועשה שם בית
כמו מקדש והיו שאמרו המשמשים בבית חוניו וכו' כדאית' בסוף מנחות וכן תמצא
בארוכה זה בפירוש המשנה בסוף מנחות. הכלל שנת ה"ח התחיל בנין בית שני
ועמד תכ שנים ולא רבעים שנים לבנינו שהוא ג' אלפים ותמ"ח. אלף שנים שלמיו
לנתינת התורה נסתלקה נבואה מישראל ובא אלכסנדרוס לירושלם ואז התחילה
מנין השטרות מתשרי באשר אמרנו לתחלת מלכות אלכסנדרוס וידענו כי מפני
מעשיו הטובים מאד נרשם בשם שמעון הצדיק ז"ל:

אנטיגנוס

איש טובו קבל משמעון הצדיק שנת ת"ס וצדוק וביתוס תלמידיו
היוראש הזיניס שמעון בדבריו רבם כשאמר אל רגוריו
בעבדים וכו' והכהנים שעשו ג' דברים על דעת הצדוקים מתו מיתה משונה כדאיתא
בירושלמי. והג' דברי' הם נסוך המים. ומעשה פרה שהיא בטבול יום. והקטרה ביום
הכפורים. שלא יתקן מבהוץ ויכניס מבפנים. ובפ' קמא דיומא בתוספתא שזה הכהן
שהיה ביתוסי הגיד לאביו מה שעשה ביום הכפורים ומת לג' ימים. ובאבות דר' נתן
כל מעשה צדוק וביתוס ושהיה משתמש בכלי כסף והתב כל ימיו וברורו היה
רבי אלעזר בן הרמס שדנין לעשירים שלא קראו בתורה בעבורו כי
לא ראהו אדם כי אם יושב ועוסק בתורה יומם ולילה.
ובפרק אמ' להם הממונה עשרו וכבודו שהיו לו אלף עיירות ואלף כפינות והיה הסידי
גדול

גדול ושימש בכהונה גדולה י' א שנים כראיתא בפרקא קמא דיומא דזר: אנטיגנוס
 קבל משמעון הצדיק וסיעתו שנת ח'ס והוא המקבל הכר;
 בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים קבלו מאנטיגנוס
 ומשמעון הצדיק שכן אמר במשנה קבלו מהם לשון רבים וכן פירש רבי
 מאיר הלוי בר רבי טודרוס משוליל'לה בפירד' אבות - או ירצה לומר מאנטיגנוס ובית
 דינו כמו רבי אליעזר בן חרטום וכן אמר הרמבם זכרונו לברכה בתחילת המדע.
 ומכאן התחילו הווגות והבאים אחריהם עד הלל ושמיאי שהם כלם חמשה וווגות
 וזהו מה שאמר שקבל מהווגות - וכל זוג וזוג האחד נשיא והשני אב בירת דין
 חוץ משמעון בן שמח ויהודה בן טבאי שיש בזה מחלוקת רבי מאיר אומר שיהודה
 בן טבאי נשיא ושמעון בן שמח אב בית דין - וחכמים אומרי' להפך ונראה כחכמים.
 אף על פי שבחיגיה ובאבות נראה במשנה כרבי מאיר זה לפי דעתו כי סתם משנה
 רבי מאיר אבל ראינו שהוא כמו נשיא שלח לחוני המעגל - ואח' כך בנה לשנת הגויות
 בסוף תעניות ופרק שלישי דסנהדרין שהיה ראש הסנהדרין דין לינאי המלך - ועוד
 שהיה אח אשת המלך כראיתא בברכות וכן תלה שמונים נשים כשפניות ביום אחד
 לפי הוראת עקה ואין עוד להאריך - ואב בית דין לפני נשיא לא היה מורה הלכה
 לדין אלא לאיצטרופי כראיתא בפרק אין דורשין - או אם היה דין לנשיא לפני אב דין
 כמו רבן גמלי' על ענין טבי עבדו כשסימא עינו והודה לפני רבי יהושע אב בית דינו -
 ואב בית דין היה כמו משנה למלך שהוא הנשיא רצה לומר המלך - ויושב אב בית דין
 מימין הנשיא ודין שניהם - אבל המדרגה של חכם שאומ' בהוריות רבי מאיר חכם
 לא ראיתי מעם לזה ואולי לא היה זה כי אם לרבי מאיר לברו - אבל בסו' מועד קטן על
 חכם חולץ מימין ועל אב בית דין משמאל ועל נשיא מכאן ומכאן פירש רש"י קריעה של
 שמאל הויה עדיפא בההוא יומי טפי מימין חכם - חכם העיר שמבקשין מפניו הוראה
 ואב בית דין עדיף מגיה - ובפרק קמא דקדושין חכם עובר עומד מפניו מלא עיניו וכיון
 שעבר יושב - אב בית דין עד שיעבור ארבע אמות לא יושב - נשיא אינו יושב עד
 שיושב במקומו - וכתב הראש כי זה הוא ברשות הרבים - והסדר שאומר בסוף
 הוריות הוא בבית המדרש וכן כתבו החוספות - וכל אלו הווגות כלם נקראו בשמם
 כמו הנביאים ולא רבן ורבי - וזה הווג הראשון אומר במשנה פרק תשיעי מסוטה
 משמת יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן בטלו האשכולות ל' איש שהכל בו מעלות המדו'
 והחכמו' - ופירש רש"י תורה ויראת חשא וגמילות חסדים - ובתמורה פ'ש בקרבנות
 אמר רב יהודה כל אשכולות שעמדו להם לישראל מימות משה רבינו עד שמת יוסי
 בן יועזר תרו למדין תורה במדבר בנינו - ומקשינו' והא איפליג בסמיכה כי איפליג ביה
 בסוף שניה וזה המחלוקת הוא במשנת חיגיה - יוסי בן יועזר תקן תקנות כ' יתא
 בפ' קמא דשבת - והיה חסיד שבכהונה כראיתא במשנה פרק אין דורשין - ונראה לי

כי במדרש תהילים וכן בכראשית רבה בפסוק וירח את ריח בגדיו ראיתי כי נהרג יוסי בן יעזר בשמד היונים כשאמר לו יויקים בן צרודור בן אחותו חזי סוסיא דארכבך מרדך ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה וענה לו וכי יש עושה רצונו יותר ממך וחזר ואמר אם לעושי רצונו כך לעוברי רצונו לא כל שכן נכנס הדבר בלבו והרג עצמו יויקים בארבע מיתות לכפרתו בתשובה שלימה ונתנמגם יוסי בן יעזר וראה משתו פורחת באויר ואמר לשעה קלה קדמני זה לגן עזר וכו' ובוזה הזמן היה

יוחנן

כהן גדול אביו של מתתיהו שעשה תקנות רבות ועשה ב' פרות כמו שמעון כאשר נפרש בי'וד ביוחנן. ואו קבלו מאנטיגנוס שנת ג' אלפים וח'ק שהוא צ'ב שנים לבית שני. ובפרק יש נוהלין נראה שהיה בימי ינאי הוא ובנו כשהקדישו נכסיו וזה תימה והם המקבלים הלה ובשנת קל'ו לבנין בית שני היה אברכם התוכן:

יהושע

בן פרחיה ונתאי הארכלי ומתתיהו בן יוחנן קבלו מהם שנת תקס. קל"ב שנה לבנין הבית קודם ענין מלחמות החשמונאים עם יון כמו ס' שנה והאר"ך יהושע בן פרחיה שנים רבות עד זמן ינאי הנקרא אלכסנדר' בן הורקנוס הראשון שזכרנו למעלה שנקרא יוחנן שהרג החכמים וגם בראשונה זה הורקנוס הרג הכותיים. ובפרק תפלת השחר בין אביו ור'בא מחלוקת אם ינאי הוא יוחנן והנראה כי היו אב ובנו נקראים ינאי בשם התלמוד. והורקנוס הוא יוחנן ששימש בכהונה גדולה ונעשה צדוקי והרג החכמים ובנו אלכסנדר גם כן נקרא ינאי נשוי עם של ציון המלכה אחות שמעון בן שטח. ובפרק האומר בקדושין שינאי הנקרא הורקנוס הרג לחכמים שבאו לפוסלו מן הכהונה שהיה רוצה להיות מלך וכהן ועלה מינות בלבבו בתורה שבעל פה. עד שבא שמעון בן שטח והחזיר התורה ליושנה בזמן אלכסנדר בנו הנשוי עם אחות שמעון בן שטח כראיתא בברכות פרק שלשה שאכלו כשבדך ברכת המזון לינאי שהרג החכמים על ענין האתרוג כמו שאמרנו למעלה: והשמין לשמעון בן שטח אחותו אשת המלך ובאותו זמן ברח יהושע בן פרחיה לאלכסנדריא של מצרים הנקראת אמון מנזא וכשהוציאו לשמעון בן שטח היה שלמא. ובקש רחמים שמעון בן שטח מהמלך שיחזירנו ליהושע. וכתב ליה מני ירושלים עיר הקדש ליכי אלכסנדריא של מצרים. בעלי שרוי בתוכך ואני יושבת שוממה. אמר שמע מינה שלמא הוי ובא. כראיתא בסוף סוטה. וכדמות זה המעשה בסנהדרין ירושלמי שקרה כל זה ליהודה בן שבאי שברח לאלכסנדריא כדי שלא יעשוהו נשיא. ובדרך עם תלמיד אחד כמו שקרה ליהושע בן פרחיה עם ~~הוא~~. וקבלתם אמרת ~~הוא~~ היה תלמידו וזהו ינאי וכו'. והאמת שנולד ~~הוא~~ בשנת ד' למלכות ינאי השני הוא אלכסנדר והוא שנת רס"ג לבנין הבית ושנת לא לחשמונ' ד' למלכות

שהוא שנת ג' אלפים ותלעא ליצירה . אף על פי שהם אומרים שנולה בומן הורודוס
 עבד החשמונאים שנת תשס ליצירה . לה שנים קודם החרבן בן ל"ב שנים
 כוונתם לבנותינו ולומר כי מיד במהרה קודם מ' שנה נחרב הבית ~~בשנת~~
 והאמת שנולה שנת תרע"א ובשנת דצט לבנין הבית נתפש זהוהא בן ל"ו שנים בשנת
 שלש לארוסתכלום בן ינאי ובעבור זה כתבו חכמי ישראל בויוכוח שהיה להם כי
 בתלמוד אינו כתוב אותו שהם אומרי' וגם בדברי הימי' שלהם יש מחלוק' ביניהם .
 באיזה שנה נולד וכבר ידוע ענינו וכו' . ובסוף מנחות כי יהושע בן פרחיה לא
 היה רוצה לעלות לגרולה וגם לא רצה לירד כיון שעלה . הכלל כי האריך ימי
 הרבה יהושע בן פרחיה ובא לירושלם מאלכסנדריא קרוב לשנת דצ"ו לבנין הבית
 שהיא שנת תש"ר ליצירה והם המקבילים הכ"ו . ואז היה אברכם התוכן הגדול הידוע
 בשנת ר"ה לבנין בית שני . וזה הסכים עם ר"ל במדת החרש הירחי שהיא כ"ט יום
 וי"ב שעות ותשלצג חלקים . ובית דינו של חשמונאי גזרו על ביאת הגויה אפילו
 בצינעא . כי קודם זה היה מותר כדאיתא במצות כלב :

יהודה

בן שבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם בתחלת מלכו' החשמונאים
 בשנת תרכ"א ליצירה שנת ל"ג לבנין הבית . וכבר אמרנו כי
 שמעון בן שטח נשיא . ויהודה בן שבאי אב בית דין . וידוע הוא חסירותו של
 יהודה בן שבאי . כשהרג עד זומם להוציא מלבן של צדוקים . ואפילו הכי טערו
 בדין . וכל ימיו לא הורה עוד כי אם עם שמעון חבירו . זכבל יום היה הולך לבכות
 על אותו הרג . עד שמת . ולא חלק כבוד לעצמו . אבל שמעון בן שטח חסיד
 גדול וכן הקימו על בנו שני עדי שקר זנגמר דינו שיהרג . וחזרו העדים לומר כי
 מפני שנאת אביו שהרג למכשפר העידו שקר . ואף על פי כן אמר לו בנו בחסידותו
 שיעשה דין בו ולא יהרס דין התורה בעבורו . כדאיתא בסנהדרין ירושלמי . דפי'
 דש"י בפרק נגמר הדין . ולא נשא פנים למלך ובא גבריאאל בעבורו חבט בקרקע
 חביריו הסנהדרין . כדאיתא בפרק כהן גדול . והוא החזיר התורה ליושנה .
 ותקן תקנות כדאיתא בפרקא קמא דשבת ובמקומות אחרים . ותקן כתובה שיהיו
 כל נכסיו אחדאין לכתובה . והוא חלה שמנים נשים מכשפות ביום אחד בהכמתו .
 והסנהדרין צריך שידעו כישוף בעבור שידעו הדין על אי זה כישוף יהרג המכשף .
 אבל פירש דש"י בפרק העומר שאם יהא הנדון מכשף זיעשה האור שלא זשלוש בו
 יעשו הם מכשפות וימיתוהו וכבר ידעת כי הוא גיסו של ינאי המלך זבימיו הירי .
 חכם גדול וחסיד הוא

חזוני המעגל

הידוע בתפלות בסוף תעניות . ובספר יוסף בן גוריון
 הבהן אומ' כי נהרג חוץ לירושלם כשצרו מלכי חשמונאי

ספר יוחסין

זה על זה הורקנוס וארסטובלוס שהם אחים בני אלכסנדר בנו של הורקנוס הראשון
ואז גורו ארור מי שיגדל חזיר. וארור מי שיגדל חזיר. ואם תאמר בימי
מיטוס ~~היה~~ מורצו התוספות דמעיקרא גורו ולא קבלו. אי נמי אם רוצה להיורט
בארור לא מקמי ~~עבדין~~. אבל לבסוף איכא גזרה דרבנן. ובזה ~~היה קמט~~ זה נשלים
מלכות החשמונים שהרגו הורדוס בן אנטיפטר עבדו. ואלו השתי גזרות שגורו
בימיו. הוא בקמא פר' מרובה. ובסוף סוטה ובמנחות פרק רבי ישמעאל. ואמר רבי
היהודי בזמן ההוא שהיה אז יותר מבן שנה. ואז הביאו העומר ושתי הלחם
ממקומות רחוקים מירושלם. וזו הענין שנהרג חוני המעגל לא נזכר זה בתלמוד.
אלא שישן ע' שנה שהם שנותיו של אדם שהם כשינה ביום אתמול כי יעבור. ובחלק
הג' ממגן אבות בגדר החלום. אמר ר' דורן שאי אפשר זה כפי הטבע בלא נס שישן
אדם שבעים שנה. מפני שנתקרה החום הטבעי ואינו מתיך. ועוד לפי שהזמן מקרה
אל התנועה ומי שלא הרגיש בתנועה לא יפעל בו הזמן עד כאן. וזה שאמר אינו
עולה על הדעת כי אם על ידי נס אם הוא כפשוטו. ומפני שלא היו נוהגין בו כבוד
בזקנותו כראוי שאל חוני לעצמו המות לילך לחיי העולם הבא. ובמגלת תענית כי
שלש שנים רצופו היה בצורת עד שירד חוני המעגל להתפלל. וכן היה אז אליהו עיני
בן הקף הכהן הגדול שעשה פרה אדומה אחת והם המקבלים הכן.

שמעיה ואבטליון קבלו מהם. הא' נשיא והשני אב בת דין. וכתב
רבינו חננאל איך ~~שם~~ נשיאות מסוגל על בית דוד

שהרי יוסי בן יועור נשיא והיה כהן ואף על פי שבשמעון ובאנטיגנוס לא מצאנו אב
בית דין לעולם. היה אב בית דין אלא שלא היו רשומים כמו אלה להזכיר שמותם.
וזה היה מנהג בישראל שכן אמרו בסוף מועד קמץ על שאלו זה נשיא. ועל יהונתן
זה אב בית דין. וכן אמרו בפרק הישן חמה לוקה על אב בית דין שמרת ולא נספר
בהלכה וכולי. אף על פי שזה דמאמר יש בו סוד. וכבר פירש בו רבי יצחק
ישראל ביסוד עולם פירוש נאה אבל עוד יש בו סוד. והנשיא שבתור' הוא המלך.
בין שיהיה ממלכי דוד או ממלכי ישראל כי על פי נביאים נמשחו. שכן בהוריות
פרק ג' במשנה אי זהו נשיא זה המלך שנאמר אשר נשיא יחטא ועשד' אהרת מכל
מצות ה' אלהיו מי שאין עליו אלא אלהיו. וזה גם כן היה בכלל ראש הגולה שבבבל
שהיה מודע המלוכה. מיהוכין שנקרא שבט מישור שבט מלכות. כדחניא לא
יסוד שבט מיהודיה זהו ראש גולה. שבבבל. אבל הלל וכל ורעו לא נקראו אלא
ומחוקק מבין רגליו. ובעבור זה אפילו רבינו הקדוש שהיה נשיא לא היה בקרבן
נשיא ואף על פי שיהיה מודע דוד מבני שפטיה בן אביטל. כל שכן לדעת
הירושלמי ובראשית רבה שהיה רבי מצד האם ומבנימן מצד האב. אמר ליה רבי
חזיה צרחך בבבל. שהיה אז ראש גולה אחד ששמו רב הונא וזכר כיוף ליה.

דאין זה רב הונא תלמיד רב הנזכר בתלמוד כי זה מת בחיי רבי ונקבר בארץ ישראל.
 וזה היה מורע המלכים משלמה ויהויכין ורובבל. ואם כן כל אלו היו נשיאים בשם
 לבד במקום נשיא. וכן שמעיה היה נשיא השם לבד. ולא נאמר הענין הזה באלו
 בלבד בעצרת שהם גרים. כי שמעיה ואבטליון היו מכני בניו של סנהריוב כדאיתא
 בגמין ובסנהדרין. אלא אפילו שמעון הצדיק והלל היו במקום נשיאים בעבור
 שהיו יושבים בלשבת הגויות שבני סנהדרין ולא היה להם מלך לישב עמם כדמות
 משה שהיה על גביהן שהיה מלך ונשיא היה להם נשיא במקומו. כי בבית שני
 לא היה אלא ורובבל לבד. כי בימי אלו היו הכהנים מלכים שלא כדין. וכן
 הורדוס בימי הלל שלא כדין שהיה גר או עבד. והפסוק דרשו ממובחר שבאחיק
 תשים עליך מלך. לש בהיות זרע דוד בעולם. ושמעיה ואבטליון היתה אמם
 מישראל כדי שיוכלו לדרן. ונשיא שמחל על כבודו כבודו מחול. אבל המלך לא
 ימחול ואלו בודאי היו גרי צדק ועושים מעשה אהרן כדאיתא ביומא. ובעבור
 שאין דעתי להאריך כי יהיה ספר גדול ויהיה כבוד להעתיקו לא אביא כל הראיות על
 כל חכם מן הוא אלא ראיה אחת או שתים להביא התועלת שאנו צריכי לו. והם קבלו
 שנת תשל"ב ליצירה שנת שדי לבנין הבית ובזמנם

יהודה

בן דורתאי שנבדל מן החכמים הוא ודורתאי בנו והלך וישב בדרו
 כדי שלא יעלה לירושלים. שהיה סובר שחגיגה דוחה שבת כמו
 הפסח. ואמר תמהני על שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון שחכמים גדולים הם
 ודרשנים גדולים ולא אמרו להם לישראל שחגיגה דוחה שבת. ובגמרא רב מארי
 פיר' שעמו מוזהבת פסח לוי אלהיך צאן ובקר. ורב אשי כעס על זה ואמר אנן טעמא
 דפרושין ניקום ונפרוש. רוצה לומר מדרש פרושים הוא. ובזמנם היה גם כן

עקביא

בן מהללאל שהעיד במסכת עדיות רבי יהודה בן אלעאי עליו
 שאין עורה ננעלת על אדם בישראל בחכמה ובזראת הטא
 בעקביא. ובעבור שאחר מיתתן של שמעיה ואבטליון דבר דבר שלא נראה כהוגן
 יש חשש אם נדוהו והוא לא נחכוון לגנותם שאמר דוגמא השקוה. ויש בזה שני
 פירושים או גרים כמותה אבל הוא רצה שלא נתנו לה מי הכיור אלא דוגמא להם כדי
 להפחידה. וידענו שזה הדבר היה אחר שמתו כמו שנזכר בכרכות בפרק מי שמתן
 המספר אחר משתן של תלמידי חכמים אף על פי שבעל הערוך בערך אחר פירושין
 הטייה בלומר נטה מדרך ישראל. כרתנא דבירבי ישמעאל אם דאית תלמיד חכם
 שחטא כלילה אל תהרהר אחריו ביום. וכן פירש הראש בפסקי ברכות. אבל רבינו
 חננאל פירש שמספר גנאי לאחר מיתתן וזה הפירוש הוא האמיתי. כי כן בספרי
 מביא זה המעשה ואומר דא דתימא המבוה זקן אחר מותו חייב נדוי. וכן מצאתי

ספר יוחסין

אחר כך כערך דוגמא שחזר בו ופירש כן. וכן בתוספות אמרו בשעה ששלום על ישראל. והיינו לאחר מיתתן דלא אתי לאינצויי בהדי דמספרין גנותם. מהכא משמע דאיירי לאחר מיתה עד כאן לשונו. ורש"י פירש לעיל מיניה כתוב והמטיים והמכריעים את חובתם יותר על זכותם לחטותם לכף חובה יולוכם וכולי. ואני אברהם קבלתי בין שיהיה לשון מטה או הטייה מנין שמדבר אחר המיתה לפי שאמר למעלה כי לא ינוח שבט הרשע שהוא הלשון שנאמר והכה ארץ בשבט פיו על גורל הצדיקים על גורל שהוא אחר המות שנאמר ואתה תעמוד לגורלך לקץ הימין. והטיבה יו' לטובים אבל המטיים יולוכם וכולי. ובנו של עקביא היה גם כן חכם וצוהו אביו לשמוע לחכמים ולא לדבריו בחסידותו וכו' כדאיתא בעדיות וכן היה אז

אדמון וחנן בן אבישלום חכמים גדולים שני דייני גזרות בירושלם האמורים בפרק אחרון דכתובות. אבל מה שכתב הרמבם

ז"ל שד' מיאשה היה בחבורתם אינו נראה כי במסכת פאה העיד נחום הבלר שקבל מר' מיאשה ורבי מיאשה קבל מאבא שקבל מהזוגות וכו' ואם כן רבי מיאשה אחר הלל ושמואי שקבלו משמעיה ואבטליון וכו' ולפי דעתו לא היה לו להזכיר זוגות האחרונות אלא שדבריו אמת מיד יבואו בפי החכם ויותר נראה שהיה אחר הלל ובפ' בהן גדול נזכר למדר מזה המאמר שאמר שקבלו מפי הנביאים הלכה למשה מסיני. ולא הזכיר יהושע והוקנים שהוא כלב וסיעתו שאין צריך לזכור האמצעיים כי מאליו הוא נודע וזה אינו רבי מיאשה האמורא בן בנו של רבי יהושע בן לוי שזה היה בימי בניו של הלל ואם לא יש לרב עדות אחרת מהתלמוד וגם אני לא ראיתי אבל מהמשנה בן נראה כי הוא אחר הלל וכן נחום הבלר לא הזכירו דבריו בימי הלל שם במסכת פאה כי אם בימי רבן גמליאל הוקן נכדו והם רוצה לומר שמעיה ואבטליון המקבילים הלכ' ואני אומר שגם

בני בתירא היו בחבורת שמעיה ואבטליון כמו עקביא כיון שהלל בא להיות נשיא אחריהם שהם מינו לנשיא להלל וירדו הם

מהנשיאות מרוב ענותנותם עד שאמר רבי אף על פי שהוא עניו כל הדברי' אני עושה חוץ מזה שעשו בני בתירה לוקני הלל וזה היה בעבור שידע הלל ההלכה של פסח במונידו שדוחה שבת כדאיתא בפסחים בפרק ואלו דברים כי בני בתירה נתעלמו מהם ההלכה ומיניהו לנשיא ואחר החרבן היו עם רבי יוחנן בן זכאי כשתקן תקיעת שופר שבת בבית דין ביבנה כדאיתא בראש השנה ובירושלמי. ואי אפשר שני שמטות. שלא יחול י"ד בשבת. ולמה נעלמה הלכה ליתן גדולה להלל ומפני מה נהוגין בבית דין של מטה כבוד כדו שלא ירבו מחלוקות בישראל. ורש"י פי' בפרקא קמא דתעניות כי אלו שהיו בזמן הלל הם רבי יהודה בן בתירא ורבי יהושע אחיו ולא נהירא. כי בירושלמי בפרק ד' מיתות כי רבי יהושע ורבי אליעזר שהם תלמידיו

תלמידיו של הלל וכו' שיוליד אביו לרבי יהודה בן בתירה אבל רבי יהודה בן בתירה היה בבבל ונציבין בזמן הבית כדאיתא בריש פסחים. ושם פירש הרשב"ס וְלָ למה היה בבבל ולא עלה לרגל כי וקן היה ולא היה יכול לעלות לרגל וקן פטור מראייה. ועוד האריך שנים רבות כי היה עד זמן רב ושמואל ובירך לאבא אבורה דשמואל. שיהיה לו בן חכם כדאיתא במדרש שמואל על פסוק וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן שמואל וכו'. ובפרק רבי אליעזר בשבת ובפרק כל הבשר נראה גם כן שהיה בזמן לוי שאמר לרבי אתריה דרבי יהודה בן בתירה הוה ודרש להו כרבי יוסי הגלילי:

הלל ושמאי

קבלו מהם ובראשונה היו הלל ומנחם ויצא מנחם לעבודת המלך עם שמנים אנשים לבושים זהב כדאיתא בחגיגה וזה

הדבר מוזכר בספר בן גוריון שהיה מנחם חכם גדול כמו נביא שאמר הרבה נבואות וחזא אמר להורודוס כשהיה קטן שימלוך. ואחר שמלך שלח בעבורו ואמר לו עוד שימלוך יותר משלשים שנה שמלך ל'ז שנה ונתן לו עושר גדול אז. וכן היה הורודוס מכבד מאד להלל הזקן שהם רצו במלכותו ואומר שם כי שמאי היה תלמידו של הלל אולי זה היה בימי מנחם אחר זה היה תלמיד חבר להלל. גם שמאי הזקן נתכבא על הורודוס שימלוך כשבא לרין לפני הסנהדרין ונשאו לו פנים כשהרג האיש ואמ' שהוא ימלוך ויהרוג אותם אבל הורודוס בהלל ושמאי ומנחם וסיעתם לא שלח ידו וכבדם. ונקרא הלל הבבלי בעבור שהיה מבבל מהמיוחסין. כדאיתא בפרק עשרה יוחסין כשאמרו לרבי על ענין יוחסין. ועלה מבבל ושם למד תורה עם שמעיה ואבטליון וגם הם היו בירושלם כדאיתא ביומא ובאבות דרבי נתן שהיה מדבר בלשון בבל ואמר ארבעה דברי' במשנה נגד שמא אבד שמיה ודלא מוסיף יסוף ודלא יליף קטלא חיוב וראשתמש בתגא חלף. זה המשתמש בשם המפורש אין לו חלק לעולם הבא. וכן משנת הפוך בה אומרים שם שהלל אמרה. וכן על דאשפת אשפוך שהיה הוא בבלי. וגם שמעיה ואבטליון היו בירושלם ביום שיצא כהן גדול מבית המקדש ביום הכפורים. והלל למד תורה מעוני גדול כדאיתא בפרק אמר להם הממונה ולא סייעו שבנא אחיו שהיה עשיר כמו שסייע עוריה לשמעון אחי עוריה כדאיתא בסוף סוטה. ובסוף נתיב שני כתוב כי אחיו של הלל מפני שלא סייעו קודם שהתחיל ללמוד הלל לא לקח חלק עמו ואף על פי שסייעו אחר שלמד והיו חיוני לך שנה וכן מ' שנה עלה מבבל וארבעים שנה למד וארבעים שנה פרנס ישראל והיה עניו מאד כדאית' בשבת ובפרק יום טוב מרוב ענוה שינה מפני השלום שהיתה עולת זכר ואמר שהיא נקבה לזבח שלמים. ושמאי קפדן ותלמידיהם נהגו באלה המדות ובעבור זה וכו' לקבוע הלכה בבית הלל כדאיתא בפרק קמא דעירובין ובפרק קמא דברכות ירושלמי שיצא בת קול ביבנה מלכה בבית הלל ולעולם לא חזרו בית שמאי להורות בבית הלל

ספר יוחסין

כבית הלל חוץ מהלכה א' בפרק ה' דתרומות . והם קבלו רוצה לומר הלל ושמאי שנה
תשלכה ליעירה ש"ך שנים לבנין הבית . ועד ימי הלל היו קורין הר סדרי משנה משה
עליו השלום עד בני בתירא והלל סידר שש סדרים על פה הכוללים התור' משים ולהלן
כדי שלא תשתכח התורה . וזה בתחלת מלכות הורדוס עבדא דבית חשמונאים
ובנה או בית המקדש ביופי גדול יותר משלמה בימי הלל וכל זמן שבנה אותו לא בא
גשם ביום כדי שלא יבטלו ממלאכתו וכן הוא בפירוש בתחלת שיבת שהתחיל הלל
הנשיאות ק' שנה קודם ההרבן . ושמעון בנו ורבן גמליאל הזקן נכדו ורבן שמעון
בן גמליאל הנהרג בהרבן בית שני נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה רוצה לומר
בעוד הבית קיים ק' שנה . ובפירוש רש"י שם בארוכה . והיה מורע דוד משפטיה
בן אבישל כדאיתא בכתובות בפרק הנושא על חיתון בת רבי היא שמתה ארוסה
שהיתה ארוסה לבן רבי . וכן בפרק במה בהמה אמר רב ר' דאתי מדוד וכו' . ובתו'
בפרק קמא דסנהדרין ראש גולה דבבל מהזכרים ונשיא שבארץ ישראל מהנקבות
מורע דוד . אבל כבר אמרנו כי בבראשית רבה פרשת ויזכור אלהים את נח שזה
מצד האם ומצד אביו מבנימין . והוא הלל הרבה תורה בישראל ושמאי חברו .
ולא חלקו אלא בשלשה דברים כדאיתא בפרק קמא דשבת כי הבאים אהריהם שלא
שמשו כל צרכן היו במהלוקת בית שמאי ובית הלל . וכן תקנו תקנות דבורת
וגזרות כאמור שם ובגשין ובמקומות אחרים . ובפרק השולח גש כתבו התוספות
משם הירושלמי כי ב"ח דברים שרבו בית שמאי על בית הלל אפילו אליהו לא יכול
לבטלן כי תלמידי בית שמאי היו הורגין בתלמידי בית הלל ועמדו להם בנפשוחם ;
ושמונים תלמידים היו לו להלל רוצה לומר המעולים כדאיתא בסוכה בפרק הישן
ובבבא בתרא בפרק יש נוחלין ויונתן בן עוזיאל שחרגם הנביאים כדאיתא במגלה ;
הוא הגדול שבכולם ואין קץ לתבונתו . ורבן יוחנן בן זכאי הנהן הקטן שבכולם
ומזה תעריך לאחרים ונראה גדולת יונתן בן עוזיאל ששמאי הזקן הולך אליו כדאיתא

שם בפרק יש נוחלין . ובזמן הלל היה

בבא בן בוטא

תלמיד שמאי הזקן ובגשין ואומר מהכמתו והוא זיכה לאשה

אחת שאמרו שזינתה ואמר הזרע אינו סולד מן האש ולובן

ביצה סולד . וזה כהן עיניו הורדוס רוצה לומר סימא עיניו כדאיתא בבבא בתרא כשהרג
החכמים . והוא נתן לו עצה שיבנה המקדש לכפרה על האור של החכמים שכיבדו .
שנתיירא מהם שכתוב לא תוכל לתת עליך וכו' . ובגדרים ספר רבי אליעזר שהיה
דיין ועניו מאד ועושה שלום בין איש לאשתו והמעשה הוא שם וכו' . ואף על פי
שהיה מתלמידי שמאי מזה שידע בסמיכה עשה כבית הלל בפרק שני דיום טוב וכל
זה ברור . ובפרק אהרן מכריתות במשנה שהיה בבא בן בוטא חסיד ומתנדב אשם
תלו בכל יום חוץ מיום אחד אחר יום הכפורים וזה נקרא אשם חסידים אבל החכמים

שאמר הרמב"ם ז"ל שהיו בזמן הלל גם כן מצאנו אותם אחר הלל בזמן בית שמאי ובית הלל הזקנים שיהיה קרוב להרבן הבית בזמן רבן גמליאל הזקן כמו

רבי יוחנן

החורוניתי שהלכו זקני בית שמאי ובית הלל לבקרו בסוכה וכן

חנניה

בן חזקיה בן גרון שעלו לבקרו בית שמאי ובית הלל. ובפרק ז' דמסכת שמחות שאבד לו ספר

חורה שלקחו במאה מנה ודתפלל במקדש ומצאו. ובנו היה רבי אלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גרון בספרי פרשה כי תצא. ובעליית חנניה בן חזקיה בן גרון אמרו הרב רב הלכות ואז גזרו י"ח דברים. ולא לד' דברים שכתב הרמב"ם בתהלת פירוש המשנה של שבת שזה לעולם לא זכרו אלא י"ח דברים. ומפירוש דש"י והתוספות נראה ש"ח דברים שרבו בית שמאי על בית הלל לא היו עוד. ומה הם הי"ח רבו הסברות בין אלה החכמים וכפי פשוט ההלכה נראה לבד צדק הרמב"ם ז"ל במנוח הי"ח שהראשונה היא שפוסל התרומה האוכל אוכל ראשון. אף על פי שאיני כדאי ליכנס בין לו האריות כי הלכה עמוקה היא שיסבול פירושי הרבה. והכלל כי בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון גזרו י"ח דברים וכו' כדאיתא בפרק קמא דשבת וזה החסיד כתב מגלת תענית שהיה מחבב הנסים. ונראה לי שלא כתב כולה כמו שנראה בפרקא קמא דראש השנה כי יהודה בן שמוע תלמיד רבי מאיר ביטל שמד והוא במגלת תענית. וכן הוא פיר' סתרי יחזקאל והעלו לו שלש מאו' גרבי שמן כדי שיאיר לו כלילה ודרשו והוא זכור לשוב כדאיתא בפר' התכלת ובפרקא קמא דשבת וסוף מגלת תענית כי סיעתו של רבי אלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גרון כתבו מגלת תענית מפני שאינן למודים בצרות. וכן אז היה רבי

נחוניא

בן הקנה חכם גדול וחסיד וזהו רבי נחוניא הגדול שהאריך ימים כדאיתא בפרק בני העיר ובפרק תפלת השחר במשנה שהיה מתפלל בכניסתו לבית המדרש. והוא גם כן נזכר במסכ' אבות וזה עשה ספר הבחיר על הקבלה העמוקה ושמות השם יתברך. ורבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול קבל ממנו סודות הקבלה. וכן רבי עקיבא כדאיתא במדרש ורבי ישמעאל היה יפה מאד ופדאו רבי יהושע ברומי והוא מעשרה הרוגי מלכות הנהרג אחר הרבן הבית בסמוך והפשיטו עור פניו שהמדה יופיו בת קיסר והוא בראשן של מלכים. ובתהלת ברכות שראה השכינה במקדש ואמרה לו ישמעאל בני ברכני. וכן היה בזמן הזה

אבא חלקיה

בן בנו של חוני המעגל וחנין הנחבא העניו בן בתו של חוני המעגל מלומדים בנסים כדאיתא בתעניות.

ונחום

הלבדר כבר אמרנו שנראה שהיה אחר הלל זמן רב כמו שנראה במסכת פאה שקבל מרבי מיאשה. ובני בתירא כבר אמרנו שהיו בזמן שמעיה. וכן בזמן הלל והארינו ימים רבים עד אחר הרבן הבית ועד רבינו:

ספר יוחסין

ורבי פפויאס ראה חרבן הבית ובעדיות חולק עם רבי יהושע ורבי יוחנן בן בנאי
שהיה בזה הזמן עוד אפרשם שהיו גם אחד ההרבן והם רוצה לומר הלל ושמאי ה
המקבלים הכ"ט:

רבן שמעון בנו של הלל הזקן ורבן יוחנן בן זכאי הכהן קבלו מהלל
ושמאי והם המקבלים הל' . וזה רבן יוחנן בן זכאי היה

לכ שנה כי שלשה חיו ל"ב שנה כמשה רבינו עליו השלום וראו זה את זה הלל . ורבן
יוחנן בן זכאי . ורבי עקיבא . ורבי' עסק ארבעים שנה בפרקמטיא . ומ' שנה למד ומ'
שנה לימד אבל לא היה נשיא אלא בסוף ימיו אחד הרבן הבית כדאיתא בסוף ראש
השנה זט' תקנות תקן והוא היה כהן כמו שנראה בפרק במה מדליקין וכן פירש רש"י
שם וכן בספרי אמר כפרה מה ששרתו ידי שכחתי והוא דאח ארבע נשיאים ואלו הן
הלל שקבל ממנו . ורבן גמליאל הזקן נכדו שהיו לומדים התורה בימיו בעמידה ורבי
שמעון בן גמליאל הנהרג בהרבן וכן היה או רבי

חנינא בן דוסא החסיד המלומד בנסים . שיצא עליו בת קול כל העולם ניוון

בשביל חנינא בני וחנינא בני ר' לוי בקב הרובין מערב שבת לערב
שבת . ובפרק ערבי פסחים דמכריזין עליו בדיקיע הזהירו בחנינא בני . בענין אגרות
בת מוחלת . ובפרק ג' דתעניות על העושים שהביאו דובא בקרנייהו . אם היה עני איך
היו לו עושים פירש רש"י כי תרנגולת אבורה מצא ולא יצאו לה בעליה וקנה מאפרוחיה
העוים . והוא למד תורה מרבי יוחנן בן זכאי כדאיתא בפ' אין עומדין . וכן היה בזמן
רבן גמליאל כדאיתא בכרכות . ואם כן רבן גמליאל הזקן המקבל הלא . ור' שמעון
בן גמליאל בנו המקבל הלב . זכיון שנהרג זה רבי שמעון בן גמליאל נשאר בנו רבן
גמליאל בר מהלוקתו של ר' אליעזר ור' יהושע שעדיין לא היה ראוי לנשיאות והצילו
רבי יוחנן בן זכאי מיד אספסינוס קיסר וקבל ר' יוחנן בן זכאי הנשיאות או בעת ההרבן
שנתן לחן וחסד בעיני המלך כדאית' בפ' הניזקין ודאבות דרבי נתן והיה נשיא בסו' ימיו
לפחות שתי שנים כמו שפירש רש"י בסוף ראש השנה וגם בימי הלל ור' יוחנן בן זכאי
היו שני כהנים גדולים חנמאל המצרי וישמנאל בן פאבי חסיד גדול שעשו כל אחד
מהם פרה ור' יוחנן בן זכאי הכהן אף על פי שהיה זקן מאוד היה ראש הסנהדרין אף על
פי שכתב רבינו חננאל כי ביום שמינו לרבי אלעזר בן עזריה למה לא מינו לר' אליעזר
מפני שהיה זקן מאוד . וזוהו למד הרמבם ז"ל שאמר בספר שופטים בפרק ב' אין ממנין
בסנהדרין זקן מופלג . דתניא בפרק אחד דיני ממונורר אין מושיבין בסנהדרין זקן
וסריס ומי שאין לו בנים . ובשעת פטירתו בירך לתלמידיו שתהא מורא שמים עליהם
כמורא בשד ודם . וראה אז לחזקיה מלך יהודה החסיד שבא ללוותו כדאיתא בפרק
תפלת השחר ואף על פי שאמר הרמב"ם כי מי שלא היה בעיניו של רבי גדול כמו שמו
לבר היה קורא לו רבן עס כל זה לא מצאנוהו לשום חכם כי אם לנשיאים לבר זקן

נראה בערוך אביו ובסוף האלפא ב'תא מהתנאי' שם תראה האמת למה נקראו בשם רבי ורבי ורב בארוכה בעזרת השם. הכלל כי רבן בנשיאים רבן גמליאל הזקן רש"בג וכו' וכן כלם עד רבן גמליאל בנו של רבי. ונראה לי כי בעבור שהיה ספק אם יהיה רבי שמעון בר רבי נשיא שהיה חכם יותר מרבן גמליאל אחיו הגדול כדאית בכתובות ולא יקרה להם מה שקרה לשמעון הצדי' שהניח לחנוניו בנו הקטן הכהונ' גדולה וקרה מה שקרה. ורבי היה רצונו שיהיה רבן גמליאל נשיא הוצרך בימיו קודם שיהיה נשיא לקראו רבן בשם נשיא ולהוכירו עם חכמי המשנה בפרק שני דאבות. לומר לחכמים שזהו הנשיא שיהיה ביראת חטא כמוהו ממלא מקומו. ובעבור שהיה נשיא רבן יוחנן בן זכאי במקום רבן גמליאל נקרא רבן כמוהם. ובזמן שהיה נשיא רבן יוחנן בן זכאי היה ביבנה כדאיתא בסוף ראש השנה. ואף על פי שבאבות דרבי נתן אומר שתלמידיו הלכו ליבנה והוא לדמסת מקום מרחצאות והם גדלו בתורה והוא לא גדל והיה זה קודם נשיאותו. וכן נראה כי אפילו בזמן הבית היה רבן גמליאל הזקן נכוד של הלל ביבנה אף על פי שהיה בירושלם כי גלתה סנהדרין ארבעים שנה קודם חרבן הבית משעה שנפתחו דלתות ההיכל מעצמן וגער בהן רבן יוחנן בן זכאי ואמר כבר נתנבא עליך וכריה פתח לבנות דלתיך וגו'. וכן בעבור שרבו הרוצחים שלא רצו לדון דיני נפשות גלו ממקום למקום עד יבנה! ושם תקן.

שמואל

הקטן. ברכת המינין לפני רבן גמליאל הזקן ולא לפני רבן גמליאל שהיה אחר רבן יוחנן בן זכאי וזה כן בעבור כי שמואל הקטן נפטר קודם חרבן הבית וקודם שיהיה נשיא רבן יוחנן בן זכאי כי הוא בשעת פטירתו נתנבא על רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל לקטלא ונהרג בחרבן רבן שמעון בן גמליאל ואז קבל הנשיאות רבן יוחנן בן זכאי כדאיתא בגמין. ומעשה זה של שמואל הקטן בפרק קמא דסנהדרין. ובסוף סוטה ובפרק ד' ממסכת שמחות. שלא זכה לבן. ורבן שמעון בן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הספידוהו. והתנבא בלשון ארמז בשעת פטירתו. ונתנו מפתחו ופנקסו בארונו מפני שלא זכה לבן. עוד שם בפרק ה' כשנכנס רבי גמליאל הזקן לעבר השנה עמד שמואל הקטן ואמר אני הוא שנכנסתי בלא רשות. ואמר לו רבן גמליאל שב בני שב מה לך אלרד ומידר כל ישראל יודעים שאפילו לא יהיו אלא שנים אתה א' מהם. ואם כן בימי רבן גמליאל הזקן היה. ובסנהדרין אומר כי רבן גמליאל אמר לו שב בני שב ראיות כל השנים להתעבר על ידך. והוא לא נכנס כי אם ברשות ומפני ענותנותו אמר זה. ורש"י פירש באבות שנקרא קטן בערך שמואל הנביא.

הנהה

ואני שש מצאתיו בירושלמי דסוטה ע"כ. ונראה מפני שהיה קטן בעיניו והיה עניו והסיד תלמידו של הלל במעשיו. וכן אמרו על הלל תלמידו של עזרא אף על פי שלא היה תלמידו כי ביניהם ש' שנה. ונראה כי אפילו

בזמן שהיו דנין בית דין הגדול בירושלם היה בית דין ביבנה כמו שמפורש בפרק ארן
הן הנחנקין בסנהדרין . ורבי גמליאל השני שניצל מיד קיסר מיד היה נשיא אחר
רבי יוחנן בן זכאי גם כן ביבנה כמו שנראה בפרק ד' דראש השנה וזה בר מחלוקתו
של רבי יהושע ושל רבי אליעזר הגדול גיסו שהיה נשוי עם אימא שלום אחותו של
רבן גמליאל . והוזקנו של רבי . ואמר רש"י כי רבן גמליאל הזקן היה באושא
והורו ליבנה וזה כן נראה אבל מה שאמ' שם כי בנו רבן שמעון בן גמליאל חזר לאושא
כמו שאמר בפרק אחרון של ראש השנה זה אינו כן . כי רבן שמעון בן גמליאל
האמור שם שהיה באושא הוא אביו של רבי כמו שנראה שם בפירוש מהחכמי' שהיו
מדברים עמו רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה ורבי חנינא בנו של רבי יוסי
הגלילי שהיו אחר רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי כן רבי יוחנן בן נורי חלק עם רבי
גמליאל אביו בקדוש החדש ואינו זה רבן גמליאל הזקן . ורבן שמעון בן גמליאל
בנו הנהרג וכן בפרק הניזקין ששאל רבי יוחנן בן זכאי יבנה וחכמיה שלא יהרגם מזה
נראה כי קודם חרבן הבית היה שם ביבנה . וכן היה שם רבי יוחנן בן זכאי ורבי
גמליאל דיבנה בר מחלוקתו של רבי יהושע אבל רבי שמעון בן גמליאל בנו אביו של
רבי היה באושא ובשפרעם . ורבי היה עם שבעים סנהדרין בבית שערים ובמכרדיה
ובציפורי ושבדיה עמוקה מכלם ושם גלתה הסנהדרין גלות עשירי ואם כן שלשה
נקראו רבן גמליאל נכדו של הלל וזה לבד נקרא רבן גמליאל הזקן בכל מקום ולא
האחרים . והשני רבן גמליאל נכדו של ר' הג' הזקן בר מחלוקתו של רבי יהושע . והג'
רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא . וכן שלשה נקראו רבן שמעון הראשון בנו
של הלל . והשני רבן שמעון בן גמליאל נכדו הנהרג כדאיתא בפרקא קמא דשבת .
והשלישי רבן שמעון בן גמליאל אביו של רבי המוזכר בפרק השוכר במציעא העניו .
ואם תרצה עוד רביעי הוא בנו של רבי הקטן שנקרא רבי שמעון הנשיא שנשאר
בתיקו בסוף פרקא קמא דגשין אם היה נשיא . ואם כן עתה נתברר יפה יחס רבינו
הקדוש כדי להסיר הטעיות מפירוש המשנה ומספר המדע ורבי הוא ה' להלל והוא
הקדוש . כמו השבת . וכמו משה רבינו עליו השלום השביעי לאברהם אבינו .
ורבן גמליאל זקנו המקבל הל' ג . ורבי שמעון בן גמליאל בנו המקבל הל' ד והוא
אביו של רבי . ורבינו הקדוש שהוא רבי יהודה הנשיא מור' יהודה בן יעקב מורע
המלוכה מבני שפטיה בן אבישל אשת דוד המקבל הל' ה :

וכל זה כפי היחס של הלל אבל הרמב"ם ז"ל דילג רבן גמליאל דיבנה ורבי
שמעון בן גמליאל אביו . ואולי לא קבלו כי אם מרבן יוחנן בן זכאי
המקבל הל' . ורבי יהושע הל' א . ורבי עקיבא המקבל הל' ב . ורבי מאיר ורבי
שמעון ורבי יהודה ורבי שמעון בן גמליאל אביו של רבי הל' ג . ורבינו הקדוש
המקבל הל' ד ושהוד :

ונחזור

לענין רבי יוחנן בן זכאי כי היה בית דינו בברור. חיל קודם החרבן.
 כדאיתא בסנהדרין ובפרק ה' דמעשר ראשון בתוספתא. ולא
 נאריך עוד בו כי אם לידע היחס כי בענין חכמתו כבר הוא מפורסם שלא הניח דבר.
 ובפרק עושין פסים ברבי יוחנן בן זכאי פירש רש"י בריותא שנסדרה בבית מדרשות
 כמו תוספתא דרבי חייא והוא נקרא בן זכאי בפרק במה מדליקין. ובפרק המישוי
 דסנהדרין. כי בומן רבו הלל נקרא בן זכאי ואמר לפניו הלכה וקבעה בשמו. וכן
 נמצא שנקבעו הלכות קודם ארבעים שנה שפרנס את ישראל במסכת ראש השנה
 וסוכה. ונראה מהתלמוד בראש השנה כי הארבעים שנה שהיה פרנס היו רובם
 בומן הבית ואם בן בימי רבן גמליאל הזקן ורבי שמעון בן גמליאל בנו הנהרג בחרבן
 היה פרנס גם הוא. או יהיה אב בית דין כיון שהיו האחרים נשיאים ולפחות היה
 ה' שנים נשיא אחר החרבן כמו שפירש רש"י בסוף ראש השנה. כיון שתקן תקנות
 אחר החרבן. אבל לא נודע כזה יותר ממה שראיתי. ובתוספות בפרק במה
 בהמה כי רבי יוחנן בן זכאי מלך שנתים אחר החרבן ורבן גמליאל שלש שנים אחריו
 קודם שימלוך רבי אלעזר בן עזריה בשותפות עמו. ובפרק ה' דהלכות דרך ארץ
 מעשה בשמעון בן אנשיפרס שהיו אורחים עמו וגזר שיאכלו ונודדים ומבדים ובשעת
 פטירתם מלקה אותם ונשמע זה לפני רבן יוחנן בן זכאי ואמר מי ילך לשם ואמר לו ר'
 יהושע אני הולך וכו' ואכל עמו ואמר לו בשעה שנפטר ממנו למה אחה מלקה לאחרי'
 ולי לא הלקית. אמר לו רבי חכם גדול אתה וביודך דרך ארץ ובני אדם הנכנסין אצלו
 גורתי עליהם שיהיו אוכלים ושותים והם נודדים בתורה ומבדין. ולי מסוררת שכל
 הנודד בתורה ובודה סופג את הארבעים וכו'. וזה ר' יוחנן בן זכאי נקרא קופת הרוכלין
 והיה לו בן חכם גדול נקרא רבי יהודה בן רבן יוחנן בן זכאי ובפרק כל היד חולק עם
 רבי עקיבא. ואולי זה הוא רבי יהודה הכהן שהעיד עם רבי יהודה בן אבא בפרק
 ח' דעדות אלא שאינו נראה כיון שאכיו היה גשיא בישראל היה לו לזכרו עם שם
 אביו. ובאבות דרבי נתן כי מת לו בנו ונחמוהו חמשה תלמידיו ולא נתפייס אלא
 מרבי אלעזר בן ערך שזה הבן חכם גדול ובלא חטא ונתן פקדונו בשלום. ובסוף
 ספרי ד' חיו לך שנה משה היה במצרים ובמדין פ' שנה ומלך ארבעי שנה. והלל הזקן
 עלה מבבל בן מ' שנה. ושימש חכמים מ' שנה. ופרנס ישראל מ' שנה. וריבז. עסק
 בפרקמטיא מ' שנה. ושימש מ' שנה. ופרנס ישראל מ' שנה. וכן נמצא בסנהדרין בפרק
 היו בודקין. ורבי עקיבא למד מ' שנה. ושימש מ' שנה. ופרנס מ' שנה. אבל זרה
 הענין של ר' עקיבא לא נראה כן בתלמוד כי אחר שהיו נשוי הלך ללמוד תורה בעצת
 אשתו כדאיתא בנדרים וכן כתבו התוספות בפ' שואל בשבת שהיה בן ארבעים שנה
 בשקבל עליו לעסוק בתורה ולא נשא את אשתו עד שהיה בן ארבעים שנה. ואמרו שבסוף
 סיפרי אומר מ' שנה שימש תלמידי חכמים ומ' שנה פרנס את ישראל ובאבות דרבי

צתן משנת יוסף בן יועזר מביא שם כל המעשה ושהיה בן ארבעים שנה כשהתחיל ללמוד. וכן בפרק אן עוברין כשהייתי עם הארץ וכו' וכן אמרו במדר' שהיה בן מ' שנה כשהלך ללמוד והיה בוש מזה הדבר וכן נראה כי למד ושימש כלו היה בבת אחת. אבל התוספות כתבו בכתובות פרק נערה כי קודם שלמד היה כל ימיו צנוע ומעולה. והא דאמרינן בפרק אלו עוברין כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור לא משום שהיה שונא לחכמים אלא שסבור שמתנאים על עמי הארץ והיו תלמידי חכמים שונאים אותם. וגם משום שלא היו מניחין ליגע בהם כדאמרינן בגדי עם הארץ מדרס לפרושים אבל מכל מקום שומר מצוה היה וכן כתב רבינו תם עד כאן. וכן מצאתי כזה בפרק אף על פי ברתיה דכלבא שבוע חזייה דהוה צנוע ומעולה איקדשת ליה וכן בריש לקיש שהיה תלמיד חכם בראשונה;

ואני

רוצה עתה בע"ה לפרש חכמי המשנה בפ"י בתיבי כי לא היה בידי כי אם תלמוד בבלי ה' סדרים רצוני לומר סדר מועד חוץ משקלים. ובתנ' בריש חולין נראה שיש לה תלמוד בענין רבי פנחס בן יאיר. אבל שקלים ירושלמי נמצא לי. וסדר ישועות. סדר נשים. וסדר קדשים. וברכות מסדר זרעים. וכבר ידוע כי גם בסדר ישועות יש עדיות ואבות שאין להם תלמוד. וכן מסדר שהרות לא נמצא כי אם מסכת נדה. וכן לא נמצא למסכת מדות ולמסכת קנים מסדר קדשים גמרא. אבל התלמוד ירושלמי שהיה מגלה יותר יום החכמים והמדרשות של רבות. ומכילתות. ותוספתות. לא נמצא בידי עתה בתנ"ס כי אם ספרא שהוא תורת כהנים ספר ויקרא. וכן סיפרי שהם שאר סיפרי דרב שהם ספר במדבר סיני. ואלה הדברים. ולכן נקרא ספרי לשון רבים. וכן ספר ילמדנו. וכן סדר נזיקין. ירושלמי ומכילתא דרבי ישמעאל. וד' סדרים מתוספתא. וכן היה לי ויקרא רבא. וכן כל המשנה. אבל בראשונה אני צריך לקצר ה' פרקים שהם בסוף מפתח המשנה ומהקושי שיש על הרב כבידור. כי נראה לו להרב ז"ל כי יאמינו לו הבאים אחריו ולא יחפשו אחריו. ולפעמים הנד הקטן הוא יותר טוב לחפש בחורין ובסדקין מהמאור הגדול והאבוקה כמו שאמרו רבותינו ז"ל ומקום הניחו לי אבותי לחתגדר כו' ואולי יבא אחר ויחפש יותר ממני. ויקבל שכר כי הכל הוא מלאכת שמים;

בפרק

הראשון מנא צ"א חכמים. ואני אפרשם בע"ה ואחר זה בפרק השני מנה ל"ז חכמים בשביל מעשה שהיה בזמנם. או אי ז"ה מוסר שיוסד. או פסוק שאמר בו דרש. ולא בשביל שסמך לו דבר מאיסור והיחר. ובפרק ה' אמר המספר בעצמו רוצה לומר ל"ז חכמים שלא נכתב במשנה בשמם אלא הלכה אחת ולא הוסיפו לשנות שמו ברבר ממשפטיו המצוח ודע שאלו הל"ז האחרונים הם מכלל הצא שאמר בפרק הראשון ונשאר לו ד' וזה מבואר אף על פי שלא אמרן

הרב אבל שכולם היו ק"ח ואני מצאתי ל"ח חכמים יותר ואלו הם. רבי מנחם בן
 ד' דיומא. יועור איש הבירה בפרק ב' דערלה. מתתיה בן שמואל בפרק ג' דיומא.
 והוא הממונה על הפייסות ממו' החסידים בפרק ה' דשקלים. ואבא אלעזר בן דולעאי
 בפרק כ' דמקואות. ואבא יוסי בן חנן בפרק שני ממדות. ורבי חלפתא מצפורי
 חבר רבי חנינא בן תרדיון אביו של רבי יוסי סתם בפרק ב' דתעניות. ואין זה רבי
 חלפתא איש כפר הנניח. פי בגמרא אומר שהוא מציפורי. ואילא חכם מומחה
 ביבנה בפרק ד' דבבורות. גם רבן שמעון בן גמליאל בנו של רבן גמליאל רהוקן
 בפרקא קמא דאבות. שאומר שמעון בנו וכו' וכן נראה כי מזכיר אחריו ר' שמעון
 בן גמליאל אביו של רבי ואמר בנו כי היה בבחרותו כשאמר זה. ורבי אליעזר בן
 פילא בפרק ו' דטהרות שאומר משום רבי עקיבא. ורבי אלעזר בן מתאי בפרק ב'
 דעדיות. כל אלו השלשה שהם בני מתאי נשכחו כמת מלב הרמב"ל. ונראה
 שהם בני רבי מתאי בן חרש שהיה בית דינו ומדרשו ברומי. ומצאו שם ר' שמעון
 בן יוחאי. אבל בפרק ח' מסוטה בתוספתא. אבא חלפתא. ואלעזר בן מתאי.
 והנניח בן חנינאי עמדו על אכנים של יהושע. ואם כן הוא קדמון מרבי מתאי בן
 חרש. או רבי מתאי זקן מאד. וחנינאי איש אונו בפרק ו' דגמין. ואף על פי שזכרו
 הרב בפרק ח' עם החמשה הדנין לפני חכמים שהם בן עזאי. ובן זומא. ובן ננס.
 וחנן. לא הזכירו הרב בפננין הקב"ה ואם תרצה יכנס במקומו אבשולס בלג' דערובין.
 ורבי יהודה הכהן בפרק ח' דעדיות. ורבי ישבב חברו של רבי עקיבא בפרק ב'
 דחולין. ורבי חנינה בן עקיבא בפרק ראשון דכתובות ובתחלת ערכין. ואבא
 יוסי הליקופרי איש טוב עין בפרק א' דמכשירין. ועוד שנים שדרשו פסוקים שהם
 רבי שמעון בר רבי. ורבי חנינה בן עקשיה בסוף מכות. ואחר כך נוסף על הצ"א
 מ"ו ויהיו קב ונקי. ועוד ד' וסימן בן לון קון שאמרו בינה ונוסיף על הל"ז שלא אמרו
 הלכה השנים האחרים ויהיו מ"ל לברכה. ואם נוסף עוד עמהם אלישע בן אבויה.
 אף על פי שאמר הרב שאין למנותו עם השאר מפני מה שנודע מענינו יהיו כלם מ'
 במספר הימים שנתנה התורה. או יכנס במקומו. אילא חכם יבנה ויהיו כלם קמו'
 חכמים והסימן וישושים קמו' עמרו;

ואני

ידי פתחה לקבלו כיון שרבינו הקדוש שאנו לומדים מדותיו ותורתו
 הזכירו עם אבות העולם. ועוד שאמרו במדרש רות רבה מצילין תיק
 הספר עם הספר וברא מוכה אבא ותלמיד לרבו הוא רבי מאיר תלמידו המאור הגדול
 מהמשנה והוא הביאו להיי העולם הבא שאמר אמות ואעלה עשן מקברו שיהיה
 כפרה לו כיון שלמד תורה הרבה ולימד. וכן בירושלמי מן דקברוניה ידה אש מן
 השמים ושרפה את קברו ואין ראוי שיהיה תלמידו בגן עדן והוא בגיהנם. כמו
 שאמרו בסוף יומא. וכן דאינו בתחלה כי אמר אליהו שלא היו אומרים בישיבה

של מעלה

של מעלה הלכה משום רבי מאיר משום שלמד ממנו. עד שאמר לו החכם לא ליהו
 רמוך מצא תוכו אבל קליפתו זרק. ומיד אמרו למעלה הלכה בשם ר' מאיר. ואם כן
 בעל הרחמים כיון שהיה מוץ הרמוך עם קליפתו אחר שדגוהו בבית דין של מעלה.
 יכניסהו לאור החיים. ועוד שזכה להיות רבי יעקב התנא בפרק ד' דנגעים שהוא בר
 ברתיה זהו גם כן במסכת אבות רצה לומר רבי יעקב התנא (הגה) רצה לומר
 רבי יעקב דפרק בן זומא דאמר העולם הזה דומה לפרודור כו' גם המאמר השני כו'
 עד כאן הגה:) וזה גלה לנו סוד העולם הבא יותר מכל החכמים. וכן בסוף
 חולין ובפרק קמא דקדושין על למען יאריכון ימיך. וזה אלישע ידוע הוא שהוא מר'
 שנכנסו לפרדס עם רבי עקיבא ובן עזאי ובן זומא והאריך ימים ונקרא אחר משום
 אותו מעשה שהיה לו עם האשה ואמרה אם כן אחר הוא. ונראה לי כי כשענש רבי
 שמעון בן גמליאל אביו של רבי בהוריות לר' נתן שלא זכר שמו כי אם יש אומרים.
 ולרבי מאיר אחרים על שם כי לרבי מאיר היו ג' רבותיו רבי עקיבא. ורבי ישמעאל.
 ואלישע אחר. ויחסו לקנאה ולגנאי לרבו האחר שנקרא אחר. ורבינו שמשון כתב
 בשוהיה אומר דבריו בשם אלישע רבו שנקרא אזור אומרים עליו אחרים אומרים.
 וזה אלישע היה אביו אביו עשיר גדול בזמן הבית ובכרית מילה שלו לסעודה קרא
 לרבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו ולקדימון בן גוריון ולציצית הכסת ולכלבא שבוע.
 ואחר שאכלו עלה רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו לעליה וקראו ורדשו עד שהיה האש
 לוחטת סביב הבית כנתינתה בהר סיני. ותמה מאד אביו אביו שכל כך היה כבוד
 התורה ונדד בנו לתורה. ועל שלא היה לשם שמים לא נתקיים תורתו. כמו
 שדרש רבי עקיבא טוב אחרית דבר כשהוא טוב מראשיתו כמו שזה בא בארוכה
 במדרש רות. ושרבי מאיר נשבע שיביאנהו לחיי העולם הבא ואמר חי ה' ואמר
 ליני הלילה בזה הצער שדומה ללילה אם יגאלך טוב שהוא הקלה טובה לכל יגאל.
 ואם לאו. וגאלתיך אנכי חי ה' שכבי עד הבקר שהוא העולם הבא שהוא ד'אור.
 וכבר ידעת מה שאמרו בפרק קמא דחגיגה מהמעשה שקרה לרבי עם בתו של אלישע
 שאמרה לו זכור תורתו ואל תזכור מעשיו ושירדה אש מן השמים סביב רבי וכו' ורבי
 יוחנן אמר כי מה שבה הוא לרבי מאיר שישרוף את רבו לא כי בלא דין יביאנהו לחיי
 העולם הבא וכן עשה ר' יוחנן כי בלא שום דין ועונש הביאו לחיי העולם הבא. אף על
 פי שבספר קבלת החסיד פירש מה שאמר רבי מאיר אעלה עשן מקברו שכל עת שהאש
 דולקת אין שם עשן שפכו עליה מים לכבותה העשן יולה והאש נכבת וכו' והעקר
 שהיה האש לעולם לא החטיא לתלמידיו אבל היה מלמדם תורה אפילו אחר שיצא
 לתרבות רעה והיה רוצה לזכותם שאמר לרבי מאיר עד כאן תחום שבת ולא חזר
 בתשובה שלימה שנשתבש על בת קול ששמע שובו בניס שובבים חוץ מאלישע
 שראה כבודי ומרד בי וחשב שלא יקבלוהו בתשובה והיה מוכה לאחרים. ועל מדה
 שאמר

שאמ' הרב בפ' י' כי הל"ז שאמרו הלכה אחת ולא נשנו עוד אני מצאתי י"א מהם שנשנו בהלכה אחרת או יותר ולפחות הם עשרה . ואלו הם שמעון התימני בפ' קמא דידים . ובפר' שלישי דתעניות והוא לא אמר כי אם בפרק ד' דיבמות . ורבי איעזר בן יהודה איש ברתותא בפרק ג' משבול יום . והוא אמר לבד בפרק א' מערלה ששם אמר רבי שמעון בן גמליאל משמו . ועוד ישנו בתחילת מסכת זבין רבי איעזר בן יהודה . ונראה שהוא איש ברתותא ואם הוא אחר לא הזכירו הרב ולפחות כבר יש לו שני הלכות . רבי איעזר בר רבי שמעון בפרק י"ב דנגעים . והוא אמר בתמורה בפרק רביעי לבד . נחום המרי בפרק חמישי דנוזר ובפרק המוכר את הספינה בבבא בתרא והוא הזכיר לבד בפרק שני דשבת . רבי שמעון בן יהודה בפרק שלישי דמעשר שני . ובפרק שלישי דמכות ובפרק ארבעה עשר דנגעים . והוא ז"ל הזכיר בפרק קמא דשבועות . רבי איעזר חסמא במציעא פרק השוכר ובפרק ז' דנגעים ובפ' ג' דנגעים . והוא הזכיר לבד בפרק ג' דתרומות . רבי שמעון בן הסגן בפרק י"א דמנחות ובסוף שקלים . והוא לא הזכיר כי אם בכתובות בפרק ב' . רבי יוסי בן משולם בפרק ג' דבכורות וכן בפרק ששי דבכורות והוא הזכיר לבד בפרק ד' דתרומות . יוסי בן יעזר בפרק ח' דערויות ג' הלכות והוא לא הזכיר כי בפרק שני דחגיגה . ועל דרך הלצה אני אומר שהוא אוכל את יעזר . שמעון אחי עזריה בפרק קמא דטהרות . והוא לא הזכיר כי אם בפרק א' מזבחים . ונחמיה איש בית דלי בפרק ח' דערויות . והוא הזכיר לבד בסוף יבמות . וזה לבד אינו כל כך קושיא אף על פי שנשנה שהכל הוא הלכה אחת . אבל יהיה מה נשנה לו הי"א כשתגרע מהל"ז נשאר לו . אבל במקו' אלו שגרענו יש לנו במקומן מהחכמים שאמרנו למעלה שאמר כל אחד הלכה שלא זכרן הרב יותר . והעולה כי הראשונים הם מאה וששה והסימן בן נו"ן . שאמרו בינה ומה שאמרו הלכה אחת הם מ"א מכלל הקו' חכמים ונשאר החכמים שאמרו הלכו יות' מאחד סת' והם היכל' אד"י ומ' איש שלא אמרו הלכה כמספ' המקבלים ממש ע"ד רב אשי והו' כל חכמי המשנה קמו' והסימן ושישיוס קמו' עמדו . ומ"צא שזכר בפרק הראשון הם צ' והאחד הוא סומכוס תלמיד רבי מאיר שחשב ללמוד לפני רבי יהודה כראיתא בפרק שני דקדושין ובפ' כהן גדול דנוזר אחר שמת רבי מאיר כאשר כתב בפרק החמישי בפרק הג' הזכיר הכהנים וראוי להזכירן לברן שאמר כי לשמעון הצדיק אליו חזרו ההלכות לקיים מה שנאמר יורו משפטיך ליעקב ואם כן היה ראוי להזכיר הלויים כמו

רבי יהושע

בן חנניה שהיה אב בית דין . וכן אמרו בפרק שני דיומא שלא יורו אלא משבט לוי שנאמר בו יורו משפטיך . או משבט יששכר דכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים . ומקשה שם והאיכא יהודה דכתיב מחוקקי דמסקי אליבא דהלכתא קאמרי . וקשיא לי מדוד וה' עמ' שהלכה

ספר יוחסין

שהלכה כמותו בכל מקום. וכן ביהודה ידיו רב לו דמסקא אליבא דהלכתא
שהתפלל משנה כשהיו עצמותיו מגולגלין. ואולי זר בהשגחה כמו
בהלל בכל זרעו הנשיאים ורבי היא ובניו ורב. או אמרו על הרוב
אבל הרמבם ז"ל סובר כי העיקר הם הכהנים כמו שסיים הפסוק ושימו קטורה. ואמר
ובאת אל הכהנים הלויים וגו' וכן נראה כי מנסת הגדולה בא עזרא ראש לכלם ויסדה
ונשאה ביד שמעון הצדיק וכן אמרו נשתכחה תורה מישראל ועלה עזרא וייסדה. ולא
זכרו הנביאים והזקנים ואף על פי שכן אמרו בהלל הכבלי ורבי היא ובניו שהם מורע
שמעי אחי דוד אחי לא היו כהנים בימיהם גדולים כמותם. וכן קרה בהרבן בירת
שני כשבאנו לגלות הזה הארוך כי מהלל שהיה מאה שנים קודם החרבן לא נשאר
הקבלה כי אם ביד רבן יוחנן בן זכאי הכהן תלמידו. ומתלמידיו ותלמידי תלמידיו
נתקיימה תורה בישראל. וכן באמוראים. כמו שכתב הרמבם בספריו ועשה הקבלה
זה לזכות ישראל שהאריך ימים רבן יוחנן בן זכאי. ורבי אלעזר בן עזריה מפורסם
שהיה כהן ובפר' תפלת השחר כי הוא עשירי לעזרא וכן שמעון אחי עזריה דודו ונקרא
על שם אחיו כי היה עשיר גדול וסייעו כדי שילמד וחלק עמו בחיי העולם תבא כדאית'
בפרק היה נוטל בסוטה. ובייתוס בן וזון בזמן רבי אלעזר בן עזריה בפר' ג' ממסכת
סופרים ובסוף פסחים בתוספתא רבן גמליאל וזקנים היו בביתו. ורבי אלעזר בן
שמעון שהאריך ימים רבו של רבי. ותלמידו של רבי עקיבא בפרק דיבמות ובפר'
ואלו נאמרין ובפרק בני העיר שהיה מברך קודם שישא כפיו לברך ישראל ורב קורא
לו טובינא דחכימי. ורבי חנינא סגן הכהנים והוא ראה האש בבית שני על המזבח
רכוצה ככלב. כי בבית ראשון היה כאריות אף על פי שבסיפרא אומר כי אש שירדה
בימי משה היה במזבח הנחשת עד שירדה אש בימי שלמה כשבנה הבית ונסתלקה
של משה ואש של שלמה נסתלקה בימי מנשה עדיין נשאר ממנו כי יוסף בן גוריון
אומר שגזו ירמיהו ואנשי כנסת הגדולה מצאוהו. ורבי שמעון בן הסגן הוא בנו.
ורבן שמעון בן גמליאל אומר משמו הלכות. וישמעאל בן פאבי כהן גדול וחסיד
וישימש עשר שנים.

הנהגה

ומצאתי ביוסיפון בן גוריון הגדול כי ישמעאל בן פאבי שימש שנה
אחת בלבד עד כאן ועשה פרה האחרונה ובת קול נשמע עליו
בעזרה ויכנס ישמעאל תלמידו של פנחס. ומשמת בטל זיו הנהונה בסוף פ' מקום שנהגו
ובמקומות אחרים. ויוחנן כהן גדול האמור בחנוכה אביו של מתתיה תהלת
החשמונים ועשה תקנות בישראל כדאיתא בסוף סוטה כבר דברנו בו. ויוסף בן
יעזר בפרק ב' דהגיגה חסיד שבנהונה וכן רבי יוסי הכהן תלמיד רבי יוחנן בן זכאי
קראו רבו חסיד

רבי טרפון

הכהן העשיר והיה מכבדו רבי עקיבא ורבי טרפון אוהבו כנפשו.
ובפרק הכותב

ובפרק הזהות נסתפק אם הוא רבו של רבי עקיבא או חברו ופסק שם הרא"ש כי הוא
 חברו אף על פי שבספרי קראו רבו והיה אומר לרבי עקיבא תלמידו הפורש ממך
 כפורש מחייו. והוא גל של אגוזים. ובתוספתא דכתובות בפרק ה' כי בשנת
 בצורת קדש שלש מאות נשים כדי להאכילן תרומה שהיה כהן ואמו כהנת כראיתא
 במסכת מדות. ובפרק עשרה יוחסין פירש רש"י שם שהיה כהן ואמו כהנת שעלה
 אחר אחי אמו לרוכן לברך ברכת כהנים. ובמשנה הוא נשבע אקפח את בני. ולא
 נשאר לו בן כי אם בת כראיתא בפרק השוכר את הפועלים וכן בתו לימדו רבי ונתן
 לו בתו. ובוה יש ספק אם נשא אותה. אבל בפרק שבועת הדיינין תניא רבי
 שמעון בר רבי טרפון. ובפר' כל הנשבעין אמר ארבעה הלכות ואולי זה בחיי אביו.
 וכן רבי טרפון היה מחזיר פדיון בכור לבעליו שהיה כהן. ובספרא אמר רבי יהודה
 שבת היתה והלכתי אחר רבי טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי
 לו. ופשט ירו לחלון ונתן לי ממנה מקל אמר לי יהודה בני בזה מיהרתי שלשה
 מצורעין. ולמדתי שבעה הלכות שהוא של ארו ברוש. ובראשה טרף. וארכה
 אמה. ועביה כרביע כרעי המטה. אחד לשנים. ושנים לארבעה. ומוזק
 ושונין ומשולשין ומטהרין בפני הבית. ושלם בפני הבית. ומטהרין בגבולין.
 מכאן נראה שהיה כהן ושהיה גם כן אחר חרבן הבית. ובפרק ששי ממסכת שמהות
 שהיה בזמן שמת רבי שמעון בן יהוצרק רבו של רבי יוחנן. וזה תימא שיחיה יורשו
 ממאתים תנה וכן בפרקא קמא דבכורות שהביא לו רבי פטר חמור. ואולי הוא רבן
 גמליא שנקרא גם כן רבי. וכן כל ימיו נצטער על שאמר אוי לטרפון וניצל שנשתמש
 בכתרה של תורה כראיתא במסכת כלה ובנדרים משוקפלו המקצועות. וכן עשה
 גדולות על ידי רבי עקיבא שהיה מפרנס העניים ובמסכת כלה כי יום אחד לקח ממנו
 ד' אלפים דינרי זהב לצדקה. ובפרקא קמא דיבמות פירש רש"י כי רבי טרפון הירד
 מתלמידי בית שמאי וכן נראה כי בפרקא קמא דברכות הטה לקרות קריאת שמע
 כדברי בית שמאי. אליועיני בן הקף והנמאל המצרי שניהם כהנים גדולים ועשה
 כל אחד מהם פרה קודם ישמעאל בן פאבי בפרק ג' מפרה. ולא זכר הרב לרבי
 ישמעאל בן אלישע כהן גדול ולא לרבי אלעזר בן חרסום אף על פי שהיו חכמי גדולים
 והזכירם בחכמי הדורות בפרק ד' נראה שלא מנה אלא הזכיר במשנה וכן כשמנה

כל חכמי המשנה לא הזכירם מפני זה. והו

רבי ישמעאל בן אלישע כבר אמרנו שקבל מרבי נחוניא בן הקנה ושראה
 השכינה כשהקטיר בפרקא קמא דברכות שאמר לו ישמעאל

בני ברכני והוא מעשרה הרוגי מלכות וקרקפלו מונח בראש מלכים. אבל נראה
 שלא נהרג ביום החרבן עם רבן שמעון בן גמליא נשיא ישראל שלא כבעל ספר דורו
 עולם שאמר זה כי בתלמוד נראה שהיה אחר החרבן בסוף פרק הזקת הבתי אמר רבי

ספר יוחסין

ושמעאל בן אלישע משחרב בית המקדש דין הוא שלא לאכול בשר ולא לשחות וין
 וכו' ובפרק יציאות השבת שקרא והטה ואמר לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת .
 ושם אומר שאני רבי ישמעאל בן אלישע שמישים עצמו כהדיוט על דברי תורה .
 אף על פי שבפרק מצות חליצה אומרים התוספות כי שנים היו זקן ונכדו וזה שאחר
 החרבן היה נכדו שהיה הרבה אחר רבי עקיבה והיה מואס בבצע מעשקו . נדאיתא
 בכתובות פרק הנושא כשהביא לו האישה ראשית הגז ולא דן אותו . נראה שהיה
 שופט ישראל . אבל הספק נשאר על ג' חכמים שזכרו במשנה שנראה שהם כהני ולא
 זכרם הרב האחר ר' ישמעאל חבירו של ר' עקיבא ושל ר' אלעזר בן עזריה והוא רבו של ר'
 מאיר . אף על פי שהרמבם סובר בפרק ב' דעדות כי רבי ישמעאל תלמיד רבי עקיבא
 וכן במדע ופסק שם הלכה כרבי ישמעאל בענין ההלכה הוא אמת כי בפרקא קמא דשב'
 הורה רבי חנינא כרבי ישמעאל כי אף על פי שהלכה כרבי עקיבא מחבירו בכאן רבי
 חנינא הורה כרבי ישמעאל שלא נחשוב שהלכה כרבי עקיבא . אבל ממה שיכולתי
 לעיין בזה כמו שאאריך לל שאינו תלמידו . ואע"פ שבסוף מועד קטן כשמתו בניו של
 רבי ישמעאל נכנסו ארבעה זקנים לבקרו רבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יוסי
 הגלילי ורבי עקיבא ואמר להם שהטריח רבותיו שנים פעמים זה דרך מוסר כי הם
 אמרו בראשונה כי היה חכם גדול ובקי בהגדה . ולא ינכס אחד בדברי חברו . ואם
 היה תלמידו לא היה ראוי לירא ממנו כל כך . ולהלן אאריך בזה . ובפרק חמישי
 דזבחים אמר רבי ישמעאל צאו ואמרו לרבי עקיבא טעית . וכן בסוף יומא אמר טעית
 אבל נראה כי הוא כהן . כי בפרק אלו טרפות כשהולק רבי ישמעאל עם רבי עקיבא
 אומר משום אבותיו היתר בחלב הקיבה אמרו ישמעאל כהנא מסייע כהני . אבל רש"י
 לא פירש שם כיצד היתה כהן כמו שפירש בפרק במה מדליקין ברבי יוחנן בן זכאי
 ואולי הוא רמו ומשל ישמעאל כהנא לרבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול האמור למעלה
 כי היה כהן ומהרוגי מלכות . ובפרק קמא דעבודה זרה פירש רש"י מהרוגי מלכות
 היה ומשחו באפרסמון עוד פניו שיהיה קיים . וכן פירש רש"י בפרק הרוואה . הפשיטו
 עוד קרקפלו בחייו וזה היה שחמדה יופיו בת קיסר שהיה יפה כיוסף בן יעקב . ולא
 רצה אביה והפשיטו עוד פניו . וכן בפרק העור והרוטב קרקפלו של רבי ישמעאל
 מונח בראש מלכים . ופי' רש"י עוד ראש אדם וזה למכשפות במלחם . ובפרק הנוקין
 כי רבי ישמעאל בן אלישע נשבה קטן יפה מאד ופדאו רכי יהושע בן חנניה בממון רב
 והורה הוראות בישראל וכן בנו ובתו נשבו וקדשו השם כמו אביהם . אבל בירושלמי
 הזכיר זה שפדאו ר' יהושע ולא הזכיר שהיה ר' ישמעאל . וכן נראה כפי השנים . ובאינה
 רבתי כי הכן והבת שנשבו שהם בני ר' צדוק הכהן שהכירו זה לזה ומתו . ואולי אין
 זה ר' צדוק אביו של ר' אלעזר . ובפר' ד' ממסכ' שמחו' שנתפס ר' שמעון בן גמליאל
 ור' ישמעאל בן אלישע ביחד וכשנהרגו באה שמועה לר' עקיבא ולר' יהודה בן בבא

וקרעו בנדיהם ודרשו וכו' וכן בסוף אבות דר' נתן בארוכה אבל על הכלל איני יודע
 לכיין אם הוא כהן. ר' שמעאל חבר ר' עקיבא וחבר בן ננס כיון שלא הזכירו הרב וזה
 הוא ר' שמעאל הנוכח הרבה במשנה ובברייתא. ומה שאמרנו מישמעאל כהנא מסייע
 כהני נראה שהוא כהן והדבר בספק. ואחר זה מצאתי בפרק אלו טרפות בקצת
 פירושים מרש"י כהן הוה והוא רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול וזה אינו נרא' בתלמוד
 אלא הם שנים וזמן רב ביניה' כי הראשון נהרג עם רבן שמעון בן גמליאל קודם שמלך
 רבן יוחנן בן זכאי ורבי ישמעאל חבר רבי עקיבא בנערותו לימד לרבי מאיר. והוא
 היה ביום שמונו לנשיא לרבי אלעזר בן עזריה בפרק ד' רי"ד. ועוד מצאתי בתוספ'ו
 פרק מצות חליצה אמר רבי ישמעאל בר רבי יוסי אני ראיתי רבי ישמעאל בן אלישע
 וכן כתוב בספרי וקשיא לר' איך יתכן שראה לרבי ישמעאל שנהרג קודם רבי עקיבא
 ורבי ישמעאל בר רבי יוסי בסוף לפני רבי. ויום שמת רבי עקיבא נולד רבי ופירש לר'
 דתרי רבי ישמעאל בן אלישע הוה דאותו שנהרג היה זקנו של אהור רבי ישמעאל בן
 אלישע שראהו רבי ישמעאל ברבי יוסי דאיפשר שחיה הרבה אחר רבי עקיבא

והשנים

האחרים שלא הזכיר הרב והוא רבי צדוק ורבי אלעזר בנו כי רש"י
 ובעלי התוספות אמרו שהם כהנים והרמב"ם ז"ל לא הזכירם ועתה

בוה אר"ך ראיות לזה וראיות לזה ואגב גררא נדעה ענינים והלכות :

ודע

כי זה רבי צדוק ובנו היו בער' ההרבן אף על פי שמצאתי בסנהדרין
 ירושלמי על מה שהעיד רבי אלעזר בר רבי צדוק תינוק הייתי וראיתי
 בת כהן שנשרפה כי אומ' שם כשראה זה המעשה לא היה פחות מעשר שנים וכשהלך
 עם רבי לא היו פחות משלשים שנה ותניא אמר רבי מעשה שהייתי בא אני ורבי אלעזר
 בר רבי צדוק מכית שריין ואכלנו וכו' וזה היה לי תימא כי רבי צדוק אביו בעת ההרבן
 היה זקן מאד כי כבר התענה ארבעים שנה קודם שיחרב הבית והיאך בנו אחר ההרבן
 מאה שנה היה בן שלשים שנה. ועוד כי רבי אלעזר בר רבי צדוק קרא עם רבי
 יוחנן בן החורונית שהיה בזמן הבית זקן מאד. וכן בסוף פרק בכל מערבין רבי אלעזר
 בר רבי צדוק בזמן רבן גמליאל בר פלוגתיה דרבי יהושע וכן בפר' ואלו עוברין בפסח
 וכן בתוספתא כפרק שני דסוכה שהיה למד עם רבי יוחנן בן החורונית וכל המעשר
 כמו שהוא בסוף פרק קמא דיבמות. ועוד בתוספתא בפרק ב' דיום טוב אמר ר' אלעזר
 בר צדוק פעמים הרבה אכלתי בבית רבן גמליאל ולא ראיתי שהיו מכבדין בין
 המטות. עוד שם אמר רבי אלעזר בר צדוק פעם אחת היה אבא מיסב בכית רבן
 גמליאל והביאו לפניו אניגרון ועליהם פלפלים שחוקות ומשך אבא את ידו אמר ליה
 רבן גמליאל אל תחוש להם מערב יום טוב הם שחוקות. עוד שם בפרק שלישי
 דיום טוב אמרו עליו על רבי אבא ועל רבי אלעזר בר רבי צדוק ועל אבא שאלו בן
 בשנית שהיו חנונים בירושלם כל ימיהם והיו ממלאין מדותיהם מערב יום טוב מפני

ספר יוחסין

בישול בית המדרש וכו'. ובפרק שלישי דתעניות בתוספתא אמר רבי אלעזר בר רבי צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין וכו'. כמו שיתבאר להלן. והראש בתחלת פרק מקום שנהגו כתב אמר רבי אלעזר בר רבי צדוק אני ממשפחת סנאב בן בנימין וכו'. פירוש שאבותיו היו מקריבין קרבן עצים בו ביום ב' באב. ורבי בר צדוק אחר החרבן היה. אלא כיון שאבותיו היו מקריבין קרבן בו ביום ועשו בו יום טוב כל משפחתו היו נוהגין בו יום טוב גם כן. ועוד בסוף פרק ב' דמגלה בתוספתא אמר רבי יהודה מעשה ברבי אלעזר בר צדוק שלקח בית הנכסרת של אלכסנדריים שהיה בירושלם והיה עושה בו כל חפצו וכו'. ומכל זה נראה שהוא קרמון וקודם דודו של רבי. והייתי חושב שאולי הם שנים והיה ניהא לירושלמי שיהיה אחר בזמן רבי בפרק ו' דכלאים אמר רבי אלעזר בר צדוק משום רבי מאיר ורבי מאיר רבו של רבי. וכן מעט סיוע לזה מצאתי בזהר בפרשת ויצא יעקב כי קורא לרבי צדוק רבי צדוק הלשא משום שהתענה ארבעים שנה וכן בנו רבי צדוק וטא עם רבי שמעון בן יוחאי והיו לו בנים גדולים אז בזמן רבי שמעון נשואים. ואולי נקרא אחד מהם רבי אלעזר בר רבי צדוק וטא. אבל בתוספתא בפרק שני דסוכה מצאתי זה אמר רבי פעם אחת היינו באים אני ורבי אלעזר בר רבי צדוק אצל רבי יוחנן בן נורי לבית שערים. והיינו אוכלים ענבים ותאנים חוץ לסוכה. וידוע הוא כי רבי יוחנן בן נורי הוא חבר רבי יהושע וכן מרבן גמליאל וקנו של רבי. והוא לא היה בזמן רבי. אבל האמת כי בין בתוספתא ובירושלמי קורא לרבן גמליאל סתם רבי. שהיה חכם גדול ורבו של רבי עקיבא. כדאיתא בברכות. וכן בתלמוד בבלי בפרק כל כתבי הקדש קורא אותו רבן גמליאל ברבי ופירש רש"י לא שהיה בנו של רבי אלא וקנו ונקרא כן כי הוא גדול בדורו. וכן בפרק קמא דקדושין אמר רבי צדוק עליו רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו. גם לפעמים במדרש ובאבות דרבי נתן קורא גם כן רבי סתם לרבן יוחנן בן זכאי. והעולה עתה שהוא אחד ואין שני לו:

ונראה

לוי לפרש למה התענה רבי צדוק ארבעים שנה קודם חרבן הבית כדי שלא תחרב מהיכן ידע זה משום דאמרינן בגמרא דיומא כי מ' שנה קודם שנחרב הבית נפתחו שערי החיכל עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי. ואמר עד מתי אתה מבקיע עצמך יודע אני שסופך ליחרב וכבר נתנבא זכריה פרוח לבגון דלתיך וכו'. שהוא אות שיחרב הבית. וכן בסנהדרין ובריש מסכת עבודה זרה כי ארבעי' שנה קודם שנחרב גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות. משום דנפישו רוצחים ולא דנו דיני נפשות. ומיד התחיל להתענות והיח כחוש. עד כי רבן יוחנן בן זכאי בקש מאספסיינוס שהרופאים שלו ירפאוהו וכו'. כדאיתא בהנזקין. וכן באיכה רבתי. ושם אומר אמר ליה רבי אלעזר בנו אבא שלם לרופאים שכרם כדי

שלא יקחו משכר העולם הבא ורבי אלעזר בנו למד תורה עס רבי יוחנן בן החורנית
 ואמור בסוכה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקרו בדאיתא בסוף פרק
 קמא דיבמות.

הראיות

שהם כהנים בכרכות בפרק מי שמתו על ענין שאמר רבי אלעזר
 בר רבי צדוק מדלגין היינו על ארונות של מתים רצה לומר בקברו
 לקראת מלכי ישראל פירש רש"י שהיה כהן ואף על פי שאמר ארונות פירשו קברות
 שכן בכתובות בסוף פ' הנושא אמר רבי חייה שראה קברו של ר' וחוריר עליו דמעוט
 ופירש רש"י ארוננו שאין מדקדקין בזה. אבל הרמב"ן ז"ל אמר במדלגין הוא הארון
 ממש שהיה הכסוי נראה בשדה שהוא הגולל ואין הכהן מוזהר עליו. ובפרק כל
 הכשר על ענין שרבי צדוק אכל חוץ לסוכה פחות מכביצה וכדך ידיו במפה לאכול
 ולא נשל ידיו שהיה כהן שהתירו מפה לאוכלי תרומ' כדרכי אמי ורבי אסי ולא התירו
 לאוכלי טהרות. והרא"ש ז"ל אמר בשאלות כי הוא הדין לאוכלי חולין לא התירו
 ומקל וחומר וכל שכן. אבל הרמב"ם ז"ל התיר לחולין על ידי מפה ובשערת הדחק
 ראוי הרמב"ם ז"ל לסמוך עליו. גם התוספות פירשו כרש"י שם שהיה כהן מגבי מדלגין
 היינו כמו שאמרתי. ובפרק כל פסולי המוקדשין בכבודות גבי בוכרא דהוה לרבי
 צדוק וממעשה דסוף פירקא קמא דיבמות שהיה אוכל חולין על טהרת תרומה עד
 כאן. ואני אביא לך אלו השני מעשיות. בסוף פירקא קמא דיבמות אמר ר' אלעזר
 בר צדוק כשהייתי לומר תורה אצל רבי יוחנן בן החורנית ראיתיו שהיה אוכל פת
 חרבה במלח בשני בצורת והודעתי את אבא אמר לי הולך לו זתים והולכתי לו זתים
 ראה אותם שהיו לחים אמר לי איני אוכל זתים באתי והודעתי את אבא אמר לי לך
 אמור לו חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים. וזתן חבית של זתים מגולגלין
 בית שמאי אומרים אין צריך לינקב. ובית הלל אומרים צריך לינקב. ומודים
 שאם נקבה וסתמוה שמרים הצילה מן הטומאה. ואף על פי שמתלמידי בית שמאי
 היה עושה כבית הלל. וכן בתוספתא בפרק שני דסוכה כמו זה אמר רבי אלעזר בר
 רבי צדוק כשהייתי למד אצל רבי יוחנן בן החורנית ראיתיו שהיה אוכל פת חרבה
 במלח שהיו שני בצורת באתי ואמרתי לאבא ואמר לי הולך לו זתים נשלן והסתכל
 בהם וראה שהם לחים ואמר איני אוכל זתים באתי ואמרתי לאבא אמר לי לך אמור
 לו חבית מנוקבת היתה כדברי בית הלל אלא שסתמוה שמרים להודיעך שאוכל
 חולין בטהרה שאף על פי שמתלמידי בית שמאי היה לא היה נוהג אלא כדברי בית
 הלל. וכדי שתבין ענין זה בספר טהרה להרמב"ם בפרק אחד עשר משומאת אוכלין
 אומר חבית של זתים מגולגלין צריך לנקב החבית כדי שיצא המוהל ואם לא נקב הדי
 אלו מכשירין. ניקבה וסתמוה שמרים והרי הם בלולים במוהל אינם מוכשרים
 מפני שאינם ברצונו שהרי נקבה. עד כאן;

בספר טהרה בפרק שנים ועשרים חבית המוקפת צמיד פתיל שניקבה מצודה וסתמו שמרים את הנקב הציל. עוד כאן. והתוספות בפרק הגזול קמא הביאו זאת המשנה שהיא בפרק תשיעי דכלים בפרק ואלו מצילין ואומר חבית שניקבה וסתמה שמרים הציליה ופרש"י מצלת על העליה אם נתנוה בארובה וטומאה בבית דסתימת שמרים סתימה היא והתוספות הקשו עליו ונראה לי שנדחק רש"י לפרש זה אעפ"י שאינה במסכת אהלות מפני שבסוף פרק המצניע פירש כי בנקב הכלי אינו נכנס טומא' למה שבתוכו אלא דרך פיו בענין צמיד פתיל ואם כן בין סתו' ובין אינו סתום מציל עד שיפחת רובו. אבל בתוספות גם בפרק המצניע הקשו על רש"י ופירשו כמו שכתב הרמב"ם שמדבר בצמיד פתיל ומציל מה שבתוך הכלי. עוד תמהו התוספות שם דהנא אמרינן דסתמוה שמרים שמה סתימה ובסוף פירקא קמא דיבמות אמרינן חבית של ותים מגולגלין בית שמאי אומרים אין צריך לינקב ובירת הלל אומרים צריך ומודים שאם נקבה וסתמוה שמרים ׀ שהיא טהורה רוצה לומר שהיא ננקובה. ותירצו דהתם ודאי לענין הכשר מסתמא לא ניחא ליה לבעלי ׀ במה שיוצא ממנה כיון שנקבה אף על פי שסתמוה שמר' דלא סתימה מעלייתה היא אבל לענין להציל מפוטמאה הוייא סתימה מעלייתה. ונחזור לענינינו. והמעשה השני הוא בבכורות רבי צרוק הוה ליה ההוא כוכרא רמא ליה שערי כסל נסרים של ערבה קלופה בהרי דקא אביל איבזע שפוותיה. אתא לקמיה דרבי יהושע אמר ליה כלום חלקנו בין חבר לעם הארץ אמר ליה רבי יהושע כן. בא לפני רבן גמליאל ואמר ליה לאו. וכו'. ופירש רש"י צרוק כהן היה וכלום חלקנו בין כהן חבר לכהן ׀ הארץ דמי חשידנא אנא דשרינא בו מום בכונה וכולי. ועוד בגזיר מעשה באבוי של רבי צרוק שמת בנינוק והודיעוהו לאחר שלשה שנים ובא ושאל לרבי יהושע בן אלישע וארבעה זקנים ואמרו לאביו כשהוא שלם ולא כשהוא חסר מכאן נראה שהוא כהן אם זה הוא רבי צרוק: ואני מוסיף עוד לפי דעתם דתנן במשנה בפרק שלישי דמדות ובפרק גיר הנשה גפן של זהב שהיה בהיכל אמר רבי אלעזר בר רבי צרוק מעשה היה ונמנו שלש מאות כהנים לפנותה ולמה העיד הוא יותר מאיש אחר אלצ' שהיה כהן. ועוד ביומא גפן של זהב שהיה בהיכל אמר רבי אלעזר בר רבי צרוק מעשה היו ונמנו שלש מאות כהנים לפנותה ולמה העיד הוא יותר מאיש אחר אלא שהיה כהן. ועוד ביומא בפרק ב' בשני כהנים שעלו למזבח וקדם אחר לחברו ונטל סכין ותקע בלבו עמד רבי צרוק על מעלות האולם בהר הבית ואמר אחינו בית ישראל שמעו וכו' ופירש רש"י אולם הרבה בנה הורודוס שם כמו שכתוב בספר בן גוריון על מעלות האולם בהר הבית גרסינן ונראה לי שרש"י נשמר ביצד יהוי ישראל באולם אלא בהר הבית ופירש שאולם זהו בהר הבית וזהו גרסתו. אבל מי נתן שיהיה הוא הורודוס אלא שראה המעשה והיה מן הכהנים ואמר

לישראל אחינו בית ישראל שאם לא היה כהן מה לו לומר אחינו וכו'. וכן בפרק לולב וערבה רבי אלעזר בן צדוק אומר לול היה במובח שאחר שבעים שנה יורדין כהנים וכו' ומצאתי גם כן בספר מנורת המאור האחר שאינו של רבי יצחק אבובי גרסינן באבות דרבי נתן שנשבה רבי צדוק לרומי ונתנו לו שפחה לשכב עמה ולא רצה ואמר מכהונה אני ממשפחה גדולה כל זה בהלכות תשובה:

והראיה

שאינם כהנים לפי דעת הרמב"ם אני אביא אותם בכאן וכן קצרת תשובה לכל האמור למעלה. הראשונה בפרק קמא דתעניות וכן בשקלים ירושלמי ובפרק ככל מערבין בערבין דתניא אמר רבי אלעזר בן צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין וחל ט' באב בשבת ודחינוהו לו' באב ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו היה. וזה היה כמו שאומר במשנה כי היו מביאין עצים למערכה זאת המשפחה ביום י' באב בנדרה ומביאין קרבן על זה ועושיין יום טוב ואחר שנחרב הבית לעולם עושיין יום טוב כמנהגן כי תענית ט' באב לא היה בזמן הבית כמו שנראה זה בשקלים ירושלמי. ופיר' רש"י בסוף פרק ככל מערבין רבי אלעזר בר צדוק מבני סנאב בן בנימין משפחה היא משבט בנימין שנפל להם גורל בקרבן העצים בי' באב בימי עזרא ויום טוב הוא להם לעולם כדחנן בפרק ג' פ'קיס בתעניות לאחר השבת שהוא י' באב ביום טוב שלהם ורבי אלעזר בר צדוק בדרורו של רבן גמליאל הוא כדתניא בביצה אמר רבי אלעזר בד צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל עד כאן. וכן בפרק ואלו עוברין בפסח ובמגלת תענית מצאתי אמר רבי אלעזר ברבי צדוק מושל הייתי על בני סנאב בן בנימין וחל ט' באב בשבת ודחורה לאחר השבת והתענו בו ולא השלימוהו אבל אין זאת גירסת הגמרא בשום מקום ולא בדברי המפרשים ולא בתוספתא בפרק ג' דתעניות אלא אני הייתי מבני סנאב בן בנימין:

והראיה

השנית מה שכתב בעל אדם וזהו בהלכו' אבל בנתיב לח מהירושלמי וכן בסוף יורה דעה זה הלשון שם בראשונה היו קוברין במהמורות כלומר בחפירות נתעכל הבשר מלקטין העצמות וקוברין אותם בארונות אותו היום מחאכלין ולמחר היה שמח שינוחו אבותיו מן הדין וכן כמו זה אמרו בהרוגי בית דין במשנה בסנהדרין שאחר שנתעכל הבשר היו מכופרין. ונחזור לענינו אמר ר' אלעזר בר צדוק אמר לי אבא בשעת פטירתו בתחלה קברני בבקעה ולבסוף לקט עצמותי וחננס בארום ולא תלקט אתה בידך שלא יהיו בוויין בעיניך וכך עשיתי לו. נכנס ויחנן וליקט ופירס עליהם אפרסקל ונכנסתי וקרעתי עליהם ופרשתי עליהם את הסדין ונתתי עליהם אפרון יבשים פירוש עשבים עד כאן בירושלמי. ובמסכת שמחות בתשלוס זה המאמר. וכשם שעשה לאביו בן עשיתי לו. מזה המעשה נראה גם כן שלא הייתי כהן שאם היה כהן אסור ללקט עצמות אביו ולישמא להם ומה לו לאביו להזהירו כדי שלא

ספר יוחסין

יהיו בוויין שהכהן אינו מטמא לאביו אלא שיהיה כלו שלם כאשר הוא בחייו לל
 שאם חסר לו אבר כשהוא חי ישמא עליו במותו אבל אם אחר המות נחסר ממנו כל
 שהוא או נסתם הגולל לא יהיה מטמא לו כלל. ועוד שאמר שנכנס שם ופירש עליו
 חסרין וכן מה שעשה יוחנן לאביו בן עשה לו שליקט עצמותיו ואם נאמר כי היה מורע
 אמו מבני סנאב בן בנימין זה לא יעלה על הרעת כי אחר החרבן יעשה יום טוב ביום י'
 בעבור שהיתה אמו מהמשפחה ההיא. אבל מזה המעשה האחרון מהירושלמי נראה
 בפירוש שאינו כהן. ומה שאמרו באבות דר' נתן שאמר מכהונה אני אולי אמר זר
 לרחות המטרוניתא שלא תתן לו שפחה ומה שפי' רש"י והתוספות לכל יש תשובה
 לגבי מדלגין ע"ג ארונות שהיו אוכלין חוליהן בטהרה ובפרק ב' דמצאי לא ישמא
 למתים אוכל חולין בטהרה שכן בר' יוחנן אע"פ שהיה מורע יוסף ולא כהן פירש רש"י
 בגמרא דעשיראה ביר שהיה פחות מכשעור ובעל הערוך בערך גרם אמר ואדם קרוש
 בר' יוחנן היאך היה נושא עצם מת אלא שן תלושה היה שאינו מטמא או שלא היה
 עמו אלא כשהולך לבית האבל לנחמו כלומר צעריו יותר גדול ואינו כהן כי לא אמר
 בעל הערוך מצד שהוא כהן אלא מצד שהוא קרוש או כפירוש רש"י זל והרמב"ם זל כי
 אפילו הכהנים אינן מוזהרין על גולל ודופק שאין הנזיר מגלה עליו והם פירשו על גבי
 ארונות ממש שהיו בקברות מגולין על פני השדה בזמן ההוא וגולל ר"ל כסוי דהארון
 ודופק הדף שבארון בראש וברגל שלא כרבינו תם ואוכלי טהרות מחמירין בזה וזולת
 לרבר מצוה. ומה שבסוף פרקא קמא דיבמות גם כן אוכלין חוליהן בטהרה תראה כי
 רבי יוחנן בן החורנית גם כן לא רצה לאכול ולא נמצא שהיה כהן. והרמב"ם שהביאו
 בכלל החכמים לא הביאו בכלל הכהנים וכן זה המעשה בפרק ב' דעדות ובפרק שני
 דסוכה בתוספתא ואומר להודיעך שאוכל חוליו בטהרה היה. ומה שקשה יותר הוא
 מןשה דרבי צדוק בבכורות אבל גם זה יש תשובה שהישראל מותר לקנותו מכהן
 וישנהו עד שיפול בו מום ואולי קנאו מכהן אף על פי שבתחלת תמורה נראה שאסור
 לישראל לקנות בכור תם מכהן בזמן הזה אולי נתנו לו כמתנה ובמעשיות האחרים
 שהבאתי שהיו מעידים בענין המקדש אינו קשה בעבור שהיו מביאים עצים למקדש
 היו יודעים ענינם שכן מצינו ברבי אליעזר בן יעקב שהעיד על כל מדות המקדש ולא
 היה כהן. גם כן במעשה שדרש רבי צדוק על מעלות האולם זה היה בהר הבית כמו
 שפיר' רש"י. והיה זקן ונשוא פנים וחסיד ששום כהן לא יודוש לפניו כמו שהעיד רבי
 יוחנן בן זכאי הכהן עליו שאם היה בירושלם אחר כמותו לא יחרב הבית. ובפרקא
 דקדושי' גבורי' כח עושי דברו כגון ר' צדוק וחביריו דתבעתיה מטרוניתא וניצול. ובפ'
 ג' מסוכה בתוספתא אמרו עליו ועל רבי אבא ורבי אליעזר בר' צדוק ואבא שאול בן
 בשנית שהיו חנונים בירושלם כל ימיהם והיו ממלאין מדותיהם מערב יום טוב מפני
 ביטול בית המדרש. גם קשה על הרמב"ם אשר לא מנה את רבי זכריה בן קבוטל ואת

ד' זכריה בן הקצב כי שניהם היו כהנים האחד אמר במסכת יומא הרבה פעמים קראתי לפניו בספר דניאל גם השני אמר רבי זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה ידו וכולי. אמר לו אינו נאמן ופירש רש"י לפי שהיה כהן אסורה עליו ואלו השנים בלי ספק כי שניהם רבינו משה זל ואומר אני על דרך הלצה אפס זכריה מפני הרמב"ם זל ואני על ידי שהיה שמש זכריה זכרתיים.

גם

בפרק ה' דסוטה אמר רבי יהושע היה דורש רבי זכריה בן הקצב שני פעמים נשמאה אחר לבעל ואחר לבעל וכן שכח ר' חנינא בן אנטיגנוס שהוא כהן כדאיתא בפרק עד כמה ושם פירש רש"י כהן היה.

ואני

ד' רוצה להאריך עתה במה שאמרנו למעלה על רבי ישמעאל אשר דרש ג' מרות שהתורה נדרשת בתחלת חורת כהנים כיצד היה חבירו של רבי עקיבא כמו שאמר בעל ספר דורות עולם ולא תלמיד ר' עקיבא כמו שזכר הרמב"ם זל ואם הוא כהן כבר נשאר הרב בספק. כפיפרא אמר ליה ר' ישמעאל לרבי אליעזר רבי הרי אומר וכו' אמר ליה רבי אליעזר דקל הרים אתה נראה שהיה מתוכח עם רבי אליעזר רבו של רבי עקיבא ובסוף יומא שאל רבי מתיא בן הרש ברומי לרבי אלעזר בן עזריה שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ובפ' שלישי דשבועות רבי ישמעאל ששימש את נחום איש גם זו דרדושי דיברוי ומיעושי דרש דיבוי ומיעושי רבי עקיבא כו'. וידוע שרבי נחוניא בן הקנה לא דאה החרבן. וכן הרמב"ם אמר בפר' רביעי וקבל ממנו רבי ישמעאל ואם היה תלמיד ר' עקיבא למה לא דרש נמותו. ובסוף פרק איהו מקומן אמר רבי ישמעאל צאו ואמר ר' עקיבא טעית ואם היית תלמידו היה אומר לרבו לפני אחרים טעית. וכן בסוף יומא בענין דמן אף על פי שבשער הגמול להרמב"ן נמצא גירסא בזה ביומא שרבי עקיבא אמר טעית זה לא נמצא בשום ספר הגירסא הזאת. ועוד כי מה שאמרתי בפר' איהו מקומן ועיר על זה ואביא עוד כל המאמרי שידוע עליהם שהיא חבדו מבילתי שאקשה על כל אחד כי מאת הוא נודע בכל מקום דברי רבי ישמעאל קודם לרבי עקיבא אף על פי שמצאנו בשני מקומות רבי מאיר קודם רבי אליעזר זה הוא חדוש אבל לא בכל מקום. בפרק אדבע מיתות אמר ליה רבי עקיבא לרבי ישמעאל ישמעאל אחי. והיה ענין אמר בסוף בתרא אמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין מקצוע בתורה גדול מהם שהם כמעין נובע וכל הרוצה לעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס ואף על פי שקולס לבן ננס הלכה כרבי ישמעאל וקוראו בן ננס ולא רבי כמוהו וידוע שכן ננס חברו של רבי עקיבא. ובמסכת נדרים רבי מתיא בן הרש משום רבי ישמעאל ובפרק קמא דעירובין משם רבי ישמעאל אמר תלמיד אחר לפני רבי עקיבא והתלמיד הוא רבי מאיר ובסוטה פרק היה נוטל בא רבי מאיר לפני רבי עקיבא ולא היה יודע מצד הפלפול ובא ולמד לפני רבי ישמעאל וגמר ואחר כך חזר ולמד לפני רבי

ספר יוחסי

עקיבא בסברא בפרק שלישי דסוכה רבי ישמעאל ורבי טרפון ורבי עקיבא ובפרק
 קמא דברכות היה רבי אלעזר בן עזריה יושב ורבי ישמעאל מוטה וכו' אמר ליה רבי
 ישמעאל אחי וכו' שהיה חברו של רבי אלעזר בן עזריה ולא עוד אלא שהיה חבר לר'
 יהושע רבו של רבי עקיבא בפרק שני דעבודה זרה שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע
 בגבינות הגוים וכו' ואמר לו רבי יהושע ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים
 דודיך. בפרק ששי דמקואות אמר רבי עקיבא היה רבי ישמעאל דין כנגדי לומר השלג
 אינו מעלה המקוה עד שהעידו אנשי מרבא משמו שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו
 מקוה בתחלה. ונביא עתה כל עניניו בפר' מרובה אמר רבי ישמעאל מבעלי בתים של
 גליל העליון היו בית אבא והיו דנין ביחיד ויש נוסחא רבי שמעון בן שזורי אמר זר:
 וכן נראה ששור היא עיר בגליל מכפרי צפת ת"ב. בפר' ו' דכלאים מעשה שהלך רבי
 יהושע אצל רבי ישמעאל לכפר עזיו וניסחא אחרת חזיו והראהו ירושתו בגפנים
 ובאילנות. ובפרק ה' דכתובות לא פסק שעורים כפל מחטה במוזנות האשה אלא רבי
 ישמעאל שהיה סמוך לאדום שהשעורים רעות. ובסוף פר' ט' דנדרים שרבי ישמעאל
 היה עושה טוב לבנות ישראל וברעב מפרנסן כדי שיהיו יפות וכשמת ספרו עליו
 בנות ישראל אל ישמעאל בכינה כמו על שאל המלבישכם שני עם עדינים. וכן בפרק
 ה' דנדרים בתוספת'. ושבעתו בפרק ב' דנגעים היה רבי ישמעאל אומר בני ישראל
 אני כפרתן אשרי חלקו. וזה המאמר מפורש יותר שרבי טרפון היה לרבי עקיבא כמו
 רבו והיה אומר לו רבי הרשני כמו שאמרנו למעלה ורבי אלעזר בן עזריה השורה
 לשניהם לרבי ישמעאל קרא אחי ולרבי טרפון קרא אחי בפרק ד' ידיים בו ביום רוצה
 לומר יום שהושיבו את רבי אלעזר הכהן לנשיא אמרו עמון ומואב מה הם רצו לומר
 סיחון ועוג ששם גם כן עמון ומואב מה הם בשביעית בשנת השמיטה גור רבי טרפון
 מעשר עני וגור רבי אלעזר בן עזריה מעשר שני אמר ליה רבי ישמעאל אלעזר בן עזריה
 עליך ראייה ללמד שאתה מחמיר שכל המחמיר עליו ראייה ללמד אמר ליה רבי אלעזר
 בן עזריה ישמעאל אחי אני לא שנית מסדר השנים טרפון אחי שינה ועליו ראייה ללמד.
 אמר רבי יהושע הריני כמשיב על טרפון אחי וכו' נמנו וגמרו מעשרין מעשר עני כדי
 שיסמכו העניים בשנת השמיטה עליהם. וכשבא רבי יוסי בן דורמסקית אצל ר' אלעזר
 ללוד סיפר לו המעשה ואמר סוד ה' ליריאי צא ואמור להם אל תחשו למנינכם כך
 מקובלני וכו' הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ואם כן
 יהיו דבריו של רבי ישמעאל נשמעין בזמן רבותיו של רבי עקיבא רבי אלעזר הגדול
 ורבי יהושע ורבי טרפון וכן רבי אלעזר השוהו לרבי טרפון שקראו אחי. וכן בן עזאי
 שהיה תלמד חבר לרבי עקיבא ובמור רבי עקיבא שנכנס לפרדס עמו אמר חבל לבן
 עזאי שלא שימש לרבי ישמעאל בפרק המקשה והוא עשה ספר מואלה שמות עד סוף
 התורה נקרא מכילתא. וכן רבי עקיבא עשה מכילתא וראיתי מכילתא דרבי ישמעאל

מהחדש הזה עד לא תבערו אש וכו' והיא מכונה לו כמו ספרי לרבי שמעון בן יוחאי:
 וְאַחַר שהשלמתי בענין הכהנים אומ' על דרך כלל סדר הדורות עד שאשלי'
 כל העשרה פרקים של הרמב"ם ז"ל ומה שיש לי קושי עליהם ואחר
 זה בע"ה אבאר כל חכמי המשנה באלפא ביתא כלם מי היה או באי זה זמן הירי.

מהמפורסמים לנו כמו הלל ורבי יוחנן בן זכאי או תלמידיו או הנשיאי' עד רבי או רבי
 עקיבא וחכיריו או תלמידיו וכן באיזה שנה היו. וכבר פירשנו למעלה הדורות עד
 חרבן הבית. ומה שהיה קשה מרבי מיאשה ונחום הלבדר. ומה שאמר מעקיבא
 בן מהללאל עם שמעיה ואבטליון. ולא די זה אלא שקדמו להם ונראה בפירוש
 בעדיות ובגמרא דברכות וכן בספרי כי היה אחר מיתתו. בברכות המספר אחר משתן
 של תלמידי חכמים ראוי לנדוי רוצה לומר אפילו אחר מיתתו וכן אומר אין משקין
 את הגיורת ואמרו שמעיה ואבטליון השקוה אמר להם דוגמא השקוה ונדוהו. ואומ'
 בספרי הדה אמרה המבוה זקן אחר מותו חייב נדוי וכן בברכות המספר אחר משתן.
 והרמב"ם הרכיב שני פירושים האחד הוא מבואר בספרי שאמר שם דוגמא רצה לומר
 גרים כמותה. והפירש האחר לא מי המרים עצמם אלא דוגמא להם שלא להרהיקרה
 מתורת ישראל וכבר הארכנו למעלה בזה. אבל נסתפק לי שאף על פי שרבי
 יהודה אמר חס ושלום שלא נתגדה אולי נתגדה ולא מת בנידויו. שכן נראה קצת
 בספרי. וכן הרמב"ם בפירוש עדיות סתם הדבר ולא פירש זה בטוב ומובן מדבריו
 שקצת היה. והעולה כי היה עקיבא אחריהם בזמן הלל ושמאי וכן מה שאמר על ר'
 יהודה בן בתירא שהיה בחבורת הלל ושמאי ולא ראה החרבן בספר דורות עולם
 אומר שהיה אחר החרבן בזמן כל העשרה הרוגי מלכות. ובזמן בן עזאי וכן זומא
 ורבי עקיבא ורבי חוצפית אלא שהיה בכבל בנציבין והיה חבירו של רבי יוחנן בן
 זכאי והארין ימים הרבה וכן כתבתי למעלה בארוכה. וראיה לדבריו שהיה בזמן
 הכית בנציבין בפרקא קמא דפסחים על חגוי שאכל הפסח אמרו לו אתה בנציבין
 ומצורתך פרושה בירושלם. ושהיה אחר החרבן זמן גדול כי רבי יוחנן הסנדלר ורבי
 אלעזר בן שמוע מהדור השלישי אחר החרבן. בספרי פרשת ראה כי רבי אלעזר בן
 שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו תולכין בנציבין אצל רבי יהודה בן בתירא ללמוד
 ממנו והגיעו לצרון וזכרו ארץ ישראל ובכו וחזרו להם וכן בסוף כתובות. ובפרק
 חלק אומר שהוא רצה לומר יהודה בן בתירא מבני בנייהם של המתים שהחיה יחוקא
 ואמר לו תפילין שהניח לי אבי אבא. וכן בספרי אומר רבי יהודה בן בתירא ור' מתיא
 בן חרש ורבי חנניה בן אחי רבי יהושע ורבי יונתן כשיצאו חוצה לארץ קרעו בגדיהם
 שישבת ארץ ישראל שקולה ככל המצות. והפירוש הנראה לי בזה שאלו לא היו
 ביחד אלא שכל אחד מאלו יצא חוצה לארץ. רבי יהודה בן בתירא לבבל בנציבין.
 ורבי מתיא בן חרש ברומי כנכר למעלה. ורבי חנניה בן אחי רבי יהושע לגולה.

ספר יוחסין

היה קובע שנים ואז אמר לו בן בנו של זכריה בן קבוטל ורבי יוסי בן כיפר שלא יעשה כן ואמר להם שהם כהנים בני כהנים גדולים ששמשו במקדש. גם אמרו עליו בפרק שני דהגיגה משען ומשענה אלו בעלי משנה כגון רבי יהודה בן בתירא וחביריו שיודעין חר' סדרי משנה שכן היה ממשא ועד הלל. ויש נוסחא משענרה בגון רבי יהודה בן תימא וחביריו. ואולי בעבור זה כתב הרמב"ן בתורת האדם כי אולי רבי יהודה בן תימא הוא רבי יהודה בן בתירא ואינו נראה. וכן רבי יוסי שהוא מהחבורה השלישי אחר החרבן. אמר ביבמות פרק י"ב אמר רבי יוסי כשהלכתי לנציבין ומצאתי שם זקן אחד שהיה רבי יהודה בן בתירא תמיד על שולחנו והזקן תמיד עמו. וכן בפרק מצות חליצה כתב הראש שאומר בירושלמי כי הלך לנציבין רבי יוסי ובפרק בית שמאי ביבמות שאלו את רבי עקיבא בבית האסורין ואמר. ושאלו את רבי יהודה בן בתירא בנציבין ואמר וכו'. ובגויר אמר כי היה רבי יהודה בן בתירא דן לפני רבי מאיר בנציבין. וכן בתוספתא דנויר בפרק ה' וז"ל זמן גדול אחר החרבן כי רבי מאיר מהדרור השלישי אחר החרבן והוא ירד לבבל בסוף ימיו כשמתה אשתו. וכבר אמרנו למעלה בהזכירנו שמעיה ואבטליון כי במדרש שמואל בפסוק וידע כל ישראל כי היה ר' יהודה בנציבין ובידך לאבא אבהו דשמואל שיהיה לו בן חכם. וכן נראה קצת בפרק כל הבשר שהיה בזמן לוי. שאמר לרבי אתריה דרבי יהודה בן בתירא הוה ודרש להו כרבי יוסי הגלילי:

ורבי פפויס

נראה בעדיות ובתמורה שהיה אחר החרבן וכן בפרק רביעי דשקלים חולק עם רבי אליעזר והעיד עם רבי יהושע. אמר ר' פפיאס אני מעיד שהיה לנו פרה זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג. ואם זה העדות היה בזמן הבית ישאלו לכהנים ולחכמים. אלא היה אחר החרבן והעיד מה שראה בזמן הבית:

ורבי יוחנן

בן בג בג והוא הנקרא בן בג בג לא נודע זמנו אלא שהיה בזמן רבי יהודה בן בתירא. בפרקא קמא דקיקושין שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירא לנציבין בת ישראל המאורסה לכהן אסורה לאכול בתרומה. ואמר לו רבי יהודה לכן בג בג יודע אני כך שאתה בקי בחדרי תורה וכן בפרק חמישי דכתובות בתוספתא:

ואלו הן

שבע כתות או דורות שהיו בבית שני מתחילתו לסופו:
והדור הראשון שראו החרבן הם אלו:

רבי אליעזר

בן יעקב והוא הירוע שקבל ידיעת מדות המקדש יורר מכל החכמים והאריך ימים. ובפרק ד' דבלאים אמר רבי אליעזר בן יעקב משם חנניה בן חנינאי וירוע שרבי חנינא בן חנינאי חברו של רבי שמעון בן יוחאי והוא תלמיד רבי עקיבא. ואחי אמו היה לוי במקדש בפירקא קמא דמדרות

ואולי משם ידע ענין המקדש והלכותיו הס' ונקי רוצה לומר מעטים והלכה כמותם.
 אבל ראינו בתלמוד וכן בפירוש המשנה הלכות אחרות שאין הלכה כמותו. ושמעתי
 משם הראש וכן ראיתי בפסקיו בפר' מי שהוציא וזהו כי כתב רבינו חננאל מפי הקבלה
 דב' דברים הלכה כמותו ותו לא. אבל השאר אין הלכה כמותו. וביבמות
 שמצאו ספר בירושלם שהיה כתוב בו עם דברים אחרים משנת רבי אליעזר בן יעקב
 קב ונקי היכא דמוכח תלמודא דלא בוותיה לא סמכינן אהא:

ורבי צדוק

ורבי אלעזר בנו. ורבן יוחנן בן זכאי. ורבי ישמעאל
 בן אלישע כהן גדול כבר אמרנו למעלה. ורבי חנינא סגן
 הכהנים. ורבי שמעון בנו. ורבי חנינא בן דוסא. שהרג את הערוד שלמד
 לפני רבן יוחנן בן זכאי כבר אמרנו למעלה על כל אלה. וכן משמאל הקטן כבר
 אמרנו למעלה שנראה שלא ראה החרבן והיה עניו נחסיד ובת קול מן השמים נשמע
 עליו שהיה תלמידו של הלל. ור' אלעזר בן פרטא שעסק בתורה ובגמילות חסדים
 ונתפס עם רבי חנינא בן תרדיון והוא ניצל. ואליהו הצילו והיה זקן מאד כדאיתא
 בפירקא קמא דעבודה ורה. ובבריתא יש לו בן נקרא דבי שמעון בן אלעזר בן
 פרטא. וכן היה לו בן שנקרא רבי פרטא הגדול אביו של רבי אלעזר בן פרטא אבל
 רבי פרטא בנו היה לפני רבינו הקדוש בפרק שלושי דגמין. ורבי חנינא בן תרדיון
 חבירו אביה של ברוריה אשת רבי מאיר והיא חכמה מאד נזכרת בבריתא שאמר
 בתוספתא דמסכת כלים פרק י"א וכשנאמרו דברים לפני רבי יהושע אמר יפה אמרה
 ברוריה ויש לה שם בתנאים. ובפסחים בפרק תמיד נשחט ומה ברוריה בת רבי
 חנינא בן תרדיון אשת רבי מאיר דגמרה שלש מאות שמעתתא משלש מאות רבנן
 ביומא דסתוא אפילו הכי בשש שנים לא יצאה ידי חובתה וכו' כמו שאמרנו בהקדמ'.
 צדק צדק תרדוף אחר רבי חנינא בן תרדיון לסיכנין ונשרף עם ספר תורה. והוא
 מעשרה הרוגי מלכות מיד אחר רבי עקיבא. ונתפס כשמת רבי יוסי בן קסמא.
 והוא הזהירו שלא יעסוק בתורה כיון שגזרו שלא יקראו בתורה ורבי יוסי בן
 קסמא היה בטבריה כפי המדרש והוא נזכר ביבמות בפרק האשה שהלך עם
 רבי אליעזר ורבי יהושע וכן בפרק קנין תורה. ורבי חנינא בן תרדיון מפני חסידותו
 לא שמע לו. ונראה מזה כי כל שמד שיגזרו בשב ואל תעשה אין אנו מחוייבים
 לעשות כמו תפלה או תפילין או קורא בתורה שהרי אלישע בעל הכנפים החביא
 התפילין כשבא השומר ואף על פי שהיה שמד וכן קורא בתורה כמו שאמר רבי יוסי
 בן קסמא לרבי חנינא בן תרדיון וכן פפוס ההכנס לרבי עקיבא ולא השיבו רבי עקיבא
 שהיה שמד וחיה חייב בזה. אבל אם רצה להחמיר על עצמו לקדש את השם
 רשאיין בשעת שמד או אפילו שלא בשעת שמד אם הם רשומים כמו רבי חנינא בר
 פפי ורב כהנא וכמו דניאל שהחמיר על עצמו ורבי חנינא בן תרדיון שעסק בתורה.

ספר יוחסין

וכן רבי עקיבא כדי להעמיד התורה. וכן אלישע בעל כנפים כשלא היה רואה אותו
השוטר. אבל על עשה בידיים שיכריחוהו הגוי בין בצנעא בין בפרהסיא יהרג ואל
יעבור זה אפילו על ערקתא דמסנא רצה לומר שלא ישחה עצמו לתקן סנדלו לפני עו'
אפילו שלא נתכוון הוא כלל לעבודה זרה כאשר פירש זה רב אחא גאון בשאלתות.
או לדעת התוספות והמפרשים אפילו לשנות מרצועה לבנה לשחורה שעושה היכרא
שהוא כגוי חייב לקדש בשעת ^{השבת} וכל שכן אם אמרו לו לעבור עבירה ולאכול
דבר איסור וכיוצא בזה. ושלא בשעת ^{השבת} מה שאמרו יעבור ואל יהרג אם
עבר מתחייב בנפשו לדעת הרמב"ם. וגם כן נהרגה אשתו על שלא מיחתה בירו
שהיה מלמד השם לתלמידיו בפרהסיא. ולבתו אחות ברוריה אשת רבי מאיר נתונה
בקובה של זנות והשם יתברך הצילה בזכות רבי מאיר. ורבי חנינא נענש על שהיה
מלמד לתלמידיו השם בפרהסיא. ורש"י פירש שהיה משתמש בשם של מ"ב אותיות
וסביביו נשערה מאד והיה גובר על הצדקה ונתחלף לו מעות פורים עם הצדקה ונתן
מכיסו זה לשום שמים ועל זאת המצוה אמר לו החכם שיזכה לחיי העולם הבא כל
שכן שעסק כל ימיו בתורה. ואמרו במדרש כששרף לופינוס קיסר לרבי חנינא בן
~~מבדו נדמה לופינוס קיסר כששרף לופינוס קיסר לרבי חנינא בן~~
~~דני של משל ללופינוס קיסר כששרף לופינוס קיסר לרבי חנינא בן~~
~~לופינוס קיסר כששרף לופינוס קיסר לרבי חנינא בן~~
דומי ~~לופינוס קיסר כששרף לופינוס קיסר לרבי חנינא בן~~
בן תרדיון ואחריו הרגו לרבי ישבב הסופר.

אבא

שאל מבית מרמשא היה יחיד בדורו והיה כמו תלמיד חבר לר' יוחנן
בן זכאי אבא שאול אומר משמו. אבל רב צמח גאון פירש משמו
משם נפשו. ואבא הוא לשון כבוד כמו רבי ובמסכת שמחות צוה את בניו תחרת
מרגלותיו של אביו שיקברוהו ויתירו תכלת מפליונו. ובפרק המפלת אומר שהיה
קובר מתים ושראה לעוג מלך הבשן ולא בשלום. ונראה שתלמידו ר' טרפון היה
מגוף גדול אף על פי שלוה המאמר יש צורה בודאי ובענין קובר מתים ג"כ כן וכו'.
וזהו שאמרו שם אבא שאול ארוך בדורו ורבי טרפון מגיע לכתפו. ורבי טרפון
ארוך בדורו ורבי מאיר מגיע לכתפו. ורבי מאיר ארוך בדורו ורבי מגיע לכתפו.
ורבי ארוך בדורו ורבי חייא מגיע לכתפו. ורבי חייא ארוך בדורו ורב מגיע לכתפו.
ורב ארוך בדורו ורב יהודה מגיע לכתפו. ורב יהודה ארוך בדורו ואדא דיילא
מגיע לכתפו. ודיילא פירוש שמש החכמים ואדא שמו ופרשתבינא דפוס בדיותא
לאדא דיילא עד פלגיה. וכולי עלמא לפרשתבינא עד חרציה. ורב צמח פירש איש
גבור גבוה מכל העם ובתוספות פירש רש"י שם איש. וכן בערוך ואינו כן דאם כן
היה לו לומר מפומבדיותא אלא פירש רשב"ם לשון פרנסות וממשלה.
זה המאמר

זה המאמר

אומר דרשני אף על פי שהפשט הוא אמת שהיו גדולי הגוף כמו שמביא מכאן רש"י והערו' ראה על רב שהיה שמו אבא אריכא אבל על האמת אומ' שנתמעטו החכמו' מדור לדור' כי הכל בא מהרב לתלמידו ולהגדיל על הכל אבא שאול חכמתו הגדולה על כלם היה קובר הסברות החכבורת שהם מתים בודאי כמו שאמרו על יונתן בן עוזיא שהיה כל דבר של דמיון ושכל עוף הפורה באויר מיד היה גשרף כי כלו מלא אמת. אבל אבא שאול בן בטנית קודם היה לזה אבא שאול כמו שמפורש בסוף שבת שהיה בומן אביו של רבי צדוק וכו' ובפרק הכותב תנא דבריתא אבא שאול בן אימה מריים והלכה כמותו ואינו אבא שאול וכן אבא שאול גבל של בית רבי בפרק שני דפסחים:

ורבי אלעזר

המודעי תלמיד רבי יוחנן בן זכאי חבירו של רבי טרפון אף על פי שדיוא קורא לרבי טרפון רבי ורבי טרפון קורא לו מודעי בפרק בתרא דיומא. ור' אלעזר בן פרשא אומר משמו וגם רבי אלעזר בן עזריה בפר' שבועת העדות. וכן חנניה בן אחי רבי יהושע אומר משום רבי אלעזר המודעי. והמלך בן כוזיבא הרגו בביתר שהיה מתפלל שלא יכבשנה אדריינוס ולא היה יכול לכבשה ובא כותי אחד ואמר לבן כוזיבא רכילות על רבי אלעזר המודעי שהיה רוצה להשלים עם אדריינוס קיסר. וכשהרגו יצתה בת קול ואמרו הוי רועי האליל הרב על זרעו ועל עין ימינו שהיה זרעו של ישראל ועין ימינו. וכו' ביום נכבשה ביתר וזה היה ל'ב שנים אחר החרבן של בית שני. אבל בספר דורות עולם אומר ע'ג שנים. ויהיה אם כן לסברתו תחלת מלכות מלכי ביתר ל'ב שנים אחר החרבן השם יבנה אותה במהרה בימינו: ודרשן היה כאמרו עדין צריכין אנו למודעי ותלמיד רבן יוחנן בן זכאי.

רבי אליעזר

הגדול בן הורקנוס הידוע שעש' פרקי רבי אליעזר. ורבי ברוך בשם רבינו חננאל פירש כי המעשה של כותלי בית המדרש יזכירו וכולי היה שנתנמנס תלמיד אחד בבית המדרש וחלם הלום נבואה כל זה ביו' ההוא ולא גילו זה שהיה בחלום כי יאמרו החלומ' שוא ידברו וסמכו על אחרי רבים להטות. ובפסיקתא בשעלה משה למרום אמר ליה חקבה צדיק אחד עתיד לפתוח בפרה ר' אליעזר אומ' עגלה בת שנתה ופרה בת שתיים אמ' ליה רבונו של עולם יהי רצון שיהיה מחלצי אמר ליה חייך שיהא מחלציך הדה הוא דכתי' ושם האחד אליעזר ושם אותו המיוחד אליעזר ובפ' עשירי דסנהדרין בתוספת אמר ר' עקיבה שלש מאות הלכנ' היה דורש רבי אליעזר במכשפה לא תחיה ולא למדתי אלא שנים במלקטי קשוואין אחד לוקט חייב אחד לוקט פטור וכו' ואשתו אימה שלום אחות רבן גמליאל הנשיא ואביו היה עשיר מאד וזה מפורסם בתלמוד ובמשנה הוא הראשון שנזכר בשמו והוא דבו של רבי עקיבא שהיה דמו שוחת כשמת וכן בפרק ט' ממסכת שמחות רבי עקיבה

ספר יוחסין

היה מכה על לבו והדס שותת . ואמר רבי רבי הוהר ר' הוהר רבי רבי זבב ישראל
 ופרשיו . וכן בסוף פרק ארבע מיתות כי בעת מותו של רבי אליעזר הירי ברחוק
 ארבע אמות אפילו רבי עקיבה תלמידו מפני הנדוי שברכוהו כדאיתא במציעא בפרק
 הזהב . וכשמת אמר רבי יהושע הותר הנדוי הותר הנדוי כן גרסת רש"י ויש ג' דוסין
 הותר הנדר . ומימיו לא שכת דבר והיה בור סיד שאינו מאבד שיפה ולא אמר לא מה
 ששמע . ויצאה נשמתו בשהרה בהלכה ששאלוהו שאמר טהור . ואז אמר רבי
 יהושע הותר הנדר הותר הנדר . וכן גרס רבינו נסים בפרק א' דנדדים דנדוי נקרא
 נדר . ונראה שאחר מיתתו התירוהו וזה תימא . ומת בערב שבת עם חשיכה
 והוליוהו במוצאי שבת מקסרי ללוד לקוברו . ואז ר' עקיבה דרש עליו אבי אבי רבב
 ישראל ופרשיו וכיצד למד התורה ברוח גדול שברח מבית אביו . והיה אוכל עפר
 אדם להלן בסוף התנאים תמצא זה . וכתב רבינו חננאל למה לא מינו לרבי אליעזר
 ומינו לרבי אליעזר בן עזריה לנשיא שהיה תלמידו מפני שהיה זקן מאד דתניא בפרק
 אחד דיני ממונו אין מושיבין בסנהדרין זקן . וסדים . ומי שאין לו בנים . ואכזרי .
 וכן נשיב איך לא מנו לר' דוסא בן הרכינס לפי דעתו . אבל אני אומר בעבור ג' טעמים
 שהיה מופר' מהחכמים בלוד . ועוד שהוא מסברת בית שמאי . ועו' שהיה בר פלוגתי'
 של רבן גמליאל כמו שנתנו זה הטעם על ר' יהושע . וכן מפני העושר . ובפרקא קמא
 דעבודה זרה שנתפש על עון ששמע דבר של מינות וההנאהו . וכן בתוספת' בפרק ב'
 דחולין שנתפש למינות על שהנאהו . הרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור שלא
 תקרב אל פתח ביתה . ובפרק אלו מותרין שהיו בניו יפים מאד מפני צניעו' התשמיש
 וכן אמרו במסכ' כלה . ובפרק הבונה אמרו התוספות אף על פי שבפרקי רבי אליעזר
 אומ' שם שלמד כשהיה גדול היינו שלא עסק עד שגדל ורבו מלספור חכמתו ומדותיו
 שאם היו השמים גוילים וכל עצי הלבנון קולמוסין ומי היס דיו לא יספיק לחכמתו
 והיה יודע שלש מאות הלכות בבהרת עזה ובנשיעת קישואים על ידי שמות וסודות
 גדולות אלא שלא היה מעביר על מדותיו כמו רבי עקיבא תלמידו והיה חריף מאד .
 וכבר ידעת המעשה המפורסם בפרק הזהב על שברכוהו ונכנע מפני חסידותו . ואז מת
 בקרוב רבן גמליאל גיסו וקראו לו שמותי ופירש רש"י בשבת פרק ר' אליעזר שברכוהו .
 וכן פירש בתחלת נדה ועוד פירש הוא עצמו פירוש שני משום שהיה מסברת שמאי
 כדאיתא בתלמוד ירושלמי בפרקא קמא דתרומה . וכן כתבו התוספות ואף על גב דר'
 אליעזר תלמידו של רבי יוחנן בן זכאי תלמיד הלל קים ליה לתלמודא דבכל דבריו
 קאי בבית שמאי חוץ מהלכות ידועות והסד' שהלכה כמותו בנדה . ואפילו כנגד רבי
 עקיבא תלמידו הלכה ברבי עקיבא בפרק כיצד מברכין ובנו נקרא הורקנוס כשם
 זקנו ובפרק חבית אמר רבי יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס
 ובסוף פרק ד' מיתות שנכנס בשעת פטירתו לחלוץ תפלין ערב שבת עם חשיכה

ונכנסו או ד' זקנים רבי טרפון ורבי יוסי הגלילי ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא וכן
אומר בספרי ואמרו טוב אתה לישראל מהשמש וגשמים ואב ואם ואז אמר בשערי
מיתתו שרבי עקיבא ימות מיתה משונה ור' יהושע אמר עליו איך משיבין הארי לאחר
מותו והרבה והרביץ תורה בישראל אשריו ובמסכת סנהדרין אומר צדק צדק
תררוף הלך אחר רבי אליעזר ללוד:

רבי יהושע

בן חנניה הלוי ומשורר בדוכן כדאיתא בערכין ובספרי והיה
גרול בבית הקיסר כדאיתא בפרק אלו טרפות ועשה שם ג'
רברים למלך דברים גדולים וכן בפרקא קמא דבכורו אמר שם ופרח באויר השמים
וכן בפרק ד' מיתות בסנהדרין ירושלמי דברים הרבה ושמות שעשה רבי
יהושע בן חנניה שהתפלל על יהודי בחד שיליוד וזכה למיקמא לר' יהודה בן בתירא
ובתוספתא בפרק חמישי דסוטה אמר רבי יהושע כך היה דורש יהודה בן פטירי
וכן בפרק ששי רבי יהודה אומר משום בן פטירי ורבי יהושע היה אב בית דין של
רבן גמליאל כדאיתא בפרק מהובח ואף על פי שבשעלה עזרא קנס ללוים שלא יתנו
להם מעשר מפני שלא עלו שנאמר ומבני לוי לא מצאתי שם ואם היו עולין כלם היה
הקדוש ברוך הוא עושה להם נסים כמו שאמר ריש לקיש אם חומה היא נבנה עליה
שירת כסף ובעבור שנתעצלו כעס הק' בה על ישראל והיו כל דברי בית שני חלושים
וכן אמרו שם ביבמות שהיו בראשונה שוטרים הלוים שנאמר ושוטרים הלוים
ועתה אפילו זה המנוי לא יתנו להם ולר' יהושע בן חנניה כעבוד תורתו היה נותן לו
המעשר רבן גמליאל אף על פי שבזמן ההוא היו נותנין לרבי אליעזר בן עזריה שהיה
כהן כדאיתא בפרקא קמא דקדושין ובפרק חמישי ממעשר שני ובפרק שנים אהוזין
וכן היה אב בית דין כמו שאמרתי למעלה ואחר כך מצאתי
בפירוש המשנה בסוף מעשר שני שכתב הראשון שנתנו לו מעשר ראשון שהיה
פרנסתו ברוחק כדאיתא בהוריות וכן בכרכו ולא קנסו לעני או לדעת רבי עקיבא כי
קודם הקנס היה ללוי דווקא ואחר הקנס גם לכהן ומה שלא נתן לו גם מעשר עני משד'
הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם אי נמי היו לו מאתים זוז אבל מעשר
ראשון יכול ליטול עד כאן ואני ראיתי סימן לזה כי מי שיש לו מאתים זוז לא יטול
צדקה הסימן הוא צדקה יטול ויותר לא ובעבורד נשתנה הנשיאות מן רבן גמליאל
לרבי אליעזר בן עזריה כעבוד השלישי דברים שהשריה לו רבן גמליאל בראש השנת
ובכבודות ובפרק תפלת השחר והיה פחמי ופירש רבינו חננאל עושה מעשה מחטין
שמלאכתו בפחמים בערך פחם ורבי שמעון דוראן בפנים חדשות כתב כי אינו עולה
על הדעת שהיה פחמי כי היה אב בית דין לא שלא היה ביתו יפה אבל אמ' בירושלמי
בפירוש חזויה דיתוב ועבד פחמים כפשוטו ואני מצאתי בפרק תמיד נשחט
באשכחיה עבד מחטין אבל בפרק ב' דמעשר שני אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן

ספר יוחסין

גמליאל ולרבי יהושע את כספם דיגרי זהב ממעשר שני. ואם כן נתעשר רבי יהושע. ורש"י פירש עושה פחם. ויש אומרים נפח. ויש אומרים עושה מהשים עד כאן. אבל בפרקא קמא דעבודה וזה הפירוש רש"י על מדותיו ופירש דרך צורה כי מצד שהורה עוסק בתורה לא היה מכבס לבושו וגופו וכן פי' חכמה מפוארה בכלי מכוער וכן אומר פתיא אונכא על רבי זירא ולא נהירא לי. ובפרק ד' מהלכות דרך ארץ רבה מעשה בארבעה זקנים שהלכו למלכות הפנימית והיה שם פולספוס אחד חבר להם ואלו הם רבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ואמר לו רבי יהושע לרבן גמליאל רצונך שנלך ונקבל פני פילוסופוס חברנו אמר ליה הן וכו' ובאו לו ואמר להם שלום עליכם חכמי ישראל ולרבן גמליאל בראש וכו'. והיה ר' יהושע גדול בבית המלכות והיה מכוער שאמרה בת קיסר חכמה מפוארה בכלי מכוער והביא לה משל מהיין שלא יתקיים בכלי כסף. וכל ר' יהושע סתם במשנה הוא ר' יהושע בן חנניה וכן חברו רבי אליעזר סתם הוא רבי אליעזר בן הורקנוס שאלו השנים לבדם הרביעו תורה בישראל והרבו תלמידים והוא היה בפקיעין הלך אחר ר' יהושע לפקיעין. אחר ד' אליעזר ללוד. כי שלשה הנשארים תלמידי רבי יוחנן בן זכאי לא מצאנו להם אף על פי שהיו חכמים מפולפלים שהרבו תורה בישראל כאלה. והם אשר נתבשרו בהי"ו העולם הבא רצוני לומר רבן יוחנן בן זכאי וחמשה תלמידיו ותלמידי תלמידיו כדאמרינן בחגיגה. והלכה כר' יהושע נגד רבי אליעזר והוא שמש במקדש שהורה משורר שם ורבי יוחנן בן גודגרה חברו שוער. ונראה שהאריך ימים כי היה אחר מיתת ר' אליעזר כמו שאמרנו למעלה ומכל שכן אחר מיתת רבן גמליאל בר פלוגתיה. ורצה לבטל דבריו אחר מותו אבל לא הניחו רבי יוחנן בן נורי וקם כנגדו כדאימא בפרק בכל מערבין ובן אחיו היה חכם גדול שמו רבי חנניה בן אחי רבי יהושע נשם זקנו והוא נזכר בכל הברייתות. וסתם חנניה אומר בכרייתא הוא כדאימא בפרק מי שהוציא וכו' ובגדה שעשה הוראה: בומן רבן גמליאל ורבי יהושע דודו ובסוף ברכות שהלך לעבר שנים ולא הניחו כמותו בארץ. צדק צדק תרדוף הלך אחר רבי חנניה בן אחי רבי יהושע לגולה.

ורבי יהושע

בר ממל גמר מרבי יהושע בן חנניה ובתוספו' בפרק ה' מנויר אמר רבי אלעזר מצאתי את רבי מאיר ואת רבי יהודה בן בתירא הראש שהיו יושבין ורנין בהלכה. רבי יהודה אומר רביעית דם אין נזיר מגלה עליו ואין חייבין על טומאת ביאת מקדש. אמר ליה רבי מאיר מה תהא זוקלה מן השרץ מה שרץ הכל חייבין על ביאת מקדש רביעית דם חמורה אינו דין. שתק בן בתירא לפניו. נמתו לו רבי מאיר אל תבוזו לו בקי' היה לך ביהושע בן ממל אמר לי הן ובעל הלכות היה. נמתו לו בלשון הוה אמר לי משום רבי יהושע כל שר-גנוזר מגלה חייבין על ביאת מקדש ורואה אני את דבריו. וכן כי רבי יר-הושע בן ממל גמר מרבי

יהושע בן חנניה כדאיתא בפרק כהן גדול ונזיר כל שמעתא דאתאמרה בבי תלתא קמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמדינן שרבי אלעזר אומר משם רבי יהושע והוא לא גמר אלא מרבי יהושע בר ממל והוא מרבי יהושע בן חנניה אמ' רב נחמן אף אנן נמו תנינן נחום הלבדר קבל מרבי מיאשה שקבל מהזוגות ומהנביאים הלמ. ואלו בלב שהוא מהזוגני וכן יהושע שקבל ממשוה לא קאמר מכאן נראה שאף על פי שיאמ' חכם משם פלוני שלא יהיה רבו אולי יהיה רבו מרבו וזכור זה. וכן תבין זה הא דידיה הא דרביה שאינו רבו כמו שאמרו על רבי יוחנן עם רבי שמעון בן יוחאי בפרק יש נוחלין. ועל רבי יהושע נאמר אשרי יולדתו ופירש רש"י שהיא גרמה לו שהיה חכם שכל הימים שהיתה מעוברת ממנו היתה מחזרת על כר' מדרשות שהיו בעירה ואומר להם בקשו רחמים על העובר הזה שיהיה חכם כדאיתא בירושלמי דיבמות. והיה חכם גדול במרכבה ונעשה לו נס.

רבי יוסי הכהן חסיד והיה יודע במרכבה הקדושה. כדאיתא בפרק ב' דחגיגה כשהיה הולך עם ר' יהושע ושנעשה להם נס וירדו מלאכי השרת והוא הרצה הרברים לרבן יוחנן בן זכאי ואמר אשריכם ואשרי יולדתכם שאני ואתם ותלמידכם ותלמידתי תלמידיוכם מזומנים לכת שלישית פירוש שלשה כתות היושבות לפני השכינה ובמשנה הוא בעדיות לבד. ובפרק ו' ממסכת שמחות מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב פסח ושמאווהו על כרחו. והאמת כדברי הרמב"ם לא כדבריו בעל דורות עולם שחשב ואמר כי זה הוא רבי יוסי הגלילי כי ר' יוסי הגלילי חכר ר' עקיבא. וכן כתב הרא"ש בפרק אלו נעדרו שהלכה כרבי עקיבא משום שרבי יוסי הגלילי חברו

רבי שמעון בן נתנאל הירא חשא לא דאיתי ממנו ענין להאריך בו והוא חתנו של רבן גמליאל הזקן ודיו שהוא מן החמשה תלמידי רבן יוחנן בן זכאי שנתבשרו לחיי העולם הבא אשריו.

רבי אלעזר בן ערך מעיין המתגבר מפולפל וכבר ידעת מה שהארי' בפרקא קמא דחגיגה רבו רבן יוחנן בן זכאי כשהיה דורש במעשר: מרכבה שהוא נאה דורש ונאה מקיים אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלצין נוסף על זה מה ששבו רבו באבות. ובפרק ה' דתרומות אמר הלכות בתוספת. ובשבת אמרו בסוף פרק חבית כי במקום אחד נמשך אחר היין ושכת תלמודו ואחר כך חזר לקרות והיה אומר במקום החדש הזה לכם החדש הזה לכם ובוה סוד. ונקרא רבי נחוראי שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה והיינו דאמרי' רבי נחוראי אומר הוי גולה למקום תורה וכו' שלא יקרה לאחה כמו שקרא לו. והלך בעזרת האל כשנגיע לרבי מאיר נאמר אם יש לרזה השם אבל האמת הוא כפי' רש"י מרבי נחמיה הוא רבי נחוראי ולא רבי מאיר ולא רבי אלעזר בן ערך ואמרו שהוא

ספר יוחסין

רבי אלעזר הקלירי הפייט שאומד במדרש עליו הוא קרוי הוא תנוי הוא פייטן כמו שכתב הרשב"א וכן הוא קרוב ופירש הערוך דרשן אבל הרא"ש כתב בסוף פרק אין עומדין כמו שנהגו לומר וזכרנו כן נהגו לומר קרובות בג' ראשונות. וכן ר' אלעזר הקליר שהיה מארץ ישראל מקרית ספר ובימיו היו מקדשין על פי הראיה שהרי לא חקן שום קרובה ליום שני. ויש אומרים שרבי אלעזר בר שמעון היה הקליר כדאמרי בפסיקתא כד דמך ר' אלעזר בר שמעון קראו עליו מכל אבקת רוכל דהוא תנא קרובן דרשן ופייטן ותיקן קרובות עד כאן דבריו:

הגהה אמר ש"ש זה אי אפשר שאני מצאתי במהוור אשכנזים קרובות יוס' של פסח ראשי תיבותיו אני אלעזר ברבי יעקב הקלירי מקרית ספר והבן ע"כ. ובערוך קליר פירש לשון עוגה ועל כן נקרא הקליר שאכל עוגה שהיה כתוב בה קמיעא להתפקח. ובמדרש רות אמר רבי נהוראי אמר רבי נחמיה בקרית שמעי יש רמח תיבות וכו' והא רמ"ה הם שליח צבור חונן יי אלהיכם אמת. ורבי אלעזר בן ערך מת קודם חביריו. כדאיחא בתוספתא בפרק ו' דנדרים אמר ליה רבי יהושע לר' עקיבא חבל אלו הוית בימי רבי אלעזר בן ערך השבת תשובה זו אמר ליה ר' אלעזר מקוה יוכיח וכו'. ובפרק כל הבשר כתב רבינו תוס' כי רבי אלעזר הקליר הוא רבי אלעזר בן רבי שמעון בן יוחאי.

רבי חנינא בן אנטיגנוס הכהן ונראה בסיפרא שהוא בומן רבי עקיבא ורבי ישמעאל. ובפרק עד כמה בככורות כי רבי יהודה ורבי נסתפק להו מילתא בטוהרות ושלחו רבנן לגבי בנו של ר' חנינא בן אנטיגנוס לשאול ממנו שהיה חכם גדול ושומר טהרות:

רבי חנינא בן חנינאי מנאו הרב קודם דורו של רבי עקיבא בדור הראשון. ואינו כן כי בפרק ב' דחגיגה נראה שהרצה דבריו לפני רבי עקיבא כי כל תלמוד הרצה דבריו לפני רבו. והיה חבר רבי שמעון תלמיד רבי עקיבא בפרק בא סימן אמר רבי שמעון מצאני חנניה בן חנינאי בצידון ואמרתי לו כשתגיע אצל רבי עקיבא וכו' וכן אמר ר' חנמיוס דיבנה בן עזאי וכן זומא אלעזר בן מתאי ורבי חנניה בן חנינאי. ובפרק אף על פי שהלך ללמוד בשילהי הילולי דרבי שמעון בן יוחאי אחר שהיה נשוי שהניח בת קטנה ותיו חברים. והיה רוצה רבי שמעון שילכו ביחד והלך לו ר' חנניה וישב ללמוד ל"ב שנים עד שלא היה יודע לחזור לביתו ונכנס פתאום לביתו וראתה אותו שתי יבא פירוש נסגר לכה. ובאותו פרק מסוי לאפח דאז יצאה נשמתה והתפלל לשם יתברך ונרפא. וכן בויקרא דבה פרשה בוארז יבא כי רבי חנינא בן חנינאי ורבי שמעון בן יוחאי הלכו ללמוד תורה עם רבי עקיבא ל"ג שנים ושלחה אשתו של רבי חנינא כי בתו בגרה וניבא רבי עקיבא ואמר לו שילך להשיא בתו והלך ונכנס פתאום וכו' הכלל העולה שאינו כדברי הרב. ויש אומרים

כי הוא מעשרה הרוגי מלכות • ויש אומרים כי הוא לא היה מהם כי אם רבי יהודה הנחתום ולא רבי הננייה בן חכינאי •

רבי יהודה

בן אבא הוא בפרק ו' מעדיות עם רבי יהודה הכהן זה לא ידעתי מי הוא אלא שמנאו הרב בחבורה הראשונה ואם לא שמנה הרב רבי יהודה בן אבא במנין הצא • וכן רבי יהודה בן בבא לב' אנשי • הייתי אומר כי הוא אחד ובבא ואבא הוא דבר אחד • ואני תמיה מאד למה לא הזכיר באלו הדורות לרבי יהודה בן בבא חכם גדול וקדוש ופומך לחכמים וניכר מאד • ותראה כי בפרק ו' מעדיות אומר כי רבי יהודה בן אבא העיד ה' הלכות • ובפרק תפלת השחר בגמרא אומר כי הוא יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בבא מעשרה הרוגי מלכו והיה שבעים שנה ומשמונ' שנה עד ע' לא ישן לא כשינת הסוס • ומימיו לא אמר על טמא טהור וישב בתענית לו שנה • וביום שנהרג היה עמו זקן אחד ושמו ר' ראובן בן אצטרובלי והיה רוצה למות תחתיו ולא רצה והיה בתענית וטהור •

החבורה

השנית אחר החרבן

רבי טרפון

הנהן ובפרק ד' ממסכת שמחות מעשה בר' טרפון שמתה אשתו ואמר לאחותה וכולי • ובגמרא דמועד קטן זה המעשה על רבי יוסי הכהן ושניהם כהנים וכו' ואין חשש וכבר פירשנו רוב עניני וחכמתו כשדברנו בכהנים • ובפרק העומר כי רבי יהודה בר נחמיה אמר הלכה לפני רבי טרפון ושחק וצהבו פניו של רבי יהודה אמר ליה ר' עקיבא צהבו פניך שהשבת לזקן תמיה אני אם יאריך ימים אמר רבי יהודה בר אלעאי בפרס הפסח היה ובעצרת כבר נפטר ולי •

רבי עקיבה

בן יוסף גר צדק הגדול שבחכמים • ובפרק א' דיני ממונות ובפרקא קמא דעבודה זרה זה ספר תולדות אדם שהארה • לו דור ודור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבה שמח ברתורתו ונתעצב במיתתו ואמר ולי מה יקרר רעיון אל • ומפני שאמר על ושבטים שאינן עתידין לחזור אמר רבי יוחנן שבקיה רבי עקיבה לחסידותיה • ובסו' פרק דורות עולם כי הוא היה ראש ישיבה אחד שמרת רבן גמליאל עד מותו ואחריו היה רבן שמעון בן גמליאל אביו של רבי ראש • ובספרי ובני אהרן הכהנים יתקעו רבי עקיבה אומר תמימים ולא בעלי מומין אמר רבי טרפון אקפח את בני אם לא ראיתי אותו אימא חנינ' ברנלף אחת ומריע בחצוצרות אמר לו הן שכנא בהקתל יום הכפורים וביובל אמר לו העבוד' שלא בדיח אשריך אברהם אבינו שיעא עקיבא מחלציק • טרפון ראה ושבת • עקיבא דודש מעצמו ומסכים להלכה • הא כל הפורש ממך כפורש מחייו ע' • וקשיא לי אם היה רבי עקיבא גר מבני סיסרא והוא שר מלך כנען כיצד יצא ממתני אברהם ואולי יוסף אביו נשא בת ישראל מורע אברהם כיון שהוא ראש ישיבה ומעבר שנים

ספר יוחסין

מהכרח יהיה אמו מישראל ומקרב אחיך קרינן ביה . והוא היה ק"ב שנה כמו שאמרנו
 שהוא נשא אשה בת כלבא שבוע בומן הבית וחיה עד שנכבשה ביתר ל"ב שנים אהר
 חורבן הבית או ע"ג שנים לרעת דורות עולם . ובסוף סיפרי מ' שנה שימש חכמים ומ'
 שנה פרנס את ישראל . ואמר הרמבם ז"ל בסוף משפטים כי היה נושא כליו של בן
 כוזיבא מלך ביתר שהשב שהיה משיח אבל במדרשות לא מצאנו שהיה נושא כליו
 אלא בעבור שהיה משבש יהודא והיה עושה מלחמות וגבורות ומצליח חשב עליו
 שהוא משיח ודרש דרך כוכב מעקב וכו' וכיון שראהו שלא היה מריה הרשעים שנא'
 והריחו ביראת השם וכולי נתייאש ממנו וזה שורש גדול בענין המשיח כנגד הגוים .
 ורב צמח פירש מעות כוזביות שם מדינה שנא' והיה בכוזיב . וכן במשנה מצרים ועד
 כוזיב . ובפר' הגזול קמא פרש' כוזביות הם ירושלמיות שהיה ממשבע בן כוזיבא והם
 ירושלמיות . ובפרק חלק שמלך שני שנים וחצי ואמר שרוא משיח וכיון שלא
 הדיח קטלוה . וכן פרש' בפר' הערל ובירושלמי כשחרב ביתר נגדע קרן ישראל ואינה
 עתידה לחזור עד שיבא בן דוד ולכן סמכוה לבונה ירושלים . ונקרא רבי עקיבא אוצד
 בלוס רצח לומר מעורב שלמד בעירוב הכל ואחר כך בירר כל דבר ודבר בפני עצמו .
 והתו' בפ' המקבל גורסין בלוס בסמך כמו עיסה בלוסה ולא במס כי אז הוא כמו עדין
 בלוס . וד' נקראו רבותיו והמובהק הוא רבי אליעזר הגדול . ובתלמוד למד עם רבי
 אליעזר והדר גמרה מרבי יהושע וסברה אחרי מות ר' אליעזר . וכבר אמרנו שהיה
 רבי יהושע אחרי מות רבי אליעזר ואמר אין משיבין הארי אחר מותו : ובפרק ב'
 דחגיגה נחום איש גס זו רבו של רבי עקיבא כ"ב שנה וכן בל"ר פרשת כג' וכבר רוא
 ידוע בפרק סדר תעניות ובפרק חלק בסנהדרין שהיה מלומד בנסיים ושהיה היגר
 וסומא משום מעשה העני וכו' והאיש הזה נקרא כן שהיה אומר גם ון לשוברה וכן
 תלמידו רבי עקיבא למד ממנו שהיה אומר כל מה דעבדין מן שמיא לטכ כדאיתא
 בסוף ברכות . ובערוך בערך גמון יש מפרשים שם מקום ובדברי הימים יש שם
 א' מן העיירות גמון . ורבי נסים גאון פירש על שם שהיה אומר על כל צרה גם ון
 לשובה . ורבו הרביעין רבי שרפון אבל לא היה אלא כמו ר' זלמיר חבר אף על פי
 שבכתובות נסתפקו בוה ופסק הרא"ש כרבי עקיבא כי רבי שרפון הוא חבירו ובפרק
 כיצד מברכין קורא לרבן גמליאל רבו שאמר לו למדרגתו רבינו . וכבר אמרנו
 למעלה כי כל ימיו היה צנוע ומעולה אפי' קודם שלמד . ובתעניות שנענה יותר מרבי
 אליעזר מפני שהיה מעביר על מדותיו . ובזהר פרשת ואלה שמות שדרש אז רבי
 עקיבה לפייס לרבי אליעזר ואמר כי הוא כעבד שהמלך אינו רוצה לדבר עמו ונותן
 לו בקשתו מיד . ורבו רבי אליעזר כמו שר' שר' שר' המלך באהבתו ואינו רוצה שיפרד
 ממנו ואינו נותן לו שאלתו מיד . והיה פרנס וגובר העניים כמו שנראה בפרקא קמא
 דקדושין ובפרקא ה' מעשר שני . ובמשנה מסכת סוטה בי רבי יהושע קרא לרבי

עקיבא תלמידו של ריבז' אע"פ שהיה תלמיד תלמידו של ריבז' ואחר שנשא בת כלבא
שבוע ושב כר' שני' בישיבה שלא ראה אותה והביא כר' אף תלמידו' כדאית' בכתבו'
בפר' אע"פ וביבמו' כפר' פרק הבא על יבמתו שכלם מתו על שלא נהגו כבוד זה לזה
מפסח ועד עצרת ויש נוסחא אחרת עד פרס העצרת שהוא ט"ו יום קודם וזה עד ל"ג
לעומר עד י"ח אייר ואו מותר לינשא . והסימן בן י"ח לחופה כאשר כתב בעל המכתם .
והיה העולם שמש עד שלימד התורה לה' זקנים רבי מאיר ורבי שמעון ורבי יוסי ורבי
יהודה ורבי אלעזר בן שמוע . ובבראשית רבה פרשת ויוסף אברהם י"ב זוגות אלף
תלמידים היו לו לר' עקיבא וכלן מתו בפרק אחד למה שהיתה עיניהם צרה או באלו .
ולבסוף העמיד שבעה רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן
שמוע ורבי יוחנן הסנדלר ורבי אליעזר בן יעקב ומלאו כל ארץ ישראל תורה . ובאבות
דר' נתן במשנת יוסי בן יעזר כשהתחיל ר' עקיבא ללמוד היה בן ארבעים שנה ראה
אבן אחד חקוקה על הבאר . אמר מי חקקה אמרו לו חבל של דלי שעומד תדיר עליה
בכל יום . ואז דן קל וחומר בעצמו ואמר רך פסק חקשה . דברי תורה שקשין כברזל
על אחת כמה וכמה שיהוקק על לבו שהוא בשר . מיד חזר ללמוד תורה . ובפר' קמא
דיבמות אמר ליה ר' דוסא בן הרכינס ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו והוא היה
בבני ברק האמור בספר יהושע הלך אחר רבי עקיבא לבני ברק והוא לא הניח כמותו
בכל ארץ ישראל כשירד לנהררעא לעבר שנים ולקבוע חדשים . ואם נאריך בדברי'
שנאמרו עליו לא יכילם ספר . אא זכרנו קצת משהיו . וזכור זה שלא תטעה במעשה
דהרוגי מלכות ומהקינות שכתובים במחזורים שנראה מהם שהיה עם רבן שמעון בן
גמליאל בזמן אחד ואינו כן כי רבן שמעון בן גמליאל שהוא הראשון נהרג ביום
החרבן ורבי עקיבא קרוב מס' שנה אחריו . וה' האחרונים בזמן שנכבשה ביתר ע"ג
שנים אחר חרבן הבית . דצוני לומר רבי יהודה בן בבא ורבי חנניה בן תרדיון ור'
סימאי ורבי חוצפית ורבי ישכב הסופר . והקדוש ברוך הוא הראהו למשה שיבא
רבי עקיבא בסוף כמה דורות והלך משה וישב לסוף י"ח שורות ושמע דבריו וכשהיו
אומרי' מנין לך ואמר הלכה למשה מסיני שמח משה אז . והראהו שהיה דאוי כמשה
ואמר ליה מי מעכב על ירך . וזה היה כשהיה הקב"ה קושר כתד לאותיו . ושיהיה רבי
עקיבא דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות ואזאמר לו למשה חזור לאחוריד
והראהו שהיו שוקלין בשרו במקולין . פי' דש' מקום הקצבין שוקלין . וסודקין בשרו
במסרקות של ברזל אמרו תורה זו שברה . ואמר כך עלתה במחשבה לפני . כל

זה במנחות בפרק הקומץ בענין התפילין;

ותראה שהוא כן כי כל תורה שבעל פה מירו היתה לנו . סתם מתניתין
רבי מאיר סתם סיפרא רוצה לומר תורת כהנים . רבי יהודה .
סתם ספרי . רבי שמעון . כי הם שני ספרים האחרונים אשר ויקרא שהוא תורת כהנים

ספר יוחסין

ונקרא בתלמוד שאר ספרי דרב. וסתם תוספתא רבי נחמיה. וסתם סדר עולם רבי יוסי וכלהו אליבא דרבי עקיבא משום דכלהו תלמידיו והועיל לרבי מאיר הסתם מן המשנה שאף על פי שרבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי. ובעל הלכות עולם וכריתות לא פירשו יותר. ואין זה כלל כי בסנהדרין בפר דיני ממונות בענין בר חמא דקטל גברא אמר רב פפי הני מילי הינא דלא סתים לן תנא כרבי מאיר אבל הינא דסתים לן תנא כרבי מאיר הלכה כרבי מאיר. וכן כתבו המחברים. ורבי עקיבא היה עניו ומקבל מוסר כדאיתא בערוכין. ובסיפרא פרשת קדושים אמר רבי יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שיותר מד' זה פעמים לקה עקיבא על ידי לפני רבן גמליאל שהייתי קובל לו עליו ועל כך הייתי יודע שהוא מוסף לי אהבה לקיים כד' שנאמר הוכח לחכם ויאהבך. ועוד לבן של ראשונים כפחחו של עולם זה ר' עקיבא ושל אחרונים כפתחו של היכל זה רבי אלעזר בן שמוע. וכמלא נקב מהש סרקית רבי יוחנן וכו' ורבי עקיבא נכנס לפרדס ונכנס בשלום ויצא בשלום. והיה יודע ע' לשון. וכן רבי יהושע ורבי אליעזר כאשר פירש רש"י בפרק קמא דסנהדרין. והוא נתעשר עשר גדול ששה פעמים. כדאיתא בנדרים בפרק הנזר מן חמבושל. ונשא בת כלבא שבוע ואהרי כן אשת שורנוס רופוס הרשע שר גדול מהזונים שחרש ההיכל שנתגיירה והיחה יפה מאד ועם עושר גדול. וגיבא זה רבי עקיבא לתלמידיו קודם שהיה. כי היה מושגח מן השמים והוא פתח פתח לנדר הותנו. אבל הוא לא התירו. כמו מר וזמרא דפתח פתחא לנפשיה והוא לא התירו לבדו כי היה נוגע בדבר. כדאיתא בירושלמי דנוגע בדבר אינו יכול להתירו דחיה ליה כנדרי עצמו. ותנן בנגעים כל הנדרים מתיר חוץ מנדרי עצמו שנאמר לא יחל דברו אבל אחרים מזהילין לו אפילו תלמיד חכם. וכן בשאלות מו' מרבי יצחק בר ששת והא דאמרינן אין פותחין בנולד ישו' תירוצים אם ניהם מעצמו. או נתהדר מעיקרו. או נולד דמצוי וכו'.

ותראה

באבות מאמר הכל צפוי והרשות נתונה היאך ידע סודות התורה ועיקריה. ועוד תראה חסידותו בפרק ב' דעירובין כשנתפס והיה משמשו רבי יהושע הגרסי שלא עבר על נטילת ידים דרבנן. ואמר טוב שאמרו ולא אעבור על דעת חברי החכמים. ובזקנותו. ובבית האסורין. וכבר היה יודע שמתתו קשה. כמו שאמרנו למעלה כשמת רבי אליעזר. וגם מת מקללתו של ר' אליעזר רבו. על משא ומתן מההלכה של פסחים בהואה שבות ואינה דנחה השבת דצה לומר ההואה ממי הפרה על הטמא שכל דבר שאיפשר לעשותה מערב שבת וכו' והשיב לו רבי אליעזר עקיבא משחיטה הושבתי בשחיטה יהיה מיתתו. וכן אמר לו בשעת מיתתו רבי אליעזר. ובפרק ד' ממסכת שמיחות כשנהרג רבי עקיבא בקיסרין וכן נקרא רומי ועירא שהיא מגדל צר מקומו של רבי אבהו ובא שמועה לרבי

יהודה בן בבא ולרבי חנניה בן תרדיון וקרעו בגדיהם ודרשו על רבי עקיבא לא נהרג מפני שהוא חשוד על הגזל. או שלא עמל בתורה בכל כחו. לא נהרג אלא על המופת שנאמר והיה יחזקאל לכם למופת כרי שלא יראה הרעות. ולא עבר י' ב' חדש שלא היה מקום ביהודה שלא היו שם הרגים. וכן כשנכנס רבי חנניה בן תרדיון למינות גזרו עליו שריפה ולאשתו ולהיגיה וכו'. וכן מיד לרבי יהודה בן בבא וכל ענין ביתר. ועוד שם המעשה שמביא בסוף מועד קטן כשמת בנו של רבי עקיבא ושמו רבי שמעון בן רבי עקיבא חכם גדול והספידו לו כל ישראל ואמר שהוא מנוחם שידע כי בנו מזומן לחיי העולם הבא שהיה חכם ולימד תורה וזיכה לרבים. ובאבות דרבי נתן במשנה יוסי בן יעזר בארוכה כיצד למד רבי עקיבא בן ארבעי' שנה ושהיה עני מאד ושהיו לו אז בנים ובנות אלא שפרנסה אותו רחל אשתו ולסוף י' שנים אחר מ' שנה לימד ברבים ושהעשיר שהיו לו שולחנו של כסף וזהב ועולה למתו בסולם של כסף ואשתו בעריי זהב אבל בן נשאר לו אחד מותו לדעת רש"י. ורשב"ם הערוך והוא רבי יהושע בן קרחה שהאריך ימים שהיה עם רבן שמעון בן גמליאל אביו של רבי זוהר רבי עקיבא הוא הראשון מעשרה הרוגי מלכות כדאיתא בראש השנה ובהרבה מקומות שמעתי הדוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתם. אי לימא ר' עקיבא וחביריו פשיטא לא הרוגי לוד ובסוף פרק ב' דתעניות טוריינוס הרג לוליינוס ופפוס בלודקייא פירש רש"י צדיקים גמורי' היו ולודקייא היא לוד והיינו דאמרי הדוגי לוד ויש אומרים שנהרגו על ידי בת מלך שנמצאה הרוגה וגזרו שמד על ישראל ואמרו אלר' אנו הרגנוה להציל ישראל והרגו לאלו בלבד. אבל בערוך בערך הרג פירש כי שמעיה ואחיו הם הרוגי לוד שנהרגו ב"ב באדר הוא יום טוריינוס בסוף פרק ב' דתעניות. ומביא שם המעשה שכתב רש"י על בת מלך שנמצאת הרוגה ולא פירש כרש"י שאמר פפוס ולוליינוס בלודקייא ולודקייא הוא סיוע לרש"י. אבל בפרק כל כתבי הקדש נראה כי לודקייא היא בחוצה לארץ ואינה לוד. וכן במנהרות באשר פלשי בפרשת ויחי יעקב. ובזאת הברכה בברכת אשר. וכן כתב יש לוד שאינה בארץ כמו שאמרו עשה ראשונה מאכל לודים אוכלים בשר אדם. וכן ריש לקיש זבן עצמו ללודאים וכן אמר הפסוק פול ולוד מושכי קשת. אבל לוד שהיה בה רבי אליעזר היתה דרך יום אחד מירושלים וכפי הגמרה יש צדין לשני הספרות. ובערך צו אמר ירושלמי פרק דיני ממונו. על כל המצות יעבור ואל יהרג חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים הדא דתימא. בינו לבין עצמו אבל ברבים אפילו מצוה קלה אל ישמעלו. כגון פפוס ולוליינוס אחיו שנתנו להם מים בכלי זנוכות צבועה ולא קבלו מהם. אמר לא מתכוון משמרתכון אלא מגבו ארנונון. וכן בירושלמי במסכת שביעית בפרק ד' כגון פפוס ולוליינוס שנתנו להם מים וכו' כמו שאומר התוספות בפרק כלל גדול וזה סיוע לבעל הערוך ובכראשית רבה פרשת סו' בזמן

רבי יהושע בן חנניה אחר החרבן כשרצו לבנות המקדש על פי קיסר טוריינוס אבי אדריינוס הושיבו ללוליניוס ופפוס מרפון מעכו עד אנטוכיא והיו מספיקין לעולי גול' טרפזין פירוש שולחנות ובסוף ברכות בשעה שהוציאוהו להריגה היה עת קריאת שמע והיה מכזין אמרו לו תלמידיו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה בכל נפשך ואפילו נוטל ארז נפשך ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו אמרו מלאכי השרת זו תורה זו שכרה - ממתים ידך מזהיר אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיעאה נשמתך באחד ושם שטרקו בשרו במטרקות של ברזל וכן שם מפפוס בן יהודה הויכוח שעשה עם רבי עקיבא כשגזרו שמד שלא יקראו בתורה זה פפוס היה אדם גדול והכנס גדול שהיו מכבדים לישראל בעבורו ובפרק חלק הוא תנא דברייתא - זכר ידעת כי יש במדרש כי רבי יהושע דגורסי תלמידו הוא ואליהו ול' קבר אותו כשהחזרוהו לבית האסורים שלא לקוברו - ואמר לו אליהו משום כבודו שבטלה כהונה ולא היה אלא בעבור שהיה מת מצוה - וגם חזן בן פנחס היה תלמידו ויהושע בן נפוסאי היה חתנו שהיה בזמן רבי והיו מכריזין עליו ברקיע הזהרו ברבי עקיבא וכולי - בסוף קדושין ובפרק ד' מיתות אמר לטורנוס רפוס הרשע נהר כשבשין יוכיח על השבת - ופליגי נהר של אבנים והול וכל ימי החול הולך ובשבת עומד ונה - וביום שמרת רבי עקיבא נולד רבינו דהקדוש וזרח השמש -

רבי אלעזר בן עזריה

הכהן לעזריא כבר אמרנו למעלה שהיה עשיר שהיה נותן למלך יג אפים עגלים ממעשר ככל שנה ואינו זה מעשר בהמה כי אחר החרבן גזרו שלא יוציאו מעשר בהמה שלא יבא לידי תקלה וכשהיה בן יח' שנים לפחות היה ה' שנים אחר החרבן שהיה נשוי דיבן ועוד רבן גמליאל וכן פירשו התוספות ובעבור שלא מיהח בשכנתו בפרה שיוצאה בשבת ברצועה שבין קרניה נקראת על שמו ובעל המכת' אמר ביו' טוב כי בירושלמי אומר אשתו היחה ונקראת פרתו כמו בשמשון לולי הרשתם בעגלתי -

הגהת

ספר ראשית חכמה שער התשובה מביא הירושלמי מסכת שבת אל'ל אמר רבי חנינא פעם אחת יצאת והושרו שינוי מן הצומות ע'ל - וכן הוא בפרק ב' דיבצה ובסוף מכילתא דרבי ישמעאל מעשרה בלוי דהסדר וברבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה והוא בן יח' שנים כשקבל הנשיאות ונולדו לו סימני שיבה עד שאמר הרי אני כבן ע' שנה וביירושלמי פרק תמיד נשחט שהיה בן יג' שנים ולי נראה שלא נניח הפשט והיה יותר מע' שנה שאמר הרי אני כבן ע' שנה והירושלמי לא דבר בזה של כבן ע' שנים ובפרקא קמא דיבמות אמר ליה רבי דוסא בן הרכינס בן יש לו לעזריה חבירנו עליו נאמר ולא ראיתי צדיק נעוב שגם אביו היה עשיר גדול והכנס וחסיד וצדיק והיה מפרנס לשמעון אחיו שמעון אחי עזריה

גם בנו זה רבי אלעזר היה דרשן גדול ולא היה דורו יתום וזכות אבות ועושר. והיה דורש שבת א' אחר שנעשה נשיא ורבן גמליא ב' שבתות ופ' תמיד נשחטו בירושלמי אחר שהחזירו לרבן גמליאל נשיא נשאר רבי אלעזר בן עזריה לאב בית דין כרי שלא יורירוהו מגדולתו ושבתיו והכמתו רבו מלספור והוא רבו המובהק לרבי יהודה בר אלעאי ונקרא קופה של בשמים ר"ל הגדות והלכות וכל דבר ודע שבכל מקום שנוכר בתלמוד שונה הלכות הוא המשנה לבדה פלוני תני הלכתא וספרא וספרי וכו'. וכן היה עשירי לרבי אלעזר זה רבי עזריה שהיה חכם ודרשן. כדאיתא בפ' כל המנחות אמרו ליה רבנן לרבי פרידה רבי עזריה בריה דרבי אבשולס שהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא פירש רש"י רבי אלעזר בן עזריה דהוא עשירי לעזרא ונשמר רש"י שלא נפרש העשירי לעזרא חוזר לרבי עזריה וכן זו הגרסה בשאלת צ"ר מרבי יצחק בר ששת וכוין דרכי פרידה היה או בזמן רבי אמי הוא גורס בטוב אמ' רבי פרידה אי בר אוריין הוא יאי אי בר אבהן ובר אוריין יאי ויאי בר אבהן ולא בר אוריין אישא תוכלי אמרו ליה בר אוריין הוא וכו'. ובפרק כיצד מעברין בעירובין דרבי פרידה הוסיפו לו ארבע מאות שנים והוא וכל דורו לחיי העולם הבא ששנה ת' פעמים משנתו לתלמידו פעם שנית. וזקנו של רבי פרידה מצא בגלגלת יהויקים שכתוב בה זאת ועד אחרת והיה בזמן רבי אמי וכן במגלה שהארין ימים. כבר הארכנו למעלה בו ונשאר בספק אם הוא כהן ואמר רבי שמעאל רבינו חננאל כי הוא אשר פראו רבי יהושע בן חננייה רבינו נראה זה כי הוא לא פרה אלא לרבי שמעאל בן אלישע.

רבי יהושע

בן קרח בפרק שואל שבת שהיה הוא עצמו קרח כמו שפורש שם כמעשה המין הסרים אבל בעל הערוך פירש שהוא על שם אביו רבי עקיבא שנקרא קרח כדאיתא בסוף בכורות שאמר בן עזאי כל חכמי ישראל כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה וכן פירש רש"י בסוף בכורות. ורש"י בסוף ערבי פסחים ואמר כי בגמרת סוטה אומר חוץ מן הקרח הזה. ובפרק ארבע דכתובות בתוספתא מעשה ביהושע בנו של רבי עקיבא שישא אשה על מנת שתהא זנתו ומפרנתו ומלמרתו תורה וכשהיו שני בצורת עמדו והלקו התהילה קובלת עליו לחכמים וכשבא לבית דין אמר להם היא נאמנת עלי מכל אדם אמרה להם ודאי כך התנה עמי אמרו לה חכמים אין כלום וכן נראה דרך סברא כי בפסחים ובפרקא קמא דשבועות ובכל מקום אומר אמר ליה רבי עקיבא לרבי יהושע בנו וכן כפי הזמן הענין שחיה ששאל לו רבינו הקדוש באי זכות הארכת ימים כדאיתא במגלה שזכה לימים ארוכים כמו אביו. וכן אמר במשנה רבי עקיבא בעדות שהאב וזכה לבניו בחיים ובניו ובעושר כפי השבע וכן שהיה יושב בישיבת רבן שמעון בן גמליאל אביו של ר' יהוה לפניהם רבי אלעזר בר שמעון ורבי כדאיתא בפרק השוכר הפועלים. וזה היה

ספר יוחסין

כי כיון שמת רבי עקיבא ולקח רבן שמעון בן גמליאל הנשיאות ישב בנו של ר' עקיבא עמו אבל בשבת בפרק שואל התוספות משום רבינו תם מאריכין בראיות חזקות דלא הוה רבי עקיבא אביו אלא איניש אהרינא היה שמו קרחה וקרחה הוא שם ארם כמו קרה וזה נולד זמן רב קודם רבי יהושע בנו של רבי עקיבא עד כאן. וכן נראה יותר דהיה לו לומר בן הקרח שם תאריי ועוד בעבור פעם א' שקראו בן עזאי בן במקרה יהיה שם בנו לעולם נקרא בן ובפרק חלק יש רבי יהודה בן קרחה אולי שהיה קרחה או היה אחיו.

חנניה איש אונו ומאנו ללוד ג' מילין. כדאיתא בסוף כתובות וכבר הוזכרוהו כי הוא מחמשה הדנים לפני חכמים בן עזאי ובן זומא חנן וחנניה ובן ננס בפרק שני דמעשר שני. ובפרקא קמא דסנהדרין ויש גרסה חנניה בן חכינאי ושמעון התמני במקום חנניה איש אונו ובן ננס;

רבי שמעון בן ננס חבירו של רבי ישמעאל שקלטו בסוף בתרא והוא מחמשה הדנים לפני חכמים ונקראו על שם אביהם ובן עזאי ובן זומא מפני שמתו בחורים ולא הגיעו לסמיכה אמר קודם שנסמכו נקראו בן ואחר כך נקראו בשם רבי שמעון כמו שאמרנו בבב זכאי ובבב בתירא ובבב תימא והיה חכם בדינין והיהו דבריו עם רבי עקיבא.

רבי יוחנן בן ברוקה חבירו של רבי אלעזר חסמא שדלכו לקבל פני רבי יהושע בפקיעין בזמן רבי אליעזר בן עזריה.

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה. והוא חבירו של רבי בזמן רש"בג אביו עם רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי והוא האמור באבות.

רבי יוחנן בן גודגדה הלוי מהשוערים ואף על גב דבסוף פרק החליל שם אומר דמגיפי שערים שכן מלחם הפנים ואינו מותר אלא לכהני' לא קשיא כי גם היו שם כהנים שוערים בשלשה מקומות כדאיתא במסכת תמיד וזה לוי שוער ושם אביו גודגדה כמו שנראה בפרק הדר עם הנכרי ביהודה בן גודגדה והיה בזמן המקדש כדאיתא בתוספתא בפרק שני דשקלים שהיה ממונה על נעילת שערים בזמן והמקדש עם רבי יהושע בן חנניה; משורר והיה חכם גדול במספר ובתכונה ובחוריות מביא מעשה שהלך רבן גמליאל ורבי יהושע בספינה; ושמעון בים וכלה המון לרבן גמליאל אבל לרבי יהושע היה לו מוזר רב ושאל לו רבן גמליאל למה היה לו זה המון אמר לוי מפני שיש כוכב שעולה לשבעים שנה ומשעה ארבע הספנים וכן הוא האמת בתכונה שבשבעים שנה הולכים הכוכבים הקיימים מעלה אחת וקצבת הרא"ע וכן אני ראיתי בנסיון במשלמוס ועד עתה שיש אלה וש"ע שני אף על פי שבשלמוס חשב שתנועתם בק' שנה וכן בעל כתר מלכות וזה כתברני

להראות

להראות לך חכמתם באמת כמו שתראה במולד הלבנה שתמהו כל חכמי האומות
 ואמרו כי זה הדקדוק מהיצירה ועד עתה לא נשתבש אפילו חלק א' כי זה דבר אלהי
 וכן האמת ובכרייתא של שמואל כי יששכר עלה לרקיע והביא תהלה חלקים
 למה שהיינו בו כי אמר לו שזה מטעם הספניס ואמר לו ביון
ונחזור שאתה חכם כל כך כיצד נכנס בספינה ולא יש לך עושר ואני תמיה
 והם שהיו עשירים למה ירדו שהיו רבי גמליאל ורבי אלעזר בן עזריא ורבי עקיבא
 אמר אל תתמה עלי כי יש ב' חכמים ביבשה רבי יוחנן בן גודגדה ורבי אלעזר חסמא
 שיודעין לשער כמה טיפין שבים ואין להם פרא לאכול ולא בגד ללבוש ואמר לו
 בשנצא ליבשה זכור לי עליהם ואושיבם לראש כדי שיהיה להם פרנסה ושלא
 בעבורם ולא רצו ואמר להם אתם חושבים שאני נותן לכם שררה אני גורגן לכם
 עבדות שנאמר אם תהיה עבד לעם הזה וכו' ובספרי פרשת אלה ר' זבדי אמר
 שהושיבין רבי גמליאל בישיבה זולתו ששם אומר שרדיו רבי יוחנן בן נורי ורבי
 אלעזר חסמא אבל נוסח התלמוד עקר. אבל רבי יוחנן בן נורי גם הוא היה בזמן
 ההוא וכשהושיבין לא הרגישו התלמידים לעת ערב הלכו וישבו אצל התלמידים וכן
 היתה מדתו של רבי גמליאל כשהיה נכנס ואומר שאלו בידוע שאין שם קינטור ואם
 לא היה אומר שאלו בידוע שיש שם קינטור נכנס ומצא ר' יוחנן בן נורי ור' אלעזר חסמא
 אמר הודעתם לצבור שאתם מבקשים לעשות שררה על הצבור לשעבר ברשותכם מכאן
 ואילך משועבדי לצבור. וכן נאמר בעוה"ז כשלא היה רן והיה מצורע בבית החפשיית
 וכן זה בהוריות. ובני בתו של רבי יוחנן בן גודגדה או בני אחותו היו בישיבת
 רבי והיה אלמים ושומעין והתפלל רבי עליהם ודברו והיו שומעים והיו יודעים כל
 התלמוד כדאיתא בתחילת הגיגה ובירושלמי בריש תרומות תניא רבי יהודה אומר
 מעשה בכניו של רבי יוחנן בן גודגדה שהיו כלן חרשין רצה לומר אלמים והיו כל
 מהרות שבירושלים נעשין על גביהן וזה מפני שאין צריכות מחשבה אבל בתורם אין
 תרומתו תרומה אבל חרש המדבר ואינו שומע אם תרם תרומתו תרומה וכן
 בתוספתא בריש תרומות אמר רבי יהודה בניו של רבי יוחנן בן גודגדה חרשים וכו'.
 ויהודה בן גודגדה הוא בכרייתא תלמיד רבי אלעזר.

רבי אליעזר חסמא הוא תלמיד רבי עקיבא וחבירו של רבי יוחנן בן
 ברוקה שאומר בפר' אחרון דראש השנה שירד לפני
 התיבה ופירש רש"י לפי שמצוה להתפלל במקום נמוך קתני ירד. וכן חבירו רבי
 יוחנן בן גודגדה וזה רבי אלעזר היה תוכן ומספרי כמו שאמרנו והמשנה מעידה על זה
 שאמר תקופות גימטריאות פרפראות לחכמה. ובזה טעו קצת מחמפרשים שחשבו
 גימטריאות שהוא מדבר בענין פסוקים ודרשות כמו מנין רדו והדומה. זה אינו אמת
 כי זה הוא גופה של תורה וקבלה לא פרפראות שאינו עיקר המון נביא פירושי אחרים

שיש במלת פרפראות אבל גימטריא חבירו מעיד עליו שהוא צריך לתקופות שאמר שהם הקפות השמים. וצריך חכמת הנדסה ושיעור ומדידה כמו שאמר עליהם התלמוד שיודעים לשער טיפים שבים והוא לשון יוני גימטריא. מיטריא הוא מורה. וגי הוא ארץ רוצה לומר מדידת הארץ כי מכאן ידעו שאר מדות השמים וכן תראה לחכמת החול בגורלות שקראו לה גומינסוב ומיניסויא רוצה לומר נבואה ונקרא חסמא כאמר בויקרא רבה בפרשת אחרי מות ששאלו לו דברי ברכות כמו שבעה ברכות של חופה והדומה דברים שלא הודגלו החכמים ואמרו על מגן קורין לך רבי ובעבור זה נקרא חסמא מלשון לא תחסום שוד עד שהלך ולמד לפני ר' עקיבא שהיה מלמד לתלמידים שיהיו אנשים בכל כדאיא במדרש היות ויש נוסחאות בזה המעשה כיצד היה והכל דרך אחת שאמרו לו למפרס על שמע ולא ידע כי לא הודגל עד שבא אצל רבי עקיבא ולימדו וכן אמרו לו מהו למקרב אמר לא ופירש הערוך לדרוש כמו הוא קרוי ותנוי וקרוב ופייטן אבל בפירש התפלות אומר כי שליה צבור נקרא קרוב משום כי הוא כמו כהן המקריב וכן במדרש שיר השירים רבי אלעזר בר שמעון קרוי ותנוי וקרוב ופייטן. ובירושלמי זעירא הוה סמוך לקרובא כדי שיהיה שוחה תחלה וסוף ובבראשי רבה פנחס ור' לוי ורבי יוחנן בשם ר' מנחם דמן גליא זה שערב לפני התיבה אין אומרים לו בא והתפלל אלא בא וקרב קרבנות צבור עשרה צרכנו ופייס בעדנו.

רבי יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמד והוא מעשרה הרוני מלכות ויש אומרי כי רבי אלעזר בן דמה מעשרה הרוני מלכות ולא רבי יהודה וזה רבי יהודה הוא בסו פרק השוכר הפועלים והלכה כוותיה ומאמרו הנכבד נזכר בפר' ערבי פסחים על מאמר ר' עקיבא עשה שבתך חול ואל תצטרך לבדיות ותנא רבי אליהו רבי יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמד וכו' וכמגן אבות כתב רבי דוראן כי הנמר הוא ממור כשהלביאה היא מתחממת והולכרת לבקש הארי ומצאה חזיר הכר ובא על הלביאה ובשהארי מרגיש בדבר בא להרוג החזיר והחזיר משוף עצמו והארי שהוא מלך מצד אסטניסותו עוזבו שכל ממור הוא עז פנים.

רבי אלעזר בן דמא יש נוסחאו בפירוש המשנה שכתבו גם כן בזה הכת' ר' אלעזר בן דמא ואולי הוא בן אחותו של רבי ישמעאל הנזכר בפרק הרווא ובפרק ב' דעבודה זרה בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל חסיד גדול והכם שמת מנשיכת נחש ולא רצה להשתמש בלחשי' על זו המכה שלא לעבור על דבריו חביריו שלא ישכנו נחש דרבנן על אותו עון שהוא יותר חמור מנשיכת זה הנחש שמיד מרת ולא דודגיש בדבר וקרא עליו רבי ישמעאל אשריך וכו' וכן בפרק כ' דעבודה זרה ירושלמי ולא נשכו נחש בתמיה אלא שלא ישכנו נחש לעתיד לבא ועוד שם יכולה אשה להטמין עצמה ולומר גויה אני ולא היאיש אבל בירושלמי מזכירה המעשה בזהושע

ביהושע בן דמא שנשבו נחש ונבא י ~~למור~~ ~~למור~~ ולא הניחו רבי
 ישמעאל דדרו ואל"כ שמו ר' יהושע ולא ר' אלעזר כי ר' אלעזר בן דמא הוא מעשרה הרוגי
 מלכות ולא רבי יהודה בן תימא ויהיו רבי וזה רבי אלעזר אחים ובפרק שתי הלחם
 שאמר בן דמא לרבי ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו ללמוד חכמה
 יונית אמר ליה בקש שעה שלא יהיה מן היום ולא מן הלילה שנאמ' לא ימוש ספר וכו'
 ובתוספתא דפרק ב' החולין אומר רבי אלעזר בן דמא שהשנו נחש וכו' ואמר לו רבי
 ישמעאל אשריך בן דמא שיצאת בשלום ולא פרצת גדרן של חכמים שנא' ופורץ
 גדר וגו'

והחכורה

השלישית הוא רבי מאיר הגר צדק כמו רבי עקיבא רבו המובהק
 ורבי עקיבא מינה לרבי מאיר ולרבי שמעון ושב מאיר תחלה
 נתכרכמו פניו של רבי שמעון אמר ליה רבי עקיבא דייך שאני ובוראך מכירין כחך
 ובפרק הנוקין ששלח קיסר לנירון שר צבאו לירושלים קודם ששלח לאספסיינוס
 ושאל פסוק לתינוק ואמר ונתתי את נקמתי באדום ואמר בעא קודשא בריך הוא
 לאחרובי ביתיה ובעא לכפורי ידיה בההוא גברא ונתגייר ויצא ממנו זה .

הנהה

אמר שש' בימי חרפי חרפוני צוררי הרוברים על צדיקים עתק כי
 אמרו איך איפשר שנירון קיסר יהיה אחר נפלו לפניו אויביו ברומה
 כי שמה כתרזהו מנוחה הרריכותהו עד הרגם אותו שרי החיל כאשר הוא מבואר
 ומוסכם בספר זכרוניהם משלי אפר . ואני הייתי משיב להם כי לא אמר בגיטין
 נירון קיסר רק נירון שר צבאו ואיפשר שזה נתגייר . אחר כך ראיתי בספר זכרון חיי
 המלכים העשוי אחר כך וזמן רב אמר שקצתם אמרו שמת נירון קיסר וקצתם אמרו
 שברח ולא נודע מקומו אי עו' שאמר אלוסין חסידהו ה' ~~למור~~ ~~למור~~

~~רבי~~ ~~רבי~~ והנה ראה גם ראה היאך דברו רבותינו זכרם
 לברכה נכוחה ואין להרהר עליהם כי כל דבריהם האמת והצדק . ע"כ: ובפרק היה
 נוטל בסוטה בראשונה למד לפני רבי עקיבא ולמד בסכרא ופלפול וכן כמו זה בפרק
 קמא דעירובין . ועוד היה רבו אלישע בן אבויה הנקרא אחר ותוכו אכל וקליפתו
 זרק ובעס רבי יוחנן על רבי מאיר כשבא להצילו בעולם הזה כדי שיכנס בגן עדן שהיה
 דינו תלוי אם יכנס או לא ועשה שיעלה עשן מקברו כדי שיקבלו דינו ואמר רבי יוחנן
 מה רבותיה לשרוף את רבו לא שיהיה מכניסו באור החיים בלי שום דין כמו שעשה
 ואם כן הוא בכלל הצדיקים כמו שאמרנו בוכות התורה שלמד ושלמד . ובירושלמי
 דכלאים כי בתחלת חייו של רבי ישמעאל רוצה לומר בשהתחיל ללמוד קרא עם רבי
 מאיר ולמד בסוף ימיו עם רבי יוסי בן החושף אפרתי ויהי רבי מאיר לבלד רוצה לומר
 סופר כמו נחום הלבלר והיה יודע כל התורה בדקדוק על פה והלכה כרבי מאיר
 בגרותו אבל לא בקנסותיו ומכריון עליו ברקיע חוהרו ברבי מאיר כדאיתא בסוף

ספר יוחסין

קדושין. ובירושלמי פרק היה קורא ר' יוסי בן הלפתא היה משבח קמיהו דציפוריים
דב רבי מאיר אדם גדול הוא אדם קדוש הוא צנוע הוא. וכן בתוספתא בפרק י"ב
בשבת שחלה רבי מאיר והיה עושה לו רפואה רבי שמעון בר אלעזר תלמידו ולא
הניחו ואמר לו אף על פי שאני מתיר לא מלאני לבי מימי לעבוד על דברי חבירי.
ובעירובין אומר שירוע לפני הקב"ה שאין בדרורו כמותו אלא שלא עמדו חביריו על
סוף דעתו שהיה אומר על מהור טמא ומראה לו פנים וכן על טמא מהור והיה יודע
משלות שועלים. משמת רבי מאיר בשלו מושלי משלים שהיה יודע שלש מאות
משלות שועלים. וגם נראה שהיה רבי מרפון רבו כמו שאמרנו למעלה שהיה
מגיע לכתפו כי כל המזכרים שם כלם היו רביו תלמיד והיה חותנו רבי חנניה בן
תרדיון ואשתו ברוריה החכמה וכל מעשה ברוריה בתחלת מסכת עבודה זרה
וכשמתה אשתו ירד לבבל מפני הבושת של אשתו ויש אומרים מפני השמד כשהרגו
לחותנו והציל' בתו אחות אשתו מקובה של זנות שרשם פניו הקיס' כדי שיכירו אותו
ואז אליהו ו' הצילו וברח לבבל והיה איש יפה מאד כשמו שהיה מאיר ביופיו כל
הבית כנזכר במדרשות. ובפרק חבית ובתחלת חולין נראה שהיה לו אשה אחת
שאמר העיד רבי יהושע בן יורון בן חמיו של רבי מאיר וכו' והוא רבו של רבי אבל
נראה שלא למד כל כך שאמר ר' שראלה מאיר מאדו וכן רבו וכוה לתורה וכל שכן
אם היה רואה בפניו. וכן כשעשה רבי חופה לבנו ובא רבי מאיר ואמר הותרה
שבת ואמר רבימי הוא זה שבא לרדותינו וכו'. אבל רוב סתם משנה הוא רבי
מאיר. ואף על פי שבכרייתא חולק בפירוש רבי מאיר עם רבי יהודה הלכה כרבי
מאיר כיון הסתם לן כרבי מאיר במתניתין ואף על פי כי רבי מאיר ורבי יהודה הלכה
כרבי יהודה כמו שכתב רב אלפס בפרק כל הכלים נגד בעל הלכות גדול' ובעירובין
בפרק קמא תנא לא רבו מאיר שמו אלא רבי מיאשה ונקרא רבי מאיר שהיה מאיר
עיני חכמים בהלכה ולא רבי נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו ולמה נקרא ר' נהוראי
שהיה מאיר עיני חכמים בהלכה. ומכאן פירש הרמב"ם בפרק ששי רבי מאיר נקרא
גם כן ר' נהוראי וזענין אחד ושמו בעיקר רבי נחמיה עד כאן. ובסוף פרק חבית על
משנת רבי נהוראי תנא לא נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו ואמר לה רבי אלעזר
בן ערך ולמה נקרא שמו רבי נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה. ושם הדבר בספק
ויותר קשה מזה כי רבי נחמיה לחוד ורבי מאיר לחוד כי בפרקא קמא דסנהדרין אומר
כו לרבי מאיר סמכו רבי עקיבא ולא קבלוהו משום דקטן הוה ואחר כך סמכו ר' יהודה
בן בבא עם חמשה וקנים חביריו של רבי מאיר. ואלו הם רבי מאיר ורבי יוסי ורבי
אלעזר בן שמעון ורבי יהודה בראלעאי ורבי שמעון ורב אויא מוסף שסמך גם כן לר'
נחמיה ואם כן רבי נחמיה אינו רבי מאיר ועוד דאמרינן סתם מתניתין רבי מאיר
סתם תוספתא רבי נחמיה ואני הייתי מפרש מה שאומר בפרקא קמא דעירובין הוא

צעבור שהביא כי רבי מאיר היה שמו גם כן רבי מיאשה הוסיף שם שגם יש חכם אחר
 שנקרא רבי נהוראי ורבי נחמיה. וכן בפרק ערבי פסחים בשאמר מהכנס אחד שיש
 לו שמות הרבה וכן אחרים שיש להם שמות איסי בן גמליאל יוכף איש הוצל רבי
 יצחק נפחא וכן בשבת פרק חבית אלא שזה של שבת אינו יכול להקמידה לבד לרבי
 נחמיה כי גם נראה שאמר על רבי אלעזר בן ערך שנקרא רבי נהוראי אבל מה שאמר
 שם תנא לא נהוראי שמו לא רבי נחמיה וכן בא בטוב לפרושי כיון שיש סברות שם
 שאומרים ואמרו לה רבי אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא רבי נהוראי וכו' ואחר זה
 מצאתי כי לת פירש כמו שאמרתי כי רבי מאיר נקרא רבי מיאשה ורבי נחמיה הוא
 רבי נהוראי וכן רבי אלעזר בן ערך נקרא רבי נהוראי ובמשנה סוף נזיר רבי יוסי
 חולק עם רבי נהוראי ומשם נראה שאינו רבי אלעזר בן ערך שלא היה בזמנו. וכן
 בסוף קרושין עם רבי מאיר ורבי יהודה וכן נראה שפירש רש"י כי בפרק ב' דסנהדרין
 בפרק כהן גדול כוסחא של ברייתא רבי נחמיה אומר ורבי נהוראי אומר כן וכו' ופירש
 רש"י רבי נהוראי אמר לא גרסינן לה בתוספתא ושיבוש הוא בספרים דהא קיימא לן
 בערובין דהא רבי נחמיה הוא רבי נהוראי.

הנהגה

אמר שש עוד תימה על מי שאומר שרבי מאיר הוא רבי נהוראי

שאם היה שמו רבי מאיר למה החליפוהו בנהוראי אחר שמאיר

הוא לשון אורה ונהורה עמיה שרי עד כאן. והכלל העולה כי יש רבי נחמיה חבר לרבי
 מאיר ואינו כמו שאמר הרמב"ם וכן רבי נהוראי לא נאמר על רבי מאיר כי אם לרבי
 נחמיה או לרבי אלעזר בן ערך. ומה שאני תמיה יותר על הרמב"ם ול' כי השם המוסב'
 לדעת הכל שדב' מאיר נקרא רבי מיאשה למד' לא הזכירו ורבי מאיר נקרא חכם
 וסופר וקפיד בשמות האנשים. ובסוף הוריות שהיה רבי מאיר הבס ורב' נתן אב בית
 דין כמו שאמרנו למעלה ושינה שמותם רבן שמעון בן גמליאל הענוותן אביו של רבי
 משום שהיו רוצים לביישו וקרא לרבי מאיר אחרים אף על פי כי לפעמים בתלמוד
 אחרים אינו רבי מאיר כי רבי מאיר חולק עם אחרים אלא נאמר שזה הוא על דהרוב
 ואחר אותו מעשה כי מה שנאמר בראשונה משמו נאמר. וכן אמרנו למעלה כל
 מקום שאומר משם רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבה והוא רבי מאיר
 שימש את שניהם ואפילו בן עזאי שהיה קודם לרבי מאיר אמר חבל לבן עזאי שלא
 שימש לרבי ישמעאל וכבר ידעת כי כבתרא אומר כי בן עזאי תלמיד חבר לר' עקיבה
 ומה נראה שלא היה רבי ישמעאל תלמיד לרבי עקיבה ורבי מאיר מת קודם רבי
 יהודה ורבי יוסי חבריו כדאיתא בפרק ב' דקרושין ובנוזיר פרק ל"ג כשנכנס סומכוס
 ללמוד לפני רבי יהודה וכן רבי יוסי מת קודם רבי יהודה כדאיתא בפרקא קמא דסוכ'
 ובפירקא קמא דראש השנה רבי מאיר כמה דורות אחר החלבן רבי מאיר תלמיד רבי
 עקיבא ורבי עקיבה תלמיד רבי אלעזר ורבי אלעזר תלמיד רבן יוחנן בן זכאי שבימו
 בחרב הבית וכו'.

בן שמוע הכהן שהאריך ימים שהיה לו לרבי קצרת לימוד
 ממנו כדאמרין סוף פרק העדל תניא אמר רבי בשהלכרני
 ללמוד תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע חברו עלי תלמידיו כתרנגולין של בית בקיא
 ולא הניחונו ללמוד תורה אלא דבר אחד במשנתינו רבי אלעזר אומר אנדודוגינוס
 חיבינן עליו סקילה כוכר פירש רש"י של בקיא בקיאין וחריפין ואינן מניחין לתרנגול
 ביניהם. וכן בפרק הקומץ אמר רבי הרצתי מדורני לפני רבי אלעזר כן שמוע
 ומצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לפניו עד לאהר וכן בזבחים א"ר כשהיינו
 יושבין לפני רבי אלעזר והיה איסי הבבלי לפניו והיה חביב לי עד לאחד. ורבי יהודי
 בן שמוע היה תלמיד רבי מאיר והוא ביטל הגזרה של שמד כדאירא בפירקא קמא
 דראש השנה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו בניהם ושיחללו שבתות ואולי היה
 אחיו של זה רבי אלעזר קטן ממנו או קרובו ורבי אלעזר סתם במשנה הוא זה:

רבי יהודה בר אלעאי

שהיה מתעטף בסריגין המצו ויציץ כמלאך ה' בע"ש
 והוא ראש המדברים בכל מקום במאמר קיסר
 כדאיתא בפרק במה מדליקין וכל מקום שאומר מעשה בהסיד אחד נאמר עליו או על
 רבי יהודה בן בבא החסיד במוהו שהוא סמכו כמו שאמרנו למעלה על רבי מאיר.
 ורבו המנהגין רבי אלעזר בן עזריה וכן רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי והוא האריך ימי
 על חביריו ומשנולד עד מותו לא נמצא שחטא אלא במעשה שמביא בקמא שהיה
 גונה מלבדונתנו לו חלב עו והיה העו קשור לו בכרעו המטה ועבר על דעת חביריו
 בשוגג שאין מגדלין בהמה דקה וכו' והוא העיד שכל ימיו לא חטא אלא בזה והיה
 בזה המעשה הוא או רבי יהודה בן בבא כדאיתא בתמורה ובפרק הגזול קמא ושלא
 נקרא חסיד אלא שיהיה מעיקרו כל ימיו. בריש פרק הרואה מטרונה אמרה לו פניו
 דומה למלוח ברבית ומגדל חוירי אמר לה שניהם אסורין אלא לך בתי כסאות היו
 לו. ירושלמי בפרק ערבי פסחים רבי יהודה בר אלעאי שרתי ד' כסי דלילי פסחא
 והויק רישיה עד חגא דסוכות חמתיה חדא מטרונה אפוי נהירין אמר ליה סבא סבא
 חד מן תלת מילין אית בך או שתי חמר את או מלוח ברבית את או מגדל חוירים את
 אמר לה תפח רוחה דהויה אתתא חדא מן תלת אלין מלייא לית בי אלא אולפני שכיח
 לי דכתיב חכמת אדם ראי ר פניו ורבי אלעאי אביו הוא רנא תלמיד רבי אלעזר
 ובפרק הקומץ כי גם רבי יהודה תלמיד רבי אלעזר אולי מפני שהיה רבי אלעאי אביו
 תלמיד של רבי אלעזר. ובפרק הנודר כי אויל לבי מדרשא שקל גולפא אכתפיה
 ואמר גדולה מלאכה שמכבדת בעליה ושאתר עשתה לו מעיל צמר טוב וכד מכסו
 ליה אמר ברוך שעטני מעיל ושגזר רשבג תעני ורבי יהודה לא אתא דאמרי לית לית
 כסי שדריה גלימא ולא קביל והסיר המהצלת שתחתיו והראה לו עושר מידו לא
 ניחא ליה דאתהני בעלמא הדין וזה היה דרך נסי. ובסוף מועד קטן שמת בנו של רבי

והיה בר אלעאי זהו עמו רבי חנניה בן עקיבא תורגמן וכן הוא בפרק עשירי ממסכת
 שמהות ורבי אלעי אביו חבר לרבי ישמעאל בפירקא קמא דגיטין בא אחד לפני רבי
 ישמעאל ורבי אלעאי וכשנדבר בו בלעה אפרש יותר. ומה שקשה לי יותר שם איך
 רבי אלעאי שהוא אביו של רבי יהודה ור' יהודה רבו של רבי הביא קושיא ממתניתין
 שעשה רבי ממאמר רבי מאיר שהוא אחדו לו לרבי ישמעאל ועוד שר' מאיר תלמידו
 של רבי ישמעאל כאשר אמרנו ברבי מאיר ועוד נראה משם כי ר' ישמעאל גדול מרבי
 אלעאי שקרא לו רבי ור' ישמעאל קרא לו בני דאחד זה המצאתי בתוספתא דגיטין זה
 המעשה ולא הזכיר רבי אלעאי לרבי מאיר וישר בעיני. וזה רבי יהודה סתם חולק
 עם רבי שמעון חברו ותימה על הרמב"ם ול' שהביא בזאת החבורה ר' מאיר ד' יוסי ור'
 יהודה ורבי נתן שהיה יותר אחרון מר' שמעון בן יוחאי והביאו בכת הרביעית לרבי
 שמעון עם ר' זוה בודאי טעות מפורסם כפי הנראה מהתלמוד ולכן בעזרת האביאוו
 מיד אחר זה החסיד. ובפירקא קמא דעבודה זרה שסמכו ר' יהודה בן בבא. ור' יהודה
 חכם לכשירצה לכשיתישב בדעתו שהיו בניו מתים בחייו. ויש אומרים שהוא ראש
 המדרבים. ובסוף פ' האומר בגיטין תוספות חכם לכשירצה יותר מרבי מאיר ורילמא
 ר' מאיר חריף ומקשה ורבי יהודה מתוך ומסקין וכן כהאי גונא בסוף הוריות. ולשי פ'
 כשירצה להיות מתוך ומתיישב בדבריו חכם והוא נמצא לפני ר' שרפון במגלה ובפרק
 ששי מנדרים. וכבר ידעת שסתם ספרא הוא ר' יהודה סתם אליבא דרבי עקיבא אשה
 יראת יי היא תתהלל זה דורו של רבי יהודה בר אלעאי שהיו ששה חכמים מתכנסים
 בטלית אחת ועוסקים בתורה. וזה רבי יהודה כשהיה קטן קרא המגלה לפני רבי
 שרפון שמכשיר בקטן וכן לפני רבן גמליא למד הוא וחנניא בן עקיבא בפ' ה' כתובות
 וכן בפ' הכונה ד' גמליאל רבו של ר' יהודה וכן אומר משום ר' יוסי הגלילי בפ' דקמא:
רבי שמעון בן יוחאי הוא סתם ר' שמעון ואביו נקרא יוחאי בראיתא בפסחים
 שאל ר' שמעון לר' עקיבא כשהיה אסור בבית האסורים שילמד
 לו תורה ואם לאו אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות ואמר לו יותר משהעגל
 רוצה לינק וכו' והוא הידוע בכל העולם תלמיד מובהק לר' עקיבא והיה תלמיד גם כן
 בזמן ר' יהושע ורבן גמליאל בפר' תפלת השחר וסתם ספרי הוא וכן ספר הזוהר המאיר
 לכל העולם הנקרא מדרש יהי אוד שהוא מסודרת התורה והקבלה כנהו על שמו אף
 על פי שהוא לא עשאו כיון שתלמידיו ובנו ותלמידיו תלמידיו עשוהו על מה שקבלו
 ממנו כמו שאמרנו שהמשנה וספרא וספרי ותוספתא כלוהו אליבא דר' עקיבא אע"פ
 שאלו הספרים נעשו על פיו יותר מס' שנה אחר מותו ובעבור זה דברי הזוהר הם יותר
 אמתיים כי הם דברי האחרונים שראו המשנה ופסקי ההלכות ומאמרים מהאמוראים
 שם ונתגלה זה הספר אחר הרמב"ם והראש שלא ראוהו. וכבר הוא מוסכם בישראל
 שהדבר שלא יחלוק על התלמוד ואין מפורש בתלמוד ומצינו שם מפורש שמקבלם

ספר יוחסין

אותו כמו אמן של גאל ישראל אעפ שרשי ורבינו הננאל ובעל הלכות גדולות ורבינו
 יעקב הזכירוהו אבל בתוספו ובהרמב"ם ו' לא נמצא אבל בפסקי ברכו נמצא שפסק
 הראש כרשי. וכן בקרוש של סעודה שלישי על היין שאינו מפורש בתלמו והרמב"ם
 אומ' שצריך אעפ שהראש אומ' שאינו צריך ונתן טעם כי במו שהוא די בלילה בקרוש
 אחר כן הוא ליום. וזה הטעם חלוש כי בלילה לא יש אלא סעודה אחת וביום חייב ב'
 סעודות מדרשת הפסוק והוזהר מסכים לדעת הרמב"ם ול'. וכן בתפילין של חול המועד
 כי לא נשא גאון וכן הראב"ד והרמב"ן שלא אסרו אותו חוץ מבעל ספר המצות והראש
 ובתלמוד בבלי שלנו אינו מפור' אנו לוקחין סברת הוזהר שהוא אסו' וכן ברכת המזון
 שהרמב"ם פסק אינה טעונה כוס והראש פסק שטעונה כו' ומצאנו בזהוהר שאין טעונה
 כוס ביחיד כי אם בג' בזימון כמו הג' אבות וכן כתבו המחברי' משם הרשב"א ול' והוא
 למד תורה גם כן עם רבי יוחנן בן נורי בפרק קמא דעירובין ובגשין אומ' שקרא הרבה
 ושכח כל הדברים שאינם הלכה ואמר לתלמידיו שנו מרותי שהם תרומות מתרומות
 מדותיו של ר' עקיבה וכבר ידוע מה שאומר בפרק ו' דיבמות. אחר שמתו חכמי אלף
 תלמידים שבא רבי עקיבה ולימד אותם ול' לה' זקנים שהם רבי יהודה ורבי יוסי ורבי
 שמעון ורבי מאיר ורבי אלעזר בן שמעון ושהם העמידו התורה והוא גם כן נסאך
 מרבי יהודה בן בבא והוא רבו של ר' והוא בפרק לולב וערבה אכר ראיתי בני עליה
 והם מעטים וכו' עד שאמר אם שנים הם הוא ובנו ר' אלעזר הם וכי הוא בכנו יכולים
 לפטור העולם מדין. ואם יותם בן עזיהו עמהם יכולים לפטור משנכרא העולם. ובעל
 הערוך בערך פטר כתב כי נתברר לו לרבי שמעון כי אלו השלשה ר' הוא ובנו ויותם
 בן עזיהו לא קבלו כלל שכר בעולם הזה מהשמור להם לעולם הבא לכן זכותם יותר
 משאר הצדיקים להגין על דורם ובכראשית רבה מזכיר רבי שמעון לאחיה השילוני
 וכן בזהוהר ואולי זכר אלו שכברו מאד לאביהם. וכבר הוא מפורסם כי היה מלומד
 בנסים כמו שנזכר במעילה שבא מארץ ישראל לרומי הוא ור' אלעזר ברבי יוסי חבירו
 וביטל השמר שחזרו לגזור שמד אחר שבטלו רבי ראובן בן אצטרוביל שהכירוהו
 שהוא יהודי. ושם היה ראש ושיבה אחר מתיא בן הרש ברומי ושם נזכר מעשה דבן
 תמליון שהיה שד ונכנס בגוף בת הקיסר והוציאו מגופה רבי שמעון. ויכלה הזמן ולא
 יכלו דבריו כי כבר ידעת שהוא ובנו היו במערה מפני פחד השמד כדאיתא בבראשית
 רבה בפרשת ויבא יעקב שלם ובפרק במה מוליקין והיה שם י"ב שנים וזימן לו
 הקבה מעין מים וחרוב והיו ערומים יושבים בחול עד צוארם ובשעת תפלה לובשים
 עד שבשרם היה פוליפילי ר' גומות וחבורות ואליהו ז' היה בא אליהם וכשיצאו
 מהמערה שכבר כטלה גזירה היו שורפים העולם עד שחזרו למערה שנה אחרת שהיו
 י"ג שנים שם ויצאו. ורבי פנחס בן יאיר החסיד האמור בפרק קמא דחולין עם רבי
 והוא מלומד בנסים היה חתנו כפי הגמרא בפרק במה מוליקין ושהיה חכם גדול

קודם רבי שמעון וזוהו נראה שנפל טעות בגמרות ושהיה חותנו ובוהדר נראה שהוא חותן ר' שמעון ושהאריך ימים וכשמת ר' שמעון ראה לר' פנחס בן יאיר ולרב המנונא סבא שבא ללוותו שמתו מקודם. והתוספות בפרקא קמא דחולין כשהחל לו הנדר פירשו שם שר של ים השיבו או ר' פנחס היה מחשב בלבו מה הסיבה שלא חלק אם היה לשון לנהר לדבר ודומה לזה בפר' קמא דעץ על ר' אלעזר בן דורדיא שאמר שמים בקשו עלי רחמים עד כאן. וכן פירש ר' שם בעבודה זרה שהוא כמו בפרק שירה אילנות מה הם אומרים וכו' וזה המעשה של המערה הוא כפ' במה מרליקין והוא ובנו ר' אלעזר נקברו במערה אחת כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים ובתוספתא לשבג אומר משום ר' יהודה בן יאיר אולי הוא אה ר' פנחס בן יאיר ואני תמיה כיון שמת רבי פנחס בן יאיר קודם רבי שמעון חתנו איך היה בבית רבי

רבי יוסי

דציפורי ואני תמיה מה שאומר בפרק במה מרליקין ר' יוסי יגלה לציפורי והלא הוא ואבותיו היו בצפורי כי ר' חלפתא אביו בציפורי היה. והוא סתם ר' יוסי בן חלפתא ובסוף ראש השנה ר' חלפתא בצפורי ור' חנניה בן תרדיון כסיכנין וכן בפרק ב' רתעניות ובפ' ב' דסנהדרין כי ר' יוסי תקן תקנו וסתם סדר עולם הוא ר' יוסי ואע"פ שמת בנו ר' חלפתא נכנס לבית המדרש ודרש כל היום כלר בציפורי וזה ר' יוסי סתם הוא חבר החמשה שנזכרו סתם במשנה והוא היה חי אחר שמת ר' מאיר אבל קודם שמת ר' יהודה נפטר ר' יוסי כדאיתא בפ' דסוכה וזוהי כפי הנראה בתלמוד הוא רבי יוסי בן חלפתא והיה חסיד גדול והלכה כמותו נגד חביריו משום דנמוקו עמו ר' ל' טעמו כדאית' בפ' מי שהוציאוהו בין במתני' בין בכריית' הלכת כמותו וכן בניטין פ' התקבל בסופו. ובפ' כל כתבי שמימו לא נסתכל במילה שלו ושלא ראו קורות ביתו שפת חלוקו ודברים רבים שם. והיו לו ח' בנים חכמי גדולים בישראל שבעל ושנה כדי שיהיו לו בנים לעסוק בתורה. אבל במדרש אומרי פרשת ויבס אותה בבר' שהיו כלם מיבמות ולא קיים בהם מצות עונה רק מצות יבוס ודרך סדן שלא ינהג כלל אלא מכל בעילה היה לו בן אחד ואלה שמותם ר' אלעזר בר' יוסי שהלך לאכסנדריאה של מצרים כדאית' כפ' חלק וכן הלך לרומי עם ר' שמעון וראה שם הציץ והפרוכת כדאיתא במעילה בפרק קדשי מובח וביומא ובפ' הרואה כתם שהורה בדומי. והשני הוא ר' ישמעאל בר' יוסי חבירו של רבי אלעזר ברבי שמעון ושל רבינו הקדוש והיה שמן ובעל בשך כמו חבירו ר' אלעזר ברבי שמעון. והשלישי ר' חלפתא ברבי יוסי בשם אביו. ורבי אבטולס ברבי יוסי. ורבי מנחם ברבי יוסי. והוא עצמו וורדימוס ונקרא כן שהיה יפה מאד ופניו דומים לוודר וכן כסיפרא אר' וורדימוס בר' ר' יוסי ובפ' ממסכת שמחות כי רבי חלפתא בנו של ר' יוסי מת בחיי אביו וקרא ר' יוסי על ידי מתורגמן ביום ההוא. ובפרק ו' דפאה כי בימי ר' יוסי לא היו זתים בארץ ישראל שאגריינגוס החריב ארץ ישראל והזתים. וזה רבי יוסי היה מנכד עוררת

ספר יוחסין

שדרכ החכמים היה להם אומנות כדו שלא יתהנו מאחרים בפר' במה מומנין אמר דבני
 ישמעאל ברבי יוסי אבא שלחא הוה זאמר להביא עורות לישב עליהם ומה שנראה
 כי הוא רבי יוסי בן חלפתא כששאל ר' שמעון מר' יוסי שיתן לו בנו לחברתו ולשמשו
 לילך לרומי שלא רצה ר' יוסי שילך עמו שאם יבעס על דבר מה רבי שמעון יענישהו
 והיה מפחד מאד עד שנדר לו שלא יענישהו ואף על פי כן ענשו ונטה למות עד שנזכר
 רבי שמעון מן הנדר והתפלל עליו ונרפא כמו שמפרש רש"י במעילה. ואמר שם אמר
 רבי יוסי בן חלפתא אבא וכו' ובפ' ואלו הנשרפים וכן במקומות רבות בתלמוד ובפרק
 מרובה אמר רבי יוסי אבא חלפתא אומר ופירש רש"י שם אביו של רבי יוסי הוא רבי
 חלפתא וגם נקרא אבא חלפתא בפרק ואלו נאמרינן אבא חלפתא ור' יוסי ור' אלעזר בן
 מתיא וחנניא בן חבניא. ואם כן ר' שמעון בן חלפתא עסקן בדברים הוא אחיו של
 רבי יוסי ובסוף פרק חלק כי היה אליהו עמו בכל יום עם דבי יוסי ושלא בא לו שלשה
 ימים בעבור שקראו קפרן ר"ל כעסן וכשבא אמר רבי יוסי הא קפיד מר וכן בתחילת
 ברכות המתין לו אליהו ז"ל:

רבינתן

הבבלי היה אב בית דין בישיבתו של רש"י בג אביו של רבי וכל מקום
 מחזיק התלמוד דבריו להלכה משום דדיינא הוא ונחית לעומקא
 דדינא ומה תלמוד לר' יהושע בן חנניא. ובחלק חוה בהלכות יבום וחליצה בחלק ג'
 כתב הלמה כי רבי ור' נתן הלכה כר' נתן ואע"ג כי הלכה כר' מחבירו שאני ר' נתן דרביה
 דרבי הוה ורביה דאבוח ואין הלכה כתלמיד ועליו נמצא בספרא דאדם קרמאה רבי
 ורבי נתן סוף משנה ונראה שגם אבותיו היו אבות בית דין שאמ' לו רש"י בשנתפייס
 עמו על הקנאה שאמרנו למעלה שקראו לרבי מאיר אחרים והוא לא נתפייס עמו ולר'
 נתן יש אומרים אמר ליה נהי דאהני לך קמרא דאבוך פירוש אבנט מוהב ומרגליות
 לשוויי אב בית דין. לשווייך נשיא מי מחני. ומצאתי בערוך רבי נתן בכלאה היה
 אביו ראש גולה שבבבל והיו ראשי גליות דגילין ללבוש הגורות דאינון קמרי והיא
 רחבה יותר מאבנט מכסף וזהב לעמוד לפני מלכי פרס ועלה ר' נתן לארץ ישראל והיה
 אב בית דין ואמר לו רש"י הלא די לך זאת ובקשת לך להיות גם נשיא זה פירש רבי
 שיריא גאון ז"ל. ובפרק יש נוהלין אמר רבי ילדות שהיה לי והעויתי פני בנתן הבבלי
 ואמר רבי לבנו אלו ר' ר' מאיר ורבי נתן בקשו לעקור כבוד אבותי וכו'. ואליהו ז"ל
 מדבר עמו אמר ליה אליהו לרבי נתן אכול שלישי ושתה שלישי וכו'. ועוד אומר
 בתלמוד ר' נתן בכלאה הוה קרי ביציית וסומכוס דארץ ישראל קרי דוגית ועשה ספרים
 הרבה כמו משניות ואבות דרבי נתן והאריך בהם:

ורבי יוחנן

הסנדלר בערוך שהיה עושה סנדליון תלמידו של ר' עקיבא חבר ר'
 מאיר ור' יהודה בחולין פרקא קמא וכן בפרק דכתובות ובפר' מי
 שמתו. ויש אומרים שהיה נוקב מרגליות וכמוהו בפ' דמיתות בענין הנחש שמשגח
 ללדום

לדרום להביא סנדלכין פירוש מרגליות חרגום ראמות וגביש סנדלכין וכו' ולפירוש
 אלו הריש' לתפארת. ובספרי שאל רבי אלעזר בן שמעון ורבי יוחנן הסנדלר את
 רבי שמעון. ובאלה הדורות היו אחרים גדולים מאד ואני תמי' למה לא הביאן הרמב"ם
 כמו רבי יוחנן בן נורי בדורו של רבי עקיבה אבל אני איני חושש כיון שכלם בע"ה
 אזכיר מי הם ובאי זה זמן היו וכן רבי יוסי הגלילי למה לא הביאו בדור רבי עקיבה
 ורבי ישמעאל ורבי אלעזר בן עזריה שהיה בדורם כמו שאזכיר ור' זכורו בחבורה
 חשלישית עם האחרונים.

רבי יוסי הגלילי

רבו של רבי יהודה כדאיתא בפרק הלוקין ובפרק החובל
 והוא מד' זקנים שנכנסו בשמת רבי אליעזר והוא ורבי
 אליעזר בן עזריה ורבי טרפון ורבי עקיבא. וכן רבי יהושע מביאן בפרק המגרש
 וכבר הוא ידוע חכמתו. ובנו רבי אליעזר שעשה ל"ב מדות לתורה כנגד ל"ב נתיבות
 חכמה והאריך ימים עד זמן ר' מאיר שאמרה לו ברוריה אשתו גלילי שושה היר' לך
 לקצר ולומר באי זה נלך ללוד. ובפרק כיצד מעבדין ר' חנינה בנו של רבי יוסי הגלילי
 בבית דינו של רש"בג אביו של רבי עס' ר' אליעזר אחיו בן ר' יוסי הגלילי ועס' ר' ישמעאל
 בנו של ר' יוחנן בן ברוקה. ובסוף מועד קטן בשמתו בניו של ר' ישמעאל נכנסו ד' זקנים
 לנחמו ר' טרפון ור' יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא. ור' ישמעאל דרך כבוד
 קרא לכלם רבותיו; ובפרק אלו נעורות כתב ה"אש ז"ל רבי יוסי הגלילי חבירו של ר'
 עקיבא ובסיפרי מגלה יותר חכמתו פרה ששתתה מי חטאת ביבנה התיירו את בשרה
 זה אחד מהדברים שהיה ר' יוסי הגלילי דן לפני ר' עקיבא וסילקו רבי עקיבא ואחר כך
 מצא לו תשובה אמר ליה אני לחזור אמר ליה לא לכל אדם לא לך שאתה יוסי הגלילי
 וכו' אמר ר' טרפון ראיתי את האיל מנגח ימה וצפונה ותימנה ועשה כרצונו והגדיל זה
 ר' עקיבא והנה צפיר העוים בא זה ר' יוסי הגלילי וישליכהו ארצה וימרמסוהו ולא היה
 מציל לאיל מידו וכו' וכן כמו זה המעשה סוף פרק אי זהו מקומן. ובכל מקום ר' טרפון
 ורבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא ובפרק ה' דסושה רבי יוסי הגלילי אומר חוזר מעורכי
 המלחמה בין על עבירות דאורית או דרבנן ור' יוסי אומר על דאורית לבר זה הבאתי
 שלא תחשוב כי ר' יוסי סתם הוא ר' יוסי הגלילי לא רבי יוסי בן חלפתא ור' טרפון רבו
 של רבי יוסי הגלילי ואם כן איך רבי יוסי הכהן תלמיד ריב"ז דן לפני רבי עקיבא ואם
 כן אינו אמת מה שאמר בעל דורות עולם וכן בתוספתא א"ר יוסי משוס' ר' יוסי הגלילי:

רבי אליעזר

בנו של רבי יוסי הגלילי כבר חכמתו ידוע שאמרו עליו כל
 מקום שתמצא דבריו באגדה עשה אונין כאפרכסת שהוא
 בלי עץ שפיה רחב למעלה וקצר למטה ובו נותנין החטא על הרחיים שולב"א בלעז בפ'
 כסוי הדם ועשה ל"ב מדות לתורה והיה בימי רש"בג אביו של רבי יהוא ורבי חנינא
 אחיו ורבי שמעון בן עזאי וכן זומא ור' חוצפית המתורגמן היה ראוי שיהיו בחבורה

השניה ולא כנאן כי אלו בומן דבי אלעזר בן הסמא והדומה אבל ביון שזמרים כנאן

אזכירם

רבי שמעון בן עזאי

כבר אמרנו בעבוד שלא נסמכו קראוס בן עזאי וכן
 זומא. וזה בן עזאי חשקה נפשו בתורה שהיה ארום
 עם בת ר' עקיבא ולא נשאה כדאיתא בסוטה. ובמדדש משלי פסוק ותקם בעוד
 לילה. וכשנכנס לפרדס מת נעד ועליו נאמר יקר בעיני השם המותה וכו' והיה תלמיד
 חבר לרבי עקיבא כדאיתא בפרק מי שמת אמר רבי שמלאי. הלא אמר' בן עזאי תלמיד
 חבר לרבי עקיבא הוה שאמר לו שבאר. והוא מהחמשה הדנים לפני חכמים
 שאמרנו. ובסוף פרק שני דבכורות אמר בן עזאי כל חכמי ישראל לפני בקליבת
 השום חוץ מן הקרח הוה שהוא רבי עקיבא. ובתחלת סיפרי אמר איני כמשיב על
 דבריו אלא כמוסף על דבריו ר' עקיבא. וכשמת שמעון בן עזאי בטלו השקרנין ואמר
 חבל לבן עזאי שלא שימש לרבי ישמעאל. ובכל דבר חכמה מזכירו התלמוד.

אמר אביו אני כבן עזאי בשוקי טבריה כי בן עזאי שוכן בטבריה. ופ'שי בפרק ככל
 מערבין לא היה בימיו עוקר הרים כמורו וכן בפרקא קמא דקידושין אמר אביו וכו'
 הוא רבי שמעון בן עזאי וזה גדול ממנו וחולק עם רבי יהושע והוא

בן זומא

מארבע' שנכנסו לפרדס והציץ ונפגע ועליו נאמר דבש מצאת אכול
 דייך והיה דרשן גדול בתורה. שאמרו משמרת בן זומא בטלו הדרשנין וראוה
 אכלוסא שהם ששים רבוא בהר הבית ואמר ברוך שברא כל אלה לשמשני. אבל
 בבבל קבל מאבותיו שלא יהיה שם אוכלוסא מישראל כדאיתא בפרק הרואה.

רבי חוצפית

התורגמן לפני רבן גמליאל כשמינו לרבי אלעזר בן עזריה
 והוא מעשרה הרוגי מלכו ויש נוסחאות בסוף הולין דאלישע
 אחר ראה לשונו של רבי חוצפית מוטלת באשפה ואמר פה שהפיק מרגליות ילחוך
 עפר ואז יצא למינות. ויש נוסחא שהיה לשונו של רבי יהודה הנחתום וכו'.
 ורבי חוצפית היה שקול כיהונתן בן עזויאל והיה שונה קץ פנים בתורת כהנים והוא
 נזכר בסוף שביעית ובפירקא קמא דהגיגה שר חמשים אמר רבי אבהו אין מעמידין
 תורגמן על הציבור פחות מחמשים שנה וכן רבי יהודה הנחתום הוא בכרייתא והוא
 מעשרה הרוגי מלכות.

והחבורה

הרביעית רבי יהודה הנשיא העניו. כדאיתא בסוף הוריות
 ובסוף סוטה וירא חמא בנו של רבן שמעון בן גמליאל הענותתן
 הנזכר בכל המשנה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הוץ מערב וצידן וראי
 אחרונה אעפי שיש הלכות אחרות שהביאו המפרשים שאין הלכה כמותו ודי למכין
 ובפסקי הראש פרק ואלו מגלחין שהלכה כרבי אפילו נגד רבן שמעון בן גמליאל
 אביו ורבו מכין שהוא יחיד וזה רש"בג בנו של רבן גמליאל דיבנה בר פלוגתיה דר'
 תושע

יחושע. וּלְגַבְנוֹ שֶׁל רִשְׁבֵּן הַנְּהַרְגַּב בְּחֶרֶבֶן הַבֵּית וְלֹא רֵאִיתִי מִדְּבָרָיו בְּמִשְׁנָה. וַיֵּשׁ
 אֹמְרִים שֶׁהוּא הַזְּכוּר בְּפִירְקָא קָמָא דְּאִבּוֹת שְׁמַעוֹן בְּנוֹ אֹמֵר וְכֵן נִרְאָה כִּיּוֹן שֶׁהַזְּכוּר
 אַחֲרָיו רִשְׁבֵּן אֹמֵר וְכוּלֵי. וְהוּא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּין גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן בְּנוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן בְּנוֹ שֶׁל הַלֵּל
 הַזֶּקֶן כְּדֵאִיתָא בְּפִירְקָא קָמָא דְּשַׁבְתַּת הַלֵּל וְשְׁמַעוֹן בְּנוֹ וְגַמְלִיאֵל וְשְׁמַעוֹן בְּנוֹ נִהְגוּ בְּשִׂיאוֹתָן
 בְּפָנֵי הַבֵּית וְאִם כֵּן רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיאֵי שְׁנִקְרָא.

רַבִּי בְּכַל הַמִּשְׁנָה וְנִקְרָא רַבִּי רַבָּה בְּפֶרֶק אֱלוֹ טְרַפּוֹת וְכֵן לְפִי דַעְתִּי נִקְרָא ר' יוֹחָנָן בֶּן
 בְּפֶרֶק זֶה עֲצָמוֹ. וְהוּא ז' לְהַלֵּל מוֹרַע הַמְּלוּכָה מִצֶּדֶר אִמּוֹ שֶׁל הַלֵּל מִשְׁפָּטִיָּה בֶּן
 אֲבִישׁוּל אִשְׁתֵּי דוֹר הַמֶּלֶךְ. וּבְפֶרֶק בְּמָה בַּהֲמָה אָמַר רַב רַבִּי דָּאִתִּי מִדּוֹר מוֹצֵא זְכוֹת לֹ
 וּבְפֶרֶק אֱלוֹ קִשְׁרִים וְתוֹתֵר בִּימֵי רַבִּי דָּאֵמַר מִרְ אַהוּרִי יִרְיָה דְּרַבִּי עֲתִיר מִשְׁבוֹר מְלָכָא
 וְכֵן בְּפֶרֶק הַשׁוֹכֵר הַפּוֹעֵלִים שְׁבָא מוֹרַע דוֹר. וּבְנוֹ רַבִּין גַּמְלִיאֵל וְכֵן בְּנוֹ יְהוּדָה נְשִׂיאָה
 שְׁהִיָּה בּוֹמֵן רַבִּי אִמִּי וְר' אֲסִי וּבְנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה ר' הַלֵּל הַנְּשִׂיאֵי שְׁתַּקֵּן הַעֵיבוֹר
 לְכָל יִשְׂרָאֵל קוֹדֵם שֶׁתַּבְּטֵל הַסְּמִיכָה עַד יְמֵי הַמְּשִׁיחַ. וְהֵם עֲשָׂרָה דְּרוֹרֵת הַתַּחֲלִיל
 מִחַלֵּל וְסִימּוֹ בְּהַלֵּל. וְכַבֵּר יִדְעֵת כִּי מוֹמֵן יִצְחָק וְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ וְשֵׁם וְעַבְדֵּי נִתְּנָבְאוּ
 עֲלָיו וְעַל אֲנִשְׁוֹנִינוֹס הַמֶּלֶךְ מֶלֶךְ רוּמִי חִבְּרוּ שֶׁל ר' וְאִמְרוּ שְׁגִיירוּ בְּסִתְרֵי וְשִׁלַּח הַמֶּלֶךְ
 לְרַבִּי דְּהַבָּא פְּרִיכָא בְּשִׁקִּים וְחִשִּׁים לְמַעְלָה. וְמֵת אֲנִשְׁוֹנִינוֹס קוֹדֵם רַבִּי כְּדֵאִיתָא
 בְּרִישׁ עֲבוּרָה זָרָה דָּאֵמַר נִתְּפַרְדָּה חֲבִילָה. וְכִשְׂרָאָה רַבִּי עֵזָה אוֹרֶךְ הַגְּלוּת וְהַשְׁכַּחַת
 מִצִּוְיָה אָמַר עַתְּ לַעֲשׂוֹת לָהּ אֶעֱפֵּה שֶׁהִפְרוּ תוֹרַתְךָ לְפִי שְׂדֵבְרִים שֶׁבַע לָפָּה אִי אַתָּה רִשְׁאִי
 לְכוֹתֵבן שְׁנֵאֵמַר כִּי עַל פִּי הַרְבִּיבִים. וְכַתֵּב הַמִּשְׁנָה וְלֹא פָּנָה כְּפִי כְּבוֹדוֹ וְעֵשְׂרוֹ לְתַעֲנוּגֵי
 הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁאֵמַר לֹא נִהְנַתִּי אֶפִּילוֹ בְּאַצְבָּע קִטְנָה וְכוּ' וְהוּא נִקְרָא.

רַבִּינוֹ הַקְּדוֹשׁ. כְּפִי הַתְּלִמּוּד עַל שֵׁלָא שֵׁלָה יִדּוֹ מֵאַבְנָטוֹ וְלִמְטָה כְּדֵאִיתָא בְּפ'
 כָּל כְּתָבֵי אֶעֱפֵּה שְׁהִיָּה נְשׂוֹי בְּתוֹסְפוֹת בְּפ' כָּל הַיָּד. וְאִין אֶפְשָׁר זֶה פִּירֵשׁ
 בְּעַל הָעֵרוּךְ בְּעֶרְךָ אִמְתּוֹ מִשֵּׁם רַבִּינוֹ הָאִי שְׁהִיָּה יִדּוֹ מְלוּבֶשֶׁת בְּמִטְלִית עֲבָרָה וְשֵׁלָא
 בְּשַׁעַת קִינּוּחַ כִּי אִזְ בְּצִרּוֹר יִקְנֵחַ. אוֹ נִקְרָא קְדוֹשׁ כְּפִי הַירוּשְׁלָמִי שְׁהִיָּה בַּעַת לִידְתּוֹ
 שְׁמֵד עַל בְּרִית מִילָה וְקִדְשׁוֹ אֲבִיו לְשָׁמַיִם בְּמִילָה. וְכֵן נִרְאָה כִּי כֵּן אִמְרוּ יוֹם שְׁמֵד
 רַבִּי עֲקִיבָא נוֹלַד ר' וְקִרְאוּ עֲלָיו וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ. וּבִירוּשְׁלָמִי דְּסַנְהֶדְרִין שֵׁלָא
 הִבִּישׁ בְּמִילָתוֹ כָּל יְמֵיו וּבִסְפ' לְבַנְתַּת הַסְּפִיר וּבְזוּהַר שְׁנִקְרָא קְדוֹשׁ יִשְׁקִישׁוּ אֲבִיו בְּמִילָה
 בְּשַׁעַת הַשְּׁמֵד כְּמוֹ שֶׁאִמְרַתִּי. וְאִיְהוֹ שְׁכִיחַ בְּמִתִּיבְתִּיָּה בְּפ' הַשׁוֹכֵר וְחִבְּרוּ הִיָּה ר' אֶלְעֹזֵר
 בְּפ' שְׁמַעוֹן. זֶאֱחַר שְׁמַת רִצְיָה לְקַחַת אִשְׁתֵּי ד' אֶלְעֹזֵר וְלֹא רִצְתָהּ וְכוּ' בְּפ' הַשׁוֹכֵר וּבְפֶרֶק
 הַנְּזִקִין וְכֵן בְּפ' אַחַד דִּינֵי מַמוֹנוֹת מִמּוֹת מִשָּׁה וְעַד רַבִּי לֹא הִיתָה תוֹרָה וְגִדּוּלָה בְּמִקּוֹם
 אַחַד רִצְיָה לֹאמַר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִיָּה שֵׁם כִּי בְּכָל הִיָּה רֹאשׁ גּוֹלָהּ בְּעִינֵין לִיתָן
 רִשׁוֹת לְדִיּוּנִים גְּדוּל מִמֶּנּוּ שְׂרָאשׁ גּוֹלָה שְׁבַט וְהוּא מִחוּקֵק. וְרִשִּׁי פִירֵשׁ שְׁאִין גְּדוּל
 בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוּל בְּתוֹרָה וּבְעוֹשֶׁר כְּמוֹתוֹ. וַיִּגְּ שְׁנַיִם הִיָּה בִּישׁוּרִין. וְכֵן חָלָה מְעִינֵיו.
 וְנִרְפָּא שְׁלוֹ הִיָּה שְׁמָאֵל. וְחַכְמִים וְקְדוּשִׁים אִין חִקֵּר לְמִסְפָּרָם הָיוּ עִמּוֹ.

ספר יוחסין

ולא נמצא כמוהו שהרביץ תורה בישראל. ובפרקא קמא דבתרא כי ד' פתח אוצרותיו
 בשני בצורת לתת לבעלי תורה ונרחק יונתן בן עמרם תלמידו ואמר פרנסני ככלב .
 ואמר ר' אוי שנתתי פתי לעם הארץ . ואמר ר' ישמעאל בר' יוסי כי היה יונתן בן עמרם
 שלא רצה ליהנות ואז אמר שיכנסו הכל . וכמו שאמרנו כי הוא ז' להלל . כן הוא ב"ב
 דורו לחנאים בב' צדדים . שמעון הצדיק . אנטיגנוס . יוסי בן יועזר . יהושע בן פרחיה
 שמעון בן שטח . שמעיה . הלל . הרי' דורות . שמעון בנו . רבן גמליאל הזקן . רבן
 שמעון בן גמליאל . רבן גמליאל . ורבן שמעון בן גמליאל עם רבי . ומצד אחר הרי עוד
 הלל ז' . ור' יוחנן בן זכאי ח' ור' אליעזר ט' ור' עקיבא י' ור' שמעון י"א ורבי י"ב .
 הרי הוא ז' להלל הז' וכן הוא בדור י"ב לתנאי כמספר הככבי והפזולות והימי והחדשים
 ובפרק בני העיר כי שאל רבי לר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים ואמר ליה קצת
 בחיי . אמר ר' תורה היא וללמוד אני צריך . ובשעת פטירתו אמר ליה ר' ברכני אמר
 ליה יהי רצון שתגיע לחצי ימי . אמר ליה ולכלהו לא . אמ' ליה והבאים אחריך בהמות
 ירעו רל' בתמיה כי תחיה שני רבות כמוני אימתי יהיה גרולת בניך ותתעבב נשיאות .
 ובגד' כלל ב' חלק ב' פ' ג' שפעמים הצדיקים וזכים לשני עולמות כפי מעלתן כמו
 אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן ומרים ורוד שלא שלט רמה אפילו בגופן בהייהם
 ולאחר פטירתן אע"פ שאמרו בפ' הנזקין מימות משה ועד רבי לא מצאנו תורה וגדולה
 במקום אחד . ועל זה רמזו לא כל אדם זוכה לשתי שלהנות רל' שהם מעטים . כמו
 שאמר ר' שמעון ראיתי בני עליה והנם מעטים כלומר הזוכים בב' העולמות לפי שורה
 הפך זה ע"כ . ובירושלמי בפרק משילין בכיצה שזכה ר' לתורה על שראה רבי מאיר
 בהלוליה דר' שמעון ברבי שהיו מטפחין אחורי ידיבן בשבחא עבר רבי מאיר ושמע
 לקלהין אמר רבותי הותרה שבת שמע רבי קליה אמר מי הוא שבא לרדותינו בתוך
 ביתינו שמע ר' מאיר קליה דרבי וערק . נפקו אבתריה פרי אפרח רוחא פקוליה מעל
 קדליה דר' מאיר אודיק מן כוותא וחמא קדליה דר' מאיר מאחוריה . וזה קשה לי כי ר'
 מאיר שמת קודם ר' יוסי ור' יהודה ואחר שמת עדיין היה ר' יהודה ראש ישיבה ראש
 המדרשים כשנכנס סומכוס ויהיה ר' מאיר חי בהופת ר' שמעון ברבי . ועוד בירושלמי
 ר' שמעון בר' הוה א"ל בשוק חווייה ר' מאיר אל אין שבח לתלמיד הנס לעשות כן .
 ושמעתי אומרים כי מלאך היה בדמותו של רבי מאיר אבל בראשיתו שלנו בפרקא
 קמא דעירובין אמר ר' האי דמחדדנא מחבר ייא דחוינא לר' מאיר מאחוריה ורש"י פיר'
 שהיה יושב בישיבה אחריו וא' חזיתיה מקמיה מחדרנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות
 את מוריד . ובפ' קמא דסנהדרין על שנתן רשות לרבה בר חנה לרין ולהתיר בכורות
 וכן לרב זולת שלא נתן לו רשות להתיר בכורות או מפני חיפותו או מפני כבוד רבה
 בר חנה . ואומר בגמרא דסנהדרין אי גמירי למה להו למשקל רשותא משום מעשה
 שהיה דתניא פעם אחת הלך ר' למקום א' ושעו במה שדרש להם תלמיד א' שהם אמרו

מי בצעים אינו מכשיר ולא אמר כי אם מי ביצים וכתבו התוספות היאך טעו שחשבו
 מי ביצים כמו גומא בלי בצה. תאנא באותה שעה גזרו תלמיד אל יורה לא אם כן נטל
 דשות מרבו. ואע"פ שאמרנו למעלה כי היו שני בצורת בימי ר' אבל ב"ג שנים שהיה
 בייסורין לא הוצרך העולם למשך והיה יוצא לחות המים בארץ. כי עקרי צנוק מליא
 גומא בירא דמיא. ובייסורי דר' אלעזר בר שמעון לא שכיב איניש בלא זימניה. והיה
 מקבלן מאהבה. ושל רבי על ידי מעשה. והיה נותן קולו כשנכנס לבית הכסא ועבר
 קליה לקול הפררות עד דשמעי ליה נחותי דימא. ולרבי מתה לו בת בכית שעריים
 ואף יל פ"כן לא נמנע לדרוש כל היום. רבי חנינא אול גבי יהודה נשיאה נפק בהלוק
 דכתנא אל חוזר ולבוש הלוקך דעמרא משום מלך ביופיו החזונה עיניך בירושלמי:
 ועתה אארך מעט מי היו רבותיו של רבי חוץ מרבן שמעון בן גמליאל אביו ור'
 יעקב בן קורשאי והם ה' תלמידי ר' עקיבא האמורי למעלה שסמכס ר' יהודה
 בן בבא כאמור למעלה ואולי מפני שהם רבותיו סתם שמותם דרך בכור ר' יחס
 אביהם שלא לקרות לרבו בשמו כי אם על דרך נעלם ואולי ר' יעקב סתם במשנה הוא
 רבו ולא ר' יעקב אביו של ר' אליעזר או ר' יעקב בר ברתיה דאלישע או ר' יעקב חטיא
 האמור בחלת חגיגה. והחמישה הם ר' יעקב סתם בשבת וכן בעירובין אמר רבי
 כשהלכתי ללמוד אצל רבי שמעון בתקוע וזה בפרק כל גגות וכן נראה כי רבי אלעזר
 ברבי שמעון חכירו: והשני.

רבי אלעזר

סתם הוא ר' אלעזר בן שמוע הכהן פ' יום הכפורים אמר ר' כשעלינו
 ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע וכן בסוף פרק הערל ביבמות
 כמו שאמרתי למעלה בר' אלעזר ואע"פ שתמצא סתם ר' אלעזר בפרק ב' דאבות הוא
 רבי אלעזר בן ערך וזה דבר הלמד מענינו ובזבחים אמר רבי כשהיינו יושבים לפני
 רבי אלעזר בן שמוע היה איסי הבבלי לפניו והיה חביב לו עד לאחת פירוש כנפשו
 שנקראת יחידה. ובפרק הקומץ אמר ר' כשהרצתי מדות לפני רבי אלעזר בן שמוע
 היה יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו עד לחד רוצה לומר תרגום מאד להרא
 ל' עד למאד. ובגיטין איסי בן יהודה חכם ור' מאיר חכם וסופר ובערוך ערך חב פי'
 עד לאחת כל מה שהשיב חביב לו חוץ מאחת. צהבו פניו של יוסף הבבלי מרוב
 שמחה דנראה לו מה שפירש. ובפירוש מיגנצא כתוב עד אחת בלא למד ובגמרא
 ולגו עיניו דמעו לר' אלעזר בן שמוע אמר אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה
 חביבין עליכם ביותר קרא עליו מה אהבתי תורתך. הג' הוא ר' יהודה סתם הוא ר'
 יהודה בר אלעאי הוא קרא עמו בקטנותו אמר ר' כשהייתי קטן קריתי לפני ר' יהודה
 במגילה וזה באושא וכן בסוף פרקא קמא דשבועות רבי תלמידיה דר' יהודה ובפרק
 המנחות ר' יהודה מורינא דבי רבי הוה פרשי מורה לבית ר' הוראות ועל פיו עושים
 יעוד כיון שר' יהודה ראש המדרשים בכל מקום גם ר' ילמד ממנו ובתלמוד שאלור

ספר יוחסין

יצות שהיה שואל ממנו וכן בדרכים וכן לפעמים ר' יהודה סתם הוא בן בתירה ומי
 נראה שם דבר הלמד מעניינו. והר' מאיר סתם בן השד גדול מהקיסר שנתגיף
 בזמן אספסיינוס כבר פירשתי אותו למעלה וכשהיה לומד ממנו לא היה יכול לראות
 פניו כמו שנראה בעירובין ולשי' פי' שם בפרקא קמא נשלמדתי לפניו ושבתו בשורה
 של אחיו וכו' וכל המשנה קבל ממנו. והה' הוא ר' יוסי סתם הוא ר' יוסי בן הלפתא
 ובפרק תינוקות שא' רבי לר' יוסי ולר' שמעון וכן אמר בעל דורות עולם שהוא רבו של
 רבי. ובתוספות פירש רבי שמואל שזה מהמת נשיאותו דהא ר' יוסי גדול מר' כדמוכח
 בפ' שני דנדה דאמר ליה ר' שמעון בר' יוסי לר' חמא בר' ביסנא אביו של רבי אושעיא
 רבה שהיה בזמן רבי ועשה ברייתות מניה דברי הרב שהוא רבי יוסי ושומע דברי
 התלמיד שהוא רבי וה' מפרש דודאי מתחילה היה רבי תלמידו של ר' יוסי אבל אחר
 כך נתחכם רבי זר' חמא סבר ריש מתיבתא שהוא רבי שכיח רבנן גביה ומחרון
 שמעתיה מכל זה נראה אפילו ל'ת' היה ר' יוסי רבו של רבי וכן קרוב לאלה הדברים
 כתבו התוספות בפרק כל היר' בנדה דמשמע שם שרבי יוסי רבו של רבי. ולשי' פי'
 שאם היה ר' יוסי חי יהיה כפרף לפני רבי מחמת הנשיאות שהיה ראוי זה כמו למלך וכן
 נראה בפ' ג' דסנהדרין וכן בפ' ראשית הגז אמר רבי על ר' יוסי אלמלא היו דברי ברבי
 דל' דברי ר' יוסי קבלה ואחרים דברי תורה הייתי לוקח דברי ברבי כל שכן כי הוא ל'ת'
 שאמר וארבע צאן שנקרא צאן. ואחרים דברי קבלה. ר' דברי נביאים. וברבי כבר
 ידעת כי זה השם נקרא על גדול עיבודו כמו שפ'שי בהרבה מקומות וכן דג' וקנו של
 רבי נקרא ברבי. וזה כתבתי לאפוקי מבעל דורות עולם שאמר כי בני רבי הם רבי
 אושעיא ור' שמעון ור' ג' ור' חייא בר' ור' אלעזר הקפר בר'. וזה טעות גדולה כי בין באח
 ובאחרים רבים שנזכרו בתלמוד כמו שפ'שי ר' ל' אדם גדול בדורו כי ר' אושעיא הוא
 בנו של ר' חמא בר' ביסנא. ובירושלמי מה שאומר בתלמוד בבלי ברבי קורא רבה.
 וכן אמרו ר' אושעיא רבה וכן ר' חייא רבה והוא חבירו של רבי דודו של רב. ור' חייא
 שם אביו אבא בר' אחא. וכן מעינו בתלמוד ר' חייא אחר תלמיד ר' יוחנן שהיה שם
 אביו אבא. וכן ר' אלעזר הקפר ברבי בפרק השוחט פ'שי גדול בדורו והוא הנזכר
 בפרקי אבו' ובפרקי ר' אליעזר הוא תנא גדול בדורו. אבל רבן גמליא זה מפור' באבות
 שהוא בנו של ר' יהודה הנשיא וכן בכתובו בפ' הנושא רבן גמליאל ור' שמעון בניו
 ואלהו שכיח במתיבתיה כאשר אמרנו דאיהר לבא ביום ר'ח כדאייתא בפר' השוכח
 הפועלי. וי'ז' שנים היה בציפורי כמו יעקב במצרים כדאייתא בכ'ר. וי'ג' שנים חש
 בשינים ולעולם היה דואג ועצב על גלות ישראל ובעבור זה כדי לשמחו אחיו לוי ור'
 חייא קידה לפניו וכו' וצא בזה כאשר כתב רש"י בסוף סוכה. וביומא דאחיך רבי אתי
 פורענותא לעלמא שהיה קדוש כדאייתא בפרק הנודד וכן בר' קפרא היה משמחו דהוח
 בדית בלשונו וכבר ידוע כל המעשה הארוך שמביא בכתובו ב' דק הנושא על ענין

פטי רתו ושיוסף הפניו ושמעון אפרתי שימשוהו בחייו ומתו קודם לו כדי שימשוהו בעולם הכא וצוה שיהיה רבן גמליאל נשיא אע"פ ששמעון חכם יותר והוא הקטן אבל בעונה ממלא היה רבן גמליאל מקים אבותיו והיה או שם לוי . וכן אמרו שר' חנינא בר חמא דלית בר איניש יושב בראש אע"פ שלא רצה ר' חנינא עד שימות ר' אפס שהיה זקן ממנו וכן היה שר' חנינא היה אחר כך ראש ישיבה אע"פ שהיה נשיא בזמנם וכן ר' יוחנן ראש ישיבה ונקרא מלך והיו בזמנו הנשיאים רבן גמליאל ור' יהודה נשיאה וכל מי שהיו בקבורתו זכו לחיי העולם הבא :

וראו

להביא בכאן כפי זמננו שראינו צדיקים שהרגו עצמם ובניהם כדי שלא יוציאום על כרחם מתורת יי' שזה היה מותר ודבר קדוש כי בתלמוד בשבאו ספינות מילדים וילדות שנשבו לקלון לרומי אמרו לא דיינו מר: שהכעסנו בארץ אלא שגם בחוצה לארץ . ואמרו אם נשליך עצמינו לים אנו הולכי לע"ה ודרש להם זקן אחר אמר יי' מבשן אשיב וכו' והשליכו עצמן הילדות ונשארו הזכרים וכו' והשליכו עצמם לים ובפרק הנוקין ובפסקי תוספות בשעת גזרות מותר להרוג עצמו כשרואג מן היסורין והראי' קפצו כלם ונפלו וכו' . והא דאמר בעז' בר' חנינא בן תרדיון דאמר מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבול בעצמו שיפתח פיו לאש . הכא ידאים היו מייסורים כדאמרינן אלמלא נגדו לתנניה והפידיו וכו' ועוד על כרחם של תינוקות היו מעניין אותם ולא היו הורגין אותם : והמררכי כתב בסוף פ"ק דעז' על עניני ר' חנינא בן תרדיון . כתב ר' יוסף מיהו היכא שמיסרין אותו ויראה שלא יוכל לעמוד בנסיון מותר אבל אני הכותב יש לי יותר ראייה מזה המעשה של פטירת רבי בהווא כובס שלא נודמן ביום ההוא להיות בקבורתו של רבי ושמע כי מי שהיה שם בקבורתו וזכה לחיי הע"ה בעלה לגג והפיל עצמו ומת שהרג עצמו בעבור שלא נודמן להיות שם לקיים המצוה ויצאת בת קול שהוא מומן לחיי הע"ה בלי שום דין ועונש כמו שפירשו בזה . וכן יוקים איש צרידות בן אחותו של יוסי בן יועזר שהרג עצמו וכל שם בומן השמדות שלא לחלל השם ולהיות מקרש השם כמו ר' יהודה בן תשר אשר הקדוש בטולימולא שנת קלא שהרגו עצמם הוא ואשתו וחמותו אשת ר' יעקב בעל הטורים וכן בפורטגא החכם ר' יצחק בן צחין בן החכם ר' אברהם בן צחין מכוני לייא דילא שיירא ובניו בשנ' ג'ור . וכן אמרו בסנהדרין ואך את דמכם וגו' יכול כשאול שלא יתעללו בו הערלים תל' אך מיעט . וכן שמשון בן מנחם שידענו שזכה לחיי הע"ה בזכות עין א' כמו שאמרו ז"ל :

ונחזור לעניניו שקרא לרבן גמליאל ומסר לו סדרי נשיאו' ולשמעון בנו מסר סדרי חכמה ואולי הוא זה כמו לרשב"ג אביו שיהיה רבן גמליאל נשיא ור' חנינא אב בית דין ור' שמעון חכם אף על פי שהוא גדול משניהם בחכמה . ואע"פ ששכונתו היתה בבית שערים ובטבריה כדאיתא בפירקא קמא דמגילה וכן בכאן כיון שחלל הולכי וכו' לציפורי רבסיס אוריא שהיה בהר . ובו ביום גזרו תענית והתפללו

והיה חולה מחולי מעים בשלשול מפני שדעתם עמהם עד המות ורש"י פירש בפרק כל
 כתבי שמתייסרין בייסורין ומתמרקין עונותם: וכן ראיתי בירושלמי רבי אוכר
 חסידים הראשונים היו מתייסרין לפני מיתתן בחולי מעים בעשרה או עשרים יום
 בשביל למרק את הכל כדי שיבואו זכאין לעתיד לבא. וכן בסוף פרק ג' ממסכת
 שמחות. ונאמר מצרף לכסף וכו' לזהב. והתוספות בפרק כל כתבי כ"ו במדרש
 למרק אכילה מן המעים להיות נקיים וטהורים כמלאכי השרת. ובתחלת פרק מי
 שהוציאוהו בעירובין ג' אין רואין פני גיהנם דקדוקי עניות וחולי מעים והרשות פרש"י
 שיש עליו חבורת תרגום נושא רשיא. ויש אומרים לשון ממשלה. ועוד שם ג'
 מתים כשהן מספרים חולי מעי' והיה והדרוקן נפקא מינה למשמושי בהו וזדנתא פירוש
 תכריכין. וכיון שהיה ר' מצטער בענין התפילין ואע"ג שחולי מעים פטורין מן התפילין
 לפי שאין יכולין להוחר הטיב אבל רבי היה מנהיג עצמו בקדושה יותר מדאי והיה
 יודע היטב לזוהר. ואו התפללה שפחתו שימות ארוניה מכאן כשהחולה הוא בצער
 גוסס שטוב להתפלל שיצא מהצער ולא חיישינן לחיי שעה כמו שאמ'ל מהמצורעים
 וכולי. וכתב רבינו ניסים בפרק אין בין המורד והיום שהוא בשלה קדושה לל כהונה
 כי לנשיא כיון שכל העולם חייבין בכבודו עשאוהו לגבי כהונה כמת מצוה וכן כתב
 הלמכס זל ורבינו יעקב ואני תמיה אם כן מה חידוש קמל ברבי יותר מכל הנשיאים
 בשלמא לגבי רבי היא חידושא קמל. והתוספות כתבו במסכת ברכות ירושלמי
 בפרק מי שמתו דזה הדבר של רבי הוא בבית הפרס דרבנן ע"כ ויש גורס כשמת רבי
 אמרו אין כהונה. גם זה לא נחא לי כי אפילו בכל אדם אבל העובר דרך שם יכול
 הכהן לילך אחריו לנחמו. ובעבור זה נראה כי זה בעבור קדושתו וחכמתו אפילו
 בדאורייתא. והר' חיים כהן היה אומר אלמלא הייתי כשנפטר ר' רבי הייתי משמא
 לו. ויש אומרים דבשלה קדושה רוצה לומר ענוה ויראת חטא כראיתא בסוף סוטה.
 ופירו' אחר בשל קדושה שהיו קורין אותו רבינו הקדוש שכל זה בכלל קדושה. וכד
 נח נפשיה שלחו לבר קפרא וכולי ואמר שנצחו אראלים למצוקים ונשבה ארון קדש
 ובשעת פטירתו וקף עשרה אצבעותיו כלפי מעלה ואמר רבונו של עולם גלוי וידוע
 לפניך שיעתתי בעשר אצבעותי ולא נהנתי אפילו באצבע קטנה שלי. ופ'לשי ולא
 נהנתי אפילו לפי שורח שיעתתי באצבע קטנה שלי ולא נתכוונתי להנאתי במעשים
 שעשיתי אלא כלם היו לשם שמים יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתו יצתה בת
 קול ואמרה יבא שלום וינחו על משכבותם על שאר הצדיקים היוצאים לקראתו
 ואומרים יבא שלום. ובירושלמי בנויר פרק כהן גדול מהו שיטמא כהן לכבוד נשיא
 כד דמך רבי יודן אכרין רבי ינאי אין כהונה היום כד דמך ר' יודן נשיא דחף ר' היא
 רבה לר' זעירא ריש כנישתא דצפורי וסאביה ומסוגיות זאת ההלכה נראה דאפילו
 בדאורייתא והארבנו כל זה בזה הקדוש ושלם בכל אע"פ שלא אמרנו אא קצת משבחיו

בעבור שלמדנו הלכות וקדושו מכל זה והוא סוף התנאים וכתב רח אין שם נשיאות מסוגל על בית דוד שהרי יוסי בן יועזר נשיא והיה כהן כאשר אמרנו. ומת ר' בצפורי ונקבר בבית שערי כאשר מפורש בפ' הנושא את האשה בכתובו מקום קבורתו מוכן בבית שערים. וכן פרש' בפ' נגמר הדין שהוליכוהו מצפורי לבית שערים דרך כרכים לכבדו. וביום שמת ר' נולד ר' יהודה בבבל וקראו עליו זורח השמש ובא השמש:

רבן גמליאל

בנו של רבי יהודה הנשיא האמור כבר פירשנו אותו ואמרנו

כי מפני שהיה רצון אביו שיהיה נשיא אחריו קבעו במשנה:

בשם רבן ותרעה שזוהו בן כי הוקנים אינם קורין לבערים ובחורים מהם בשנים לא ר' ולא רבן כדאמרין בפרק הוציאו לו ביומא על ענין ר' חנניה ור' ל' שהם הוקנים קורין לבחורים ממנו רבי כי הוא גדולה עליו וכבר ביארנו כי היה ממלא מקום אבורניו בענה וראיתי שאומר בתוספת' כי כל שיש לו תלמידים קורין לר' גשתכחו תלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו' קורין לו רבן אבל כבר אמרנו שאין זה אלא לנשיאים כאשר פי' הערוך ובפרק כל הבר שר שהיה אוכל טהרות. ובפרק שואל תניא רבן גמליאל ברבי אומר ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמים עליו וזה כמו שאמרנו ממלא מקום אבותיו בענה.

רבי שמעון

בר' כבר אמרנו למעלה שהיה חכם גדול ושרבינו הקדוש מסר

לו סדרי חכמה וגם כי בחופתו היה ר' מאיר ובפרק רה' הנהדר מן

המבוסל כי בר קפרא כתב לו בית חופתו ל' אלף רבוון דינרין נפקן על בית חחופר' הזאת ולא אומניה לבר קפרא אמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. אומניה אמ' לעושי רצונו בעולם הזה כך לעולם הבא עאכו. והוא נזכר בסוף מכות בדרשת פסוק ולא הביאו עם ה' לו חכמים שבפ' שני והביאו בכאן. והתוספות בסוף גיטין כי היה רבו של ר' היא וגדול ממנו כדאיתא בפרק דקידושין ורבי שמעון בר' היה קולו עב שכן אמר לו רבי היא בפרק הקורא את המגל' עומד ועוד באמוראי נדבר בו:

ורבי שמעון

בן יוחאי שהוכיח בכאן הרב כבר כתבנו אותו למעלה:

בר רבי שמעון בן יוחאי היה חבירו של רבי לפני רבן שמעון

בן גמליאל אביו של רבי ולפני ר' יהושע בן קרחה וכבר ידעת

רבי אלעזר

כי היה הוא נס אביו י'ג שנים בצער מערה ושהוא שקול כמו אביו ומלומד בנסיים שלא שמענו כמוהו שהיה עשרים שנה אחר שמת דן בביר'ו והיה חבירו של רבי ישמעאל בת' יוסי ושמן כמוהו ושהיה שני הרבה ביסודין על ספק שהיה בידו כשהיה שומר הארץ אם הרג איש על לא עון אע"פ שיותר וראיהוהי שלא עשה דבר שלא כדין וכן כשנחנו לו בעלי הספינות ממון רב שבזכותו ניצלו והוא ארי בן ארי ונשאר לו בן שלמדוהו רבי שמעון בן איסי בן לקוניא שלקחו ר' והיה חכם כאבותיו ושהו להם

זמי הוא זה שמפסיע על ראשי עם קרש אמר ליה אני ישמעאל בר' יוסי שבאתי ללמוד
 מרבי אמר ליה וכי הגון אתה ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי משה הגון היה שלמד
 תורה מפני הגבורה אמר ליה וכי משה אתה אמר ליה וכי רבך אלהים הוא אמר רב
 יוסף שקליה רבי למטרפסיה בהאי עלמא דקאמר ליה דבך ולא רבי פירוש שקל רבי
 גמורו על ששמע ולא מיחה. ובעל הערוך פירש גבה דינו הימנו ויש אוזניים שנמל
 חלקו וגורלו מן העונש כנגד חובתו אדהכי אתה החיא יבמה למיחליץ אמר ליה רבי
 לאבדן ויל ברקה אול למברקה כד נפץ אמר ליה רבי ישמעאל בר' יוסי כך אמר אבא
 איש כתר' בפרשה אכל אשה בין קטנה בין גדולה אמר ליה רבי לאבדן תיב אדוכתיך
 כבר תורה וקן. הוה קא מפסע אבדן ואתי אמר ליה ר' ישמעאל כרבי יוסי מו שצריך
 לו עם קודש יפסיע על ראשי עם קדש מי שאין צריך לו עם קרש חיאך יפסע על ראשי
 עם קרש. אמר ליה רבי לאבדן קום בדוכתיך. תאנא באותה שעה נצטרע אבדן
 ושבועו שני בניו ומיאנו שתי כלותיו. אמר רב נחמן בר' יצחק כדך רחמנא דנספיה
 לאבדן בהאי עלמא כל זה בפרק מצות הליצה ונראה לי שאין הלכה בזה בר' ישמעאל
 בראיתא במשנת פרק בא סימן בנדה.

רבי יונתן

בן יוסף בזה נסתפקתי אם הוא כהן וכיון שהוא תנא דהוא חבירי
 של רבי יאשיה כבריתא ורבו של רבי שמואל בר נחמני וכן הוא
 בפרק השואל ואמר רשי' על ענין אמר ליה רבי אלעזר בן פרזת לרבי יאשיה דדריה
 שהיה בדורו אמורא כמותו. ויש להבין מכאן כי רבי יאשיה בר פלוגתיה דרבי יונתן
 עדין היה קיים בימי רבי אלעזר ולהכי איצטריך למיתני לרבי יאשיה דדריה. לאפוקי
 דרבי יאשיה קשישא ובעבור זה מנאו הרמב"ם בסוף התנאים. ומה שאמרתו שנסתפק
 לי אם הוא כהן כי בפרק השוכר הפועלים בעא מיניה רבי יונתן מרבי סימאי הסמה
 להפרה מבחוץ מאי אמר ליה מבי' אביך אתה למד יין ושכר א' תשת בבאנס בבואנס
 הוא דאסיר בתמיה הא מישתא ומיעל שרי. ורשי' פירש מבית אביך כהן חירה אבל
 בכרכות בפרק מי שמתו רבי חייא ורבי יונתן הוו אולוי בני קברי והוה שדי תכלתיה
 וכו' ואמר לו רלייה וכולו. שנראה שלא היה כהן נראה שהוא זה רבי יונתן כיון שהוא
 סוף התנאים ורבי חייא בזמנו כי שניהם בימי רבי והוא בר פלוגתיה דרבי יאשיה ור'
 יונתן האחר הוא כהן. ובפרק בהמה המקשה רבי יונתן אמר לבן עזאי דהוא בדורו
 של רבי עקיבא ואולי הוא זה המחוכר בפירקי אבות ויש נוסחא רבי חייא ור' נתן הוו
 אולוי וכולו בכרכות ולא רבי יונתן וכן היה בזמן הרמב"ם זל בלוליל רבי יונתן הכהן
 שפירש הלכות רב אלפס. עוד תדע שהיה גם כן בדורו של ר' תלמידו יונתן בן עמרם
 שאמרנו למעלה שלא היה רוצה ליהנות מכבוד התורה. וכן בדורו של רבי חייא ר'
 פרזת אביו של ר' אלעזר ובפרק בני העיר שהארץ ימים על שלא קדמו אדם לבית
 והמרדש ולא אבל מהמרה. שלא הורמו מתנותיה ולא ברך לפני כהן ומקשי בגמרא

למימרא דמעליותא הוא ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו כהן עם הארץ אותו תלמיד חכם חייב מיתה. שנאמר כל משנאי אהבו מורת אל תקרי משנאי אלא משנאי כי קאמר הוא בשוין. אבל הנוסתא האמתית שלקחו המחברי' שזה היה רבי פרידה.

אמר הרב בפרק חמשי כל מקום שרומצא רבי פלוני בשם רבי פלוני דע שהוא תלמידו וכבר אמרנו למעלה בענין רבי יהושע בן חנניה שורה לפעמים לא יהיה תלמידו ושדי גבדא ביניהו שהרי רבי אלעזר אמר בשם רבי יהושע בן חנניה והוא לא גמר אלא מר' יהושע בר ממל והוא מר' יהושע בן חנניה וזה נראה לי הפך בתלמוד באמוראים על הרוב שאם אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי לא היה תלמידו ולא שמעה ממנו אלא שמעה ממי שקבל ממנו אבל במשנה ר' יהודה אומר משום רבי אלעזר בן עזריה הוא רבו. ובתלמוד אמר רב יהודה אמר שמואל הוא רבו וזה על הרוב וצריך עיון כמו שנבאר ב"ה. ובפירקא קמא דנדה בתוספות אמר רבי יוחנן אמר רבי שמעון בן יהוודק וכולי הא דידיה הא דרביה.

נראה מכאן כי רבו של ר' יוחנן הוא ר' שמעון בן יהוודק. ואני אברהם אומר כי בכאן אמר אמת אבל אין זה בכל מקום כי בפר' יש נוהלין אמר ר' יוחנן משום רשב"י על ענין הבנים וכולי. ומתוך הא דידיה הא דרביה ואין רשבי' רבו ולא ראה אותו כי אפילו בומן רבי תלמיד ר' שמעון היה רבי יוחנן קטן. וכן בפ' כל הבשר אמר שמואל משום ר' אלעזר וכו' הא דידיה הא דרביה ופירש רשי' כל היכא דקתני משום פלוני לא שמע מפיו אלא מפיו אחרים שאמר מפיו ושמואל לא ראה רבי אלעזר מימיו דרבי אלעזר בהרבן היה מתלמידי ריב"ז ושמואל מדורות האחרונים היה בסור' שנותיו דרבי. ואמר עוד בפ' דחולין אמר ליה רבינא לרב אשי אמרת משמיה דרבא פירש רשי' כל היכא דאמרינן משמיה דפלוני לא שמעה ממנו אלא מאחרי' שמע שקבלוה ממנו כי הא דרב אשי לא ראה את רבא מעולם כדאמרינן בפרק עשרה יוחסין יום שמת רבא נולד רב אשי עד כאן והרמב"ם ז"ל אמר עוד בפרק ו' וכל מקום שנאמר במשנה באמ' אמרו היא הלכה למשה מסיני. זה לקח הרב ממה שאומ' בסוף פ' הוהב באמת אמרו בין התיירד לערב קשה בך מפני שהוא משביחו. אמר רבי אלעזר עדיא אמרה כל באמת אמרו הלכה היא. ופרשי' זאת אומרת. עדיא כמו דא. באמת הלכה מדיהב טעמא למלתיה מפני שמשביחו ואין לגמגם בדבר ונקט בה למתניתין באמת שמע מינה כל דייבא דתני באמת הלכה ואין להסס ולגמגם בדבר. מזה נראה שאינו הלכה למשה מסיני וכן כתב הראש' ז"ל בנדה בחלת טקואות משם רבי' הם כמו באמ' אמרו החזן רואה מהיכן התינוקות קורין בפרקא קמא דשבת שהוא גזירה מדרבנן. וכן הלכות אחרות שהביא שם ופירש הדבר כמו רשי' שהוא הלכה ואין חולק עליה. וכן פירש רשי' בפ' ראשון מגיטין על שאמרו שיש שלשה הלכות בלא טעם מה שהאב נתן בעת החופה לבנו בכורו וכו'. שהם כמו הלכה למשה מסיני ואין לזון מהם ואפי' להרמב"ם ז"ל יהיה

ופירוש שהיא ברורה כמו הלכה למשה מסיני ובעל הערוך פירש כל מקום שרמז
 באמת אמרו הלכה למעשה רהוא. אמר בפרק שביעי בענין רבן שגדול מרבי כבר
 פירשתי שזה השם לנשיאים ולפי דעתו שרבי הוא פחות מרבן. אם כן רבי אליעזר
 ורבי יהושע ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן ערך היו למטה מרבן גמליאל בנו של רבי
 יהודה הנשיא. וזה גלוי לעין שהיה מעות אם לא שנאמר מעם הנשיא אמר עוד גדול
 מבלן שמו כמו הלל ושמאי ולפעמים יעביר הכינוי ואינו חושש ואעפ"י שהכלל רהוא
 קצתו אמת לא ידעתי מה חטאו שמעון אחי עזריה ואלעזר איש ברתותא. כי שמעון
 אחי עזריה כהן ט' לעזר וחכם גדול שיצא בת קול מן השמים שיחלוק וזקן של עולם
 הבא עם אחיו שעורו להיות חכם גדול וכבר ידעת למעלה שגם אחיו עזריה חכם גדול
 כדאייתא בסוף סוטה רוצה לומר שיצאה בת קול וכולי. ואלעזר איש ברתותא כבר
 ידעת חסידותו והיה גם כן רבו של רשב"ג אביו של רבי: ושהיה עושה צדקות
 ושנעשה לו נסים וקורא בתורה תמיד כדאייתא בפרק סדר תעניתא ארלייש לו לרב
 עדות אחר אבל הנראה בזה על הרוב כמו שמעון בן זומא ובן זבאי שעדיין לא נסמכו
 כמו שאמרו על בן עזאי היכי דמי תלמיד הראוי להודאה וכיוצא בזה או שרבו קורא
 לו בשמו וכבר השלמנו מה שייחדנו לבאר בפי הקדמתנו לענין הי' פרקים והשגתם
 ופירשנו הכתות השבעה והחבור הארבע: ועוד דע כי רוב מהחבור השלישית וגם
 מהרביעית היו בזמן החבורה הא' שראו חרבן הבירת כי רבי שמעון בן יוחאי היה
 תלמיד בזמן רבי יהושע ורבי אליעזר ורבן גמליאל בפרק תפלת השחר וכן חנניא בן
 חכניאי חבר רבי שמעון אמר רבי אליעזר בן יעקב משמו בפרק המפלות ובפרק אין
 דורשין אמר רבי יוסי סח לי אבא אליעזר שעשה קרבן בירושלים כדאייתא בהגיגה:
 וכן בשנה הקודמת למעשה של רבן גמליאל בפרק תפלת השחר שהיה רבי שמעון.
 היה רבי צדוק בכורות. וכן רבי מאיר אמר משמו רבי אליעזר בן צדוק בפרק שביעי
 דכלאים וכן רבי יהושע אמר יפה אמרה בירוריה. וכן רבי יהודה ורבי אלעאי אביו
 למרו עם רבי אליעזר הגדול כדאייתא במנחות ובסוכה וכן מהשאר ומוה נראה אורך
 שנותיהם.

ועתה נתחיל באלף בית כדי שתמצא כולם מוזמנים בידיך.

אבטולם: (ר"ל אבטליון) כבר אמרנו כי רהוא אב בירת דין מבני סנהדרין
 חבירו של שמעיה הנשיא רבם של הלל ושמאי בזמן בית שני כמו
 קל שנה קודם חרבן בית שני מהחבורה הששית.

אבטלמוס: פרק ג' דעירובין אמר רבי יוסי העיד אבטלמוס משום חמשה
 זקנים שספק העירוב בשר. ובגמרה אומרים שהוא רבו של
 רבי יוסי. ויש נוסחה אבטלמוס או אבטלמוס ויש נוסחה בן אבטלמוס. ובמסכת
 מעילתא קודם שבא רבי שמעון בן יוחאי ורבי אליעזר ברבי יוסי לרומי בטל שמר

בשלישה דברים שגורו והיה קרוב למלכות ולא היו מכירי שהוא יהודי והיה לו ברומן
דבי מתאי בן חרש ובית דינו ואחר שהכירו שהוא יהודי חזרו לגזור מרה שגורו עד
שבאר שמעון בן יוחאי לרומי וביטלו. ובבריתא יש חנא שהוא בנו רבי יונתן בן
אבטולמוס. ובפרקא קמא דראש השנה אמר ר' יוסי העזי אבטולמוס משום חמשה
זקנים אתרוג אחד לקושתו למעשה וכו' ובסוף סוטה וכן בסוף פ' מרובה אבטולס בן
ראובן התירו לו לספר קומי שקרוב למלכות היה ופירש רש"י בסוף פ' מרובה המספר
קומי לפניו במצח מדרכי האמורי שמספרים לפניו ומשויירין בלודית מאהדיהם.

לשון אחר דרך רומיים לגלה שער למעלה מן האוון כן בתשובת הגאונים עלל והתוס'
פירשו שם דאשכחן במסכ' מעילה שהלך אבטולמוס בן ראובן וסיפר קומי שלא יכירו
שהוא יהודי אבל אני ראיתי בגמרת מעילה כי אם רבי ראובן האצטרבולי אולי הוא
אביו. ורב צמח בערוך שלו באות הלא פירש המספר קומי זה המספר בלשון מלכות
שיש בה גידופן ולא התירו לבית ר'ג לספר באותו הלשון אלא מפני כבוד המלכות
ולא נהירא כי שם בגמרא אומר שהתירו לבית ר'ג לספר חכמה יונית משום דקרובין
למלכות ואינו זוכר קומי כי אם לאבטולמוס בן ראובן שהוא משעם דרכי האמורי
כאשר אמר בגמרא אבל חכמה יונית היא משום שגזרו חכמים בזמן מלכי השמונאי
חורקנוס וארסחובלוס כאשר צרו זה על זה בירושלם כאשר כתוב זה למעלה ואחר
כך ראיתי באות הסמך כי הזר רב צמח גאון לפרש כפירוש רש"י:

אדמון הוא גם כן דיון בזמן אבטוליון ובסוף כתובות כי אדמון בן גדאי והנן
אבטולוס ב' דיני גזירות בירושלם וריב'ו אמר רואה אני ארת דבריו
אדמון בן גדאי והנן שהיו חכמים גדולים:

אילה חכם ביבנה להתיר בכורות בפרק ד' דכבודות והתירו לו שכר בטלה
והוא ד' איסרים בדקה וששה בגסה בין בעל מום בין תמים ולא ידעתי
באיזה הוא. וכן יש באמוראים רבו

אילה זה בהכרח חכם שלא יוכל להתיר בכורות כי אם חכם כי הוא חמור
מהתרת נדרים כי במקום שיש חכם מומחה יוכלו להתיר ג' הדישות
דגמירי וסבירי מה שאין כן בכבוד חוץ אם היה חסרון אבר שאז ניתן רשות לג'
הדישות כדאיתא בפרקא קמא דחולין ובפרק כירה בשבת. ובזמן הזה אין מומחה
להתרת נדרים כמו שאמר הראש ו' ואפילו לרב לא נתן רשות להתיר בכורות;

אליועיני בן חקף הכהן הגדול שעשה פרה בזמן חוני המעגל ובזמן יהודה בן
טבאי ושמעון בן שמח:

ר' אלעזר בן חרסום. תלמיד ליבן החרוף שבכולם שנקרא ר' נהוראי במס'
שבת כבר פירשנו דבריו אבל האמת כי ר' נחמיה הוא ר' נהוראי:

ר' איעזר הגדול בן חורקנוס הוא גם כן תלמיד הגדול של ליבן והוא עשר
פרקי

פרקי ר' אליעזר והידרו מנכסיו הורקנוס אביו שהיה עשיר גדול עד שבא והתירו לו
 כי ידע שקרא בנו. ובאבות דר' נתן במשנת יוסי בן יעקב בארובה ביצר למד ר' אליעזר
 מליבו. ובשמת לג' הוקן היה ר' אליעזר וקן ועוד ראה מיתתו של רבן גמליאל נכדו
 שהוא גיסו והיה מאיר פניו כמו שאמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה.
 גם ר' אליעזר בדרשו וכבר פירשנו דבריו למעלה ואמר רבינו בחיי ושם האחד אליעזר
 כי אימר במדרש שהיה מורעו של משה ואולי מצד האם;

ר' אליעזר בן יעקב הלכותיו קב ונקי והאריך ימים מומן הברית עד דורות
 האחרונים ואחי אמו לוי במקדש ועל פיו נעשה מסכת מרות רל' על
 פי ר' אליעזר בן יעקב וכבר דברנו למעלה בזה;

ר' אלעזר בר צרוק כספר מצות הגדול בלא תעשה מצות רלה פיר' כי הוא כהן
 וכבר פירשנו כל ענייניו וראה הרבן הבית והיה בזמן ר' מאיר ונשאר
 לנו בספק אם הוא כהן ואמ' משום ר' מאיר בפרק ו' דכלאים. וזה תימה כי ראה ר' אלעזר
 הרבן הבית והוא קרמון וראה לבן בקדימון בן גוריון וכו' כראיתא בפ' מציאת האשה.
 ובפר' ד' מיתות שהיה גדול קודם הרבן הבית והעיד שראה בת כהן שזינתה ששרפה
 בחבילי זמורות ונראה שיהיו לפחות מ' שנה קודם החרבן כי בשלו דיני נפשות;

ר' אלעזר בן עזריה הכהן עשירי לעזרא ונשיא ישראל כבר פירשנו ענינו והכמתו
 ור"ה אמר כי רבו ר' אליעזר ובאלה המשפטים רבה כי רבן גמליאל
 ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא הלכו לרומי וכן היה ר' עזריה אביו חכם ועשיר
 ועוד לאחיו שמעון שיקרא. ור' דוסא בן הורמנוס אמר יש בן לעזריה חבירינו ולא
 ראיתי צדיק נעוב. וכן נראה כי ר' עזריה בן אבטולמוס אביו חכם גדול ועשירי לעזרא
 הכהן והיה לפני ר' פרידה כראיתא במנחות פ' כל המנחות. אבל יש נוסחא כי ר' עזריה
 זה עשירי לר' אלעזר בן עזריה כי זה ר' פרידה היה בזמן רבי אמי. ועל זה פרשי עשירי
 לעזרא הוא ר' אלעזר בן עזריה. וגל' כי זה פרשי בהכרח משום דבפרק תפלת השחר
 אמר עשירי לעזרא. וכבר ידעת הדבר של ר' פרידא בפ' כיצר מעברין ושהיה קורא ד'
 מאות פעמים לתלמירו ובעבור ששכח התלמיד ההלכה חזר לקרות עמו ת' פעמים
 אחרים עד שיצאת בת קול ואמרה או תחיה ת' שנה או תוכה אתה ודורך לחיי העולם
 הזא והודה בחיי העהב ואמרו לו זה וזה יתקיים וחיה ת' שנה. וקנו של רבי פרידא
 מצא גלגולת היוקים ושמר אותה ומצאתה אשתו ושרפה באש שהשבה שהיתה של
 אשה אחר' שמתה לבעלה והיה כתוב בה זאת ועוד אחרת. וכבר הארכנו בזה למעלה
 גם באמוראים נדבר בזה. ובירושלמי דבתרא ר' פרידא נתן לר' יודן נשיאה ב' צנונות
 שנורעו במוצאי שביעית בין ראש השנה לכפור וחמה על זה באותה שעה התיר ר' ירמך
 במוצאי שביעית;

ר' אלעזר בן פרטא ובניור' שמעון בן אלעזר בן פרטא ור' פרטא חביריו של רבי
 ור' פרטא

ספר יוחסין

זר פרטא שבזמן רבי בן בנו של ר' פרטא הגדול וכבר אמרנו למעלה שהיה זקן מאד
ונתפס על שעסק בתורה עם ר' חנניה בן תרדיון וניצול כדאיתא בל'ק דעבודה זרה
ושהצילו אליהו ז"ל ורבו היה ר' אלעזר המודעי בפרק בהן גדול:

ר' אלעזר המודעי. כבר דברנו בו למעלה ושנהרג בביתר חבירו של ר' טרפון
אבל הוא קורא לר' טרפון ר' והוא דרשן גדול ור' אלעזר בן פרטא אומר
משמו. וחנניה בן אחי ר' יהושע ור' אלעזר בן עזריה אומר משום רבי אלעזר המודעי
בפרק שבועת העדות עדיין צריכין אנו למודעי:

ר' אלעזר בן פילא. סוף פרק ז' דטהרות ויש נוסחאות בן פאבי והוא משיב על
דברי רבי עקיבא:

אלישע בן אבויה. כבר דברנו בו למעלה כי הוא הנקרא אחר ורבו של ר' מאיר
והוא מד' שנכנסו לפדרס ושונה לחיי הע"ה בעבור תורתו ותלמידיו.
ולא החטיא אחרים שאמר לר' מאיר עד כאן חחום שבת ושבא אש מן השמים טביב
לקברו וזה להיות ר' יעקב התנא בר ברת' שהודיע לנו סודו ע"ב בפרקי אבות ובסקף
חולין ובקידושין. וגם רבי הקדוש הכניסו לאלישע במסכת אבות הקדושים. וראה
החדבן והיה משבח לר' עקיבא והאריך ימים שהיה אחריו:

ר' אלעאי אביו של ר' יהודה והוא תלמיד ר' אלעזר ב' שני דסוכה וב' הקומץ
דבה וב' שני דעירובין וכמו חבר לר' ישמעאל וקרא רבי לר' ישמעאל
והוא קרא לר' אלעאי בני בל'ק דגישין. והוא בדרך מחמר אחר ר'ג. וב'ב' דפסחים
שהרצה לפני רבי אלעזר ורבי יהושע והיה זקן כרתני דבי אלעאי הוקן אם רואה אדם
שיצרו מתגבר וכו'.

רבי אלעזר בן מתיא. ב' עשירי דיבמות מד' חכמי יבנה בן עזאי ובן זומא וחנניה
בן חכיאני. והוא בל'ק דקידושין בביתא בכבוד אב ואם. ובתוספתא
ב'ו' מפסחי' חולק ר' אלעזר בן מתיא עם ר' יהודה. וב'ב' דסוטה ר' יהודה אומר משום
רבי אלעזר בן מתיא זכו ובפרק ח' אלעזר בן מתיא ואבא חלפתא וחנניה בן חכיאני
שקלו אבנים של יהושע:

אבא אלעזר בן דולעאי. בפרק שני דמקואות ונראה כי הוא בזמן תלמיד
רבי עקיבא רבי מאיר ור' יהודה ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע.
ובפרק כל הגט תאנא דבריתא אבא אלעזר בן גמלא:

רבי אלעזר בן יהודה איש כפר ברתותא משום ר' יהושע וב' ראשון דעירלה.
דבן שמעון בן גמליאל אומר משמו. וב'ב' דפסחים אומר הלכה
משם ר' יהושע. והוא חבר לר' עקיבא וחסירתו והנס שנעשה לו הכל ב' סדר תעניות
שנתמלא כל ביתו חטה. והיה בורחים גבאי צדקה ממנו לפי שהיה נותן להם כל מה
שיוש לו. ואלה האנשים שנקראו על שמות ארצם שהיו רשומים וידועי' במקום ההוא

במר איש צדיר או איש ירושלם איש כפר חנניה. כמו דרך משל הייתי כמלכות ספרד וגם במלכויות אחרות של הנוצרים כשיצאו הספרים שעשיתי בתכונה היו אומרים ר' אברהם זכות איש שלא מנקה. ואני יש לי רשות להתפאר בזה כמו שאמרו חז"ל אי זו היא חכמה שתחשבו חכמים לעיני העמים הוא אומר זה חשבון תקופות ומזלות ואני מעיד לשמים שהיו משבחין את ישראל מאד בזה. וכל כוונתי לא היתה כי אם להבין דברי חז"ל וההלכות שכתבו בזה. ובתוספתא ר' אלעזר בן יהודה איש אובלים בפרק קמא דמעשר שני וכן בפרק העור והרוטב בגמרא וכו'.

רבי אלעזר חסמא כבר הארכנו בו וכי היה תוכן גדול ובעל מספר ותשבורת שהיא ההנדסה כדאיתא בהוריות והוא תלמיד ר' עקיבא וחבירו של ר' יוחנן בן גודגדה ומר' אליעזר בן יעקב ב' שני דפסחים ומר' יוחנן בן ברוקא ור' יוחנן בן נורי. ולמה נקרא שמו חסמא שנחסם כדאיתא בפרשת אחרי מרת בויקרא דבה וגם יש לו הלכה בחסימה ב' השוכר את הפועל' וכן מינה אותם בישיבה ולדון ר"ל לרבי יוחנן בן גודגדה ולרבי אלעזר בן חסמא.

רבי אלעזר בן שמוע הכהן. שהאריך ב' בני בני העיר רבו של רבי ובכר פיר' דבריו ורב היה קורא לו טובינא דחכימי ופירש רב צמח. מופלא בחכמה ורשיו פירש מאושר שבחכמים. ואמרו כי הוא אחרון מעשרה הרוגי מלכות ובליל שבת נהרג והתחיל לקרש בקדוש היום אל הניחוני עד שתצא הנשמה כיון שהגיע לאשר ברא אלהים לעשות יצאת בת קול ואמרה אשריך אלעזר בני בעולם הזה היתה נשמתך דומה כאלקים ויצאה נשמתך באלקים. ואני תמיה מזה כי זה היה רבו של רבי כמו שאמרנו ונראה שלא היה שמר בומן רבי א"פ כי בסוף פרק אם אינן מכירין פירש רש"י משם רבו כי בקדוש החדש היה שמר כששלח לך' היא אינו נראה זה כי אם כפירוש הראשון שפירש רש"י שם.

רבי אלעזר בן יעקב. כבר פירשנו דבריו למעלה כי הלכותיו קב ונקי ובפרק ואן קשרים הלכה כר' אליעזר בן יעקב ונראה שהכלל אינו מועיל כיון שהוצרך לזה והלכותיו קב' כאשר כתב ה"אש ב' מי שהוציא והו משם לח ותו לא כמספר חכמי המשנה שאמרו הלכה ויש הלכות שאין הלכה: כמותו מעט מועד אבל כל דבריו נקיים והוא ידע כל מדות המקדש והאריך ימים ואמר הלכה משם רבי חנניה בן חכינאי ואין הלכה כמותו בפרק ד' דכלאים.

רבי אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי. שעשה לב' מדות לתורה לב' חכם לימינו וגו' וכל מקום שתמצא דבריו באגדה עשה אונך כאפרכסת בפרק כסוי הדם והוא בומן ר' עקיבא ור' אלעזר בן עזריה ואחריהם כמו שנראה בתלמוד.

רבי אלעזר ברבי שמעון בן יוחאי. כבר ידעת כל דבריו ושהיה במערה יג' שנה עם אביו וקבלתו יסורין של אחבה וכל דבריו הקדושים בפרק

השוכר הפועלים ושהיה חברו של רבי אבל מת קודם רבי שנים הרבה.

רבי אלעזר

הקפד בפ' כל הצלמים. רבי יהושע בן לוי היה מרהיך אחר רבי אלעזר הקפד בר אבל בתוספתא בפרק ו' מחולין השיב ר' אליעזר בנו של רבי אלעזר הקפד מה למילה וכו'. ובפרק ה' דכתובות אמר רבי מנחם בן נפתא משום ר' אלעזר הקפד מעשה בר' טרפון שקרש ש' נשים להאכילן תרומ' בשני בצורת וכו'. ואולי הם שנים. ובפרק אלו טריפות ריב' ל שדר תרנגולתא לפני רבי אלעזר הקפד ברבי ר' גרול ברודו ובפרק כסוי הדם נראה כי רבי אלעזר הקפד ברבי עם ר' חייא ובפרק רבי אליעזר דמילה עם ר' שאבא. ונראה שהוא מן האחרונים אע"פ שמביאו בפרקי ר' אליעזר כי כבר ידוע שאע"פ שהוא מכונה לרבי אליעזר האחרונים עשו פרקיו כמו הזהדר המכונה לרבי שמעון וכן נמצא ספר יצירה המכונה לאברהם אבינו כמו שכתב הראב"ע או הם שנים ונקרא ברבי פרקי כל הצלמים שהיה גרול ברודו והוא דרש בנויר מאשר חטא על הנפש. ויש נוסחאות בתהלת פירוש חמשה פרק ד' שהוכיז בדורות ברודו השני.

רבי אלעזר

בן דמא וכבר אמרנו שהוא בן אחותו של רבי ישמעאל ושמר בנשיבת נחש ומת בקדושה. ויש אומרים כי הוא מעשרה הרוגי מלכות ולא רבי יהודה בן תימא ושמא בנשיבת נחש הוא יהושע בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל ור' אלעזר בן דמא הרגוהו שהיה מניח תפילין ועודן בראש הרגוהו קדוש וטהור.

אנטיגנוס

איש שוכו שקבל משמעון הצדיק ובעבור דבריו שדיבר במשנה סרחו צרוק וביתוס תלמידיו הרשעים שיצא מהם המינות כמו שכבר זכרנו. ותלמידיו החסידים יוסף בן יועזר ויוסף בן יוחנן הוא נשיא והשני אב בר' הגר.

אנקלוס

בר אחתיה דטיטוס הוא תנא דבריתא בפ' המוכר פירורת תניא אנקלוס הגר אומר כרובים מעשה צעצועים והוא קיבל מרבי אליעזר ומר' יהושע ותרגם ה' חומשי תורה מפיחם ואינו מן המשנה. ובתוס' בפרק ה' דדמאי שהחמיר על עצמו כי מה שירש וחלק עם אחיו שהיו גוים הוליכו לים המלח. נשלם אות הא"ף:

אות הבית

בבא

בן בושא כבר פירשנו למעלה כי הוא תלמיד שמאי הזקן והוא בפ' הבקין שאמר כי הזרע אינו סולר מהאש ולובן ביצה סולר ומצאו כדבריו והיה חכם גדול וזקן. והמלך הורדוס כחל עיניו לל שסימא עיניו כשהרג לחכמים בתהלת מלכותו והוא נתן עצה להורדוס המלך שיבנה בית המקדש לכפרתו על שביבה אור העולם

העולם שהם החכמים יעסוק באור של עולם זה בית המקדש. ובסוף נריות במשנה
 שהיה מתנדב בבא בן בוטא בכל יום אשם תלוי חוץ מיום אחר יום הכפורים וזה
 נקרא אשם חסידים ונשבע המעון הזה וכו'. אע"פ שאין הלכה בן שיבא בגדבה וכן
 בנדרים סוף פרק רבי אליעזר שהיה דיין ועניו ועושה שלום:

בן בן בן הוא רבי יוחנן בן בג בג וכבר אמרתי כשנאמר דבריהם לפני רב
 והסכימו עליהם נכתבו כפי מה שהיה או שמן בן בג בג בן ונאי:

וכבר פירשנו כי שלח לרבי יהודה בן בתירא לנציבין נדאירא בספרי ובקדושין
 והרמ"ם ז"ל אמר שהוא מחבורת הלל ושמאי ושלא ראה חרבן הבי ואנכי לא ידעתי:
בן בתירא בפרק דתעניות בן בתירא הוא ד' יהושע בן בתיר' וקודם שנסמך
 נקרא בשמו ואינו רבי יהודה בן בתירא ומשום למד הרמ"ם ז"ל

כי בן בתירא סתם הוא רבי יהושע כאשר כתב בפרק ששי והוא חולק עם רבי יהושע
 בן חנניה בפרקא קמא דזבחים ושם נראה כי לעול' היו השבעי סנהדרין בזמן הנשיאי'
 אחר ההרבן שאמר בן עזאי מקובל אני מפי ע"ב וקנים ביום שהושיבו את רבי אלעזר
 בן עזריה בישיבה אבל יותר נראה זה בפרק דר"ה דגלתה סנהדרין עשר מסעו מלשכת
 הגזית להר הבית וכולי ולאושא בזמן רבי שמעון בן גמליאל אביו של רבי ולצפורי
 ולשבריה בזמן רבי וזה בהנחה הם הע' סנהדרין כי הל"ג שהם סנהדרין קטנה לא היו
 בלשכת הגזית כי אם בעזרה בהר הבית וכן כאשר ר' יוחנן רצה לסמוך השני תלמיד'
 ולא עלה בידו כי היו מורע עלי ואמר לעשותם מכלל השבעים וכן בשמואל עם רבי
 דכבר ידעת כי כל בני בתירא הם מורע הנשיאים שהיו בירושלים קודם הלל ושמאי
 ושם מהמתים שהחיה יוחנאל ואם כן באות הוזה לא יש בעצם אלא אחד והוא בבא
 בן בוטא כי השנים האחרים הם באות היורד:

אות הנימל

רבן גמליאל חוקן זה נכדו של הלל חוקן בנו של רבן שמעון בן הלל ובפרק
 ב' דערלה יועזר איש הבירה מתלמידי בית שמאי ושאל את

רבן גמליאל חוקן שהיה בשער המזרח וכן בפרק האחרון דיבמות נחמיה איש בירת
 דלי שהיה בנהרדע' היה מקובל מפי רבן גמליאל חוקן שמשויאין האשה על פי עד אחר
 וכן אמר רבי יהודה בן בבא ובסוף סוטה משמת רבן גמליאל חוקן בשל כבוד התורה
 והערך בערך בשל פירש בני אדם שמכבדין בעלי תורה אבל יש פירושו' שהיו בימות
 לומדי התורה בעמיד' ואחר שמת בא חולשה לעולם וקורין בישיבה. וכן נראה בפ'
 הקורא את המגלה מימות משה ועד ל'ג חוקן היו קורין בעמידה. ובנו היה דש"ב
 וראשון שנהרג מ' הרוגי מלכות ובנו של רש"ב רבן גמליאל דיבנ' שנשאר או כשחבר
 הבית ווח לבד נקרא חוקן אולי בעבור שהארץ ימים.

דיבנה זה היה נשיא אחר הרבן הבית אחר רבן יוחנן בן זנאי
 והוא בן בנו של ר'ג הזקן והוא ראה וקנו ורא' הבית כמו שנרא'
 בסוף יבמות שנזכר ממעשה שראה בזמן ר'ג זקנו ועוד בפ' כיצד צולין אמר רבי צדוק
 מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלה ופי' רש'י
 שם רבן גמליאל היה בבית שני כדאמרינן בגיטין שהיה ר' יהושע אחד מתלמידי ר'בי
 שהוציאו אותו במש' בשעת חרבין והוא בר פלוגתיה דרבן גמליא וכן תראה בקמא
 בפ' מרובה כי ר'ג זה שהוא בר פלוגתיה מר' איעזר ומר' יהושע כשסימא עין טבי עבדו
 פגע עם ר' יהושע ואמר לו בשמחה שסימא עינו ויצא לחירות ובעבור שר' יהושע היה
 אב בית דין בבית דין שלו לא יצא לחירות כי מודה בקנס פטור והתוספות בתחלת
 גדה אמר דשכס שפחתו של רבן גמליאל הוא רבן גמליאל הזקן ומיהו אין רגילות
 ר'ג סתם שיהיה הזקן אלא רבן גמליאל דיבנה ובברכות במשנה שקבל תנחומין על
 טבי שהיה כשר וכבר ידעת שהצילו ריב' מיד הקיסר כשנהרב הבית וכן כשהרש
 טורנוס רופוס ההיכל נגזר להריגה ובא ההגמון לבית המדרש ואמר בעל החושם
 מתבקש ונחבא רבן גמליאל ובא לו ההגמון בסתר ואמר ליה שיביאהו לע'הב א
 יצילחו ונשבע לו כן והרג ההגמון את עצמו בסתר ויצא' בת קול שמוזמן לחיי הע'הב
 ובסוף תעניות פרש'י בעל החושם בעל צורה כלומר גדול הדור ואני אומר בעבור
 שמיפה הפנים וכן מצאתי בערוך ור' אליעזר גיסו נשא אימא' שלום אחות רבן גמליא
 ומשום נפילת אפים שעשה ר' אליעזר כשבירכוהו מת רבן גמליאל זה קודם חביריו
 ר' ר' אליעזר ור' יהושע כראיתא בפרק הוהב ורצה ר' יהושע אחר מותו לבטל כל
 ההלכות שהיה כנגדו וקס' עלי' ר' יוחנן בן נורי ולא הניחו כדאיתא בפר' בכל מערבין
 והוא הנקרא ברבי רצה לומר גדול בתורה בפר' כל כתבי אמר רבי יוסי מעשה באבא
 חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל ברבי לשבריה ומצאו שהיה יושב על שלחנו של
 יוחנן הנזוף ובידו ספר איוב תרגום והוא קורא בו אמר ליה זכור אני בל'ג אבי אביך
 שהיה עומד על גב מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי
 שקע'הו בבניין פירש רש'י אבא חלפתא אביו של רבי יוסי חלפתא שמו רבן גמליא
 ברבי לא שהיה בנו של רבי אלא גדול בדורו רבן גמליאל אבי אביך הוא רבן גמליא
 הזקן ורבן גמליאל זה הוא אבי אביו של רבינו הקדוש ובכאן אני מאריך בזה המאמר
 כדי להסיר השיבושים בפ' הקורא המגלה ובמגלה אפילו י' קורין וי' מתרגמן פל'שי
 מתרגמן לא גרסין שאין תרגום לכתובים ואינו נראה כי בזמן הבית ראינו כי רבן
 גמליאל הזקן היה לו תרגום איוב וכן בפרק כל כתבי אמרו התוספות משמע שבימי
 התנאים כבר נעשה תרגום של כתובים וכן תניא בפרקא קמא דמגלה ובהלל אפילו
 י' קורין וי' מתרגמן מה שאין כן במגלה אע"פ שיונתן לא עשאו מכל מקום שוב נעשה
 בימי התנאים ודלא כאומרים דתרגום של כתובים רב יוסף עשאו וכן אני הכותב

אומר כי אפי' תרגום אנקלוס שהיה קרוב להרבין חבית קודם וזיה בימי עזרא בתחלת
 הבית כדאיתא בפרק ד' דנדרים ויקראו בספר תורת האלהים זה מקרא . מפורש וזה
 תרגום . ושום שכל אלו הפסוקים . ויבינו במקרא זה פסוק שעמים . ואמרי לה אלו
 המסורת . וכן בימא אומר כמו זה ואפילו בימי עזרא לא היה התחלתו אלא ששכחום
 וחזרו וייסדרום כמו בימי משה . ובפרק ב' דקידושין כתב רש"י ואונקלוס כשהוסיף לא
 מדעתו הוסיף שהרי מסיני ניתן אלא שנשתכח וחזר ויסרו כדאמרין ושום שכל זה
 תרגום . וכן בתחלת מסכת מגילה אומר כי יונתן בן עוזיאל מפי חגי זכריה ומלאכי
 ואונקלוס מפי ר' אליעזר ור' יהושע ושאלו בגמרא וכי הוא עשאו והלא בימי עזרא
 ומשה וכו' לא ששכחום וחזרו ויסדרום . כמו שאמרו שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות
 על הסדר ביבנה וכבר ידעת כי אנשי כנסת הגדולה תקנום וסדרום כדמפורש שם
 בגמרא . ומה שאומר בגמרא כדמתרגם רב יוסף על פסוק שתרגם יונתן בן עוזיאל
 שהוא ביום ההוא יגדל המספר בירושלם וכו' אינו רב יוסף אבל ר"ל כמו שאנחנו
 קודים למי שידע מקרא שהוא בעל פסוק או אם יודע תרגום אומרי' לו שהוא מהרגם
 בעבור שידע אותו בדקדוק והוא לא עשאו . כן רב יוסף היה יודעו בדקדוק לפי
 שהיה צריך לו כי היה סגי נהור וכתב רש"י בפרק כל כתבי כי תרגום נביאי . אמרו
 יונתן ולא כתבו כי לא ניתן ליכתב ודברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה .
 ובתחלת בבא קמא בתוספו נתנו הטעם הראשון שאמרת ברב יוסף שידע בדקדוק
 התרגום ולא בעבור סגי נהור כי כבר הותר משום עת לעשות ליי' . ואני אומר כי
 אף על פי שנכתבה המשנה היו האמוראים מוקדקים בזה כל מה שאיפשר שלא לומר
 ואפילו לכתוב מה שנאמר על פה . ר' יוחנן וריש לקיש וכל האמוראים והתרגום הוא
 על פה ותראה שהוא כן כי המחברים הביאו איך אנו אומרים הפסוקים של תורה
 בתפלה על פה שנראה שהוא אסור כל שנוכל לאומרם בכתב ותרצו הרבה תירוצים
 ואולי יונתן ואנקלוס פירשו יותר ממה שהתרגום היה קודם ולכן נקרא על שם אבל
 תרגום של כתובים שהיה קודם יונתן בן עוזיאל לא רצה השם יתברך שיפרש יותר
 עליו . וכבר אתה רואה כי בזמנו היה רבן גמליאל הזקן וכבר היה לו תרגום של איוב
 והמגלות אף על פי שהם מן הכתובים קבלה בידינו כי יונתן בן עוזיאל תרגם ואולי
 תרגם גם כן של איוב ומשלי כי החששא לא היה אלא שלא יפרש יותר בזמירות דוד
 שכן כתוב בספר רבי דוד אבודרהם בפירוש ובא לציון גואל זה לשונו ושמעתי בשם
 הרא"ש שאמר שעל תרגום פסוק ימלך השם לעולם יצאת בת קול ואמרה ליונתן בן
 עוזיאל מי הוא זה שמגלה סתרי תורה לבני אדם מפני שיש בו קץ משיח . אף על פי
 שרש"י פירש שהוא דניאל שיש בו קץ משיח . ואני ראיתי תרגום של כתובים חוץ
 מדניאל ועזרא ודברי הימים :

לענין שהיינו בו כי כבר ידעת ממה שאמרנו כי נעשה לו גם כשהיה

ונחזור

מורנסרופוס הרשע ההזבל. ובסוף מועד קמן כי רבי אליעזר ורבי יהושע היו במיתת רבן גמליאל הזקן והורו בכפיית המטה וגם כן היו במיתת רבן גמליאל דיבנר. בר פלוגתם ואחריו כמו שאמרנו ואם כן ראו מיתת הזקן ונכדו. וכבר ידעת כי מפני השלשה מחלוקיות שעשה עם רבי יהושע אף על פי שהיה אוהבו ונותן לו המעשרות נתנו הנשיאות לרבי אלעזר בן עזריה וכל כך חסידותו של רבן גמליאל והפץ בתורה שלא מנע עצמו מבית המדרש כמו שהוא בפירושו המשנה ואחר זה חזר לו הנשיאות ורבן גמליאל דורש שתי שבתות ורבי אלעזר שבת אחת. שבתו של מי היתה וכו'.

ודע כי כל הנשיאים היה מן הדין לנהוג בהם כבוד כמו מלך במיתתו כמו שאמרו בפי קמא דעבודה זרה וכן בפרק ו' דשבת בתוספתא כמו ששורפים על המלכים כן שורפין על הנשיאים ומעשה שמר רבן גמליאל הזקן ושרף עליו אנקלוס הגר מיטתו וכלי תשמישו בע' מנה צורי לל שהיה שווין כמו ע' מנה מעיר צור מכסף שכל מנה כ"ה שקלים של תורה. ויש מפרשים ע' מנה ע' פעמים מאה שהם אלפים דינרים מכסף צרוף והכל עולה לדעת אחת. וזה רבן גמליאל הזקן היה י"ח שנים קודם החרבן ואז מלך רבן שמעון בן גמליאל בנו ועם כל זה נהג רבן גמליאל הזקן קלות בעצמו והוציא אהרן בכלי פשתן וכן בירושלמי בצואתו של רבי אל תרבו עלי מאד תכריכין ותהא ארוני נקובה לארץ. וכן לשון הרמב"ם התכריכין של פשתן לבנים ולא היו דמיהם יקרים. ואסור לקבור בתכריכין של משי ובגדים מרוקמים אפילו לנשיא שבישראל שזו גסות הרוח והשתתה ומעשה גוים עד כאן:

רבן גמליאל הגדול בנו של ר' יהודה הנשיא הוא רבינו הקדוש וכבר הארכנו למעלה בו ובענותנותו והוא בנו הגדול ממלא מקומו ואחרון התנאים. וכל היכא דהני רב ספרא משום חד דבי רבי הוא רבן גמליאל בנן של רבי יהודה הנשיא:

גרדיום בעדייות שני גרדיום שבאו משער האשפות והעידו בשלשה. לוגין מים שאובים שפוסלין המקוה משם שמעיה ואבטליון וקבלו חכמים את דבריהם יותר מהלל ושמאי ואלו החכמים לא נתפרשו שמותם אבל בא להודיע כתר התורה על הכל שהם היו שוננים במקום הפחות שבירושלם שער האשפות והם מאומנות גרועה שהוא אורג שאין נותנין שררה ומלכות למי שורג אומנתו וכן כתב רש"י בפירקא קמא דשבת כדאיתא בקידושין אבל בסוף קידושין אינו מוכיר שם גרדי ואולי הוא גורס שם גרדיה ובתוספתא דעדיות אין לך אומנות ירודה אלא גרדי ולא הזכיר מלכות. והם הלכה כמותם בכל ישראל והוזכרו במשנה ואינם מהמנין. הנה נשלם אות הגימל בשלשה נשיאים משם אחד רבן גמליאל הזקן ורבן גמליאל נכדו דיבנה ורבן גמליאל בן נכדו של רבן גמליאל גיסו של רבי אליעזר והוא בן רבינו הקדוש:

אות הדלית

רבי דוסא בן הרבינס. שהאריך ימים רבים כל זמן בית שני עד זמן רבן גמליאל ור' עקיבא אחר החרבן. ובפירקא קמא דיבמות הנייר על מדוכה זו ישב חגי הנביא וכחו עיניו וזה דעת הרמב"ם ול' אבל בפרק הוורק גט אמר רבי יהודה בר אלעאי דורות ראשונים בית שמאי ודורות האחרונים ר' דוסא שאמר השבויה אוכלת בתרומה וכן הוא בפר' שלישי דעדויות כי זה אמר ר' דוסא בן הרבינס ואם היה קודם בית שמאי כיצד הוא אחרון ועוד שאמר ביבמות שהיה לו אח בכור ששן מתלמידי בית שמאי ומן הנמנע נראה שיהיה לו אח גם כן מת' שנה. ואולי מה שהעיר כי על מדוכה זו ישב חגי הנביא היה קבלה בידו או האריך ימים חגי הנביא כמו מאתים שנה וכן רבי דוסא האריך ימים גם כן שהיה זקן מאד. ושם אחיו היו: יונתן בכור ששן רוצה לומר הרוף מתלמידי בית שמאי ורבי דוסא היה בעדות החדש בענין ר' יהושע עם רבן גמליאל:

דוסתאי איש כפר דמאי ויש גירסא איש כפר יתמא והוא מתלמידי שמאי והוא בומנו כדאיתא בפרק שני דערלה:

דוסתאי ברבי ינאי הוא תלמיד ר' מאיר ששן אומר באבות משום ר' מאיר ובסוף פרקא קמא דגיטין הוא חבר לר' יוסי בן כפר ור' יוסי זה היה בזמן רבי חנניה בן אחי ר' יהושע כדאיתא בסוף ברכות וכן הוא בפרק חמשי דעירובין ובסוף פרק המפלת דרש מפני מה האיש מחזר על האשה וכו' ואם כן אינו זה ר' ינאי רבו של ר' יוחנן אחר רבי ביון שבנו ר' דוסתאי הוא תנא ובפרק חמשי דעירובין יש לו הלכה. ובפרקא קמא דקידושין איסר האיטלקי ר' דוסתאי ברבי ינאי ור' אושעיא שיערו וכו'. ובסוף פרקא קמא דגיטין שהלכו לנהדעא הוא ורבי יוסי בן כפר אצל רבי אחאי בר יאשיה ובילמדנו בפרש' וישב יעקב כי סנהריב שלח לכותיים לשומרון לרבי דוסתאי בר ינאי ללמדם תורה. ולא תחשוב כי הוא ר' דוסתאי זה תלמיד רבי מאיר כי יש אלף שנים ביניהם. ובבריתא דרבי דוסתאי ברבי יהודה משום ר' שמעון וכן אבא יוסי בן דוסתאי בפרק ארבע מיתות בסנהדרין ובפ' אין דורשין אמר ר' משום אבא יוסי בן דוסתאי ואולי הוא בנו:

אות ההא בן ההא אומר שמעתי שהוא עצמו בן בג בג כי הוא כחשבונו ר"ל כי בג הוא חמשה כמנין הא חמשה חמשה הא הא. וכבר פירשנו שהוא רבי יוחנן בן בג בג שהיה בזמן הלל אבל הרמב"ם ול' מנאם לשנים ונראה שהיו בזמן אחד שעל משנת בן בג בג הביא בן ההא וכן יש אמורא שנקרא כן אמר ליה בר היהי להלל. אמר ליה אליהו לבר היהי. אג' אולי הוא תנא שהיה בזמן הלל בפירקא קמא דחגיגה:

ומימות משה ועד הלל תר סרדי משנה ומהלל ואילך תקנו ששה סרדים.

ר הורקנוס

יהיה זה בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס בסנהדרין וגם אביו אביו ואביו חכמים גדולים כמו שאמרנו. ובפרק חבית אמרו

מעשה כהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו. וכן בתוספתא בפרק ה' דשבת והוא במשנה בסוף מצות הליצ' וכשנגיע בעה' לר' יהושע בן הורקנוס שם נפרש:

באות הואו

לא יש חכם אלא בביתא וורדימוס בנו של ר' יוסי והוא רבי מנחם ברבי יוסי ונקרא בן שדומין פניו לוורד יפה בפרק כל כתבי.

הגה ש"פ לקמן באגרת רב שריא גאון ז"ל מביא מאמר מסכת גטין אמר רבה ברבי רדבא ואיתימא ר' הלל בריה דר' ואלס מימו' משה כו' הרי יש עוד חכם באות וי"ו:

אות הזין זכריה

בן קבוטל הכהן. וכיומא שהיה קורא לביל יום הכפורים כדניאל לפני כהן גדול זהו:

קרוב להרבן ורב קורא קבוטל ולא בלא וכן בנו חכם גדול. ובפרק יוצא דופן אומר משום רבי אליעזר ובסוף ברכות ששלחו אותו ור' יוסי בן כיפר הכהן אחר ר' חנינא בן אחי רבי יהושע שהיה מעבר שנים בח"ל וכבר ירעת חכמתו של ר' חנינה למעלה. צדק צדק תרדוף אחר ר' חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה והוא בן השיב להם שלא חנינא כמותו בארץ ישראל כשיצא. ואע"פ אלו חכמים גדולים ל"ל בן בנו של רבי זכריה ורבי יוסי בן כפר ואמר להם שהם בני כהנים גדולים וחכמים. ובפרק המפלת כי בזמן רבן גמליאל ורבי יהושע דודו היה זקן רבי חנינא בן אחיו והיה לו לר' חנינא בן נשוי הורה אז הוראות:

רבי זכריה בן הקצב הכהן

ונראה שהיה בשעת החרבן בפ"ב דכתובות אמר רבי זכריה בן הקצב חמעון הזה לא זזה

ידה מתוך ידי משעה שנכנסו הגוים לירושלים עד שיצאנו. אמרו לו אין אדם מעיד על עצמו וכו'. ורב צמח גאון פירש בעבור שראה החרבן נשבע חמעון הזה מלשון מעון אתה וכו'. ואין זה אמת כי בבא בן בוטא בסוף כריתות נשבע כן וכן רבן גמליאל בתחלת כריתות וזה מנהג בישראל. ונראה שהוא חבירו של ר' יוסי הכהן ששניהם העידו. ובפ"ה מסוטה אמר רבי יהושע כך היה דורש ר' זכריה בן הקצב ונטמאה ב' פעמים אחד לבעל ואחד לבעל אסורה. וכבר תמתי למה לא הביא הרב ב' כהנים אלו שני בני היצחק ושבת למי ששמו זכרון לטוב. ולא תחשוב שהמעידים שם בעדייות בלם היו שם ביום שמינו את רבי אליעזר בן עזריה שהרי העיד יוסי בן יעזר והיה יותר משלש מאות שנה קודם זה וכן עקביה בן מהללאל קודם חרבן חבית השם יבנת אותה במחרה בימינו:

ספר יוחסין

בן זכאי

במשנה הוא רבן יוחנן בן זכאי וכבר הארכנו בו שהוא כהן וכשהיה
 תלמיד לפני רבו הלל נקרא כן. וגם אחר מותו בפרק במה מדליקין
 אמרו לרבי שמעון כאן קצץ בן זכאי תרמוסי תרומה. ובברייתא פרק בני העיר שאלו
 תלמידיו את רבי זכאי במה הארכת ימים נראה שהוא אביו של רבן יוחנן וכן האריך
 ימים בנו רבן יוחנן שזויה לך שנה. כמו רבי יהושע בן קרחה שהאריך ימים כמו רבי
 עקיבא אביו שזוכה האב בטבע שנותיו לבנו הצדיק:

בן זומא

הוא רבי שמעון בן זומא דהדרשן שנכנס לפרדס ובעבור שהפרדס
 יש בו אילנות אמרו לאלישע אחר ששעה וקצץ בנטיעתו. וזה נפגע
 ר"ל שנכנס בחכמת האלהות יותר מחוקן ויצא מדעתו. והוא אמר האיסור של סירוס
 בוכר אפי' בכלב. וכן בענין בתולה שעברה וכו'. והוא ראה אכלוסא ונתן שבת
 לשם יתברך וכבר אמרנו כי כל עוד שלא נסמכו והיו בחורים קורים אותם על שם
 אביהם כמו בן בתירה שלא נסמך ואחר שנסמך הוא רבי יהושע בן בתירה כדאיתא
 בפרקא קמא דתעניות.

אות החית

חוני

המעגל כבר פרשנו למעלה חכמתו וחסידותו ובערך מ"ס קבא מגלונאה
 פירש רב צמח גאון עיר ששמה מג'לו והיא ששרוי בה חוני המעגל זכרו
 לטוב. ובפרק ג' דתעניות שהיה בזמן שמעון בן שטח וכן שם השינה שהיה לו של ע'
 שנה בשנותיו של אדם וגלות בבל: ולמעלה הארכתי בזה אם הוא אפשר. ושם אומר
 שהיה חכם גדול בתורה וכן משפחתו בן בנו אבא חלקיה וכן בתו חגן הנחבא כלם
 מלומדין בנסיים וחכמים בבית שני:

חנמאל

המצרי כהן גדול בבי' שני שעשה פרה אדומה בפרק ג' מפרח וכבר
 דברנו בו בכהנים ובזמנו שהוא קודם ישמעאל בן פאבי.

חנן בן

אבשלום ואדמון שני דייני גזרות בזמן הבית חכמים גדולי וריב' אמר
 דואה אני דברי אדמון וכו' בסוף כתובות וחנן המצרי חבריו דיון.

רבי חנינא

בן דוסא המלומד בניסים שבכל יום יצא בת קול כל העולם
 ניוון בשביל חנינא בני חנינא בני די לו בקב של חרובין מע' ש'
 לע"ש. וכל העולם ניוון בזכותם והם לא היו נוונין בזכותם כמו רבי חייא שפסק
 עיפוש מן העולם ורוחות רעות ובפשתנו היה תולעת עש כדאיתא בפרק כסוי הדס
 וכבר שאל רבי חנינא מוזן ונתנו לו דגל של זהב ולא רצתה אשתו שהיתה מלומדת
 בנסיים כמוהו ולכל זה יש סודות עליונות בחכמת האלהות ורוב אלו העניינים בפרק
 סדר תעניות וכן בכרכות מתפלל על החולים ושהרג הערור שנפתח מעיין מתחרטנו

כדאיתא בפרק אין עומדין בירושלמי ובערוך בערך חברבר בארובה. וכן בתחלת מדרש חזית מאמר מופלא לרבי חנינא בן רושא והוא למד תורה עם רבו כדאיתא בכרכות וראה גם כן החרבן והיה בימי רבן גמליאל:

ר חניניה

סגן הכהנים אמרו שנהרג בלה לסיון עם רבן שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל וכבר פירשתי אותו בכהני'. וסגן ר' משנה הלך ואת כהני המשנה תרגום סגן כהניא וזה למעלה לכהן גדול כמו שני למלך אשר צבאו וזה כתב הרמבם. ובפ"ב דסנהדרין סגן היינו ממונה וכן בפר' אמר להם הסמונה פלשי חסגן. ונראה מדברי הרמבם שזה אינו ממונה לשמש תחת כהן גדול אלא שהוא מעלה ונראה כדבריו כי בערב יום הכפורים מתקנין כהן אחר שאם יארע פסול בלג ישמש זה תחתיו ואם היה חסגן מוכן לשמש תחת כהן גדול למה מתקנין כהן גדול אחר בערב יום הכפורים. אבל בסוף תעניות פרשי סגן כהן ממונה תחת כג' משמש תחתיו אם יארע בו פסול ואינו נראה זה מדברי הרמבם ז"ל בספר עבודה. ואולי משום מעלה היו מתקנין לו כהן גדול אחר. ובירושלמי ה' דברים בסגן. הסגן בימינו. השנית אומר ללג הגבה ירך. ג' בתמיד אחוה הסגן בימינו והעלהו. ד' הניף חסגן בסדרין. ה' לא היה מתמנה ככהונה גדולה עד שנעשה סגן. וסברת רש' היא דברי הראש ז"ל כי בשאלות בלל י"ג כתב סגן הוא הממונה לשמש תחת כג' כשיארע לו שומאה כדאמרו בניו פ' כהן גדול. ולענין שומא סגן ערוף דתניא אמר ר' חנינא למה תקנו סגן ללג שאם אוהע לו קרי נכנס ומשמש תחתיו ואמרינן בהוריות דסגן משמש בח' כגדים וקרי ליה התם משוח שעבר. ואם נפשך לומר דמשמש דוקא היכא דאירע פיסול בלג ונכנס ושמש תחתיו משום דמעלין בקדש ולא מורידין כדמוכח התם. ואם כן נרב שהיה סגן כיון שלא נכנס לשמש תחת אהרן כיוצא אמר ר' לוי מעיל היו חסרין הלא מעיל מכנדי כג'. דעור תינח נרב אביהוא מה איכא למימר אלא כיון שהקשירו לפני לפנים וזה אינו כי אם ללג אמר לוי דרך אגדה כי עברו על ונשמע קולו בבאו אל הקדש שלא במעיל דרך סמך. והוא ובני רבי שמעון בן חסגן היו גם כן אחר החרבן כי בפרקא קמא דיומא הוא ר' חנינא חולק עם ר' מאיר ור' יוסי ובסוף פרקא קמא דיומא כי דארי אש על המזבח רבוץ ככלב אבל לא היה מסייע באש כי בשל כחה שחסרוה דברים בבית שני ובבית ראשון היה באריה. וגם אביו של ר' חניניה סגן הכהנים היה חכם שהבוא הלכה משמו בפרק ט' מזהבחים וכן הלכה:

חניניה

בן חזקיה בן גרון. כבר פירשנו דבריו למעלה שהיה בזמן הבית ופירש ספר יחזקאל וכתב מגלת תענית ובביתו בית שמאי ובית הלל גזרו ו' ח' דברים כדאיתא בפרקא קמא דשבת והיה לו בן חכם שמורבי אלעזר בן חניניה כדאיתא בסיפרי פרשת כי תצא בסוף וזה זכור לטוב. וכן יהושע בן גמלא שגשאו למרתא בת ביתוס שהיתה אלמנה נעשירה:

גדולה וקודם שנשאה נתן לינאי מלכא חרקבא דינירי רוצה לומר ג' קבין כי תרקבא
 הוא שם מורכב תרי וקב שהם ג' שהוא חצי סאה דינירי מג' באיפה כדאיחא בפירקא
 קמא דכריתות בענין בני יונה אמר רבן גמליאל לא הלון עד שיהיה בנינין ובכתרא
 בפרק גט פשוט ואלו המעות נתנה כרי שיעשה לבעלה כג' וכן היה. ונשאה ועשרה
 טובות לישראל שתקן מלמדי תינוקות בפירקא קמא דכתרא וחכור לשוב וכן במשנה
 בפ' אמר להם הממונה הגורלות שהיו של עץ או של אשכנז (מין עץ שקורין בוסו)
 ועשאן של זהב ומוזכרין אותו לשיבח:

ר' חנינא

בן גמליאל. הוא בן רבן גמליאל דיבנה ובסוף מועד קטן שהיה
 אומר שמועה ואגדה בבית האבל ובפרקא קמא דגיטין שהטיל
 אימה יתירה על בני ביתו ובקשו עכריו להאכילו אבר מן החי אלא שלצדיקים אין
 הק"ה מביא תקלה על ידם לאכול דבר שאסור לכל כי זה דבר מגונה כמו שאמרו
 התוספות אבל בענין אחר מצינו לא יאונה לצדיק כל און. און בגימטריא אוכל.
 ובתוספתא ר' יהודה בן רבן גמליאל משום ר' חנינא בן גמליאל ונראה שהוא אחיו וזה
 היה חכם גדול ובסיפרא וכן בתוספתא בפ' ראשון דיומא והכח הגדול מאחיו פנחס
 איש הבירה עלה גורלו להיות כהן גדול והלכו אחריו גזברין ואמרו כלוין ומצאוהו
 חוצב באבנים ומלאו את המחצב דיניו זהב. אמר ר' חנינא בן גמליאל וכי סתת היה
 והלא חתננו היה אלא חורש כענין שנו"ב צמדים לפניו והוא ליב. והיה נראה לי
 אם כן שהיה בזמן הבית רוצה לומר רבי חנינא ושהאריך ימים שנס ראינו שהיה בזמן
 ר' שמעון ור' מאיר ובפ' האומר בקידושין חולק עם ר' מאיר. אבל אדר זה מצא חי בפ'
 קמא דנידה והוא קשיש מיניה טובא פלשי דהא ר' אליעזר היה בימי רבן גמליאל בנו
 של רשב"ג שנהרג בהרוגי מלכות ובעל אהותו היה כדאמרינן בהוהב ורבי חנינא בנו
 של זה רבן גמליאל היה והקשו החוספן והוא קשיש מיניה טובא ר' אליעזר כר' חנינא
 פירש רש"י שר' חנינא בנו של רבן גמליאל דיבנה וכן נראה דבפרק המפלת אמר רבי
 חנינא בן גמליאל נראין דברי ר'ט בבהמה וחיה. ואת והא בתורת כהנים גבי פנחס איש
 הסתת שעלה גורלו להיות כהן גדול וכו' ואמר ר' חנינא בן גמליאל והלא חתננו היה
 הל' ואי רבן גמליאל דיבנה אביו היאך היה לו הת' כג' והלא היה אחר החרבין ויל' דלאו
 חתננו ממש קאמר אלא חתן אבותיו וכן משמע דלא אמר חתני אלא חתננו היה ע"כ:

ר' חלפתא

איש כפר חנניה בסוף פ' השוכר הפועלים חניא אבא חלפתא איש
 כפר חנניה אומר משום ר'ט כי כפר חנניה היא כפר כנה כפי
 הנראה בפ'ט דשביעית כי שם תחלת גליל תחתון. ונראה שהוא תלמיד ר' מאיר והוא
 נזכר כפ'ג דאבות. אבל אבא חלפתא חבר ר' חנניה בן הרדיון שהוא אביו של ר' יוסי
 חבר ר' מאיר לא הוזכר במשנה כי אם כפ'כ דתעניות הוא ור' חנניה בן הרדיון הברור
 על מעשה שעבר אחד לפני יהתיבה וכו' כדאי' במשנה. ואביו של ר' יוסי היה בצפורי

היה בזמן הבית שראה ללג הזקן כדאיתא בפ' כל כתבי כמו שכתוב למעלה בלג והיה גם כן אחר החרבן בזמן ר'ג דיבנה זקנו של רבי ור' חלפתא אביו של ר' יוסי למד לפני ר' יוחנן בן נורי או ר' יוחנן בן נורי לפניו אשר היה בזמן ר'ג ור' יהושע בקדוש החדש ובוה יש ספק בתלמוד מי למד לפניו וכן ראינו ביר' אלעזר בר' צדוק שהוא קרמון ואומר משום רבי מאיר :

ר' חלפתא

אביו של ר' יוסי שהיה בבנין הבית אחר החרבן ורבי חנניה בן תרדיון חבירו בפ'ב דתעניות במשנה ובגמרא גם כן. ואומ' שהיה בציפורי וכן בסוף ראש השנה ר' חלפתא בציפורי ור' חנניה בן תרדיון בסיכני לאפוקי מי שפירש באבות כי ר' חלפתא איש כפר חנניה הוא אביו של ר' יוסי כי הוא טעות כי אביו היה בזמן הבית כמו שאומ' בפ' כל כתבי. ואיש כפר חנניה ברור הד' אחר החרבן תלמיד ר' מאיר ועוד שזה איש צפורי והאחר איש כפר חנניה ור' חלפתא אביו של רבי יוסי בציפורי בפ'ב דתעניות. וכן פ'שי אביו של ר' יוסי בציפורי ורבי חנניה בן תרדיון בסיכני. ואם כן הם שנים ואף כי הרמב"ם שכח זה ולא הזכיר אלא אחד. ובפ' ד' אלעזר דאורג תניא ר' שמעון בן אלעזר משם ר' חלפתא בר' אגרא שאמר משום ר' יוחנן בן נורי ואולי הוא אביו של ר' יוסי כי למעלה אמרנו שלמד ר' יוחנן בן נורי. ובתוספתא בפ' דכלאים ר'שבג' אומר משום ר' יהודה בן אגרא איש כפר עכו אבל בפ' הורועד' יהודה בן אגרא משום ר' מאיר. ואולי הם אחים תלמידיו ר' מאיר וזה נקרא גם כן אבא חלפתא הקדמון אביו של ר' יוסי סתם ומר' שמעון בן חלפתא ובני בנו ר' יוסי הארזים בישד'א שזכרנו למעלה וחביריו של אבא חלפתא אביו של ר' יוסי אלעזר בן מתאיא וחנניה בן חכינאי והוא נקרא גם כן אבא חלפתא בפרק זאלו נאמרין :

ר' חנניה

בן תרדיון כבר דברנו בו למעלה שהוא מעשרה הרוגי מלכות בזמן שנכבשה ביתר אחר שנהרג ר' עקיבא. ובתו ברוריה אשת ר' מאיר ונראה שהיה לר' מאיר אשה אחר' קודם שאומר ר' יהושע בן גרון בן חמיו של ר' מאיר וכשמת ר' יוסי בן קסמא תפסו אותו שהיה מקהילקהילות ברבי לתורה כמו ר' עקיבא ותפשו עמו ר' אלעזר בן פרשא וניצול שעסק בתורה ובגמלו חסדים ור' חנינא בתורה לחוד ואע"פ שהוא היה גזבר ממונה על הצדקה ונתחלפו לו מעות פורים בצדקה ונתן משלו עם כל זה כרבעו ליה לא עבר. וכבר הזכרנו בו ורוב עניניו בפרקא קמא דעבודה זרה וכן מאשתו ומבתו :

ר' חוצפית

התורגמן בסוף מס' שביעית כבר דברנו בו למעלה כי הוא בזמן ר'ג ור' יהושע. שהיה תורגמן ר'ל מפרש לעם מה שהיה אומ' לו הנשיא והוא מעשרה הרוגי מלכות בסוף חולין אע"פ שיש נוסחא שם לשון ר' יהודה הנחתום שראה אלישע אחר באשפה והוא תורגמן בשמינו לרבי אלעזר בן עזריה :

ר' חנניה בן חכינאי כבר דברנו בו למעלה והלך ללמוד תורה מיד אחר שנשא

ונתעבב שם י"ב שנים בפרק אע"פ והוא מתלמידי רבי עקיבא וחבירו של רבי שמעון
 בן יוחאי ובפרק ה' הכלאים רבי אליעזר בן עקיבא אומר משום ר' חנניה בן חכנאי והוא
 הרצה דבריו לפני רבי עקיבא בהגיגה ובזמן חופתו של רבי שמעון הלך אלמוד ובפרק
 בא סימן בנדה אמר רבי שמעון מצאני חנניה בן חכנאי בצידון ואמר לי כשתגיע לר'
 עקיבא וכו'. והוא מד' חכמי יבנה לל' בן עזאי ובן זומא. ואלעזר בן מתאי ור' חנניא
 בן חכנאי. וכן הוא מהמשה הרנין לפני חכמים וכן הוא מצויע עם רבי זוסי הגלילי
 בסנהדרין פרק ד' מיתות וכן בסיפרא.

חנניה

איש אונו בפר' האומר בגיטין כי העלה הלכה מבית האסורין והולק
 עם רבי מאיר ועם רבי יוסי והוא מהמשה הרנין לפני חכמים בפרק
 ב' ממעשר שני ובמקומות אחרים והם בן עזאי ובן זומא ובן ננס והנן וחנני איש אונו.
 אבל בפרקא קמא דסנהדרין גרים שמעון התימני וחנן המצרי וחנניא בן חכנאי ולא
 איש אונו ולא בן ננס. ובן עזאי ובן זומא.

ר' חנניא

בן אנטיגנוס הכהן בתוספתא אומר אמר חנינ' בן אנטיגנוס מכיר
 הייתי המכים בחלל ובבכורות בפרק ע"ד כמה כי רבי יהודה ורבי
 זוסי איסתפקא להרמילתא בשהרות שדרו רבנן לגבי בנו של רבי חנינא בן אנטיגנוס
 אמרו ליה ליעיין מד' ביה אשכחיה דיתבי זקא מנשר מהרות. אותיב רבנן כרדי ירה
 גביהו וקאי איהו לעיוני ביה אתאן אמרו ליה לרבי יהודה אמר להו אבוי של זה ביוה
 תלמידי חכמים ואף הוא מבזה תלמידי חכמים אמר ליה רבי זוסי כבוד זקן יהא מונח
 במקומו אלא מיום שנחרב בית המקדש נהגו כהנים סלסול בעצמם שאין מוסרין לכל
 אדם פלשי ביוה אנב דיתחיה קאמר ולא היא כבוד זקן האב והבן סלסול מעלה ורבי
 חנינ' בן אנטיגנוס כהן היה ונראה בתלמוד ובסיפרא שהוא בזמן ר' עקיבא ור' שמעון
 גם אמר במסכת נדה בפרק המפלת נראין דבריו רבי מאיר.

ר' חנניה

בן עקיבא נחשאה אחרניא בן עקיבא בתלת ערכין ובפ"ח דכתובות הוא
 ור' יהודה לפני ר'ג וכן בברייתא בפ' י"ד דיבמות ובשבת בפ' אין שומעין
 עם ר' ור' יהודה וכסף מועד קטן כשמת בנו של ר' יהודה הוא היה ר' תורגמן לפני ר'
 בן עקיבא הוא בסוף מסכת מכות ושם מאמרו הנפלא שרצה הקב"ה
 לזכות את ישראל וכבר פירשו כל החכמי' מאמרו המופלא כי הוא דומה
 למה שאומר ר' יוסי בן קיסמא לר' חנניא בן חרדיון כי בשביל מצוה אחת לשמה זוכת
 לחיי הע' ה"ב גם הביאו זה המאמר בס' מסכת אבות אבל אינו מקומו כמו שאמר
 הרמב"ם ז"ל אלא במסכת מכות והובא מאמרו בסוף אבות כי אין אומרים קדיש על
 המשנה כי אם על ההגדה כדאמר ינן אמון יהא שמירה רבא דאגדתא וכן כתב שם
 הרמב"ם וכן מנהג כל ישראל אבל עדיון לא בא לירי באי זמן הוא רבג' מקומו בתוספתא
 חנניה בן עקשיא זה על דבריו עקיבא גם מצינו בכריתות ג' ה"ם גדולים הא' שאמרנו
 למעלה ר' חנניה בנו של ר' זוסי הגלילי בפרק המשי דחולין וחנניה בן אחיר' יהושע

בן חנניה שיצא חיצה לארץ לבבל ולנהר פקוד ועבר שנים והיו עמו ר' יצחק ור' נתן
 ושלח לו רבן גמליאל אגרות שלא יעבר השנה חוצה לארץ בירושלמי. וכן חנניה בן
 אחיר' יהודה כפ' אמר להם הממונה ובפ' המפלת בנדה כי הורה הלכה חנניה בן אחי
 ר' יהושע ובא ר' יוסי הגלילי וספר לרג' ושלח ר'ג' לר' יהושע הבא בן אחיר' וכו' ונתגלגל
 הדבר בדרך על ירי בלת ר' חנינא כי משם ר' יהושע אמרה ושלח לו ר' יהושע לרג' מפי
 הורה חנניה אמר אביו שמע מינה צורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא דכי
 מדכרו ליה מדכר שאמר המפלת כמין נחש אמו טמאה הואיל ועניו דומות לשל אדם
 עגלות:

אות הטית רטרפון הכהן העשיר רבו של ר' יוסי הגלילי
 וכמו כן לר' עקיבא אבל ביבמורת פרק
 האשה וכן בפ' הכותב פסק כר' עקיבא שהוא חבר לר' טרפון וכן הרמב"ם ז"ל ובפר' קמא
 דבכורות ר' יהודה נשיאה הוה ליה פטר חמור שדריה קמיה דר' טרפון ואני תמיה מזה
 כי יום שמת ר' עקיבא גולד רבי ור' טרפון קרמון מר' עקיבא שהיה כמו רבן שיחורה
 שנים רבות ועוד בפ' ר' ממסכת שמחות כשמת ר' שמעון בן יהוצרק באו ושאלו לרבי
 טרפון וזה היה רבו של ר' יוחנן וכבר הארכנו בו בכהנים ובפ' עד כמה בבכורות הלכה
 חמורך טרפון פרשי הפסרת חמורך שיתננו לבעל הפרה בשביל הפרה ובתוספו בסוף
 חגיגה שהיה אוכל תרומה ובפרקא קמא דיבמות פל' שי כי היה מבית שמאי וראיית
 לדברי רש"י כי בפרק קמא דברכות הטה לקרות כדברי בית שמאי:

אות הוד בזה האות ובאות הש"ן רוב שמות החכמים והסמך
 להנחיל אוהבי י"ש אר"ש לירב וכן ר' הוא מניין
 העולמות שירושין הצדיקים כדאימא בסוף מסכת עוקצין שאמרו ריב"ל ואע"פ שהוא
 אמורא הביאו שם מאמרו המתוק ואולי כי אמרו לפני רבי וכתבו בשמו כי ר' יהושע

בן לוי גדול מדבי יוחנן ורבי יוחנן קרא לפני רבי:
 חכבלי. בפרק השוכר את הפועלים תלמיד רבי מאיר:
 בן פרחיה הנשיא אשר ברח לאלכסנדריא של מצרים רבו של רבי
 שמעון בן שטח וכבר הארכנו בו למעלה ושהיה בזמן החשמונים:
 בן חנניה אשרי יולדתו וכבר אמרנו משם הירושלמי דיבמות פרק
 ראשון שאמו כשהיתה מעוברת היתה הולכת לכ"ד מדרשות
 שיתפללו על העובר שיהיה חכם וזהו אשרי יולדתו והוא תלמיד ריב"ז ואב"ד של ר'ג'
 הנשיא והוא לוי ומשורר במקדש כבר זכרנו כל זה. ובתחלת נדה כי אחר פטירת ר'
 אליעזר קיים דברי ר' אליעזר וכן אמר בסוף גיטין אין משיבין הארי אחרי מותו לרבי
 אליעזר ובסוף חגיגה שאמר כושנו מדברייכם ב"ש וכו' ונשחטח על קברי ב"ש ואמר
 נענתו לכם עצמות ב"ש ואמרו שכל ימיו הושחרו פניו מפני תעניותיו:
 ר' יהושע

ר יהושע

בן הורקנוס אולי הוא אחיו הקטן של רבי אליעזר בן הורקנוס כי הוא היה ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה ואז ביום ההוא היה רבי אליעזר בלוד והיה לפני רבי יהושע בפרק ה' דטוטה הוא ורבי עקיבא וקרא רבי יהושע לרבי יהושע בן הורקנוס תלמיד תלמידו של ריב' לר' עקיבא מפני כבודו קראו תלמיד ריב' אף על פי שהיה תלמיד תלמידו כמו זה.

רבי יהושע

בן קרחא הקרה רבו של רבי והוא בן רבי עקיבא שהאריך ימים כפל שנותיו של רבי שהאריך ימים כמו רבי עקיבא והיה יושב עם רשבג אביו של רבי וכבר פירשנו דבריו למעלה בדורות ובפרק שואל התוספות משם לת מאריבין בראיות חזקות דלא הוה רבי עקיבא אביו אלא איניש אחרניא היה שמו קרחא וקרחא הוא שם אדם כמו קרח ונולד הרבה קודם רבי יהושע בנו של ר' עקיבא וכן נראה דהו' לו לומר בן קרח שם תאר אבל רש"י ורשב"ם ובעל הערוך אמרו שהוא בן רבי עקיבא ובברייתא רבי יהודה בן קרחא;

רבי יהושע

בן מתיא בומן רבי ישמעאל והוא פירש ג' דברים לפני רבי ישמעאל ואם בן הוא בומן שמינו לר' אלעזר בן עזריה והם ג' אחים תנאים רבי אלעזר בן מתיא מד' חכמי יבנה ורבי יוחנן בן מתיא בפרק השוכר; בן בתירה והוא בן בתירה סתם והם ג' בני בתירה וכולם בעדויות והם ממשפחת הנשיאים שהיו בומן הלל וכלם ראו הבית ואחר הבית והוא בפרק יב בשבת;

רבי יהושע

בן לוי הוא מהאמוראי' וכן כתב רש"י בפרק כל היד אבל הרב מנאו עם התנאים והוא בסוף המשנה וגם הוא כפרק שנו חכמים שהוא מחובר מברייתות ואעפ"י כי רצוני בע"ה לדבר בו באמוראי' נאמר בכאן דבר מה כי הוא היה חכם גדול וחסיד ובסוף פ' המדיד המעשה שנכנס לגן עדן בחיים ושלא היה נשבע וחרור והוא בארץ ישראל עם בר קפרא וגם היה לפני רבי והיה לוי בראמרינן בחולין בפרק הזרוע כי ד' מאשה בר בריה דריב"ל לוי הוא והוא איש גדול בהגדות והלכה כמותו אפי' עם רבי יוחנן ועוד אאריך בזה. ובפרק הגולין בעבור איש אחד שאכלו אריה ג' פרסאות ממקומו של רי"ל שלא הגין וזכרנו עליו לא דבר אליהו עמו ג' ימים;

ר יהודה

בן בתירה שהיה בניצובין בבבל ושהיה בומן הבריית' ואחר הדרבין ככר הארכנו בו בשוב; ובפרק ד' מיתות בירושלמי שהתפללו ר' אליעזר ורבי יהושע כן חנניה על איש א' שיוליד חנה למיקמה לרבי יהודה בן בתירה אמרו אלוי לא עלינו אלא להעמיד את הצדיק הזה דינו ובפרק ש' דנגעים הרצה דברים ודן לפני רבי אליעזר ואמר לרבי יהודה בן בתירה חכם גדול אתה וכן בפרק א' יא. והרמב"ן ז"ל בתורת האדם נסתפק אם רבי יהודה בן בתירה הוא רבי יהודה בן תימא בעבור

בעבור שאמרו דבר אחד ולא נהירא לי כי הירושלמי לפעמים לוקח תנא אחד שלא לקח הכבלי כמו מעשה ברבי יוסי הכהן שמתח אשתו וכו'. ובירושלמי אומר רבי טרפון כאשר כתוב בספר המצות. וכן בפר' מי שהיה טמא או בדרך רחוקה המשנה זכר ר' יוסי שהוא בן חלפתא והכרייתא שם וזכר ר' יוסי הגלילי כי שניהם בדעת אחד וכן במוספתא דפסחים בפרק ח' זכר ר' יוסי ור' יוסי הגלילי בדעת אחת. ואולי מכאן כמו זה טעה בעל דורות עולם כי אמר כי ר' יוסי הכהן תלמיד ריב' הוא ר' יוסי הגלילי וכן ר' יוסי סתם בן חלפתא מצפורי הוא בגליל אבל ר' יוסי הגלילי לא רבי יוסי הכהן ולא רבי יוסי סתם:

יהודה בן

טבאי. חבירו של שמעון בן שטח מהווגות ואם הוא אב בית דין אונשיא היה ספק והיה חסיד גדול כבר דברנו בו למעלה:

ר יהודה

הכהן. חבירו של ר' יהודה בן אבא בפרק מ' מעדיות והוא מהכרת הראשון אחר החרבן ונסתפק לי אם הוא בנו של ריב' הכהן כי כבר ידעת למעלה כי רבי יהודה היה שמו של בנו של ריב':

ר יהודה

בן אבא הוא חבירו של רבי יהודה הכהן והוא מהכת הראשון אחר החרבן וכבר נסתפק לי אם זה ר' יהודה בן בכא כי הכל שם אחד וזמן אחד:

ר יהודה

בן בבא הסומך שאלמלא הוא בשלו דיני קנסורת מישאל וכן חסמיכה. והסמיכה לאו דוקא ביד כמו שעשה משה ליהושע אלא אפילו בדבור בלבד די שיאמר אני סומך אותך תזיה סומך. וזה החכם כל עניינו כיצד סמך החמשה זקנים לל ר' מאיר ור' אלעזר בן שמוע ור' יהודה ור' שמעון ור' יוסי ויש אומרים שסמך לר' נחמיה גם כן וסמך לר' יהודה בר אלעאי שאמרנו החסיד כמוהו שלא חטא מימיו. וכל מעשה בחסיד אחד הוא רבי יהודה בן בכא או רבי יהודה בר אלעאי. וזה ר' יהודה בן בכא נהרג בג' מאות חצים בין אושא לשרפעס וכלו בארוכה בג' קמא רסנהדרין ועבודה וזה שלא חטא כל זה בקמא בפר' הגוול קמא ובתמודד: והוא מעשרה הרוגי מלכות. וזכור הוא לשוב:

ר יהודה

בן תימא כבר הזכרנו למעלה כי הוא מעשרה הרוגי מלכות ואמר על דברי ר' עקיבא הוי עז כנמר. ויש אומרים כי הוא לא היה מעשר' הרוגי מלכות כי אם ר' אלעזר בן דמא ונקרא בן דמא:

ר יהודה

בר אלעאי. הוא ר' יהודה סתם רבו המובהק רבי אלעזר בן עזריה והוא גם כן נאמר עליו מעשה בחסיד אחד ראש המדברי' והוא סתם סיפרא שהוא תורת כהנים וזכר דברנו למעלה כו' ובסוף ראש השנה אמר ר' יהודה גרסינן ולא אמר לו ר' יהודה שהרי לא ראהו מימיו לר' בן יוחנן בן זכאי:

ר יהודה

הכשיא. הקרוש והעניו וירא חטא הנשיא משבט יהודה מצד אמנו.

אביו מבנימין כדאיתא בבר פרשת ויזכור אלהים את נח ; והוא ר' סתם כבד דברנו בן למעלה מה שצריך לכונת הספר כי עשה המשנה והרביץ תורה בישראל ועליו אמר דניאל כי בזמן שהמשכילים יכשלו בחרב ובלהבה שהם עשירה הרוגי מלכות אמר עוד ובהבשלתם יעזרו עוד מעט זה היה רבי שהקים את התורה ועשה טובות לישראל כאשר אמרנו והוא נר המערבי הו' להלל כאשר דברנו למעלה וזכרו לטוב . ובסוף תרומות כתב הראש' שרוב החכמים אוכלים על שלחנו של ר' כדאיתא בפרק כיצד מעברין יראון נשריא לקינהון וכן בפרקא קמא דכתרא שפתח אוצרותיו :

יוחנן

כהן גדול שעשה תקנות רבות והוא הנזכר בתפלות יוחנן בן מתתיה זה הזכיר הרמב"ם בפרק נ' אבל בתפלות אינו אומר כי אם מתתיה בן יוחנן כהן גדול השמונאי ובניו ר' יוחנן שנקרא חשמונאי ואם כן היה אביו של מתתיה וכן הוא אומר ביסוד עולם בדברי : וכן בפרקא קמא דמגלה שמעון הצדיק ומתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו שעמדו לישראל בימי יונים ; והיה צדיק והוא תקן הדמאי כי שלח בכל ארץ ישראל והיו נוהרין על תרומה גדולה שהיא לפחות אחד מששים שנאמר ושיתם האיפה מחומר החטים והחומר שהוא הכור עשירה איפות ואם כן הוא א' משי' ומדה אמצעית תרומה תרי ממאו . ובעבור שהוא עין מיתה היו נוהרים אבל מעשר ראשון לא תיקן דהמוציא מחברו עליו הראייה וכן מעשר עני אבל מעשר מן המעשר שהוא לכהן הוא נחשב כתרומ' וזה ציוה לכל שיוציאו אחד ממאה וזהו הדמאי על ספק אם נעשר אעפ"י שרוב עמי הארץ מעשרין . וכן מעש' שני לא פטר בי בעליו ואכלוהו בירושלים ויוציאו מעשר שני וכן העביר וידוי מעשר שני כי איך יאמר עשיתי ככל אשר צויתני והוא לא עשה כסדר . וכן ביטל בחול דהמועד קול הפשוט מירושלים וזה לא הביאו המפרשים כי נראה להם כפי דאמור במועד קטן שזה מותר אם אין לו מה יאכל אבל יוחנן ששימש בכהונה גדולה והיה זקן מאד ולכסוף נעש' צדוקי הוא בן בנו של מתתיה . יוחנן בן שמעון בן מתתיה והוא הורקנוס הראשון והוא הנקרא ינאי ובסוף התנאים בע"ה אאריך בזה . זה יוחנן הצדיק עשה שתי פרות כדאיתא בפרק ג' דפרה . ועוד ביטל המעוררין שהיו אומרים עודה למד' תישן . וכן ביטל הנקפין ססידר טבעות של ברזל להפיל השוורין לארץ לשוחטין לקרבנות :

דבן יוחנן

בן זכאי הכהן . שחיה ק"כ שנה והיה גדול עם קיסר ושאל יבנה ונחמיה והרופאים שריפאו לו צדוק והוא היה נשיא ישראל והוא תלמידו של הלל הזקן ושמואי ובנו נקרא רבי יהודה והיו לו תלמידים . ובפר' עושין פסק ברייתא שנסדרת במדרשו כמו תוספתא דר' חייא וכבר הארכנו למעלה בזה ומשמט בשלה ויו החכמה :

ד' יוחנן

בן נגרי בזמן ר' יהושע ור' אליעזר והוא חולק עם ר' ג' בקירוש החדש
אכל

אבל אחי שמת רבן גמליאל רצה ד' יהושע לבטל דבריו זה עמד כנגדו ופסק ההלכות
כרבן גמליאל כדאיתא בפ' ככל מערבין. ובפרק ד' רתרומות בתוספתא מעשה שהלך
ד' יוחנן בן ברוקה אצל ד' יוחנן בן נורי לבית שערים. וגם היה חבר לד' עקיבא לפני רבן
גמליאל שלקה על ידו כדאיתא בערכין:

ד' יוחנן

בן בג בג הוא בן בג בג סתם וכבוד פירשנוהו באות הבית:

ד' יוחנן

בן מתיא כבר אמרנו כי הם ג' אחים וזה בפ' חשובר במשנה שאמר לבנו
אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה וכו' והם כלם בימי רבי עקיבא ובן
עזאי ובן זומא:

ד' יוחנן

בן ברוקה. חברו של ד' אלעזר חסמא שהלכו לקבל פני ד' יהושע בפקיעין
בזמן ד' אלעזר בן עזריה והוא אביו של ד' ששמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקא חבירו של רבי:

ד' יוחנן

בן גדרה הלוי ושוער במקדש ואוכל כל ימיו חולין על שהרתי הקדש
שזה חמור יותר מאוכל חולין במהרה כדאיתא במשנת פרק אין דורשין
והיה חכם גדול במספר ובתכונה והיה במקדש עם ד' יהושע בן חנניה המשורר והיה
חבר לד' אלעזר בן חסמא ורבן גמליאל מינה אותם בשיובה כדי שיהיה להם מזון ואף
כי בסיפרי אומר כי לד' יוחנן בן נורי היה זה אבל בהוריות בן נראה ובני בתו או בני
אחותו היו אלמים אבל היו שומעין ורבי התפלל עליהם ודברו והיו יודעים כל התורה.
גם בכריתא ד' יהודה בן גדרה תלמיד רבי אליעזר:

ד' יוחנן

הסנדלר. חבר ד' מאיר וד' יהודה. ובפ' מי שמתו ד' יוחנן הסנדלר תלמידו
של ד' עקיבא והיה עושה סנדלין וסמכו ד' עקיבא בקמתו כאשר פיר'.

ד' יוחנן

בן ישוע בן חמו של ד' עקיבא פ' ג' דידים אמר כדברי בן עזאי וזה הוא ירוע
בזמן ד' עקיבא ואכ' אשה אחרת נשא ד' עקיבא שהוא היה שנים רבו וא' ב'
לפחות ג' נשים היו לו בת כלבא שבוע חאת ואשת שורנוס רפוס שך יונים שנתגייר:

ד' יוחנן

בן החורנית. שחיה בזמן הבית והלכו לבקרו וקני בית שמאי וקני בית
הלל בסוכה ותלמידו היה ד' אלעזר בן צדוק כדאיתא בפ' דיבמו בסופר:

ד' יוחנן

והוא בפ' ד' דאבות ובאבות דרבי נתן. יונתן בן יוסף ובן בתוספתא ויש
גרסא ד' יוחנן וטעות הוא בודאי ובפ' המקשה נראה ד' יונתן בזמן בן עזאי
וד' עקיבא. וכבר פירשתי אותו כי הוא בזמן ד' חבירו של ד' יאשיהו. וכן יש בבביתא
ד' יונתן בן בתירה שעלו וקני בית שמאי וקני בית הלל לעלייתו:

ד' ינאי

הוא קרמון ובניו תנאים ד' דוסתאי בר ינאי וד' אלעזר בר ינאי ואל יעלה
ברעתך כי זה ד' ינאי רבו של ד' יוחנן כי הוא מהאמוראים הראשונים וזה

בזמן ד' עקיבא וד' מאיר. ובתלמוד בר ברתה דר' ינאי סבא בא לפני ד' ינאי רבה וזה
ד' ינאי רבה רבו של ד' יונתן. ובפ' ד' נדרים בר ברתה דר' ינאי סבא אתא לקמיה דר'

ספר יוחסין

ינאי רבה כי רבי ינאי רבה רבו של ר' יוחנן:

אבא יוסי חליק ופרי איש מיבעין חליק ופרי פירש הערוך כינוי לשם מקומו אבל הרמבם ז"ל פירש חליק ופרי הוא כנויו ומיבעין שם מקומו והוא מבית הלל ופירש הלכה בבית הלל וכי יותן מים על ודע עד שיתכוין ליתן ורבי יהושע אמרה משמו. וכבר ידעת כי אבא הוא דרך כבוד כמו רבי ויותר כמו אבא שאול ובסופרי רבי חנינא איש מיבעין:

אבא יוסי בן חנן בפרק ב' דמדות ונראה בומן ר' אליעזר בן יעקב ואבא שאול בן בשנית אומר משמו בסוף פר' מקום שנהגו. ובסוף פ' ה' דיבמות אומר משום ר' מאיר אבא יוסי בן חנן ולא הוכירו הרב ואמר בפ' ד' שקלים משם הירושלמי שמו של זה התנא שאמר י"ג שערים היו במקדש ולא זכר הרב שאבא יוסי בן חנן אומר בפרק ב' דמדות ומשם למד הירושלמי:

יוסי בן יעזר איש צרידה. חבירו של יוסי בן יוחנן איש ירושלם והוא נשיא ובהן וחסיד והוא תחלת הווגות והיה עד זמן ינאי מלכא בפ' יש נוחלין והוא תימה. וקבל מאנשיגנוס ומשמעון הצדיק כאשר פירשתי למעלה והדיר נכסיו לשמים שלא היו בניו נוהגין כשורה בפרק יש נוחלין ואין הלכה כי אפילו לשמים אסור להעביר הנחלה וכו'.

ר' יוסי הכהן חסיד. תלמיד רי"ב ויודע במרכבה כבר פירשנו אותו ואמרנו כי כי אין זה ר' יוסי הגלילי כאשר חשב בעל דורות עולם ובסוף מועד קטן שמתה אשתו ואמר לאחותה בבית הקברות לכו ופרנסו בני אחותך ר' שניא אותה מיד ביום ההוא אעפ שהיא היתה אבלה גם כן כמוהו ואינה חייבת בכנים כיון שהוא חייב יכול. אבל לא בא עליה עד ל' יום חדש שלם אבל בירושלמי גורס ר' טרפון ולא ר' יוסי כמו שאמרנו ושניה' כהנים. ובפ' קמא דשבת ר' יוסי הכהן חסיד לא נמצא כתב ידו ביד גוי מעולם וכן בתוספתא י':

ר' יוסי הגלילי כבר פירשנו בו ור' אליעזר בנו עשה ל"ב מדות לחורה ל"ב חכמים לימינו ורבו של ר' יוסי ר' טרפון והוא מד' זקנים שנכנסו יום שמת ר' אליעזר והם ר' אלעזר בן עזריה ור' טרפון ור' עקיבא. והירלו ג' בנים. הרשום הוא ר' אליעזר בנו באגדה. ור' חנינא ור' ישמעאל בנו של ר' יוסי הגלילי בבביתא. ובפ' אלו נעויות אמר הראש זל כי הוא חבר ר' עקיבא. ובב' פ' י"ח כי נשא ר' יוסי הגלילי בת אחותו והיתה מכוה אותו וגרשה והיא נשאת לאיש אח' וזויתה עניה ופרנסה ר' יוסי ומבשרך לא תתעלם:

יוסי בן יוחנן איש ירושלם חבירו של יוסי בן יעזר הכהן אבל זה לא נזכר לכהן אף על פי שפ' ז' כשכתב הרב שמות החכמי' ששם גדול מרבין ור' אמר שם יוסי בן יעזר יוסי בן יוחנן כהן גדול ונראה לי שהוא טעות בספרים שהוא ר' יוסי בן יוחנן

זכן יוחנן כהן גדול ומיוחנן ליוחנן דלג הסופר וכבר ידעת מעלתם שאמרו בטלו
האשכולות ר' איש שהכל בו. ומהם התחילה המחלוקת במשנה בסוף ימיה לסמוך
על הקרבן ביטא ושלם לסמוך והיה זה על דברים שהם מדרבנן ואיחרתי לכתבן כי ביון
שכתבתי יוסי בן יעזר הכהן והסיד כתבתי בסמוך רבי יוסי הכהן וחסיד והוכרח לי
מהטעם שאמרתי לכתוב ר' יוסי הגלילי:

יוסף קטנותא בסוף סוטה משמת יוסף קטנותא שהוא תמציתן של חסידים. ופי'
הרמבם זל קטנותן של חסידים בכללם שרשם לפי ששרש הדבר והתחלתו
קטן. וא"כ יהיה אחר ר' יוסי הכהן ור' יהודה בן בבא ור' יהודה בר אלעאי כי היו חסידים
אבל אין זה מכלל חכמי המשנה כי אין לנו מעשה ממנו ולא דרשה והלכה אבל טוב
הוא לווכרו וזכות הוא לנו. ובירושלמי פ' המניח כי יוסף קטנותא הוא יוסף הכבלי
יוסף בן יהודה חבר רבי ואם כן הוא מהמשנה ר' יוסף בן יהודה איש כפר הבבלי והוא
יוסי איש הוצל והוא איסי בן גור אריה הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהללאל
ומה שמו איסי בן עקביא שמו כדאיתא בפרק ערבי פסחים וכן פירשו התוספות בפרק
בנות כותים:

יוסי בן חוני בפ' קמא דזבחים ושמעון אחי עזריה חולק עליו דאם כן יהיה מומן
הבית באחרונה:

ר' יוסי בן קיסמא אוהב התורה ולא כסף וזהב והיה מכובד עם שרי המלכות והוא
מת וקן מאד וכבדוהו מאד במיתתו והיה בומן הבית ואחריו והוא נתן אות
על ביאת המשיח ובוים שמת אמר לר' חנניה בן תרדיון בעבור המצוה שעשה כמעט
פורים שנחלפו לו כי יהיה חלקו לעולם הבא ואמר לו כבר ידעת שזאת האומה מן
השמים המליכה ושלם יעסוק בתורה בעוד שיהיה השמה ולא שמע לו ואמר אני
אומר לך דברי של טעם ואתה אומר מן השמים ירחמו תמהיני אם לא ישרפוך ולספר
תורה באש וכך היה בימי רבי תפשו לרבי חנניה בן תרדיון:

ר' יוסי איש דורמסקית. תלמיד רבי אליעזר הגדול והוא מדרמשק תרגום דמשק
דורמסקית. ובוים שמינו לר' אלעזר בן עזריה לנשיא הוא היה שם ובה ללוד
לרבו כי הוא לא היה שם מפני הברכה שבדרכו שהיה מרוחק מהחכמים עד יום מותו
ואחר מותו התיר אותו ר' יהושע וכשהלך ללוד זה ר' יוסי סיפר לו המעשה שהסכימו
עמו ומאב מעשרין מעשר שני בשביעי ואמ' שהוא הלכ' למשה מסיני סוד יי ליריאנו
כדאיתא במשנת פ' מידים. ובתחלת חגיגה בגמ' אומר שבעס עליו ר' אלעזר ושיצאו
עיניו וקבלם בידיו ואחר כך נתרצה לו והתפלל עליו וחזרו עיניו למקומם:

ר' יוסי סתם הוא בן ד' חלפתא כדאית' בפ' כל כתבי וחבירו של ר' שמעון ור' יהודה
וגם מר מאיר ור' אלעזר בן שמוע ובפ' ב' דיבמות אל ר' יוסי לאליהו והוא
היה חסיד מאד וחיו לו חמשה בני חכמים ומת לו בן בחייו שמו רבי חלפתא וכבר

ספר יוחסין

דברנו למעלה מה שעריך לכוונת הספר :

ר' יוסי בן משולם בפר' התרומות הוא על דבריו של ר' אליעזר ור' יהושע ונראה כי הוא זקן מאד ובפרק אלו מריפות חולק עם ר' שמעון בן אלעזר תלמיד ר' מאיר בגלגלת . והוא העיד הלכה משום יונתן אחיו שאמר משום ר' אלעזר חסמא בסוף פ' הנוקין וכן פ' דרמאי בתוספתא ואמרו עליו כי הוא קהלה קרושה והיה קודם מומן רבי . ונקרא קהלה קרושה יש אומרים כי יגעון בתורה בחורף ובמלאכה בקיץ . ויש אומרים שהיו משלשים היום שליש לחפילה שליש לתורה שליש למלאכה . אבל החסידים הראשונים ט' שעות לתפלה .

אבל רבי שמעון בן מנסיא אינו מקהלה קרושה כמו שנראה בפרק אין צדין ביום טוב מדברי רש"י וקושיותיו וכפי פשט ההלכה . אבל בסוף ספר נדיתורת לרבי שמשון נראה שאינו חודר קשישי מיניה טובא אלא לרבי מאיר רבי שמעון בן מנסיא וחבריו אמרו הלכה כרבי מאיר ואינהו קשישי ר' ל' מר' מאיר ולירושלמי נראה כי הירושלמי בפרק ב' דמעשר שני אומר כי רבי שמעון בן מנסיא ורבי יוסי בן משולם הם עדה קרושה . אבל הראיות מרש"י חזקות שהרי רבי שמעון בן מנסיא בזמן ר' וחולק עמו בבכור וכן באבות אמרו ז' מדות שמנו חכמים לעדיקים נתקיימו ברבי ובבניו . וכן ר' יוסי בן משולם חולק עם רשבא תלמיד רבי מאיר כמו שאמרו אבל כפי ד' ירושלמי שניהם עדה קרושה ויהיה רבי מאיר זקן מהם .

ר' יוסי בן החושף אפרתי בפרק ג' דכלאים תלמיד רבי ישמעאל ואומר בירושלמי כי רבי מאיר קרי עם רבי ישמעאל בתהלת חייו של רבי ישמעאל ור' יוסי בן החושף בסוף ימיו וידע יוסי . ואמת וכן הביא גם כן בעל הליכות עולם בסוף ספר ר' יוסי בר יהודה חבירו של ר' יהודה בן אלקאי כדאיתא בסוף פרקא קמא דעירובין ובפרק ה' דנדרים רבי יוסי ובנו של רבי יהודה והוא צוה לרב ג' דברים :

ר' יוסי בר יהודה איש כפר הכבלי הוא נזכר בפרק ד' דאבורת על דברי אלישע בן אבויה . ועתה לא ידעתי לברר יותר והייתי אומר כי הוא ר' יוסי בן יהודה האמור קודם זה אלא שהרמב"ם הביא שניהם . ובכריתא ר' יוסי בן יהודה והוא יוסי הכבלי חבירו של ר' הוא יוסי קטנותא של חסידים בירושלמי :

ר' יוסי בן חלוקה אדם חשוב וחכם בזמן ר' אליעזר ורבי יהושע ואינו מן המשנה ;
ר' יעקב נזכר אמרנו כי הוא בן בתו של אישע אהר וזה החזיק בכל מקו' חיי העה"ת בסוף חולין ובקדושין ולכן נראה כי הוא האמור באבות שדבר גם בורה לל' בחיי הע"ה ; ויש אומרים כי הוא אביו של רבי אליעזר בן יעקב ולא נד' יורא שלא מצאנו זה וגם לא אמר ר' אליעזר בר יעקב ועדיין נשאר לי ספק אם הוא ר' יעקב דכפ"י חסאי גם בביתא חכם גדול וקדוש תלמיד רבי עקיבא ורבו של ר' הוא רבי יעקב

ר' יעקב

בן קורשאי! נ"א בן קורשאי והוא הוזכר בהוריות במעשה רדשבג עם רבי מאיר ורבי נתן ורבי יעקב סתם הוא רבו של ר' יהודה הנשיא בסוף פרקא קמא דגישין:

יועזר

איש הבידה מתלמידי בל ואמר שאלתי את רבן גמליאל הוקן עומד בשער המזרח בפרק ב' דערלה:

ר' יקים

איש חריר הוא בזמן רבי יהושע והוא בעדיניות.

ר' ישבאב

הסופר בפרק ב' דחולין במשנה: ובכתובות נ"י הוא חבירו של רבי עקיבא וכן במקומות אחרים על ענין החומש לצדקה. ובתוספתא בפ' ב' דחולין אמר ליה רבי ישבב לרבי עקיבא אי אתה זכור שהיה רבי יהושע שונה כל שנתנבלה בשחיטה נבלה ומשמא במשא קודם שחיטה מריפה ושחיטה משהרתה וזו רבי עקיבא לרב ר' ישבב ורש"י בפרק ב' דחולין ישבב וכן הוא בראש השנה גבי משמרות ואם כן הוא ישבאב שם המשמרה היד. והוא מ' הרוגי מלוכה חכם גדול והרגוהו בזמן קטל כשהוא אומ' ועשו להם ציצ' והיה בתעני' והשליכוהו לכלבים ולא הוספר ולא הוקבר והיה כמשה חוץ מהנבואה אשריו.

ר' ישמעאל

בן אלישע כהן גדול חכם וחסיד והרואהו בחלמו יצפה לחכמה והוא מהרוגי מלכות והפשיטו עור קרקפלו בחיו מפני יופיו ופדאו כשהוא קטן רבי יהושע ברומי וזה הורה הוראור כישראל ושופט מואס בבצע מעשקורת בראשית הגז כדאיתא בכתובות וכבר זכרנו אותו אבל אינו מן המנין אע"פ שהביאן הרמב"ם בפרק הד' בחבורות כיון שלא מצאנו אותו במשנה.

ר' ישמעאל

זה רבי ישמעאל חבירו של רבי עקיבא וכן נראה בובחים וכן ביוניא וכבר הארכנו בזה ונשאר ספק בדיניו אם הוא כהן ובמכו' כתב רבינו חננאל רבי ישמעאל ודאי תלמיד רבי יהושע שכן שאל בגבינות ונקרא חנות מזוינת והוא פותר חלומות. ובר' קפרא שאל ממנו ואולי זה של בן קפרא והוא רבי ישמעאל ברבי יוסי וכן נראה והתלמוד מלא הלכות תאנא רבי רבי ישמעאל וכו'.

ר' ישמעאל

בל נחמיה כבר ידעת נ"י רבי נחמיה הוא חבר רבי מאיר שסמכו רבי יהודה בן בבא לדעת רב אויא. נניח המחלוקת שיש אם רבי נחמיה הוא רבי נהוראי וכו' וזה רבי ישמעאל בדורו של רבי.

ר' ישמעאל

בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הוא חבירו של רבינו הקדוש בזמן רשבג אביו עם רבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי.

רבי

ישמעאל ברבי יוסי חבירו האהוב של ר' ובכית דינו ודיהוא שמן וכבר מאד חבירו של רבי אלעזר ברבי שמעון שמן וכבר במוהו כבוד הארכנו בו למעלה ובפרק יב מיבמות אמר אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע וזה תימה אפילו לרבי יוסי אביו ומצאתי שם בתוספות שהיה נכדו של ר' ישמעאל בן אלישע בשם זקנו ובפר'

אלו מציאות שעשה לפנים משורת הדין בהקם תקים עמו.

רושמעל בן פאבי כהן גדול וחסיד משמת במלה ויו הכהונה ובת קול יצא עליו
יכנס תלמידו של פנחס והיה כהן גדול עשר שנים ועשה פרה אחת :

אות הכף

כבר ראיתי כי באות ה'יוד יש כמו נ' הנמים צדיקי בקרבה
ובאות זה יש אחד לבד והוא בן כובדי והוא בפרקא קמא
דשקלים בזמן ר' בו והוא העיד ביבנה בן בוכרי פירש בערוך שם אדם עושה כברה
ובפ' התכלת גרים העיד בוכרי בכריחא ואם כן לא יהיה שום חכם בלף מאזנים :

אות הלמד

ר לויטם איש יבנה בפ' ד'אבות הוא איש רשום
ביבנה עיד החכמים וכל שכן חוצה ולא

אות המם

ידעתי עד עתה באי זה זמן הוא והוא בפרקי ד'איעור בפ' ל'א:
הגהה אמר ש"ש מונבז הוא בפרק ג' דשבועות עד כאן :

ר מיאשה כבר אמדנו כי הוא בזמן האחרונים בבית
שני וקבל ממנו נחום הבלבל וכן בתלמיד

קראו לרבי מאיר רבי מיאשה כמו לזה החכם כאשר כתבתי למעלה :

ר מאיר ונקרא גם כן ר' מיאשה והוא מודע נידון השר הגדול של קיסר ששלחו
קיסר להחריב ירושלם קודם ששלח לאספסיינוס וש' לתינוק ואמ' ונתתי
את נקמתי באדום ביד עמי ישראל והוא אמר בעא הקבה לכפרויה ידיה בההוא גברא
ונתגייר ויצא ממנו זה החסיד אור העולם - תלמיד אור העולם הוא ר' עקיבא - ותלמידו
אור העולם רבינו הקדוש - וכבר הארכנו בו למעלה ורבי ראה אותו מאחריו וכן רבי
הקדוש : (הגהה) אמר ש"ש כבר כתבתי למעלה מה שמצאתי בספר חיי המלכים
על עניין נידון קיסר עד כאן - ונקרא אחרים והסימן אחריו יא"ר נתיב (איוב מ'א)
בעניין לויתן - ונשא אשה אחרת חוץ מברוריה כראיתא בתהלת חולין :

(הגהה) אמר ש"ש בעניין העיד ר' יהושע בן זרוו בו על עניין בית שאן ע"כ - והיה רבי
מאיר א"ל פ' שהוא מהחבורה הג' בזמן כה דראשונ' שאמר ר' יהושע יפה אמר ברוריה ;
ר מתיא בן חרש ישיבתו ובית דינו היה ברומי - צרק צרק תררוף הלך אחר רבי
מתיא לרומי ושם מצאו ר' שמעון בן יוחאי ברומי ונראה שהיה זקן ממנו
ובמדרש בילקוש פסוק בן פורת יוסף שלא הסתכל באשה כל ימיו ונראה לו השטן
כרמות אשה וסימא ר' מתיא את עיניו באש ושלח הק"ה לרפא ודיפא את עיניו - וכבר
אמרנו למעלה כי היה בארץ ישראל וכשיצא חוצה לארץ קרע בגדיו כדאיתא בסיפרי
וד' אליעזר הגדול היה דבו כדאיתא במעילה ובסוף יומא שלח ר' מתיא בן חרש לרבי
אלעזר בן עזריה :

מתיא בן שמואל נוסחא אחרונא מתתיה בתחלת פ' ג' דיומא ובפ'ג דתמיד שחלק
על תנא קמא שאמ' כי די באור הבקר שיהיה מבריק לשחוש התמיד שנקרא

יום והוא אמר עד שיאיר כל פני המזרח יותר עד שיאור בחברון והלכה כמוהו. והיו מוכידין בחברון אעפי שגם לצד זה היה המזרח כדי לזכור וכות הקבורים שבחברון בזמן התמיד. ולא ידעתי באי זה זמן הוא מבית שני ונראה כי היה בסוף הבית. והוא היה ממונה על הפייסות ר' הגורלות בבית המקדש כדאמרינן ביומא ובפ' ה' דשקלים והוא היה אחד מהמ' חסידים שהיו ממונין במקדש ולא ידענו אם הוא כהן. כי גם מדרכי שנקרא פתחיה היה אחד מהם שהוא ממונה על הקנים. וכן החסיד רבי נחוניא חופר שיחין ובורות לעולי רגלים מהם. ולבתו נעשה לה נס שנפלה בבור וניצלה ב' דאתה וכו' של רחלים עם זקן אחד שהוא אברהם ע"ה ואו' ר' חנינא בן דוסא כשקרה לה זה. ואעפ' כן מת בן בנו בצמא וסכיביו נשערה מאד כדאיתא בקמא וביבמות:

מנחם חבירו של הלל ויצא לעבודת המלך ונכנס שמאי במקומו לאב בית דין וזה מנחם התנבא על הורדוס שימלך וכן התנבא שיותר מ' שנה ימלוך שמלך ל' שנה. ונתן לו עושר גדול:

מנחם בן סיגנאי הוא ב' דעדיות ונרא' שהיה בזמן ר' ג' ור' יוחנן בן גודגדה ובתו' בסוף עדיות כי לר' מנחם בן סיגנאי הושיבנו בשיבוי. לראש על שהעיד ההלכות והיו תמהין עליו וכו':

ר' מנחם זה מוזכר ביומא ונראה כי הוא בנו של ר' יוסי שנקרא וורדימוס כדאמרי' בפ' כל כתיבי היינו וורדימוס היינו מנחם והוא מוסיף שם על דבריו ר' יוסי אבל יש דוחה לזה שהיה ראוי שיאמר ר' מנחם בנו ובמגלה אומר שהמשנה דבריו ר' מנחם בר' יוסי סתימתא' שניראה שהוא תנא או זה ר' מנחם המוזכר ביומא הוא ר' מנחם אחר או ר' מנחם בן סיגנאי ולכן לא זכרנוהו והלמבם לא הזכירו אבל נראה שאינו ר' מנחם בן סיגנאי שהיה מוכירו בזה השם ולכן נראה שהוא בן ר' יוסי וכן בתוספתא אמר ר' יוסי מנחם בני אומר ואם תרצה הכניסוהו במנין המס או בקונטרס חכמים על האחד שנסתפק לנו:

אות הנזן ר' נהוראי כבר פירשנו כי נקרא בזה השם ר' אלעזר בן ערך כדאית' בשבת בפ' חבית בסופו ארבי

מאיר לדעת הרמב"ם אבל הפירוש האמיתי כי זהו ר' נחמיה. וכן פ' רשי בפרק כהן גדול דקיימא לן ר' נחמיה הוא רבי נהוראי וזה האמת וכן נראה בסוף נזיר כי חולק עם רבי יוסי וכן בסוף קדושין חולק ר' נהוראי עם ר' מאיר ור' יהודה וכן בתחלת פרק ב' דראש השנה שהלך לאושא בשבת שראה הירח וזה לפני אביו של רבינו הקדוש:

נחום הלבלר ר' הסופר תלמיד ר' מיאשה ברור האחרון מבית שני ובפ' ב' דפ"א שהיה בימי רבן גמליאל הזקן כלשכת הגזית כי לפחות הוא מ' שנה קודם חרבן הבית כדאיתא בפרק היו בודקין בסנהדרין ובברייתא נחום הזקן ולא ידענו אם הוא זה או נחום המדי כי נחום סתם תנא נחום המדי:

ספר יוחסין

נחום המדי בפרק המוכר חספינה ובפ' ב' דשבת ובפ' ה' מנויר ושם אומד במשנה
 כי היה בזמן הבית ואחר חרבנה כי התיר הנזירים שעל זמן הגולה ומצאו
 בית המקדש חרב ואמר אן הייתם יודעים זה הייתם נודרים וכו' ויש בגמרא מי שאומר
 כי הוא משלשה דיני גזרות שהיו בירושלם:

ר נחוניא בן הקנה. כבר כתבנו למעלה שהיה בזמן הברית והוא תלמיד ריבון
 ועשה ספר הבהיר הנעלם על סודות הקבלה ונראה שהוא זה ר' נחוניא
 הגדול תלמיד ריבון ששאל לו ר' עקיבא באי זה זכות האריך ימים ואמר שלא קבל
 מתנות ולא עמד על מדותיו וותרן בממונו היה שמניח פרוטה לחנווני. אבל שם חזר
 התלמוד ואמר בפ' בני העיר שאלו תלמידיו את ר' נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים
 ואמר שלא נתכבד בקלון חבירו ולא עלתה קללת חבירי עמי וותרן בממוני הייתי. אן
 הב' מדות הוא כראשון ואולי מה שלא קבל מתנות שנ' ושונא מתנות יהיה שלא לבא
 להתכבד בקלון חבירו שהיו נותנין לו ולא לחביריו והוא בפ' ד' דברכות ובפ' ג' דאבות
 והוא רבו של ר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול:

ר נחוניא בן לנתן איש כפר הבלוי בפ' ד' דעדות חולק עם ר' איעזר ועם ר' יהושע
 נוסחא אחריא ר' נחמיה ובסוף פ' העור והרוטב אומר על זה ר' נחוניא
 בן הקנה ונראה שהוא טעות בדפוס ובברייתא ר' נחוניא משום ר' נחוניא הגדול:

ר נחוניא בן גדרה בפ' ד' דערויות הוא עצמו ר' יוחנן בן גדרה שזעזרות עצמו אמ'
 בגמין פרק ה' ולכן לא הביאו הרמבם ובה אין חשש כי אותיות דדין
 אותיות דדין כי בכלל נחוניא יוחנן כמו שמצאנו בפסוק יכניה כניהו יחויבין וכבר פי'
 למעלה כי הוא לוי ושוער במקדש:

ר נחמיה איש בית דלי ור' עקיבא מצאו כשירד לנהרדעא לעבר השנה ואמר לו
 ששמע מרבן גמליאל הזקן בזמן הבית כי עד א' כשר לעדות אשה. ואז
 אמר לו כי ר' יהודה בן בבא אומר כמוהו. ובא ר' עקיבא והעיד זה משמו ושמה רבן
 גמליאל נכדו של רבן גמליאל הזקן. והוא גם כן נזכר בזמן זקנו רבן גמליאל כמו
 שפורש בסוף יבמות ובעדות בפרק ה' כי עקיבא העיד משמו:

ר נחמיה בפ' ה' דתרומות ובפ' ג' דמעשרות ובפ' ה' דשבת ובפ' ד' נדרים חבר רבי
 מאיר ואע"פ שאמרנו לדעת הרמבם ז"ל כי ר' מאיר נקרא ר' נחמיה כבר
 בירינו זה כי הוא חבר ר' מאיר ושם כבוד יהודה בן בבא כראיתא בפ' קמא דסנהדרין
 ושם פירש רש"י כי הוא ר' נהוראי כדקימא לן בעירובין:

הגהה אמר שמואל יש שני נוסחאות בתלמוד האחד נוסחת התלמוד הראשון
 אשר הודפס ראשונה ושם כתוב הנוסחא אשר הודפסה בהרמבם ז"ל
 לנמשכים אחריו אבל בתלמוד אשר הודפס שנית כתוב שם בואח הנוסחא לא ר' מאיר
 יצמו אלא רבי מאשא שמו ולמה נקרא שמו רבי מאיר שהיה מאיר וכו' ולא ר' נהוראי

שמו אלא רבי נחמיה שמו ולמה נקרא רבי נהוראי שהיה מנחיר ואמרו לה ר' אלעזר
 בן ערך שמו והכי פירושו שני חכמים גדולים היו בשיבה ולכל אחד ואחד שמו בנוי
 עלי אור האחד שמו ר' מיאשה וכנו אותו רבי מאיר והאחד היה שמו נחמיה וכנו אותו
 רבי נהוראי וזה אשר היה רבי אלעזר בן ערך דאמר הוי גולה למקום תורה דאיקלע
 ליה ואמר הדרש היה לבס ראש היה ר' מאיר ורבי נהוראי דבר א' הדי מאיר הוא לשון
 אור ונהור עמיה שרי והבן ע"כ) ובפירו' אבות פירש כי רבי נהוראי הוא רבי אלעזר בן
 ערך וכן מוכיח של רבי וגם נחמיה בפרק אלו הנחנקים וסתם מתניתין רבי מאיר סתם
 חוספתא רבי נחמיה וכלהו אליבא דרבי עקיבא שהם תלמידיו.

ר נתן

הלבול הוא אב בית דין חבירו של רבי מאיר ר' נתן דינא ונחית לעומקא
 דינא וכל אבותיו היו ראשי גולה בבבל והוא הנקרא לפעמים יש אומרים
 מפני המעש' שהוכרנו למעלה והסי' וכל אשר יש' לו נתן ואיהו מדבר עמו והוא ור' סוף
 משנה ואמר לא ש' אחת שלא ימול הבן הג' מיד וזיה וקראו לו נתן הכבלי על שמו:

ניתאי

הארבלי חבירו של יהושע בן פרחיה והוא אב בית דין והוא מן חוגורת
 וארבל שם מקום כשוד שלמן בית ארבאל (חושע י') והיא שומרון ויא
 כי הוא מקים אח' סמוך לנינה שנקרא כן ושמו גדול מרבן ובסוף חלה יש ניתאי איש
 תקוע הביא חלות מכייתור ולא קבלו ממנו שהיה בחוצה לארץ ובירושלמי שהיה
 אדם גדול וראוי לסמוך עליו ולכן לא קבלו ממנו שלא ילמדו לקובעו חובה. וכן שם
 בן אטימס (יש גורסין בן אנטינוס) ליוסף הכהן וארסון שהיו כלם אנשי שם וחסידו'
 ולכן הזכרתיו. וניתאי הארבלי קבור בארבל בין ציפורי לשבריה:

בן ננס

הוא בסוף בתרא מעשה שבא לפני רבי ישמעאל ואמר להם בן ננס וכי'
 אמר רבי ישמעאל הרוצה לעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס

וזה נקרא קודם שנסמך. ובפרק ג' דבכורים רבי שמעון בן ננס חולק עם רבי עקיבא
 ואם כן הוא חבר לרבי ישמעאל ולרבי עקיבא ואחר שנסמך נקרא בשמו רבי שמעון:

ניקנור

שהיה בזמן בית שני ותימה על הרב למה לא הביאו בכלל מהאנשי אשר
 נזכרו על שם מעשה כמו שהביא בתהלת שבת להנניה בן חזקיה בן גרון
 שעלו בעלייתו ב' ש' ובה וכן אבא שאול בן בטנית בסוף שבת. וזה ניקנור שהיה
 מוזכר במשנה פעמים רבות שהוא מן החסידים ולא עם הארץ חסיד. והוא נזכר בפ'
 א' ממדות וכן בפ' ב' שיש פתח א' לבד בעורה במורה והוא שער ניקנור ושני פשפים
 היו לו א' מימין וא' משמאל. וכן אומר בפרק ששי דשקלים והיא מכוונת כנגד בית
 קודש הקדשים שהיה במערב שהשיכנה שם. ולכן בסוף ברכות אומר לא יקל אדם
 את ראשו בזה השער של ניקנור שהוא במורה. וכן בפרק קמא דסוטה כי בפתח
 ניקנור משקין הסוטה ומטהרין היולדות והמצורעים. ובסוף פרק כיצד צולין כי לא
 נתקדשו שערי ניקנור מפני שמצורעין עומדים שם ומכניסין ידם לבהונות. ובפרק

ג' דיומא וכן בתוספתא בפרק ב' ניקנור נעשו נסים לדלתותיו ומוכרין אותו לשבח ו
 ואם כן ראוי לווכרו והפירוש אומר ניקנור היה איש מן החסידים והלך לאסכנודיא
 של מצרי ועשה שם שתי דלתו של נחשת והתקין מלאכתו מאד והיה דעתו להעמידם
 לעזרה והביאם על הים והיה כאשר סער הים על המלאחים השליכו א' מן הדלתות להקל
 מעליהם ומהאניה ורצו להשליך השנית וכאשר ראה זה קשר עצמו בדלת ואמר להם
 אם רצונכ' להשליך זאת הדלת אל תשליכוה אלא עמי אז עמד הים מועפו וכאשר יצא
 הוא לנמל בעכו היה מצטער על הדלת שטבעה ורצה השלי' והשליך הים הדלת האחר'
 שטבעה לאותו מקום שיצא זה החסיד. ויש אומרים דג גדול זקיקאה וזהו הנס שנעשה
 לדלתותיו והעמידום לרוח מזרחית מן העזרה לעומת ההיכל. ובפרק שני דמדות כל
 השערים של זהב חוץ משל נקנור מפני שנעשו נסים בהם. ויש אומרים שמצהיבין
 כזהב. ובספר יוסף בן גוריון אומר כי שער ניקנור נקרא גם כן שנעשה שם נס שהרגו
 שם לנקנור שר יונים בימי חשמונאי וכן נראה בסוף פרק ב' דתעניות. גם בהר הבית
 היה שער המזרח שמצוייר עליה שושן הביר' לדעת הרמבם שיהיה עליהם פחד ממלך
 פרס אבל זה זמן מועט היה כמו ל' שנים מלכות שושן ופרס ואיך היה שם כל זמן
 הבית. ויש מפרשי' שזה עשו בני הגולה כדי שיוכרו הנס של פורי שנעש' בשושן והוא
 פי' טוב ובוזה השער של הר הבית היה רואה כג' השורף הפרה. כי הר הזתים למזרח
 של ירושלים ששם שורפין הפרה. ולדעת רבי מאיר היה כג' השורף ואין הלכה כן.
 וכן כרם רבעי שעולר: לירושלם מהלך יום אחד לכל צד אילת מן הדרום ועקרבת מן
 הצפון. ליד מן המערב והירדן מן המזרח בפרק ה' דמעשר שני;

אות הסמך סומכוס

פר אותו ואר' בנו סומכוס אומר
 משום רבי מאיר והוא ר' למידו

המובהק ובפרקא קמא דעירובין שהיה אומר על כל דבר של טומאה מ' טעמים
 וכן על כל דבר של טהרה מ' טעמים ורצה לקרות עם רבי יהודה אחר מות ר' מאיר
 ולא עלה בידו כראית' בקדושין ובמקומות אחרי' שהיה מפולפל מאד נרבו ובברייתא
 תניא סומכוס בן יוסי אומר וכבר דברנו בו למעלה.

אות העין עקביה

בן מהללאל בזמן הלל כאשר אמרנו. ור'
 יהודה בן אלעאי נאמן רוח מנסה דבר

העיד עליו שלא היתה עזרה ננעלת שהוא ביום ערב פסח על אדם בישראל בעזרה
 ויראת חטא כמוהו. וכן מורה זה בעדיוור' כשאמרו לו שיהזור מזה הלכות שאמר
 ויעשהו אב בית דין לישראל ואמר בחסידותו שלא יהיה רשע לפני המקום שערה
 אחת שיאמרו בשביל שררה חזר בו. וכן במסכת אבות הורה לנו הענה והשפלות.
 ובעת מותו צוה לבנו שיקח סברת חכמים ולא סברת אביו ונתן התנצלות למה הוא
 לא עשה כן בג' הלכות כי הוא שמע מפי מרובים כמו חכמים אבל בנו לא שמע כי אם

במזוניהא והוא היה עם רבי אליעזר ורבי יהושע בחופת בנו של רבן גמליאל בפרקא קמא דקרושין. וכן ריב' היה עמו והצילו ובתוספתא דכלאים אמר על המוהר הורא ושב חגי הנביא וכפי זה היה רבי צדוק שהיה בשעת החרבן ח' שנה וכן כתב ר' דוראן בפירוש הפרקים עם רבי דוסא בן הרכינס;

באות קטעה

הקף והליש לא מצאנו שום חכם כירק הוא למעט ובגמרה יש. בר שלום גר צדק שנתן ממונו לרבי עקיבא והביירו ולקח החצי ר' עקיבא והחצי תלמידיו שגא. והיתה לאהרן ולבניו וכולי והיה שר אצל קיסר והובטח בחיי הע' והמל עצמו;

באות ריש

נביא ראש ישראל הוקרא סתם רבי הנקרא רבי הקרוש יפעם א' חש במעיו ונתרפא ביין של תפוחים שהיה מע' שנה כדאיתא בפרק אין מעמידין וכבר פירשנו כל דבריו שהיה מושגח מן השמים וכן בבביתא חכם גדול בימי רבי שמעון בן יוחאי;

ר ראובן האצמרוכלי שהיה בין גדולי רומי והציל לישראל;

אות השין שמעון

הצדיק הכג ועשה ב' פרות והוא משיורי כנסת הגדולה ונקר' שמו עידו מורע יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול כי בתחלת בית שני היה יהושע כג' ויהוצדק אביו בסוף בית ראשון ואחר שמת יהושע היו בניו ובניו כהנים גדולים כמו שנראה בספר עזרא עד שרהגיעה הכהונה לשמעון הצדיק ושימש מ' שנה והרבה דבריו היו בזכותו בבית המקדש כמו שכתבנו ושכידו אכסנדרוס מוקדון והשתחוה לו ובספורי דבדי חימי' של הנוצרים בעבור שהיה רחמן עם העם לא כראשונים נקרא שמעון הצדיק ובברייתא

שמעון

הפקולו הסדיר י' ח ברכות לפני רג' הוקן פרשי' מוכר צמר גפן והערוך פי' פשתן נקי ובוהר אומ' מלשון פקו פלילה שהוציא מדינה של גהניס את אביו וכו';

רבן שמעון

בנו של הלל הוקן נשיא ישראל כאביו כדאיתא בפרק קמא דשבת לא נזכר במשנה;

רשבג

בנו של רג' הוקן גם הוא נשיא ישראל ונהרג בחרבן הבית והוא מי' הרוני מלכות נכדו של רבן שמעון בנו של הלל ג' כן לא נזכר במשנה. ולא הוזכרו הרמבם וי' א' כי הוא הנזכר בפ' דאבות שמעון בנו אומר כל ימי ושהיה בחור כשאמר זה וכן נראה שמוכר מיד אחריו רשבג אומ' על ג' דברי' והוא נכדו ואביו של רבי הקדוש ועוד יש בפ' ממסכ' כריתות מעשה שעמדו הקינין רל בני יונה או תורים בדיניו זהב ואמ' רשבג תמלון הזה לא אן הלילה עד שיהיו בדיניהן רל של כסף שהם ב' הדיגר זהב ונבא לבר' ולמד שאם הביאה האשה קרבן א' אפי' על ה' לידות וכו' ועמד

ביום ההוא ברביע דינר כסף וכן הפירוש אומר רש"בג ואם כן בהכרח שזה בומן הבית
 הוא ענהרג ולא אביו של רבי שהיה זמן מה אחר החרבן ואם כן יהיה זה מהמנין אבל
 יש נוסחא וגרסא בגמרא דבתרא אמר רבן גמליאל לא אלין הלילה וכו'. ובמשנה
 אומ' רש"בג ובוה נאמר ויפול הגורל על שמעון להיות הראשו מ' הרוגי מלכו אשריו
רש"בג הנשיא אביו של רבינו הקדוש והוא בנו של ר'ג דיבנה בר פלוגתיה דר'
 יהושע ל' ר'ג דיבנה וזה רש"בג הוא הנוכר בכל המשנה והלכה כמותו
 חוץ מהלכות ידועו'. והיה זה עניו מאד יותר מיונתן בן שאול ובני בתירא והיה רבו
 אלעזר איש ברתתא והיה עמו ר' יהושע בן קרחו. בן רבי עקיבא וכן רבי נתן
 אם בית דינו ור' מאיר חכם ור' אלעזר בר' שמעון ורבינו הקדוש בנו לפניו וכל אלו
 היו נשיאים מבית הלל מצד האם מיהודה אבל לא היו ראשי גליות כי אם בכבל מצד
 האב מיהודה וכל אלו נקראו רבן:

ר' שמעון בנו של ר' והוא הקטן בשני וגדול בחכמה והוא נזכר בסוף מכות והוא
 ראוי לנשיא ויותר חכם מר' חייא זולתו כי היה אחיו ר'ג גדול ממנו
 כדאיא בפרק הנושא והוא נכדו של רש"בג האמור ואם כן הם ארבע' כלם שמם כשם
 זקנם וכיון שזכרנו שם רבן שמעון בנו של הלל שהיה בומן הבית וזכרנו כל השלשלת
 ובפרקא קמא דבתרא כי לזה נולדה לו בת וחלשה דעתו וניחמו רבינו הקדוש אביו
 אע"פ שהיה עשיר גדול כמו שאמרנו למעלה ובסוף פרקא קמא דגמין נשאר בחיקו
 אם זה היה נשיא או לא כן פי' רבינו חננאל:

שמעון בן שטח הנשיא אחותו היתה נשואה לינאי המלך מהחשמונאים והוא
 עשה תקנות כדאיא בפ' דשבת ותלה פ' שניה משפוט ביום א'. ובפ'
 אחר דיני ממונות על שהרג איש לחבירו בלא עדים התפלל הוא עליו ובא נחש ונשכו
 והרגו. גם כשהרג עכר המלך לאיש אחד עשה שובא המלך לפניו ושיקום לפני
 הסנהדרין והם כבשו פניהם ואמר שמעון בן שטח בעל מחשבות יפרע מהם ובא
 גבריא אל וחבטן בקרקע ואז גזרו מלך לא דן ולא דנין אותו והוא חבר יהודה בן שבאי
 ותלמידיו שמעיה ואבשליון:

שמעיה חבר אבשליון מכני בניו של סנהריב והיו חכמים גדולים ומעשיהם כבני
 אהרן והם רבותיו של הלל ושמאי:

שמאי הוא חבירו של הלל ונראה שחאריף ומים כמו הלל חבירו כי לעולם נקרא
 שמאי הוקן ולא היה לו מחלוקת עם הלל כי אם בג' הלכות כדאיא בפ' ק'
 דשבת וכבר ידעת כי אע"פ שהיה כעסן כנגד הרשעים היה עניו עם הצדיקים וכל מעשיו
 לשם שמים וכן מחלוקתו. כי הוא הלך במקלו אצל יונתן בן עוזיא אע"פ שהוא תלמידו
 כי כל התלמידים שהיו להלל כן היו משמאי. כי כבר ראתי אמרם ול' שמונים תלמידים
 היו להלל הוקן וליבו אחד מהם. ועם כל זה אומרים באבות בפ' שני ריו' ע"ל מהלל

ספר יוחסין

ומשמאי שלעולם היו שניהם בבית המדרש ביחד האחד נשיא ושמאי אב בית דין
וכן היו כל הווגות. וזה שהלך שמאי ליונתן בן עוזיאל בפ' יש נוהלין בבבבא :

שמאי הזקן בפרק שני דערלה וזהו בכתיבת הדפוס ונראה שהוא טעות בספרים
כי הוא שמאי הזקן וזה כי ר' דוסתאי איש כפר יתמא מתלמידי בית שמאי
אמר משמו ולכן לא זכרתי בכלל הקו חכמים וכן מצאתי אחר כך בספר מדויק שאינו
של דפוס. שמאי :

שמעון איש המצפה בזמן הבית לפני ר'ג הזקן בלב דפאה ובתוספתא בפ' דיומא;
שמעון אחי עזריה הוא כהן דודו של ר' אליעזר בן עזריה ונקרא על שם אחיו על
שם שעזרו לפרנס כמו בני זבולן ליששכר כדאיהא בפ' היה נוטל בסוטה
ושיחלוק עם אחיו בחיי הע'ה ובפ' קדושים בילמדנו והלא שמעון גדול מעזריה אלא
שנותן בפי שמעון נקראת ההלכה על שמו וגם אחיו חכם ונכבד בבית הכהנים
תשיעי לעזרא :

ר' שמעון בן נתנאל תלמוד ריב' אחד מהחמשה והוא ירא חמא ובתוספתא בפ'
ג' דע' ומעשה ברבן גמליאל הזקן שהשיא בתו לשמעון בן נתנאל ופסק
עמו על מנת שלא תעשה טהרות על גביו. ר' שבג אומר אין צריך שאין כופין החבר
שיעשה טהרות על גבי עם הארץ וכולם ראו הבית וחרבנה ונתבשרו בחיי הע'הב ;
ר שמעון בן הסגן ר' בן ר' חנינא סגן הכהנים וגם ראה הבית וחרבנה ובפרק ב'
דכתובות ר' שבג משום רבי שמעון בן הסגן וכן בסוף שקלים ובפרק
י'א ממנחות :

שמעון התמני במשנה פרק ג' דתעניות ופ' לשי מתמנת היה כדכתיב שמשון חתן
התמני על שם חמנת וכן בפ' ראשון דידיים וכן הוא בפ' ד' דיבמות עם רבי
עקיבא ובפ' החובל וכן בפ' ל' שמעון התמני לא בא לילי ו"ט לבית המדרש לשחרית
מצאו ר' יהודה בן בבא אמר ליח למה לא באת אמש וכו' הנה כי היה חבר להם אבל
הוא קורא לר' עקיבא ד' שהיה גדול ממנו ואמ' איני הולק עליו הריני כמוסף על דברי
רבי וזהו בסיפרי על כי לא יראני האדם וחי והוא מד' חכמי יבנה ר' אליעזר ור' יהושע
ור' עקיבא ושמעון התמני דין לפניהם בקרקע :

שמעון בן בתירא כבר ידעת כי הם המיוחסים ושדים ונשיאים שחיו בזמן הלל
הזקן בזמן הבית ומוסף על דבריו ר' עקיבא בערויות והם נזכרים שם
שלשה רבי יהודה בן בתירא ור' יהושע בן בתירא ור' שמעון זה. ורשי' בפרקא קמא
דתעניות כי היו שניהם ר' יהודה ור' יהושע בני בתירא ושהם היו שנתנו הנשיאות
שלהם להלל ושכח לזה השלישי. ועוד קשה לי אם הם היו קודם הלל בנשיאות והלל
מלך ק' שנים קודם חרבן איך אומר בירושלמי דסנהדרין כי ר' יהושע תלמיד תלמידו
של הלל וכה שיווליד אביו לר' יהודה בן בתירא ואם כן אינם בני בתירא שחיו בזמן
הלל

הלל אלא אחרים בשמש:

ר שמעון בן ננס הוא בן ננס סתם שכיבד אותו רבי ישמעאל ואמר הרוצח
 שיעסק בדיני ממונות ישמש בן ננס והוא חבר גם לבן עזאי ולבן זומא
 ולר' עקיבא בן ג' רבכורים והוא מחמשה הדנים לפני חכמים ונקרא בן ננס כמו שפי'
 למעלה קודם שנסמכו:

ר שמעון בן זומא הוא על שם אביו והוא מארבע שנכנסו לפרדס והוא מד' חכמי
 יבנה ומהחמשה הדנים לפני חכמים והוא דרשן גדול וראי' אוכלוסא
 בהר הבית:

ר שמעון בן עזאי תלמיד חבר לר' עקיבא וחשקה נפשו בתורה ומדינתו שבריה
 בסוף ערבין והיה שקדן עד שאמר משמת בן עזאי בשלו השקדנים
 והיה התנו של ר' עקיבא ובתחלת פושה יש ספק אם נשא אותה והוא אמר חבל לבן
 עזאי שלא שימש את ר' ישמעאל וכבר ידעת כי מת רך בשנים שנכנס לפרדס ומארבע
 שנכנסו לפרדס ומהחמש הדנין לפני חכמים ועליו נאמר יקר בעיני יי' המותה לחסדיו
ר שמעון שזורי על שם מלאכתו כן כתב הרמב"ם ז"ל אבל יותר נראה כי הוא על
 שם מקומו ובגליל העליון קרוב לצפ"ת יש כפר אחד שנקרא שזור עד

היום והוא קבור שם כאשר ראינו בכתבים ששלחו מארץ ישראל מקברות הצדיקים
 וכן בפ' מרובה יש נוסח אמר ר' שמעון שזורי מבעלי בתים של גליל העליון היו בירת
 אבא וכולו ובספרא אמר ר' ישמעאל שזורי ואולי הוא אחיו או הוא אחד משם וכן בפ'
 ד' מכריתות ר' שמעון שזורי ור' שמעון אומרים וכן ר' יהודה ואם כן מצאנו חבר לרבי
 מאיר ור' יהודה ור' שמעון בן יוחאי ולר' יוסי בפ' ח' מכלים אבל בפ' קמא דראש השנה
 ר' יוסי בן כיפר שהיה בזמן חנניה בן אחי ר' יהושע אומ' משום ר' שמעון שזורי שנראה
 יותר קדמון. וכן בתוספתא בפ' ד' דמאי ששאל לרבי טרפון וכן במנחות שאל לרבי
 טרפון על טבל שנתערב לו בחולין:

ר שמעון בן יוחאי הוא ר' שמעון סתם ואע"פ שר' שמעון סתם מצאנו בפ' דאבות
 שאמר חיי וחזיר בק"ש ותפלה שם הוא ר' שמעון בן נתנאל דבר הלמד
 מעניינו ובפרקא קמא דעירובין שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן נורי אבל רבו
 המובהק ר' עקיבא וסתם סיפרי ר' שמעון ולא רבי ישמעאל כאשר כתוב בסוף שער
 הראשון מהליכות עולם כי הוא שקעות שם כי ר' ישמעאל אינו תלמיד רבי עקיבא וכן
 מפורש בתמורה וכן כתב הרמב"ם ז"ל בתשובותיו. ובפ' כהן גדול ונוזר בעבור שאמר
 על ר' עקיבא שלא חזר בו אלא אם משמת חזר בו איני יודע ותנא הושחרו שינוי מפני
 תקניותיו לפי שאין דרך ארץ לדבר על רבו בך ישב והתענה ימים רבים. ויש אומרים
 שהיה ר' שמעון דמן קצשור זה שאמר וכבר ידעת קדושתו וקדוש' בנו במערה והוזהר
 הנקרא יהו אור שעשו. הכל כתוב למעלה בארוכה בהבורה הג':

ר' שמעון בן הלפתא עסקן כדבריו בתרנגולת שנימלה הנוצה להוציא מלבו של ר' יהודה. ועוד שניסה דברי שלמה בנמלה שאין לה קצין. ועוד ניסה שישנא הגול כי נפלה חשה אחת מנמלה אחת ובאו כל האהרות והריחו בחשה ולא לקחו אותה עד שבא בעלה בעבורה. והוא בעל בשר. ובפרק ר' מיתות שנעשרה לו נס באריו שניצול מהם שנפל בשר מן השמים. ודבריו בפ' אלו טריפות ובמדרשות. ובויקרא רבה פרשת צו נראה כי ר' שמעון בן הלפתא אע"פ שהוא זקן מאד שהיה בתלמיד לפני ר' ולפני אנטונינוס. וכן בסוף ואלה שמו' רבה שהיה כמו תלמיד לרבי. וכן בפרשת זאת תהיה וכאשר היה זקן ר' שמעון לא היה יכול למיסק למילף וכן בפ' שואל כי מצד זקנותו לא היה מקבל פני רבי כמו שעשו אבותיו לאבות רבינו הקדוש. ונראה שזה אחיו הקטן של ר' יוסי בן הלפתא הוא ר' יוסי סתם חבר של רבי שמעון ור' מאיר ור' יהודה ובפ' קמא דמועד קטן שהיה עם רבי ובסוף ואלה שמות רבה שנתנו לו מהגלית מן השמים והחזירה והיה הנס האחרון גדול מן הראשון דמן שמיא יחבי ולא שקלי;

ר' שמעון בן אלעזר כבר פירשנו שהיה זה תמיד עם ר' מאיר והוא רבו המובהק ובפרק ר' אליעזר בשבת אומר משום ר' מאיר וכן בפ' ארוסה בסוטה וכן בפ' קמא דחולין הלך רש"א וספר לר' מאיר וכן אומר משום ר' יהודה. וכבר פירשנו למעלה מה שאומר בפ' דתעניות שקרה לו עם האיש המנוער שאמר רש"י כי הוא אליהו ול' עד שדרש לעולם יהא אדם רך נקנה ואל יהיה קשה כארו. לפיכך זכה קנה לעשות ממנו קולמוס לכתוב בוטת וכן היה חולק עם ר' יוסי בן המשולם בפרק אלו טריפות בנקב הגלגלת;

ר' שמעון בן עקשיא בסוף קנין שהוא סוף סדר קדשים ואולי הוא אחיו של רבי חנניה בן עקשיא ובשנדע זמן זה נדע זמן האחר וכיון שהוא מדבר בענין שכיבד ר' יהושע וכן עזאי ודימה דבריו למח שאמרו נרא' שהיו בזמנו. וכן בסוף מכות רבי חנניה בן עקשיא עם רבי חנינא בן גמליאל ורבי שמעון;

ר' שמעון בן מנסיא בזמן רבי כמ"ו מדות שמנו חכמים בצדוקים כלם נתקיימו ברבי ובניו. ובפ' אין צדין אל' ר' דודות שלפנינו על ר' שמעון בן יוחאי רבו של רבי ואינו נראה כפי פלשי שיהיו זה מקהל קדוש שירושלם שהיו זקנים יותר כי היו ר' יוסי בן המשולם ויונתן אחיו בזמן ר' אלעזר הסמא וכל זה שם בארוכה. ובמשנה בפק' דהגינה חולק עם רבי שמעון בן יוחאי. אבל בפר' הנחנקין בירושלמי דבי שמעון בן מנסיא אומר הנזי והכח והעושר וכו'. ותני רש"ב אומר אלו' מדר' שמנו חכמים ול' כלם נתקיימו בר' ובניו אבל בפ' דמעשר שני בירושלם אומר כי ר' שמעון בן מנסיא ורבי יוסי בן משולם הם קהלה קדושה;

ר' שמעון בן יהודה חבירו של ר' הוא נקרא איש כפר עכו ובפרק העיר והרושב איש

איש כפר עיכוס והוא אומר מש' ר' שמעון בפרק ג' דמכות ובפרק י' דנגעים ובסוף פרק ב' דשבועות ובפרק ואלו נאמרין בכל לשון וכן משם ר' יוסי פרק ג' דמעשר שני ובפרק קמא דשבועות והוא ראה בגליל אבנים מנוגעות ונראה שהוא אה לה' יוסי בר יהודה ויהיו בניו של ר' יהודה בר אלעאי ובקמא אומר משום ר' שמעון בן מנסיא **אבא שאול** בן בטנית בזמן הבית בזמן אביו של ר' צדוק בסוף שבת ופרש'י בפר' אין צדין חכם גדול היה ומפני ביטול בית המדרש היה ממלא

מדותיו וכנס שלש מאות גרביין מתמצית ובידודי המדות שהיה מוכר ונתן אותם להקדש ובנו היה חכם ושמו בטנית בזמן ר' והוא התיר נדר לר' שמעון בן רבי ובסוף פר' מקום שנהגו תניא אבא שאול אומר קורות שקמה היו ביריחו והיו בעלי דרועות גושלין אותם בורע עמדו בעלים והקדישום לשמים ועליה אמר אבא שאול בן בטנית משום אבא יוסי בן חנן וכולי ונראה מזה המאמר שני פירושים או אבא שאול בן בטנית או אבא שאול אומר מה שאמר אבא שאול בן בטנית שהוא קהמן ממנו וכן כתבם הרמבם זל לשנים.

אבא שאול

גם זה בזמן הבית וגם למד עם ריב'ו והוא קובד מתים וראה לעונן ולא בשלום והוא ארוך ברורו ורבי שרפון מגיע לבריתפיו וכבר הארכנו זה למעלה:

שמואל

הקטן החסיד והעניו שנכנסו לעבד השנה יותר משבעה ואמר שהוא מי שעלה שלא ברשו' וללמוד הלכ' כדי שלא לבייש את הבירו וקם לצאת ואמר לו רבן גמליאל שב בני שב ראיות כל השנים להתעבר על ירך שהורה יודע בחכמת התוכחה כמו שמואל ירחינאדה הכהן חבירו של רב ובמסכת שמחות שמת בלא בן ונתנו מפתחו ופנקסו בארוננו והספידו רבי אלעזר בן עזריה ורש"בג והתנבא אז בלשון אדמי ונראה שהיה סמוך לחרבן הבית שהתנבא על רש"בג וישמעאל בן אלישע לחבר ביום פטירתו וכו' כראיתא בסנהדרין ובסוף סוטה והוא תיקן בברכת המינין ביבנה ועליו יצא בת קול מן השמים שהיה ראוי שתשרה שכונה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך וכשמת אמרו עליו אי עניו אי חסיד מתלמידיו של ר' הלל ופרש'י באבות שנקרא קטן בערך שמואל הנביא.

הגדה אמר ש'ש תמצא זה הפירוש בירושלמי דסוף סוטה ע"כ ונראה כי מפני שהיה מקטין עצמו מצד הענות. והנה סיימנו בזה הצדיק חסיד וענו שוח קבלנו מסיני שנאמר בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו על פניב' זו הענות שבה נכתר ארון הנביאים שנאמר והאיש משה ענו מאד הקב"ה ישלח משיחו לנו וזוכה לזה שנאמר לבשר ענוים שלחני וכולי וענה גדולה מבורן עקב ענוה וראת

י' אמן וכן יהי רצון:

כל האמוראים על הדרך אלף בית

אבא בר אבא הכהן הוא הנקרא אבוא דשמואל והיה חסיד שומר נכסי יתומים באמצע מעותיו ברכות פ' מי שמתו ונקרא אבוא דשמואל על ענין שאירק לו ומביאו בהלכות גדולות הלכות גיטין משום מעשה דאבוא דשמואל דאתא בשם ושמש. ומאי טעמא דכי אול אבוא דשמואל למקרבא אשבחתי מדיחא דהוה ידעה בלישנא דציפורי אמרה ליה איזדקיך לי ואנא אתן לך כך וכך וזו משום דהוה ידעה דנפיק מניה גברא רבא. ערק מינה והדר אתא בשם יהוא ליליא לגבי דביתהו ואזדקיך לה והדר אול. לסוף אישתמעת מילתא דמתעברא אתיה לבי דינא אלקויה אמר שמואל בכריכה דאימיה איכוף רישאי דלמא מטאי לי רישא דשוטא וכאיב ליה כף רישיה בכריסא דאימיה ומטיה ריש שוטא :

אבא אריכא במסכת גדה הוא רב חבירו דשמואל גדול מכל האמוראים תלמידו של רבי הייא דודו אחי אביו וחמשה אחים היו אביו של רבא ושילא וחנא ומרתא וחייא כולו בני דאבא ברסלא מכפרי בסנהדרין. ושם אמר ר' הייא בן אחי יורד לבבל יורה ידן ופירוש בן אחותי על שם החכמה אמר להכמרה אחותי את. אבל האמת שהיה בן אחיו ובן אחותו שהיתה לרבי הייא הגדול אחות מאם ונשאה אביו והוליד את רב וזה ר' הייא הגדול כשהיה בנויפה מלפני רבי הקדוש פמוכר פרק הנושא דירושלמי אוליף לרב כל כללי דאורייתא. ואשתו הוה מצערא ליה ובנו של רב הנקרא הייא על שם דודו הוה מהפך הרברים כמוכר ביבמות פרק הבא על יבמתו. וגם היה לו בן אחר לרב נקרא אביו בשם וקנו כדאיתא בפרק ערבי פסחים. סתם רבותינו שבבבל רב ושמואל. ובירושלמי אמר ליה שמואל לרב אכול משחא דארמאי ואי לא כתבנא עלך וקן ממרא ואשרח עלוי ואכל. ובפר' אין מעמידין רב ושמואל ור' יוחנן קראי פירוש שדבריהם כמו מקרא. רב תנא הוא ופליג פירו' כי הוא חבר לוי ובר קפרא ובני ר' שהם רבן גמליאל ור' שמעון שהם תנאים. ורב האי גאון ור' פירש כי בג' מקומות מצינו שהוא תנא חרא בפ' ג' שאכלו. רב אבא אמר צריך שיאמר הודאה תחלה וסוף. ואידך בפ' האשה שנפלו לה נכסים רב אבא אמ' שאלתי לסומכוס. ואידך בשבת פ' רבי אליעזר רב אבא אמר הטבילה ואחר כך ילדה ואבא הוא רב. אבל זה שאמר הגאון ור' בשבת אני לא מצאתי בגמרא ולא ברש"י ולא בתוספות שאומר אבא אלא רב חמא ואני מצאתי בתוספתא בפרק ו' מחולקן אחרת שאומר אמר ר' אבא זה אחד מן הרברים שהיה ר' הייא אומר אין להם תשובה והשוב ר' אליעזר וכו' וכן בפ' קמא דביצה בתוספתא וכן בפ' כסוי הדם בגמרא. ובאות הליש בע'ה נאריך בשם רב ורב היה אומר על רב חיננא בר שילא שהיתה לו אהבתו נאב לבן כדאיתא בפ' בסורר. וכן בירושלמי ובפ' במה אשה אמר ליה שמואל לרב חיננא

בד שילא כולהו רבנן דבי ריש גלוחא לא ליפקו בשבת בסרבלי התנומי לבר מינך
 דלא קפדי עלך דבי ריש גלותא פלשיו ול שהיו עושין חזתמות לשליתות שלהם
 בעין עבדים להראות שבפופים הם לריש גולה ואי מפסקי מרתתו ומקפלי להו ולא
 קפדי עלך אם שלך בלא חותם. והערוך בערך סרבל פירש שהיה מפני פחד המוכס
 שאם לא ימצאו החותם שעשה יאמרו שגנב המכס וד' חנינא שהיה לו נשיאות פנים
 לא היה ירא ונל' פלשיו ול עיקר. ורב אדא בר אהבה תלמיד רב היה בשעת קבורתו
 של רב כדאימא בפרק כיצד מכרכין. ושימש רב לרבי ור' היא בישיבה ור' יוחנן
 שימש בעמירה והוא רב גבר בכולא בתורה ובחסידות וי' מילי דחסידותא נמצא
 ברב כמו שנפרש כולם בשם רב: ובפ' אלו שרפות אמר ריש לקיש עליו וכזר אותו
 האיש לשוב. ובפרק ראשית הגז אמר ר' יוחנן לאיסי בר הוני מאן ריש סדרא בבבל
 אמר ליה אבא אריבא אמר ליה אבא אריבא קרית ליה נהירנא פירוש לשון זכיר כמו
 האי דבכוכב יהיה נהיר וחכם פירוש זכרן וחכם כאשר פירש הערוך נהירנא כד הוינא
 יתבין אחר ל' שורות אחוריה דרב קמיה דרבי ונפקי זיקוקין דנור מפומיה דרב
 לפומיה דר' ומפומיה דר' לפומיה דרב ולית אנא ידע מה אמרין ואת אבא אריבא קרי'
 ליה. ובפרקא קמא דביצרה פירש רש' ול' וקשיא דרב אדרב דאע"ג דרב אמוראה

הוא מקשינן מנייה מפני שרבן של בני גולה הוא בדור ההוא חוץ משמואל:

אבא הכהן אמר ליה לר' יוסי הכהן תמיה אני אם קבל רבי יוחנן תשובת ריש
 לקיש. ושם בגמרה חזר לומר עליו רבי אבא בר כהנא לרבי יוסי
 חכהן אבל בגמרה אחרת לכל אומר רבי אבא הכהן ובמקום אחר אומר אמר ר' אבא
 הכהן משום רבי יוסי הכהן מעשה ומתו בניו של רבי יוסי בר חנינא והם בזמן ר' יוחנן
 ובפרק כל הכלים אמר ליה רבי אבא בר כהנא לרבי ירמיה:

אבא אומנא רל מקו דם והוה אתי ליה שלמא מרקיעא כל יומא ולאבי כל מעלי
 שבתא ולרבא במעלי יומא דכפורי חלש דעתי דרבא על אביי ואביי על אבא
 אומנא ואמרו לו לא מצית וכולי בתענית ושורד אביי וזגא מרבנן למברקיה ועשה
 צדקות עמהם:

ר' אבא כי סליק רבי אבא אשכחיה לרבי אבין. ויש נוסחא לרבי יוחנן בסוף יום
 טוב ואשכחיה לרבי חנינא בר פפי ולרבי זורא ואמרי לה רבי אבהו ולר'
 שמעון בן פוי ולרבי יצחק נפחא ובפרק אין מעמידין ארבא דמורייסא דאתא לנמל עכו
 אותיב רבי אבא דמן עכו נשורי אמר ליה רבי אבא לר' אבא דמן עכו עד האינא מאן
 בשריה וכולי. ובפרק אלו שרפות כי רבי אבא בבבל בזמן רבא בר פלוגתיה דאביי
 והוא רבי זורא עלו לארץ ישראל וכי רבי זורא עלה קהים וכן היה רבי אבא בבבל עם
 ר' אבהו ורב ירמיה בר אבא. כי סליק רבי אבא סבי רב ורבי אלעא ורבי יוחנן בן
 זלטיק ורבי אלעזר כולם ביחד ונראה כי רבי אבא סתם מבבל ובה נסר

לי מאד מי הוא רבי אבא סתם בתלמוד אם הוא רבי אבא בר ממל או אחר ובעבור
זה אאריך בזמנו ובשמו.

ומעשה דנסכא דר' אבא לפני ר' אמי נראה כפי גרסת הגמרות כי הוא ר' אבא בר ממל
ואומר התלמוד נסכא דרבי אבא בפ' שבועת העדות והוא ר' אבא בר ממל. ובפ' הגהול
קמא ר' אבא שלח לרב ספרא לגבות מעות מרב יוסף בר חמא אבוהי דרבא ואז רבי
אבא זקן מאד ואז רבא נתן עצה לאביו כיצד יתן המעות. ובפ' אלו מציאות התוספות
רבי אבא תלמיד ר' אמי מנסכא דר' אבא. ולי נראה להפך כי רבי אמי אמר רבותינו
שבארץ ישראל רבי אבא. ומשום דר' אמי היה אז ראש ישיבה בארץ ישראל במקום
ר' יוחנן רבו אומר שם יתיב ר' אבא קמיה בפ' כל הנשבעין ובפ' המפקיד יתיב רבי אמי
ואמר שמעתא איתיביה רבי אבא בר ממל לר' אמי ובעבור זה לפעמים אומר משום
ר' אמי הלכה בסוף פ' כל הכלים אמר ר' אבא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן אע"פ שלא יהיה
רבו משום דאמרה משם ר' יוחנן. וכן בסוף פ' חוקת הבתים לבי אמי שדרה לר' אבא
בר ממל בעא ר' אבא בר זבדא שהוא תלמיד רב הונא מר' אבא אבל רב הונא גדול
ממנו. ובפ' השולח נאמר ר' אבא לרב הונא למדתנו רבינו וכן בסוף מועד קטן דרש
עליו דראוי היה רבינו שתשרה שכונה עליו וכו' אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב.

ובפ' אלו טריפות כי סליק רבי אבא אשכחיה לר' זירא אמר ליה הי מר מיומא דסליק
מר להנא הוה לן פתחון פה קמיה דרב הונא וכו' ומצאתי לר' ירמיה בר אבא פלשי ר'
זירא ור' אבא תרווייהו מבבל הוו ור' זירא סליק ברישא ואמר ליה ר' אבא הייך אהר
שעליה מכבל וכו'. ובפ' קמא דחולין יתיב רבי אבא אחרייה דרב כהנא ורב כהנא
קמיה דרב יהודה ואול ר' אבא ואמרה קמיה דר' אלעזר ואול ר' אלעזר ואמרה קמיה
דר' יוחנן. ובסוף יומא כי ר' ירמיה שאל מחילה וכפרה בעבור שהקניט לר' אבא.

רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא בפרק שני דסנהדרין והטעם משום נסכא דרבי אבא
בדאיתא בפ' כל הנשבעין. אמר ליה ר' חייא בר אבא לר' אבא ור' ירמיה. וכן אמר
ר' אבא לרב ירמיה בר אבא. בעא ר' אבא מרב הונא ונראה שהיה עשיר כי בכל ערב
שבת וכן יג' אסתירי פשיטו מי"ג טבחיו ואמר אשור הייא אשור הייא כמו שפליגי זל
שני פירושים. ר' אבא חבריה דר' זירא או ר' זירא חבריה דר' אבא. ויש נוסחא בסוף
חולין בעיר ר' אבא בר ממל ואמר ליה ר' אבא תא שמע וכו'. ר' אבא קמיה דר' אמי ואין
זה תימא לפירושו כי היה ר' אמי ראש ישיבה ודומה לזה בפ' אלו מציאות ר' אמי אתא
לקמיה דר' אסי ופירשו התוספות אע"ג דהוא גדול מר' אסי אין תימא שבא לפניו לישא
שחכירו היה אבל אי גריס כי בא לפני ר' אבא קשה דרבי אבא תלמידו של רבי אמי
כדמוכח גבי נסכא דר' אבא ואיך היה בא לפניו עד כאן. ולפי מה שפירשתי למעלה
יהיה הגרסא לפני ר' אבא טובה וכן אמרתי למעלה שדרה ר' אמי לר' אבא שהיה כמס
חכירו ולמד בבבל עס רב ורב הונא וכן בפ' החולץ בפסקים כתב הר"ב הלכה כר"ס

כבא משום דהוא דיינא דארץ ישראל כדאיתא בשבועות דדינא נחית לעומקא דדינא
דב יוסף אחוריה דר' אבא לפני רב הונא מתיב ר' אבא לר' אסי ולרבי אבהו ונראה
שהארץ ימים כי היה בזמן רב עד רבא שענש לרבא בדמי השוד שהשריף רבא וכן
נראה שחזר כמו שנפרש בקמינא שהוא ר' זורא ובפרק האומר בקדושינ כי היה עולה
לרגל לפני רבי יצחק נפחא ושקנה שרה והוא לא ידע דרב גדל היפך בו בראשונה
והפקירו בעבור זה ומתקרי ארעא דרבנן :

ד אבא בר אחא אמר רבי אלעא אמר ר' אבא בר אחא משום רבינו ופרש' רבינו
הוא רבי : ואינו זה אבא בר אחא אביו של רבי חייא דגדול אף על פי
ששמו כן ובפרק ג' שאכלו אמר רבי אלעא אמר רבי יעקב אמר רבי אבא בר אחא
משום רבינו גם כזה נסתפק לי מעט אם הוא ר' אבא סתם :

ד אבא זמשי ב' הקומץ וזמא ורש' הביאו שם ולא פירש ונראה שחסר בפירוש
דמן עכו בפרק מקום שנהגו עכו היא מדינת חיס ר' חוצה לארץ ובפרק
ד אבא מי שאחזו אינה מדינת חיס . וזה ר' אבא מנשק כיפי דעכו משום כי רצו

עבדיך את אבניה . ונראה כי עכו היא קרובה לצידון כן פירש רש' ול וירכתו על צידון
היא עכו או קרוב לצידון עכו ובפ' יש נוהלין וכולון עלה לו תחום עכו ונפתלי גנוסר .

אבל במסעות דר' בנימין אומר כי הוא יום אחד מצור הקרוב והחדשה והיא עכו אשר
היתה בגבול אשר והיא תחלת ארץ ישראל והיא נמל גדול בשפת חיס ע'כ' ובתחלת

ספר שופטים אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון וא"כ היה בהלקו של
אשר ואינה צידון אבל היא קרובה לצידון ובתחומה ויהיה ג' בגבול וכולון שלא יהיה

קשה לרש' ולגמרא . והרמבם זל כפי' משנת גישון אמר שעכו אינה מארץ ישראל
ובפרק ר' ממסכת שמחות מעשה ביוסף הכהן הבבלי שהיה משמא ויוצא ח'ל אצל רבי

יוסי בצידון ובפרק מי שהוציא והו הלך ללמוד תורה לצידון פרש' חוצה לארץ הוא .
אבל בסוף ספר מצות הגדול במצות ק'ג עכו מקצתה חוצה לארץ באשקלון ומקצתה

בארץ בדמוכה בירוש' וכן נראה כי אם עכו אינה מארץ ישראל למה רבי אבא מנשק
כיפי דעכו . והסולמי כתב כי לו הכיפנים היו עשויים להכדיל בין הקרש לחול כי חציה

חוצה לארץ והחרושין עשו משא ומתן על זה בתחלת גישון ואמרו גם כן זה שחציה
בארץ וכן כתבו התוספ' שם וכן בסוף כתובות ור' יוס' שוב האשב'ילי כתב בירושלמי

אומר שחציה בארץ ואם כן מצד החצי שבארץ ישראל יהיה מנשק וכן בפ' מי שאחזו
שהיא מארץ ישראל ובפרק ב' דכתובת אמר רבי זורא הא מילתא מר' אבא שמיע לי

ואם לאו ר' אבא דמן עכו שבחתייה . וזה ר' אבא עני מאד ולר' אבהו היו ממנין לראש
ישיבה ולא רצה משום רבי אבא דמן עכו ואמר עד שיזילנו מבעלי חובות ואמר ור'

כדי להעשירו שיתנו לו מתנות בפרק ואלו נאמרין בסומת :

ד אבא דמן קסרי בפרק סדר תעניות לא ר' זורא דמן קסרי ובסוף מועד קטן וזו
ל' בבא

ספר יוחסין

תני רבי אבא דמן קפרי קמיה דרבי יוחנן:

ר' אבא בר ממל ב' המוכר את הבית מאי ממל פירש ר' אבא בר ממל מפרכא

והיא אבן שנותנין על הותים ומשברן או הבור העליון שכותשין בו הותים

אמר ר' אבא בר ממל אמר רב איתביה ר' אבא בר ממל לר' חייא בר אבא יתיב ר' אבא

בר ממל לפני ר' אמי ר' יוחנן בשם ר' אבא בר ממל וכבר אמרנו כי נראה כי הוא זה ר'

אבא סתם. וזאת כי בסוף חול ינראה כי ר' אבא תירץ לר' אבא בר ממל הבעיא אבל

בגדרת הגמרות מדפוס מדוייקות אינו מוכיר לר' אבא בפרק ג' דשבועות ירושלמי

אמר ר' זירא כל ימיו של אבא בר ממל לא מצאנו תשוב' עד שמת ואז מצאנו תשובה:

אמר ר' אבא בר אבא אמר ר' יוחנן משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני

רבים ומעשה באחד שבקש להשתין ולא השתיין ונמצאת נדיסו צבה בפרק

מומין בבכורות ואולי הוא טעות ויהיה ר' חייא בר אבא: (הגדה) אמר ש' ואולי

הוא אביו של שמואל והראיה כי במסכת בכורות אמר כי שמואל היה דורש ורצה

להשתין וצוה והביאו בגד אה' להפסיק והשתין ואביו הקפיד עליו וצוה שיצא וידרוש

שאפילו בלא הפסק מותר ויצא ודרש משתינין מים לפני רבים כו' עיין שם:

ר אבא דמן חיפה ור' אבא איקלעו לבית ר' אסי ור' אסי תלמיד ר' יוחנן:

קשישא בפרק קמא דסנהדרין ואולי הנוסחא אבוי קשישא:

אבא ר' אבא דמן יפו: אבא בר ירמיה אמר שמואל ור' יונה

ורבי זירא אומר משמו אבא אבוב דרב ירמיה בר אבא ובפ'

התכלת תני אבוב דרב ירמיה בר אבא ואמר רב עליו שהוא בעל תשובה בדורו כמו

יאשיהו המלך. ואמרי לה כי זה היה רב אחא אחיה ר' אבא זה אבובי דרב ידמורה

דאמר מר אבא וא הוא אחי הווי בומן רב בפ' במה בהמה יוצאה.

אבא בר חס אמר רב חסדא אמר לי אבא בר חס וכו' בפ' ישמעאל ופירש רב צמח

גאון בר פלשוי בערוך שלו כי הוא שם חסם:

ר אבא בר זימונא בשם רבי אלעזר זעירא אם הראשונים מלאכים אנבני איניש

וכן בבר' ששלח ר' ירמיה לרבי זירא סל של תאנים ואכלום בלא תיקון

המעשד וכן במסכת שקלים וכן בפ' ואלו קשרים אמר ר' זירא אמר ר' אבא בר זימונא

אמר רבי אם ראשונים מלאכים אנבני איניש ואם הראשונים בני איניש אנבני חמורים

ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר בחולין פר' ראשון ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא

דאמר בתעניות כן פלשי ואני לא מצאתי שם כי אם עוים אבל באבות דר' נתן במשנ'

יוסי בן יעזר אומר כשם שהצדיקים חסידים בהמתן חסידים כגמלי' של אברהם אבינו

וכן כחמורו של ר' פנחס בן יאיר וכן כחמורו של רבי חנינא בן דוסא שגנב והניחו

לפניו שעורים ולא אכלן עד שהוציאוהו והלך לביתו ואכל ללמוד כשם שהצדיקים

חסידים בהמתן חסידים. וזה המאמר בשאמר חזקיה על ר' יוחנן תלמידו לית דין בר

איניש ארדיין ברי איניש וכן כמו זה בפ' עושין פסין. ובידושלמי ר' יונה ורבי אבא גזר
 זימונא בשם ר' זירא ור' אבא בר זימונא אמר לר' אבהו שצריך להנכיר מעין המאורע
 דל בשבת ויר' טוב בכרכה מעין שלש כיון דחש לה ד' זעירא. ובפג' דסנהדרין ירושלמי
 ר' אבא בר זימונא הוא חי אצל גוי ברומי ואמר ליה אכול נבלה ואי לא קטילנא לך
 אמר ליה אי בעית למקטל קטל דלא אכילנא ואמ' ליה הגוי מאן מודע לך דלא אכלתיה
 הוינא קטיל לך או יאודי או רמאי. וכתב הראש בפרק אין מעמידין ומסתמא בצנעא
 היה בביתו של גוי אלא שרצה להחמיד על עצמו:

אבא כהן בר דלא אמר ריש לקיש משמו ד' אמות קונות למציאה שאינה ברשות
 הרבים מתקנה רבנן וכו' ונראה שהוא תנא דברייתא מהאחרונים ובסיפרי
 בלאה הרברים אבא יוסי בן חנינא משום אבא כהן בן דליה: **אבא** אבוהי דר'
 אמי אמר ר' אמי בר אבא אמ' רב הונא ואולי זה ר' אבא סתם: **אבא** בר אבימי
 לפני רבי חנינא ואמרי לה לפני רבי חנינא בר פפא: **אבא** אבוהי דר' חייא בר
 אבא ובנו תלמיד מובהק מרבי יוחנן: **רבי אבא** בנו של רבי חייא בר אבא
 תלמיד ר' יוחנן ור' אבא ור' זירא גמירי מד' אבא ברבי חייא ור' זירא קרא לו סבא וור'
 ר' אבא בנו של ר' חייא בר אבא בשוקא דקסרי מקומו של רבי אבהו ור' אמי שסראש
 ושיבה ור' זירא אמר לר' אמי לא שבקתן למשאל לסבא דשמיע ליה מאבוה רבי חייא
 ורבי חייא מר' יוחנן: **אבא** ר' אבא בר אבינא ושאל ממנו ר' אבא בר זבדא
 תלמיד רב לל רבי אבא בר אבינא: **אבא** בר זבדא והוא אחוהי דר' יהודה
 בר זבדא והוא תלמיד רב הונא והוא עקר ולהלן נאריך בו: **אבא** אמר רבי
 אבא בר רב אדא אמר ר' יעצק ויש נוסחא ר' אבין בר רב אדא: **ר' אבא** בר
 סורמקי ורבא בר עולא ויהיה אחיו של רב חביבא: **אבא** אמר ר' אבא בר
 יעקב אמר רבי יוחנן: **ר' אבא** הכהן בר פפא לפני רבי יוסי בר זבידא:
אבא ר' אבא בר פפא אמר ליה ר' זירא עול לגבי רב יעקב בר אידי שהוא יושע
 בצור ונראה שהוא האמור קודם זה ר' אבא הכהן: **אבא** רבי אבא
 בריה דרב פפי ורבי יהושע דסבנין בשם רבי לוי: **אבא** אמר ר' אבא בר רב
 חונא אמר רב: **אבא** אמר ר' אבא בר ווטרא אמר ר' חנינא והוא תורגמן לר'
 יוחנן והו' ר' אבא בר ממל ור' אבא בר זבדא כלם בזמן אחד: **אבא** אמר רבי
אבא בריה דרב נחמן בר רבא אמ' רב חסדא: **אבא** בר חסדא אמר רב חסדא
 אמר לי אבא בר חסדא אמר ועירי הלכה וכו' ודע כי לפעמים נמצא זה השם של אבא
 בקוצר ותמצאהו באות הרש' אם לא תמצאהו באות הא' לך כמו רב ורבא ר' אבא
 וכן רבין חוא ר' אבין וכן אומר בפרק המקבל אמר ליה רב יהודה לרבין אבין אחי וכו'
 וכן בירושלמי אמר ר' בא אמר ר' חייא בר בה: **אבא** ר' אבא בריה דרב ספרא
 ור' יהושע דסבנין בשם רבי לוי: **אבא** מר בריה דרב פפא אפסיק ליה רב

ספר יוחסין

רב פפא ואחר עמו אע"פ ששנים אין מפסיקין לאחד כשאוכלין ג' ובפרק הנוטב אמר רב
 פפא כגון אבא מר ברי מרענא שטרא אפומיה ובפרקא קמא דקרושין ובפרקא קמא
 דכתובות רב פפא בהלוליה דאבא מר בריה: אבא יוסי בן דוסאי ורבנן אמ'
 ר' יוחנן דפליגי ואולי הוא חנא אחרון: אבא מריריש גלותא ואול רב נחמן
 בר יצחק לפיוסי לאשתו על נדר וכו' וכן כמו זה בפ' תנוקות ובירושלמי יש גם כן אבא
 מארי אחוה דרבי יוסי שהוא אמורא: אבא ברי אמר רבי נחמיה בר ברון
 אמר ר' אירי בר אבון וכן גרים רש"י אבא מרי כן שמו נוסחא אחריתא אדא מארי:
 אבא בר מרתא בעא מאבוי בפ' ב' דביצה והוא אבא בר מניומי: ר' אבא בר
 טבלא בשם רב: אבא בר ירמיה: אבא אמר ליה רבי אבא
 לרב אשר בשבת בפ' שואל ובנדה בפ' האשה ובפרק קמא דתעניות ובפ' הקומץ ובפ'
 חשולח גט. והתוספות בריש מעילה רב אסי לר' אבא גר' כי לא ראה רב אשי לרבא:
 ר' אבא בר ביסנא בשם ר' יוחנן: ר' אבא קרטיגנא: אבא בעא
 אבא בריה דרב בנימין בר חייא מרב הונא בר חייא בזמן רב אסי ר' אבא
 בהנא ור' אבהו בזמן רבי יוחנן ורב ואולי הוא בנו של רב כהנא תלמיד רב:
 אבא בר מניומי דהוא אבא בר מרת בזמן רבה בסוף יבמות ומועד קטן רבי אבהו
 ור' יצחק נפחא ואבא בר מניומי ור' חנינא בר פפא ורב ספרא בפ' המביא גט ופ' חשולח
 גט פרע מעות לרבא בשעת שמיטה ובזכורת זה פטרו ראש גולה מהמעורת שהיה
 צורבא מרבנן בסוף פרק כל כתבי: אבא בר מרת הוא אבא בר מניומי
 שנתבנו קודם זה והוא בעא מאבוי בפ' ב' דביצה ואביו מניומי חבר רב נחמן. בירר'
 אבא מרי אחיו דר' יוסי: אבא אמר ר' אבא בר יצחק אמר רב אבא מר בריה
 דרב פפא אירס לו: אבא בר מש ואמרי לה בר רמש בפ' המפלת: אבא בר
 חנינא ר' אבא בר רב יהודה בשם רב: אבא בר יודן ר' אבא בר בר חנה
 והוא רבה בר בר חנה תלמיד ר' יוחנן ונראה ששמו אבא בשראה מתי מדבר אכדו
 לו כל אבא חמרא ובל בר בר חנה סיכסא פירוש שוטה והוא יתיב לפני רב יהודה
 ואול בתר ר' אלעזר ואינו זה רבה בר בר חנה בן אחיו של ר' חייא כי היה מורה בזמן
 רבינו הקדוש וזה יושב לפני רב יהודה שנולד רב יהודה בשמת רבי:
 אבוב שלח אבוב בריה דרב גניבא לרבא ולמדנו רבינו בסוף פרק יש נוהלין
 ואביו חכס גדול בר פלוגתיה דמר עוקבא אבא נרשאה חרגמה קמיה
 דרב יוסף נסחא אחריתא אדא ברשאה אבא מהגרונאי אביו של רב שמואל
 ואשתו נשאת ר' אבא בזמן רב יהודה: אבא בר מריא: אבא בריה דרב
 מנימין בכ חייא: ר' אבא בר אלישיב בזמן ר' מני בריה דר' יונה: אבא אמר
 רב אשי בר אבא אמר ר' יוחנן: ר' אבא בר ר' יהודה בירושלמי: אבא
 אמר ר' אחא בר אבא אמר ר' יוחנן ואולי הוא אביו של ר' חייא בר אבא ור' אחא ה"פ

אבא אמר רב אחא בר אבא לרבינא איקלע אמימר לאתרין ויש גרסא בריה דרבא
 וכן נראה כי רב אחא ורבינא חברים; אבא ר' אבא בר זבדא והוא היה עקר
 מפרקיה דרב הונא ורב גדל ורב ששת חברים לו והם ג' עקרים. ושתי סבי נעקרו
 חוץ מרב אחא בר יעקב מצד שהיו מתעבלי להשתין מים כדי ללמו. בעא ר' אבא בר
 זבדא מרבי אבא זהו לר' אלעזר בפרקא קמא דמגלה; אבא סוראה חמות
 דרב פפא בומן רבא; אבא ר' אבא אחוהי דר' יהודה בר זיבדא;
 אבא בר שמואל הוא רבה בר שמואל;

אביו הכהן בר פלוגתיה דרבא ובפר' הזרוע כי לא היה לוקח מתנות בי אם בערב
 יום הכפורים שיעשו שהוא כהן ואומר בגמרא וליפרוש דל' שיכרך ברכות
 כהנים ומשני אנסי ליה עידיניה. פי' התלמידים קורין עמו כי בשעה שהיה נשיאורת
 כפיס היו קורין עם אביו. והראש פי' אנסי ליה כלומר חולה במעיו היה ולא היה יכול
 לשהות ולפיכך לא היה יכול לפרוש כפיו. והפירוש הראשון פיר' רש"י והערך בערך
 עין. ובפרק במה מדיקין גם כן לרבא אנסי ליה רבנן עידיניה שהיה משהיה נקבו
 ובא לו הדרוקן. ורבו המובהק רבה בר נחמני הכהן אחי אביו שכן קבלו הגאונים
 ושניהם מבית עלי הכהן ורבא חי מ' שנה שעסק בתורה. ואביו שעסק בתורה
 ובגמילות חסדים היה ס' שנה ובפרק חלק נראה כי גם רבה עסק בתורה ובגמילות
 חסדים דאמ' לו אביו כן. ואביו שמו נחמני בשם זקנו אביו של רבה והוא נשאר יתום
 מאביו ואמו כמו רבי יוחנן בי כאשר נולד מתה מיד אמו וקודם זה מת אביו ואמרו
 שאביו רוצה לומר אשר בך ירוהם יתום. ובעבור שגדלו רבה בר נחמני בביתו
 כאשר כתב רש"י בפרק המקבל אומרים שרבו קרא לו אביו שלא לזכרו בשם אביו.
 ויש מפרשים להפך כי שם העצם אביו ורבה מתוך שגדלו בביתו ולמדו תורה קראו
 נחמני על שם אביו שהיה לו בן וכן פירש רש"י וזכרנו לברכה בגיטין אבל הסברא
 הראשונה היא קבלה מהגאונים וזכרם לברכה אבל רבה חבירו. דבו מובהק הוא רב
 יוסף סגי נהור וסיני. אף על פי שבפרקא קמא דקרושין נראה כי גם רב יוסף רבו
 מובהק של אביו בענין כבוד וזרב. אבל מה שנראה כי אביו לרב יוסף כמו תלמוד
 חבר הוא בסוף פרק יוצא דופן אמר ליה אביו לרב יוסף מי פליגתא נראה שלא היה
 רבו אלא רבה שלא אמר מי פליג מר. ובפרק האשה בגמרת נדה אמר ליה אביו את
 אמרת ניהלן. וזה הדרוקן שעשיתי עשו כן בברכות על רב רמייה בר אבא תלמוד
 חבר לרב. ועוד בפסקי עירובין כתב ר' מאיר דהלכה כאביו עד רב יוסף חוץ במהצה
 שהיא מג' הלכות שהלכה כרב יוסף ובמהצה לא פליג עליו אלא אביו וזה בפר' ק"א
 דעירובין ואכ"י נשא אשה בוקנותו והיא חומה ברתיה דאיסי בריה הרב יצחק בריה
 דרב יהודה בת גדולים והיתה יפה מאד וכשנשאה אביו כבר היתה אלמנה משני
 בעלים חכמים גדולים הראשון רחבה רפוס בריה והשני רב יצחק בריה הרבא בר

בדחנה וזשב אביו שאין הלכה כרבו כי בתרי זמני הויה חוקה ונשא ומת במחנה
 ואחר שמת רב יוסף שהיה ראש ישיבה מלך אביו ואחריו רבא וזה פשוט בתלמוד
 בסוף פרק הנזקין ובסוף ברכות ובחלומות דהרואה ובסוף הוריות ובכתובו בפרט
 וכן כתב הראש בפרק הזרוע לר' זכאי פי רב אלפס שפירש נוף ה' רבא מאותו
 מעשה ל' ממעשה דתעניות שהביא מסר בר' זמון על שהרג לאיש אחד במלקות
 בבית דינו וזה הפירוש אינו אפשר אע"פ שגם בעל הערוך פירש כן כ"ף בעבור שזה
 המעשה של תעניות כבר מלך רבא שבבית דינו נעשה וזה של המתנות שלקח על
 אחר היה רב יוסף חי ואחר רב יוסף מלך אביו ואחר מלך רבא וכל שהיה ראש
 ישיבה נקרא מלך שהיה שופט בסוף ברכות בתר דמלך רבא עבדא ליה בת רב חסדא
 אשתו חלון ומניח ידיו עליו. והתוספו אמרו שם לא מלך רבא עד פטירתו של אביו
 והפירוש האמת לנוף מאותו מעשה עצמו כמו שפי' הראש ורש"י בפירוש השני. אביו
 יהיב ידא לסבי רש"י פירש בו שני פירושים ורב אחא גאון פירש פירוש שלישי שהוא
 חובה לחכמים מפני כבוד התורה להכריח שיקומו לפניו כי אביו סומך ידיו לוקנין
 כדי שיקומו מפני אביו רב פפא מימיניה ורב הונא בריה דרב יהושע משמאליה. ומת
 שאמר אביו אמרה לי אם אינה אמו כי אם מרבנניה;

הנה אשש ואביו של אביו נקרא כילול בזבחים. חד ברא הוה ליה לכילול
 ולא מתקן ע"כ. ובנו של אביו רב ביבי שהיו אומרים לו משום דאתון
 ממולאי אמריתו מילי מוליא אתא ל' שהם ממשפחת עלי שהם נכרתין או כפירוש רש"י
 בפרק המקבל כמו מוליא אתא שהיא כמו גבשושין קשים וגבורים וכן פי' הערוך בערך
 מל אבל בערך ממלא פיר' פירוש טוב שהוא שם מקום וראיה לזה בב"ר ר' מאיר אול'
 לממלא ראה אותם שחורי הראש שלא היה בהם שער לבן אמר שמא ממשפחת עלי
 אתם וכן במדרש שמואל. ועל רבא בסויעתא דשמיא אאריך שאינו כהן. וכשמינו
 לאביו לראש ישיבה היו עמו רבי יודא ורבה בר' מתנא ורבא וכלהו איפריכו והוא
 לא איפריך והיה לראש ואמר לו רבא פתח נחמני ובפרק ערבי פסחים גזר על אגרת
 בת מחלת שלא תבוא ביישוב ואמרה לו דמכרוזו עליו ברקיע הזהרו בנחמני וכן שם
 בשבא עולא לפום בדיתא שהיה אביו עם רב חסדא ורב יצחק בריה והיה שוכן בפום
 בדיתא הוא ורבה במבוי אחד כדאירזא בעירובין ורבא שוכן במחוזא. ובחלומות
 דהרואה כי מת אביו בפום בדיתא ובא בני ישיבתו לרבא למחוזא. וכן בפרק בכל
 מערבין כי נח נפשיה דרב הונא היה אביו עם רבה ורב חסדא;

ד אכהו בפרק מקום שנהגו רב אדא ורבא בר חנן אתו לר' אבהו זה היה מבבל
 ואינו זה רבי אבהו הידוע תלמיד רבי יוחנן כי זה היה בבבל כן כר"ב
 רבי ישמעאל חכמן.

ד אכתי הוא חבר לר' חייא בר אבא וכבר ידעת כי בסוטה פרק ואלו נאמרין שר'
 אבהו

אבהו דרבי אבהו ורבי חייא שמעתתא ועובר לר' חייא ואזר' אבהו נתן משל לרבי
 רבי חייא מרגליות ורבינו מיני סרקין לפייס לרבי חייא בר אבא ועוד שברא שונה
 היה רבי חייא מלוהו עד ביתו משום יקרא רבי קיסר והיוס ההוא ר' אבהו הלוחו לר'
 חייא בר אבא. וכן היה רבי אבהו חבר לרבי אמי ולר' אסי בזמן ר' יוחנן והיה רבי
 רבי יוחנן וכן למד עם רבי וסו' ברבי חנינא ורבי ירמיה יתיב לפני רבי אבהו ואמר לו
 ירמיה ברי והיו לר' בניס. לל בני בנו אבימי הבן רחשוב ומכבד אביו מאד ואלו
 החמשה כלם חכמים ורבי אבהו יפה מאד יותר מרבי יוחנן כי היה לו הדרת פנים לל
 זקן וכן אמרו שופריה דר' אבהו מעין דיעקב ע"ה והיה קרוב למלכו כמפורש בסנהדרין
 ובכתובות פרק ב' וביבמות פרק א' אמהתא רבי קיסר אמרי לרבי אבהו רבא דעמיה
 ומדברנא דאומתיה בוצינא דנהורא על יופיו יתיב רבי אבהו ורבי יצחק נפחא ורבי
 חנינא בר פפי אמר להו רבי אבא וכל אלו הג' חכמים היו סמוכים כדאיתא בפ' המביא
 גט ור' אבהו היה מנצח למינין בלשונו הצח והיה טוב לישראל ומכבדן לישראל
 בעבורו ולרבי אבהו רצו למנותו ראש ישיבה ולא דעה מפני ר' אבא דמן עכו דהעני
 ורבי אבהו שיבח לעצמו שהיה ענו אבל אמר שר' אבא דמן עכו יותר ענו ממנו:

ואחר שמה רבי יוחנן היה עם בית דינו של ר' אמי ורבי אס' ד' חייא בר יוסף בפרקא
 קמא דחולין והיה יושב בקסרין ושלה לר' חנינא בנו לטבריא ללמוד וכו' ואל המבלי
 אין קברים בקסרי שלחתיך לטבריה ובמגלת תעניות כו' בסיון אחידת מגדל צוד
 שהיא קסרי שהיתה חוקה ויום שכבשוה עשו אותו יום טוב. אתקין ר' אבהו בקסרין
 תשרת ובפרקא קמא דמגלה עקרון תעקר היא קסרי בת אדום יושבת בין החומות
 היתה ליונים והחשמונים לכדוה וקורין לה אחידת מגדל צוד. קסרי וירוש' הרבו
 או ישבו שניהם אל תאמן שנאמר אמלאה החרבה ולאום מלאום ואמץ. ושם ר' אבהו
רב אבהו אביו של רב שמואל והוא רב אבהו דורש לפני רפרס. ר' אבהו מגדף
 בה יש אר' שהוא מרבנן סבוראי שהיו אחר רב אשי מפני שנוי הלשון
 ועוד נאריך בזה בס' . אבל זה הלשון גם נמצא באמוראין וכן כתב רבינו תם כרב
 אחאי פריך שהם אמוראים כי לכל אמורא חיה לו לשון משונה כמו היה בה רבי יוחנן
 זכן בפ' עשרה יוחסין ר' אבהו עצמו אמר מגדף בה וזה האמת בסוף קמא איתיביה רבי
 אבהו לרב אשי: אבדימי דמן חפאי ור' יצחק נפחא: רבי אבדימי בר
 המרודי ריש לקיש ורבי אבא פירשו דבריו: ר' אבדימי אבהו דר' יצחק ר'
 אבדומא. אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה רחוק כנגיית פרש' ור'
 קובא שמטילין בה שני. ואמר רב אחא בר יעקב מכאן מדוע רבה וכו' וכן בהורוח
 אבדימי בר חמא: אבדן והוא שמו אבא ירוח תלמידו של ר' ונצטרע ושבער
 שני בניו מפני שדבר על רבי ישמעאל ברבי יוסי כדאיתא ביבמות והיה חכם גדול
 ונחיד ובפסקי ברכות פרק תפלת השחר משם היו ירושלמי שהיה תורגמן וכן נראה

ספר יוחסין

ר' אביוה סבא אמר ליה לרב פפא והוא רב אויא סבא בואו: אבוח
 דרב פפא בא לפני רבה בר רב הונא בפ' אלו מציאות ואס כן היה לרב פפא אב ידוע -
 וכן תני אבוח דרבי יורא קמיה דר' זירא ואמרי לה אחורי דר' יורא ובסוטה פ'
 מצות חליצה כי אביו נתן עיניו ברב פפא שהיה לו אבואם: לפרנסן ומחו שניהם מיד
 ר' אביו ואמו של רב פפא מפני זה שהיו שם בעיר אבל בספר קבלת החסיד שפירש
 הפרשיות על הקבלה אמר כי רבי יורא ורב פפא לא נודע להם אב כמו לבן סירא וזה
 אינו כן כי התלמוד מוכיח אותם: תני אבוח דרבי ירמיה בר אבא בסוף התכלת
 אבוח דרבי הושעיא ובר קפרא חולקים ונשאל שם אס ר' הושעיא שמעה
 מאביו או מבר קפרא וכבר ידעת כי הוא ר' חמא בר ביסנא שהיה בזמן רבינו הקדוש
 אבוח בר איהו אתא לקמיה דשמואל בפרק קמא דמציעא. ובספ' הדר עס
 הנכרי דאבוח בר איהו ושמואל היו דרים במבואח אחת ורב ענן: אבוח תני
 אבוח דר' אבין קמיה דר' זירא: אביו דרב צפרא שאל לרבי יורא בירושלמי
 אביו של רבינא אמר משמיה דרב יוסף: אבוח דשמואל והוא אבא
 בר אבא הכהן שאמרנו: אבוח ובנו רבה בר אבוח רבו של רב נחמן אבוח
 בר איהו שאמרנו שבא לפני שמואל ומנימין בר איהו אחירו חד מאכיל לעבדי מכל
 מינא ומשתעי אליהו בהדיה וכו' ובפ' בני העיר שלא הסתכלו בגוי ולא עשו שותפות
 ובפרק קמא דמציעא בא לפני שמואל וכן בפ' ד' ר' זנויר בא לפני שמואל ואמר ארבעה
 הלכות: אביו קשישא אמורא ואביו אמר תני אביו קשישא בכתובות ובפ' במח
 בזהמה יוצאה אביו קשישא רמי דרב אדרב שהוא מקשה על דברי רב: אביו בר
 אבין ורבי חנינא בר אבין ואביו עמהם תנו תרומות בי רבה ופגע בהו רבה בר מתנח
 אבוח דרבי אפטוריקי תני ברבי ר' חייא הוא ר' דרוסאי תני אבוח דרבי ירמיה בר
 אבא: ר' אביתר שלח לרב חסדא ודבר לו אליהו ור' יונתן חבירו ואמר הקבל
 אביתר בני אומר כך בענין פלגש בגבעה בגשין: אבימי מהנורניא משמיה דרבא
 אבימי אחוח בר איפא ור' איפא תני שבועות בי רבה ואביו חבירו והוא בן רבי
 רחבא דפוסבדיתא אמר רבי אבימי בר חמא: אבימי ניותאח
 משמיה דרב פל' שו' ול' שם מקום והערך פירשמן ניות ברמה שם מקום בערך נות ויש
 גסחא אבימי סנותאה משמיה דרב פתן ושמנן ויינן וכו' בתהלת שבת: אבימי חנו
 מנחות בי רב חסדא לא שלמד ממנו אלא שנאמר: לפני לזכרם בטיב ורב חסדא למד
 מאבימי ופגע בו רב נחמן ואם היה תלמידו רב חסדא למד לא שלח בעבורו סבר
 הכי מסתייע טפי: בשאלתיות אבימי בנו של רב חסדא נדאיחא בערסין פ'
 שום היתומים ובמנחות פרק קמא אמר רב חסדא קולפי טבי בלעי מיניה דאבימי
 עלה דהך שמעתתא: אבימי בר נאוי חמות דרבינא היה ואלו בזמן רב כהן ור'
 אבוח בסוף קמא: ר' אמבכיס לפני ר' אלעזר ור' יוחנן: ר' אברוחה בר ברתיה ור'

ובלוי בשם ר' יאשיהו: ר' אבירומה דצפורי: אבימי בריה דר' אבהו החשוב
 וקיים מאד מצות כבוד אב ואם והיה עושה מצות כבוד בעצמו אע"פ שהיו לו לאבימי
 חמשה בני סמכי: אבימי ועיפא בני רחבא דפום כדיתא חריפים ורחבא היה
 בעל של חומא שהיתה אחר כך אשת אביו ונראה לי כי ור: עצמו אבימי אחוהו של
 איפא שאמרתו למעלה כי האלף והעין ממוצא אחד וכן חיפא: אבימי מבי
 חוואי: אבימי בר פפי אמר ליה לר' זירא יתיב רב נחמן ועולא ואבימי בר פפי
 ורב חייא בר אמי ור' זעירא אבימי אבא בר אבימי לפני ר' חנינא ואמרי ליה לפני
 ר' חנינא בר פפי: אבית רחילא אמר ליה שמואל לאבית רחילא בניור: תני
 אברם תני הוא אמורא בפ' הנוקין ונראה שהיה קודם רבא בפ' מי שאמר ובפרק
 י' ומשאלות ר' יצחק בר ששת ר' תני בר יחזקאל אף על פי שהוא אמורא
 בריחא היא אלא שהוא היה מקובל בה והיה שונה אותה ועל כן נקראת על שמו
 וכן כל תני וכו': אבוכרם אמר רבינא אמר לי סמא בר חלקאי אקשי ברה
 אבוה דבר אבוכרם ואמרי לה אחוה דבר אבוכרם פירש רש"י שם האישה אבוה דבר
 אבוכרם הוא אבוכרם עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב והיו קורין אותו על שם
 בנו שעשה את בנו סימן לו בפרק השוחט והערוך פירש אבוכרם שם חכם:
 אביטול ספרא משמיה דרב אבין אמר ר' אבין בר הונא אמר רבי חמא
 בר גוריא אמר רב ר' אבין דמן נשיקיא איקלעו בביתו רב יהודה ורב ירמיה
 בר אבא ורב חנן בר אבא: ר' אבין בר פרטא: ר' אבין נגרא רב הונא חליף
 אפתחא דאבין נגרא והוה וחירי בשרגי אמ' תרי גברי רברבי נפקי מהנא והס רב אידי
 בר אבין ור' חייא בר אבין ולוה ב' פרושים יצאו שני חכמים בעבור ששניהם איש
 ואשתו היו והירין או שהיו והירין בשרגי ר' ל' נר שבת ונר הנוכח ונראה שזהו כן דרבי
 נשיא ורב שובי אומרי רגילא בשרגא ולא אמרו רגילי בשרגי: אבין בר חסדא
 אמר ר' יוחנן בסוף חבית: ר' אבין בר שמואל בירושלמי אבין צפוראה
 לפני ר' יצחק בן אלעזר בפרק ג' דהוריות בומן ריש לקיש: אבין רמא שהיה
 מרמה על המצות שהיה מניח הקהל להתנרב והיה אה"כ נותן כנגד כלם והיה באמצע
 החכמים לקיים מתן אדם ירחיב לו בילמדנו: ר' אבין בר רב אדא אמר ר' יצחק
 אמר ר' אבין בר רב אדא אמר רב מנחם איש כפר שערים: אמר ר' אבין וזמרת
 אמר ר' יהודה בן זבינא נוסחא אחרינא בן זבידא. נוסחא אחרינא ר' אבהו בן זוטרת:
 ר' אבין בר רב נחמן אמר ליה רב יהודה אבין אחי רבי אבין הלוי בסוף
 ברכות אבין הלוי ברבי ר' אבא בר כהנא: רב אבין אחיו של ר' אבין הלוי אמר
 ד' נאים בעולם במדרש רבי אבין ור' זירא ור' אסי היו לפני רבי יוחנן והקבל
 בידקדוק מר' יוחנן כמו ר' חייא בר אבא והוא חכם גדול ובפרק מי שמת נראה שהיו
 בימי ר' אבהו שני חכמים שם ר' אבין אחר וכן ואחר נער ר' אבי גור מ' אישה ור' ירמיה

אמר ליה ר' ירמיה לר' אבין כי אולת להרם לקמיה דר' אבהו. אמר רב נחמן בר' יצחק
לא ר' אבין בר' חייא ולא ר' אבין בר' כהנא אלא ר' אבין סתמא למאי נפקא מינה למירמא
מירדיה ארדיה: ד' אבין בר' חייא בעא מיניה מר' אבין בר' כהנא בירושלמי
ר' בון בר' חייא בעי קומי דר' יורא. ר' אבין בר' כהנא אמר ר' אבין אמר ר' אלעאי
אמר ר' אבין אמר רבי יוחנן: ר' אבין בר' חנינא ואיתימא רבי אבין בר' חייא
ר' אבין בעא רבי אבין בר' אבין מרב הונא: רבי אבינא מחמרא
דנהר פניא נ"א פקוד שנתן לו גניבא החכם בר' פלוגתיה דמר עוקבא ד' מאות זוז ביום
שיצא להריגה גניבא ואמר ליה ר' יורא שילך רבי אבינא לרבו רב הונא בגיטין פרק
האומר: ר' אבינא אבהו דרב ביבי: אבינא רבי אבא בר' אבינא
ושאל ר' אבא בר' זבדא ממנו בזמן רב הונא: אבינא שילא בר' אבינא ושילא
תלמיד רב חבר רב אסי תלמיד רב שמתו ביו' אחד כדאיתא במס' נדה; ר' אבינא
הראשון ר'ל בשם רבינא ובספר המצות ברבית מצות קצץ דהאי רבינא אינו רבינא
שהיה תלמיד חבר לרב אשי אלא רבינא קדמון שהוא גם כן בפ' אלו' מדרפות שהשיב
רב יוסף עליו וכן כתב הראשון ז"ל בפ' הנשרפין בסנהדרין וכוור זה בפי החכמים שהיו
בזמנו ובפרק הקורא את המגילה אמר רב חסדא דאוייה כל התורה ליכתב על ירך
ומפך שהיה נפו רבי מאיר הגהה אמר ש'ש בנסח תלמודינו כתוב ר' חננאל ע"כ
רבי אבינא אמר גניבא משמיה דרב א'ר אבינא אמר רבי ירמיה בר' אבא אמר רב
אבינא רבינא תלמיד חבר לרב אשי והם סוף הוראה שנאמר עד אבוא אל
מקדשי אל אבינה לאחרייתא ונראה שהוא כהן כי לרב אחא בנו נתנו לו פריון בכור
ובאות הלי'ש תמצא גם כן כל אלר: אגרא חני אגרה חמוה דרבי אבא בפרק
כל הכשר וכן בפרק הקומץ בא לרבי אבא נוסחא אחרינא חמוה דרב דימי ואף על פי
שאומר תני הוא אמורא וכן פרש' ז"ל תני רמי בר' חמא הוא אמורא ושונה הבריתא
וכן בפרק השולח תני הלל אמורא הוא: רב אדא בר' אהבה בפרק עשרה
יוחסין יום שמת ר' אמר כנבוא' רב אדא בר' אהבה היום ישב בחיקו של אברהם עליו
שלום יש מפרשי' שביו' ההוא מת רב אדא בר' אהבה וא"כ אינו זה רב אדא שבתלמו'
אבל פרש' ז"ל שנמול ביום ההוא שנמנס בביתו אברהם וכן בבראשית רבה פרשת
ויהיו היו שרה יום שמת ד' נולד רב אדא בר' אהבה והארין ימים רבים עד האחרונים
בימי רבא ורב נחמן בר' יצחק כדאיתא בגמרא בבתרא גם אמר ר' שביוס ההוא נולד
רב יהודה ובפרק סדר תעניות רב ושמואל לא עברי' אאשימא דעוער' אמרו אינא
בהדן רב אדא בר' אהבה דנפישא וכוותיה ולא מסתפינ' וכן רב הונא עמו והיו בו מדות
שוכות ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ובפרק בני העיר כי הארין ימים וכן
פרש' למעלה והוא תלמיד רב וקרא עליו כדאיתא בפרק ניצוד מברכין והוא מוסר
קצמה על קדושת השם מתון מתון ד' מאות זוזי שוי' בבהכות וז"ל דקרק בחכמת

והתקפות יותר משמואל כי עליו אנחנו נסמכין בשנים מעוברות בשמור ארץ חדש
 האביב שיהיה יום העומר באביב של תקופה כהלכה. ומעשה דכרבלתא דמתון פיר'
 רב צמח גאון ול' משום שעשנו עשה ויש פירושים אחרים. והערך פירש בגר אדום
 כמו כרבלתא דתרנגולא. כפ' ב' דכתרא רב דימי מנהדרעא הביא סחורה ואמר ריש
 גלותא לרבא פוק חוי אי צורבא מרבנן הוא שיתנו לו השוק ואז שלח רבא לרב אדא
 בר אהבה לכדוק לרב דימי והיה סכה שנפסד סחורתו ואז מת רב אדא בר אהבה וכל
 או בשעת מיתתו רב יוסף ואביו ורבא ורב דימי ורב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע
 ורב נחמן בר יצחק וכלם אמרו על מיתתו אני גרמתי וכו' עד שהוסכם שם כי רב נחמן
 בר יצחק ענשו שנפל נכואה בפיו. ובשאלת ז' ל' יצחק בר ששת מה שאמר רב
 נחמן והאחרים אנא ענישתיה לרב אדא הית מתוך צער שמצטער כל אחד על שנענש
 בסבתו גם ענשו לצריק לא טוב. ובתוספות פ' עשרה יוחסין פירש ר' דתני רב אדא
 חזו ורב אדא בר אהבה מסדר מתניתיה כ' דוימנין ועייל קמיה רבא. ורוש לקיש היה
 מסדר מ' וימנין כימים שנתנה תורה ועייל קמיה ר' יוחנן בפרקא קמא דתעניות רב אדא
 תלמיד רבא וכן נראה בכתרא שאמר רב אדא עצמו שהוא תלמיד רבא אע"פ שאמר
 שיתנו לו בשר הטבח קודם עברו של רבא ובפ' אחרון דתעניו שהיה בזמן רב ושמואל
 אדם גדול וחסיד וכן בכרכות שהיה תלמיד רב וכן נראה מפל' ש' ו' בפ' עשרה יוחסין
 כי רב אדא תלמיד רב שנולד בזמן ר' ר' בשמת כי הוא עצמו בימי האחרוני אבל לא
 נהירא לי ולא בעבור רבוי השנים שהם יותר מן ק"מ שנים כי זה גם כן אמרו בפ' בני
 העיר שהאריך ימים. אלא איך רבא שהיה בחור שהיה עדיין רב יוסף רבו קיים א
 במעשה רב דימי מנהדרעא היה משתמש בו כתלמיד אדם גדול כי רב ושמואל היו
 מכבדין לו ועוד רב דימי שאמר לו לרב אדא אס הוא רבא ופי לא היה מכיר זה שרבא
 אז לא היה מל' שנה כפי המנין ורב אדא מק"מ שנה וכל שכן שאמר רב אדא שרבו היה
 רבא ושם שאלוהו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע הלכות שאמר משמיה דרבא
 ונמי שרב ושמואל אומרים בעלו נחיה יבא אחר ק' שנה שיכוו אותו ויסקת עכרן של
 רבא בשר קודם לו אע"פ שהבשר היו לוקחין לרבא ושיאמר רבא אנא ענישתיה
 בעבור זה ובפ' הכא על יבמתא קרא לו רבא מבלי לב ועוד כפ' אלו הנשרפין אמ' רבא
 לרב אדא בר אהבה אדא כרי וכי לוקן קרוש וחכם יאמר בני וכן בפירושו בל' דתעני'
 שהיה תלמיד רבא ובסוף תעניות וכן בכרכות שהיה תלמיד רב כמו שאמרתי וכן בפ'
 תולין שהיה רבו רב אדא מרב אחא בר יוסף הזקן דודו של רב נחמן בזמן רב הונא
 ושאל לו ר' חייא בר אבין ובפ' אלו הן הלוקין ובפ' מרובה ובפ' שני נוירים נראה כי מת
 רב אדא קודם רב הונא דאמ' כלהו שני דרב אדא לא היו בניו לרב הונא כמו שאמרן
 כל ימיו דרב לא היו לשמואל בניו וכו'. לכן נראה לי כפי השכל והסברה שהם שנים
 ואח' בזמן רב שנולד בשמת ר' והשני בזמן רבא אע"פ שהיה זקן מרבו ולמד לפני רבא

ספר יוחסין

ויהיה משיבו למוד רבא שהוא בשר שמן על לימוד אביו שהוא גורר עצמו יבשות וכן
 בסוף יבמות שיבח לרבא שהוא חריף על אביו ומכאן נראה כי אביו ורבא היו להם
 ישיבות בחיי רב יוסף רבם כמו שנראה מזה המעשה מרב דימי וכן בפ' הזורק בשבת
 ואין להאריך יותר: רב אדא בריה דרב יצחק ואמר ליה רב שמואל בר יצחק
 אולי הם אחים: אדא בר אבימי לפני ר' חנינא בר פפי נוסח אחד אבא בר אבימי
 בזמן רב נחמן ופירש רש"י ז"ל חכם אחד שהיו מכירין בו שהוא גורס משניות ושובח
 ומשבשן: אדא בר חבו חנט אחד גדול ובא לפני רב אשי בבן פקיעא פ' בהמה
 המקשה: רב אדא בריה דרבא: בר אדא משוחאה דל' מורד קרקעות
 אמר רבה בר אדא משוחאה אסברה לי אמר רב יהודה לרב אדא משוחאה הוה
 במדה: הרפנאה ר' אמי בר אדא הרפנאה בעא מרבה אמר ליה הכי קאמר
 רב אדא בר אהבה אמר רב נחמן אמר שמואל: חני ר' אדא דמן קסרי
 חני רב אדא סבא דמן קסרי קמיה: דרבי יוחנן והוא רב אדא בר אבודי: קמיה דרבי
 יוחנן: אדא אמר רב אדא בר מרי אמר רבי נחמיה
 בר ברוך אמר חייא בר אבין אמר רב יהודה בערוך אדא מרי נמו אבא מרי וכן גריס
 רש"י ז"ל כפ' במה אשה אבא מרי ולא אדא מרי ואמר כך שמו: ר' אדא דמן יפו
 ואולי הגרסא ר' אבא דמן יפו: רב אדא מסורא אמר ליה לר' חנינא מסורא
 וכו' בפרק תינוקות: אדא רב אחא בר אדא משמיה דעולא אמר רב אחא
 בר אדא אמר רב זוויה רב אחא זקן מאד בזמן רבא: רב אדא נרשאה קמיה
 דרב יוסף ואמר ליה אביו: רב אדא קרהינאה ומתקף על מאמר ר' אלעזר בפ'
 חלק: רב אדא בר אחא אמר רבי יצחק: אדא דיילא תלמיד רב יהודה
 ומגיע לכתפו כאשר אמרנו באבא שאול ופירש"י ז"ל דיילא משמש החכמי ויש אומרים
 שואב מים ורב יהודה מברך על האור שבביתו במוצאי שבת: רב אדא
 קרטיגנאה קמיה דרב כהנא משמיה דרבא בפרקא קמא דיבמות: אדא בר
 מניומי אמר ליה לרבינא וסתם דייני נהרדעא רב אדא בר מניומי: רב אדא בר
 שימי אמר למר בר אידי: רב אדא בר אבין ויש נסחא רב אידי בר אבין:
 רב אדא בר מתנה קמיה דאביו ולא ריחם על בניו כדי להלך ללמוד תורה בפרק
 ב' דעירובין והוא אמר לרבא דהריפא סכיניה דל' שהיה חריף ובפרק מי
 שמתו כי רבינא הראשון חבירו בזמן רבא: רב אדא בר חייא: רב אהילאי
 היה משיא בנו בי רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב אהילאי ואמרי לה רב יוחנן
 ורב יחיאל אמר רב אהילאי אמר שמואל: אהבה אבוהי דרב אדא בר אהבה:
 אהבה חני אהבה בריה דרב מנימין בר חייא נוסחא אהרינא בריה דרב מניומי בר
 חייא: אהבה חני אהבה בריה דר' זירא בסוף ראש השנה אמר ליה
 ר' זירא לאהבה בריה וברושלמי רבי אוזוא בריה דרבי ועירא והיה בקסרין:
 ברי אהנא

בר אחינא אסברא לרבא כפרקא קמא דקדושין פלשי זל שם חכס בר אחינא :
 רב אהרן אמר ליה רב אהרן לרבינא בפרק הגזול עצים בקמא : אויא רב
 אויא סבא דגבר רבה הוא וכן רבה בר רב הונא לרבא בריה רב אויא לא על לפרקיה
 דרב יוסף בפוס בדיתא ושלה לרב דימי בר יוסף כו' ואמר ליה זיל צנעיה פירוש דרך
 נרזי דרך כבוד לל' הכבוד ושב בביתך ורב אויא אמר שלא בא כי דהיה חלש בפרק
 תפלת השחר ואף על פי שרשאי לא פירש שם בפרקא קמא דקדושין במקו' אחר פירש
 כמו זה . ונשא רב אויא אחותו של רמי בר פפא ומת בחיי רב יוסף ורב אחא בנו אמר
 לרב אשי אמר רב אויא הוה קאימנה קמיה דר' אמי רב אויא ורבא בר הני . רב אויא
 איקלע לבי רבה ואמר ליה הא רבה ורב יוסף אמרי וכו' אמר רב נחמן בר יצחק בריך
 רחמנא דלא כספיה רבה לרב אויא בפרק כירה בשבת רב אויא הוה יתיב קמיה דרב
 יוסף אדכריה רב פפא לרב אויא סבא : רב אחא בר רב והוא זקנו של
 רב משרשיא רל' אבי אביו כדאיתא בפרק הנשרפין וכתב הר"ש זל כי זה רב אחא
 הוא חבירו של רבינא הקדוש : רב אחא בר יעקב שתיין סבי כולם איקקור שלא
 היה להם בני מפרקיה דרב הונא שהיו משהיין עצמ' להשתין חוץ ממני וקיימתי בעצמי
 והחכמה תחית בעליה . והיתה ישיבתו בפפוניא ורב פפא הוה קמיה וכתב ספר תורה
 מעורות עגלים וזוזומן לו ארכו כהקפו ויהבו רבנן ביה עיניהם ונח נפשיה . אמר ר'
 אחא בר יעקב אמר רבי יוחנן משבח ליה רבא לרב נחמן בר אחא בר יעקב דאדור
 גדול הוא . וזה רב אחא חסיד מלומד בנסים שהרג המזיק שהיה בבית מדרשו של
 אכיו : רב אחא מדפתי אמר לרבינא לפני רבא בפרקא קמא דיבמות
 ואימנו לאותוביה ראש ישיב' ולא אסתיעא מילתא בל'ק דבתרא והיה אוראש ישיב'
 מר בר רב אשי שחותם טביומי ומשום הכי הור'. אמר רב אחא בפרק מרובה : כל
 המרעיין לו אין מטיבין לו וכו' ולא היא דמשום צרתו היה אומר זה . וברישי פרק ג'
 שאכלו יהודה בר מרימר ומר בר רב אשי ורב אחא מדפתי כלם שוין בחכמה :
 רב אחא בר ביבי אמר לרבינא משמיה דרבא בפרקא קמא דיבמות ונר'
 שהוא כהן כי רב ביבי בנו של אבי : רב אחא בר תהליפא לפני רבא
 ומשמיה דרבא אמר הוא ורב אחא מדפתי ורבינא : אמר ר' אחא בר אבא
 אמר ר' יוחנן אמר רבי אבהו היינו דר' אחא : ר' אחא שד חבירה ורב פנחס
 בריה דר' חייא איש כפר עכו אתו לקמיה דר' אמי אמר רבי אחא שד חבירה מעשר
 בא לפני רבי יצחק נפתא באנטוכיא ויש רב אחא שד חבירה . בל'כ בתוספתא :
 רב אחא בריה דרבא משמא דגמרא אמר לרב אשי פירש רש' כך קכל מרבו
 ורכו מרבו עד רבי מאיר ששמעו משמו ולא מרעתו מפרש טעמא דר' מאיר וכן אמר
 לרבינא איקלע אממר לאתריין : רב אחאי פריך רב אחאי פרק ג' דיבמות
 ופרקא קמא דקדושין יש אומרים כי הוא מרבנן סובראי אבל בפרקא קמא דכתובות

ספר יוחסין

והתוספות פשוט רב אחאי לא כמו שפירש רש"ם שהוא רב אחאי גאון משאלתור
 אבל לת אומר שהוא אמורא בזמן רב אשי וכל אמורא תופס לשונו כמו מגדף רבי
 אבהו תתי בה רבי יוחנן לייט עלה אביי פריך רב אחאי בפרק שבועת הדיינין. רב
 אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי בר אביי ובפרק המריד שהוא בן
 אחותו של רב אחא בר יעקב. ר' אחא בר חמא תלמיד ריב"ל דאתא מדרומא
 רבי אחא בר חנינא ורבי יעקב בר אידי רב נחמן ור' טבלא אמרו משמו וכן אמר ר'
 אחא בר חנינא; רבי אחא בר רב הונא והוא תלי שבועות בי רבה והוא בעא
 מרב ששת ושלחה קמיה דרב יוסף ואמר ליה רב אחא לרב נחמן אמר רב אחא בר
 רב הונא אמר רב ששת אמר ליה רב אחא בר רב הונא לריבא אמר רב חסדא רב אחא
 גברא רבא הוא; ר' אחא תנא דבריתא עם רבי שמעון בן יוחאי; רב אחא
 בר אבא משמיה דעולא אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא והוא אביי של רב
 פפא ושמע מרבי; רב אחא בר יצחק ורבי אבא בר ממל; הלכות ר' אחאי
 בעא ר' אחאי מר' חייא והיה שונה כבי ר' חייא פרשי הוא עם חכם ונראה שהוא בן
 ר' אשיה בזמן רבי; ר' אחאי בר יאשיה היה לו כלי כסף בנהרדעא אמר ליחנס
 לר' דוסתאי בר ינאי ולרבי יוסי בן כיפר וכולי בסוף פרקא קמא דגיטין ואם בן יהוא
 מהתנאים בזמן ר'. ובריש עשרה יוחסין כיום שמת רבי נדה בכבל לאנשים שהללו
 חשבת ונשתמדו ונראה שהיה בנהרדעא בסוף פ' שואל כי רב נחמן דבר לו בקבורת
 ולמדו וכולי; אחאי ר' אחאי ורבי אמי ורבי אסי ובר הדיא ביחד והיה ממונה
 אגמי ושלחו והדרו ברבינו אחאי שמאיר; יני הגולה הוא ובר מחלוקתו רב שמואל
 בריה דרבי אבהו. רבי ברכיה ור' אחאי בשם ר' שמואל בר נחמן; לרב אחאי
 בריה דרבינא שלח רב אשי שבסר זוני לפדיון הבן ונראה שהוא כהן; רב אחא
 מפרזיקא אמר לרב אשי בפרק הבא נל יבמתו; רב אחא גלילא אמר לרב נחמן
 בר יצחק בפרקא קמא דעו'; ר' אחא אחוי דרבי יוסי מברקתיה היה לפני רבי
 יעקב בר אחא; רבי אחא אריכא תני קמיה דרב הונא והוא רבי אחא בר פפא
 ואיתיביה לרבי אבא בפ' ואלו קשרים; רב אחא בר עזריא אמר רב אסי אמר
 ר' אחא בר עזריא אמר רבי שמעון חסירא וכן אומר רבי יעקב בר אידי אמר רבי
 שמעון חסירא אמר רבא בר שלח רב אחא בר עזריא; אמר רב אחא גפ' יבא
 משמיה דמר זוטרא; רב אחא בריה דרב יוסף אמר לרב חסדא אמר רב אחא
 בריה דרב יוסף לרב אשי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא וחלש רב אחא ורב כהנא
 דיפה לו בפרק שמונה שרצים; רב אחא בר נתן ומו זוטרא בריה דרב מרי
 אמרו לרבינא והוא זקנו ר' רב אחא אבי אביו מרב משור שיה שהיה בזמן רבא
 כדאיתא בפר' אלו טרפות וכן בפ' הגשרפין כתב הרא"ש ז"ל כפי רב משרשיא תלמידו
 של רבא נברו של רב אחא ורב אחא בר פלוגתיה דרבינא הקדמון; רב אחא

צ"ב חתאי הנא בר איסי אייתי אחא מבי חזאי בפרק המפקיד: רב אחא בר
 דלא אמר לורב: רב אחא בר רב עולא אמר אב"י: ד' אחיה הגדול
 תנא דבריתא יתיב רב אחא בר עולא לפני רב חסדא: רב אחא בריה דרב
 עזא אמר רב אב"י יתיב רב המנונא קמיה דרב אחא בר אחא יתיב רב אחא בר עזא
 קמיה דרב הונא וכן קמיה דרב חסדא ויש נוסחא רב אחא בר רב אויא קמיה דרב
 חסדא אמר ליה רב חסדא מאן ציית לך ולר' יוחנן רבך. אמר ליה רב אחא
 עזאבא לרב אשי נוסחא אחרינא רב אחא סבא אמר לרב אסי והוא בן רב מ'רי בר
 איסור: רב אחוי אמר רב אחוי ומר אחא בפרקא קמא דקדושין ואולי ר' ל'
 אחוי דמר אחא ושמו רב ובריש פרק אלו קשרים בעי רב אחדבוי: רב אחא
 ומר זוטרא ורבא פרש"י בפרק האומר כלם אחים וכלם בני רב מרי בר איסור גיורא
 באו לפני רב אשי ואם כן זה בן זינו של שמואל כפירוש רש"י וזה דבא אינו רבא סתם
 חבר אב"י כי רבא בן רב יוסף בר חמא: רב אחא בר מניומי איתביה ר' אחא
 בר מניומי לרב נחמן וכן לאב"י. רב אחא בר רב אבא הנסחא האמתית בר
 רבא בפי החכמים שבזמנו וכבר כתבנוהו רב אחא סבר לר' כרב אחא בר יעקב
 רב אחא ורבינא חברים וסברו החוספות בפרק השואל את הפרה כי ה'ה
 דאשונים לרב פפא. אבל אינו נראה כי בפרק קמא דהולין רבינא ורב אחא ברירי:
 דרבא יתבי קמיה דרב אשי וכן בפרק אלו טרפורי רב אחא ורבינא לפני רב אשי
 ואמימר וכבר כתבנוהו למעלה וזה רב אחא בר רבא: רבי אחא בשם רבי
 אלוקים בשם ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יהונתן ר' אחא שאל לר' אבהו: אחיה
 השיב בכלי בתחלת כתובו השיב קושיא לבר קפרא ויבשת ידיו יצרונו' כי הוא ר'
 חייא הבבלי חבירו של רבי שאמר לר' לר' חייא במועד קטן אחיה וכן דאינו שקרא
 לו בר קפרא עייא במקום חייא ופירש רש"י במועד קטן דרך גנאי כמו האמינון אחיך
 ובבריתא יש רבי אחיאי ויהיה חברו של חנניה בן אחי ר' יהושע בסוף ברכות. וכן
 בגמרא רמי רבי חייא לר' אחיה ותירץ ר' חייא לתר' ור' אחיה לתר': ר' אחא
 סלא בר בריה דר' אחא סלא הגדול וכו' אמר אב"י סוף כתובות: ר' אחא סלא
 הגדול זקנו של ר' אחא סלא אמר אב"י ואולי זה זקנו של ר' חייא הגדול: רב אחא
 בר אויא אמר לרב אשי ויש נוסחא בר אחא ברירי: רב עזיא קמיה דרב אסי וכבר
 זכרנו כי הוא רב אחא בר עזא: אחא בר הדיא דמתקרי אייא כד היתה הניכתו
 ואינו מן החכמים בפרק השולח זה כתוב בספר המצות מצוה ג': רב אחא
 בר קשינא בסוף פרקא קמא דתעניות: ר' אחא בר ר' הושעיא אמר רב אחא
 בריה דרב אשי בובחיים רב אחא מהוציל אחא לקמיה דרב אשי ובסוף בתובות בכל
 לא חזי הבבלי משיחא תרגמה אהוציל והוציל קרוב לנחרועא ושם מקדש עזרא הסופר
 נגס יש הוציל דבנימין מוקפרת חומרה מימי הושע: אחי שנקרא אמר ואנא

ספר יוחסין

אפיקתיה לרב חונא מהיני לשילי ומשילי להיני :

רב אחא בר פנחס משמיה דרב יוסף בזמן אבוי : רב אחא בר ועירא ?
 רב אחא אהוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא ואמ' רב עליו שהוא בעל תשובה
 ברורו כיאשיה המלך . אמר ר' אחא אמר ר' חייא בר אשי אמר ר' אמי וסתם ר' אחא
 הוא זה אחיו של אבא אביר ירמיה : רב אחא בר פפא רמי לר' אבהו ולר' אבא
 והוא עצמו רב אחא אריבא שאמרתי למעלה : דרש ר' אחא בר חנילאי הוא
 אחיו של ר' תנחום בזמן ר' יהושע בן לוי ור' אבהו אמר היינו דר' אחא : ר' אחא
 בעי ר' אחא אהוה דמר אחאי בריש פ' ואלו קשרים : ר' אחא בריה דרב נחמן :
 רב אחא בר יוסף בפרק תולין בשבת אתא לקמיה דמר עוקבא אמר ליה תני רבי
 דב ארא ואמר ליה תני ר' מר בר רב אדא אמר ליה ר' חייא בר אבין אני שאלתי לרבך
 רב אדא בר אהבה ולרב חונא . רב אחא בר יוסף זקן מאד מסתמך ואויל אנתפוד :
 דרב נחמן בר יצחק בר אחתיה אמר ליה כי מטינן לבי רב ספרא עיילי . והוא רב אחא
 תלמיד רב חונא ונראה לי כי אין זה בן רב יוסף כי זה הוא בזמן מר עוקבא ושמואל .
 אבל רב יוסף תלמידו של שמואל ויש נסחא רב חייא בר יוסף אכתפיה דרב נחמן בר
 יצחק : רב אחא קרטיגנא ואמר ליה רב הנה קרטיגנא מישתעי מעשה שבא
 לפני ריב'ל : אמר ליה רב אחא בר אבוי לרבינה רבי אחא בר שלקא ורבי יהושע
 דסכנין ור' לוי בשם ר' סימון : אחדבוי בר אבין אמר רב : רב אחדבוי
 בר אמי והוא בעא מרב ששת ומרב גס בן והוא עולא משגש ארתא דאמיה ולא רב
 ששת . לאפוקי פירוש רשי' כאשר הארכנו בזה בעולא משגש ואמו היתה מנתתו של
 רב ששת וזה רב אחדבוי שכח תלמודו ואמו בקשה מרב ששת ואיתסי כפרקא קמא
 דבתרא . רב אחדבוי בר אבדימי אמר רב אחדבוי בר מתנא אמ' רב מתנא ורבה בר
 מחנא חדר רב יהודה ואחיו רב טובי בר מתנה ורבה בר מתנה חבר אבוי : רב אחלי
 ואותימא רב יחיאל בזמן שמואל בפרקא קמא דעירובין : בר איבו בסוף ימיו
 של רב אשי לא בר איבו חליץ ולא בר קיפוף חליץ נ"א בר אבין חליץ : אמר ר' איבו
 בר ניגרי אמר רבי חייא בר אבא ואקלעו שניהם בכבל ופירש רשי' ול תלמיד ר' יוחנן
 איבו בח ניגרי וכן פני ור' יודן ור' איבו משום ר' יוחנן : רב איא בפרק שמונה
 שרצים ואמר רב אויא : ר' איבון בשם רבי יהושע בן לוי בבבכות ירושלמי
 איבא רבי איבא ור' אבא רב ממל ור' אבינא כלם בזמן אחד : בירושלמי איבו
 אבוהי דרב איבו וחנה ושילת ומרתא ור' חייא כלל בני אבא בר אחא שילא מכופרו
 אמר רבי איבו אמר רבי ינאי אמר איבו הוה קאימנא לפני ר' אלעזר בר יצחק והכיאו
 ערבה והכיט ולא בירך : איבו וחוקיה בני כרתיה דרב הוה לפני רב ואמר איבו
 הייתי לפני רבי אלעזר בר יצחק אמר רבי איבו אמר רב חמא בר עוקבא אמר ר' יוסי
 בר חנינא . איבו אתא לקמיה דרב נחמן ואמר להו רב נחמן לא תשתעו מניה דאיבו

דאביל נחמא דיארמאי וכו' גם יש שם אשה נקראת איבו כי רבי חנינא בן דוסא קירח
ביתה שהארץ הזרות בתפלתו בנס: איבו בנו של רב בשם וקנו ואמר ליה
רב לאיבו בריה טרחי כך בשמעתא ולא איסתויעא תלמוד דרך ארץ אדחלא בכרעך
זבינך ובין וכולי בפרק ערבי פסחים: ר' אידי אבוב דשמואל בר אידי בירושלמי
רב אידי סרסאי רב ששת הוה פירוש שמש ופירש רש"י בסוף פ' המפקיד סרסאי
מאונה על הכית וזה רב אידי שמע הלכה ואול אמרה בכי מדרשה ולא אמרה משמיה
שמע רב ששת איקפר אמר מאן עקף עקצתיה עקרבא פרש"י זל שמתא ורב ששת מאי
נפיק ליה מיניה אין ראמר רב יהודה מאי דכתיב אגורה כאהלך עולמים וכי איפשר
לדוד לרוד בשני עולמות אלא שיאמרו שמועה מפיו וכו' בפרק כל פסולי המוקדשים:
ר' אידי אבוב דר' יעקב בר אידי וזה נקרא בר כי רב דחד יומא בזמן ר' יוחנן בפרק
קמא דחגיגה. שהיה הולך ג' חדשים בדרך עד ישיבה ר' יוחנן וקורא יום אחד וחוזר
ג' חדשים ויושב באר שפיה יום אחד וכו' ובעבור שהתלמיד היו שוחקים מזה נתיירא
רבי יוחנן שלא יעניש אותם ודרש ר' יוחנן ואותי יום יום ידרושון וכי ביום דורשין
ולא בלילה וכו' ומה נל פורענות של מרגלים יום לשנה כש יום לשנה לשכר טוב
שמדת רחמים מרובה ובנו הוא הגדול מתלמידיו ר' יוחנן: אידי בן גרשם
אמר לוי בן פרשא ורב שמן בר אבא אמר משום רב אידי: רב אידי אמר
רב נחמן מאן דלא ידע לה שייב למינין אל תמר בו כרב אידי לא ישיב פא דיני ממנו
רב אידי בר אבין נגרא ורבו רב עמרם ואשתו כהנת כדאיתא בפר' ואלו
עוברין וזכה שיצאו ממנו חרי כני סמכי רב שישא בריה דרב אידי ור' יהושע בריה
דרב אידי פרש"י זל ראויין לסמיכה וכן שם בגמרא סמיכי סר אלא ראויין לסמיכה
ואולי הוא זה כי בזמנם כבר בטלה סמיכה או שהיה בכל ולא הלך לארץ ישראל
שום אחד מהם לסמך. והוא אתקן בכרש והוא קרא לרב פפא ולרב הונא בריה
דרב יהושע דררקי בפרק שני דפסחים. אמר ליה אביו לרב אידי בר אבין וכן רב
חסרא. ורב פפא ורב חונא בריה דרב יהושע איקלעו בכי רבנו של רב אידי בר
אבין: רב אידי בר אבא נוסחא אחרינא רב אדא בר אבין. ואולי הוא רב
אידי בר אבין: אידי אמר רב יוסף תני אידי ואמר רבא אידי אסברה לי פרש"י זל
אידי שם חסם בפרק שנים איחווין: רב איחי מתני איפכא ובניו אבוב בר איחי
ומנימין בר איחי שהיו עם שמואל והיה איהו זל מדבר עמהם איו אמר רב דתני אין
ובסוף ביצה פרש"י זל שם חסם. וכן אמר עולא ליתא לדאיו מקמיה מתני פג דערובין:
אילס ר' הילל בנו של רבי אילס נסחא אחרינא ר' הילל בנו של ר' ואלס וכן גריס
הערך בראו בפרק ד' שמעאל נראה כי הוא בזמן רבי: אילא אמר רבי אילא
אמר ר' יוחנן ובירושלמי רבי הילא בראו אילא נקרא רבי אילעא כי בירושלמי דולג
אות אחת ר' אילא ור' ירמיה ור' אבהו ור' צחק נפחא ור' חנינא פפיר ור' אלעזר ור' שמעון

אולי זה ר' שמעון בן לקיש או בר אבא. ובפרק הדר עם הנכרי אמר ר' אילא בשלשה
 דברים נימר אדם בכיסו בכוסו בכעסו ויש אומרים אף בשחקו: אילא
 משגש ארחתא דאמיה. נוסחא אחרתא עולא ובאות העין תמצאנו: ר' אילעא
 סליק בדרגא דבי רבה בר שילא אמר ר' אילעא בר רבי שמעון משום רבי יהודה בר
 שמעון אשכחיה ר' יונתן לר' אילעא. אמר ר' אילעא אמר רב אחא בר יעקב. ר' אילעא
 ור' זירא. ר' אילעא ור' חייה בר אבא ר' אילעא ור' שמעון בר אבא ורבי יעקב בר זבדי
 אמר ר' אילעא אמר ר' יעקב. אמר ר' אילעא אמר ר' חנינא אמר ר' אילעא אמר ר' אבא
 בר אחא משום רבינו: ר' אילעאי בן אלעזר נוסחא אחרתא בן אלוישע והוא
 אמורא ונראה שהוא בזמן שמואל: אילפא בפרק כמה אשה יוצאה בגמרא של
 דפוס אמר ליה אילפא לרבה בר בר חנה אתון תלמידי דר' יוחנן עבירו כותיה. אן
 געביר כר' חנינא אבל גרסת רש"י ז"ל הוא איפא בן רחבא דפוס בדיתא ואינו זה ובסוף
 פרק מציאת האשה פרש"י ז"ל אילפא שם חכם. ובפרק סדר תעניות הוא חברו של ר'
 יוחנן והלכו שניהם לסחורה ושמע רבי יוחנן מלאך שהיה רוצה לעונשן על שעובו
 התורה ומלאך אחד אמר לחבירו כי לאחר מאלה החכמים קיימא ליה שעתא ושמע
 זה ר' יוחנן וחזר מן הדרך ועשאוהו ראש ישיבה ובראשונה היו עניים וכשבא אילפא
 אמ' כי הוא היה ראוי לזה כי אילפא היה יודע כל תנא דבי ר' חייה ודבי ר' אושעיא באי
 זה מקום במשנה יהיו דבריהם פשוטים ולפעמים קורא לו חילפא: אילפי זה
 בימי רבי זור' גזר תעניתא ונחית קמיה ר' אילפי ואמ' מוריד הגשם ואתא מיטרא שהיה
 עוסק במצות ומביא יין לקדוש ואבדלתא לאנשי מקומו ובירושלמי ר' אילפי בא לפני
 ר' אסי ונראה שהוא אחר ואינו זה: ר' אילפי ואמרי לה ר' אילפא ואולי ה
 הכתובים למעלה: איסי בר נתן הלך אחר רב ששת לנהדרעא ולא אשכחיה
 ואול למחזוא ואשכחיה. נוסחא אחרתא איסי בר נתן: איסי בר הוני עלה מבבל
 בזמן רב בפני ד' יוחנן ועולא איקלע בביתו: איסי תני איסי אבה דר' זירא ואמרי
 לה אחוה דר' זירא בסוף מועד קטן: איסי בן עקיבא אומר אסור לרכוב על
 הפרדה מקל וחומר מבגדים וכו' ובתוספתא בפ' ה' רכלאים ובמסכת דרך ארץ איסי
 הבבלי אומ' אסור לרכוב על הפרדה מקל וחומר וכו' והשיבו לו משלמה שהמליכוהו
 על הפרדה ואמר שהוא בריה מששת ימי בראשית בירושלמי ובפסקי כלאי מהראש
 ז"ל והוא תנא דמתניתין ובריתא חבר אהוב לרבינו הקדוש והוא איסי הבבלי ואיסי
 בן גמליאל ואיסי בן גזר אריה ואיסי בן יהודה ואיסי בן מהללאל והוא יוסף הבבלי
 הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף קטנותא של הסידים: איסי בריה דרב יצחק בר
 רב יהודה וזה איסי אביה של חומה אשת אביו: איסור ג' זירא ורב ספרא ורבה
 בר רב הונא ביהר והוא נשא רחל בת שמואל ובנו רב מארי הורתו שלא בקדושה
 גליתו בקדושה שקודם שנולד בנו נתגייר וז"ל כפי דעת רש"י ז"ל אבל דעתי כמו

שאאריך עוד לקמן ברב מארי כי לא נשא איסור גיורא לבת שמואל כי אם לדהל אהרן
 ורב מארי האחר בן בת שמואל לא היה גר. ובפר' מי שמת וכן בפרק השוכר בנמרא
 דעבורה וזה כי אמר לרבה כי כאשר היה גר היה חושב שישראל אינם שומרים שבת
 דא' מצו כים רדינרי בשבת לוקחין אותו ולא הייתי יודע שמשלטלו פחות פחות מר'
 אמות וכו' והיה חכם ובניו ובניו ובניו אמוראים והוא רב ספרא עבוד עסקא ואתר
 לקמיה ררבה בר רב הונא והוא נתן בעת פשירתו לפני רבא לרב מארי בנו שלא הית
 אז שם במקום איסור אביו י'ג אלפי זוזי בהוראה מפני שהגר אינו יורש לאביו;
 א'פא תני שבויעת כי רבה ופגע בו אבימי אחיו אמר ליה איפא לרבה בר בר
 חנה אתון דתלמידיר יוחנן עבידו כוותיה אנן נעביד כר' חנינא ופל' שיו' ל' איפא ש
 חכם ובנו של רחבה מפוס בדיתא בפרק במה אשת. אמר אביו הא דאיפא הוא נמר
 וזה גם כן נזכר בעין עיפא. ובירושלמי בח'ת אבימי וחיפא וחבל אחר והם עיפא
 ואבימי בני רחבא דפוס בריחא תלמוד רב יהודה וקורא לו ר' יהודה לרבו דרך מעלה
 כמו שפ'דשו התוספות כתחלת ביצה ואלו נקראו חריפי דפוס בדיתא בסנהדרין;
 איקא אמר רב איקא בריה דר' אבין אורקיך ליה רב לרב חננאל ויש נסחא אמר
 רב איקא בר אביו אמר רב חננאל; אמר רב איקא בריה דר' חנינא ורב אשי;
 רב איקא בריה דרב אמי לפני רב יוסף ורבא. רב אחא בריה דרב איקא;
 רב איקא בריה דר' חנינא מפשרוניא אמר לרבא ואולי הוא מה שכתבנו למעלה;
 רב איקא בריה דרב אידו; רב איקא אבוה דרב אחא בומן אביו והוא נשוי עם
 אחותו של רב אחא בר יעקב בפרק המריר; איתי אמר ליה רב איתי לרב אסי
 אמר רב איתי אמר רב; איתי שהיה בומן רב אשי וא'כ הם שנים; ר' אלעזר
 בן פרת הכהן נתקיים בו באהבתה תשגה תמור שהיה עוסק בתורה בשוק התחתון
 דצפורי וסדינו מוטל בשוק העליון ונחש כרוך עליו לשמרו וזהו רבי אלעזר סתם
 דאמוראים ור' אלעזר בן שמוע הכהן רבו של רבי הוא ר' אלעזר סרס בתנאים וכן פיר'
 רש"י ול' בסוף פרקא קמא דשבת וכן בריש פרק הערל ביבמות ובר' המוכר הספינה
 ובפרק חדר עם הנכרי כי שמואל רבו של ר' אלעזר כי הוא היה מכבל כמו שנאמר להלן
 ובכבל בישיבות היו רואין נס כדאיתא בסוף פרק היה קורא. אמר רב אשי בני
 מתא מחסיא אבירי לב נינהו דקא חוו שבחא דאורייתא תרי זימני בשתא ולא קא
 מיגיירי וכתבו התוספות משם רבי יהודה בר בריולי שכתב בספר העיטות ששמע
 שהיה עמר של אשי יורד מן השמים עליה בכלה דאלול ובכלה דארד וכן בפ' הספינה
 בי סליק ר' אלעזר אשכחיה לו עירי ובסוף תעניור שהיה עני מאד והראו לו י'ג נהרי
 דאפרסמן לעולם הבא וכו' ופירש רש"י שם אמורא הוא ומריה דארעא ישרא' ובעל
 הוראות ובפרק אלו שריפו' כי לא לקח שום מתנה מבי נשיאה וכי מומני ליה לסעודה
 לא אויל וכן ד' יורא לא לקח מתנה אבל אי מומני ליה אויל שאינו מתנת כי אם כבוד
 שלהם

ספר יוחסין

שלהם שיאכל ר' זורא עמדם ובפ' השוכר את הפועלים נראה שהיה חי בשמח ר' יוחנן
 זריש לקיש וזה מפורש יותר בפרק אין דורשין אמר ליה רבי יוחנן תא חוגמך מעשה
 מרכבה אמר ליה אחתי לא קשאי כד קש נח נפשיה דר' יוחנן אמר ליה ר' אסו לר' אלעזר
 תא ואגמך מעשה מרכבה אמר ליה אי זכינא גמירנא מר' יוחנן רבך. וזה ד' אלעזר בן
 אחותו של בר קפרא והוא רבי אלעזר סתם מריה דארעא דישראל ובסוף פרק כל היר
 בגמרא דנדה למה נקרא מריה דארעא דישראל שהיה בקי ברמים ואמר שהוא דם
 חימוד וכו' ורבי אמי ור' אסי כהנים עשו חופתו כדאיתא בפרק היה קורא ואם כן נשא
 אשה בטכדיה כי שם היה ר' יוחנן גם רב היה כמו רבו בפ' כל הבשר. והוא תלמיד
 חבר לר' יוחנן כדאיתא בפרקא קמא דסנהדרין ירושלמי אף על פי שבפרק יש נוהלין
 בבלי אומר אם יכפור ר' יוחנן ברבי אלעזר תלמידו לא יכפור ברבי ינאי רבו. וכן קרא
 לו תלמידו בסוף פרק ט' דיבמות והמעשה עצמו בשקלים ירושלמי כי רבי אלעזר אמר
 שמעתתא ולא אמרה משם רבי יוחנן וכעס עליו ונכנסו רבי אמי ורבי אסי לפייסו ולא
 נתפיים עד שפייסו רבי יעקב בר אידי ואמ' לו אלעזר תלמידך דורש סתם והכל יודעין
 שהוא מפיך כמו יהושע שהכל יודעים שהוא מפי משה רבינו עליו השלום וכן קרה לו
 עם ריש לקיש ואיקפד כדאיתא בפרק שתי מדות ורבי פדת שבזמן רבי הוא אביו וגם
 היה לו בן חכם גדול שמו רבי פדת בשם זקנו ואף על פי שבגמרא דבבבא נראה שלא
 היה לו בנים שאמר לו רבי יוחנן אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביד פי' התוספות
 בפרקא קמא דנדה שאמר זה נולד לו זה הבן או שמחו לו בנים הרבה ונשאר
 לו לבדו זה הבן. שלחו מהתם הוא ר' אלעזר וזה היה מבבל כדאיתא בסוף כתובות
 כשינסמך וידע סוד העיבור ובשקלים ירושלמי אמר ר' יוחנן הדה אלעזר בבלאה וכן
 במדבר סיני רבה זה המעשה רבי אלעזר אמר קמיה דשמואל אמר ליה ר' אלעזר לריביל
 רבי אלעזר בעא מרב וגם מרב הונא וכשהיה נפטר מרבי יוחנן הויה הולך לאהריו
 כנפטר מהשכינה. ומה שנראה שהוא כהן כי בסוף מועד קטן אמר למלאך המות
 שהוא אוכל תרומה ואינו נראה כי רבי אלעזר אשר זכרו שם שהיה ר' אלעזר בן שמוע
 הכהן התנא כי שם מדבר באמוראים ובפרק בני העיר היה נראה שאינו כהן שיש
 נוסחא שאמר רבי פדת לא ברכתי לפני כהן אבל יש נוסחא אחרת שאומר ר' פרידה
 שלא בירך לפני כהן וכן גרסת התוספות בפ' הנוזקין ואם כן רבי אלעזר זה הוא כהן וכן
 בספר המצות בברכת כהנים אומר מהירושלמי רבי אלעזר כשהיה הלש נפיק לבראי
 וכן רבי שמעון בן פוי ואם כן נראה שהוא כהן. וכן בפירו' התפלות לר' דוד אבוהדרהם
 אמר כי בפרק אין עומדין ירושלמי ר' אלעזר נפק לברא ור' יהודה בן פוי. אמר ר' אלעזר
 נפק לברא ור' יהודה בן פוי. אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבין
 שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודיה רל' בוניך. וכן במשנה בפ' דמקואות רבי
 יוסי אומר הבנאים מצד אחד וצבור משני צדדין ובגמרא דשבת פרק הארבע עשרה.

מאי הנאים אלו החכמים שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהם שזויה התורה שנאמ'
אם לא בריתי יומם וכן בסוף ספר המצות מאי הנאי אלו החכמים שעוסקים בבנינו
של עולם כל ימיהם; ואמר רבי יוחנן אי זהו תלמוד חכם שמחזירין לו אברה בשביעות
עין זה המקפיד על חלוקו פירש רש"י זכרו לברכה לובשה וכשהיא הפוכה מקפיד עליו
והופכ' שמקפיד עליו שלא יראו התפירות המגונות ואמרי החלוק ובעבור שהחכמים
הם נקיים ומקפידים על כחם בגדיהם אפילו מצד אחד חוצץ בטבילה של אותו לבוש
אבל בכור שהוא עם הארץ אינו חוצץ עד שיעבור הכתם משני צדדיו; ר' אלעאי
ברבי ברכיה בסוף סוטה. נסחא אהרינא; ר' אלעזר בר ברכיה. ר' אלעזר
בר צרוק בפרק לולב וערבה ונראה שהוא היה אמורא כי איבו וחוקיה בני ברתיה
דרב היו לפניו וכן אמרו משמואל הלך ג' פרסאות בע"ש וכו' ויש נסחא רבי אלעזר בר
יצחק אמר ר' אלעזר מסורה ובזמן הזה אל יאמר אדם לאשתו אל רחסתרי
עם איש פלוני שמא הלכה כר' יוסי שאמר קנוי על פי עצמו ר"ל אפילו בלא עדים ושמו
תסתר ואין היום מי סוטה לברקה ונעשית חתיכה דאיסורא. אמר ר' אלעזר בר אבונא
וכן בבראשית רבה בפרשת אמרפל ר' מנחם חתניה דרבי אלעזר; ר' אלעזר
בן פפוס אולי הוא תנא כי פפוס הוא תנאי דבריייתא; ר' אלעזר בר מניומי אמר
רב נתמן הינו דרבי אלעזר בר מניומי; אמר ר' אלעזר בר יצחק ואיבו וחוקיה
בני ברתיה דרב עמו ואיבו קרא לפני רבי אלעזר דמן רומא רבי יוחנן אמר
משמו ואולי הוא רבי אלעזר בר יוסי בן חלפתא שהלך לרומי עם רבי שמעון בן יוחאי
כדאיתא במעילה; ר' אלעזר בר קפרא; רבי אלעזר בר ינאי בזמן
רבי יוחנן רבו של רבי אלעזר בן אנטיגנוס; ר' אלעזר בר בר חנא ר' אלעזר
בן פרטא משום רבי אלעזר ברבי שמעון בפרק כ"ג בסנהדרין ונראה שהוא אמורא
מהראשונים אבל בירושלמי רבי אלעזר בן פרטא בן בנו של רבי אלעזר בן פרטא
לפני ר' אלעזר דמן ננוה אמר רבה בר בר חנה אני ראיתי את רבי אלעזר דמן ננור;
שיצא בסנדל שעם ובירושלמי לכל ר' אלעזר כותב בלא אלה רבי לעזר בן עזריה וכן
בכלם; ר' אלעזר בן תדאי והוא תנאי דבריייתא בפרק הדר עם הנכרי ובפרק ה'
דעירובין בתוספות; ר' אלעזר בן מרום בסוף מסכת סופרים בפרק כ"א;
אלעזר בן דורדייא במסכת עבודה זרה ולפי שחזר בתשובה שבא מבניה שנאמ'
ולבכו יבין ושכ ורפא לו זכה שנקרא רבי ולחיי העולם הבא כי השב בתשובה הוא
חכם; ר' אלעזר בר מנחם אמר לר' אבהו במדרש. תני אלעזר גיותאה
והוא אמורא בפרק הני וקין שמין ור"ל שהוא מגיות ברתה נוסחא אהרינא ניואה נ"א
שופאה; ר' אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אלעזר בר ינאי בזמן רבי יוחנן
בפ' כל הגט ובפרק אלו טרפות וכן בירושלמי ואם כן אינו חנא; ר' אלעזר
בן תורתא ור' חלבו אמר משמו ואולי הוא אח של רבי חנינא בן תורתא רבי אלעזר

אביו של יצחק בן אלעזר שנקרא יצחק חקולא או רבי יצחק נפחא שהעיד על שליחת
של רבי אלעזר בן פרת שהיה מונח בשוק כמו שאמרנו ובא אהר לישלו ומצא עליו
שרף נחש ועל זה אומר בגמרא האנא ר' אלעזר מהגרוניא ורב אהא בריה
דרב איקא איקלעו לאתריה רב אחא בר יעקב אמר ליה רב אחא בר תחליפא ולא
חייש מר לסבא רב אחא בר יעקב דהוא מופלג בהכמה ובשנים זה בפרק הדר עס
הנכרי ובפרק סדר תעניות בזמן רבא הלם רבי אלעזר מהגרוניא חלום טוב ובא משה
שהיה עת רצון: אבא אלעזר בן גומל נראה שהוא בזמן רבי יוחנן: אמר
רבי אלעזר בן ר' מלאי משום ריש לקיש: אלעזר זעירא הוה סיים מסני
אוכמי ואמר שעשה זה לאבלות ירושלם והיה זה בנהדרעא ותפשו ריש לקיש לראות
אם היה חשוב ליקח זאת היהורא והיה שם שמואל ובית דינו וכו' בפרק הנוסס בקמא
ושם עוד כי רבי אמי ורבי אסי היו לפני ר' יצחק נפחא ונמצא שהיה זה אלעזר זעירא
הנס גדול ותלמידו החכם והחסיד רבי אבא בר זימנא הנזכר בר גמולמוד ירושלמי
ובבבלי ובמדרשור: רבי אלישיב ובנו רבי יצחק בר אלישיב רבי יצחק בן
אלישיב ור' אבא ורבי הושעיא כלם בזמן רבי יוחנן. רבי אלעא ור' שמעון
בר אבא ורבי יעקב בר זבדי ובפרק כיצד מעבדין כי אשתו אהרונה היתה כהנת וכן
שלמד סדר קרשים באהרונה ומפני עומקה לא יוכל לישן. וזה אמר ר' אבהו במשל
על ר' אלעא רבי אלעא ורבי זירא ונראה כי הוא מה שכתבנו למעלה רבי אילעא
בזיר: אולפנא בפרק הדר עס הנכרי אמר רב חנין בר אמי משמיה דאולפנא
דהיה נראה שהוא הנס או ר' כמו שאומר במקומות אחרים משמא דגמרא אבל ר' ש
זל פירש ששמע מדברו ורבו מדברו: אלצי בר ברכיה: רב אליקים
שמעיה ותלמידו של רבא: אליקים אביו של רבי יוחנן בן אליקים כי זה ר'
יוחנן ורבי אבא ור' אבהו ור' אלעזר ורבי הנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא ורבי אלעא
כלם ביחד: ר' אלכסנדרו בזמן ר' הנינא בר פפא ובזמן אביו אמר ר' אלכסנדרו
אמר ריב'ל רבי שמואל בר נחמני בשם רבי אלכסנדרו ובמרש רבי אלכסנדרו בר
חגרי ורבי אלכסנדרו קרובה אמרי וכולי: בן אלעשה חכם ועשיר מאד חתניה
דרבינו הקדוש שאמרו עליו לא לחנם פיור בן אלעשה ממונו אלא להראות תספורת
בהן גדול כסום ינסמו ראשו של זה בצד עיקרו של זה: אלישע בעל בנפים
אמר ר' ינאי תפלין צריכין גוף נקי שלא יפיח ב'יודם עליו כאלישע בעל כנפים והגאונים
ול כתבי שאינו הלכה כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת אבל האדרונים כתבו
שהוא הלכה ויכול אדם בשערת תפלה להעמוד עצמו ובפרק אין שומנין וכן בפרק
מילה בשבת מביא המעשה למה קראו לו כן בעבור הנס שנעשו התפלין כנפיו יונה
וחקושיא שיש בוזה כי בזמן השמד היה מחביא התפלין כבד תדענו למעלה בתנאים
וזה ונראה כי הוא בזמן התנאים.

ד'אמי בר אבין בפרק ב' דע' ונראה כי הוא בזמנ' אמי הכהן: אמי אמר רב
 אמר לי אמי פי' העדוך הקצר חכם שלא נסמך כמו רב נתן בר אמי: אמי בר הני
 נוסחא אחרינא איסי בר היני וכבר כתבנוהו כי עולא איקלע בביתו והיה עס' ר' יוחנן
 ודגס עס' רב: ר'אמי בר טובי: ד'אמי הכהן חבירו של ר'אסי הכהן התלמיד
 המובהק והגדול לר' ר'אמי מר' יוחנן והוא נשאר למלא מקומו להיות ראש ישיבה
 בטבריה ור'אסי חבירו אינו רב אסי הגדול שהיה תלמיד רב וכן אמרו התוספות וכן
 הוא באמת והו' ר'אמי כתב ארבע מאות ספרי תורות ואמרו בגמרא בי לא כתב בכל
 ספר כי אם פסוק אחד שהוא תורה צוה לנו משה שהוא ככל הספר שיש בו' תיבות
 כמנין ספרים שאמרו שיש בתורה כי פרש' ויהי בנסוע הוא ספר אחד הצבה עמודיה
 שבעה. ובמרדש שמואל ר'אמי עסקן בדברים ההו' וראה העורב שעזב בניו ואחר ג'
 ימים ראה אותן שמשליכין צואה ונולד ממנה יתושין ואוכלין אותם הדא הוא דכתיב
 ולבני עורב אשר יקראו. או מי יכין לעורב צידו ובחולין האריכו התוס' שהם ב' מינים
 עורב העמקי שהם לבנים: ה'הה אמר שש כבר נמצא במקום אחד בהורו נקרא
 שרילינגוס עורבים לבנים וצדקו דברי הול' ע"כ). וכן שחורים כעורב וכן הארץ
 בכתובות על ענין עורבא בעי בני וכן בשבת: ובירושלמי ר'אמי בכלאה ובפ'
 הניזקין. ר'אמי ור'אסי כהני חשיבי דארעא דישראל ובפר' אלו מציאות שמעא
 אוריאי דדינרי פירוש סל והובים ואמר לו רומאה לא תירא כי אין אני כמו הפרסיים
 שאומרים האכרה למלך והם כהני חשיבי דארעא דישראל וכיפי לרב הונא. ובפ' ב'
 דבתובות ובפ' דסנהדרין כי סמכינהו לר'אמי ולר'אסי אמדי לא מסמרטין וכו' דייני
 אד' ישראל ר'אמי ור'אסי כי דינא דר'אמי ור'אסי דאלימי לאפקועי ממונא ולעשות
 פרוחבול וכומנס היה רב חסדא דינא בכבל ובפ' מי שמחו שהיה בטבריה ר'אמי וגם
 ד'אסי וכן בפ' דברכות הוו מצלו ביני עמודי ובפרק כל הכשר ר'אמי תלמיד ר' יוחנן
 והוא נשאר במקומו ופרסי ידיהו לברך ובפרק הורוע שונה בשקא דדינרי ששלחו
 לישובה וכיון שהיה ראש ישיב' הוא קודם לאחר שנ' הכהן הגדול מאחיו שיעשדוהו
 אחיו ופ'ש' ו' שובה לחלקו לבני ישיבתו ולא לוי. ודע כי הסמוכ' היא בג' חכמים אבל
 למנותו ראש ישיבה צריך עשר' כמו למר בר רב אשי שהוא טביומי: אמי אמר
 ד'אמי בר אבא אמר ר' יצחק אמר ר'אמי בר אבא אמר רב הונא ר'אמי בר שמואל בר
 אמי: אמי וורדינאה אמר ר'אבהו פ'ש' ו' נאה כורר ובגישין קרי ליה אמי שפיר
 נאה לישנא אחרינא וורדינאה שם מקום וכן בעירובין וראה בוכדא דבי נשיאה ואמר
 ד'שפיר עבד והיה בזמן ר'אמי ור' יהודה נשיא: אמי ד'אמי מיני אמי בר נתן בזמן
 ד'אמי ור' ירמיה ור' זיקא כדאיתא בפ' השולח: רמי' בר חמה התן רב חסדא
 דמת בקצרות שנים ועוד נכתוב אותו הליש ואחר מותו יותר מעשר שנים נשא
 ודבא אשתו: אמר ר'אמי בר דיקולו אמר שמואל שהיה מלקט פנהגות ערב יג

ספר יוחסין

הנפורים כבדו ושחלי כראיתא בחולין: ר' אמי בר אדא הרפנאה בעא מרבה
 אמר ליה הכי קאמר רב אדא בר אהבה אמר רב נחמן אמר שמואל: אמי תנוראה
 שרא ליה רב יהודה למגדל תנורא בחול המועד ולא ידעתי אם הוא חכם: ר' אמי
 בר שבימוי ובירושלמי ר' אמי בר טובי ובא אביו ופירש דבריו: ר' אמי שלחה:
 לו אמיה דשבור מלא דינרי לחלק לעניים ולא קבלם ושלחם לרבא וקבלם וכו' בפ'ק
 דבתרא: אמר ר' אמי בר יודן אמר רב נוסחא אחרינא רמי בר רב יודן אמר רב:
 אמימר בריה דמר ינוקא הוה קאים קמיה דרב חייה בריה דרב אויא וכבר ידוע כי
 מר ינוקא ומר קשישא בני רב חסדא הכהן: אמימר אמר ליה רב ששת קפדיתו
 אמנא אמר אמימר אנא מסבוי נהרדעא אנא והיה דין: אמימר בן בתו מרמי בר
 חמא אמר ליה רב אשי ואולי זה שאמר אנא מסבוי נהרדעא: אמימר ומר זוטרא
 ורב אשי בפ' אלו טריפות אמר ליה רב אשי לאמימר פ'שי נהרדעא הוא כדאמרינן
 בשנים אוחזין התוספות בפ' המצניע אמימר היה הרבה אחר רבא ואפילו אחר רב פפא
 שהיה תלמידו של רבא ואולי רב זביר אחר מעש' דאמימר שמעה משמיה דרבא ולא
 מרבא עצמו ע"כ ובפ' איוהו נשך אמר רב אשי למר בר אמימר אי שביב אביך שהוא
 חסיד בשגגה היוצאת מלפני השליש שהוא רב אשי ומת אמימר: אמר ר' בן אנסיא
 אמר ריש לקיש בפ' יש בכור: ר' אנטונינוס במכילתא דר' ישמעאל תנא דבריהא
 ד' אסי הכהן ושמו ר' ייסא בירושלמי חבירו של ר' אמי הכהן ונסמכו שניה' תלמידי
 ר' יוחנן ובפ' אין מעמידין נראה כי ר' אסי גדול מר' אמי כי ר' זידא בעא מר' אמי ור' אמי
 מר' אסי ור' אסי מר' יוחנן ור' יוחנן מר' ינאי ור' ינאי מר' יונתן בן עמרם ובפ' אלו מציאו'
 התוספות פי' על ר' אמי בא לפני ר' אסי אע"ג דבכל דוכתא השיב ר' אמי ברישא כדאמ'
 ר' אמי ור' אסי כהני וכו' אע"פ שהוא גדול אין תומח שבא לפניו לישאל שחבירו היה
 אבל ר' אבא תלמיד ר' אמי ובירושלמי כד דמך ר' ייסא פשט רבי חייה בר אבא וקבל
 אבליו ואכלן בשר ואשקיתון חמר והוא מבבל ר"ל רבי אסי ובעבור אמו עלה לארץ
 ישראל בפ'ק דקידושין לפני ר' יוחנן וגם בא לפני ר' אעזר אבל יוחד נראה כי זה שעלה
 הוא רב אסי תלמיד חבר לרב והם רבי אמי ור' אסי דייני ארץ ישראל ובסוף פרק גיד
 הנשה קרא ר' אלעזר לר' אסי תלמיד ר' יוחנן מופת הדור ר"ל גדול הדור כמו כי אנשי
 מופת המה: ר' אסי הארוך והוא איסי הבבלי בכל מקום שהיו רואים אותו היו
 אומרים שם היה רבינו הקדוש ר"ל שלא היה נפרד ממנו נוסח אחר ר' יוסי הארוך:
 רב אסי תלמיד חבר לרב והוא חבר לרב כהנא הראשון ולרב הונא ולרב נחמן
 ולרב יהודה. אמר רב הונא אמר רב אסי התוספות בפרקא קמא דחולין שהיה רב
 אסי גדול מרב הונא אבל ר' אמי ור' אסי כהני השיב דארעא דישראל מיקף ביפיה לרב
 הונא ורב אסי אפילו לסברא דרב לא היה צריך במגלה בעשרה וכן בפר' דיני ממונות
 אם לא קנו אפילו בפני ג' אין כותבין חש רב להא דרב אסי וכן בפ' האיט מקדש דאיגה

אוכלת בהרומ' הש לה רב לדרב אסי בפי חבית רב לא ישב על פי סדיא פי' לכר שחור
 כמו כר וכסת משום כבוד רבותינו ומנו רב כהנא ורב אסי ופליגי ול' שלא היה להם
 דבר לישב ויושבין על גבי קרקע ורב כהנא ורב אסי היו לרב תלמידי הביורים. ובפי'
 אחד דיני ממונות רב כהנא ורב אסי לגמריה דרב צריכי ולסבריה לא צריכי ובפרק
 מרובה כי רב אסי תלמיד רב גדול משמואל ולא היה שמואל נכנס לפניו ובפי' עשרה
 יוחסין כתב הראש ול' לא מצר זקנה כי שמואל זקן מרב כהנא חבירו ורב כהנא ילד
 ונער כשעלה לפני ר' יוחנן כדאיתא בירושלמי ובנדה פ' בנות נותיים המעשה שהיה
 לו עם שילא בר אבינא תלמיד רב כשמרת רב וחשב רב אסי שאמר לו רב שינדהו
 אם לא ירצה לחזור מסברתו ונדהו וכו' ואמר אנא איסי בן יהודה דהוא איסי בן גור
 אריה רהיא איסי בן גמליאל דהוא איסי בן מהללאל. תוספו זש תנא בערבי פסחים
 שיש לו כל השמות הללו. ועוד קרי ליה התם ווסף חבכלי הוא ווסף איש הוצל ולא
 תנא אחר הוא כמו שיש מפרשי לשם ההא בפי' הוציא לו פריך מאיסי בן יהודה ליוסף
 איש הוצל מדידה לרדיה והכא לא מייתי אלא שמות דאיסי דדמו לרב אסי ע"כ.
 ואיסי ר"ל מכתשת של נחשת ור' שילא אמ' לו שהוא בוכנא דפרולא וכו' כמו שכתבתי
 ב' שין ב' שילא בר ר' אבינא ומתו שניהם ביום אחד והיה הדס על הארונות ונפל מזה
 על זה ואז ידעו כי עשו שלום. והוא עלה לארץ ישראל מפני אמו כדאית' ב' פ' דקדושין;
 אסי ר' אסי מנהר ביל אומר ור' ירמיה מדפתי אומר אמר ר' אסי בר שאול אמר רבי
 והוא בעא מר' אבל נסחא אמתית ר' יוסי בן שאול; רב אסי איקלע לבי רב אסי
 בהלוליה דמר בר רב אשי; אסי בעא מניה רב אסי בר נתן מר' חייא בר אשי
 שהוא תלמיד רב נוסחא אחרינא ר' יוסי בר נתן. לא איסי בר נתן. לא רב אשי בר נתן;
 אסי בר היני איקלע עולא בכיתו וכבר כתבנוהו ב' יור; איסי בן יהודה הוא
 חבר רבי ואוהבו ונקרא איסי בן גמליאל ואיסי בן גור אריה ואיסי בן עקביה ויוסף
 איש הוצל ויוסף חבכלי ויוסף קטנותא ואיסי בן מהללאל; איסור גיורא חתן
 שמואל לדעת רש"י ול' רב' עזא אמי אאריך ברב מארי שאיסור גיורא לא היה חתן שמואל
 והוא אב רב מארי והיה חכם בומן רב ספרא ורבה בר רב הונא וכבר כתבנוהו;
 אפרים ספרא תלמיד ריש לקיש ואומר משום ריש לקיש בסוף מציעא ופי' ר' ברוך
 מה שאמר שם שבר מלכא אפוריתתו חבו ליה לריש לקיש הוא לגנאי שלא הורה לו
 ומפני ששמו אפרים אמר תנו האפר שלו לריש לקיש כדאמר רב לקרנא קרנא תיפוק
 בעיניה. ויש אומרים לשון חן בלשון פרס או יפרה וירכה. הגהה אמר ש"ש וכן
 הוא האמת כי אפרין אומרים בלשון פחס על מי שאומר דבר נאה ומתקבל עד כאן;
 אפרים מק' שאח תלמיד ר' מאיר הוא תנא דברייתא; תנא דברייתא אפוסרקי
 בן ר' דרוסאי; ר' אפס מכית דינו של רבי וישב בראש אחר שמת רבינו הקדוש
 עתה ב' שנים וחצי גדול מר' חנינא בר חמא ואחר מותו ישב ר' חנינא בר חמא ובפי'

ספר יוחסין

ממי שמתו בברכות וכן בכתובות בפ' האשה ובפ' כמה אשה יוצאה: אריוך הוא
 שמואל הכהן וכן נקרא שבזר מלכא כמו מלך פרס היה בקי בדינין ובסוף מציעא יש
 ספק שם אם אומר שבזר מלכא על המלך או על שמואל כאשר פרשי' ול' שם והתוספ'ו
 הנריעו שהוא על מלך פרס ואמרו סימן אריוך מלך אלסר חוץ מאיסור והיתר שהלכה
 כרב ואע"פ כן הרבה הלכות באיסור הוא בשמואל ועוד ג' הלכות אמר אביו בפרק כמה
 מדליקין שהיה רבה עושה כשמואל ופר' שי' ול' בפ' כמה בהמה יוצאה אריוך על שם
 שהיה בקי בדינין ושופט כמלך לשון ריבא מלך. והתוספ'ו אריוך שם מלך שפי משאר
 מלכים שמובלע בו ובפ' בהמה המקשה פירשי' ול' אריוך קרי שמואל על שם אריוך
 מלך אלסר דהלכתא כותיה בדיני ובפ' התכלת פירש' לשי' ול' אריוך לשון מלך כגון
 גזר אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריוך דקיימא לן הלכה כשמואל בדיני כי היכי
 דדינא דמלכות דינא. ובערך הקצר אריוך נקרא כן לפי שהיה רופא מן אעלה ארוכה
 לך. ויש אומרים על שם שהאריה מלך החיות. ויש אומרים ארוך היה עד כאן: ואני
 אבדהם אומר שאינו כן כי הוא היה קצר אולי דרך סג' נהור והוא לשון ממשלה:

הג'ה אמר שיש ומנין ידע המחבה שהיה קצר ויל' דבנדרים פ'ו אומר שם על שמואל
 איניש גוצא הוא וכו' עד כאן: רב אשי ראש ישיבה בסורא שהיא
 מתא מחסיא כדאיתא בפ' דשבת ובפ' הרואה שראה חלום רב אשי כמו רב פפא
 ושניהם ראשי ישיבו' וכן ראה אווא ובא עליה והיה ראש ישיב' וראה לפת בטרפיהון
 דהיה עשיר ואמר שהיה ראש ישיבה ששים שנה ובימיו היה ריוח לישראל והוא חבר
 התלמוד בבלי כפי דעת ספר המצות ועשה מהדרות לתלמוד כדאיתא בפ' מי שמת
 בכתרא. אמר רבינא מהדורא קמא דרב אשי וכו' פירש הערוך בערך הדר
 פירש' ול' קבלה בדינינו כשמת עסקין בכל שנה ב' חדשים שהם אלול ואדר שהם
 חדשי הכלה משלימין כל שנה ועוד חזרין כמבתחלה ורב אשי האריך ביושיב' ס' שנה
 והשלים התלמוד ב' פעמים. ובמהדורא קמא כשהגיעו בזורי' הענין פירש' לתלמידיו
 דאשון קנה וא"כ מהדורא לשון חזרה. והנסה האמיתית יום שמת דבא נולד רב אשי
 ואע"פ שכתב הרמב"ם ול' שרב אשי קבל מרבא כי לפי סברתו הוא כמו בשמואל ועלי
 זורת השמש קודם שבא שמשו של עלי זרח שמשו של שמואל. ושמואל קבל מעלי
 ובסוף האמוראים שם נבאר ממי קבל רב אשי ושלא קבל מרבא. בגישין פר' הנויקון
 דכן בסנהדרין פ' דיני ממונות מימות רבי עד רב אשי לא מצאנו תורה וגדולה במקום
 אחר אלא ברב אשי ואפי' רב הונא בר נתן שהוא גדול הדור ובתורה הוה כיוף ליה.
 אבל בסוף מועד קטן אמר המלאך לרב אשי אחר שנתן לו זמן משלשים יום שבהכרח
 שימות כי כבר דחקיה דגליה דרב הונא בר נתן רוצה לומר שהגיע לו חשעה כי אין
 מלכות נוגעת בהכרתה אפילו כמלא נימא ולא ידעתי לרב אשי מי היה אביו וכן לר'
 יוחנן ובפרק דיני ממונות קנרא לו רבנא אשי ושלשים יום קודם שמת נראה לו

מלאך המות ואז חזר כל תלמודו משום אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.
 במצות מוח' כתב רבי יוסף טוב עלם רב אשי ורבינא הלכה כרבינא ולי כתב דהלכה
 כרב אשי. ורע כי לפעמים תמצא בגמרות שאומר רב אשי במקום רב אסי או להפך
 כפי שנוי הגרסאות וזה דבר קשה אבל על הרוב מהחכמים שהיו בומנו של כל אחד
 תבין זה כמו שאפרש בע"ה ובומנו רב כהנא שהיה כהן והוא רבו אמר רב אשי כי
 חוינא כי רב כהנא בפרק קמא דיבמות ובפרק השוכר במציעא ורב אשי מסר עברו
 מנימין לרבינא ולרב אחא בריה דרבא ויש נסחא כירב אשי לקח לאשה בת רמי בר
 אבא ואין זה אמת כי אס רב אסי שהיה בומנו רמי בר אבא: הגהה אמר שש
 בגמרא דילן ביום טוב פרק ג' עלה כס כתוב נוסחא אמר רב אשי הא דירן בריו רב
 דרמי בר חמא וזה אפשר כפי הדורות ע"כ ויש רב אשי קרמון בזמן רב לרב אשי בר
 פתן בעא מר' חייא בר אשי נוסחא אחרינא רב אסי בר נתן: רב אשי מאיריא
 בפרק ג' משבויעת נוסחא אחרינא אורניא פ"ש ו' שם מקום. בזמן רב אשי ורבינא
 אשי הקרמון בנו רב חייא בר אשי תלמיד רב: אשי אמר רב אשי בר
 אבין אמר רב יהודה נוסחא אחרינא בר אירי בר אבין: רב אשי מהוצל והוצל
 הוא בבבל. אתקין רב אשי בהוצל כלי לנשילה ורב הונא אמר לרב אבין בר אבין
 רב אשי מהוצל קאי כוותך: אשי אמר רב אשי בר אבא אמר ר' יוחנן: אשיאן
 תנא רבי רבי אמי והוא בעא מר' אמי: אשיאן בר נרביך חתניה דרב יובא
 אמר משמיה דרב: ר' אושעיא ראינו בגמרות נסחאות זה: אומר ככה וזה:
 אומר ככה במקום אלף ח"א ולהפך הושעיא אושעיא ולא תחוש כי אינו מויק כי מיר
 נודע מי הוא. ומהם אביא בכאן. ומהם באות ה"א. והראש הוא רבי אושעיא רבה.
 ובתלמוד בכלי קירא לו ברבי ר"ל אדם גדול ברורו והוא רבי חייא עשו תוספתא
 ומתניתא וכן ספר בראשית רבה. בפרק כיצד מעברין בעירובין ובהפך בני העיר שהיה
 רבו של ר' יוחנן י"ח שנים והיה כמו ר' מאיר שלא עמרו חביריו על סוף דעתו ואביו ר'
 חמא בר ביסנא חזר בר קפרא וזה רבי אושעיא קבל מאביו ומכר קפרא ומרבי חייא
 ומבית דינו של רבי ור' חמא אביו אדם גדול וישיב י"ב שנים בבית רבו אחר שהיה
 נשוי וכשחזר לא היה יורע הכית ועל אלו השלשה נאמ' וחחוש המשולש לא במהרת
 ינתק זה רב אושעיא בר חמא כר ביסנא ופירשוהו יספות וחחוש המשולש זהו בזמן
 שכל השלשה הם בחיים אב וכנו ונינו וכלם חכמים. וכן אני מצאתי בפרק חוקת
 חכמים כי שאלו הלכה ביום אחד לכל השלשה והוקן הכריע כבן בנו רבי הושעיא
 ואמרם שם וחחוש המשולש אמר רבי אלעזר ור' רבי אושעיא. ועשה כדיתות.
 ובראשית רבה. אמר רבי זירא כל מתניתא רלא מתניא בי רבי חייא ורבי אושעיא.
 משכ שתא היא ולא תותכו מינה כפי מדרשא וכן אמרין תני רב אושעיא י"ג אבון
 תני רבי חייא כ"ד אבות ופירש' ונדרנו לברכה בפרק שילוח הקורבן חייא ורבי

ספר יוחסין

אושעיא סדרותא הבריתא. ודקדקו בדברי כל חכמי לומר כמו שאמר אבא ישי
 תנאים הרבה שמוסיף ין על משנתם בדמיו כי חכא שמוסיפין גנג וגולן מטעם רבי
 יהודה. ובפרקא קמא דשבת והתניא אפר והתניא אפר ופיר' רש' זכרו לברכה הדא
 תנייה רבי חייה וחרא תנייה רבי אושעיא ומנה נראה כי כל ר'נניא שבתלמוד הוא
 מדברי אחד מאלו השנים. ואמרו שספר בראשית שעשה הוא לבאר דברי המשנה
 ובדיש הגזול קמא אומר רבינו תם זכרו לברכה כי המשניות היו קודם ר' אלא שרבי
 סדרם אבל הבריתות שהיה שונה ר' חייה תלמידו הוא מה שהוסיף ר' על המשניות.
 ואם כן מה שאמר ר' יוסי אשריך כלים שיצאת בשהרה נוחא לרבי תם אושעיא
 איש שריא בקמא בסוף ירושלמי שהיה כובס ולבושיו מצמר אהר שלא יאמרו שהוא
 גזול וגם מצא וחזר לגוי מפני קדוש השם שהיה חסיד: אבא אושעיא ויום שמת
 נולד ר' יהושע בנו לקיים זרחה השמש ובא השמש במדרש שמואל: ר' אושעיא
 כי אתא אמר ליה לרבה כי עילת לקמיה דרב הונא בעי מניה בפרק ב' דבכורות:
 ר' אושעיא ור' יהודה נשיאה אקילעא דרב יהודה ואולי הוא ר' אושעיא שהארין
 ימים ואמר לו רב ספרא משה שפיר קאמרת בסוף יום טוב ופירש רש' ז' בפרק גיד
 הנשה משה פירש תלמיד חכם וכרב ספרא עור תמצא ב' פירושים לרש' ז' אבל
 בפ' המפקיד נראה שאין זה רבי אושעיא רבה דאמר ליה רבי אושעיא לרב יהודה רבי
 אתה אומר כן ובריש פ' כל הגט בעא מרב יהודה ואל' אושעיא ברי מה ענין פסחים.
 ובפרק ב' דיבמות תוספות אומר ר' ז' ר' אושעיא דסוף יום טוב אינו רבי אושעיא
 דפרק הדר. ועור איך היה בבבל. ועוד קשה לי מי נתן רבי יהודה נשיאה בבבל
 אקילעא דרב יהודה ואולי הלך שם פעם אחת או רב יהודה הלך לארץ ישראל ולא
 ידעתי: ר' אושעיא בר שמאי ורבי יוסי בר בון: ר' אושעיא ועירא
 דמן חברייא פיר' רש' ז' צעיר הישיבה ולי נר' דאושעיא ועירא היה נקרא דמן חברייא
 שמבני הישיבה עכל בפרק השוחט ובפרק ג' דתעניות פירש רש' ז' צעיר שבישיבה
 והאי דקרי עליה הכי משום דאושעיא אהרינא הוה החם דבי נשיאה גזר תעניתא
 ובפרקא קמא דחולין התוספות דמן חברייא שם מקים כדאיתא בל' אבימי חברייא
 מבקר בישא והערך פי' ועירא מפני שיש אושעיא רבה כי אתא רב אושעיא מנהרדעא
 ורב אושעיא בומן רבא: רב אושעיא אמר ליה למר בר רב אשי ואולי הוא
 מה שקודם לזה: ר' אושעיא בר חייה ור' אושעיא ברבי ור' חייה כלם ביחד הוא
 תני לה והוא אמר לה הלכה כר' נתן פלש' ז' הוא שונה המשנה מדברו והוא אמר
 מדעתו שהלכה כר' נתן: רב איתי אמר רב ויש נוסחאות רב איתי קמיה דרב בפ'
 פסולי המוקדשין אמר רב איתי לרב ואולי הם שנים וכבר אמנו זה למעלה:
 סיום האלף אם היה חסר אחד מן הסנהדרין היו לוקחין אחד מהראשונים מן שורות
 של תלמידי חכמים שהיו לפניהם ואעפ' שבראשונה היה ראש וערתה

הוא זנב לסנהדרין ואומרים לו הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים בפרק א' דימי
ממונות ובירושלמי מתלא רב מן מתניתין דאמר הוי זנב לאריות ממתלא אומר הוי
ראש לשועלים ולא זנב לאריות דתנין צרכו להיות סומכין מן הראשונה;

אות הבית רבא בר יונה בשם רב; בא אמר רב בא
אמר רב הוא ר' אבא עצמו וכן בירושלמי

דולג הא' לף ה' זירא ור' בא וחזר שם לומר אמר ליה ר' אבא לר' זירא וכן בפר' מי שמתו
בפסקי הרא' ש' ר' בא; באלי אמר ר' באלי אמר ר' הוי בר אבא אמר רבני באלי
אמר לי אבימי ניותאה משמיה דרב ובפרק ב' דתעניות פלשי באלי שם חנם;

בבהו אמר ליה רב בבהו לרב אשי בסוף פרק שני דזבמות; בן בוניס הוא
ישראל עשיר מאד ושלה לרבי ארבעה מיני בגדים של פשתן טובים בפ' הניקוקן שהיה
טלית גדולה ומדתו כאגוז וחצי וכו' וכן בפ' כיצד משתתפין שלה לו. בן בוניס לרבי
מוריא קנטיסא דמן גיסא וזה בן בוניס בא לפני ר' וכיבדו כי היה לאביו אלף ספיות
ביום ואלף עיירות בזבשה כי הבג היה מכבה העשירים. וכן ר' עקיבא ואמר רבי לבן
בוניס שילבש מלבושים יקרום יותר ממה שהיה לבוש. כפי עשרו. ר' עקיבא מכבד
עשירים כדדרש רבה בר מרי יושב עולם לפני אלקים חסד ואמת מן ינצרוהו פלשי זל
פ' כיצד משתתפין יושב עולם בזמן שיש בו עשירים שגומלין חסד ומומנין מזונג לעניים
ומן ינצרוהו לשון מזונות בערוך. אמר דוד המלך יושב עולם כשוה העניים והעשירים
אמר ליה אס כן חסד ואמת מן ינצרוהו; ר' בון בר חייה בעא מל' זירא הוא רבי
אבין ובירושלמי קורא לר' אבין ר' בון; רב ביבי בריה דר' אמי בבר; ר' בון
שם חנם; ר' בודוי ר' אבא בר כהנא בשם ר' בודוי בוקרא רבה; בודיא

אמר ליה רב בודיא לרב אשי פ' לולב וערבה פלשי זל שם חנם; בשנית בריה
דאבא שאול בן בשנית אמר לרבי שמעון בן רבינו הקרוש; רב בני בשם רבי
חייה רבה; אמר רב ביבי בר אבין אמר ר' יוחנן אמר ר' זעירא וזה בה רב ביבי
בשמעתיה דאנא והוא יתבי קמיה דר' יוחנן כי אמרה להאי שמעתא וקדם איהו ואמר'
זוכה בה והנסחא אמתית בכאן רב ביבי בר אבין ולא בן אביו פרק כלל גדול שבתא
דרב ביבי הואי ואיקלע ר' אמי ור' אסי פלשי זל הגיעו יומו להיורו. עומד ומשמש על
התלמידים. ירושלמי ר' מנחמא בשם רב ביבי אמר רב ביבי בר אבין אמר ר' עמרם
אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן והם כלם בזמן ר' יוחנן וזה רב ביבי שהיה בארץ ישראל
בשעלה ד' זירא לפני רב ביבי אמר לר' ולר' אסי במערבא ואמר לו ר' זירא הוי דמר
דאנא ורב אסי ור' חייה בר אבא. אמר רב נחמן רב ביבי דשתי שכרא בעיין בנתיה
שפלא. רב ביבי קמיה דרב נחמן. רב ביבי קמיה דרב יוסף ורב אדא ובסוף קדושין
רב ביבי אכל עס רב יוסף בעליה וירד רב יוסף ואשתו ואמר רב יוסף שיסירו חסול
שלא יתייחד רב ביבי עם אשתו ואעפ' שבעלה בעיר דאפילו בבית דשאני רב בנבי

דשושבינתיה היא ורגילה בו וכן הביא זה הדין בעל ספר מצות הגדול ברגליו בבית
 שיש לשמור זה ותמה מהמחברים שלא הביאו זה אפילו בבית כי אם בעיר לבד
 שער לא מאבן העזר ור' טרפון לא נתייחד עם כלתו ולגלג עליו תלמיד אחד ונכשל
 אותו תלמיד בחמותו שכל דברי חכמי אמת יתיב רב פפא אחוריה דרב ביבי קמיה
 דרב המננא: רב ביבי בנו של אביי ובערוך ביבי נקוד בצירי וחוקך נקוד
 בפירוש לה זל בפר' אמר להם הממונה ובערוך אחר ביבי בצירי ובקמץ וזה רב ביבי
 הוא כהן מורע עלי וקרא לו רב פפא משו' דאתון ממולאי וכו' וכבר פירשנו זה באבי
 אביו: אמר רב ביבי בר אשי נוסחא אחרינא אמר רב ביבי אמר רב אשי
 רב ביבי אושפזיכניה דרב אדא בר אהבה הו' ג'ורא מנצו הוא ורב ביבי בענין שררת
 הצבור והגר אמו מישראל אתו לקמיה דרב יוסף אמר רב ביבי דגברה רבה דהוא
 ליעיין במילי דשמיא והגר במילי דמתא פלשי זל בגבוי צדק' והלוקתם וסדר הפטר'
 ותרגום הוא מילי דשמיא ומילי דמתא שאר צרכי צבור לחומה ולדלתות למעיינות;
 ביונה אבוה דרב מארי: ביונא רב חנא בר ביונא בזמן רב נחמן: ביונא
 אמר רבי ביתא בר ביונא: ביתא אמר רבי ביתא בר ביונא אמר רבי עוקבא
 אמר רבי פרנא אמר ר' תנחום אמר רבי ביריס משום זקן אחד ומנו ר' מנא ור' מנא
 משום זקן א' ומנו ר' נהוראי בפרק הרואה נוסחא אחרינא רבי ביונא בר זבדא אמר
 ר' עקיבא אמר ר' פרנא: ר' ביסא נוסחא אחרינא ר' ביסא והוא אבוה דר'
 חמא והוא זקנו של רבי אושעיא רבה והוא מבית דינו של רבי עם רבי ישמעאל בר
 יוסי שאלו הלכה אחת לרבי אושעיא ולרבי חמא ולר' ביסא ביום אחד וקרר עליהו
 והחוש המשולש פרק חוקת הבתים: בנימין הצדיק שהוסיפו לו עשרים שנה
 בעבור הצדקה בפרקא קמא דבתרא נוסחא אחרינא לא שנה ויש נסחא לב שנה
 ונראה שהיה בזמן התנאים אמר ר' בנימין בר יפת הוא תלמיד ר' יוחנן אבל לא
 דיוק דברי ר' יוחנן כמו רבי חייא בר אבא וגם לא מהרר תלמודיה כל שלשים יום כי
 סליק רבי זורא מצאו לפני רבי יוחנן וכן אמר רבי בנימין ששמע מר' אסי כשהיה
 שואל מר' יוחנן: רבי בורקי קומי ר' מנא: בארן בערך אמר בארן שם
 חכם: רב ביבי בפרק קמא דעירובין רב ביבי בריה דרב משרשיא בריה
 דרב ביבי ואמרי לה ר' אבהו בריה דרב ביבי אמר ר' ביבי בר דלא אמר
 דבי שמעון חסידא נסחא אחרינא רב ביבי בר גולא אמר ר' שמעון חסידא בסוף קמא
 בלווטי אמר רבי יוחנן בפר' אין בערכין פרשי זל בלווטי שם חכם ובנו חוקיה
 בן בלווטי בפרק המקדש דערכין: ר' בנימין בר לוי ר' אבין בשם ר' בנימין בן לוי:
 אמר ר' בנימין בר גדל אמר ר' יוחנן: ר' בנימין בר חייא אביו של אבא
 בנימין אמר ר' בנימין אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בנימין רעיא כריך ריפתא
 ואמר בריך רחמנא מלבא מריה דהאי פיתא ואמר רבא יצא: ר' בנאי אמר

ר' בנאי אמר שמואל ויש נסחא אר' ינאי אמר שמואל ב' המוכר פירות נוסח אחר רבנאי
 בנו של ר' לוי בל נתחנן בנשיא וכו': בנאה רבו של ר' יוחנן אמר ר' יוחנן אמר רבי
 בנאה כך היא הצעה של משנה זאת והיה חכם גדול ודיין ומבין סודות ומשלים וציון
 מערת אדם הראשון ומערת אברהם ואליעזר קאי אבבא ונמה סודות בקבלה נאמר
 על זה אע"פ שהתוספ' פי' כפשוטו ואמרו שיש רשות לנשמות אם ירצו לירד בכאן אף
 על פי שהוא אחר י"ב חדש כדאית' בשבת. בעא ר' יוחנן מר' בנאה תניא היה ר' בנאה
 אומר וכו': ר' בצלא ור' ברכיה אומר משמו: בר לואי היה לפני מר עוקבא ונראה
 שהוא בנו של לוי כמו שנראה שם בפ' שמונה שרצוי: בר דלא אמר ר' יוחנן תני
 בר דלא פלשי ז' שם חכם אמר ריש לקיש משום אבא כהן בר דלא ובספרי קורא לו
 שן דליה וכבר זכרנו אותו באבא כהן: בר דלא אמר רב ברדלא בר טביומי
 משמיה דרב: רב ברוקא אמר רב ברוקא חוואה הוה קאי בשוקא רבי אלישפט
 אתא אליהו אתחוי ליה ועבר או ורונקא פירש יהודי שומר האסורין במנעלין שחורים
 ובלי ציציות ובין תרי גברי בריחי ואמר אליהו ז' שאלו הג' מוזמנין לחיי העולם הבא
 הבא בפרק ג' דתענית ובפ' הנושא ברוקא פלשי ז' שם חכם: ביבר חבו כותב
 תפילין בומן אביי ובערוך בערך כי: אבא ברונא אמר רב ברונא אמר רב רב
 ברונא ורב חננאל חברים תלמידי רב ואולי שהיה אח לר' אלעזר ואמר ר' אלעזר נוסח
 אחר ואמר ר' אלעא לעולא שאיל ברב ברונא אחי דאדם שמח במצות או הוא אוהבו
 וקרא לואחי: ברכיה אמר ר' ברכיה הכהן בר חמא. ר' ברכיה משום רבי חלבו
 והרבה חכמים תמצא שהם בניו ר' ברכיה בשם ר' אבא ור' ברכיה ור' חלבו ור' אמי.
 ובסוף פ' כי תשא ברבה ר' ברכיה הכהן ברבי בשם ר' שמואל בר נחמני הלוחות היות
 ארכן ו' ורחבן ו' ואחז משה בטפחיים והלכה בטפחיים ומפחיים באמצע ומשם נשל
 קרני ההוד ורבין אמרי מן המערה שנ' והיה בעבור כבורי. ר' יהודה בר נחמני בשם
 ריש לקיש משה כות' בקולמוס ונשתייר קימעה והעבירו על ראשו וממנה נעשו קרני
 ההוד: ר' ברכיה בר סימון בריה דר' לוי בלע פ' שבלע נימא של מים או
 נחש ולחש עליה המין ולאחר שיעצא השרץ שא לו מה אמר ואמר כי זכר
 ואמר הלואי שימות ולא שמע זה והיה כשגגה שיוצא' ומת או בקדושה: ר' בירנא
 אמר ר' בירנא אמר ר' אמי בסוף פ' הישן ופירש רש' ז' שם חכם: ברקוא פלשי
 ז' שם חכם בכתובות תני רב יהודה במתנית' דברקוא: ברבי שם חכם בביתא
 תניא ברבי בפ' אלו טרפות ופלשי ז' לא ידענא מנו אלא אדם גדול היה ועל שם כך
 נקרא ברבי כדאשכחן בעירובין אר' לעזר הקפר ברבי בפ' ר' יוסי ברבי ועוד פלשי ז'
 בפ' אלו טרפו' ברבי שם חכם: בר ברויה דר' ינאי סכא בא לפני ר' ינאי רבה ובתחלת
 בכא מציעא: ברוריה היא בת ר' חנינא בן תרדיון אשת ר' מאיר וחולקת עם תנאים
 בפ' י' א' מתוספתא דכלים ור' יהושע אמר יפה אמרה ברוריה וכבר בתנאים פי' יותר:

בשני בן שאבי לא הבאתי בכאן זה אלא כדי לפרש מי הוא והדין היוצא ממנו בסוף
עבודה זרה רבי יהודה ובטי בן שאב יקיימי מקמיה דשבור מלכא ולקח סכין ופסק
אתרוגא ונתן לבטי ואחר כך נעץ המלך הסכין בקרקע ופעמים נתן לרב יהודה אמר
למלך ולא יהודא בטי אמר אנא ידע דרב יהודה פרוש ולא יאכל וכו' מפירו' לשי' זל
נראה שהוא יהודי אכל התוספות ור"ת זל אמרו שהוא עבד כנעני ואמר יהודא אנה
שמקיים קצת מצות וכן בפ' עשרה יוחסין בטי בן שאבי מגסות הרוח לא נטיל גיטא
דהירותא ועבד מיתר בגויה וכן השפחה שלא הוזהרו כנשגז' כישראל גמור לפיכך
אמר ליה שבור מלכא ראה מה עשית כלילה ששכב עם גויה ולא רב יהודה וכן רב
ששת היה מוסר שפחתו לחיל המלך כדי שלא יקחו מבנות ישראל והר"א זל בגמר'
דנדה כתב כמו זה בסוף פ' יוצא דופן: אמר ר' בתא אמר ר' יוחנן. אמר ליה ר'
אבא לבתא מי פלגיתו את ועולא אמר ליה ר' יצחק בתא מכאן ומכאן הוא ר"ל מבבל
ומארץ ישראל ואולי הוא

אות הנימל גביה

בן פסיסא כבר זכרנוהו שהיה חכם גדול בימי
שמעון הצדיק ונצח לאומרו בדבריו לפני
לכסנדר ומרוב ימים היה לו עקמימות באחרים והוא אשר נתן טעם ועקר לתהירת
המתים יותר מכל ההכמים בני אין פילוסוף שיכחיש זרה וזהו מאמרו כאן דלא הוה
הוה מאן דהוה לא כל שכן: גביה מבי כתיל אמר לרב אשי ואמר קמיה דרב אשי
רב גביה מארגווא הוא שם מקום רוב הונא בר נחן אמר לרב אשי כי זה חכם אמר
טעם בפסוקים: רב גרא שמעיה דרב ששת: גוריון אמר גוריון בן אכשיון
משמיה דרב: גוריון אמר רב יוסף תני גוריון מאספורק פירש רב צמח גאון
בערוך גוריון שם חכם הוא ושם עירו אספורק: גוריון ואיחימא רב יוסף בר
שמעיא אמר לרב פפא: גוריא אבוה דרב חמא תלמיד רב. ויש גוריא בר
חמא אחר בומן רבא כי רבא מברך במוצאי שבת על האור שלו שהיה סמוך לביתו
וחסימן בנו של זה כשם אביו של זה: רב גוא בפ' הבית ובפ' החולץ אמר רב גוא
אי קלע ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בן זבידא לאתרין ורב יוסף הביא מעשה ממנו: גידל
אמר רב גידל האל הנדול שגדלו בשם המפורש ביומא ובסנהדרין. אמר רב גידל
אמר רב והוא עקר שלא הוליד מפרקיה דרב הונא. והוא יתיב אשערי שבילה ואומר
דומין עלי כקאקי חירוי ולא רצה לקבל מתנת השדה של ר' אבא דכתי' ושונא מתנות
יחיה. אמר רב גידל אמר שמואל רב גידל ור' אבא ור' זירא ור' יצחק נפחא לבד רבו
של ר' אבא והשאר חברים אמר רב גידל אמר רב חייא בר ר' יוסף אמר רב יתיב ר' זירא
אחוריה דרב גידל ויתיב רב גידל קמיה דרב הונא: רב גידול בר מניומי לפני רב
הונא ורב חייא בר רב ורב הלוקיה בר טובי רב גידול בר מניומי קאי קמיה דרב נחמן:
גידול בר מנשי אמר שמואל ובפ' מי שמת שלח ליה גדול בר מנשיא לרבא ילמדנו
רבינו ואולי הוא אחר:

גידול דמן נדיש אמר רב הונא תני גידול דמן נדיש אמר רב נחמן בד יצחק לא גידול
 בד מנשי ולא גידול בר מניומי אלא גידול סתמא למאי נפקא מיניה למרמי מדידור
 לדיריה: רב גיורי אמר רבי יעקב בריה דרב גיורי משמיה דר' יוחנן בפרק
 ואלו מגלחין ובסוף תעניות פירש רש"י ול' שם אדם. רבי גמרא ובנו רבי
 חייא בר גמדה זה בירושלמי: גמרא רב גמרא משמיה דרבא אמר להו לרב
 אשי ואמימר זמר וזטרא ובערוך רב גמרא בפרק מרובה בגמרא השוחט ובפ' הגהל
 עצים: גניבא בזמן רב היה שהיה הולך לביתו. אמר גניבא אמר רב אסי ור'
 חייא בר אבא אמר לרודי מיפרשא לי מגניבא. זה היה חולק עם מר עוקבא ודוחק
 לו עד ששלח לרבי אלעזר בני אדם העומדים עלי מה אני למוסרין למלכות שרשט
 וכתב ליה דום לה' והוא יפילם חללים ומיר נתנו לו בקולר בפרקא קמא דגשין ובסוף
 פרק הנוזקין רב הונא ורב יהודה הוו יתבי ואויל גניבא גבייהו ואמר חד לחברי ניקום
 מקמיה דבר אוריין הוא אמר ליה מקמיה פלגאה ניקום פירש רש"י ול' חולק על דברי
 חכמים שהיה מצער למר עוקבא שהיה אב בית דין כדאמרינן בפרקא קמא וכן בסוף
 פרק כל הנש רב הונא ורב חסרא יתבי וחליף גניבא. עוד מצאתי לו מאמר במדרש
 קהלת דף ע"ג פסוק כאשר יצא מבטן אמו גניבא אמר לשועל שמצא כרם והיר
 מזייג כו' ובפרק התקבל בגשין יצא גניבא בקולר ליהרג במלכות ונתן ד' מאורות
 זו לרבי אבינא מחזרא פקוד. ובפרק מי שמתו בכרכות גניבא משמיה דרבי וכן
 בסוף פרק הנוזקין אמר הלכות משמיה דרב ונתן שלום כפול לחכמים כמו למלך.
 רבי גמליאל בר אלעאי בעא קומי ר' מנא. רבן גמליאל בספר הגאונים ול'
 הזכיר בזה הסדר רבינו הקדוש ור' גמליאל בני יהודה נשיאה בנו אשר תקן העבור
 כמו שהביא ר' שמעון בר צמח דוראן בפירוש הזהרות ורבן גמליאל בנו של זה הלל
 ויהודה בנו ור' גמליאל בתראה שנת תקל' לשטרות. גמליאל זוגא שאל לר' יוסי בר
 בון: גרסק בן דארי משמיה דרב בפרק ג' דעירובין: סיוס הגימל
 בפר' כמה שומנין תניא רוחץ אדם ידיו ורגליו ופניו בכל יום בשביל כבוד קונו שנ' כל
 פעל ה' למענהו פיר' רש"י ול' לכבוד קונו שנאמר כי בצלם אלהים ועוד דהרואה בריות
 שוכות מברך ברוך שככה לו בעולמו כל פעל ה' הכל ברא לכבודו:

אות הדלת דיוני

גולה הוא קרנא בזמן רב ושמואל ומר
 עוקבא: דיוני דסורא רב הונא

ורב חסרא: דיוני דנהרדעה רב אחא בר מניומי: דוסתאי דרש ר'
 דוסתאי דמין בירי נוסחא אחרינא דמן בארין פירש רש"י ול' שם מקום רמי ליה ר' עולא
 דבה לרבי דוסתאי דמן בירי: דומנוס נוסחא אחרינא ר' דומאנוס בליש;
 כי אתא דווא דמן חריב בפרק המפלת פירש בערוך שם חכמ' ורש"י ול' גורס זוגא ול'
 שגי חכמים וגרסת הערוך זווא דמן חריב במועד קטן ובנידה ופרש"י שם חכמ' וכשמת

ספר יוחסין

רב הונא היה שם: דימי בר ששנא אמר משמיה דרב והוא אחר רבא ע"כ רב
 הונא בריה דרב יהושע נוסח אחר רב דימי בר חנינא: דימי רב דימי בר יצחק אתא
 לקמיה דרב יהודה: דימי רב דימי בריה דרב נחמיה בריה דרב יוסף: רב
 דימי בר חנינא אמר הא דרבא מחלוקת ר' שמעון היא רב ספרא ורב דימי בר חנינא
 רבין בר חנינא ורב דימי בר חנינא אחי וכו' לפני רבא אמר רב הסדא מרגלא
 בפומיה דרב דימי בר חנינא: דימי רב דימי אחיה דרב ספרא ומת ולא צוה וכו'
 לפני רבא. ובערכין רב דימי אחיהון דרב ספרא חלש על רב ספרא לשיולי ביה ואמר
 תיתי לי דקיימית כל דאמור רבנן אמר ליה מי קיימת לעולם אל יספר אדם בשובתו
 של חבירו: רב דימי בר חמה ואמר רבא משמו וכו' עקיבא רב דימי בר חמה
 בר חסיא מלמד כו': אמר רב דימי בר אבין אמר רב עמרם אמר ר' יצחק אמר ר'
 יוחנן: רב דימי דמן חיפא נוסח אחר אבדימי דמן חיפא ור' יצחק נפחא: דימי
 אמר רב דימי בר יוסף אמר ר' אלעזר אמר ליה שמואל לרב דימי בר יוסף וזה אינו בן
 רב יוסף כי רב דימי קודם לו ואולי הוא אח לר' יצחק בר יוסף תלמיד ר' יוחנן כי אתא
 רב דימי אמר ר' יוחנן ואמר ליה אביו ומי אמר ר' יוחנן הכי וקרא לרב דימי קרקפנא
 פלשי זל אדם חשוב. ולי נראה מלשון ראש כמו קרקפתא דתפילין וכן קרקפלו של
 ר' ישמעאל. בעא רב דימי מרב נחמן. אמר רב דימי אמר ר' יצחק בן אבדימי משום ר'
 אמר רב דימי אמר ר' זעירי אמר ר' חנינא כי סליק רב דימי אשכחיה לר' ירמיה שהיה
 שולח לרב יוסף. רב דימי בר יוסף אמר רב נחמן. ובברכות בפ' תפלת השחר כי היה
 במדרשו של רב יוסף הוא ורב אויא. אמר רב דימי בר יוסף אמר רב אבא ליה רב
 דימי לאביו האלדים עיני ראו ולא זר מפומיה דר' ירמיה ור' ירמיה מר' זירא ור' זירא מר'
 חייא בר אשי ור' חייא בר אשי מרב בפ' חבית וכו' לפני רב נחמן על ענין אחרתו
 ובגו של רב דימי בר יוסף חכם: דימי רב דימי בריה דרב הונא מדרהדין אמר
 לרבינא נוסח אחר בריה דרב כהנא והוא בנהרדעא: רב דימי מנהרדעא סוף
 יבמות מיא כי איכא מכה מדווי כי ליכא מנה צמית אבל אשתיה במיט תפח רל נפוח.
 וזה הביא סחורה ואמר ריש גלותא לרבא פוק חוי אי צורבא מרבנן הוא וכו' ועדיין רב
 יוסף חי ואז ביום ההוא מת רב אדא בר אהבה והיה שם רב יוסף ואביו ורבא ורב
 הונא בריה דרב יהושע ורב נחמן בר יצחק כפ' לא יחפור בבחרא והוא פסק הלכה
 כרב הונא. כי סליק רב דימי לנהרדעא וקשה לי כי נהרדעא בבבל ואמר לשון עליו
 ואולי בעבור שהיא על הספר כדאיתא בפרקמי שהוציאוהו אבל בערוך בערך על
 אמר בפרקא קמא דתעניור עילאי בעו מיא חתאי לא בעו מיא פירוש כי שמואל
 בנהרדעא ורב בסורא ותרוייהו על פרת ונהרדעא לעיל מן סורא טפי מן עשרים פרסי
 ושמואל ונהרדעי בעו מיא ורב וסוראי שהם חתאי שהמים נקיים שם לא בעו מיא
 ואם כן הוא גורס שאמר רב יוסף כלפני ס' ושמואל כלאחר ס' ולשי וכו' לברכה

פירש עילאי בעו מיא שהוא רב לפי שבא מארץ ישראל רוצה לומר שארץ ישראל
עליונה ושמואל לא בעו מיא שהוא בבבל תחתונה ונדרח ליה כפי גרסתו וקשה לו
מאד זה כי רב ושמואל שניהם מבבל ושניהם עלו לארץ ישראל ללמוד עם רבי.
ושמואל אסייה דרבי וירחינאה ורצה רבי לסומנו ולא עלה בידו ושניהם ירדו מארץ
ישראל לבבל ושמואל ראש ישיבה בנהרדעא ורב בסורא אלא ששמואל בא ראשונה
לנהרדעא וכל זה מבואר בתלמוד בלי ספק ונראה לי דברי בעל הערוך. ועוד כי הוא
הלך לבבל וראה בעיניו וכן הוא. ובפ' אלו טריפות כי סליק ועירי לנהרדעא פלשי זל
כי סליק ועירי מבבל לנהרדעא כמו פירוש הערוך: דימי בר ליואי שרא אביי
לרב דימי בר ליואי: דניאל אמר ר' דניאל בר רב קטינא אמר רב הונא וכבר
הוא יודע כי ר' זירא נקרא רב קטינא שהיה קטן הגוף וכן בירושלמי קורא לרבי זירא
רבי ועירא אולי הוא רב קטינא אחר אביו של ר' דניאל יכון שר' זירא משיב על דברי
רבי דניאל בר רב קטינא ולא שנה בשמותם כדאיתא בפ' אלו טריפות וכן בסוף קמא
אמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב ורב חנן בר רב קטינא הוא אחיו וכן יש נסחא
רב שמואל בר רב קטינא וכן רב הונא בר רב קטינא ורבה בר בר חנה עשה חופר
בנו בביתו של ר' דניאל: דניאל חייטא פתר קרא בויקרא רבה. חני דרוסאי
אבוהי דר' אפטוריקי בסוף פ' אלו טריפות אבל כשאומר בתלמוד כמאכל בן דרוסאי
הוא אדם ליסטיס ומרוב פחדו שלא ילכדוהו הירא אוכל בשליש הבישול או הצלי
וקוביוסטוס פירש רש' זל גונב נפשו והכל תפשו עליו כי הוא מלשון משחק בקוביא
שהוא ירא מן השחר שלא יתפשוהו בעבור חובותיו ובירושלמי נדרנא דלא מרוחנא
לקובייסטא פי' קוביא ובפרק קמא דשבת שם פלשי זל דרוסא: דארו בר פפא
בפרק אין מעמידין והם י'א בני רב פפא סבא שהיה בזמן רב פפא בני רב פפא שהיה
מומן אביי ורבא. ואלו הם דארו סורחב רביש דפרס אבא אסא רמי חיננא אבא מח
נחמן בר פפא ושמעתי מאבא מרי זל שקבל מהחכמי' ה'זקנים זכרם לברכה שמועילים
לשכחה ושואמרו אותם שבעה פעמים ושזה הסגולה יש לה כמו בזכירת אליהו:
דארו בר פפא משמית דרב:

אות ההא בר הדיא

קמיה דרב אחאי ור' אמי ור' אסי והוא ראה בשכריה בחול המועד לנשי' רוחצות בבני
פשתן והקשה אביי על דבריו ובפ' כל הבשר אמר בר הדיא הוה קאימנא קמיה דרבי
אמי הכהן: בר הדיא חכם ופותר הלומות בפ' הוראה בזמן אביי ורבא: רב הונא
הונא בבלאה ור' זירא קורא לו רב חונא דמן בבל ופירש רש' זל בפרק שלשה שאכלו
היינו רב חונא סתמא והיה חכם גדול כי רבא שאל חכמתיה דרב חונא והיה
תלמיד

חלמיד מובהק לרב בפרק מפנין בשבת ובסוף יום טוב אמר רב הונא אמר רב והוא
 קבל מרב ואפילו רבי אמי ור' אסי כהני חשיבי דארעא דישיראל כיופי ליה ורב הונא
 קרי כהני אעפי שלא היה כהן אבל רב אסי תלמיד חבר לרב היה גדול מרב הונא
 ורב הונא היה קודא בי ג' אמוראי לל מתורגמנים לעם שהיה העם רב מאד שהיה
 האבק של העם עולה לשמים ואמרי במערבא קם ליה מתיבתא דרב הונא בכל ארצה
 והווי פיישי עמו לעולם תת רבנן והוא אמר לרב נחמן מר ר' יחי דאין. וחבריו של רב
 הונא רב יהודה בר יחזקאל ורב נחמן בר יעקב ורב כהנא הראשון שילא בר אבינה
 ורב אסי. ואמר ריש גלוחא לרב הונא וסתם דייני סורא שהיא מתא מחסיא רב הונא
 ורב חסדא תלמידי ותימא על רש' שפירש בפרק הדר עמם הנכרי כי רב הונא הוא
 בפוס בדיא והאמת כמו שאמר בעל דורות עולם כי היה בסורא וכן נראה בסוף פ'ק
 דסנהדרין ושם אשתו חובא. ובערוך רב צמח גרים חוכה בכף ולא נתקיים לו זרע כל
 ימי רב אדא בר אהבה משום מעשה דפרק מרובה שהיתה שומרת בהמה דקרא וכו'
 וכן מעשה אחר בפ' שנינוזים שהקיפה ראש הקטן וכו' ויש מי שפירש כי חס ושלום
 שקלל אלא דרך ניווחא או תמיהא וכי קברה בניה שאין לה מי שיקף בנה הקטן
 אלא היה כשגנה שיצא מלפני השליש לא אתקיים לו. ונראה כי כבר היה לו לרב
 הונא בנו העניו רבה בר רב הונא קורם זה המעשה בעבור כי רב הונא מת קודם רב
 אדא בר אהבה כפירוש רש"י. ולפי דעתי מת רב אדא קוד' רב הונא. או היה לו מאש'
 אחרת. ובפ' קמא דברכות כי נתחמץ לו יין של ת' חביות וכו' ומכרן בשווי היין הטוב
 והיה אסתגים רב הונא כדאיתא בפרק כל הבשר ובפרק ג' דתענית רב הונא ורב
 חסדא מחסידי דבבל וחסדי ארץ ישראל רבי יונה ורבי מני בנו. ולרע"ט ר"ת זל'
 אמרי בי רב הוא רב הונא כדאיתא בפרק פרה ובסוף פרק קמא דסנהדרין ובפ' כיצור
 הרגל תוספות סתם אמרי בי רב הוא משמירי רב ובסוף מועד קטן פירש רש"י זל'
 על גזע ישישים עלה מבבל וסת עמו על רבה בר רב הונא כי רב הונא ראש גולה
 דערין מנשיא דארץ ישראל ואינו נראה זה בתלמוד בקדושין כי רב יהודה הלך אליו
 ואמר לו שילך לרב נחמן חתן ראש גולה משום כבודו וכן כתב בעל דורות עולם כי
 היה קרוב לראש גולה ובפרק המוכר את הבית אמר ליה רב נחמן לרב הונא הלכתא
 כוותן או כוותיכו אמר ליה הלכתא כוותיכו דשמיחי דייני דמקרי לריש גלוחא ובפ'
 קמא דסנהדרין רבה בר רב הונא כי הוה מנצי בהדיה ראש גולה אמר לא נקישנא
 דשותא מנייכו דאנא נקישנא מאבא מרי רב הונא זאבא מרי מרב ורב מרבי חייא ור'
 חייא מרבו ופיר' רש"י זל' איני כפוף לראש גולה. והוה רב הונא היה גוצא רל' קשן הגוף
 וביקח לו רב רבו כשמשכן חגורו להביא יין לקדוש דתיטום בשיראי ורתאה בערוך
 חרגום עשב דמאה ונתקיים ברכתו ורב הקפיד למה לא אמר לו רב הונא גם אתה
 תהיה מבורך כדאיתא במגלה בפרק בני העיר וביומא דעיבא מפקי ליה בגוהרקא

וידהבא והיה בונה בתים משלוי אם היו רעועות ולא היה לבעלים ^{מאן} זכן ככל ערב
 שבת כל ירקא דהוה יתיר לגנאי וזבין ליה ושדי ליה לנהרא וכו' בתענית . ורב חסדא
 והכהן תלמידו וקרוב לתלמיד חבר . ואמר לו רב חסדא בסוף פרק אלו מציאות לרב
 הונא תלמיד ורב צריך לו ואמר לו רב הונא שלא היה צריך לו והתענה רב חסדא 6
 יום על שהקפיר לרב הונא ורב הונא התענה גם כן מ' יום על דחשדיה לרב חסדא .
 וכשמת רב הונא העלהו לארץ ישראל וקברוהו במערת ר' חייא ובניו וכשהכניסוהו
 למערה אמר ליה יהודה בנו של ר' חייא הגדול שהיה שם קבור מימין אביו לר' חוקיה
 אחיו קום כי רב הונא בא וכשקם היה עמודא דנורא ונבעת ר' חגא תלמידו של רב
 הונא ורב חגא הכניסו למעדה כי בן י"ח שנים היד' כשלמד כל התלמוד מרב הונא
 ולא ראה קרי והוא העיד על רב הונא שנפסק לו רצועה דתפלי וישב מ' יום בתענית
 זל' שי זל' גורס איתהפיבא ליה רצועה דתפלי וישב מ' יום בתענית דלא הו' לבר דצריך
 שיהא אותיות שדי נראות מכוּחץ בקשר של רצוע' ולכן התענה . וריבץ תורה בארץ
 ישראל כד' חייא ומת רב הונא פתאום והיו דואגים כי היא מיתה חשופה עד כי שם
 אמרו משם רב הונא עצמו כי זה הוא קודם שהגיע לגבורות אבל הגיע לגבורו שהוא
 פ' שנה הרי זה מיתה נשיקה כמשה אהרן ומרים ורב הונא עבר מפ' שנה והיו אז בארץ
 ישראל ר' אמי ור' אסי ור' אילא ור' חנינא נראה לי כי זה ר' חנינא פפי אבל רב חסדא
 היה בבבל בזמן פשירתו שהיה תלמידו . ור' חלבו אמר שרב הונא לא ישב על מטה
 שספר תורה עליה . ובאדם וחוה כתוב בתשובת הגאונים זל' דמי שנהפכה לו הרצועה
 כשמניחן מה שבפנים לצד חוץ ולא תקנה: בין של ראשו בין של ידו חייב לישב
 בתענית דפושע הוא אבל לחייבו להתענות מ' יום כרב הונא כשנהפכה לו רצועה של
 ראש לא דמרוב חסידות הוא דעכד . ונראה זה כפ' שו' זל' שאמר שהיה זה בראש רב
 הונא . ובירושלמי קורא לו רב הונא דבה בשם רב ור' אבא דרש על רב הונא ראוי
 היה רבינו שתשרה שכינה עליו אלא כי בכל גרס וכו' זכן לבנו רבה בר הונא ולרב
 המנונא העולם ביחד ארונ' לארץ ישראל ועכד בגשר הגמל שהיה נושא לרבה בר רב
 הונא בראשונה כי היה גדול בן איש גדול שהוא רב הונא אבל רב המנונא הוא היה
 לברו איש גדול . ואמרו שרב הונא היה מ' שנה ראש ישיבה ורב חסדא תלמידו היה
 שם בעת מותו ובן רב חסדא כאשר אמרתי ולא ידעתי אם הוא זה רב הונא זושי כי
 גם שם בנו רבה או כרי להבדילו מרב הונא הידוע וכן נראה כי רב הונא זושי
 מנהדרעא ורב הונא עשה שבעים ספרי תורות ולא אתרמי אלא אחד שהיה הקפד
 בארכו וזה צריך עיון גם כשמת רב חסדא היה שם ר' יצחק בר אמי . גם זעירי היה רבו
 של רב הונא אמר רב הונא אמר זעירי: רב הונא ראש גלות בבבל בזמן רבי
 ומת בחיי רבי ונקבר בארץ ישראל והיה מורע יהודה מיהויכין המלך מצד הזכירי אבל
 ידבי היה מצד האם מיהודה ומצד האב מבנימין כמו מרדכי וזה שהיה רבי מצד האם

ספר יוחסין

דל' הלל הזקן ראש המשפחה של רבי הקרוש שהוא ז' לו וזה בבראשית רבה פרשת
 ויזכור אלרים את נח וכבר הארכנו בזה בסוף התנאים ושם כל המעשה;
 רב הונא הכהן בן משה בר עזור. בסוף בתרא ובגמ' דערכין בפרק שום היתומי'
 משה בר עזור ערבא דכלתיה הוה. רב הונא בריה צורבא מדרבנן הוה ודחיקא ליה
 מילתא. אמר אבוי לינא דנסבי עצה לרב הונא דליגרשה לאתתיה וחתבע כתובתה
 מאבוה וליהדר נהדרה. אמר ליה רבא והאנן ידור הנאה שלא יחזירנה תנן ואבוי
 אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש פרש' זל' בבי דינא מגרש שיאמרו לו דור הנאה ילך
 בצנעא ויגרשנה לסוף איגלי מלתא דכהן הוא אמר אבוי בתר עניא אולא עניותא.
 ומי אמר אבוי הכי והא הוא דאמר איהו רשע ערום זה הישיא עצה למכור בנכסים
 כרש' כג' מי שאמר בשערי מיתר. נכסי לך ואחר כך לפלוני יוכל הראשון למכור
 ולאכול ואין לשני אלא מה ששייר ראשון וזה אסור לתת עצה זאת לראשון. בריה
 שאני וצורבא מרבנן שאני וקבלן שאני שהיה ביד אביו משלטלי הכתובה. ידענו כי
 היה חנם וכהן בזמן אבוי ורבא. רב הונא בר אמי אמר ר' יוחנן. רב הונא מכרניש
 בזמן רב אשי ויש נוס' רבא מכרניש. רב הונא בר קטינא פ' ערבי פסחים בזמן רב
 הונא ופרק קמא דחולין אמר לריש לקיש. רב הונא בר חיון או בר הליון אמר לרב
 אשי פ' חולין. רב הונא בגדתאה או רב חנא בזמן שמואל ורב יהודה. רב הונא
 בר אבין הכהן בזמן ר' אבהו. רב הונא בר חייא אבוה הלוי תלמיד רב וחולק עם רב
 נחמן ביש נוחלין. רב הונא בריה דרב יהושע בפ' כל כתיבי ובפ' קמא דקדושין שלא
 הלך ד' אמות בגלוי הראש והיה חבר לרב פפא ולרב נחמן בר יצחק אבל לא נהדר;
 ראש ישיבה אלא שהיה ראש לבני גילו פרק הרוואה והיה עשיר כדאיתא פרק בתרא
 דהוריות והיה אוכל הרבה כדאיתא בפ' האשה דפסחים והאריך ימים רבות בריר
 דאנגיד וחלש כדאיתא בפ' ראשון דרבא בתרא; רב הונא בר מתנה בזמן רבא ואביו
 חבר רב יהודה בפ' בתרא דקדושין; רב הונא בר אשי; רב הונא בר יוסף; רב הונא
 אחיו של רב אחאי; רב הונא בר מניומי בזמן רב יוסף; רב הונא בר תורתא פ' העור
 והרוטב לפני שמעון החסיד ואמרו במדרש שעל שפרתו שמרה שבת והורו ירודי
 בעכורה נקר' בן תורתא. רב הונא בר סחורה לפני רב המנונ' ולפני רבה סוף בכורג'
 הונא מר לפני רב אשי. רב הונא צפוראה ור' יוסי מדאא לפני ר' רבה. שהוא ר' יהודה
 הנשיא כך פירש רש"י. ואינו נראה כי בפ' ז' טרפות אמר רב עיורא לפני ר' רבה והיה
 בזמן אבוי ורב ספרא אלא ל' גדול הדור. ובפרק אחרון של ראש השנה נראה שהיה
 תלמיד רבי יוחנן. הונא מר בריה דרב אידי בזמן רבינא. הונא בר בריה; אמר משם
 ד' אעור הקפר; רב הונא בר הלוב בזמן רב נחמן; הונא בר דמר וזשרא בזמן
 רב אשי; רב הונא זושי בזמן רב יוסף והוא היה בזמן רב הונא הגדול ולזה
 אמרו זושי או שהו' היה רב הונ' בעצמו והיה אניש גוצא כדמשמע במגילה. רב הונא

בר איקא פרק כיצד מברכין עם רב פפא תלמידו רבי אבהו : הונא בר פפי ובנו
 מר וזטרא בזמן רבינא . הונא בר הנילאי בזמן רב הונא . הונא מדהמרא
 בזמן רב יוסף פ' דיני ממנות : רב הונא וורדאן והוא שם מקום בזמן רב חסדא .
 רב הונא בר מנחם תלמיד רבא . רב הונא בר נתן בזמן רב אשי ורב הונא
 כיוף ליה ואחר שמת רב אשי מלך רב הונא בר נתן ויוגדר מלכא תקן האכנש של רב
 הונא הנל ונתקיים בו והיו מלכים אומניך כראיתא פרק ב' דזבחים . ובפ' כיצד צולין
 אמר בעל השם אני . ורש"י פירש שמנעוריו קראוהו כן . ורבי חננאל אמר כי סמכוהו
 וקראו לו רב הונא . רב הונא בר היננא בזמן רב ששת ובנו בזמן רב פפא הוא
 בריה דמר וזטרא בזמן רבינא פר' הספינה . הונא בריה דרב נחמן רב פפא נשק
 דאשו ונתן לו בתו בהוריות ונקרא גם כן רב הונא בר נחמן והונא מר בר נחמן :
 רב הונא בר יהודה תלמיד שמואל . הונא מפרויקא לפני רב אשי . הונא
 בר תחליפ' בזמן רב פפי : הונא בר' דר' הלל ירושלמי : רב הונא בר ביבי .
 הונא בריה דרב ירמיה בר אבא אביו של רב מארי : הונא בר בונא אמר
 רבי שמעון . רב הונא ורבי הושעיא תלמידו ר' יוחנן דבב' ר' יוחנן למיסמינהו ולא
 אסתיעא מילתא שהיו מבית עלי : רב הונא מצאתי בס' החדש של הליכות
 עולם שרב הונא שנים כיון שמצאנו בעא מיניה שמואל מרב הונא ולא נהירא דכיון
 דהוה כיופי ליה אע"ג דהוא תלמידיה בעא מניה . ומצינו הרבה בתלמוד שהרב שואל
 לתלמיד פרק ב' דזבחים בעא אבוה דשמואל וכן פ' רבי ישמעל בעא מיניה ד' ינאי מר'
 יוחנן וכן בהוריות בעא רבי מרבי חייא מה אני בשעיר ולכן אפשר דהוא א' ואין שני
 לו ואם הם ב' בהכרח הם שלשה אח' גדול משמואל ואח' קטן והג' קטן מרבי ירמיה .
 דאמרינן פרקא קמא דגיטין רב הונא יתיב קמיה דרבי ירמיה : הונא מר בר
 מרימר לפני רבינא : רב הונא מדוקרתא בזמן רבא : רב הונא
 בזמן רב : רב הונא בזמן ר' ירמיה : הינן שם אמורא או תנא . היה
 אמר ליה בר היה ליה בפרקא קמא דחגיגה : הלל הנשיא בנו של ר' יהודה
 נשיא תקן העיבור על דרך תקופת רב אד' עד שיבוא משיח בן דוד והיה : בזמן אביו
 ורבה וכן כתב רבי שמעון דוראן בפירוש האזהרות והיה בשנת תל"ע לשטרן ואחריו
 לא היה בית דין עוד : רבי הלל אבוהו דר' זעירא : רבי הלל בן פזי :
 רבי הלל בזמן רב פרק המוכר את הספינה : רבי הלל חבר רב אשי .
 הלל ויהודא בני ר' גמליא פ' מקום שנהגו : הלל בריה דר' וולס בגיטין : הלל
 שאמר אין משיח לישראל בזמן רב יוסף בר המדורי בזמן שמואל ריש שמונה שדעים
 ובעל הערוך פירש הם דודי . רב המנונא שנים הם א' חבר רב הונא והב' תלמיד רב
 חסדא ואמרי בי רב המנונא וצ' ונקבר בארץ ישראל שהולכו ארונו עם רבה בר רב
 חונא ואולי הוא רב המנונא השני אשר משתבח רב חסדא לרב הונא ברב המנונא

ראדם גדול הוא וכו' כראיתא פרקא קמא דקידושין ויש אומר לאו המנונא את אלא
 קר נונא פירושו שב קרנות והערך פירש קר נונא רל' דג קר וכולי. רב המנונא
 זוטי בהילוליה דמר בריה דרבינא והוא חבר ר' זירא; הושעיה הכהן תלמיד ה'
 חנינה וכבר פי': רב הושעיא ורב חנינא הם אושכפים ועושים מעלים לזנות פק'
 דקדושין ובסנהדרין. רב הושעיא ורב חנינא עסקי בהלכות יצירה ואיברי להו עיגלא
 תילתא פרש"י שליש בנידול. וי"מ שלישי לבטן והקשה רש"י דבריהא מאי שלישי
 לבטן אינא ונראה שנברא לכ' יפה כמו שלישי לבטן ואולי שהיו אר הכהני הכתובים
 למעלה שלא נסמכו שהיו מבית עלי: הושעיה בר זעירא ואולי שהוא בן זירא.

רבי הושעיה רבו של רבי יוחנן וכתוב באלף:

אות הו

ר'ואל פ' הנוקין ובנו ר' הלל אמורא פ' ר'שמעא; ר'וסטיני
 בומן ריש לקיש סוף מציעא; ותיק באומות זה אברהם
 סוף פרק הכונה. הגהה אמר ש' לפחות היה לו למחבר לשומר בערך התנאי
 ופירוש ותיקין עונים פ'א מפרק הרים תרגומו מותק טוריא:

אות הזין

זבולן בן דן תלמיד שמואל פרק קמא דקידושין רב זבידא
 בומן אבוי: רב זביד רב כהנה אספדיה לרב זביד סוף עשר'
 יוחסין רב זביד אבוהי דרבי אבא בר זבדא תלמיד רבי יהודה רב הונא. רב זביד
 בערכין בומן רב. רב זבידא לרב אשי. רב זביד אבוה דר' שמעון בר זביד בכרכו.
 רב זביד בר אושעיה פ' השוכר בומן אמימר. זביד בן לוי. רב זוטי בפ' הקומץ בומן
 רב אשי: רב זוטרא ברית דר' זירא. זוגא דמן חדייב פרש"י שני חכמים ופירשתי
 בדת: מר זוטרא חבר רב אשי והריח מר זוטרא ריח תבשיל בית המלך ונתנו לו
 כראיתא בכתובות. מר זוטרא בר נחמן והיה מוחל בכל יום למאן דמצער ליה.

מר זוטרא בר אבדימי לרבינא. רב זוטרא בר טוביה לרב יהודה; רב זוטרא
 בר שמואל בומן רבה; מר זוטרא זוטא בומן רב פפא; רבי זוטרא
 תנא דברייתא; רב זוטרא חסידא כי מכתפו ליה אמר כי לא לעולם חוסן סנהדרין
 וכו' הוה מגדה צורבא דרבנן הוה מגדה לעצמו ראשונה פרקא קמא דנדרים: מר
 זוטרא ברית דרב הונא בומן רבינא; מר זוטרא בר רישבא בומן רב אשי והיה בכור;
 זותאי חתניה דר' מאיר; רב זירא הוא רבי זירא אחר שסמכוהו בארץ ישראל נקר'
 רבי ומקורם לא היה רוצה להסמך סוף כתובות ונולד בבבל וגדל בארץ ישראל ומת
 בטבריה ונקרא קטינא חרוץ שקי פ' השוכר ובמנחו' דאשכחיה מלאכא על ענין הציצוי'
 דאמר קטינא קטינא טרבלא בסיתוא וכו' והוא חדש מאמר בגור' ישראל החמירה
 על עצמן והוה ר' זעירא כמו קטינא או ר' זירא מובלע העין: רבי זכריה חתניה דרבי
 יחושע בן לוי רבי זכריה בן אבקולס ונראה שהיה תנא: רבי זכאי קמיה דרבי יוחנן
 רב יבנאי בפרק המוציא יין הוא תנא דברייתא תלמיד רבי שמעון ברבי: רבי זעירא

בריה דרבי אבהו בקיסרין: רבי זעירא בר הלל רבי זעירא הנו במדרשו ויהוסי
 חכם גדול בזמן רבי יוחנן: רבי זעירא בר חמא אושפיוזכניה דליל: זעירי למד מרוב
 והיה מיוחס מבבל ולא רצה לקחת בת רבי יוחנן בתעניות ולא ידעתי למה לא נקרא
 רב והיה מרבר רל עמו אשר לא היה מדבר עם רבה בר בר חנה: ר' זעירי מרהבת
 בזמן רבינא: רבי זריקא בזמן רבי אבהו מכילתא דרבי זריקא פרק השולח גט:

אות החית

חביבי. רב היה קורא לרבי חייא חביבי שהיה דוד
 רוצה לומר אח אבי והכליע אותיו מה וגם רל אוהבי:
 בר חבו תפילין רבי בר חבו בזמן אבי: ר' חביבא רב ור' יוחנן ורבי חנינא
 ורבי חביבא מתנו בכל סדר מועד דאיכא כי האי גוונא חלופי ר' יוחנן ועילוי ר' יונתן:
 רב חביבא בריה דרבינא: חביבא מסורא בזמן רבינא: רב חביבא בר סורמקי
 פרק השוכר בזמן רבי חביבא: רב חביבא בר רבי יוסף בר רבה. רב חביבא
 מהוונאה אמר לרב אשי: רב חנא תלמיד רב חנא הגדול והוא קבר לרב חנא
 במועד קטן. רב חנא בזמן רב נחמן חתניה דרב אדא בר אבהו. רב חנא בר
 חנא בזמן רב ששת. רב חנאי מדרומא בזמן ר' תנחומא: ר' חנאי כוזמאי. ר' חנאי
 בן אלעזר: רבי חדקא תנא דברייתא פ' כל כתבי. ר' חוניא בזמן רבי יהודה בר
 סימן: חוקיה רבו של רבי יוחנן בנו של רבי חייא הגדול והוא ויהודה אחיו חתנו
 של רבי ינאי נוצרו מטפה אחת ונחלקה לשנים וחוקיה נגמרה צורתו שלשה חדשים
 קודם ויצא שלשה חדשים לפני יהודה והיו להם שתי אחיות שנולדו תאומות גם כן
 ואמם אשת רבי חייא שתתה סם עקרות מפני צער הלידה וכל זה בארוכה ביבמות
 סוף פרק ששי וירעת בפרק השוכר כי רבי חייא ובניו נגד אברהם יצחק ויעקב:
 ר' חוקיה בזמן אביי. חוקיה ואיבו בני ברתיא דרב בזמן רב: ר' חוקיה תלמיד ר'
 ירמיה: חוקיה בר פרנך לפני רבי יוחנן: חוקיה בר בלוושי ערכין פרק המקדיש:
 רבי חייא רבה הוא רבי חייא הגדול הוא רבי חייא בר רבי והוא ורבי הושעיא רבה
 עשו תוספתות ביחד ונקרא משום רבי חייא וכבר כתבנו כי הוא ושני בניו שקולין
 כאבות ואשתו יהודית שלקחה סם עקרות ותחלה למד בבבל ולקנותו עלה: ולמד
 לפני רבי בפרקא קמא דקדושין והתוספות כסוף גיטין אמרו שרבי שמעון כרבי היה
 רבו של רבי חייא ובפרק כל חיד פירש רש"י דרבי חייא תלמיד רבי: והתוספות אמרו
 תלמיד חבר ובערך רבי ירמיה נפרש מהו תלמיד חבר והם היו חמושה אחים איבו
 אביו של רב וחנא אביו של רבה בר בר חנה ושילא אביו של רבא ומרתא אמו של
 רבי יצחק בר מרסא וחייא הגדול וכלם היו בני אבא בר סלא מכפרי פרקא קמא
 דסנהדרין והיתה פרנסתו משל רבי ולא היה מקפיד עליו רבי שמעון בנו כדאירא
 פרק אין צדין על ענין שבעה דגים שלקח רבי חייא חמשה: ורבי שמעון שנים חור:
 שרוב חבתם ותוא תנא מצד ואמורא מצד כדאיתא פרק המפלת ובפרק הנושא אמרו

ספר יוחסין

כי הוּוּ מנצו רבי חנינא ורבי חייה מי רבץ תורה יותר . ובבראשית רבה פרשת
 ויזכור אלהים את נח דנהג נזיפות מקמיה רבי על ענין ארונו של רב הונא הגדול ואן
 בשלשי ימי הנזיפות למד רב ממנו כל כללי התורה והוא מורע שמעה אחי דוד בפרק
 מציאת האשה . ורבי היה יודע במשנה שלשה עשר דרכים והלה ושיחם רבי חייה
 החזיר לו השבעה וכובס אחד החזיר לו הששה כדאיירא בנדרים ולא היה יכול א'
 לראות ארונו כדאיירא בפרק השוכר הפועלים ; רבי חייה בר אבא כהן תלמיד
 מובהק של רבי יוחנן והיה גם כן תלמיד רבי חנינא והוא מחזור תלמודי ; לפני רבי
 יוחנן כל שלשים יום ומת קורם רבי יוחנן אבל בירושלמי נראה שהיה אחר ר' יהודה
 נשיאה ל' אחר רבי יוחנן ורבי חייה בר אבא חבר ר' אבהו דאמרינן בסוטה מי היה
 דורש הלכות ורבי אכתו אגדות אולי היה זה בעצמו או בן בנו הנקרא על שמו ועלה
 מבבל ורבי יוחנן קרא לו בבבליה פרק האורג . רבי חייה בר אבין תלמיד
 שמואל ואמר משם רב חסדא ורב ששת . רבי חייה בר פפא . רבי חייה בר
 רב שהיה מהפך הענינים אשר היה שואל רב לאמו מפני שהיתה קנטרנות ואמר לו
 אביו אפי' הכי למדו לשונם דבר שקד וכולי פרק הבא על יבמתו . ורבי חייה רב אשי
 ורב חנן בר אבא ורב חננא בר שלמיא היו רבותיו והיה לו בן תלמיד חכם והדיף יותר
 מאביו ונקרא שימי בר חייה ובסוף מנחות אמר ליה רב שימי את שהקשרי קושיא
 לוקני ; רבי חייה בר אשי תלמיד רב ושמואל ותלמיד זעירי ואירע לו מעשה
 כדאיירא בסוף קידושין על שאמ' הרחמן הוא יצילני מיצר הרע ונכנס בתוך תנור אש
 דעשן ; רבי חייה בר קונא ויש נוסחא בר הונא פ' עד כמה בבכורות שד'יו
 דרצים רבה ורב יוסף וארבע זוגי דרבנן לשאול ממנו הלכות ושמעו שנעשה גבאי
 למלך ולא רצו ללכת והוא חור בו ורבה הלך ורב יוסף לא רצה לפי שחבר ונעשה ;
 גבאי אין מקבלין אותו אח' . והרמבם כתב פ'ו הלכות משכב ומושב פירש ממעשיו
 הרשעים הרי הוא כשאר כל אדם ; ר' חייה בר הונא תלמיד אביו ורבא ; ר' חייה
 בר יוסף בזמן רבי יוחנן ורב ושמואל . ר' חייה בר אמי הכהן ; ר' חייה
 בר חנינא בר חמא ; ר' חייה בר אבא בר אחתיה דבר קפרא והיה קילו ערב .
 רבי חייה איש כפר עכו . ר' חייה שירנאה תלמיד רבי יוחנן פרק ד' מחוסרי
 כפרה ; רבי חייה בר מירא ורבי יונא . ר' חייה בר אויא בזמן רב חסדא .
 ר' חייה מחגרא בימי שמואל . רבי חייה בר מתנא תלמיד שמואל ; ר' חייה בר
 זרנוקי ור' שמעון בן יהוצרק פגע בהו ריש לקיש בסנהדרין . ר' חייה אבוהו דרב יוסף
 סיני חבר רבה בר נחמני . ר' חייה פרודאח בזמן רב נחמן . רבי חייה בריה דרב
 יצחק בזמן רבינא בירושלמי דתרומה . רב חייה בר חייה . ר' חייה בריה דרב נחמן .
 חייה מהורמין פ' חוקת הבתים אישתעי לרב נחמן בר יצחק משמיה דרב נחמן ומכאן
 נראה סיוע לתוספות שפירשו רב נחמן סתם רב נחמן בר יעקב ; ר' חייה בר לוליאני

פרק סדר תעניות ובהרבה מקומות • חייא בר נחמאי לרב אסי • ר' חייא בר נרמן
 בזמן ר' יוחנן; ר' חייא בר יוסתמא וב' חביריו מתו על שהיו מלעגים מרב פפא פר'
 קמא דתעניות; ר' חייא בר נמדא בזמן ר' יוסי בר הנינא פרק אף על פי • רבי חייא
 אריכא מרפתי בזמן רב חסדא פרק א' דשבת • רבי חייא ברונא ורבי ייסא שהוא ר'
 אסי; רבי חייא בר יוסף מסתמך ואזיל אנתפיה דרב נחמן בר יצחק בר אחתיה;
 רבי חייא בר יהודה מיפו • רבי חייא בר זוא מקסרין; רבי חייא בריה דרבה בר
 נחמני תלמיד ר' ישמעאל האמורא; חילפא והוא אילפא חבר רבי יוחנן בתענית •
 חלפתא קרויא תלמיד ר' חייא בר אבא; חילפי בר בריה דר' אבהו; רב חלקיה בזמן
 רב ורבי חלקיה אבהי דר' מנימין כלם בזמן א' • ר' חלקיה אביו של רבי מני בזמן רבי
 אלעזר • רבי חלבו דאעקר מפירקיה דרב הונא יבמות תלמיד רב הונא • ר' חלפתא
 דמן דפא בזמן רבי יוחנן • רבי חלפתא בן שאול תלמיד רבי; רב חמא מנהרדעא
 בזמן רב פפא והיה ראש ישיבה בנהרדעא ש' שנים; רב חמא בר ביסנא אביו של ר'
 הושעיא שמצא בנו קטן כאשר בא מהישיבה ובכתרא שחלקו בהלכה רבי חמא ור'
 אושעיא בנו והכריע הזקן ר' בוסנא בר אושעיא ואמר עליו והחוש המשולש וכו' •
 רבי חמא אביו של רבי חנינא בר חמא שאמר רבי ישב בראש • ולא אמר שהוא בנו
 של רבי חנינא בן דוסא; ר' חמא בר אושעיא • רב חמא שאמר עליו רבי אחא בר
 זעקב אמסר עלמא כידא דטפשאי שלא ידע להשיב תשובה לשבור מלכא ששאל לו
 קבורה מהתורה מנין בסנהדרין; רב חמא בר ארא שליח ציון פרק אין צדין שכל
 שלא היה עולה לירושלם בימי ר' יוחנן • רבי חמא הכהן אביהם של ר' ברכיה ורבי
 פנחס בכל המדרשות • רב חמא בר גוריא בזמן שמואל • רב חמא בר עוקבא בזמן
 רבי זירא • רב חמא בר יוסף בזמן רב פפא ומת בקצרות שנים • רב חמא אבוח
 דרב יוסף בר חמא זקנו של רבא חבר אבוי • רב חמא בר אבא בזמן ר' אבהו;
 רב חמא בר טוביה טעיה בב' דברים פרק ד' מיתות והוא מהאמוראים האחרונים •
 רב חמא בר ברתיה דחסא אדם גדול בזמן רב נחמן • רב חמא בריה דרבה בר אבהו
 בזמן רבי אבהו • רב חמא בר בוזי קמיה דרבה • רב חמא בר מארי • חנינא בר
 חמא יושב בראש והיה כהן ולא קבל שהיה רבי אפס גדול וכו' ולוי לא רצה ללכת כל
 ימיו של רבי אפס לישיבה והמעשה ארוך פרק הנושא כתובות ומסח'
 לו בת ולא רצה לברות דאמר תיכלא ועוירא בפרק שואל והוא החיד בנותיו של
 מר שמואל חוץ מרחל שלקחה איסור גיורת וא"כ נחגייר והיה מביא מטר
 לצפוראי וזה היה הולך עם רבי אצל אנטיגיניוס ולא רצה המלך והיה רופא דאמר
 בחולין מימי לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה וכו' והוה מינצי עם ר' חייא הגדול
 שאמר שאם משתכח תלמוד מחויר מפלפולו פרק הנושא • רבי חנינא הגדול זקנו
 של ר' חנינא בר חמא • ר' חנינא קרא • רבי חנינא בר פפי שניצול מהמטרונות

שתבעו בקידושין וכשמרן איפסיק עמודא דנורא וקרוב אליו רבי אלכסנדרו שינתא
שיעשו לו כבוד לקבורה פרק המדיר וזה אינו אלא לאחד שבדור או לשנים. רבי
חנינא בר אבהו שלחו אביו בקיסרין ללמוד והיה קובד מתים ושלח לו אביו המבלי
אין קברים בשבריה שלחתיך לקיסרין בירושלמי: ר' חנינא חזנאה בזמן רב נחמן;
ר' חנינא קרטינגנאה לפני ריב"ל: ר' חנניה בזמן רבה: רב חנינא בר אבין תלמיד
רבא אמר ר' חנינא דבר זה למדני יונתן בבואה אית להו וכי פלשי יונתן שד או בקי
בשרים וענין בבואה כחבו הגאונים דלא בקיאין בה ולא עבדין עובדא: ר' חנינא
בר הלל ירושלמי: ר' חנמאל בשם ר' זירא ירושלמי: ר' חנינא בר איקא ורב פפא
ורב הונא בר יהושע יהבו ביה עיניהו ומית. רב חנינא מסורא דפרח ופלשי סורא
אחרת והיה תלמיד ר' חייא בר אבא. רב חננא בר שלמיא תלמי רב ורבו של חייא
בר רב. ר' חנינא דציפורי ירושלמי פרק תמיד נשחט. ר' חנינא רבינא איעסק
לבריה בירב חנינא. ר' חנינא טירטאה בזמן רבי יוחנן. רב חנינא בריה דרבא
מפשונייא. רב חננא בר שילת בפ' קמא דמציעא פלשי שרב היה אוהבו כאהבת
האב לבן. רב חנינא בר אבדימי בזמן רב אדא בר אהבה. ר' חנינא בן עגיל סוף
פ' שור שנגח שאל ר' חנינא בן עגיל את ר' חייא בר אבא על ענין לוחות הראשונות דלא
כתיב בהו טוב. ר' חנינא בן עקיבא תנא דברייתא. ר' חנינא בן עקיבא תורגמן
ר' יהודה בר אלעאי תנא בזמן רבי. ר' חנינא בר ששת. ר' חנינא בר ליואי. ר'
חנינא קמיה דרבא. רב חננא סבא משמיה דרב. רב חננא ורב אושעיא עסקי
בספר יצירה ומיברו להו עיגלא והם תלמידי ר' יוחנן אחי רבה בר נחמני. רב חנינא
משמיה דרבה. ר' חנינא בר אידי תלמיד שמוא. ר' חנינא בר ביבי בזמן רב אשי
והוא נין אביו. ר' חנינא בר מניומי בזמן אביו. ר' חנינא בן תורתא פיר' למעלה.
רב חנינא בר יוסף בריה דרבה. רב חננאל ורב ברונא תלמידי רב. רב חנן בר
אבא התניה דרב פרק גיר הנשה וחזתו של רב חסדא פ' עשרה יוחסין והיה תלמיד
רב ורבו של חייא בר רב: רב חננאל בר פפא פ' ר' עקיבא. רב חנא בגדתאה על
שם עירו בגדאד תלמיד שמוא. רב חנא בר אדא תלמיד רב יהודה. רב חנא בר
קטינא ואחיו ר' דניאל תלמיד רב הונא. רב חנין אמר לרב אשי ואמר לה רב חוני
פ' אלו טריפות. רב חנא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא. רב חנא שאזנא תלמיד
ר' יוחנן. רב חנן מנהררעא בזמן רב כהנא השני. רב חנן פתוראה לפני ר' יוחנן.
רב חנן בר רב חסדא על שם חותנו רב חנן בר אבא. אבא חנן בזמן רב נחמן.
חנינא בר יצחק. חנן מגופתא קמיה שמואל. רב חנן מבי צלוחית ורב פפא בנו
לפני שימי בר אשי. ר' חנן בן זבדי בזמן ריב"ל. ר' חנינא שלקא בזמן רב. רב
חנן בר מולדא בזמן רב הונא. חנן חייטא פ' התכלת ולמד הלכה לרב יוסף. ר' חנן
בן פנחס תלמיד ר' עקיבא. רב חנא אבוח דרבה בר בר חנא אחיו של ר' חייא. רב

חנא קרטיגנאה בזמן ריב'ל. רב חנא בר יבא בזמן רב. רב חנן בר יצחק תלמיד
 שמואל. רב חנא בר חנילאי עם רב הסרא ועשה צדקות הרבה ואחר כך נחרב
 ביתו והיו על החרבה עולא ורב הסרא ואמר דיו לעבד להיות כרבו בפ' היראה ואית
 דגרסי רב חנן בר טובי. רב חנן בר אמי בזמן ר' יוחנן. ר' חנן חתניה דבי נשיאה
 כי ביום שמת נולד לו בן וקראו לו חנן על שמו מועד קטן. רב חנילאי בר אידי אחיו
 של ר' יעקב בר אידי בזמן ר' יוחנן. רב הסרא חהנן תלמיד מובהק של רב הונא
 ורשי פ' דש פרק אין צדין שהיה תלמיד רב. והיה עני והעשיר כדאיתא פרק תולין
 בשבת ובפרק מי שמת אמר בנתן עדיפן שבני אולי יצאו חכמים אבל בנותי בשביל
 כבודי יקחו אותם ואז'כ היו לז' בניס חכמים או יותר וב' בנותיו נשואות לב' אחים
 מר עוקבא בר חמא ורמי בר חמא ואז'כ מת דמי בר חמא ונשאה רבא כמו שנבא הוא
 ואמר ואנא בתרא ובערך רבא נאריך והיה בביתו ס' חופות ועושר ואריכות ימי' והיה
 ראש ישיבה אחר רב הונא ורב הונא אמר לו חסרא שמך וחסראין מילך. ח' בניו. א'
 רב מארי ב' רב פנחס ג' מר ינוקא ד' מר קשישא ה' רב נחמן בר רב חסרא ו' רב תחליפא
 ז' רב חנן בר חסרא. ודברי רב היו חביבים בעיניו מאד והיה נוהג מתנות בעבורם
 כמוזכר בשבת פרק א'. ובערובין פרקו' אומר כי היה מפולפל מאד עד כי רב ששרת
 חבירו הוה מרתע כוליה גופיה מפלפולו ורב חסרא מרתען שפוותיה ממתניתא דרב
 ששתי. ורבה בר גחמני בפוס בדיא ורב חסרא בסורא ורב חסרא נשא אשה בהיותו
 בן י' שנים כמוזכ' בקדושין פ'א וסתם דייני דסורא רב ורב חסרא והיה רב חסרא כמו
 תלמיד חבר לרב הונא. ובפ' אלו מציאות תלמיד וצריך לו רבו מאי והתענו רב הונא
 ורב חסרא כל אחד ארבעים תעניות והמעשה ארוך ובסיף מועד קטן כי לא הוה פסיק
 פומיה מגירס ולא היה השמן יכול לו עד דפקע ארוא דבי רב; רב חסרא בר יוסף בעא
 מר' ירמיה. רב חסרא בר אשי הקדמון ורבו ועירי. רב חסא גברא רבה בזמן רב
 ואישבע במים כו' יבמות. חריפי דפוס בדיא עיפא ואכימי בני רחבה:

אות הטית טאבי

טאבות רישבא פי' צייר. וי' מראש בית אב; רב טבות וא' לרב טביומי דאי יהב ליה
 חלליה דעלמא לא הוה משני בדבוריה פרק חלק ופרק הוהב. טביומי הוא מר בר
 רב אשי כי כל ימיו היה טוב לישראל ובפרקא קמא דבתרא כי היה חותם קודם שנעש'
 ראש ישיבה טביומי ובנבואת השוטה מלך הוא ולא מלך רב אחא מדפתי דאמר כל
 חמריעיס לו אין משיבוס לו. רב טוביאני תלמיד ר'ל. רב טובי בר קישנא לרבא.
 רב טובי בר נחמיה לרב יוסף. רב טובי בר יצחק. רב טובי בר מחנא בזמן רב
 יוסף ובפ' חזקת הבתים שאיש א' נכנס למערתו ואחז בוקנו אחר שמת ואביו חלה פניו
 שיעובהו. רב טוטאי פ' דקדושין. ר' טולי אמר לרב הונא; ר' טאלא תלמיד רב;

אות ה' יוד קרת

יוד קרת

פרק א' דקדושין יוד קרת קא חזינא הכא פו' יו' ד' קטנה עשאוה עיר גדולה . והערוך פי' שם חכס כמו ר' ווסי ד' יוד קרת . ר' יוד פרק ג' דתעניות אמר ר' אמי בר יוד ואולי היה קטן; רבי יאשיה דדריה בזמ' יוחנן ור' אלעזר לאפוקי רבי יאשיה קשיא . והערוך פי' דרדית בן גילו . ר' יאשיה דאושא בזמן רבה בר בר חנא . ר' יאשיה דהוצל בגטין מאתריה דר' יאשיה את קרו עלי' וצדיק יסוד עולם והוצל בבבל קרוב לנהר דע' והכית הכנסת קרוב למדרש עזרא ובית עלמין דהוצל ימ' שם מקום ויט' בית הקברות כי הולך האדם א' בית עולמו . רב יאשיה ורב עובדיה פר' קמא דבתרא תנו בי רבא . רב יבא סבא תלמיד רב ולהלן בב' יודין . יהודה בריה דר' היא וכבר פירשתי בערך חזקיה כי שניהם היו משפחא א' ונחלקה לשנים ויהודה יצא ג' חדשים קוד' חזקיה ועליה נאמר פ' אחד דיני ממונות נכנס יין יצא סוד וזה יהודה היה חתנו של ר' ינאי וכל ערב שבת בי שמי' היה בא לביחו וערב שבת א' לא בא ואמר ר' ינאי אלמלא יהודה קיים לא ביטל עונתו והיה כשגגה היוצאה מלפני השליש ונה נפשיה ותמיה לי למה לא נקרא בשם רב אור' ושמו לא נסמכו וידעת שאביהם והם שקולים כג' אבות . רב יהודה בר יחזקאל תלמיד מובהק של שמואל ויום שמרת רבינו הקדוש נולד הוא כדאמ' בפ' עשר' יוחסין ולא היה מפסיק בין דברי תורה לתפלה כרשב' ואמר כגון אנו אין מפסיקין . ואשתו היתה קנטרנית פר' כהן גדול והבא על יבמתו וכי שלף מסאניה אחי מטרא בכרכות ותענית ושמואל היה קורא לו שיננא רל' הכס מהודד ושנון . וי' מ' בעל שניים גדולות ואמר עליה לית דין בר נש ולא הלך ד' אמות בקומה זקופה משום מלא כל הארץ כבודו והגאוני' פי' בענין עולם הפוך ראיתי שראה את שמואל למטה ממדרגה מרב יהודה בתרא פרק א' בתוספות על שהוכיחו פ' כמה בהמה דאמר ליה לית ליה למר אוטם אונו מועקת דל וכו' והיה מרקדן בדבריו אפילו ספקי דגברי גרים ובג' מקומות בתלמוד מביא שתכף היה נענה בתפלתו בכרכות ובתעניות ופרק חלק וכי תורתו היתה לש' ונדה לחכס גדול בדורו ולא רצו חביריו להחירו ואידע לו ענין ארוך עם רב נחמן פר' י' יוחסין עד שרב נחמן הודה ולא בוש חכמתו ואת יקר תפארת גדולתו ועניניו עצמו מספר; יהודה בר הונא בזמן רבא פרק כמה מדליקין רב יהודה בר אבא אמר רב . יהודה בר שמואל . ר' יהודה בר סימן בזמן ריב' . יהודה הנדואה ונכנס מר זוטרא וזכה בממונו פ' בא סימן הוא ובנו ר' שמואל נתגידו מר יהודא בזמן רבא . רב יהודה חמוהי דרב סלא הסידיא שנכנס לפני רב הונא כד תקיפו ליה ת' דיני חמרא בכרכות . ר' יהודה בן מנסיא תנא דברייתא . ר' יהודה בן זבינא לפני ר' חנינא . ר' יהודה בן אחותו של ר' חנינא סוף פ' יש נוהלין . יהודה בר חננא לפני רב הונא בר יהושע . ר' יהודה קלוסטר' תלמיד ר' יוחנן . יהודה בר חביבא בזמן רב יהודה . רב יהודה בר נתן בהריה דרב חמננא . ר' יהודה

ספר שמעון בזמן ר' יוחנן פ' יש נוחלין. ר' יהודה בר חנינא פ' יש נוחלין ובפר' החנומל
 בירושלמי דחר בר נש איקפד לר' יהודה בר חנינא וקנסיה ר' ל' לישראל דדהבא. ובפ'
 קמא דעירובין מפרש שהיה ר' יהודה בר חנינא רבו של ר' ל' והלישראל מאר' דינרין
 והלישראל הפק' רמ'ל. ר' יהודה בן פזי ופ'לשי פ' שני תעניות פזי שם אמו נכדו של רבי
 חייא הגדול. ואני מצאתי בירושלמי ר' יהודה בן פזי בשם ר' פזי והוא שם חכם
 כנראה גם כן מהוהר. ר' יהודה בן שלום בזמן ר' אבהו. ר' יהודה בן צרוייה.
 ר' יהודה אחוה דרב כהנא קמיה דרב הונא: יהודה בר אושעיא פ' חלק. יהודה
 בן ישמעאל. יהודה בן לקיש תנא דברייתא. ר' יהודה בן נריא אמר ר' יב'ל ששים
 הלכות למדתי ממנו בחרושה וכו' מדרש קהלת על פסוק כי העושק יהולל חכם.
 רב יהודה מספרתא. רב יהודה מהגרוניא. רב יהודה בר מרימר לפני רב פפא
 פ' ג' שאכלו. ר' יהודה הגור פרקי ד' אליעזר והיה מוהל בזמן רבינו הקדוש. ר'
 יהודה נשיאה בנו של ר' ג' בנו של ר' יהודה הנשיא הנקרא רבינו הקדוש והוא אמורא
 והוא ובית דינו נמנו על שמן של גוים והתירוהו ולא היה רוצה רב לאכול ואמר לו
 שמו' אכול ואי לא כתיבנא ע'ך וקן ממרא כראיתא בע'ז והוא אביו של ר' הלל שתקן
 והעיבור והיה בזמן ר' יוחנן וריש לקיש ור' אמי ור' אסי ורב חנן בר אבא חתנו של רב
 וחותנו של רב חסרא הספיד עליו בבבל. יהודא גדרות יומא. רב יהודא בריה
 דר' יהושע בן מרתא תלמיד רב. ר' יהודא בן ספרא. ר' יהודא בר שילא בזמן רב
 אסי. ר' יהודה בן פריה בן אחותו של בר קפרא. ר' יהודה בר זבדא. ר' יהודה
 בר נחמני מתורגמניה דריש לקיש פהקא דכתובות. ר' יהודא בן נקוסא סוף פרק
 מרובה. ר' יהודה בר פנחס. רב יהודה מלוואי בעא מניה ר' יוחנן. רב יהודה
 בר איסתיא. יהודא בר עולא בזמן ר' אסי: יהודא בר מתתאי. יהודא בן
 גרים אביו ואמו גרים תלמיד ר' שמעון בן יוחאי והוה חכם גדול כדמשמע במועד קטן
 ששלח רשבי את בנו אליו ואל ר' יונתן בן עכמאי כזי שיברכוהו ואחר כך כשיצא
 מהמקרה רשבי ובנו נתנו עינינו בו ונעשה גל של עצמות. ושם בתוספות דלא גרסינן
 נעשה גל וכו' לא נח נפשיה לפי שחכם גדול היה ובברכות וירושלמי קורין לו ר' יודן
 בר גיורי. ר' יודן ברבי לשון חריפות וחכמה והיה גדול הדור. ר' יודן ענתוריא:
 ר' יודן משם ר' יוחנן. ר' יודן קפורקיא. ר' יודן בר ישמעאל ירושלמי פ' אין בין המודר
 ר' יודן בן טרפון. ר' יודן איש ציידן בסוף יבמות וקדושין. ר' יהושע בן לוי אבין
 ינקרא לוי והוא היה לוי כראיתא כפ' הורוע ואביו היה צדיק וחסיד כמיהו כדמוכח פ'
 חלק ונכנס לגן עדן בחייו על שהיה נכרך עם בעלי ראתן ומלמד להם תורה ולא נשאל
 מימיו על שבעתו כראיתא סוף פרק המדיר. והיה בדרום ארץ ישראל ושיבתו והיה
 בזמן ר' חנינא בר חמא ושניהם התענו על שאלת גשמים בדרום ולא נענו עם היות כו
 ר' חנינא בציפורי בענה ונתנו הסבה שאנשו דרום לא היה לבס נכנע לעבודת עמים

בדמוכה בתעניות ירושלמי. והלכה כמותו אפילו נגד ר' יוחנן כן כתב הראש פ' לולב
וערבה חוץ מהלכו' מועטות תפלות באמצע תקנום. ובפ' כיצד צולין מחיצה של ברזל
אינה מפסקת. ואפי' הכי רוב הגאונים פסקו כדיל' כן כתב המנהיג. ובפ' אלו נאמרין
הביאו זה המאמר להלכה פסוקה בענין ברכת כהנים וקלנדא פ' קמא דע'זאין הלכה
כמותו דתניא כר' יוחנן. וכן גורת פחותה מג' שנים שהתירה לכהן אינה הלכה וכן
מה שאמר שאסור למעום שעת המנהג עד שיתפלל פ' קמא דשבת ופ' תפלת השחר.
והלכה ט' וקטן מצטרפין לת' ורבינו האי בלכר פסקו כמותו. ובתרומות ירושלמי
שלא דבר אליו אליהו לפי שמסר את עולא בן קושבא אע"פ שהדין כך אבל אמר לו וכי
משנת חסידים היא זו וחסידותו יכלו ימים ולילות לספרם. אבל מדברי לול בסוף
אה שמות רבה נראה שמת דהוא וזבדי בן לוי ור' יוסי בן פטרוס בשעת סילוקן אמרו
בל אחד פסוק אחד אע"פ שיש לתרץ דבשעת סילוקן קאמר ובסוף קדושין קורא אותו
ברבי. ר' יהושע בר אבא אושעיא איש טריא שנולד יום שמת אביו במדר' פסוק ורח
השמש. ר' יהושע הלוי בר שלום. ר' יהושע בר אבון. ר' יהושע דרומארה
ואולי הוא ריב'ל. ר' יהושע אביו של רב הונא בר יהושע. ר' יהושע בר נחמן
אחיו של ר' שמואל בר נחמן. ר' יהושע בר מרתא בן אחי ר' חייא. ר' יהושע בן
קפוסאי תנא דברייתא בזמן רבי. ר' יהושע בר אבא בזמן עולא. ר' יהושע בר
אידי בר אבין נגרא והיה בזמן שנפטר רב כהנא כדאיתא פ' קמא דפסחים. ר' יהושע
דסכנין בשם ר' לוי. ר' יהושע עזאה בזמן ר' יוחנן. ר' יהושע הגרדי שימש את ר'
עקיבא בבית האסורים כדאיתא בעירובין. ר' יוחנן היה ראש ישיבה פ' שנה כיוסף
במצרים והיה מורעו דאמר אנא מורעא דיוסף קא אתינא בשעה שהיה יושב על שערי
טבילה כדאיתא בכרכות והיה יפה עד מאד אבל לא היה לו הדרת פנים שהוא הוקן
כדאיתא פ' השוכר וחשבו אנשי' שהיה כהן ואינו אמת רק כי היה אוכל חולין במהרה
ומתו כל בניו בחייו כמוכר דאמר לר' אלעזר בן פרת דין גרמא דעשיראה ביר ואמרו
שהיה עצם פחות משעורה וקצתם פירשו שהיה שן ואינו מטמא. וקצתם פירשו
דעשיראה ביר רוצה לומר הבראה ולא היה עצם אדם:

הגהה ואניש' ראיתי במגלת סתרים למר נסים גאון כי היו לר' יוחנן עשרה
בנים וחתשה מתו מיתת עצמם והעשירי נפל בתוך יורה גדולה אשר היתה רותחת
על האש רתיחת חוקה ותכף שנפל שמה הותך בשרו ולא נשאר רק העצמות ולקח
רבי יוחנן אצבע קטנה והיה מנחם האנשים בו ואמרו שנשאר לו בן אח' ושמו מתנה
ותכף ומיד שלחו אל בבל ללמוד עם שמואל והיה חבר רב יהודה: עד כאן:
ואמו הריחה ביום הכפורים ולחשו באוניה ותכף השקיש הילד ואמרו עליו במד'
אצרך בבטן וכולי: ורבותיו בפרט היו ארבעה האחד היה רבינו הקדוש כדאמרינן
פרק אלו שרפות בר רב היה משמש לרבי בישיבה ור' יוחנן בעמידה: והשני הוא ה'

ינאי פרק האשה רבה אמר רבי יוחנן לרבי ינאי רבינו ובפרק מי שמת אמרו אם יכפו
 רבי יוחנן ברבי אלעזר תלמידיו לא יכפור ברבי ינאי רבו. והרשלישי ר' ארשיאי
 רבה פרק בני העיר שלמד לפניו רבי יוחנן אחד עשרה שנה. והרביעי חוקיה בן
 רבי חייא פרק אלו קשרים ופרק עושין פסין. גם קכל רבי יוחנן מדבי בנאה כדאיתא
 בכתרא ומרבי שמעון בן יהוצרק בסנהדרין והראש כתב פרק מי שמת כי בר קפרא
 רבו של רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי גם כן היה רבו כמו שפירש הרמב"ם ז"ל פרקא
 קמא דגישוין ונקרא בר נפחא על שם יופיו או על שם סני נהור פרק חלק והיו מסייעין
 לפרנסתו רבי נשיאה כדאמר בסוטה לא כיוחנן רבי נשיאה. ונשאר לו בנות שהיה
 רוצה שיקח ועירא בתו ולא רצה ועירי ואמר אורייתין כשרה ובתי לא. במציעא. וז"ל
 היה נשוי עם אחותו ובן ריש לקיש נשתייד קטן לפניו ר' יוחנן פא דתעניות נקרא ינוקא
 דריש לקיש ולא היר. מניה תפילין של ראש בימות החורף לפי שהיה מויק לו תכף
 וזה אומר בירושלמי פרק היה קורא וטוה נראה כמו שפסק הראש בשאלות כלל ג'
 חלק ר' צריך שלא יהיה דבר חוצץ בתפילין בין תפילין של ראש בין תפילין של יד
 והר"ש"כא ובר ששת אמרו דמותר ונרא' שלא ראו הירושלמי דאם איתא דמותר
 למה ר' יוחנן היה מבטל כל כך מצות עשה ולא היה משימם על אי וזה נובע או דבר
 אחר. אלא ודאי הוא כמו שאמרנו. וכן הרש"בא עצמו בתשובה אהרת נסתפק
 בדבר ולא התיר לגמרי ובעת וקנתו הית שותה דברים חמים ואמ' הוא שחוד לנערותו
 פ'מי שאחזו. ואירע לו דבר גדול עם רב כהנא תלמידו סוף קמא ויארך הזמן ולא יכלו
 עניניו אשריו ואשרי בניו אחריה ועשה ה' סדרים ירושלמי ומסכת נדרים: ר' יוחנן
 מלחשך פרק הרד ופרק בל גגות ופרש"י לא ידעתי ואפשר שהוא ר' יוחנן עצמו ונקרא
 בן על שם כילחשו לאמו ביום הכפורים: רב יוחנני פרק ערבי פסחים: ר' יוחנן
 איש בקעת חוריתין בומן רבי יוחנן: רבי יוחנן בר ארוא בומן רבי יוחנן: ר' יוחנן
 בר ברכיה דמסכת סופרים. רבי יוחנן דיפו בומן רבי סימון: רבי יוחנן בר אבין
 רבי יוחנן בן אחותו של רבי יוסי בר חנינא. רבי יוחנן בן אלעזר בומן רבה בר בר
 חנא. רבי יוחנן קסקסאה בברכות אמר ימלא פי תהלתך שצריך שרחיה הפרה
 דיקנית בשעת הכרעה. רבי יוחנן חקוקאה ריש פסחי פירוש כמו מחוקק ויש אומרי'
 על שם עירו. רבי יוחנן בן אליקים ורבי אלעזר בן פדת דיננים סוף קמא: רבי
 יוחנן בר רבינא בומן רב נחמן בר יצחק פרק המצניע מר' יוחנא בריה דרב חנא בל
 אדא בומן רבא. מר יוחנני בומן שמואל. בר יומיה פרק במה שומנין איתביה
 ההוא מדרבנן בר יומיה לרבא פרש"י אותו היום נכנס למדרש ויש אומר נכנס לשורה
 והמפרש בר יומיה על רבי אידי אבוה רבי יעקב בר אידי דהוה רגיל לכא יום אחד
 למדרש וג' חדשים בסחורה כדאמרין בחגיגה טעה דאיך בא אביו של רבי יעקב בר
 אידי שאמר רבי יוחנן עליו ביבמות כבן אידי חברנו בעת בא אביו לפני רבא וג'

ספר יוחסין

בני הוא לא היה יוצא מארץ ישראל וזה בבבלי: רבי יונתן בן שאול תלמיד ד' ר' חס
 ג' אחים יונתן ויוסי והלפתא בני שאול פ' כל הכלי'. רבי יונתן בר הילא ירושלמי רבי
 יונתן בן עכמאי ורבי יונתן בן אלעזר ורבי חנינא גביהו בזמן רבינו הקדוש רבי יונתן
 ורבי אביתר בענין פלגש בגבעה: פ' קמא דגשין. רבי יונתן בן לקוניא בעא מאחיו
 שמעון בן יוסי בן לקוניא בימיהו שמעון בן יוחאי ורבינו הקדוש והם כהנים כדאימא
 בבכורות רבי יונתן בן עמרם תלמיד ד' ולא היה רוצה להתפרנס מכבוד תורה אפילו
 בשנת בצורת פרקא קמא דבתרא: ר' יונתן רבו של רבי שמואל בר נחמני חבירו
 של רבי חייה ורבי ינאי. רבי יונה אביו של ר' מני שניהם חכמים וחסידים תלמידי
 רבי זירא. ר' יונה בר תחליפא היה בודק לו רבה חץ והיה שוחט בו עוף בעוד שהיה
 פוהח חולין פרק ג'. רב יוסף חבירו של רבה בר נחמני הנקרא רב יוסף בר חייה
 והיה רב מובהק של רבא אבל רבה בר נחמני היה רבו מובהק של אביו ודודו ורב
 יוסף ורבה למדו עם רב יהודה ורב הונא ורב יוסף היה סגי נהור דאמר פרק החובל
 מריש היה אמינא מאן דאמר הלכה כר' יהודה דאמ' סומא פשו' מן המצות הוא עבדינא
 יומא טבא לרבנן וכו' ומלך רבה כב' שנים ואחר כך הוא שני שנים וחצי בסוף הוריות
 והתענה כמה תעניות עד שקראו לו לא ימושו מפיד וכו' במציעה והיה בקי בתרנום
 ולכך קאמר כדמתרגם רב יוסף בהרבה מקומות בתלמוד והוא נקרא סיני שהיה
 בקי במשניות כניחנת' מסיני. ורבה עוקר הרים שהיה חריף בסוף הוריות ובסנהדרין
 קרא רב יוסף על עצמו ורב תבואות בכח שור שהיה כמו יוסף בכור שורו דר' לר
 והיה יותר מס' שנה ועבד יומא טבא לרבנן במועד קטן והלה ושבת ר' לומדו בריש
 כתובות פירש רש"י על מריה דאברהם. הגהה אמר ש' ראה תראד: דכיון שיהע
 בעצמו ששכת תלמודו ולא היו נוהגין בו כבוד. אמר הזהירו בוקן ששכת תלמודו
 פוחמת אונסו שהרי לוחות ושברי לוחות מונחות בארון מסכת זבחים.
 ואביו כאשר היה מקשה לו היה אומר עליו בוויים כדאשכחן דאמר בזבחים סה' ברא
 הוה לכיילול ולא מתקן. כיילול היה שם אב אביו אח רבה בר נחמני וכשהיה מתרץ
 בעדו אמר עליו מר דגברא רבה הוא ידע מאי קאמינא קרי עליהו בני קטורה ר' על
 המקשים בזבחים גם כן. רב יוסף בר שמעיא בזמן רב פפא. יוסף ושמואל בני רבה
 בה בר חנה. יוסף בר נחוניא בזמן רב יהודה. ר' יוסי בר נחן בזמן רב. ר' יוסף בר אבא
 בזמן רב. רב יוסף בר חמא אביו של רבה פ' יש נוחלין שלח רבי אבא לרב יוסף בר
 חמא. רבי יוסי מראה פרק אלו טרפות. יוסתאי בר מתון פרק טבול זוס. רבי
 יוסי בן פטרוס סוי שמות רבה ובהרבה מקומות בירושלמי. ר' יוסף בר דיבל' החתן
 הנשיא פרק אלו טרפות. ר' יוסי בן נהוראי רבו של רבי יוחנן כן פרש' פרק המפקיד
 והתוספות אמרו שהיה תנא ולא היה דבירושלמי א' שמע' ר' יוסי בן נהוראי מאי דקא'
 רבי לעזר. רב יוסף בר ריה דרב סלא חסידא. רבי יוסי מנהר בול. ר' יוסי קוצירא
 ותתגיה חר' יוסי בן יוסי. רבי יוסי מעונאה פירש פסוק שמעו ואת חכהנים על הנשיא

והתקפו פירשתי ונצא דינא כבר. ר' יוסטא כן יהודה פ' הבית והעליה. יוסטני תלמיד
 רשבל. יוסי בן שאול ואחיו תלמידו רב יוסף בר אדא. רב יוסף בר חבוש מיא
 בזמן רבי אבהו. רבי יוסי דמן קסרי. ר' יוסי דמן יודקת בפרק ג' תעניות פירש
 רש"י שם מקום שלא חמל על בנו ובתו והירר לפניו רבי יוסי בר אבין ונקרא מקומו
 בארץ ישראל אבו אל מענושי. רבי יוסי בר אבין בזמן ר' ירמיה. ר' יוסטא בזמן
 רבי אמי. רבי יוסי בן אליקים בזמן רבי יוחנן. ר' יוסי בר חנינא וסמכו רבי יוחנן
 וסתם מחבו עליה במערבא הוא. רב יוסי בר מנימוי קבל מרב נחמן. ר' יוסי
 בן זבידא חבר ר' יוסי בר אבין וסתם תרי אמוראי במערבא רבי יוסף בר אבין ור' יוסי
 בן זבידא. רב יוסף ציר נאה בזמן רב נחמן בר יצחק. ר' יוסי בן זמרא כהן מחותנו
 של רבינו הקדוש פרק אף על פי והוא אחרית התנאים וראשית האמוראים. ר' יוסי
 המכובסי. יוסף איש הוצל פרק הוציאו לו תנא הוא יוסף הבבלי הוא יוסף איש הוצל
 הוא תנא דבריתא. רבי יוסי הכהן. רבי יוסי ממלחיא במדרש איכה פסוק ותרד
 פלאים. רב יוסף בריה דרבה בזמן רב יוסף פרק כל כתבי. אבא יוסי בן סימאי
 בזמן רבי תנא דבריתא. רב יוסף בריה דרב מנשיא מרז"ל תלמיד רב ושמואל
 בפרק מי שאחור שלח לשמואל ולמדנו רבינו. ר' יוסי בריה אלעזר ברבי שמעון בן
 יוחאי אסמכיה רבי פרק השוכר את הפועלים ר' יוסי גלילאה בזמן ר' יוסי רב חנינא.
 רבי יוסי הארוך אשר היה תמיד עם רבינו הקדוש שמות רבה. רב יוסף בר יהושע
 חלש פ' ואילו עוברין יוסי איש צייתוד ויקרא רבה פ' אמור. ר' יוסי בר גופתא לפני
 ר' מונא. ר' יוסי בר חנן בזמן ר' אבהו. יוסף מוקיר שבי פ' כל בתבי. רבי יוסי
 בר אשיון משתעי בלשון חכמה תנא דבריתא. רב יחזקאל אביו של רב יהודה ורמי
 בר יחזקאל ולמד עם כנו רב יהודה קידושין פ' א'. רב יחיאל בזמן רב חסרא פ' קמא
 רביצה. רב יבא סבא בזמן רב. רב יבא אבהו דרב ספרא ורב סמא. רב
 יומר קמיה דאמימר. רב יומר מרפתי. רב יומר בר שלמיא ואמר ליה רב יומר
 בר שובי פרק ח' ברכות. רב יומר בר חשוי בזמן רבה. ר' יוסא הוא ר' אסי בלשון
 ירושלמי. ר' ינאי רבו של רבי יוחנן פר' אין מעמידין ר' אמי אצל רבי אסי ורבי אסי
 לדבי יוחנן ור' יוחנן לרבי ינאי ור' ינאי אל רבי יונתן בן עמרם ורבי יונתן אל רבי והוא
 חותנו של יהודה בן ר' חייא בכתובות ורב היה גדול ממנו בירב היה מבית דינו של
 רבי בפרק הנוקין ורבי ינאי מעט חשש בעיניו כדאמרינן בבתרא ובפרק ח' שרצים
 שלח למר עוקבא שיתן לו מקלורין של מר שמואל והוא אמר ילפין מקלקלתא ולא
 ילפין מתקנתא על פרדסו במועד קטן ירושלמי. ר' ינאי בן רב יוסף בן רבא בזמן רב
 כהנא רבי ינאי בנו של רבי שמעון ברבי. רבי ינאי בר אמי כהן בזמן רב ספרא.
 רבי ינאי בר ישמעאל בזמן רש ברבי. רבי ינאי בריה דרבי ינאי סבא.
 ר' ינאי בר שמואל בר ינאי. רבי ינאי קפורקאה לפני רב הונא. רב יעקב בר אבא

ספר יוחסין

בזמן רבא פרקא קמא דעירובין. רב יעקב בריה דרב אחא בר יעקב ואב ובן
 למדו לפני אביו ורב אחא בר יעקב מלומד בנסים בקידושין פרק ראשון:
 ר' יעקב בר זבדי בזמן ר' אבהו. ר' יעקב בר אבא תלמיד אביו. ר' יעקב בר אבא
 תלמיד רב. ר' יעקב בריה דבת שמואל בזמן רבא. ר' יעקב בר נחמני תלמיד
 שמואל. ר' יעקב אבהו דרב אחא. ר' יעקב בר תהליפא תלמיד ר' אבהו. ר' יעקב
 בר אידי תלמיד חבר ר' יוחנן שאמר ביבמות כבן אידי חבירינו. ר' יעקב בר אדא
 בזמן ריש לקיש. ר' יעקב בר נפתלי בזמן רבינא. רב יעקב מנהר פקוד קמיה דרבינא.
 ר' יעקב איש כפר נבוריא בזמן ר' חגאי ברבי. ר' יעקב בר חסרא פ' המפקיד אס כן
 הם ה' בני לרב חסרא. ר' יעקב בר גיורי תלמיד ר' יוחנן. רב יעקב אביו של רב
 נחמן בר יעקב פ' קמא דמציעא אמר רב נחמן תנו אבא ופרשי על אביו קאמר והיה
 סופרו של מר שמואל. ר' יעקב בר אחא גדול הדור עס רבי דהוא דהיל חטאים ובר
 אוריין בשבת. ר' יעקב דכפר חנן. יעקב קרחא פ' תולין. ר' יעקב דרומאה לפני
 ר' יוסי פ' סדר תעניות ירושלמי. ר' יעקב בר יעקב ור' יעקב בר סיוור יעקב עומסייא
 בירושלמי: ר' יעקב הוייבא כך גרים הערוך פ' לא יחפור לפני רב חסרא. ר' יעקב
 בר אבינא. ר' יעקב בר בריה דר' יעקב אידי גדל עס וקנו בסוף סוטה. ר' יפת
 אבהו דר' בנימין בר יפת תלמיד ר' יוחנן. יצחק ריש גלותא כך היה שמו פר' האשה
 ביבמות ולא שהיה ראש גולה כמו שכתוב בשאלות הראש כלל חמשים כי איך היה
 הולך יחידי וגם איך אמר חיישינן להרי יצחק. ר' יצחק סתם שבידך לרב נחמן אילן
 אילן במה אברכך בריש תעניות חבר ר' אמי ור' אסי. ר' יצחק בן טבילא הוא ר' יצחק
 נפחא הוא ר' יצחק חקולא הוא ר' יצחק בן אלעזר הוא ר' יצחק בר אחא דשמעתא הוא
 ר' יצחק בן פנחס דאגרתא וסימן שמעוני אחי וכו' פ' ערבי פסחים ונוכל לפרש שכלם
 הם לאיש אח' או שד' שמות הם לר' יצחק נפחא ור' יצחק בן אחא סתם ר' יצחק האמור
 בשמעתא ור' יצחק סתם באגדה הוא ר' יצחק בן פנחס ור' יצחק נפחא נקרא בתלמוד
 נפחא ור' יוחנן בר נפחא וכתבנו בערך ר' יוחנן ור' אמי ור' אסי קמיה דר' יצחק נפחא פ'
 חכונס ר' יצחק בר ארם תלמיד רב. ר' יצחק רובה עס רבי פ' כירה ירושלמי. ר'
 יצחק בן רב יחודה אבי אביה של חומא אשת אביו. ר' יצחק בר נחמני אחוה דרבי
 שמואל בר נחמני בזמן ריב"ל. ר' יצחק בר יוסף לרבא. ר' יצחק קסקאה קמיה דר'
 יוחנן. ר' יצחק בר אמי אמר ריב"ל. יצחק תלמיד רב פפא בתלוליה דאבא מר בר
 רב פפא פ' קמא דקידושין. ר' יצחק בר אבדימי ב' היו כאשר פי' התוספות אחר רבו
 של רב כדאיתא בפ' כל הבשר ופ' המוכר הספינה ומצינו בריש יבמות ופרק אלו הן
 הנשרפין אחר רבו של רבא והראשון מצינו פרק כירה אמר רבי יצחק בר אבדימי
 פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ. והב' פרק תפלת השחר אמר רבי
 יצחק בר אריטי משום רבינו וזהו תלמיד רב רבו של רבה. ר' יצחק מגדלאה בזמן

ד' יוחנן. ר' יצחק בר משרשיה בזמן רב אשי. ר' יצחק בן הלוב פ' גיר הנשה בזמן
 ר' אמי. יצחק בר יעקב בר גיורי בזמן רבי. ר' יצחק בן פוי בזמן ר' שמואל בר נחמן
 יצחק סומקא תלמיד מובהק לרבי יוחנן אבל לא סמך התלמוד עליו כמו על רב אבין
 שהיה תמיד עם ר' יוחנן ואם היה חזר בו ר' יוחנן הוה נמצא עמו. ר' יצחק פסקא
 פסוק ותרר פלאיס. רבי יצחק בן אלישיב בזמן רבי יוחנן. רבי יצחק בר חיפא
 תלמיד ר' אמי. רבי יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן ומרתא וקנו דורו
 של רב. רבי יצחק בריה דרבה בר בר חנא היה בעל חומא אשת אבי ומת ואחר
 כך נשאה אביי. רבי יצחק בר וירא: ר' יצחק בר מרון. ר' יצחק בר אשיאן
 תלמיד רבי אמי. רבי יצחק אבוה דרב נחמן בר יצחק. ר' יצחק בר ביסנא בזמן
 רבי פרת. רבי יצחק איש כפר עישוש תלמיד רבי יוחנן. ר' יצחק בר אבוה סוף
 פרק הקומץ וטא. רבי יצחק בר חיפא מדרש שמואל. רבי יצחק קרופא בשם
 ד' יונה. ר' יצחק בר שילא תלמיד רב חסדא: ר' יצחק בן לוי פרקא קמא דיומא
 רבי יצחק קרטיגנא. ר' יצחק בן קיסמא. ר' יצחק בר חנינא. רבי יצחק איש כפר
 עכו. רבי יצחק בר ריפא תלמיד רבי אמי. ר' יצחק בר אבין בזמן רבה. ר'
 יצחק בר אבא. רבי יצחק בר זעירי. ר' יצחק הכהן. ר' יצחק בר אמי תלמיד
 רב חסדא: רבי ירמיה מדפתי בזמן רבינא. רבי ירמיה בן אלעזר שנים א' רחנא
 דברייתא וא' אמורא פרק הרואה ופרק עושין פסין. ר' ירמיה בר אבא תלמיד חבר
 לרב פרק תפלת השחר אמר ליה לרב מי בדילת ולא אמר מי בדיל מר. רב ירמיה
 סתם בעל הבעיות תלמיד רב הונא פ' דקדושין אשר היה לעולם מכיש את הכבלוי
 ואומר בכלאי שפשיא אבל נראה בתלמוד כי היד: מבבל דאמר פרק המריר וחד
 מינן כי סליק לחתם עדיף כתרי מניהו דהא רבי ירמיה וכו' ונשא כהנת ואפקה מבית
 מדרשא על בעיותיו פרק קמא דבתרא ובסוף בתרא על שאמר אני איני כדאי שאתם
 שלחתם לי על דא עיילוה לבי מדרשא. רב ירמיה בר תחליפא תלמיד רבי ירמיה בר
 אבא סוף פרקא קמא דתעניות: רבי ירמיה מגובתא אבוה דרב מנשיה תלמיד רב
 יהודא. ירמיה בר נתן. ירמיה ביראה בזמן רב יהודה. ירמיה בר אחא תלמיד
 רב. רבי ישכב בשם רבי לוי. ישמעאל בר תנחום תלמוד ר' ירמיה. ישמעאל
 איש כפר ימא בזמן ר' אמי. ישמעאל בר אבא תלמיד רשב"ל. רבי ישמעאל בר
 נחמן תלמיד ר' יוחנן. רבי ישמעאל רבו של רבי חיפא בר נחמני. רבי ישמעאל
 אביו של רבי ינאי. ר' ישמעאל בר יצחק כמו אלישע הנביא שלא נראה קרי על
 סדינו. רבי יששכר דכפר מנדי בזמן רבי. רבי יתא ירושלמי.

אות הכף

רב כהנא

תלמיד חבר לרב כמו רב אסי וכן כריתב
 הראש פ' המוכר את הבית ובפרק אחד הינו

ממונות לגמריה דרב צריכי ולסבריה לא צריכי ורב כהנא היה יפה עד מאד בפ' חזקת

הבתים ואולי בעבור זה תבעו משהונתא בקידושין ואירע לו ענין גדול עם רבי יוחנן
 רבו בסוף קמא ואם היה א"ח או לא יש סברות מתחלפות עין שם ברשי. ורב
 כהנא עלה לארץ ישראל ב' פעמים א' מצא לה' שמעון ברבי כדאיתא בזכחים פר' קדשי
 קדשים והפעם הב' בזמן רבי יוחנן ומה שיש לספק בו אם הווא כהן או לא. שבחולין
 אמר רב כהנא אכיל בשביל אשתו. ובפסחי אמר אי לאו דנסבי כהנתא לא איגלאי.
 ובודאי זה שגלה היה רב כהנא הראשון כמו שאמרנו שרב כהנא השני בזמן רב אשי
 היה כהן כדאמרנו בפדקא קמא דקדושין שהיה לוקח סודר על פדיון הבן ובמקומות
 אחרים נראה שהיה כהן דאמרי' פ' ערבי פסחים ופ' יש נוהלין אמר ליה רב לרב כהנא
 פשוט נבלתא בשוקא ולא תימא כהנא אנא אע"פ שיש לדחות ולומר שרב כהנא היה
 בעל השם ואומר שלא יאמר כהנא אנא גבר רבא אנא וכו' ובפ' המוצא תפילין אמר רב
 כהנא מסייע כהני ויש פני' לנא ולנאן אכל במררש שמוא' אמ' על פסוק לכן נשבעתי
 לבית עלי שרב כהנא היה מאריך בתפלתו ור' חייא בר אבא נחכעס עליו שהיה אחורי
 רבי חייא ואמר שם מה אעשה שאני מבית עלי וכו' נראה בפירושו שהיה כהן שורה
 דהיה בזמן רבי חייא בר אבא וכן בירושלמי פרקא קמא דסנהדרין ובפרק ב' דראש
 השנה ירושלמי אמר שכשמת השאיר יורש לרבי יאשיהו ור' אלעזר כתב עדי הצואה
 רב כהנא חכירו של רב יוסף לפני רב יהודה: רב כהנא ורב ספרא לפני רבה
 פרק היו בודקין זה היה תלמידו של רבה ורבו של רב אשי הכהן לוקח הסודר פרק
 קמא דקדושין: רב כהנא בר נחמיה תלמיד רב יהודה פרק סדר תעניות: רב כהנא
 בר חיננא תלמיד שמואל: רב כהנא חמוה דרב מרשיה בעא מרבא: רב כהנא
 בר תחליפא משמיה דרב: כהנא בר מתתיה משם רב כהנא בר מניומי משם
 רב כהנא בר מלכיו משם רב כהנא דבי רב פרקא קמא דעירובין: רב כהן אחיו של
 רבי חייא בר אבא: אבא כהן בר דלא וכו' והווא באות האלף: כדי ואל כדי אינו
 שם חכם כמו שחשבו אלא שנאמר בלא זכירת חכם כמו כדי נסבה לל חכם וכן בכדי
 ספרו ספדיא בתעניות ולכן אין ראוי לכתוב בגמ' וכדי אלא וכו': רבי בוריס בזמן
 דיב'ל פרק מרובה: בר כפרא פרק קמא דסנהדרין ואית דגרסי בק'ף: ד' כרוספדיא
 בריה דרב שבתא תלמיד ר' יוחנן. ובמרד' הזוהר אומר שהם שנים ובתלמוד ירושלמי
 כתוב שנפטר בחול המועד:

אות הלמד לו

סתם הוא ר' לוי בר סיסי תלמיד רבי ועל שלא
 הלך לישיבה ר' אפס אחר שמת ר' לא הכניסוהו
 לישיבה של מעלה שיעור אותם חשנים שלא הלך לישיבה עד ששמואל אמר לאביו
 אי אנא חשיב בההוא עלמא וכניסו ללוי לישיבה של מעלה פרק מי שמתו ושם פרשי'
 לוי חכירו של שמואל והרמ'בס כתב ששמואל קבל מר' חנינא בר חמא והשיג עליו
 הראב"ד שלא קבל אלא מלוי וכן נראה בפרק ח' שרצים ופרשי' פרק כמה אשה לוי ור'
 חנינא

וחנינא בר חמא שויס בחכמה ובשנים אכל ר' אפס גדול מהם ב' שנים. וסתם למדן
 לפני חכמים לוי מרבי. ר' לוי בר ברכיה. ר' לוי ברבי שמואל בר נחמני. ר' לוי
 בר חמא תלמיד ר' חמא בר חנינא. ר' לוי בר היגי. ר' לוי בר שלום. ר' לוי
 ססס בתלמוד ובמרדש חכס דרשן בפ' המוכר הספינה. ר' לוי חתניה דר' זכריה.
 לוי בר הונא בר חייה ורבה בר רב הונא הווי קא אזלי באורח קרמיה חמריה דלוי וכו'
 על עניין שאין מבדיקין בדרנים אלא אם כן יצאו בחבורה אחת תוספות ג' פ' שאכלו.
 ר' לוי בן פרטא בזמן ר' ביריס. לוי בר סימון בזמן רב יהודה. לוי בר שמואל
 הכהן בזמן רב יהודה ואחיו רבה ורב פפא ורמי בני שמואל. לוי בר טברי משס ר'
 לוי בר יצחק. לוי בר פיטס. לוי בר בושא תלמיד רב הונא. לוי בן חיתא ור'
 יוסי בר חנינא. לוי בר זכריה. לוי בר דרגא איני יודע אם הוא תלמיד חכס שהכינו
 ראיה ממנו שפרה כתו ביג דינרי והב. לוי בר בורדי בזמן ריב"ל. ר' לא הוא ר' הילאי
 ר' לווי תלמיד ר' יוחנן פ"א ערכין. לוי בר סיסי שנתבייש ולא ידע להשיב ג' תשובו'
 על שעשו לו כבוד גדול יבמות ירושלמי ואמר אחר כך אם נבלת בהתנשא כו' הנה
 הוא לוי הנזכר למעלה תלמיד רבי. לודא תני לודא בזמן שמואל שבת פ' הורק ופ'
 מילה. ר' לוליאני בר טכרי אביו של ר' חייה בר לוליאני. לילי בר מאינא בזמן
 שמואל פרק קמא דיבמות:

אות המס

רב מארי בר ביזנא. מארי בר אבוה. מארי ברמר

בזמן שמואל. רב מארי בר רחל בת שמואל

שנשבות ונתעברה מגוי ונתגייר ושמר איסור גיורא והיתה הורתו שלא בקדושה
 ולידתו בקדושה כך פרש"י פ' איוהו נשך וחתוספו אמרו בי הוא בזמן רבא ואיך אפשר
 שרב אנשריה ומנייה בפורסיה דבבל בפ' החולץ משום דאמו מישראל אשר הוא נין
 ונכד שמואל ואיך לא אנשריה שמואל ולוה אמר לא גרסינן רב אנשריה אלא רבא
 אנשריה ועוד קשה האם רב מארי היה גדול בזמן רב דאנשריה איך היה לפני רבא
 דיוס שמת רב יהודה תלמיד רב נולד רבא ועוד קשה מכלם לרעת ר' חגדיס רב אשי
 אנשריה. ועוד קשה לכלם כי בפ' האשה שנתאלמנה אמר שנשבו בנות שמואל ונפדו
 ובאו לפני ר' חנינא ואמרו שהם שהורות והתירן ר' חנינא לכהונה אם כן לא לקחם גוי
 לא צריך לומר שמה שאומר רב מארי בר רחל אינו בן איסור גיורא ולא בן גר בשום
 פנים רק אפשר שהיה לו אב ולא היה כל כך הגון ולא רצה לכנותו לאביו ולכבודו
 כנחה לאמו כמו שאמ' כהרבה מקומות ר' יעקב ברדיה דבת שמואל פ' מי שמתו זאתו
 שהיה בזמן רבא או רב אשי היה בן איסור גיורא וזאתו הוא ההכשירוהו. אכל לא
 גרסינן רב אנשריה בשום אופן ואביו של רב מארי בת שמואל היה שמו רבה כדאיתא
 בסוף שבת. רב מארי בר פנחס בר רב חסדא. רב מארי בר רב חסדא. רב
 מארי בר רב חסדא. רב מרי הקדמון קודם רב נחמן פ' שואל. מארי ברדיה דרב

דרב הונא בר ירמיה בר אבא . רב מארי אביו של מר זוטרא בר איסור גיורא .
 מארי בר איסק קמיה דרב חסדא והיו שנים . מבוג אמר רב משמיה דמבוג פרק כל
 הזבחים . רב מונא ורב חסדא תלמיד שמואל . ר' מונא תנא דברייתא . מיאשה
 בר כריה דליבל ומת בחיי ר' אמי שהטפתו מיתה . מכתיר פ' כיצד מעברין נתייעץ
 במכתיר והגניב למפיבושת פי' על ר' יוחנן שהיה מכתיר ומסמין התלמידים וכו' ואית
 דמפרשי שם חסם . מלאי אביו של ר' אלעזר בן מלאי בזמן ריש לקיש . מלכיו אמר
 לבה מאן חנים כרב מלכיו דגבר רבה הוא . מלכיא רב מלכיא שפוד שפחות וגומות
 בכתובות ועו' . ר' ממל אבוא דר' אבא בר ממל . ר' מלוך ערבאה דר בערבאי בזמן
 ר' אמי ור' אסי . ר' מנא דשאב בשם ליבל פ' לאו קשרים . ר' מני דצור בזמן ר' תנחום .
 ר' מני בריה דר' יונה קמיה דר' יצחק בן אלישיב והיתה אשתו כעורה וכמה נסים נעשו
 לו פ' סדר תעניות . והיה ר' יונה אביו שוהף עם ר' יוסי בר חנינא בגרבי ויין ונשמת ר'
 יונה אמר ר' מגי לר' יוסי כל חבית שנתו עליו יונה שלי הוא ירושלמי פ' בדמעשר שני .
 ר' מנא בר תנחום . ר' מניומי בזמן רב נחמן . מנימין בר חייא בזמן רבא . רב מנסיא
 בר בריה דר' מנסיא משמיה דרב מנסיא רבה . מניומי בריה דרב ניחומי בזמן רבא
 ורב יוסף פ' המקבל . מניומי בר הלקיה בזמן רב . מנימין בגרואקא . מנימין סקסקאח
 תלמיד רב ומת בחיי שמואל . מנימין בר איהי ואהיו פ' אף על פי ורסידותם פר' בני
 העיר . ר' מנחם בר סימאי פ' ערבי פסחים נקרא בן של קדושים ופרשי פ' ר' ישמעאל
 תראנו משם ועיין בירושלמי פ' כל הצלמים וקורא לו קדש קדשים . ר' מנחם אחוהי
 דר' גוריון . ר' מנחם דמן גליא . ר' מנחם בן כפרי תנא דברייתא . ר' מנחם בן גופתא
 שבא עליו שרו של בעל פיעור בסנהדרין . ר' מנהמא בר זעירא . ר' מנחם איש כפר
 שערים בזמן בני ר' חיאי . מנחם יורפאה עיין פירוש החוספות פ' דמעילה . מנשיא
 בן עזת שאל לר' יאשיה בבית עלמין דהוצל . רב מנשי תלמיד רב יהודה פ' דחולין
 סימן מנסיא איזמל בזכרים . רב מנשיא בר יעקב בזמן רב נחמן . מנשיה בר מנחם
 בזמן רב . רב מנשיא בר גדא בזמן אביו . רב מנשיא בר יהודה בזמן רבה בר נחמני
 רב מנשיא מדויל בזמן שמואל . רב מנשה בזמן עולא . רב מנשיא בר תחליפא ולא
 זמן עליו רמי בר חמא ואיענש פ' ג' שאכלו . מרימר בר חנינא בזמן רבא . מרימר ומר
 זוטרא תלמידי רב הונא . מרימר ור' אבא בר זברא תלמידי רב הונא תלמיד רב
 מרימר האחרון אמר ליה הלכתא כרבא ביתרת . מרי טבי בזמן שמואל ומארי כמן
 מר ; מר כריה דרבינא וירא שמים יוצא ידי שניהם ומנו מר כריה דרבינא פ' כיצד
 מכרכין ופרק כמה אשה נעשו לו נסים גדולים פ' הרואה והיה מתענה כל השנה
 חוץ מבימי פורים ומקרב יום כפור וכתבו הגאונים והתוספות דעל תענית חלוס היה
 מתענה שמייתר בשב' והמרדכי כתב שאף ביום טוב היה מתענה מנאסן סמך למתענה
 בראש השנה ושבת בנתיים . והיה מעונג כי אמו היתה עושה לו שבעה בגדים לשבע

ומי השבוע כרי שלא יקצנו כנה ויבטל מלמודו כדאיתא בפ' הדר עם הנכרי ובחופת
 בנו ראה החכמים שהיו שמחים ביותר ושבר לפניהם כוס זכוכית לבנה שזה ארבע
 מאן וזו ובחופתו זמרו ווי לן דמיייתין כלומר שאין אנו קיימין באיש וצריכין אנו אל
 פריה ורביה להיות קיימין במין ולקחו משל בכל התלמוד ממנו על חסידותו ואומרים
 אטו מר בריה דרבינא חתים עליה פרק ב' דיבמות. מר בר אדאי. מר בריה
 דרב יוסף. מר ממושב אייתי תכילתא בשני רב אחאי. מר בר ישמעל מתקף
 על רב נחמן פ' תפלת השחר. משה בר עצרי אביו של רב הונא הכהן בזמן אביו
 של רב הונא הכהן בזמן אביו ערכין. מר דקאמר אביו כל מילי דמר עבד כדאיתא
 בשבת הוא רבה בר נחמני דודו. מר ינוקא ומר קשישא הם ב' בני רב חסרא;
 הגהה אמר ש"ש ראיתי בתוספות בתרא דאמר ינוקא הוא הוקן ר"ל שנולד בינקותו
 של רב חסרא ומר קשישא שנולד בוקנותו ואומר אני שש שההכרח הוא שמוכר
 התלמוד את מר ינוקא לפני מר קשישא ע"כ; מר קשישא בריה דרבא בסוף פרק
 המצניע. מר בן המדודי לפני שמואל. מר בר אחא בריה דרבא. מר בר רב
 אדא בר אחבה. מר בריה דמר ווטרא לפני רבינא. מר בר אמיר לרב אשי.
 מר בר רב אשי לפני רבא פרק המוציא תפילין וצריך לומר שהוא רב אשי קרמון דיום
 שמת רבא נולד רב אשי. מר בריה דרב סמא בר רב אשי. מר בר חייה בזמן
 אמיר. מר בר רב אשי שחתם תלמוד בבלי ועיין בערך שביומי שהיה חותמו.
 רב מרדכי בעא מרב יוסף. ר' מרינוס אבין של ר' שבתאי בתוספות דטהרות ובנו
 ר' שבתאי לפני ר' חייה. רבי מרינוס בר אושעיא. רב מריון בר אבין לפני רבינא
 רבי מריון לפני רביב. מרתא דודו של רב שהיו חמשה אחים סנהדרין פר' קמא.
 רב משבשיא מתונסאי שלח לרב פפי ילמדנו רבינו פרק ד' דיבמות. משרשיא
 בר דקלאי בזמן רב כהנא פרק אלמנה. רב משרשיא בן רבא ורבו המובהק
 אביו פרקא קמא דקידושין. אמר רבה חכים ברי בשריפות כרבי יוחנן פרק אלו
 שריפות. רב משרשיא בר חנין אמר לרבינא. רב משרשיא בר רב זורא
 רב בזמן רב הונא בר יהושע פרק עושין פסין. רב מזנן מפפזניא דרש אין לשון
 אלא במים שלנו חשבו כל העם שהיה אומר שלא ילושו אלא במימיו. ואתו כל
 עמא בכליהו לפתחיה ואמר להו דביתו קאמינא. רצה לומר שלנו מהלילה שהיה
 להם קור מוחש. מתתיה בר יהודה תלמיד שמואל פרק אלו שריפות.
 רבי מתון תלמיד רבי יהושע בן לוי. רב מתנה חבר רב יהודה פרק עשרה יוחסין
 שהיה שלש עשרה שנה שלא בא לנהרדעא ואותו היום בא בענין רב נחמן;
 מתנה אביו של רבה בר מתנה. רבי מתנה בנו של רבי יוחנן

ירושלמי

אות הנון

נרבך אשיאן בר נרבך תלמיד רב. רב נהלאי בזמן דרב
הונא: נהוראי תלמיד שמואל. רב נחמן סתם הוא רב
נחמן בר יעקב וכאן צדקו דברי תוספות על רש"י ז"ל שפירש פ"ל כל הגש שרב נחמן סתם
הוא רב נחמן בר יצחק וליתא מראיות מוכיחו כי רב נחמן חתן הנשיא סתם בתלמוד
היה קודם בזמן ובמעלה על רב נחמן בר יצחק יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא
ורבא קמיה דרב נחמן ויתיב וקאמר פ' מו שהוציא והו פרק השולח ורבו היה שמואל
ורבה בר אבוה פרק מי שמתו ואמר ליה רבה בר אבוה לרבנן עיינו ברב נחמן אי
בשרו מעלה הבל איהב ליה ברתי שרב נחמן לא היה זקנו מלא דק מעט הנדו ומעט
הנה. והוא תקן שבועת הסת והערך פירש לשון כבודות ויש מפרשים לשון כי יסיתך
שהוא לשון עצה ור"ן פירש לשון הסתה שיסיתוהו בבית דין לישיבע. והיה בנהרדעא
ואידע לו עס רב יהודה ענין נפלא פר' יוחסין עד ששלחה לו אשתו ילתה שתכף יעשה
לו דינו שלא ישים אותו עם הארץ ובתו נקרא דונג שם והלכ' כרב נחמן בדיני דאמר
רב נחמן לרבה בר שמואל אמר ר' הונא חברין עלי אנא ושבור מלכא אחי בדיני פרק
הגזול קמא. רב נחמן בר יצחק האריך ימים והעשיר שאמר שלא היה צריך לבי
נשיאה ואמר רב נחמן בר חסדא עליו מנה כן פרס פרק סדר תעניות שאף על פי שהיה
אביו של רב נחמן סופר של מר שמואל מכל מקום לא היה נסמך. רב נחמן בר
אושפותי לרב פפא פרק ג' דתעניות והערך פירש דאושפותי שם אמו של רב פפא.
רב נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן אמר ליה רב נחמן בר יצחק עבר' אאורייתא
אנביאי ואכתובי פרק ב' דכתרא. רב נחמן בר כהן פרק כ' דיני גזירות. רב נחמן
ספרטא בזמן רב אשי. רב נחמן בר ברוך. רב נחמן בר אבדימי. רב נחמן בר חנין
רבי נחמן בר שמואל בר נחמן. רב נחמן בר פפא. רב נחמן בר זכריה בזמן אבוי.
רב נחמן בר מניומי לאבוי. רב נחמן בר רב וכדא. רב נחמן בר רבא. רב נחמן
בר אושעיא. רב נחמן בר נתן. רב נחמן בר גוריא תלמיד רב. רב נחמן.
רב נחמיה דיפו. נחמיה בר ברוך בזמן רבא. נחמיה בר יוסף בזמן רבא. רבנא
נחמיה ורבנא עוקבא בני ברתיה דרב חולין. ר' נחמיה איש בקעת חודיתין סוכה.
רבי נחומי בר חיאי בר אבא הכהן. רב נחמן בר רב יוסף. רבי נחמיה חתניה
דבי נשיאה. נחמיה בר רב הונא בר חנילאי פרק מי שהוציא והו. רבי נחוניא
בריה דרב יוסף. נחום איש קרש קרשים הוא רבי מנחם בר סימאי ירושלמי פרק
כל הצלמים שלא הבישו בצורת משבע וכן בסוף מועד קטן. נחום בן ירמיה. רבי
נחום אחיה דרבי אילא יום טוב. נחום בר נפח. רב נחומי זקנו של רבא בר מניומי
בזמן רב נחמן. נחום בן זכריה בשא מאבוי. רב נחומי בר אדה תלמיד שמואל. נחמני
אבוי של רבה. רב נחמני כהן. וכן נקרא אבוי.

נחמני זנתנו השנים בערך אבוי. ובפ' השולח גש שנאמר לו חמור בין הכותיים ונתן

סומן שהיה בטנו לבן ושלחו לו אי לאו דנחמני את רל שאינך משקר. נחמני אביו
 של ר' שמואל בר נחמן. ניוולי אמר ניוולי אמר רב הונא פרשי' ול' פ' אלו שריפות שם
 חכם. נוולא פרשי' פ' איוהו נשך את נוולא אתה והוא. ניותי פ' כל כתיבי פרשי'
 על שם מקומו מניות ברמה. נימוס אמר ר' יוסי שח לי נימוס פ' קמא דבכורות.
 נאגאי בריה דרב יוסף בר רבא. ניקמכי לפני ר' זעירא וירושלמי. ניתאי ואמרי לה
 ויותאי חתניה דר' מאיר ותלמידו פ' שואל. ניתאי תלמיד שמואל בתרא. נפחא
 הוא ר' יוחנן וכבר פירשנו. נפחא אביו של ר' יצחק בר נפחא. נתן בר אמי אכפיה
 ליה רבא ת' זווי לצדקה ואע"פ שהיה מצות עשה ששכרה בצידה מיהו לפי שהוכפל
 בה כמה מצות עשה ולא תעשה פ' קמא דבתרא. רב נתן בר אשעיא תלמיד ר' יוחנן.
 רב נתן בר אכין תלמיד רב חסדא. ר' נתן בר ברכיה תלמיד ר' ירמיה. נתן בר מר
 זוטרא לרב אשי. ר' נתן בר טובי לפני ר' זירא. ר' נתן בר מניומי תלמיד רב.
 נתן בר שילא ריש טבחיא דציפורי לפני רבי. נתן דצוציצתא אמרו כי הוא מר
 עוקבא בר נחמיא ריש גלותא בזמן רב יוסף שאמר הוה יתיבנא בפירקא והואי קא
 מנמנס וחואי בחלמא דקא פשטי דיה וקבליה ועל זה פרשי' בשבת דצוציצתא על שם
 שאחזו המלאך בציצית ראשו. ורבי תם פ' שמצא במדרש שהיה נר רלוק על ראשו
 וכך פרשי' פ' דיני ממונות. והגאונים כתבו שנקרא כן בעבור כי היה מסולסל בשער
 בקטנותו והיה עושה קוצותיו תלתלים. ועוד פ' הגאונים כי יצא לשון אש מצציותיו
 עד שברחו ממנו היושבים לפניו ועיין בשאלתות פ' ארא ובפ' כי תשא גם כן ואם היה
 נתן דצוציצתא מר עוקבא או אבא אבוה דרב ירמיה להלן בערך עוקבא תמצאנו.
 רב נתן אבוה דרב הונא בר נתן קמיה רב פפא. נתן אסיא הלך ביום טוב שני של

גליות ונגדיה רב יוסף. יום טוב;

אות הסמך סכא

אשכחיה ההוא סכא הוא אליהו תוספ'
 פ' קמא דחולין עיין שם. סכא קרויא

בעא מר' יוחנן פרק כירה. סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא סנהדרין;
 סוגא ואמרי ליה פוגא שמעיה דר' יוסי בר חנינא. סורחב בר פפא. רב סחורא
 כי פתח פתחא לנפשיה בנדדים ורב סחורא האיר במשנה אחת עיני רבה וקרע בגדי
 עליו בעת פטירתו. ר' סימאי פ' ר' עקיבא. ר' סימאי אביו של לוי תלמיד רב.
 ר' סימון בן תדאי ירושלמי דפרה. ר' סימון אחיו של ר' יהודא בן זבדי. רב סימונא
 מרבנן סבוראי. סיני הוא רב יוסף שהיה יודע כל התלמוד כנתינתו בסני ברכות
 והוריות. וקרי רב יוסף עליה דנפשיה ורב תבואות בכח שור סנהדרין. רב סלא
 בברכות על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורב סלא הוא היורה החסיד
 בדאיתא בפ' בהמה המקשה רב סלא חסידא. רב סמא בר חלקאי. ורב סמא בר
 יהורא ורב סמא בר אתי. ורב סמא בר אשי. ורב סמא בריה דרבה. ורב סמא

בר דקתא . ורב סמא בר ירמיה . ורב סמא בר יה דרב מרשיה . ורב סמא בר יה דרב
 ייבא סמליון סוטה פר' המקנא פרשי' שם חכם והערך פי' שם מלאך . רב ספרא על
 לארץ ישראל ומצא רב וריקא והיה בזמן אב"י ובבבבא דקייס בעצמו ודובר אמרת
 בלבבו בענין החמור . ובעז' דמשתבח רבי אבהו למינאי ברב ספרא דאדם גדול הוא
 ובקדושין דרב ספרא רווק הרך בכרך הוא ואמר ליה משה שפיר קאמרת ופירש רש"י
 ביקרא דמשה משתבע . ויש מפרשים אדם גדול כמשה ובפרק הגזול שנעשה לו נס
 שלא נאכל חמורו ונדאה לי משום שלא חמד דמי החמור . ותני רב ספרא משום חד
 דבי רבי הוא ר'ג ברבי וכד נח נפשיה צורה אב"י שיקרעו עליו שהלכותיו בכל יום
 מצויין בבית המדרש . רב ספרא בר יה דרב ייבא בזמן רבינא . רב ספרא בר
 טוביה . רב ספרא בר שעורים אחוהי דרבא :

אות העין

עאדא אמר רבי שמלאי . עובר דרש עובר גלילאה פרק
 השוחט ופ' בן סורר ומורה . עולא היה עולה מבבל לארץ
 ישראל כנדרים ומת בחוץ לארץ ונקבר בארץ ישראל בכתובות ונקרא ר' עולא רבה
 ורבי עולא סבא פרק קמא דגיטין ואמרה לו ילתא אשת רב נחמן ממחרורי מילי וכו'
 ברכות . עולא בר עילאי לפני רב נחמן . רב עולא בר אבא ענוחן פ' הנחנקין ;
 עולא בר חננא בזמן רבי ירמיה . עולא בר ישמעאל לאב"י ; עולא בר זכאי פרק אלו
 טרפות . רב עולא בר אירי ; רב עולא בר אשי בעא מאב"י מגילה . עולא משגש
 ארחתיה דאמיה פ' קמא דבתרא . ורבו הפירושים מי היה משגש אס רב ששת אורב
 אחד בוי כי רב צמח גאון והערך מפרשים אותו על רב אחרבו כי גרס שתגלה אמו
 שדיח כי הניקה לרב ששת ורש"י פירש על רב ששת ואמיה לל' יונקתו ור' פירש ואמר
 דאי אפשר דרבה קרא לרב ששת עולא משגש ארחתיה דרב ששת גברא רבא הוא
 לגבי רבה ומי שגורס אילעא ויש גורס עילא ויש גורס עולא ורב ששת קרא לרב
 אחרבו קבסתן פרק ד' מיתות . רב עוירא מפטיר כנסיות פרק אלו טרפות פל'י
 סכנים ומציא התלמידים לבית המדרש . עוא קמיה דרב חסדא ור' יוחנן רבו עוויא
 ברבי עוויאל משמיה דעוויאל רבה ירושלמי . מר עוקבא אב בית דין וכשהיו יושבים
 לדין היה מר עוקבא על שמואל ובשעת התלמוד מר עוקבא לפני שמואל ומר עוקבא
 מלוח למר שמואל עד אושפזיה במנועד קטן ובפ' מציאת האשה שהיה מלומד בניסים
 ובשעת פטירתו מצאו אלפים דיגרי זהב שעשה צדקה ואמר אורחין דחיקא וזוודן
 קלילא ובזכו שליש נכסיו דבשעת פטירתו רשאי . ובסנהדרין ששלחו לו לדווי ליה
 כבד בתיה ויש גורסים ביתיה על ביתיה בת פרעה ויש גורסים ביתיה הכל על משה ;
 ואמרו שהיה בעל תשובה ויצא לו אור בראשו והוא נתן דצוציתא אבל זה אי אפשר
 שהי'אך היה נתן דצוציתא לפני רב יוסף והוא אב בית דין לפני שמואל ואיפשר שהיו
 שנים והאמת כי נתן דצוציתא היה אבוה דרב ירמיה בר אבא ונגיבא דיה מצערן

ושלח לרבי אלעזר בני אדם העומדים עלי וכו' ושלח לו דום לוי השנים והערב לבית
 המדרש. רבנא עוקבה ורבנא נחמיה בני ברתיה דרב פרק גיר הנשה אדבריה
 רב חסרא לרבנא עוקבא ודרש. פירש רב צמח גאון נתן רשות לרבנא עוקבא ודרש
 ברכים. רב עוקבא ממישן לרב אשי. רב עוקבא בר חמא אחוה דרמי בר חמא
 ושניהם חתני רב חסרא. רב עקביה אמר רבא מאן חנס למיעבד אי לאו רבי עקיבא
 דגברא רבה הוא על יורה גדולה בפסחים. רב עובדיה קמיה דרבא והריח דם
 חמור בנדה. רב עזא בזמן רבין. רבי עוריא דכפר חנן בזמן רבי יוסי בר חנינא;
 רבי עזרא בר אבשולס במנחות לפני ר' פרידא והוא בר אורין ובר אבהן. עיא הוא ר'
 חייא וקרא לו לשון לעג במועד קטן. בן ערל ספ הזרוע על שם ערל שפתים ויש גורסין
 בן ערל שהיה בן אדם שלא היה מדקדק בשמועתו ואבי היה גורס בן גדל ראשי תיבות
 תן דעתך להבין; רב עליש גברא רבא הוא וידע בלשון העופות והלך להוציא בנותיו
 של רב נחמן ולא מצאן כפי רצונו גישין פ' השולח; עיפא ואבימי בני רחבה הריפי
 דפוס בדיתא. רב עינא סבא לרב נחמן ובפ' נסוי הדם אמר רבה לשמש לאמוראי
 מיניה פרשי לשונו. לא האמורא מתורגמנו. רב עילאי אבוה דרבה בר עילאי לפני
 רב נחמן. רב עמרם בריה דר' שמעון בר אבא רב עמרם חסירא ובספ' ב' אוהזים
 קרא לו רבה תררא ופי' משועמם ואירע לו ענין גדול בדבר השבויות פי' יוחסין וילתא
 אשת רב נחמן עשתה לו רפואה בריש פ' הנוקין ומת קורם רב יוסף פ' אין מעמידין. ר'
 עננאי בר ששון אפיתחא דבי נשיאה. רב ענן והיה אליהו עמו בסוף כתובות ובפרק
 מצוי האש. שלח ליה רב ענן לרב הונא הונא חברין שלם ושלחו לו ענן ענן ממקדקעי
 או ממטלטלי ומאן יתיב בי מרוחא בראש וכו'. ענן בר תחליפא לרב יוסף. ענן בר
 חייא סוף יבמות. עקיבה בר זבדי ר' עקיבה דקסרי; רב עוקבא מפשרוניא. ר' עקיבה
 אמורא אר עקיבה משמיה דבר פדה מציעא פ' המקבל;

אות הפא

ר' פדיה אל בר קפרא לבר פריה רבו של ריב'ל. ר' פדת
 אבי ר' אלעזר בן פדת והאריך ימים. ר' פדת בן ר' אלעזר
 אמרו התוספות בל' דנדה אעפי שמתו לו בניו מ'מ נשאר לו זה הבן. בר פדה ורבי
 יוחנן חולקין חולין וחולק עם ר' יוחנן פ' נדרים. פדאי ר' חנינא בר פדאי. פוגא ואל'
 סוגא. ר' פזי ר' יהודה בן פזי בשם ר' פזי פ' איזהו נשך וא"כ הוא חנס ואינו בן בת ר' חייא
 בר פיולי קמיה דשמואל פיר' הערוך שם חנה ואל' שם טבח חולין; פלימו בזמן רבי
 ובפ' הקומץ בעא פלימו מרבי אדם שיש לו שני ראשין וכו' אדהכי אתא ההוא גברא
 דאתי ליד ברא בתרין ראשין על ענין ה' סלעין ובסוף קדושין שאירע לו עם השמן ענין
 נפלא דאמר גירא בעיניה דשטנא. רב פנחס ורב מארי בני רב חסרא חסידים ואיהו
 מדבר עמהם והיו כהניס. פנחס אדיו של מר שמואל וניסו וקרי שמואל עליה
 פנחס בזו בו ערכין שירע הלכה אחת.

ובמקור קמן שהתך צפורניו במועד וכו' והם כהנים כדאיתא במגילה. ר' פנחס הכהן
 במדרשות. ר' פנחס בר חמא שרצה רופא אחד ללמד לו שם המפורש ולא דצה
 ירושלמי. ר' פנחס בריה דרב מארי בר איסור גיורא. ר' פנחס בן ערבא. ר'
 פנחס צפוראה. ר' פנחס החכר בשם ר' יונה. רב פפי ואשתו בת ר' יצחק נפחא.
 רב פפא בר אבא פ' קמא דקמא. רב פפא סתם נשא כהנת והיה עשיר פ' ערבי פסחים
 דקיימא ליה שעתא וכן נראה בסוף הוריות ונשא אשה בת אבא סוראה ובנו לקח בת
 אבא סוראה כך פלשי פ' נערה שנתפתחה ונקרא סודני פ' קמא דנדה וכן אמרו תמרי
 בהלוחך לבי סודנא רחוש פ' כיצד מברכין וישב בתענית על שאמר הני רבנן פ' חלק.
 רב פפי השני והוא רבו של רב אשי. רב פפא בר חנן מבי צלוחית היה לפני רב
 יוסף והוא סופר רבא. רב פפא בר שמואל שקנה עבד וצבע וקנו בסוף פ' הוהב.
 רב פפא בר אחא בר ארא משמיה רבבה בר עולא. רב פפא בר נחמן. רב פפא בר
 אבא לרבינא והיה בעל בשר וכבר פ' קמא דקמא ובפ' השוכר אבריה דרב. פפא וכו'
 ואמרו בתוספות כרי שלא להוציא לעז על בניהם. רבי פרנך אמר ר' יוחנן. רבי
 פריא פ' כל המנחות אמרו ליה רבנן לר' פריא וכו' וכבר פירשנו בערך עזרא והוסיפו
 לו ת' שנים על שחזר לתלמודו ת' פעמים כדאיתא פ' כיצד מעברין. וזקנו מצא גולגולת
 יהויקים והענין ארוך פ' חלק. ר' פרטא בן אקוור בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול
 תנאים בזמן ר' חנינא בן תרדיון וזה ר' פרטא בזמן רבי. פלופיא בר פרוטה לפני ר'
 יונא ירושלמי;

אות הצדי

ר' צרוק תלמיד רבי מהאמוראים הראשונים סוף פר' אין
 דורשין. ר' ציחאי פ' כ דיבמות רב יהודה שרי לבי ר'
 ציחאי למיעבד בהולא דמועדא. צורבא דרבנן פלשי מחודד כמו צרבת השחין וזה
 נקרא בתלמידים הכחורים אבל בזקנים לא ולא נהירא דבפ' מי שמתו שדבר רב פפא
 על מר שמיא אמר בתלמוד שאני צורבא מרבנן דקב' תכע ליה ביקריה ובפ' השולח
 גט אמר רבא על אבא בר מניומי שהיה וקן צורבא מרבנן. ובפ' המפלת אמר על רבי
 יהושע בן חנניא שהיה זקן מאד שמע מינה צורבא מרבנן דאמר מילחא לימא ברה
 טעמא. אלא מי שקרא ושנה ושמש תלמירי חכמים דהיינו תלמוד הוא צורבא
 מרבנן כמו רב מנשיא בר תחליפא פ' ג' שאכלו;

אות הקוף

ר' קסרא בזמן ר' שמואל בר נחמני. בר קפרא רבו של
 אושעיא ברבי ועשה משנת בר קפרא והוה מוזב מילי
 בדינרי סוף כרכות. והוא נקרא שמעון בר קפרא סוף חגיגה. וכשמת רבינו הקדוש
 שלחו לו לראות אם מת רבי והמעשה ארוך פ' הנושא. ובבבבדים שעשה שירקוד רבי
 בהלוליה דר' שמעון בריה. ובפ' דקדושין איקפד ר' שמעון על שלא עמד מפניו בר
 קפרא. קלא שם חכס פ' האשה בנידה. מר קשישא בן רב הסרא פי' בערך יוד. ר'
 קריספא בשם ר' יוחנן. קרנא דיוני גולה קרנא שהיה לוקח מבעלי דינן שכר בעבוד

לדון. ובפ"ח שרצים שיצא לו קרן בין עיניו והיה חבר שמואל. קטינא חריץ שקי הוא
 ר' זינא ונקרא' כן עיין פ' הפועלי' ובמנחות דא שכחיה מלאכא ואל' קטינא טדינא בקיימא
 סרבלא בסיתוא וכו' ובא ב' פעמים לא' א' בזמן לב יהודא וא' בזמן רבא והאריך ימים
 ומת ברכת שהיא טבריא במק' וכבר פי' בערך זינא. רב קטינא אבוהי דר' דניא. בר
 קיפוף במק' תלמיד רב אשי. קהלא קדישא שבירושלם יומא פ' בא לו הוא ר' יוסי בן
 משולם ולפי הירוש' גם לש' בן מנסאי שהיו משלשין ימותם וכו' ועיין בערך ערך קהל:
אות הריש ר' ראובן הוא רבין בר נחמן. רב הוא אבא אריכא
 והיה לו שר בבבל אוהבו כמו אנטונינוס לרבי ושמו

אדרכן וכשמת אמר רב נתפרדה חבילה. ורב בן אחיו ואחותו של ר' חייא ושם אביו
 איבו והאריך ימים עד כי שימי בן חיים הוה חכם גדול בימיו אל' שימי את סוף מנחות
 ופ' שיש שלא היה רואה לעילא מד' אמות וזה א' מ' דברים של חסידות שהיה עושה א'
 זה שאמרנו למעלה ב' לא הלך בגלוי הראש ג' מקיים ג' סעודות. ד' מכוין לבו לתפלה
 ה' לא הביט לצדדין ו' היה מקיף שלא להטריח הציבור ו' לא אכל בסעודת רשות.
 הג' ה' אמר ש' שוה החסידות מוטל אף על כל ת' שיהיה ומה דאו על ככה למנותו
 בכלל י' דברי חסידו'. ואני בעניי מצאתי בפסוק ויגרס בהצ' שני מגילת איכה
 שרב אחר שאכל כל מטעמים שבעולם היה אוכל אפ' לקיים מה שנ' ויגרס בהצ' וכו'
 ואמרתי לסימן אפיק שפה ועייל שפה בתראה. ח' כל מי שמקניט לו היה הולך לפייסו
 ט' שהיה קולו ערב והיה יורד לתרגס. י' שהיה רגיל בציצית והפילין. ויש סמך מעט
 לדברי הרמב"ם זל' שרב קבל מר' ינאי שאמר רב כר' ינאי. ורב קרי בכתי כדאיתא
 במגילה ורב מכבד לשמואל קמא ונקרא בי דינא רבה בקדושין פר' האוגר וישיבתו
 בסורא ור' יוחנן היה כותב לו לקרס רבינו פ' גיד הנשה ואשתו היתה קנטרנית בתבנו
 בערך אבא אריכא והלכתא כרב באיסורי הוץ מג' פ' במה מדליקין ודברי הקדוש הזה
 רבו לספור ור' חייא קורא לו בר פחתי מן פחת יהודא והוא מורע שמעה אחי המלך.
 וכשמת גזרו שלא יביאו הדס וענפי דקלי' בניגון לפני חתנים וא' פרץ גדר ונשכו נחש.
 רבה בר בר חנא בן אחיו של ר' חייא ור' חייא נתן לו רשו' לדון בסנהדרין ואשתו מתה
 בזמן רב פ' חוקת הבתי' ובסוף פ' האומנין על הגהו שקולאי וכו' למען תלך בדרך טובים
 וגו' אע"פ שבנוסח שלנו כתוב רבה בר חנן. ויש אחר תלמיד ר' יוחנן רבא בא' לף בר
 בר חנא ועל זה אמרו כל אבא חמרא וכל בר חנא סיכסא. וכל העניינים שאירעו בפר'
 הספינה לוח היו וזהו שלא היה מדבר דל' עמו. ויש הכרחיות עצומות שהם ב' מסוף
 פ' חבית וסוף פ' כל היר' ופ' מקום שנחגו שהיה זה בזמן אביו ולפני ר' אמי ור' אסי פ' כל
 הבשר. רבה בר נחמני הכהן דודו של אביו אחי כיליל אביו וכן פלח בסוף כתובות
 על הלכה כר' יהודה בפרדות לפי שהיה מורע עלי' ובפ' חלק שעסק בגמילות חסדי' אבל
 אביו עסק יותר ממנו ראייה בלק'. רבה ורב חסרא תרווייהו צדיקי גמורי וכו' ורבה

היה מ' שנה ואירע לו ענין נפלא פ' השוכר את הפועלים דאגב שמדא נח נפשיה דהוה
 זהיר בציעיית פ' כל כתבי . ואבוי קבר לרבה דדורו ויצאה בת קול ואמרה לנו לבתיכם
 לשלום ונקרא שבור מלנא פ' יש נוהלים . והיו לו אחים בארץ ישראל והם רב הנניא
 ורב הושעיה תלמידי ר' יוחנן והלכה כמותו נגד רב יוסף חוץ מג' הלכות שדרה קנין
 ומחצה וקבל מרב הונא כדאייתא בהשגות . רבא חבירו של אבוי ורבו המובהק רב
 יוסף והוא בר פלוגתי דרמי בר חמא ואבוי ולא היה כהן והיה לוקח מתנות כהונה
 בעבור אשתו שהיתה בת רב חסדא ונשאה אחר שמרר רמי בר חמא כאשר התנבא
 רבא ואנא בתרא פ'א דבתרא . ובשהיה נפטר מרב יוסף היה הולך לאחוריו . ובגדרים
 ועירובין שמוג לו הכוס והכיר המוגה ואמר לא תיתיב אברעך . ונקרא רבא בר יוסף
 בר חמא ולמד ג' עס רב חסדא חותנו פ' מפנין וכתובות וסוף ברכות ואחר שמת רב
 יוסף היה רבא כח שנים והוא ורמי בר חמא מיקרו גמרה והדר סברא והיו ידיו מוכות
 ונגופות בדם ולא היה יודע פ' לע והוא נשא בת רב חסדא אחר ששהתה י' שנים אחר
 מיתת רמי בר חמא עד שאמר רבא לה מרנני רבנן אבתריך דל' שילדת אחר שהיית י'
 שנים למיתת רמי בר חמא אל דעתאי עלך הוה מיוס אשר אמרת ואנא בתרא ומקומר
 היה במחוזא מקום עונג . ורבא נוף היה כדאיית' בחולין ושם ב' פירושים והלכ' כמותו
 נגד אבוי חוץ מעל קלס' ויום שמת רבא נולד רב אשי . רבה בר רב הונא היה חסיד
 ועניו ודיין וקללתו עשתה פירות פ' המקבל והוא ורב המנונא העלום לאי' . ורבה ורב
 יוסף ורב חסד' היו חביריו והיה לפני רב נחמן ג' רב הונא אביו צות לו חטוף ובריך
 סוף ברכות . רבה בר רב הונא נוסף אולי הוא זה הנזכר לעיל לפי שאביו היה קטן
 בדאיית' במגלה או הס' שנים . רבה בר ליואי ובפ' כל שעה אותביה לרבא על שהתיר
 למכור לגוי חטים שרויים במים ובסוף על' אותביה ג' על חטים השרוין ביון ובשניהם
 חזר בו רבא אבל איתוק בווגות . רבה בר ימיאל . רבה בר חנן בר אבא היה נכד
 של רב וגיסו של רב חסדא ואמ' ב'מ' אבוי לרבה כגון מר דסנו ליה כולהו דפומבו יחא
 מאן אחים בחספראי אל' מסתיא את ורבה בר רב חנן . רבה בר רב נחמן בר יעקב ולפי
 שחחך אילניו של רבה בר רב הונא וקללו לא נתקיי' לו ורע בפ' המקבל . רבה בר רב
 בהנא תלמיד רב יהודה . רבה בר אבוה רבו של רב נחמן והוא במחוזא ובפ' המקבל
 דמצא ל'יהו על עניין סידור בעל חוב וא' לאליהו לאו כהן מר וכו' וא' בר' לא מצוינא
 בו מצוינא שהיה עני ונתן לו עליו לע ונתן לחתניו לוקחי בנותיו ; הגהה אש' מצאתי
 בתשובת שאלה לרב שרירא גאון דאמר ואנא מורעא דרבה בר אבוה מבית דוד על' ;
 רבה בר שמואל היה חריף שהיה מקשה לרב חסדא בקמא והוא בן מר שמואל הכהן
 ויש שני אחרן עס רב פפא ורב הונא בר יהושע פ' מי שמת . רבא בריה דרב אויא
 סבא לרב אשי במנחות . רבה בר אחייתא לר' סוף בכורות . רבא בר זוטרא פרק
 השולח . רבה בר איבו פ' השולח גט . רבה מפרויקה לרב אשי . רבה בר שילא
 ל'יהו ובפ' כל הגט אל' וירא הלכה משמו והוא דנגיד גברא ונעשה לו גס שאמ' שבעל

חמירתה בכרכות. רבה תוספאה הכשיר מעוברת מ"ב חדש שלא יהיה עוברת ממור
 ודעת הלאש אפילו הורו שניהם שלא בא תוך י"ב חדש פ' עשרה יוחסין והוא סוף
 האמוראים ואמרו שקורין אותו יש אומרים גם כן. רבא בן חמדורי פ' דיבמור
 תלמיד שמואל. רבה בר חייה קשופסאה עשה הליצה לפני שמואל יבמות. רבה
 בר רב אדא ואחיו רבין בר רב יהודה. רבה בר שמעון. רבה בר ריה דרב אידי בר
 אבין עבד עגלא תליתאה פ' מילה. רבה מקובי פ' קדרושין ומר בר רב אשי קנה
 ממנו סודר שוה י' ב' ג'. רבה בר רב עולא לרב יוסף. רבה בר שאלתה בזמן רב
 נחמן בר יצחק. רבא בר ריה דרבה בר הונא. רבה בר ירמיה אמר שמואל. רבה
 בר שילת בזמן רב. רבא מברניש לרב אשי. רבא בר איהו לרב אידי בר אבין.
 רבה בר שימי והם שנים. רבה בן רב מארי בר איסור גיורא לפני רב אשי. רבה
 בן רב חננא סבא. רבה בר מארי אל רבא לרבה בר מארי מנא הא מילתא וכו' והרב
 עניינים סוף פ' החובל. רביא בר קיסי יום שמת רביא בר קיסי אמר רבינא אמר לי
 ר' ירמיה טעם בשעיר המשתלח ונתנו סימן רביא בר קיסי מכפ' כשעיר המשתלח יומא
 רבה בר תחליפא בזמן רב ירמיה בר אבא. רבה בר יונתן. רבה זוטרי לרב נחמן פ'
 פסולי המוקדשין ובפ' הקומץ לרב אשי. רבה מפשרניא בזמן רב פפא. רבה
 אנשאה. רבא בר נחן לרב הונא. רבה בר שירה מתקיף לרב יוסף פ' במה אשה.
 רבה בר עפרון קידושין. רבה בר יצחק תלמיד רב. רבה בר שאונא תלמיד רבי
 יוחנן. רבה בר אבינא. רבה בר ממל. רבא בר שרשום קמיה דאביי. רבה בר
 מחסאי אשר נתן לו רב חסדא מתנות שיאמר לו הלכורתי בשם רב שבת פ' א. רבה
 בר מתנה חבר ר' יורא. ר' יורא חרף ומקשה. רבה בר מתנא מתון ומסיק תיקו סוף
 הוריות. רבה בר עילאי. רבא בר רב פפא. רבה בר המנונא. רבא בר נחמיה.
 רבה בר ברונא תלמיד רב. רבה בר אמי. רבה בר עזין. רבה בר שומני. רבה
 בר חקולא מרב הונא. רבה בר אהילאי. רב זוטרי דבי רב פפי סוף שבת ורש' גרים
 ד' אבא זוטרי פ' הקומץ. רב אחוי דמר אחא פ' קידושין. רב אבהו דרב משדשיא
 פרק עושין פסין. רבא בר לימא מתקיף ליה אביי. רבה בר עסבי בזמן רב
 יהודה. רבה בר מריון פ' או מציאות עיני תוספו. רבה בר נחום. רבא בר ישמעאל
 כתב לה כי רבא בא לך הס' ו' ובהא הס' ל' ואני מצאתי יותר. רב בר מניומי. רב
 בר שבא קמיה דרבינא. רב מדפתי אבוי ר' ירמיה. רבינא בר נחוניא פ' דתעניות.
 רבין כהר פי' בערך אבין. רבין בר רב נחמן אל רב אבין אחי. רבינא בר שילא
 תלמי רב מתנה. רבין בר אדא ואחיו רבא תלמידי רב יהודה פ' המביא י' ט'. רבנאי
 אחיה דר' חייא בר אבא. רבנאי חוואה אחיה דרב תחליפה פ' דיביצה. רבין בר
 חננא קמיה דרב חסדא. רבינא הקרמון אמר רב יוסף משיב על דבריו כך כתב ספר
 המצות מצות קצץ. רבינא האחרון רבינא ורב אשי סוף הוראה פ' הפועלי עד אבא א'
 מקדשו אל סימן לרב אשי אבינה סימן לרבינא לאתרתם אחרית האמוראים. רבין

רבין סבא קמיה דרב פפא ובפ' כיצד צולין רבין סבא עבר תבשילא לרב וא"כ הם שנים
או רב פפא יהיה פפא סבא. רבין דנרש עשה רפואה לכתו של רב אשי פ' מי שאחזו.
רבינא זשוי בן אחותו של רבינא הקדמון ובא לפני רב ששת פ' אלמנה ניוונרת ויש
רבינא זשוי לפני רב אשי. רובין ירושלמי דחלה אמר רבי יוחנן באו הרובים ובשלו
המעשרות. ור' ראש פירש בעז פרק רבי ישמעאל על חכמי ישראל אי נמי על
שתקנו מעשרות ובשלו מעשרותינו ואני אומר כי אולי הם בני רבי חייא
שנבחרו בתלמוד רובים פרק קמא דחולין. ר' רומאנוס בזמן רבי. רחבה אמר ר'
יהודה והוא בעל חומה שנשאה אח"כ אביי ודייק שמעתא פסחים ובניו עיפא ואבימי
בני רחבה. רב ריחומי מת בערב יום הכפורים במחזוא לפני רבא. רביש בר פפא
משמיה דרב והוא בר פפא הקדמון. רמי בר חמא הוא חתנו של רב הסדא וחותן
רב אשי אמר רב אשי הא דידן ברתיה דרמי בר חמא יום טוב והוא חבר רבא ומר
בקצרות על שלא הוזמן לרב מנשיא ברכות והוא זקנו של אמימר והיה הר"ף מאד
ותלמיד רב חסד וכל ימיו רבה היה מקשה לו. הג"ה אמר שמואל אף שהאמת
כן שהיה תלמידו כדמוכח בפרקא קמא דבתרא מכל מקום קשה בעיני דבפ' שני דקמ'
אמר לו רב חסדא ענין ושאל ממנו דבר ואמר לו לא אודיעך עד שרשמשני ושקל
פוררו וברך לו ואז השיב זקנא דבא בו ואמר כמה לא הלי ולא מרגיש וכו' עיין שם עד
כאן: רמי בר ברבי. רמי יחוקא אחי רב יהודה. ובפ' הנשרפין מתני ליה רב יחוקא
לרמי ברביה והלך לבני ברק: רמי בר פפא ואחותו נשא רב אויא והוא הספיד לרב
אויא והיה בזמן רב יהודה: רמי בר אבא. רמי בר תמרי דהוא רמי בר רבי
דיקולי בא ולמד הלכות דבות משמיה דרב יהודה ואמר לו הואי באחריה דרב יהודה
אחוינא לך חורפאי. רמי בר מרי נכדו של רב ירמיה בר אבא. רמי בר ברביא.
רמי בר יודן פרק חמישי דובחים. רמישא בר ינאי. דפרס מסיכרא פרק המפקיד:

דפרס בר פפא קמיה דרב חסדא:

אות השני

רבי שהיה פרק ג' דובחים. ר' שאול בזמן רבי זירא.
שבור מלכא הוה שמואל ובפ' יש נוהלין שרבה לך נקרא
שבור מלכא ואמר ר' ברוך שראשי תיבות של שמואל הוא שבור מלכא. רב שבא
בזמן רבא. שבתאי בר מרינוס איקלע לבבל ולא יהבו ליה: עסקא ולא מוונרת
ואמר שבאים מערב רב. רב שזבי אביו היה רגיל בנר שבת ואמר רב חסדא שיעא
אדם גדול ממנו. שזבי בר ימר לרב חסדא. רבי שילא איש כפר תמרתה ודרש
ד' חנינא בר פפא משמו. ר' שילא היה שופט על פי הקיסר ונעשה לו נס על המלשין
שהלשינו כדאיאתא בברכות. רבי שילא אשר היה בזמן רב ושמואל והתיר במים
שאין להם סוף וכו' ובפרק קמא דיומא דרב נעשה לו מתורגמן ולא דצה. פירוש עד
שאמר רב כי היה מתורגמן לרבי חייא והיה מקבל דבריו עש'. רבי שילא משלנא
לרב אשי.

לרב אשי. שילא בר אבינח ואירע לו ענין נפלא עם רב אסי עיין פ' כנות בותים. שילא
 אביו של רבי שמואל בר שילת מלמד תינוקות והגאונים אמרו כי שילא היא נקברת
 אחות רבי חייא ואינו כן רבגיטין ופ' חלק אמרו מבני בניו של המן למדו תורה. ומנ
 רבי שמואל בר שילת ולא היו מערבין משפתתם שהם משמעה אחי רוד עם גרים.
 שימי בר אשי שהיה אומר רב פפא עליו רחמנא ליצלן מכיסופא דשימי ושמע ו
 וקבל שתיקותא פרק הקורא את המגילה עומד והוא בלע נחש ונרפא על ידי אליהו
 פרק ח' שרצים וריפא צרעת לגוי פ' מי שאחור. ועל זה סמך הרמבם לרפא לישמעאלים
 סמך מצות מה לא תעשה. שימי זעירא קמיה דרב פפא. רב שימי מקסרים אבוה
 דר' הושעיא. רב שימי בר עוקבה. רב שימי בר אבא שנים א' בומן ר' יוחנן וא'
 בומן רב פפא. רב שימי בר חייא נכדו של רב והוא היה משיב לרב ורב היה אומר
 לו שימי את בלשון חכיבות שהיה חריף סוף מנחות ועוד פירוש אחד שלא היה זוקף
 רב עיניו למעלה מד' אמות עיין שם. שימי בר יוסף לרב פפא. רב שימי מנהרדעא
 ורבא תפח ליה בסנדליה פ' המניח. רב שימי מחזנאה. רב שימי בר אביו. רב
 שירה פ' התכלת. רב שישה בר אידי בר אבין ורבי יהושע אחיו בני סמכי ואמם
 בהנת. רב שישא בר הונא. שבחת בריה דר' חנינא ויש נוסחא בריה דרבינא לא
 שכיב שבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנא. ר' שלמיה בזמן רב ובניו רב חננא
 ורב יימר בזמן אביו. ר' שלמן מבי צלוחית פ' קמא דביצה. ר' שלמן תני קמיה דרב
 נחמן בר יצחק ואמר ליה שלום אתה ושלמה משנתך ששמת שלום בין התלמידים.
 רב שלום רבה פ' אמור. שמואל הכהן בריה דאבא בר אבא אבוה דשמואל והיה לו
 אח שמו פנחס ולשמואל ד' שמות הא' שמואל וקבל מלוי ואביו. ונקרא שקוד פ' נערה
 ונקרא אריוך ופ' ל' על שם אריוך מלך שהיה שופט כמלך. ויש מפרשי על שם שהיה
 הלכה כמותו בדיני ולא באסורי והכי פירו' אריוך מלך אלא סר ר' אלא אסורי ונקרא
 שבור מלכא על שם מלך פרס דאמר בקמא דאמר רב נחמן אמר הונא חבירן עלי אנא
 ושבור מלכא אחי בדיני ונהירן ליה שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא שהיה מקומו.
 והיה חכם בכל החכמו' בפרט בתכונה והיה רופא גדול ורופא של רבי ורצה ר' לסמכו
 ולא עלה בידו ואמר לו שמואל שראה ספרו של אדם הראשון שכתוב בו שמואל
 ירחינאה חכם יתקרי ר' לא יתקרי ואסותא דר' על ידו תהא ואולי שבא מורע עלי שלא
 נסמך. ונשכו בנותיו כשגגה היוצאה מלפני השליש אביו כתוכו. ובאו לפני ר' חנינא
 והתירן לכהונה ובפ' שמונה שרצים שלא נתקיימו לו בנים כל ימי חייו של רב שקללו
 בחשבו שהיה מצעררו שמואל והענין ארוך ובפ' הנודר אמר שהיה קטן הגוף ואחכ בפ'
 פרובה ראינו שהיה נוהג בו כבוד רב על שקללו ואחכ ראינו שהיה לו בני לוי ורמו
 ורב פפא ורבה בני שמואל והיה מחמיר בנשילת ידים פ' הקורא עומד. ואבלט חכם
 גדול בתכונה חבירו כדאיתא בשבת וקרי רב עליה כל רז לא אניס לך פ' אלו טרופות

מר שמואל ומת אחר רב ששה שנים ובסוף מן שקרע שמואל עליו י'ג בגדים ובחולין
 שהיה שולח רבי יוחנן לרב לקדם רבינו וכשמת כתב לשמואל לקדם חברינו. וכתב
 לו ל'ב שנים מעיבור ולא קבלו לרבו דאמ' חושבנא בעלמ' דע. אהל שלח לו י'ג גמלים
 דספקא דטרפות ואמר רבי יוחנן אית לי רב בבבל ורצה ללכת ואמר לינוקא פסוק
 לי פסוקך ואמר ושמואל מת ונחה הסכמתו ללכת. ובמגלה רב ושמואל קראי פרשי
 דבריהם כמו מקרא והערך פירש קראי אדונים בלשון יון. רב שמואל בר שילת מלמד
 תינוקות ואמרו עליו ומצדיקי הרבים ככוכבים וכו' והיה מבני בניו של המן כדאיתא
 פרק חלק. ואמרו בפ' קמא דכתרא שי'ג שנים לא דאד' הגן שלו כד' שלא לר' גיח
 התינוקות. ובפרק א'ע'פ' הטיילין בכל יום כגון רב שמואל בר שילת דלא עבר פריסתקא
 דמלכא בפתחו וכתבתי בערך שילת מה שאמרו הגאונים. רב שמואל בר יצחק היה
 זקן מאד והיה לוקח בדי הדס ומרקר לפני הכלה עד שהיו אומרים החכמים מיבסוף לן
 סבא ואח' עמד עמוד של אש בשעת מיתתו ואיפסיק ביניהם פרק ב' דכתובות ושם
 אמר אחי ליה שותיה או שישותיה או שותיה: ובב' פרשת ואברהם זקן אומר
 שנעקרו כל האילנות ובתוספו' שם שהיה העמוד בצורת כד של הסד; רב שמואל בר
 יהודה פ' בא סימן ומצות הליצה דוה ואביו נחגירו כאחד ואביו נקרא יהודא הנדואה
 ע'ש. רב שמואל בר ביסנא קמיה דרב יוסף. רב שמואל בר אחא לרב פפא. רב שמואל
 סבא המוה דרב חנינא סוף ברכו'. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר קטינא לרב יוסף
 רב שמואל בר יעקב פ' הקומץ. רבי שמואל בר ססרטאי שהלך לרומי ומצא מציאה
 שהכריו המלך שמי שיביאה תוך ל' יום יקח כזה וכזה ומי שימצ' בירו אחר ל' יום יהרג.
 והוא שמע הכרו ולא החזירה כי אם אחר ל' יום ונתן טעם שאם היה מביא תוך ל' היה
 נראה שהיה מיראת המלך אבל קעת מביאה מפני פחד ה' צבאות ומהדר גאונו ואמר
 המלך ברוך ה' אלהי שמואל וקדש את השם ירושלמי דמציעא. ר' שמואל בר אחתאי.
 רב שמואל בר אניא משמיה דרב סוף פ' כהן גדול. רב שמואל בר אחינאי. רב שמואל
 ואחיו רבי יוסף בני רבא בר רב חנא. ד' שמואל בר זוטרא שלא שנה מדבורו. רב
 שמואל בר רב שבא מן דמגלה. רב שמואל בר נדב חתניה דרבי חנינא. ר' שמואל
 בריה דר' אבוח אמר אבא מרשי כלי דרפרס הוא אלו מרפור'. רבי שמואל בן
 חלפתא ירושלמי. רבי שמואל בר חייא אמר רבי אלעזר; רבי שמואל אחיו של
 רבי פנחס ר' זכהן בר חמא ועיין ענין נפלא מדרש שמואל. רב שמואל בר
 כהנא. רב שמואל אחוה דר' ברכיה. רב שמואל בר אבא מהגרוניא ובא הוא ובעל
 אמו שמו רבי אבא לרין לפני רבי יהודה ורב הושעיא בפרק החובל לפי שאמו כתבה
 נכסיה לבנה ר' שמואל בר יוסי לרב פפא; ר' שמואל בן גוריא אולי הוא אחיו של ר'
 חמא בר גוריא תלמיד רב. רבי שמואל בר אבדימי לפני רבי מני. רבי שמואל
 בר יצחק אבדומא. שמואל אחוה דר' נחמאי. רב שמואל מתואך צורבא מרבנן

וירא שמים פ' בנות בתיים . מר שמואל מרי ונראה כי הוא ראש גולה והיו עבדו .
 פריצים . ר' שמואל בר צרוק . שמואל בר בידרי פ' הקומץ . שמואל בר ייבא אמר
 לר' אבא . רב שמואל מורקוניא . רב שמואל בר מרתא אחיו של ר' חייא . ולא
 נודע אם מרתא איש או אשה : הגהה אמר ש' אם היה שם אשה לא היה מזכירו
 התלמוד בסנהדרין קודם ר' חייא דאמר אייבו וחנא ושילא ומרתא וחייא ואם מונה
 בסדר תולדותיה נחא ע"כ : שמואל בן נחום אחי אמו של ר' אחא בר חנינא אמר לר'
 חננ' בר חנניא תלמיד ליבל . ר' שמואל בר רב חסדא ברכות ירושלמי וא"כ הס'ט'
 בני רב חסדא . ר' שמואל בר תחליפא בר אבימי . שמואל מדפתי . ר' שמואל בר
 ינאי . ר' שמואל בר אדא אמר חנניא אחי אומר פ' ערבי פסחים . רב שמואל קפומקא
 פ' השוחט . רב שמן בר אבא הכהן דא"ל ר' חנינא שישא אחת מקרובותיו בנות שמואל
 הכהן פ' האשה שנתארמלה והוא תלמיד ר' יוחנן ור' יוחנן היה בוכה שלא סמך אותו
 דאיפשר שהוא אחיו של ר' חייא בר אבא . שמלאי שמעיה דר' יהודא נשיאה ודרבי
 ינאי . ר' שמן מסיכרא לרבינא . ר' שמלאי שהיה מלוד וישיבתו בנהרדעא ולא רצה
 ד' יוחנן ללמדו ספר יוחסין פסחים . ר' שמלאי בר מלאה . ר' שמעיה מקל נבו סוף פק
 דיומא . ר' שמעיה בר וירתאני פ' יוחסין . רב שמעיה בומן רבינא . ר' ש ברבי הקטן ור'
 חייא היה עמו והיה חכם יותר מר'ג אחיו והיה קמצן ונתנו סימן עליו וסימניך עשירים
 מקמצים פ' אלו טריפות . ר' שבל תלמיד חבר של ר' יוחנן ובפ' ב' דגשין א"ל ריש לקיש
 למרתנו רבינו . ובפ' השולח ר'ל' ובן נפשיה ללודאי והיה גיסו של ר' יוחנן ובנו ינוקא
 דר'ל' למד לפני ר' יוחנן ואמו הסירו מלפניו בתעניות פ"א ובגיטין היה אומר כרסי כרי
 בדאמרינן בובחים רמי ר'ל' על מעוהי בי מדרשא ומקשי ובמציעא פ' הפועלים לרעת
 תוספות שקורם שבא ר'ל' לפני ר' יוחנן היה חכם עיין שם ובל"ש . שמעון בן פוי כפי
 הוחר שאביו נקרא פוי וכן בירושלמי שהיה אדם פ' איהו נשך ובפ"כ דתעניות פ"ל שי
 שם אמו של ר' יהודה בן פוי בת ר' חייא . ר' שמעון ברביה דר' יעקב דמן צור ר' שמעון
 בר לוי . ר' שמעון בר ביסנא . ר' שמעון בר אבא הוא בקי במרגניתא ולא היה לו לחם
 לאכול במדרש קהלת פסוק לא לחכמים להם . ר' שמעון בן אבישלום פרק
 חוקת הבתים . ר' שמעון בר זבד כד דמך דרש עליו ר' אילא כי יש לכסף מוצא . רבי
 שמעון נזירא פ' במה בהמה . שמעון בן יהוצדק וקרי ליה ר'ל' רועה בקר פר' זה בודר
 והיו ב' ואחד בימי ר' טרפון מס' שמחות . ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא והוא מבית דינו
 של רבי וכהן היה פ' על אלו מומין . ר' שמעון בן זורה וסמכו ר' יוחנן . ר' שמעון בן
 יסינא אמר ר'ל' פ' כלל גדול . ר' שמעון בן יקים ואית דגרסי בן יקים אשר היה רוצה
 לסמוך את ר' יוסי בן חנינא . ר' שמעון הצירוני . ר' שמעון בן לדוא . ר' שמעון בן
 שטח אמורא ירושלמי דמציעא . ר' שמעון בר זירא . ר' שמעון בר יונא . ר' שמעון
 בר חייא תוואה מתני לחייא בר רב . ר' שמעון בן גודע תנא דברייתא . ר' שמעון

חסידא נדרים. רב שעוריה אחרה דרבא ונמצא בעת שמת רבא מן. ר' שפטאי א"ר יוחנן פ' כני העיר. שקוד כבר אמרנו כי היה שמואל ששוקד על ההלכה; רב שרביה משמיה רבא פ' ג' דיבמות והם שנים. שרשום וכנו רבא לפני אביו. רב שרשיה בר אידי פ' הקומץ וטא. רב ששנא בריה דר' שמואל בר אבדימי וכשנימול היה שבת ושכחו האיזמל ושאלו לר' מני ולר' יצחק בן אלעזר ונדהה ליום א'. רב ששת אמר תיתי לוי דקיימו מצות תפילין ובפ' לולב וערבה כתב הראש כי בתשוב הגאונים מצאו הלכה כרב ששת באיסורי וכרב נחמן בדיני בתי גזול ורב חסדא מרתע שפנותיה מבקיא תיה דרב ששת בעירובין וכל ל' יום הוה מהדר תלמודיה ואמ' חסדאי בפשאי חסדאי נפשאי פסחים. ותראה חכמתו כשהיה הולך לראות המלך דאמ' לו הצבי לנהרא וכו' ברכות. ורבו המובהק רב הונא ואיעקר מפירקיה יבמות. והוא הלך לרב ענן ואמר לו ענן ענן ממקרקעי או ממטלמלי ומאן יתיב בי מרוחא ברישא והיה סגי נהור הוא ורב יוסף. רב ששת מקרטיזא פ' הקורא המגלה שני בזמן רב ששת;

אות התיו

תאוני וריש לקיש אמר משמו. תדאי ירושלמי דשבת פ' כ"ד ויש תנא דברייתא אלעזר בן הדאי. בן תרל פ' בכז ערל תן דעחד להבין. תודוס איש רומי משיל מלאי לכיס של תח פסחים וברכו'. ד' תומא בר פפיאס בירושלמי. רב תחליפא בר אבדימי ואמרי ליה בר אבימי. רב תחליפא אבוח דרב הונא בר תחליפא. ורב תחליפא בריה דרב הונא. רב תחליפא בר רב חסדא. ר' תחליפא המוי דרב חמא. רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו בפ' דכתובו'. רב תחליפא דקסרין. רב תחליפא בר גזה. רב תחליפא בר אבינא. רב תחליפא בר שאול. תהליף אבוח דרבנא ה'ואה. ר' תנחום דכפר אנגן בר חייא. ר' תנחום בר יהודה. ר' תנחום בריה דר' חייא בר אבא. ר' תנודוס בר יודן עם רבי חייא בר אבא. ר' תנחום בר חנילאי וזה ר' תנחום היה נותן הצי מאכלו לעניי כראיחא בילמדנו פ' משפטי'. ר' תנחום דמן נוי פ' במה מרלקין. ר' תנחו' בר אמי לא הורה במקו' ד' מני דמן צור. ר' תנחום דמן פרווד תלמי' בר קפרא. ר' תנחום בר אבא הדרשן שלמד לפני רב הונא הכהן. ר' תנחום שניצול מגובא דאריותא שנצח לקיטר בסנהדרין;

אמר ש' ה' השוב יכפר בעד אשר קצרנו יד מהדפיס כל דברי המחבר במקום הזה אשר אנכי בקרבו לפי שהוא לקח כל דברי בעל דורות עולם כמו שהם ותפס עליהם והשם אנה לירינו ספר הקבלה לחסיד הרא' בר והוא מודפס דפוס ויניצ' איה נמצא ביד כל אדם ולכן אכתוב רובי דברי המחבר ודברי הרא' בר לא אדפיס אך אומר כתב החסיד בעל דורות עולם ואכתו' עליו דברי המחבר וזה החלי. כתב החסיד בעל דורות עולם ירד רב לבבל שנת ג' אלפים תחק' עט. אא זה נמשך לדברי ר' שמואל בן חפני הגאון שכתב שנת חק' ל לשטרות ואנחנו מצאנו בכל הספרים חדשים גם ישנים שהיה שנת ג' אלפי' ותתקלט שהם חק' לשטרות כך שנה לחרבן בית שני. כתב עוד

ומצא שם רבי שילא ולא רצה לימנות ראש ישיבה . אא לקח זה ממסכת יומא
 שרב עשה עצמו תורגמן לר' שילא . כתב עוד ולא רצה גם כן להיות ראש ישיבה
 בנהרדעא מקומו של שמואל . אא כן הוא האמת כי שמואל ירד קודם כי כאשר היה בא
 רב שלח שמואל לקרנא לבדקו בהלכות פ' שמונה שרצים ומת רב שנת ד' אפים ושלוש
 ובימיהם היה ר' יוחנן לראש באי שקבל מר' אושעיה ברבי . אא כבר כתבתי בערך
 יוחנן מי היו גם כן רבותיו . כתב והיה פ' שנה ראש ישיבה ועשה תלמוד ירושלמי ה'
 סדרי ומסדר טהרות מס' נדה . אא כי בדעת הראשון נוטה שבסוף שניו של ר' שהיה
 תלן לשטרות בקרוב מת רבי ואחז מלך ר' אפס ואחריו ר' חנינא בר חמא עשר שנים
 ואחריו ר' יוחנן פ' שנה אם כן קרוב למאתים שנה אח' החרבן נעשה תלמוד ירושלמי .
 כתב ומת ר' יוחנן שנת ד' אלפים ול' ואחריו ר' אמי ובימי ר' יוחנן היה רבן גמליאל
 נשיא ור' יהודה נשיאה בנו וזה גם כן בזמן ר' אמי . אא למטה ברור שלישי נאריך :

הדר

השני . כתב רב יהודה היה לראש בנהרדעא אחר שמואל . אא דמשמע
 סוף פ' חבית ופרקי יוחסין ובפ' ערבי פסחים שרב יהודה היה בפוכברייתא
 וכן פלשי בפ' הניזקין . כתב ורב הונא בסורא . אא כן הוא האמת שהיה לראש אחר
 רב מוסכם ככל התלמוד . ובימייהם רב נחמן בנהרדעא זכין פי' הערוך ערך נהר . כתב
 ורב יהודה היה גדול מרב הונא בחכמה אא דרב הונא היה חכם יותר ראיה ממאי
 דקאמר במועד קטן אמר רבא ג' רברים שאלתי חכמיה דרב הונא ויהבו לי . ועותריה
 דרב חסדא ויהבו לי . וענתותי דרבה ולא יהבו לי אם כן מדשא חכמיה דרב הונא
 ולא חכמתי דרב יהודה אם כן רב הונא היה חכם יותר . ועוד כי אמרי בברכו דבי הוה
 פמטי רב יהודה בעוקצין הוה אמר הויות דרב ושמואל קא חוינא הכא מסתמא שלא
 היה חכם גדול כל כך אבל היה חסיד גדול ואע"פ שהיה קורא לו שמואל שיננא אפשר
 שהיה מחורר בערך אל שאר התלמידי' או יהיה פי' מאשר פי' קצתם שיננא שהיה שניו
 גדולות ולפיכך גברה ישיבת סורא שהיה רב הונא חכם ועשיר וקרוב לנשיא . כתב
 ומת רב יהודה וחורו בהישיבות לרב הונא והיה ארבעים שנה ראש ישיבה ומת שנת
 ד' אלפים וחמשים . אא למטה נאריך . ~~וקסמ' מלך אשר חזר לית ישו הוא דאמר עליו~~
~~ועתה שמו של יוחנן שרצה לומר על מנת שישיבה נערו חזר לית ישו הוא דאמר עליו~~
 רבי שמעון דוראן בסוף פרק ב' ממגן אבות :

הדר

השלישי כללות דברי החסיד כי רב הונא מת שנת חמשים ורב חסדא מת
 שנת ששים ועמד אחריו רבה בר נחמני ל"ב שנים וחיה ארבעים שנה
 במחזר בט"ק ומת שנת נ"ב לאלף החמישי אם כן נולד כפי זה החשבון ג' שנים אחר
 מיתת ר' יוחנן וזה אי אפשר שהרי בסוף כתובות אמר שלחו לו אחיו של רבה לרבה
 שיעלה לארץ ישאלא וזה בדברי מליצות וסוף דבריהם אמרו ואם אין לך רב
 בארץ ישראל יש לך רב ומנו ר' יוחנן ולפחות ראוי להיות מ"ח או עשרים שנה . ועוד

דכלם מודים שרבה תלמיד רב הונא כדמוכח בסוף בתרא ובסוף פ' בכל מערבין ופר' כל הגט וכן הלאבד בהשגותיו ואם כן לפי זה החשבון שאמר כי רב הונא מת שנת ג' ורבה שנת פ"ב אם כן היה רבה בר נחמני בן שמונה שנה דבר דלא אפשר. ועוד קשה לדבריו שאמר הוא שרבה בר נחמני למד עם ר' יהודה וכן הוא האמת כדמשמע ריש פ' שמונה שרצים ואם כן הקושיא היא יותר עצומה שלרב הונא חזרו הב' ושיבנה כאשר מת רב יהודה והוא בעצמו אמר זה לכן אני אומר שקבלתו כזה אינה נכונה רק שרבה ורב חסדא היו ראשי ישיבות ביחד רבה בפום בדיתא אחר רב יהודה ורב חסדא בסורא אחר רב הונא ורב הונא מת שנת ס' והיה אורבו בן י"ח ראוי לסמיכה כאשר שלחו לו אחיו ומלך כ"ב שנה חנף שמת רב הונא והסבר נותנ' שאומת ר' יוחנן ורב יהודה או שנה אחת קודם לפי שרב יהודה היה זקן גדול ויושב בישיב ועיניו כהו ולא היה יכול לקרות ולחתום כדפלישי בפ"ב דגישין ואם כן יהיה רבה בזמן רב יהודה גם כן ואחר שמת רב יהודה מלך רבה חנף דאמרינן בפ' הנויקין ההוא שיפורא פירוש שופ' דהוה בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי אביו ולבסוף בי רבא ופלישי דהוה בי רב יהודה שהיה ראש ישיבה בפום בדיתא וכשנפטר ומלך רבה נתנוהו כביתו ובתר רבה מלך רב יוסף ב' שנים כדאית' בסוף הוריות ואח"כ אביו ואח"כ רבא בר יוסף בר חמא ובפ' המפקיד בתוס' משמע כי היה הן רבה בזמן רב חסדא וא"כ רב יהודה מת קודם רב הונא רבה מלך קודם רב חסדא ולא כמו שאמר בעל דורות עולם שרבה אחר רב חסדא וגם התלמוד מוכיח לעולם רבה ורב חסדא :

הדור

הרביעי כללותו אביו אחר רב יוסף י"ד שנה ונפטר שנת ד' אלפים צ"ט. ורבא אחריו במחוזא י"ד שנים אחרות ונפטר שנת ד' אלפים ק"ג. א"א ובר' ביום נהרגו ד' בני רב פפא ואומר בתלמוד כי אותו היום נולד רב אשי :

הדור

ה' כללותו רב נחמן בר יצחק היה בפומבדיתא ד' שנים ומת שנת ק"ו והיה בנרש רב פפא ראש ישיבה י"ט שנים ונפטר שנת ק"ב ובזמנו היה רב חמא מנהרדעא ט"ו שנים ומת גם כן שנת ק"ב ורב הונא בר יהושע לא הוזכר בראשי ישיבות. א"א שכך מצינו בהרואה דרב אשי ראש ישיבה ורב הונא בר יהושע ראש לבני גילו : הדור הששי כללותו שרב אשי אשר היה לו תורה וגדלות במקום אחד כדאית' בגשין מתו ז' ראשי ישיבות בפומבדיתא בימיו והוא מלך בסורא ט' שנה ואלו הן בימי רב פפא שנת ד' אלפים קל"ו היה רב אשי ראש ישיבה. ובשנ' החמישי' מתו רב פפא ורב חמא ורב זביד בפום בדיתא ח' שנים. ואחריו רב דימי ג' שנים.

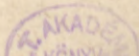
ואחריו רפרס בר פפא ומת באותה שנה ואחריו רב כהנא השני לח' שנים. ואחריו רב אחא בריתא דרבא ב' שנים וכולם מתו בזמן רב אשי ורב אשי נפטר אחריהם י"ד שנים שנת ד' אלפים קפ"ז שנת תשל"ח קציריה לשטרות והחל לכתוב את התלמוד ולא הספיק לסימו. א"א כי בין רב כהנא לרב אחא מלך מר וטרטא ח' שנים. ואחר רב אחא ברית

דרבא מלך רב יומר ז' שנים והיה שנת קפ"ה ותחפש בסמך בהקדמתו ותמצא שאומ' כי
 רב אשי חתם התלמוד אבל סברתי היא שבר'ע דבר האמת כי מצינו בתלמוד עניינים
 שלא כתבם הוא כמו עניין מר בר רב אשי עם רב אחא מדפתי בבבלי ודברי אחרים :
הדר השביעי כתב החסיד שמרימר היה ראש אחר רב אשי ולא נהיר' דכפי סדרת
 התלמוד במק' דאמר דחקיה רגליה ר' הונא בר נתן נרא' שהיה לראש אחר רב
 אשי : כתב ואחריו רב אירי בר אבין א"א איני יודע מי היה זה אם הוא אותו שבימי רב
 חסדא יהיה עתה קרוב ממאתים שנה רק הם שנים וכתב שאחר כל אלו ישב מר בר
 רב אשי על כסא רב אשי אביו שנת ד' אלפים ורשו שנת ומלך יג' שנים וכל ימיו היו
 ימים טובים לישראל ועל זה נקרא רב שבימי פרק ה' דבבבלי ומת שנת רל"ח ואא
 ישראלית בתשוב רב שרירא גאון כי בימיו גזר מלך פרס שמדות על ישראל ובעא מר בר
 רב אשי רחמי ובלעו תנין בכית משכבו ונתכשל השמר ויתר דבריו אמת ומכוארי' הם
אמר שש יען בעל הספר בענין ובזמן רבנן סבוראי והגאונים לא כתבם בתקנה לכן
 ראיתי להדפיס זאת התשובה לרב שרירא זל כי הוא היה קרוב להם ואחכ
 אחזור לדברי בעל הספר בדורות אשר אחר הגאונים :

תשובת

שאלה לגאון רב שרירא ראש ישיבת גאון יעקב ורב האי ראש ישיבת
 גאון יעקב וששאלתם כיצד נכתבה המשנה אם אנשי כנסת הגדולה
 התחילו לכתבה וכתבו מקצתה חכמי כל דור ודור עד שבא רבי וחתמה הרי רוב
 סתמא היא וסתם מתניתין רבי מאיר ורוב חכמי התלמוד ששמותם מפורשים בה רבי
 מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון וכלם תלמידי ר' עקיבא הם והכללות שלמדונו רל'
 בתלמוד הלכה כר' עקיב' מחבירו וכר' יוסי מחבירו וכלן היו בסוף בי' שני ומאי מעמא
 שבקו רבנן קמאי רובא לבתראי . וכל' ש אם לא נכתב כלום מן המשנה עד סוף ימיו
 של ר' . ועוד אם סידור הסדרי' מסודר כהוגן סדר המסכתות מה טעם עשו בזה הענין
 מה טעם הקדמו כפודים לשקלים וסוכה ליום טוב ושתיהן לראש השנה וכן מסכתא
 ומסכתא שלא נסדרה עם חברתה בענין ותו התוספת' ששמענו שר' הייא כתבה לאחר
 חתימת המשנה נכתבה או בזמן אחר עמה ומה ראה רבי הייא לכתבה אם עשה כן :
 תוספת רברים שהם מפרשין את עניני המשנה אמאי הניחן רבי ולא כתבן והלא משם
 חכמי המשנה אמורים וכן הבריתות כיצד נכתבו וכן דהתלמוד כיצד נכתב וכן רבנן
 סבוראי כיצד נסדרו אחרי רבינא ומי מלך אחריו' וכמה שנים מלכו מאתו הזמן ועד
 עכשיו הכין חזקא דוראי שיתא סדרי משנה רבינו הקדוש תרצינון כי היכי דגרסי להו
 הלכתא דבתר הלכתא ואין להוסיף ואין לגרוע והכי אמרינן בגמרה דיבמות בפ' הבא
 על יבמתו מתניתין אימת אתקין בימי ר' ודקא אמריתו מט' שבקו קמאי רובה לבתראי
 לא שבקו קמאי רוב' לבתראי אלא כולהון מילי דקמאי גרסי ושעמיהון מתני דהא הלל
 הוון כשמינחו בני בתירא נשיא עליהם אמר להם מי גרס להם שאהיה נשיא עליכם

עצלות שהייתם בכם שלא שמת שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון כדאית' בפסחים.
 והכי הויא מילתא דראשונים לא אתידעו שמההון אלא שמותם של נשיאי' ושל
 אבות כ'ר בלבד משום דלא הוה מחלוקת ביניהון אלא כל טעמי דאורייתא הוו ידעון
 להון ידיעה ברור' ותלמוד. אינמי הוו ידעי להון ידיע' ברורה והויות ודקדוקי' כמשנתן
 על כל דבר ודבר דהא תנו רבנן בפרק יש נוהלין שמונים תלמידים היו להלל דהוקן
 שלשים מהם ראויין שתשרה עליהם שכינה במשה רבינו ושלשי' מהם ראויין שתעמוד
 להם השמש כיהושע ועשרים בינונים גדול שבכלם יונתן בן עוזאל קטן שבכלם רבן
 יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח לא מקרא ולא משנה ולא
 תלמוד ולא הלכות ולא דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קליו והמורין גורות שוות
 תקופות וגימטריור' וממשלות כובסין וממשלות שועלים שיחת דקלים שיחת שדים
 שיחת מלאכי השרת דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוייא
 דאביי ורבא להודיען דאפילו הוייא דאביי ורבא לא מדעתיהו הוו אלא כלהון נהירן
 לראשונים וכמה דהוה ב'ה קיים כל חד וחד מרביותא הוה מגמר להו לתלמידי טעמי
 אורייתא ודמשנה ודתלמוד במילי דמחבר להון בשעתיה ומורו לתלמידייהו כי היכי
 דחוו והות נפישת חכמה ולא הוו צריכין לטרחי אחריני ההיא פלוגתא דסמיכה בלחוד
 היא דהות ביניהון וכד אתו שמואי והלל גמי בתלת מילי בלחוד הוא דאפליגו דאמרינן
 אמר רב הונא בג' מקומות נחלקו שמואי והלל וכיון דחרב ב'ה ואולו לבי ר' זור וחרב
 גמי ביתר ואתבדרו רבנן לכל צד ומשום הנך מהומות ושמרים ושבושי' שהיו באותו
 זמן לא שמשו התלמידי' כל צרכן ונפישו מחלוקות מן כד נח נפשיה דרבן יוחנן בן זכאי
 והוה רבן גמליאל והוה גמי עדין רבי דוסא בן הרכינס ואחריני גמי מהנך ראשונים
 הות פלוגתא בין בית שמואי ובית הלל. ואע'ג דאדחו ב'ש ונקבעה לכל הלכה כב'ה
 היתה פלוגת' בדורו של רבן גמליאל בדברים אחרים בין רבי אליעזר דהוה שמואי ור'
 יהושע דאינון תלמידי רבן יוחנן בן זכאי והוה גמי בההוא דרא רבי יוסי הגלילי ורבי
 אלעזר בן עזריה ורבי יוחנן בן נורי ורבי יוחנן בן ברוקא ור' חנינא בן תרדיון ור' אלעזר
 בן תרדיון ורבי אלעזר חסמא ואבא חלפתא ור' יוסי בן קסמא ולפניהם שמעון בן עזאי
 ושמעון בן זומא ורבנן אחריני נפישו דהוה בההוא דרא ושניים להם שהיו תלמידי'
 וחברים היו בימיהם כגון ר' עקיבא ורבי אליעזר המודעי ור' יהודה בן בבא ור' שמעון.
 ועוד אותה שעה היה רבי יהודה בנציבין ואע'פי שהיה רבי יהודה בנציבין בזמן הבית
 עדין אחר חורבן הבית היה שם. וזמן חשוב היה שרהוא אחר שקיסרין מחורבן
 הבית ובאותו זמן ישבו לאחוז הלכותיהם שהיו כאלו אברו בשגוש והשמד ומחלוקת
 בית שמואי ובית הלל והוה נפישו רבנן בההוא עדינא מנהון איכא דבוותא דאית להו
 ספסל בית מדרשא ויתבי בהו ומנהון איכא רבנן אחריני דירגבי קדמיהון דביומא
 דאתוקם רבי אלעזר בן עזריה אמרינן ההוא יומא איתוספו כמה ספסלי בי מדרשא

ואמר רבי יוחנן פליגי בה אבא יוסי בן דוסתאי ורבנן חד אמר ד' מאה ספסלי וחד אמר
 שבע מאה כדאיתא בברכות וכך איתוסף הכי כמה הוה חזק. ומסר רבי עקיבא את
 עצמו להריגה אחר שנפטר רבי יוסי בן קסמא. ונהרג רבי חנינא בן תרדיון ונתמעטה
 החכמה אחריהם. ותעמיד רבי עקיבא תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של
 רבי עקיבא והוה סמכא דישראל על התלמידים שניים של ר' עקיבא דאמר רבנן שנים
 עשר אלף תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפטרס וכלם מתו מפסח ועד
 עצרת והוה העולם שמש והולך עד שבאו אצל רבותינו שבררום ושנאה להם ר' מאיר
 ור' יוסי ר' יהודה ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע והם העמידוה באותה שעה כדאיתא
 ביבמו יר' מאיר הוה גמיר וחרף ומחדד שפי מכלהו וסמכו ר' עקיבא אע"ג דיניק הוה
 וסמכיהו לשארא בתר ר' עקיבא ר' יהודה בן בבא והדר סמכיה לר' מאיר דאמרי אמר
 רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ר' יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא
 בשלו דיני קנסות בישראל שפעם אחת גורה מלכות על ישראל שכל הסומך
 יהרג וכל הנסמך יהרג ועיד סומכין בה תחרב ותחוס סומכין בו יעקר. מה עשה ר'
 יהודה בן בבא הלך וישב לו בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות בין אושא
 לשפרעס וסמך שם חמשה זקנים ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע
 ורב אויא מוסיף אף ר' נחמיה. ומקשינן כדאיתא בסנהדרין והאמר רבה בר בר חנא
 אמר ר' יוחנן כל האומר ר' מאיר לא סמכו ר' עקיבא אינו אלא טועה ואמרינן סמכיה ר'
 עקיבא ולא קבלוה דיניק הוה והדר סמכיה ר' יהודה בן בבא וקבלוה. ובהדין דהוה
 רש"ב נשיא עלה ר' נתן הכבלי והיה אב בית דין כדמפרש בגמרא דהוריות אמר ליה
 רש"ב לר' נתן נהי דאהני לך קמרא דאכוך לשויך אב בית דין למהו נשיא מי אהני לך
 ור' מאיר היה חכם הדר כדמפרש התם כד הוה עיילי ר' נתן ור' מאיר לבי מדרשא הוה
 קיימא כולא מתיבחתא מקמייהו. והוה נמי חכמים גדולים בהוה דרא דרבי ציאו ריתא
 תירא כגון ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא ור' יהושע בן קרחא ור' אלעזר בן יהודא
 ור' שמעון בן יהודה ור' אלעזר ברבי שמעון ור' יעקב איש כפר חטיא ר' פרידה ר' פדת
 קרמאה ור' זכריה בן הקצב ור' מתאי בן חרש ואלעזר בן ירמיה וחנון בן פנחס ואבא חנן
 זפלימו וסומכוס ור' שמעון בן אלעזר ור' חנינא בן גמליאל ור' יהודה בן גמליאל ור' אלעזר
 בן תדאי ור' פנחס בן יאיר ור' עקיבא בן דוסא ואיסי בן יהודה ור' חנינא בן חנינאי ור'
 ישבכ הסופר ור' אלעזר הקפר ור' ראובן האצטרובלי וחכמים שעמחם. וכל ימיו של
 רש"ב גדל רבי הקרוש בנו לתלמוד תורה דקאמרינן במציעא כד הוה יתבי רש"ב ור'
 יהושע בן קרחא אספסלי הוה יתבי קמיהו רבי ור' אלעזר בר שמעון הוה מקשי ומפרקי
 אמרו מימיהם אנו שותין והם יושבין על גבי קרקע בנו להו ספסלי ואסקינהו ושמש
 רבי אותם החכמים דאמר ר' כשהיינו למדין תורה אצל ר' שמעון בתקוע וכו' והלכתא
 דמתני' מנהו גמר דאמ' ביבמו אר' כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חברו

עלי תלמידיו כתרנגולין של בית בקי ולא הנחוני ללמ' לא דבר א' במשנתי אנדרונינו
 חיבין עליו סקילה כזכר . וכר מלך בתר אבוה היה בהדי בנוהי של אותן החכמים
 כגון ר' ישמעאל בר יוסי ור' יוסי בר יהודה ר' יעקב איש כפר השיא ותלמידים אחרים
 כגון ר' חייא שעלה מבבל ור' חנינא בר חמא ור' אפס ורבן גמליאל ור' שמעון בנו של
 רבינו הקדוש ור' ינאי והם הרביצו תורה הרבה ובכל השנים האלו נתפרשו כל ההלכו'
 שהיו תלויות בכל המדרשו' מפחדי ההפסד גדול שהיה בחרבן הבית והספקוח שהיו
 להם באותן המהומות וכל החלוקו' שגולרו בג' דורות הללו נפסקה הלכה בהם ונדעו
 ביניהם דברי היחידים ודברי המרובים בתר דטרחי רבנן בהו טרחי נפישו ודקו בהו
 דיוקא דבתר דיוקא ודקדקו הרב' כל השמועו' והמשניו' לתקנן ולא הוסיפו על מימרא
 דקמאי מאנשי כנסת גדולה אלא טרחו טרחי נפישו ודקו דקדוקי רבדבי עד דאסיקו
 מאי דהוו אמרין הנך ראשונים ומאי דהוו עבדין עד דאפשישו להון כל ספקי דאית
 לחו ולא הוו חד מן הראשונים דכתב מדעפ' עד סוף יומי דרבי' הקדוש וכן נמי לא הוו
 גרסי כולא בפה אחד ולשון א' לא טעמייהו הוו ידעין להון וכלהון דעת אחת הוות בהון
 ולא הוות בגרסייהו פלוגתא וידעי מאו דאיתיה דברי הכל ומאי דאית ביה פלוגתא
 ומאי דאיתיה ליחיד ומאי דאיתיה לרבים ולא היו להן דברים מתוקנין ומשנה ידועה
 שהכל שונין אותה בפה אחד ולשון אחד אלא אותן השועמים והשמועות שהיו יודעין
 אעפ' שהחכמים כלן היו שונין בהם כל אחד ואחד מחני לתלמידיו באי זה חבור שירצה
 ובאי זה דרך שירצה יש שאוחזו דרך קצרה כדאמרי' משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי
 ואמרינן לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה ואית דתני כללות ואית דפרטין ואית
 דמומחין ופשיטין דמווי דמווי וכל חד וחד מרבנן תני כד אתנייה רביה האי
 מקדים להא מילתא והאי מאחר לה האי קייט לישניה והאי מרווח ליה ואית נמי מאן
 דרביה יחיד דאמ' מלתא תני לה בסתמא אע"ג דידעי ליה דהוא יחיד הוא ואמרי' חייב
 אדם לומר בלשון רבו ואיכא דמתני מאן דמסתברא ליה חדא כי האי ר' תנא וחדא כי
 האי תנא ומשום הכי פל'שי בגמרא הא מני ר' פלוני היא ואמרינן מאן תנא הוא דתנו
 רבנן וכו' כמאן כי האי תנא ואמרינן בבמה דוכתי מי ששנה זו לא שנה זו ומדקדיקין
 במתניתא במלתא ומלתא מינ'ה ומוקמינן רישא בחד תנא וסיפא בחד תנא והנך
 מתניתא כלהו מקריין בריותא בתר דתריץ ר' ברייתא דילנא והוו אמרין קמאי דתלת
 עשרה אנפי הויין ביני רבנן במתניתין והוה ר' גמיר כולהון כרגרסינן במסכת נדרים
 דבי הוה גמיר תליסר אפי הלכתא אגמריה לר' חייא שבע מנייהו חלש ר' ואעקרו מניה
 אהדר ר' חייא שבע קמיה והנך שית אחריני אודו להו הוה ההוא קצרא דהוה שמע
 ליה כד הוה גרים אול' ר' חייא וגמריניהו קמי קצרא ואתא ר' חייא ואהדר'ניהו קמיה רבי
 וכד הוה חזי רבי קצרא אמר ליה אתה עשית אותי ואת חייא ואיכא דאמרי' הכי אמר
 ליה אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וכיון דהוא ר' דאיב' שנויא כוליה האי בתגווי

דרבנן אע"ג דטעמיהו לחרא מילתא סלקין חש דלא נפיק ואתי פסידא מינא דמלתא
 הואיל וחזא דקא ממעט לבא וקא מסתם מעין החכמה ומסתלקא תורה כי ההיא דאמר
 ד' יוחנן בעירו ובין לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל
 ואמרי' מאן ראשונים ר' עקיבא אחרונים ר' אלעזר בן שמוע ואחסנוהו לרבי מן שמיא
 דהוה ליה תורה וגדולה והוה כיופיין ליה מכל אתרין כלהו שני כי ההיא דאמרי' בגמין
 אמר רבה בריה דרבא ואי תימא רבי הלל בריה דרבי ואלס מימות משה ועד רבי לא
 מצינו תורה וגדולה במקום אחד. ושקשו רבנן ביומי דרבי מכל שמדא
 משום רחמנותא דאיבא בין אנשונינוס ורבי ואסבי לתרוצי הלכתא כי היכי דלגרסי
 דבנן כלהו פה אחד ולשון אחד ולא לגרס כל חד וחד לישנא לנפשיה משום דהנך
 דאשונים דקמי הדבן הבית לא אצריכו להכי הואיל ותוד' שבעל פה הוא ולא אתמר
 טעמיהו ברברים ידועים כגון תורה דכתיבא אלא ידעי וגמרי טעמיה בלבבון וכל חד
 וחד מגמר להו לתלמידיו כאדם המספר לחברו ומלמרו באיזה לשון שירצו. וכיון
 דמכנפין בלשכת הגזית ובבתי מדרשות הם מסודרים לאומרו מיד וממשלתא אירא
 להו בלא עתקא ובלא פחדא. ומן שמיא הוה מסייעין להון והוה בריין להון טעמי תורה
 כהלכה למשה מסיני ולית בתו חלוף ולית בהו פלוגתא כראמרינן א"ר יוסי בתחלה
 לא היה מחלוקת בישראל אלא ב"ד של שבעים ואחד היו יושבין בלשכת הגזית
 דשתי בתי דינין של ב"ג אחד יושב על פתח ה' הבית ואחד יושב על פתח העזרה
 ושאר בתי דינין של עשרים ושלושה יושבין בערי ישראל הוצרך הרבר לשאול זכו'
 ברייתא עוד משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבחה מחלוק' בישראל
 ונעשת תורה כשתי תורות ורבנן דבבבית דבימי הלל ורבן שמעון בנו אנתי קא
 שקלי ושרו והוה קיימין פלוגתא דתנא כהדי הדדי ולא איפשר להו למגרסינהו בפרה
 אחר ולשון אחד וביומי דרבי בנו של רשב"ג אסתיעא מילתיה ותרצינהו וכתבינהו
 והוה מילי דמתניתין כמשה ספי הגבורה אמרו ובאות ובמופת דמיון ולא מליביה
 חברינהו אלא חנהו מלי דהוה גרסי הנהו ראשונים דלקמיה ומנא לן מדתן מעשרה
 דברק בן זכאי בעוקצי תאנים ואמרינן בגמרא מסתכרא דבן זכאי דעלמא דאי סלקא
 דעתך רבן יוחנן בן זכאי הכא קרי ליה בן זכאי והכ' קרי ליה רבן יוחנן בן זכאי ומקשי'
 דהתניא מעשה וברק בן עזאי בעוקצי תאנים ואסקינן אלא תלמיד היושב לפני רבו
 הוה ואמר מלתא ואסתבר טעמיה לרביה וקבעיה בשמיה דאלמא מן ההוא זמן דהלל
 אשמאי דתנו רבנן מעשה וברק בן זכאי בעוקצי תאנים תנייה רבי הכי במתניתין ולא
 פתנייה ועוד מדתנן פרק כוצד מעברין את הנזרים ואמר ר' איבא איניש דלשאל להו
 לבני יהודה דרייקי לישנא מאברין תנן או מעברין תנן דאלמא לר' גופיה דתוצי'
 למתני' מספקא ליה היכי תנן ואמר מאן דתני מאברין לא משתבש זמאן דתני מעברין
 לא משתבש כגון אשה עוברת שמעינן מינה דבלשון הזה הוה אמורה קמי' ר' איבא

דתני לה חכי ואיכא דתני לה חכי . ואף מסכייתא נמי הוּו מספקא מקמיה דר' מדקאמר
 ליה ר' מאיר לר' נתן נימא ליה לרשב"ג פתח תני בעוקצין דלית ליה . ומעשה ברבי
 יעקב בן קרשאי דאזיל ויחיב להדי כוותא דעליחא דהוה יחיב בה רשב"ג גרס ורנא
 עוקצין גרס ותנא אמר רשב"ג אי איכא מאן דקא שאיל בעוקצין ייב דעתיה וגרסה .
 ואיכא דוכתא דאוסף בהו ר' פרושי כגון הא דתנן הכניס יוצאין בקשרים ובני מלכים
 בזוגים הכי הוה מתני מפומא דראשונים ואוסף בה רבי ופריש בה וכל אדם אלא
 שרברו חכמים בהוה לבר מן מלי דאתנן ביומיה וביומיה דבתריה כדאמרינן וו
 משנה ראשונה משנה אחרונה אמרו וכו' וכן מסכת עדויות ראייתי ביומא דאתוקם
 רבי אלעזר בן עזריה דאמרינן אף עדויות בו ביום נשנית ושנינו כל בו ביום ביומא
 דאותבוהו לר' אלעזר בן עזריה כשיביה ותנא לן ר' בגוה בחר הכי מילי דאתנו בימי אביו
 כגון ר' יוסי אומר ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה וכו' וכגון אמר רבי יהודה וו
 שעקביא בן מהללאל נתנדה שאין עזרה ננעלת בחכמה ובזדאת חטא על כל אדם
 בישראל כעקביא בן מהללאל אבל מסכייתא אהרנייתא אע"ג דטעמיהון הוּו תנו לר' ז
 דבנן קמאי רבי תרצינן להלכתא אית מניהו דהוה תני להו בלשון הראשון ואיית
 מניהו דהוה תני להו כדחזא וסתם מתני ר' מאיר ולא אמרן מלבו אלא ההיא אורחא
 דגמריה דר' מאיר הוה גמיר ובאותו דרך דהוה מתני ר' מאיר לתלמידיו אותה גמרא
 אחו ר' וקבעיה לאתגווי לכולי עלמא ור' מאיר אחו דרך הגמרא שלו מר' עקיבא הבר
 ור' עקיבא קבלם מדבותיו הראשונים דאמרינן אמר ר' יוחנן סתם מתני ר' מאיר סתם
 תוספתא ר' נחמיה סתם ספרא ר' יהודה סתם ספרי ר' שמעון וכלהו אליבא דר' עקיבא
 והני ברייתא ותוספתא וספרא וספרי הליון בריית' כלהו הוּו תנו להו רבנן קמאי ואתו
 ר' יהודה ור' נחמיה ור' שמעון וליקושינן כל חד מניהו דיליה תוספתא ר' נחמיה ספרא
 ר' יהוד' ספרי ר' שמעון ומתני ר' מאיר וכלהו אליבא דר' עקיב' כי כלם תלמידי ר' עקיבא
 הם אבל בריית' אהרניית' לא אינפת לן בהו משו דהני מובהרין דרבנן הוּו דלקשיניהו
 וחבריניהו והנהו הוּו תלמידי של ר' עקיבא וכך אר' שמעון לתלמידיו בני שנו מדוהני
 שמדותי תרומות הם מתרומות מדותיו של ר' עקיבא והא אמרינן לכן של ראשונים
 בפתחו של אולם אהרונים בפתחו של היכל וקא מפרשינן ראשונים זהו רבי עקיבא
 וקא מפרשי רבנן דאפילו אדם הראשון שמח בחכמתו של ר' עקיבא כשהראהו הקב"ה
 דוד דוד וחכמו וגם ר' רוסא בן הרקנים אמר לו לר' עקיבא אתה הוא עקיבא בן יוסף
 ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו ביבמות . והגדול שבכל תלמידי ר' עקיבא רבי
 מאיר הוה דאמרינן בעירובין אמר ר' אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה
 העולם שאין ברודו של ר' מאיר כמותו ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו לפי שהיה
 אומר על שמא טהור ועל טהור טמא ומראה לו פנים ומשום הכי הוה חביב ליה לרבי
 עקיבא וסמכיה מינקותיה ונקט ר' בהלכתא ארחא דרבי מאיר והיא הוה ארחא דרבי

עקיבא כיון דחזא ר' דארחא דר' מאיר קצרה וקרובה ללמד ודבריו מחזברים הבור
 יפה כל דבר עם מה שדומה לו ומדוקדקין דבריו הרבה יותר מכלהו רבנן תנאי ואין
 בהן שפת יתר וכל מילתא מסקא לשעמא בדלא אמיר בה מילי דטופינא דלא צריכין
 ולא מהסרא ולא מיתרא מדעם אלא ברוכתא מעושתא וארחא קיישא ובכלל כל מלה
 ומלה גדולות ונפלאות ולא כל מאן רחבים ידע להון לחבורי הכי כתיב לאדם כערכי
 לב ומיי' מענה לשון ואע"ג דבלהו רבנן שוין בטעמי כיון דר' עקיבא היה רחב לב ורבי
 מאיר תלמידיה נמי רחב לב הוה שפירא תריצתהון ועדיפא מדכלהו תנאי אחריני
 משום הכי לקטא ר' ואוסף בה מאי דהות ביומיה ותרצה כדחזי ופריש בה נמי כלהו
 תרצי ועקריו דפלוגתא דרבנן דכיון דהוה מרבנן דשמעי מרבנותא דפליגי. אי נמי
 דיתידים דפליגי ותנו מימריהו סתמא אי איכא איניש דשמע להון אתי למטעי וכד
 אפרש הכי הוה מילתא מסתלק ספקא דתנן א"ר יהודה למה הזכרו דברי יחיד בין
 דמרובים לבטלה שאם יאמר אדם כך אומר מנין לך שמה יאמר להם מקובל אני
 כך אומרין לו שמה כדבריו איש פלוני שמעת וכד חזו כולי עלמא צורתא דתרצתא
 דמתנותין ואמתת הרברים ודוקא דמלות שבקי הנך תניני דהוה תני ופשמין
 אלין הלכתא בכל ארץ ישראל והוויין שאר הלכתא כלהו אשתביקו והוויין כגון
 בלוייתא ומאן דמעייין בפרושי או בלישני ציוחי אבל סמכא דישראל על אלין דהלכתא
 הוה וקבלינהו ישראל כד חזינון באמונה וליכא איניש דאפליג בהון. על הדין
 ארחא תרצינהו ד' לשיטא סדרי משנה ולא דשבקו קמאי רובא לבתראי אלא קמאי
 לא הוו צריכי לחבורי ומילי דמגרסן על פה אינון וכל חד וחד מרבנן ידעי להו בקבלת
 ולא הוו צריכי לחבורינהו ולמכתב ביניהו עד דחריב בה וקמו תלמידיהון דהנך קמאי
 ולא הוו ידעין כותהון והוו צריכין לחבורי דהא רבי אליעזר בן הורקנוס דהוה ריש
 תלמידיו רבן יוחנן בן זכאי כד שוילי מיניה הנך מילי דמפרשין בשני שעירי יו' הכיפורים
 חלה פלגי כבשה ממזר בית אשם סימן. ולא אהדר להון מירי אלא דחנן ותניא לא
 מפני שהפליגו בדברים אלא שלא אמר דבר שלא שמע מפיו רבו לעולם ולרובי
 אצטרויך ר' לחבורי ולתרוצי שיתא סדרי משנה בתר דנח עלמא ב' דורות מן דהוה
 שמרא של חרבן הבית. ולענין מסכייתא דחיותן דאית בהון מוקדם ומאוחר. רבי
 כד תרצינהו למתני' לא סדרינון למסכייתא חדא בתר חכרתה אלא חדא תנייה כאפי
 נפשיה מאן דניחא ליה לאקדומי מקדים לה ומאן דניחא ליה לאחורי מאחר לה ולא
 ידעינון הי תני' ר' ברישא אבל הלכתא ופרקי כל מסכתא ומסכתא הכי תרצינון ר' חדא
 בתר חדא דאמר רב הונא כחדא מסכתא לא אמרינן אין סדר למשנה אבל בתרתי
 אמרינן אין הלכה כסתם ומחלוקת ואחד כך סתם כחדא מסכתא אמרינן הלכה כסתם
 אבל בתרתי מסכייתא לא אמרינן משום דאין להם סדר. ורב יוסף נמי הכי סכייתא
 ליה ומיהו אומר בבבי רנויקים דכלהו תרא מסכתא נינהו. ודקא אמרוהו ב'

וקיימו כפירים לשקלים אגן הכי אתנינון בי רבנן שקלים ואחכ כפתים אבל ודאי
 סכרה קסי יום טוב תנינא ובתר הכי ודאי ראש השנה ואיפשר דתנינון להון בהלוח
 מיהו אית למימר שיש להקדים מסכת שבת תחלה הואיל והשיב שבת טובא ובתרה
 מסכת עירובין דמי לה וחד עניינא הוה. ובתרה מסכת פסחים שהפסח ראשון לכל
 המועדים והתגים של כל השנה ובהרה שקלים שהוא מלפניו וכאחד מעניניו ובתר
 שקלי תנינן סדר יומא דמי לשבת ועירובין משום דיומא דכפורי לשבתא דמי ובתר
 סדר יומא תנינן מסכת סנהדרין בתר יום הכפורים הוה והג גדול הוא. ובתר מסכ' סנהדר
 תנינן מסכת י"ט דחד עניינא הוא. ובתר י"ט תנינן מסכת ראש השנה כי היכי דליתני
 בתריה מסכת תענית משום דאחר ראש השנה זמן רביעה זמן זריעה וכחד עניינא דמי
 הכי רגילי רבנן למיתני ואי איתא דניחא ליה לאקדומי ולאחורי הרשות בידו ואע"ג
 דחוינן מסכ' יחא דקאמדינן מכדי תנא ממסכת פלוני סליק כגון מסכת סוטה דקאמדינן
 בגמרא מכדי תנא ממסכ' נזיר קא סליק וכגון מס' שבועות דקאמדינן מכדי תנא ממכות
 סליק אלמא דיש להם סדר. ולענין תוספתא דר' חייא ודאי הוה תרצה ולא מסיימא לן
 מילתא אי ביומי דר' תרצה או בתריה דמתמיהין בהנושא על שציה ר' הנינא בר המא
 ישב בראש וקא אמרינן והא איכא ר' חייא דעדיף מיניה ומחדף נהנפשיה דר' חייא
 ואע"ג דמקשינן והא אמר ר' חייא אני ראיתי קברו של ר' יהודותי עליו דמעות ותו והא
 אמר ר' חייא אותו היום שמת ר' בטלה כהונה ותו נשחלה ר' נכנס ר' חייא לכקרו וכי
 ואמדי' אי בעית אימא איפוך ואי בעית אימא כיון דר' חייא עוסק במצות הוה סבר לא
 אפגריה למא מספקא לן מיהו אמרי רבנן דביומי דר' אחרצן תוספחא ומתנינון מן ההוא
 זמנא במדרשיה דר' ומתחזי מההיא מימרא דמס' חגיגה מהנהו אלמי שהיו בשבבותיה
 דר' בני ברתיא דר' יוחנן בן גודגדא ואמרי לה בני אחתיה דר' יוחנן רכל אימח דהור
 עייל ר' לבי מדרש' הוו עיילי ויתבי קמיה ומרחשן שפותיהו ומנידי רשייהו בעא רחמי
 ד' עלייהו ואתסיוו ואישתכח דהוו ידעי הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולי תלמודא
 ודאמריהו מה ראה ר' חייא לכתבם ואמאי לא כתבם ר' אלו בקש ר' לכתוב ולחבר כל
 מה שהיה שנוי בימיו אריכן מילי ואתעקרון אלא ר' עקר הדברי' תקן וכתב ובגון קלות
 ולשנא קיישא דאפילו מהדא מילתא מגמר ממנו כמה טעמי ותלי תלים של הלכות
 והגרות גדולות ונפלאות דבסייעתא דשמיא אתאמרא מתניתין ואתא ר' חייא ופשט
 בכרייתא פרשי ואנפי להו עיקרי וכללי רובי דטעמי דנפישין ומרווחין בכרייתא עקר
 דילהון במתניתין ועל עקר דמתניתין סמכינן כדאמרי' בתעניות אילפא תלא נפשית
 באסקריא דספינתא אמר אי איכא איניש דשאל מינאי מילתא בדבי ר' חייא ודבי ר'
 הושעיא ולא פשיטנא ליה ממחנתין נפילנא מאסקרא וטבענא אלמא כל מאי דאיכא
 בדבי ר' חייא ור' אושעיא אית לן למפשטא ממחנתין ובה לפא להראות חכמתו משום
 דעזא מעשה דיליה בהדיה ר' יוחנן וכד אתא ההוא סבא ותנא ליה האומר תנו שקל

לבני בשבת והם ראויין לתת להם סלע נותנין להם סלע וכו' הא מני ואוקמה כר' מאיר
 דאמ' מצוה לקיים דברי המת ואו אתא ר' חייא בברייתא לאפלוגי עליה דר' אין שומעין
 לו כגון מלתא דחזו ר' הלכה וסתמה במתנית' אע"ג דחזו בה פלוגתא מעקרא וכד אתא
 ר' חייא מפרש דפלוגתא היא מעיקרא אע"ג דסתמא במתניתין במתניתין עבדינן ולא
 נקישנין סוגיא דאית לן מפלוגתא דרבנן דל"מ ור' יוסי כי פליגי תרווייהו הלכה כר' יוסי
 היכא דסתים ר' כר' מאיר במתניתין כסתמיה עבדי' אבל היכא דפלוגתא בפתני' עבדינן
 כסוגין דעלמא כגון ר' מאיר אומר כך ור' יוסי אומר הלכה כר' יוסי ואי חזא רבי חייא
 טעמא דר' מאיר דהוה פליג בהדיה ר' יוסי בפתני' וסתמיה בברייתא כרבי מאיר לא
 פסקלי' מיניה וכרבעי מיניה בעירובין נחום שמעיה דר' אבהו מר' סתם במתני' ומחלוק'
 בברייתא מאי א"ל וכי ר' לא שנה ר' חייא מנין לו משום דר' חייא תלמיד ד' הוה ומאי
 דאגמריה ר' הוה אמר ולית ליה לר' חייא אלא מאי דאית ליה לרבי ואפילו דוקא מילי
 דמתניתין מכרע בברייתא בהדיא כההיא פלוגתא דמבוי פרוץ כעומד אמרי' תיובתא
 והלכה כותיה דרב פפא תיובתא והלכתא ומפרקינן אין משום דדיקא מתניתין כוותיה
 דקא תני שלא יהיו פרוצות יתרות על הבנין וספרא וספרי דרשי דקראי אינון והיכא
 דמזיא הלכתא בקראי ומעקרא כמקדש שני ביומי דרבנן קמאי לפום הדין אורחא הוה
 תני להון וכד חזו רבנן דברייתא אהריני דלא חזו מרבי חייא ורבי הושעיא דאירי
 בהו שבשתא ואית בהו פרשי דרמיין כללי' דיחידים ומילי דלא דיוקן והני ברייתא
 דתרצו ר' חייא ור' הושעיא עריפא מדכולהו ולקשינהו רבנן ותננהו בי רבנן ועליהון
 אמרינן בנמרא ל"ר ואע"פ כו' שכיח ברייתא אחרני וגרסי רבנן להו כל חד וחד מאי
 דאגמריה רביה ותנאי נמי תני יתחזן קמיהון כגון אחי תאנא דבי ר' חייא בר' אשיין תנא
 דבי ר' אמי ובר' קפרא נמי תני משניות אחרות ובכמר' דוכתי אמרינן כדקאמר לוי
 במתניתין ודר' חייא ודר' הושעיא עדיפן מכלהו וכל חד וחד מנהון אית להון ברייתא
 על כל מסכתא ומסכתא כדאמרי' תני רב משרביא בקרושין דבי לוי והוא נמי כבר
 שמעינן דר' כבר קפרא וכר' חייא וכר' הושעיא ורבנן דרבבא דהוה קמיה רבנן הוה לחו
 פתנייתא דהא הוה בהו תורה מרובה שהיו מרביצין בדוכתא דמת'כתא דתנן אמר ר'
 עקיבא כשירדתי לנהר דרעא לעבר שנה וכו' ובפומבדיתא דהוה ביה ר' חנינא בן אחי
 ד' יהושע ות"ר בסנהדרין צדק צדק תרדוף הלך אחר ב' ד' יפה ומפרשין אחר ר' חנינא
 בן ד' יהושע לגולה והוא שקראוה גולה משום דהתם היו משיאינן משואר' כדתנן ברח'
 עד שראוה כל הגולה לפניו כמדורת אש ואמרינן עלה מאי גולה פומבדיתא . והלל
 הוון עלה מבבל והיה נשוי בארץ ישראל וביומי דר' ובתריה הנהו מתנייתא דבבל
 אי הוה מקריין משנת ר' נתן בארץ ישראל . ומדשמוא נמי אמרינן ככמה דוכתי תאנא
 דבי שמואל והנך משניות דהוה תני להו ח'ת הראשונים לא מתאמרה בשם ר' דאמרי'
 בבבבא דוכתי תנא דבי שמואל ותנא דבי ר' אליעזר בן יעקב והוויין נמי ברייתא לראשונה

ראשונים כדאמרינן בעירובין תני רבה בר מרי ברבי רבן יוחנן בן זכאי ונלוהו הנך
 ברייתא לא קבעינן למגרסינהו כולי עלמא כדאקבעון ברייתא דר' חייא ורבי אושעיא
 ולא אמרינן מנייהו תנו לבנן אלא תניא ותנא תונא וספרא וספרי נמי לאו מתלהדי
 פשטו רבנן בהו במשנתניו דמשעת תקנה פשטה בכל ישראל אלא קלי קלי כדאמרי
 ביבמות א"ל ר' יוחנן לריש לקיש ראייתא לבן פדת שיושב ודורש כמשה מפי הגבורה
 וא"ל לאו ידידיה היא מתניתא והיבא תני לה בתורת כהנים נפק ר' יוחנן תניא בתלתא
 יומי וסברא בתלתא ידחי ובתר הכי אקבעון ספרא וספרי ותוספתא וכולי תלמודא
 והנך ברייתא לא אית להו קץ וכל חד וחד מן רבנן גרים להו מפוס רביה כדאמרינן
 במציעא אשכחיה רב פפא בר אבא לרבה בר שמואל א"ל תני מר מידי בשכיר אמר
 ליה תנינא ורבנן אמוראי דבחר ר' הווי צריכינן טובא להלין ברייתא דמנהון מנפקן כל
 מילי עמיקתא דאמרינן במחניתין בלישנא קייטא וברמיו ובכללי ויוצאין מהם ענפין
 וחדושין ותולדות כי לא חבר להון ר' א"א עקרין דלהון ולא פשט דמויי דאית להון והווי
 צריכינן רבנן נמי לפולא וסברא והוה נמי מנהון מאן דצריכא ליה מלתא וצריך לדמויי
 מלתא כל מאי דדמי לה ולהכיאה בעקר שלה דאמרינן בעירובין רב חסדא ורב ששת
 בר ר' הווי פגעי בהדדי רב חסדא מררנע ממתניתיה דרב ששת ורב ששת מרתע
 מפפוליה דרב חסדא ושבחו רבנן למאי דגמיר טובא דמגליין ליה טעמי תורה דכיון
 דגמיר וידע כמה תניני תני מילתא דקייט ליה ומלתא דמרווח ליה ומלתא דעמיקא
 במשנה וו ברורה כמשנה אחרת כהיא דסנהדרין דאמר ר' אחא בר חנינא אמ' ר' אמי
 אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן מאי דכתיב כי בתחבולות תעשה לך מלחמה במי אתה מוצא
 מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות חבילות של משנה קרי רב יוסף אנפשיה
 ורב תכואות בכח שור ואע"ג דמאן דתני ולא ידע לפפולוי אי זה חדוש ואי זה נולד
 אתי מיניה דלא תני במתניתין בהריא ולא ידע לדמויי ולא פוקי עיקר דיליה ממתניתין
 אע"פ עדיף ממאן דמפפלל וסביר ולא גמר מאי דתני ולא מאי דאמר. מאי טעמא
 דההוא דגמיר יכיל לאורויי הנהו מדעני דשמעינן הלכה למעשה. וההוא דסביר לא
 יכיל מאי טעמא דמאן דלית ליה גמר מאן נפקי ליה מסברא. אבל מאן דאית ליה גמר
 לפיכך מאי דאמור הוא ידע מה נפקין ליה מגמרא. והיכא דפליגי אמוראי וסוגיין
 בעלמא כחד מנהון ותניא בברייתא כאירך עבדינן כההוא דתניא מתני' כותיה כההיא
 דאמרינן בוכאים רב יצחק בריה דרב יהודה הוה שכיח קמיה דרמי בר חמא שבקיה
 ואול לקמיה דרב ששת יומא חד פגע ביה אמר ליה רמי בר חמא אלקפחא נקטן ריחא
 אתי לך ליר משום דאולת לקמיה דרב ששת הוית לך כרב ששת אמר לאו משום הכי
 אלא מר כי בעינא מילתא מיניה פשיט לי מסברא ואי משכחנא מתניתין דפרכא לר' -
 אמרת לי אי תניא תניא ורב ששת כי בעינ' מיניה מלתא פשיט לי ממתני' ואי משכחנא
 מתניתא דפרכא לה אמר לי מתניתא ומתניתין אמר ליה בעי מנאי מלתא בעא מיניה

בשל במקצת בלי טעון פי הכלי מריקה ושטיפה או אינו טעון אמר ליה אינו טעון מדי
 דהוה אהואה אמר ליה והא לא תני בכרייתא הכי דתניא בשל במקצת בלי טעון פי
 הכלי מריקה ושטיפה מה שאין כן בהואה אמ' ליה אי תניא תניא ומשום הכי בהוריות
 כי איבעיא להו עוקר הרים אי זה מהם עדיף כד אצטריך עלמא לרבה דהוא עוקר
 הרים ולרב יוסף דהוה סיני דהא אמרי דקרי אנפשיה ורוב תבואות בכח שור • שלחו
 ליה מתם סיני עדיף דהכל צריכין למרי חטיא דזה הוא גמרה • דא ר' חייא ותרצינון
 דבריית דלילה דאינון השת' הנך דר' חייא בלחוד דמתניא כי רבנן משום דהנך קמייא
 בלחו הוו נפישן טרייהתון ותניסהון • ומאי דאצטריכו רבנן מנהון אמרי' בגמ' ודקדקו
 בהו והנפיקו בהו ט' צמיהו ושאר אשתכח דלא צריכנן להו • ואע"ג דברייתא דרב
 ושמואל דהות בבבל זיקא ותריצא דאמרינן בסדר יומא על פר ושעיר הנעשה בחוץ
 אמר רבא לא משכחת מתרצתא אלא או ר' אליעזר דבי שמואל או ר' עקיבא דתוספת'
 ואע"פ אשתביקא הך רבי שמואל וכד משכחינן נסחאי דכרייתא לא סמכינן • וליהו
 דלא מתניין ולא ידען קושטא אינון אי לא אא הנך דר' חייא בלחוד הוו גריסן כי רבנן
 ובכרייתות נמי אחרות דקרו להו קטיעות דלאו לארווי מנייהו כגון הלכות דרך ארץ
 והגרות אחרות • ותלמוד נמי דשאלתין עלוהי אפי' ראשוני ראשונים אית להן תלמוד
 דהא אמרינן דאית להו הלכתא דגריסן להון דאמרי מעשרה וברק כן זכאי בעוקצי
 תאנים ואע"ג דלאו כלהו גרסי בפה אידד ולשון אחד אבל השעמים ידועים הם שהם
 שוין וכלהון חד וכל חד וחד מתני לתלמידיה חבורי' משונים זה מזה כל חד מראגמריה
 רביה והלכותיהם ושעמיהם שוין אע"פ גרסתם מחולק זה מזה • והוו עיקרין דינהו
 קלין וחמודים וגימטריות ופנים של מדרשות ומנהון שלש עשרה מדות שהיה רבי
 ישמעאל דרש • ומנהון דברים אחרים כגון סרוס מקרא ויתור מקרא ודכוין ומיעושין
 ודורשין סמוכין והקש שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין ולמד עלין מתחתון
 וחפשת מרובה לא תפשת חפשת מועט חפשת ודרישת שבעים טעם מקרא וגרעין
 ומוסיפין ודורשין ויש אם למקרא ויש אם למסורת נאמר כאן ונאמר להלן מקרא
 גדרש לפניו ולפני פניו ואין מקרא יוצא ידי פשוטו אין מוקדם ואין מאורר בתורה
 דברה תורה כלשון בני אדם דבר שנאמר בזה ובוה ואינו ענין לו תנהו ענין לחבירו •
 דבר שחבירו מוכיח עליו דבר שנאמר בזה והוא הדין לחכירו

פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנחדש
 בה • דין מינה ומינה ואוקי באתרא • ודיו לכא מן הדין להיות כנדון ודברים הרבה
 באלה • כד הוו אמרי ראשונים הלכתהון כל חד וחד כגריסן להון • אילין מילי
 הויין תלמוד דילהון • לגלויי טעמי תורה • וכדאמרינן בעירובין אמר רבי אבהו
 אמר רבי יוחנן תלמוד אחד היה לו לרבי מאיר שהיה אומר על כל דבר ודבר של
 שומאה ארבעים ושמונה טעמי שומאה •

ספר יוחסין

ועל כל דבר דידבר של טהרה מ"ח טעמי טהרה וכן נמי אית להו אנפי אהריתי מתלמודי
דידהו למחזי חדושין וענפיין ותולדו היכי דיניהון והיכי אנפי דמוייהון והיכי מהדרין
ענף לעיקר דילהון. ומנא לן דהוה להון תלמודא דהא על רבן יוחנן בן זבאי אמרו
דעד הוייא דאבוי ורבא הוה גמיר ותנן רבי יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת
תלמוד עולה ודון ות"ר במציעא העוסק במקרא מדה שאינ' מדה במשנ' מדה שמקבלין
עליה שנה בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו. ובחר דתקין ד' הלכתא ומתני' דידה הוה
תלמודא מפרשי בה דוקיא דמתני' ופרשי וכללי וטעמי מדרשי כדהנו רבנן שם הוי
דף למשנה יותר מן התלמוד ואמרי עליה הא גופה קשיא אמרת בתלמוד אין לך מדה
גדולה מזו והדר אמרת וכו' אמר שבקו כולי עלמא מתנייהא ואולו בתר תלמוד' הדר
דרש להו הוי דף למשנה יותר מן התלמוד מאי דרש כדרשר ד' יהודה בר אילעא.
והגר לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם הגר לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות
נעשות להם כדונות ולבית יעקב חטאתם אלו עמי הארץ שאפי' ודונות נעשות להם
בשגגות והיינו דתקן ר' יהוד' אומ' הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה ודון ותלמוד
הוא חכמת הראשונים' דסברין ביה טעמי משנה דל"ר שם רבו שאמרו לא רבו שלמדו
משנה ולא רבו שלמדו מקרא אלא רבו שלמדו תלמוד ואי' דתנו רבו שלמדו חכמה
זתרויהו חד טעמא אינון דתני רבו שאמרו לא רבו שלמדו מקרא ולא רבו שלמדו
משנה אלא רבו שלמדו תלמוד דכרי' ר' יהודה ר' מאיר אומר כל שרוב חכמתו ממנו
ד' יוסי אומר אפי' לא האיר עיניו אלא במשנה אחת והו רבו ואמ' דבא כגון רב סחורה
דאסכר לי וזהמא לסטרון. ולא הוה להון להנך קמאי עד דאפטר ד' חבור כתוב
וגרסין ליה על פה. כגון פרושי כתיבי להו דמפרשינן השתא אנחנא לתלמידי דילנא
דכלחון גרסין ליה והאי כתוב באנפא חדא והאי כתוב באנפא אחרי הכי הוו מפרשינן
משנתהון וקרי' להו לפירושיהון תלמוד וזהו רויח לבא ולא צריכים אלא עיקרים וכד
אסתיים משנה ונח נפשיה דר' אמעיט לבם ואצריכו למלקט תלמודיהו ולמגרסיה
ואוסיפו ביה כמה ארחתא אחרניתא ותקינו ביה הנך ראשוני ראשוני כדאמדינן
מנא ה"מ ודרשינן קראי ותקינו בהו חדושי' ותולדו ר' מלחא מלחא כדמפרשינן
כי היכי דהוה בימי קדמונים ותקינו ביה נמי מאי דלא הוו צדיקין ביה הנך קמאי כגון
פירוש דכרים עמוקין דהנך קמאי שהיה לבן רחב לא היו צדיקין לפרשן ונרזמעט
אחריהם ההכמה דתנן בסוטה משמת ר' אליעזר נגנו לת משמת ר' יהושע בשלה נעצו
למחשבה משמת ר' עקיבא בשלו ורועי תורה ונסתמו מעיינות ההכמה והכי נמי הויא
כיומי דר' ותקינו בה דקרוקי אהריני מלחא דבתר מלחא לסאי אתניא ואמרינן מבדי
תנא ליה הא למח' לי למתנה הא והיבא דלא יכיל לתרועה אמרוין ביבמות כאן שנה
ד' משנה שאינה צריכה ומפקינן אצרכתא דכל מלחא ומלחא ואמרינן מאי קמ' ל
סטרון פרוש ומרמיין דמיוי כלהו הני מילי כד הוו בימי רבי הוה פרוש להו פרוש' דכל

מלתא ומלתא למאי הלכתיה ואצטריכו למילי אחרנייתא דלא הוו צריכין להון קמאי
 היכא דחזא ד' מדעס ולא חיזיה רבנן בתראי פרשוהו כי היכי דלא נסמוך עליה כגון
 דסתם ר' דברי יחיד משום דאסתבר ליה דהלכתא כוותיה ולא אסתבר להו לרבנן
 בתראי כההיא דמצות חליצה דכר אמר יחיד מידי וחזי רבי טעמיה דהלכתא כותיה
 תאנא לה סתמא כדאמרינן באלמנה דכתובות הא מני ר' שמעון היה ומי שמת לענין
 מקנה משכיב מרע בשבת מתניתין ר' יהודה היא ובהוציאן לו את הכף ואת המחפה
 נמו כו' ורבנות כאלה דאמר לך מני רבי פלוני היא ואתני לה ביחידא אע"ג דסתמא
 ד' לא עבדינן כותיה והיכא דסתים במקום מחלוקת עדיף טפי כההיא דתנינן החליצה
 והמיאונן בשלשה דמפרשא במצות חליצה אי נמי דתני לה למימר דיהידא בלשון
 חכמים כו' היכי דלעבדון כותיה דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ראה ר' דבריו
 של רבי מאיר באותו ואת בנו ושנאן בלשון חכמים וראה דבריו של ר' שמעון בכסוי
 הדם ושנאן בלשון חכמים ומחא גמרי דסתם רבי מאיר לאו דיליה הוא דרבותיה
 הוא מר' עקיבא רביה והילכך כו' ידער דהאי מימרא דר' מ' באותו ואת בנו דרבנותיה
 הוא קתני לה בלשון חכמי' וכי ההיא דשאור ישראל דתנן וחכמי' אומרי' זה וזה האוכל
 חייב כרת ולא תנייה בשמיה דרבי מאיר דפליג עליה דרבי יהודה כי היכי דלא נישעי
 וגימא כסוגין בעלמא רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה והלכה כר' מאיר דאמר
 רבא מ"ט דר' מאיר אין לך כל סרק וסרק מלמעלה וכו' ותניא נמי הכי השתא אתו רבנן
 אמוראי של התלמוד ומפרשין למ היכא דחזו כדחזא ר' ולא מגליא להו מלתא כההי'
 דהמביא במסכת יט' אמר רב יהודה אמר שמואל אין מביאין עצים אלא מן ד' מוכנין
 שבקרפף ומקשינן והא אנן תנן מן הקרפף אפילו מן המפוזר תיובתא דשמואל ומפרקינן
 מתני' יחידא היא ואשתכח לה סיעתא מן ברייתא והיכא דמשכיחין במתניתין מלתא
 משבשא וצריכא למסמי מינה מידי דאית בה קרשוא ולא סליק אמרינן סמי מכאן כך
 וכך כי הנך דאותו ואת בנו דאמרינן אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן פרת חשאת אינה
 משנה עגלה ערופה אינה משנה אלמא אי סלקא מתניתין ולא סלקא מברייתא ואף
 מסברא דחינן מתניתין כולה כי ההיא דתנינן בשחרות מסרק של פשתן שנשלו שניו
 ואמרינן בהחולץ רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרויהו וזו אינה משנ' ולא עבדינן כוות'
 ממאי דמסוימי דוקני וכו' ואי צריכא מתני' לחסורא מחסרינן לה ואי צריכא לתרוצי
 מתרצינן לה ואי אית בה במתניתין שבשתא ובריית' עדיפא מינה מברדינן לה למלתא
 כדתנן בית שמאי אומרים לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור ובירת הלל מר' תירין
 ואפילו גוי ואמרינן עלה בית הלל דמתניתין ר' עקיבא דברייתא היא והלכה כר' עקיבא
 דברייתא דאמר ר' עקיבא אפילו וריס אפילו גוים לא ואי פלוני תנאי אמרינן במאי קא
 מפלגי ואמרינן טעמא דכל חד וחד מנהון ומחפשינן על ברייתא דשכיחא לברוריה
 למלתא או לפשט מנהון ההיא בעיא ואמרינן להו היכא דמשכיחין להו כההיא
 דאשולח במסכת גשין דאמר ליה ר' ירמיה לר' זירא פוק עיין בך במכלתך ומדק דיוקנין

ספר יוחזקין

בזו ומסקינן חזא חזא לטעמי ולהלכתיה והדא חזא מאן אמרה ואליבא דמאן נינהו
לבר מן פלוגתא דאמוראי וקושייהון ושינוייהון ותיובתיהון ופרוקיהון ודחיתיהון
ואוקמתיהון ולאפושי ולמכתב ארמי דתלמוד דנפשי טובא והכי דרוה בעידנ דרבנן
קמאי כדמפרשנא אנתנא השתא פירושי דילן כל חד וחד מן רבוותא כדהו ומגמר
לכל חד וחד מתלמידים לפום מאי דצריך ולפום מאי דיכיל מנהון. אינא דאמרי
להו ראשי דברים ועיקרין ושארם מבין מדעתו מנהון אינא דצרכי למפשט וארוהי
להון ולרמוי להון דומיי והא דאמרינן עד דאפטר ד' גמריהון דכלהו תלמידי כל חד
וחד תלמיד לפני רבו הוה וקאי דאתריץ מתניחין כל חד וחד תלמודו לפי משנתו הוה
ובתר דאתרצה כל יומי דר' לכל חד וחד פשיט להון ממנין וגמר להו טעמי הלכתא
דיליה ובתר דנחנפשיה דר' אצטריכו למלקטיה ולמגרסי בפה אחד ולשון אח' ובתר
ד' הוה תנאי מן החס כגון ד' נתן ור' שמעון ורבן גמליאל ברבי ומן הכא כגון ד' אשיד
דמן הוצל' מיהו לא תני מרי ממתניתין אלא ההוא דהוה תניא קמיה הכי כדמפרש
בספרו של אדם הראשון ר' ור' נתן סוף משנה והוה נמי רבנן אהריני דאיתנין רנאי
ואמוראי כגון ד' חנינא ור' ינאי ורב דהוה תלמידי דר' וגמרי מר' ורבי הייא דאמרינן
בחולין א"ר יוחנן נהירנא כד הוינא יתבין שבע עשרי שורן אחורי דרב ורב קמיה דרבי
והוה נפקין וקוקין דנור מפומיה דר' לפומי דרב ומפומיה דרב לפומיה דר' ולא הוה
ידענא מאי קאמרי. ובכמה דוכתי אמרינן רב תנא ופליג והוה נמי רבנן אהריני
דהוה אמוראי בלחוד כגון שמואל ורב שילא ורבה בר בר חנא ורב כהנא קמא ורב
אסי ובימיהם כסופם רב ארא בר אהבה ורבה בר אבוה וקננו ומן דבית נשיא הוה
דאנחנא נקישנא בקבלה דמן בית נשיאה אנחנא ומורעיה דרבה בר אבוה ובתר הכי
הוה ר' חנינא התם ור' ינאי ור' יוחנן ור' שמעון בן לקיש ור' יהושע בן לוי ור' שמעון בן
אלעזר דהוה שמעיהון ושמעא דרב ושמואל בבבל ואפילו הכי חככה בבבל הוה
נפישא טפי ובתר דדיהון רב נחמן ורב יהודה ורב הונא ורב חסדא ורב ששת בבבל
ורבנן אהריני דהוה סלקין ונחתין כגון עולא ור' חייא בר אבא ור' יוחנן ור' שמואל בר
נחמני ורבנן דהת' דסליקו מהכא ר' אמי ור' אסי ובתר הכי רבה ורב יוסף בבבל ורבנן
דהוה סלקין ונחתין כגון ד' אבא דהוה יתר ראשונים ור' צחק נפחא ור' זירא ור' ירמיה
ור' אבהו ור' חנינא בר פפי ובתר הכי אבוי ורבא ונפיש שמדא מאי ואמעטא הוראה
רמן טובא ונחית מן דהוה תמן מן בכלאי כגון רבין ורב דימי וכלהו נחותי דנחיתין
להכא. ובכל דרא ודרא מן אלין דרי אית להון שמעתתא דגרסי להון רבנן ומסדרין
להון תדיר תדיר כדאמרינן בפסחים רב חייא בר אבא הוה מהדר תלמודיה כל תלתין
יומן ומתלי בעבורא דדשא ואמר חזאי נפשי לך קראי לך תנאי והני שמעתת' דהוה
גרסין להון כולי עלמא כל רבה ורבה מפריש להו לחלמדיה פרושי אהריני ודקדוק
תידי ומחדשי נמי דעבדי עובדי בעיי דבעו מיניה ושקלי ושרו והוה להו פלוגתא

וציון כל חד וחד לבר זוגיה. אתא דרא אהרנא ואמעיש לבא והנך מילי דהוו פשטין
 להון לרא שונים ופרשי להון לתלמידיהו והוו בגון הנך פרושי דלא צריכי כולי עלמא
 למגרסינהו ולמקבענהו בגמרא הוו השתא בההוא דרא ספקי וצריכין למקבעינהו
 בגמרא ובגירסא ואמרין להו יתהון במתיבתא זקבעין להו בגמרא וגרסין להו בגמרא
 רבנן כדאמרינן ערב שנתנו באילן יתיב ר' חייא בר אבא ורבי יוחנן דיתיב רב נחמן
 גביהו ויתבי וקאמרי האי אילן דקאי היכא אילימא דקאי ברשות היחיד וכו'. ואמרי
 בסופא אמר ליה רב נחמן יושר וכן אמר שמואל אל פתרתיה ליה כולי האי אמר ליה
 אתון נמי פתרתיהו בה שובא אלא הכי אמר להו קבעיתו לה נמי בגמרא. וכל דרא
 דבתר דרא ממעיש לבא דאמר ר' יוחנן בעירובין זאנו לבינו נקב כמחש סדקיה אמר
 אביי ואנן כסיכתא דגורא לגמרא ואמר רבא זאנן כאצבעתא בקירא לסכרא ואמ' רב
 אשי ואנן כאצבעתא בכרוא לשכחה וכמה דאמעיש לבא זאתילורו ספקי הנך פרושי
 הראשונים דלאו הוו קביעין ביומיהון מקבעין השתא ומגרסין ועובדי דעבדי הנך רבנן
 קמאי ומתני השתא בגמרא ואי כלהו מרבנן שמעוה למלתא זאמרוה כהדא ליכא
 מאן דקריס ואמרה מתאמרא סתמא ואי חד הוה קדים דשמעה ואמר מתאמר משמיה
 אר פלוני דאמרינן בפסחים עולא איקלע לפומבדיתא אל רב יהודה לרב יצחק ברורי
 זיל אמשי ליה כלכלה דפירי וחוי היכי מבדיל אול שדריה לאבוי כי אתא אל המבדיל
 בין קרש לחול הוא דאמר אתא ואל לא ביה אנא לא אולי לאבוי הוא דשדרית ואמר
 לי המבדיל בין קרש לחול הוא דאמר אל שדרותיה דמר ורבנותיה דמר גרמא ליה
 דלא מתאמרא הלכתה משמיה וכמה דדייק חכם ואמר שמעתתא מפומא הרביה ולא
 מפומא דאהריני טפי עדיף שמעתיה דאמרינן אמר רב נחמן בר יצחק קבעיה עולא
 לשבשתיה בר בנימין בר יפת תחי בה ר' זורא וכי מה ענין ד' בנימין בר יפת אצל רבי
 חייא בר אבא דדייק וגמיר שמעתתא מפומא דרביה ור' בנימין בר יפת לא ועו' דכי אמ'
 מפומא דחד דבה טפי עדיף דאמרינן פרק אלו שרפות כי סליק ר' זורא אכל מוגרימתא
 דרב ושמואל אמרו ליה ולא מאתרי דרב ושמואל את אל מאן אמרה יוסף בר חייא
 יוסף בר חייא מכלי עלמא גמיר שמע' דב יוסף זאקפד אמר אנא מכולי עלמא גמירנא
 אנא מרב יהודה גמירנא דאפילו ספקי הגברי גריס דאמר רב יהודה אמר רב ירמיה
 בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל שלש מתירין את הבכור במקום
 שאין מומחה ספק דלהו רבנן קא אמרינן אמרי ליה כדון באילן מיליא בסוף תלמודא
 דרא דבתר דרא הוה מתאמרן דכל דרא ודרא קבעין ביה בתלמודא מילי מן ספקי
 דמתחדשן להו ומעשים ובעיי דמתבעו להו כי ההוא דמסכ' סנהדרין דאמרי רב כהנא
 ור' ספרא תנו להו סנהדרין בי רבה אמרי ליה ומאי אמרינן בסנהדרין גידותא וכולא
 שמעתתא ודקו נמי דוקיי והווי דמוסיפין ומחדשין רבנן בתראי ולא דלאו הוו ידעון
 ליה רבנן קמאי אלא דשבקינתו לררא דאתי בתריהון לאתגורי בהון ולא אצטריך

ספר יוחסין

עלמא להו בימיהם כדאמר רבנן העיד ר' יהושע בן זרוו בן חמיו של ר' מאיר לפני ר' ע'ל
 ר' מאיר שאכל עלה ירק בכית שאן והתיר ר' את בית שאן כלו על ידו חברו עליו אחיו
 ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור ואתה תנהג בו
 חיתר דרש להו מקרא הוה וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם
 היו ישראל מקשרים לו ויקרא לו נחשתן איפשר בא אסא ולא ביערו והלא כל ע'ן
 שבעולם אסא ויהושפט ביערום לא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו מכאן לתלמיד
 חכם שאמר דבר הלכה שאין מוניחין אותו ואמרי לה אין מוניחין אותו ואמרי לה אין
 מוניחין אותו מאן דאמר אין מוניחין אותו דכתיב כי לא יונח לעולם יימאן דאמר אין
 מוניחין דכתי' ולא יוח החושן ומאן דאמ' אין מוניחין אותו דתנן משרבו וזוחי הלב רבו
 מחלוקות בישראל. זאת התשובה למאי דאמריתו מאי שעמא שבקו קמאי רובא
 לבתראי דהא משכחיתו דבר מופלג דאמרוהו בתראי דקמאי שבקו להון לאיתגדור
 בהון ולאנפשי נמי באילין מילי דאתוסף בה תלמודא דרא דבתר דרא.
 כדאמרינן שבע מארה בעיי בעא דואג ואחיתופל כמגדל הפורח באויר ואמר רבא
 גברותא למבעא בעיי והא בשני דרב יהודה כלהו תנווי הוו בנויקין ואן אנן קא מתנ'ן
 ד' סדרי ואלו רב יהודה כד הוה משי האשה שכובשת ירק בקדרה ואמרי לה זתי
 שכבשן כטרפיהון טהורים אמר הויא דרב ושמואל קא חזינן הכא ואלו אנן מתנינן
 תליסר מתיבתא ואלו רב יהודה כד הוה שליף מסאניה אתא מטרוא ואנן קא מצעדינן
 נפשין וליכא דאשגה בן אלא ק'ה ליבא בעי ולפום הכי איתוספא הוראה בתר דרא
 עד רבינא ובתר רבינא איפסיקא כדחזא שמואל ירחינא בספריה דארם הראשון
 דהוה כתוב ביה רב אשי ורבינא סוף הוראה ובתר הכי אע'ג דודאי הורא' לא הות הוה
 סבוראי דמפרשי דמקרבי להוראה ואקרו אנהו רבנן סבוראי וכל מאי דהוה תלי וקא
 פרשוה כגון רחומי ורבה ורב יוסף מבי חתים דאמרינן בהמביא ג' ממדינת הים
 וצק'ג וכו' ובי חתים עיר בסביבי נהררעא ורב רבאי מרוב דמפרש במסכת סנהדרין
 דאמר ר' היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבנה כדי שתתשרף דעתו עליו משום
 שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ותנא נשים יקרות שבידושלים היו מתנדבות
 אותן משלהן ובעינן ואם אינן מתנדבות משלהן משל מי אמר רב רבאי דמן רוב
 מסתברא משל צבור משום שנאמר תנו וגם רוב עירו של רב רבאי היתה בסביב
 ישיבות נהררעא היא ואמרי רבנן דרב רבאי גאון הוה ואור'ך שניה טובא. וכמה
 שברי אקבעו בגמרא דאנון מרבנן בתראי כגון רב עינא ורב סימנא ונקיטינן מן
 הראשונים בגמרא דהאשה נקנית בג' דרכים דתנינן ברישא מנא זמ וכו' עד בכסף מנא
 לן כלהו אינך פרוקי וקושיי דמתרצי בגמ' רבנן בתראי סבוראי תרצינהו וקבעינהו.
 ודכתבתון כיצר נכתבה המשנה ונכתב התלמוד תלמוד ומשנה לא אבתיבו אלא תרוצי
 חזו מתרצי וזהירין רבנן למגרסינהו על פה אבל מנסחי דכתיבי דאמרינן בתמור דבר'ים

שבעפאי אתה רשאי לאומר' בכתב שנאמר' כי על פי הדברים האלה כרתו אתך ברית
ברית אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות . ודבעיהון רבנן סבוראי ראיך נסדרו
אחרי רבינא ומי מלך אחריהם מאותו זמן ועד עכשיו הווינן לפרושי להו עקרא דרזא
מילתא והיכי הוה ראשונתיה דישראל מקדס והיכי אתפליגו תרתין מתיבתא משום
דאית כה מלתא הוו יודעין דמעקרא כד גלו ישראל בגל' וכניה והחרש והמסגר וכמה
נבואי עמהם אייתניהו לנהרדע' ובנו וכניה מלך יהודה וסיעתו בי כנישתא ויסרוה
באבנים ועפר שהביאו עמהם מכית המקדש לקיים עליהם מה שנאמר כי רצו עבדיך
את אבניה ואת עפרה יחננו וקריוה לההוא בי כנישתא בית כנשתא דשף וירטיב
בנהרדעא כלומר שנסע בית המקדש וישב כאן והות שיכיה עמהון כדאמרינן במגילה
בכל היכא רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף ויטיב בנהרדעא
ולא תימא הכא ולא הכא אלא זמנין הכ' זמנין הכא אמר אביי תיתי לי דכי מרחקנא
פרסה החס מצלינא והרא כנשתא דהוצל קרובה היא לבית מדרשו של עזרא הסופר
למטה מנהרדעא היא וכיון שעלה עזרא מבבל והגולה עמהם ובנו ב'ה והוו שם ראשי
סנהדרין כגון שמעון הצדיק ואנטיגנוס איש שוכו ושאר אותן הזוגות ורובן מבבל היו
עוליין והלל הזקן היה עולה עמה' מבבל ואעפ"כ היו מרביצין תור' הכא והוה להו ראשי
גלות' מבי' דוד אבל ריש מתיבת' וסנהדרין לא הות בהון דחרא מלחא הוו אמרינן ולא
הוו אלא מן המקום אשר יבחר יי' ועד דאפשר ר' בריש גלותא הוו נהיגין בכבל ולא
בראשי מתיבת' ונשיאים דאגון ראשי סנהדרים ב'אי הוו כדמפרש באבות עד דהלל
ושמאי ובתריה שמעון בנו ובתריה רבן גמליאל הזקן בנו ובתרי' דשבג קמא דאקטיל
קמי חרבן הכית ורבי ישמעל בן אלישע היה כהן גדול ואלוין ד' דרי הוו בכלל הנהו ק'
שני דאמרינן ביציאות שבת הלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית
מאה שנה ובתר רשבג דאקטיל מהרוגי מלכות הור' רבן יוחנן בן זכאי והוא הור'
בעדן חרבן הבית ואפקוה לות אספסינוס קיסר ובקש ממנו שושלתא דרבן גמליאל
ויבנה וחכמיה וכד שקט רבן יוחנן בן זכאי ורבנן ביבנה תקינו להו עשר תקנות דתנן
משחרב בית המקדש התקין ריב'ו ובתריה רבן גמליאל בנו של רשבג הזקן שנהרג
עם עשרה הרוגי מלכות ואותו רבן גמליאל היה נשיא ביבנה ורבי יהושע אב בירת
דין וכיון דצעריה רבן גמליאל לרבי יהושע תלת' זימני עברוה ואוקמוה לר' אלעזר בן
עזריה דהוה עשיר והוה עשירי לעזרא הסופר והדר פייסיה ואהדריה לרבן גמליאל ולא
עברוה לרבי אלעזר בן עזריה אלא רבן גמליאל תרתי שברתא ורבי אלעזר בן עזריה
חדא שבתא כדמפרש בגמרא דתפלת השחר ובתריה רבן שמעון בנו היה נשיא
ובתריה רבינו הקדוש כריה שהיה בצפורי ובירת שעריים .

וביומי דר' הוה רב הונא קמא ריש גלותא בבבל היינו דאמרינן בעא מניה רבי מרבי
דייא כגון אני מה אני בשעיר א'ל הרי צרתך בכבל ומגורב הונא ומרנני רב ספרא

דהתם שבט והנא מחוקק כדאמרינן בסנהדרין לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל שרודין את ישראל במקל. ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים אלמא הני דבבל עדיפי טפי הואיל ושבט אינון וביומי דרבי נח נפשיה דרב הונא בבבל ומפרשי רבנן בירושלמי דכלאים וכתובות שהיה רבי ענו ביותר והיה רבי אומר כל מה שיאמר לי אדם אני עוש' חוץ ממה שעשו זקני בתירה לזקני. דשרון גרמיהון מנשיאות ומניאוגיה ואי סליק רב הונא ריש גלותא להנא אנא מותיבנא לירי' לעיל מינאי דהוא משבט יהודה ואנא משבט בנימין הוא מן ברביא דיהוד' מן דוכריא ואנא מן רקתא מנקובת' חד זמן עייל ר' חייא רבה לגביה אל' הא רב הונא לבר נתכרמנו פניו של ר' אל ארונו בא אמר ליה רבי לר' חייא פוק חזי מאן בעי לך לבר דק ולא אשכח בר נש וידע ר' חייא דבעס עליה ר' זונהג נויפותא בנפשיה תלתין יומין ולא עייל לגביה דר' תלתין יומין אמ' ר' יוסי בר בון בהילין תלתין יומין יליף רב מניה כל כלליא דאורייתא ואתמני בתר רב הונא בבבל. מר רב עוקבא כד הוו גרסי' הוה יתיב מר עוקבא קמיה דשמואל בד' אמות יודיה ואמרינן בשבת אמר ליה שמואל לרב הונא שננא רישך בקרירי ורישא דרישך בחמימי הא מר עוקבא ובית דינו קיים וכתיב בהו כה אמר ה' בירך דוד דינו לבקר משפט. וביומי דרבי נחת רב לבבל בשנת תקל שנה למלכות יון דרגילנא ביה שנת ג' אפים ותתקעט ליצירה. והוה הנא ר' שילא רישא בי רבנן בחד רבי והוה מקריו ריש סורא בבבל רישא דרבנן דאמרינן רב איקלע לאתריה דר' שילא קס עליה באמורא. וכד נח נפשיה דר' שילא הוה רב ושמואל הכא ואדבריה רב ושמואל מקמיה ולא אצטבי רב למהוי רישא עליה ולאותוביה לשמואל קמיה ואף שמואל לא אצטבי למהוי רישא עליה דרב ולאותוביה לרב קמיה דהוה קשיש רב לשמואל טובא כי ההיא דאמרינן בגמרא דמרוכה רב ושמואל ורב אסי אקלעו לבי שבועה הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן רב לא עייל קמיה דשמואל שמואל ורב אסי עייל מקמיה דרב ורב אסי לא עייל מקמיה דרב אמרי מאן נטרך וכו'. ומשום הכי שבקיה רב לשמואל בנהרדעא דהוא דוכתיה והוא מקום תורה ואתרחק לדוכתא דלא הוה ביה תורה והוא סורא דהיא מתא מחסיא והוה ישראל נפישו התם ואפילו אסור והתר לא הוה ידעו ואמר רב איתיב הנא כי היכי דלהוי תורה בהאי דוכת' כי ההוא מעשה דמפורש בפ' כל הפשר רב בקעה מצא וגדר בה גדר ובי איקלע לשלפוש אגמרינן ואורינן אסור בחלי ואקרי ריש סורא דקאמ' ליה ר' יוחנן לאיסי בן יהודה היכי מאן ריש סורא בבבל אמ' ליה אבא ארינא ואקיים ביה הלמא דחווייה ליה ר' חנינא דוקפיה התם כי היכי דמפורש בפ' יום הכפורים וקנייה רב ליגניתיה דבי רב בצורתא דהויה נכסי הגר וכניף התם תלמידים טובא ורבך שם יתורה הרבה וקבע שם בית דין. והוה בבבל שני בתי דינן גדולים חד בנהרדעא שהיה יבבר וחד בסורא דקבעיה רב והיינו דאמר שמואל לא כתבינן פרוסבול אלא או בפני

דינא דסורא אר בבי דינא דנהרדעא . והויין להו לרב ושמואל תרתין מתיבתא דאמרי
 בחמביא גט ממדינת בכל רב אמר הרי היא כארץ ישראל לגטין ושמואל אמר כחוצה
 לארץ ופשטינן כיון דרב סבר דאינא מתיבתא משכח שכיחי ושמואל סבר מתיבתא
 בגירסייהו טרידי ולפירקין הוו חזו רב ושמואל אהרדי ושכיב רב בשנת תקל"ח והוא
 ד' אלפים וג' ליצירה ונהג שמואל בתרויה לחודיה ז' שנין והויא חדא מתיבתא וכמה
 דהוה מקיים הוה כתיב ליה ר' יוחנן לקדם רבינו שבבבל ובתח דנח נפשיה דרב הוה
 כתיב ליה ר' יוחנן לשמואל לקדם חברנו שבבבל אמר אכתי לא ידע דאנא רביה כתב
 נשדר ליה עבורא דשתין שנין אמר אכתי חושבנא בעלמא הוא דידע כתב ושרר ליה
 טעון תליסר גמלי ספק טרפתא אמר שמע מינה אית לי רבה בכבל איזול ואחזייה
 בדאמרינן בחולין ושכיב שמואל בשנת תקסד . והוא שנת ד' אלפים ו' ליצירה והוו
 תלמידיה רב נחמן בנהרדעא ורב יהודה בפומבדיתא ורב ששת בשלחי ובשנת תקע
 שנה אתא פפא מן נצר ואחרבה לנהרדעא ואול רבה בר אבוה זקנו לשכנציב ולשלחי
 ולמחזוא והוה התם רב יוסף בר חמא אבוה דרבא ורבנן דילן בפומבדיתא דמן יומי
 בית שני הוה עקר גולה כדתנן בראש השנה עד שרואה את הגולה לפניו במדורת אש
 ואמר אבוי גולה הוא פומבדיתא ובתר שמואל מלך רב הונא דהוה מן בני נשיארי
 וארבעין שנין מלך ורבץ תורה הרבה דאמרינן בכתובות כד הוו מפטרי רבנן מבי רב
 הונא הוו פיישי תמני מאה רבנן מבי רב הונא ונפצי גלימיהו והוה סליק אבן ומכסי
 ליה ליומא ואמרי במערבא קמה לה השתא מתיבתא דרב הונא . בבלאה וכדאמרינן
 בפ' האבא על יבמתו רב אבא בר זבדא ורב ששרת ורב הלבו ורב גדל ורב אחא בר
 חנינא כלהו אתעקרו מפרקיה דרב הונא אמר רב אחא בר יעקב לכד מינאי דקיימית
 בנפשי ויהיבמיה תחיה בעליה . וביומי דרב הונא שכיב ר' יוחנן באי ואמרינן דתמנין
 שנין מלך ר' יוחנן בארץ ישראל בתר ר' חנינא דהוה בתר ר' אפס דהוה בתר רבינו
 הקרוש כדמפרש בפרק הנושא ובשנת תקף אפטר ר' יוחנן ור' אעזר בשתא חדא ומלך
 ר' אמי ואגבר רב הונא טובא דהוה מבי נשיאה ורב יהודה מפומבדיתא ותלמידיה
 קמיה והוה מתחזי לרב הונא לפרקים . ורב נחמן בשלחי ובמחזוא עס רבנן דנהרדעא
 ולא אשיבחינן דהוה עייל רב נחמן לקמיה דרב הונא אלא ככני ווגייהו דבכמה דוכתי
 אמר רב נחמן הונא חברין מוקים לה במלא אחרי ובי מדרשיה דרב הונא קרוב למתא
 מחסיא הוה ורב חסדא חבר הוה לרב הונא ובסורא הוה . ובשניה דרב הונא בנייה
 רב חסדא לבי רב בשנת תל"מ ושכיב רב הונא בשנת תל"ח ואסקורה לארוננו לאי בני
 היכי דמפרש באלו מגלחין במועד קטן היכי זקפיה רב לארוננו בקברו של חייא .
 ואמרינן התם האי דלא מענשי דבי ריש גלותא משום דזקיף ארוננו דרב הונא . וחיה
 רב יהודה אחריי שתי שנים וכלהו רבנן אתו לקמיה לפומבדיתא . ובתר רב יהודה
 דשכיב בשנת תל"מ מלך רב חסדא בסורא ו' שנים ושכיב בשנת ת"כ שנה . ורבה ורב

יוסף דהוּו בפומבדיתא בתריה דרב יהודה כל חד וחד אמר להבריה מליך ארז לא
 קבילו על נפשייהו רבנות למהוּי רישא כדמפרש בסוף מסכת הוריות ובסוף מסכת
 ברכות דרבה ורב יוסף איצטריכא להו שעתא - שלחו משם רב יוסף קרי דהוא סיני
 והכל צריכין למרי חזיטא ואפילו הכי לא קביל עליה רב יוסף דאמרי כלדאי לאימיה
 דמליך רב יוסף תרתין שנין ופלגא מלך רבה ל"ב שנין ומלך רב יוסף בתריה ב"שנים
 ומחצה וכיון דכל חד וחד מרחי לגבי חבריה קמת מלותהון והוה אויל לגבי רב חסדא
 לסורא כמה שנייא ובסוף יומי דרב חסדא כד הוא רבא דאיצטריכא ליה מלחא טובא
 קביל עליה ראשונתה ומלך ל"ב שנין ומת בשגרת תר"א ושמענא מן רבוותא דילנא
 דהנהו שני דבחר רב יהודה ולא קביל ראשונתא מלך רב הונא בר חייא בפומבדיתא
 והוה ליה התם מדרש גדול; הגהה אמר ש"ש תימא לדבריהם דאמרינן בגיטין
 ההוא שיפורא דהוה בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי
 רבא ואם איתא לדרב הונא בר חייא קודם רבה היה לו לתלמוד להזכירו ולומר בי
 רב הונא בר חייא והוא בעצמו מזכיר זאת המימרא ע"כ: וכד שכיב ואיצטריך ליה
 מלחא לרבה למהוּי רישא קביל עליה ראשונתא כי היכי דלא תבטל תורה במתיבתא
 בפומבדיתא דרובה דרבנן וישראל הוּו התם ומלך רבה דהוא רבה בר נחמני בפום
 בדיתא ורבץ שם תורה הרבה ובשמדא דאורייתא נח נפשיה דאכלו בי קורצא דקא
 מבטיל תליסר אלפי גברי ירחא בקיטא וירחא בסיתא דאינון תרי ירחי דכלה אודר
 ואלול וערק מן פרסתקא לאגמא ושכיב התם ונפל פתקא מן שמיא בפומבדיתא רבת
 בר נחמני נתבקש בשיבה של מעלה וכל המעשה בלו כמו שמפורש בגמרא דהשוכר
 את הפועלי' ובאלין שנין דהוה רבה בר נחמני בפומבדיתא רבה בר חייא הוה מרביץ
 חורה בסורא ובתר רבוי בר נחמני מלך רב יוסף בפומבדיתא תרתין שנין ופלגא
 ושכיב בשנת הרל"ד ובתריה מלך אבוי תליסר שנין ושכיב בשנת חרמ"ט שנה והכי
 מפורש בפ' הנוקין האי שיפורא הוה מעיקרא בי רב יהודה ולבסוף בי רבה ולבסוף
 בי רב יוסף ולבסוף בי אבוי כלומר דהני הוּו רישי מתיבתא דמאי דאתי להון מישר
 מותבי לגוה כדתנן בשקלים י"ג שופרו' היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חרתין ותקלין
 עתיקין ולבתר אבוי מלך רבא במחוזא דמן פומבדיתא הוה כדמפרש בהרואר' בר
 הדיא מפרש הלמין הוה וכו' עד דנת נפשיה דאבוי ואתיא מתיבת' לקמך ורבנן דכולי
 עלמא אכנפו לקמיה - ואע"ג דמדנה נפשיה דרב חסדא לא הוה גאון בסורא מיהו
 מלכותא דרבה טפי הוה נפישא והוה שלישי טובא ואתקיים ביה ברכתא דרב יוסף
 כדאמרינן בפ' הוציא לו רבה כד הוה אפטר מבי רב יוסף מסגי ואויל לאחוריה ומנקה
 להו לכרעיה עד דמלא אסקפתא דבי רב יוסף דמא אתו ואמרו ליה לרב יוסף אמ' ליה
 יחא דעוא דיתרום רישך אכולא כרבא ושני מלכות דרבא הוּו ארבע סרי שנין ושכיב
 בשנת תרס"ג ובכלהו אלין שנין דרבא לא הוּו לא חדא מתיבתא ורב נחמן בר יצחק

בפומבדיתא ד' שנים ושכיב בשנת תרס"ו ורב פפא דהוה בנרש שהוא קרוב לסורא •
ומלך בה תריסר שנין ושכיב בשנת תרפ"ו ובתר רב נחמן בר יצחק מלכו בפומבדיתא
כמה גאונים ושכיב בשנת תרפ"ח והיינו דאמרינן בפ' כל הנשבעין ההוא דיונא דעבד
כר אליעזר הוה ההוא צורבא מרבנן התם אמר אנא מייטינא אגרתא ממערבא דליר
הלכתא כר אליעזר אתא לקמיה דרב המא וא"ל דיונא דעביד כר אליעזר עבד ובתריה
מלך רב זביד בפומבדיתא ושכיב בשנת תלצ"ו • ובתריה מלך רב דימי מנהרדעא
ושכיב בשנת תרצ"ט שנים • ובתריה מלך רפרס ושכיב בשנת תש"ו • ובתריה מלך רב
כהנא ושכיב בשנת תש"ה שנים • ובתריה מלך רב אחא בריה דרבא ושכיב בשנת
תשל" שנים • ובבלהו אלן שניא מבתר רב פפא הוה רב אשי גאון במת מחסיא וסתרא
לבי כנישתא דבי רב ובנייה כדאמרי בהשותפין ועבד כמה תקנת שפירתא וקבע להו
רגלי ותענייתא דלא הויין אלא לריש גלותא ובנהרדעא ושווייה לרגלא דריש גלותא
בגוה הואיל והוה מופלב ונפישא תורתו וגדולתו והונא בר נתן דהוה ריש גלותא
בהנהו יומי ומריכור ומר זוטרא דהוו בתריה כלהו הוו כיופיין ליה לרב אשי ושווינהו
לרגליהון במתא מחסיא דאמרי בגטין אמר רב אחא בריה דרבא אף אנו נאמר מימות
דבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד • והא הוה הונא בר נתן שיאני
הונא בר נתן דמיקף הוה כיוף לרב אשי וכיון דאתקינן רגלי דריש גלות' במתא מחסיא
והוו צריכי רשות' דפומבדיתא למיזל תמן בשבר' לך דההוא שבתא דהוה רגלא
דריש גלות' ואקבעו דובא דרישי גלותא למיזל תמן • ובמה דעבד רב אשי לא בשילא
אזכ כרבשילא בשניה דרב יהוד' ורבה ורב יוסף ואבוי ורבא דלא דהויא לא חדא
מתיבתא בפומבדיתא ובתר רב אשי הוויין תרתי מתיבתא והיינו דאמ' רב אשי במס'
שבת אנא עכרי לה למתא מחסיא דלא אחרבא ובכל שתא ושתא דהוי ריש גלותא
במתא מחסיא דקבע רגלא בבי רב אזלין לקמיה רשוותא ורבנן דפוס בדיתא והבן
נהיגא מלתא הדין עד שיעור מאתן שנין מן השתא הואיל והוה להון לריש גלות' מרות
קשה ושולטנותא רבתא בימי פרסיים ובימי ישמעאיים דהוו ובנין ליה לראש גליותית
ברמים יקרים • והוו בהון דמצערי רבנן טובא ומעיקו להו ואכהתא דילנא דבי נשיאה
אינון מיהו שבקוה כל הני ארחתא בישתא דנשיאות ועיילי ברבנן במתיבתא למבעא
ענהו ושפלות ונמיכות ולא מכני כסתנא אנחנא אלא מקמיה הכי עיילי זקננו ברבנן
דמתיבתא • וכיון דשליטין דבי נשיא לא הוה יכילין רשוותא דלא מנעי למיזל קמיהון
ברגליהון ובאמצע ימי ישמעאיים בימי דוד בן זכאי אשתפלו מן שלטנותא דמלכא ולא
אזלו רשוותא דפומבדיתא כרזריהון אלא כד ניהא להו לנשיאים למהוי להו דיגלא
בפומבדיתא אזלין להתם וקבעין ליה והשתא לא אשתייד מכלהון דבי נשיאה לא חד
יניק ונהג רב אשי רשוות' במתיבותי' קרוב לס' שנין והיינו דאמ' בפ' מי שמת במהדרוא
קמא דרב אשי אמ' לן הכי ובמהדרוא בחר' דרב אשי אמ' לן באנפא אחרי דהכי תקינן

רבנן למתני בכל שתא ושתא תרתין מסכירא . הן חסר והן יתר דהדר ר' למהא
 כוליה בתלתין שנין וכיון דרב אשי מלך קרוב לשתין שנין הוו הכי תרי מהדודי ושניב
 בשנת תשל"ג . ובתריה רב אידי בר אבין ושניב בשנת תס"ג ובתריה רב נחמן בר רב
 הונא ושניב בשנת תש"ס ונפל שמדא וגור יוגרד לבטולי שבתא ומלך במחסיא רב
 טביומי דהוא מר בר רב אשי ושניב בשנת תשע"ט כמוצאי יום הכפורים ובתרי' רב
 תוספאה ושניב בשנת תשפ"א ובארבע בשבא דהוא יג בכסלו בשנת רת"א שניב
 רבנא אבינא כריה דרב הונא דהוא רבינא והוא סוף הורא' ובתריה רב ריהומי ואית
 דחלפי רב רחומי ושניב בשנת תש"ס בעדן שמדא וגור יוגרד ובתריה מלך רב סמא
 בריה דרבא וכאותו הפ' דיליה ודמר בר רב אשי שמענו מן הראשונים וראינו כתוב
 בספרי זכרוניה' דבעו רחמי ובלעיה תנינה ליוגרד מלכא בכי משככו ובטל שמדא .
 וביומיה דהדין רב סמא בשב' בטבת בשנת השפ"א אתסרו רבנא אמימר בר מר ינקה
 והונא מר בר רב אשי ריש גלותא ומשרשיא בר פקוד . ובשמנה עשר יום אתקטילו
 הונא בר מר וזטרא נשיא ומשרשיא ובאדר דשתא דא אתקטילו רבנא אמימר בר
 מר ינקה ובשנת תשפ"א אתסרו כל בי כנשתא דבבל ואתנקישו בי יהודאי לאמגושי
 ובשנת תשפ"ו שניב רב סמא כריה דרבא ובתריה מלך רב יוסי וביומיה סוף הוראת
 ואסתים תלמודא . ורובא דרבנן סבוראי שכיבו בשנים מועטו' דהכי פירשו גאונים
 בספרי זכרוניהם בדברי הימים בשנת תתמ"ו שניב רבנא סמא כריה' דרבנא יהודאי
 בסיון ואמרין דיינא דבכא הוה ובהד בשבא דהוא ארבע באדר שנת תת"ו שניב רב
 אחאי בר רב הונא ובניסן דשת' דא שניב רב רחומי ואית דמחלפין רב רחומאי ובשנ'
 תת"ו שניב רב שמואל בר יהודה' דמן פומבדיתא ובאדר שניב רבינא בר אמוציא
 ובשנת תת"ט שניב רב הונא ריש גלותא ובשנת תתל"ב ביום כפור הוה זעפא ושניב
 רב אחאי בריה דרבה בר אביה . ובשנת תתכ"ו שניב רב תחנא ומר וזטרא בני
 חיננא ואשתירי רבה יוסף גאון במתיבתין כמה שנין ובתר הכי רב עינא בסורא ורב
 סימוניה בפומבדיתא ובתר הכי רב רבאי מדוב ומן מתיבתא דילן הוה ואמרין דגאון
 הוה . והוויין שני שמד וצרות בסוף מלכות פרסיים ולא הוו יכלין למקבע פדקי ואתו
 בי מתיבתא ומדבר מנהג גאונים עד בררר כמה שנין דאתו רבנן דילנא מפומבדיתא
 לסביבו' נהרדעא למדינתא דפרוששכור ואילין גאוני דהוו במדינת דילנא בפומבדיתא
 בתר אילין מלון בסוף מלכות פרסיים משנת ח"ש שנה מלך מר חנן מאשקייא ובחריה
 מלך מר רב מרי וקננו כריה דמר רב דימי סורגו ובית מדרשו נודע בפירו' שכור עד
 היום נקרא בי רב מרי ובימיו מלך בסורא רב מר בר רב הונא בשנת תתלכ"ה ואדרז
 רב מרי סורגו מלך בנהרדעא מר רב חיננאי מן בי גיהרא ובימיו יצא מחמד לעולם .
 שנת ארבע אלפים ושע"ד ליצירה . ואמרי דהיה בסורא אותו העת רב חיננאי ורב חנא
 גאון פומבדיתא ומר ר' יצחק גאון והוא שהי' בפרוש שכור עת שכבשה עליו בן אבוטל
 יצא מר יצחק מן פרוו שכור לקראתו והקביל פניו בסבר פנים יפור' ואחריו מר

דב רבא שתקנו בימיו לתת גט לאלתר לאשה דלאו כשמעתא דכלתיה דרב זביר וכו'
 דבימיו היה בסורא רב ששנא דכתיב על חומרתיה משרשיא בר תחליפא ובתריה מר
 רב כוסתנאי בפומבדיתא . ובתריה מר רב הונא מרי בן מר יוסף הוה גאון בשנת אלף
 ובתריה מר רב חיאי ממישן . ובתריה מר רב נטרוני בר מר רב
 נחמיה ומלך בשנת אלף . וידוע דמר רב ינקא חתניה דהוה מחתן בדבית נשיאה
 אחיקף מרות על רבנן וערקו למתכתהון . ובתריה מלך מר רב יהודה .
 ובתריה מלך מר רב יוסף דהורז ידוע בכל כתותאי שנת אלף וחמשיין .
 ובתריה מלך מר רב שמואל בר רב מר שנת אלף ונ"ט . ובתריה מלך מר רב נטרוני
 כהנא בן מר רב אמונה ומן בגדד הוה ומן תותירא ברא וביומיה סליק רב אחא
 משבחא לא' דמר רב נטרוני שמעיה הוה וכד אדבריהו נשיאה עליהו סליק להתם
 ובתריה מלך מר אברהם כהנא . ובתריה מלך מר רב דודאי בר מר רב נחמן בשנת תתל"ע
 הוה אחיה דמר רב יהודה גאון . ובתריה מלך רב חנניה בר רב משרשיא בשנת
 תתל"ה . ובתריה מלך רב מלכא בר מר רב אחא בשנת תתל"ב והוה אחתיה לרב
 נטרוני נשיא בן זביןאי בפלוגתא על זכאי בר מר אחונאי דהוה נשיא קמי הכי כמה
 שנין ואתכנשו תרתין מתיבתא עם זכאי הנשיא ועברוהו לנטרוני ואפשר רב מלכא
 לגן עדן . ורב נטרוני נשיא אול למערבא . ובתריה מר רב מלכא בר רבא בריה דרב
 דודאי זקנו בשנת תתל"ד ובתריה מלך מר בר שנינא ולא האריך . ובתריה מלך מר
 רב חנינאי גאון כהנא בר מר רב אברהם גאון בשנת תתל"ג ועבריה נשיאה וקם
 באתריה מר רב הונא מר הלוי בב יצחק בשנת תתל"ז . דבימיו תקינו למגבי כתובת
 אשה ובעל חוב מיתמי אפילו ממטלטלי . ובתריה מלך מר רב מנשה בר מר רב יוסף
 בשנת תתל"ז וגובאה הוה מן בני בי עוקבא . ובאילין שני כלהון גאוני דהוה במתא
 מחסיא לא נהירנא להו שפיר על הסדר . ואית בהון תופנתא ונטורתא דנשיאי
 דמעברין להון מהדרין להו ומה דבריר לנא כבר כתיבנא להו אבל מן שני אלף ואילך
 קים לן כהון ובאילין ק' שני מאלפא ואילך דפרישנא להון גאוניס דמלכו בפומבדיתא
 מלכו בסורא אילין גאוניס מר רב חנינאי מנהר פקוד חמש שנים . מר רב נהילאי הלך
 מנהרש י"ח שנים . אחריו מר רב יעקב הכהן מנהר פקוד י"ח שנים . אחריו מר שמואל
 שנים ומשיבתינו של פומבדית' היה ומבני בניו של אמימר היה ואביו של מר שמואל
 וזה היה בנו של מר רבא גאון שכתבנו שהיה גאון פומבדיתא ובהדיה הוה רב הונא
 דמתא מחסיא וחכם גדול היה ובנוהי בפומבדיתא ואית מן זרעיה קרמנא במתיבתא
 דאית בהון מאן דמחתן בנא ובתריה מר רב מרי הכהן מנהר פקוד ח' שנים ובתריה מר
 רב אחא חצי שנה ובתריה מר רב יהודאי בר מר רב נחמן ג' שנים ומחצה והוא נמו
 בפומבדיתא ולא הוה מאן דמפליג בהכמה בסורא כותיה . אף הוא נמו שקליה שלמה
 נשיאה וכונייה להתם ומאור עינים היה . והוא ואחיו היו גאוניס . בתרתי מתיבתא

בפרק אחד ובאותן הימים נפק ענין: הגהה אמר ש"ש נחוב בספר קבלת החסיד
דענן זה ושאל בנו שרים היו מזרע בית דוד ולא סייעוהו מן השמים לסמיכה ונעשה
זקן ממרא על פי בית דין והזקן אמונת הקראים ע"כ. ובתריה מד רב יהודאי בר מר רב
אחונאי כהנא בר מר רב הונא ה' שנים. ובתריה מד רב מרי הלוי בר רב משרשיא ג'
שנים ומחצה ובתריה מד רב ביבוי הלוי בר מר רבא מנהר פקוד עשר שנים ומחצה
והוא היה עם מר רב הונא מר הלוי ועם מר רב מנשה גאוני פומבדית למנכה לכתוב'
ובעל חוב ממשלשלי ואלו תומס ק' שנה. ובריהון גאונים מפומבדית רב ישעיה הלוי
בר מר אבא ומן כלואדי הוה מתא דמקרבא לבגדד ומלך בשנת ק"ו. ובתריה מד רב
יוסף בר מר רב שילא משלחי בשנ' ק"ש. ובתריה מד רב כהנא גאון בר מר רב חנינאי
גאון בשנת קט"ו. ובתריה מד רב איבומאי גאון אחי אביו דמר רב אברהם גאון בשנ'
קכ"א ולא הוה דוכתיה דהוה מר אהרן קמוי דהוא אב בית דין והוה גמיר ועדיף שפי
מיניה מיהו על ידי חלוס אדברות למר יוסף גאון והוה חסיד טובא וזקן מאד ואתמר
דהוה אליהו ול' אתי ליה ויתיב במתיבתא ביומי די ליה יומא חד אמר להו לרבנן נד
סיב ואשטיף ארוחו ליה לגברא סבא דאתא לגביה ולא הוה ליה רבנן וידעי ד'יהו ז"ל
הוה וארוחו ליה טובא והאי דמרוחין השתא מצד ימין מסטר דישא מההוא מעשה
הוא דעברי ואבי גאון היה סופרו ועומד בכל צורך הישיבה לפניו כל ימיו. וביומא
דאפשר הוה זעף גדול ונרת ארעא ואתמר נמי דהוה מצטער נפשיה טובא על גירסא
בינקייתיה וברכיה מד רב שנוי רביה גאון ואל' תוכה דתדבר אומתך ותרתינ שנין מלך
וקס בתריה מד רב אברהם בר מר רב שרידא בשנת קכ"ו ומלך י"ב שנים והוה מד רב
יוסף בר מר חייא אב בית דין ובפלוגתא דדניאל ודוד דוד נשיאים אקרו מד רב יוסף
בגאונות ולבסוף נתפייסו עם מר רב אברהם ואמר דתרויהו מד רב יוסף ומר רב
אברהם מקרו תרווייהו גאוני מיהו כד מכנפין תרויהו בחדא דוכתא מתני רב אברהם
ותיב מד רב יוסף קמיה וזמנא חדא אתו לבגדד ואתרמי דהוו בירי כנישתא דבר
גשלה בכלולא רבתי וכד קס שליחא דצבורא ואכריו שמעו מאי דאסברוהי ראשי
מתיבתא למימרא בכו ישראל וליכא דשמיע להון כד אמר ראשי מתיבתא ואף מר
רב יוסף אזרעוע וקס על רגלוי ואמר סליקית נפשאי מן גאונות ואהדרית לאבות ב"ד
וברכיה מד רב אברהם ואמר דמנא לזכך לעלמא דאתי דיליה. ובתר מד רב אברהם
מלך מד רב יוסף דנן בשנת קכ"ו שנים. ובתריה מד רב יצחק בר מר רב חנינאי שנת
ק"ס ואחתוהו בדיל מר רב יוסף בר רב מרדכי דהוה רב בשני דרב יוסף בר מר חייא
דהוה בר בריה דמר רב אבא גאון זקננו. ומר רב יצחק הוה קשיש מיניה וכד סמכיה
דוד בר הונא נשיא למר רב יצחק קשיש' מד רב יוסף הוה דיינא דבבא אתא רב יצחק
לותיה ואמר ליה לא לקשי לך דיינא דבבא דאנן כרבה ורב יוסף אנן. אמ' מובטחאת
דהוית חבית בתראי וסבר וקביל רב יוסף וארצי ליה קמיה ריש מתיבתא ומלך שש

ספר יוחסין קים

שנים. ובתריה מר רב יוסף דנן ב' שנים בשנת קן. ובתריה בשנת קנג מר רב פולטוי
בר מר רב אביו י' שנה. ובתריה מר רב אחאי דהוא בר מר רב ו' חדשי קסט ובתריה
הוה פלוגת' בין רב מנחם גאון בריה דמר רב יוסף גאון בר חיאי ומובחרים דרבנן הוו
בהדי שתא ופלגא ובין מר רב מתתיה בר מר רבי והוו לרבנן אחריני בהדיה. ונח
נפשיה דמר רב מנחם בשנת קע"א. והדרו כלהו רבנן בתר הכי קמיה דמר רב מתתיה
י' שנים. ובתריה רב מר אבא בר מר רב אמי בשנת ק"פ והוא בן בנו של מר רב שמואל
שהציבו שלמה בר חסדאי ריש גלותא במתא מחסיא כמו שפי' למעלה. וב' שנים מלך
ובתריה בשנת קפג מר רב צמח גאון בר מר רב פולטוי גאון. והוא אבי אמו של גאון
ומלך תשטרי שנין. ובתריה בשנת לא מלך מר רב האי בר מר דוד ז' שנין ומחצה.
ובאלו ק' שנה שעמדו במחסיא גאוניס מר רב הלאי בר רב מרי ט' שני' ואחריו מר רב
איבומאי אחוהי דרב מרדכי ח' שנים. ואחריו מר רב צדיק בר מר רב אשי ב' שנים.
ובתריה מר רב חלאי בר מר רב חנינא ג' שנים ומחצה. ובתריה מר רב קימיו בר מר
רב אשי ג' שנים ומחצה והויין פלוגת' דליכא למסמך עליהון. ובתריה מר רב משרשיא
כהנא בר מר רב יעקב י' שנין ופלגא. ועמדו ב' שנים בלא גאון ובתר הכי אסתמיך מר
רב כהן צדק בר אבומאי גאון י' שנין ומחצה. ובתריה מר רב שלום בר מר רב י' שנין.
ובתריה מר רב נטרונאי גאון בר מר רב הילאי גאון בר מר רב מרי י' שנים. ובתריה
מר רב עמרם בר ששנא י' שנים וקמי הכי הוה פליג ליה רב עמרם ואקרי גאון ונחית
מיניה. ובתר הכי מלך כדפרזישנא ואפטר. ובתריה מר רב נחשון בר מר רב צדוק
גאון ח' שנים. ובתריה מר רב צמח בר מר חייס אחיו של מר רב נחשון גאון ו' שנים.
ובתריה בר מר רב מלכא חדש ימים. ואפטר לגן עדן ואתפטרו ושניבו רובא דסבי
דמתא מחסיא בשעור תלתא ירחי ואסתמיך בתר הכי מר רב האי גאון בריה דמר רב
נחשון גאון י' שנים. ובתריה מר רב הילאי בר רב נטרונאי גאון ח' שנים. ובתריה מר
רב שלום בר רב מישאל ז' שנים. ובתריה אדלרלא מלתא טובא במתא מחסיא ולא
אשתיירו בה חכימי ובתריה מניוה למר רב יעקב בר רב נטרונאי יג' שנה ובתריה לא
הוה בהון ראוי וסמכיה דוד נשיא למר רב יוס טוב כהנא בר מר רב יעקב אע"ג דאורג
הוה הואיל ולא הוו תמן רבנן כולו האי ומלך י' שנים ובתריה אתמ' ביני רבנן לבטולי
למתא מחסיא ולמתייה מאן דמשייר בה לפומבדיתא ולבסוף אסכימו למסמך למר
רב נתן אלף אחי אבינו בריה דמר רב יהודה גאון אבינו בשם גאונו' מחסיא כי היכי
דלא ליבטיל שמא. ואדהכי נת נפשיה ואתייה דוד נשיאה למר רבינו סעדיה בר רב
יוסף ולא מבני רבנן דמתיבתא הוה אלא ממצרים הוה וידיע בפתומי וסמכיה באייר
שנת ד'לט וכניף מאן דאשתייר מבנייהון דרבנן מחסיא ומן עלולי דסמיכו על רבנן
דפומבדיתא ואותיב מתיבתא דמתא מחסיא תרתין שנין ונצא בהון וברבנו סעדיה
דוד הנשיא וקרייה רבנא סעדיה לאחוהי דרוד הנשיא דמתקריה יאשיהו להיות ראש
גלות ולא עלת' בידו ואדחי יאשיהו לבראסן וקרייה דוד הנשיא לרב יוסף בריה

צריה דרב יעקב דידיע בברסטיא להיות גאון במתא מחסיא ודך בשנים היה ותלמיד
 קטן היה לגבי מר רב סעדיה. ונחבא מר רב סעדיה גאון כמה שנים משם בשביל
 אימת מחלוקת דוד הנשיא ורב יוסף נהג גאונו במתא מחסיא ולבסוף אפייס ר' סעדיה
 עם דוד הנשיא ורב יוסף קם בדוכתיה כלל שני דמר רב סעדיה תרתי סרי שנין ושכיב
 רב מר סעדיה בימי הגאון אבינו בשנת ל"ג בתר דוד הנשיא ואתיחד רב יוסף במתא
 מחסיא ואדלדלה מילתיה ולא הוה ליה פתחון פה אפי' בהדיה רב אהרן גאון ושבקיה
 לבבל ולמתא מחסיא ואזל ויטיב במדינת דבצרה ושכיב התם ובתר הכי לא הוורת
 מתיבתא במתא מחסיא ובאלו ק' שנים אחרים מלכו בפום בדיתא גאוני' ואלו הן בתר
 מר רב האי גאון. בר מר רב דוד מר רב קימיו גאון בר מר רב אחאי גאון ומלך
 בשנת ל"ט תמני סרי שנין ופלגא ובתר מלך מר רב יהודה זקנו שהוא אבי אבינו בר
 מר רב שמואל ריש כלה בראש שנת ל"ו שנה ומחצה ושכיב באדר שנת ר"ח והות
 פלוגתא בין רבנן דמתיבתא ודוד הנשיא דרבנן דמתיבתא אכנפו וקרייה למר רב
 מכשר כהנא גאון מר רב קימיו גאון ודוד הנשיא קרייה למר רב כהן צדק כהנא בן
 מר רב יוסף והות פלוגתא ביניהון נך חדש אלול שנת ר"ג ועברו שלמא דוד הנשיא
 עם מר רב מכשר גאון ויטיב רב מכשר גאון ורבנן דיליה לברם ומובחרים דרבנן הוו
 בהדיה ומר רב כהן צדק ורבנן דיליה לברם ובשנת ר"ו בכסליו שכיב מר רב מכשר
 גאון ואתו רבנן דיליה לות כהן צדק ושכיב בשנת רמ"ו ובתר מלך מר רב צמח גאון בר
 מר רב כפנאי תרתין שנין ופלגא ושכיב בראש שנת רמ"ט ובטבת שנת ל"ן מלך רב
 הנינא אבינו גאון בריה דמר רב יהודה גאון ה' שני' ופלגא ושכיב בשנת רכ"ד ובתריה
 אסתמיך מר רב אהרן בר מר רב יוסף הכהן ולא מבני רבנן הוה אלא מן תגרי הודו
 ומר רב מכשר גאון סמכיה בדלא רבנן במתיבתא ולא דהוא הוה ראוי לגאונות בתר
 גאון אבונא אלא דוכתא הות למר רב עמרם אחי אמנו ראש כלה וקפיץ עליה מר רב
 אהרן והוה עז מאד ורחיל מניה מר רב עמרם ואזל לקמיה ובת' כמה פליג עליה מר רב
 נחמיה בר מר רב כהן צדק בתר דיתיב קמי' ומר אהרן הוה עדיף מיניה ולא פשו רבנן
 מניה ובת' דשכי' מר רב אהרן בסוף רע"א הדרו מקצתהון דרבנן לקמי' דמר רב נחמיה.
 ואנחנ' ורבנן נפישו דילנא לא אשוינה עמיה ולא אזלנ' לקמי' והוינא ההוא עדנ' אב בר
 אב בר ולא קבילנא גאונות עד דשכיב מר רב נחמיה ובשנ' רע"ט אסתמיכי בגאונות
 וסמכנוהו להאי בנינו באבות בית דין משעור ב' שנים יהי רעוא מקמיה קבלה דלשח
 יתנא חשובים עם הכתובים לחיים ויוכי יתנא לדבורי ישראל בקושטא כהונן וכדראי
 וייתיה למשיח בן דוד בעגלא ובזמן קריב כהיינא וכחייכון ובהוי דכל בית ישראל וכן
 יהי רצון ונאמר אמר. נשלמה תשובת רבי שדירא גאון אביו של רבינו האי גאון ז"ל:
דורות העולם בקצור מאדס ועד דוד בן זכאי שעשה מחלוקת עם רבינו סעדיה
 על המעלות שנתעלתה ושיבת סורא על פומבדיתא. אדם שת אנוש

מהללאל ירד חנוך מתושלח למך נח שם וארפכשד שלח עבר פלג רעו שרוג נחור
 תרח אברתם יצחק יעקב יהודה פרץ חצרון רם עמינדב נחשון שלמון בעז עובד ישי
 דוד שלמה רחבעם אביה אסא יהושפט יהורם אחזיה עתליה יהואש אמציה עוזיה
 יותם אחז יחזקיה מנשה אמן יאשיהו יהואחז יהויקים יהויכין נחמיה משולם חנניאל
 ברכיה חסדיה ישעיה עובדיה שכניה שמעיה חזקיה יוחנן שפט ענן נתן דצוציאת הונא
 נתן נחמיה עוקבא אבא בר הונא נתן מר ווטרא מרימר כחנא הונא מר ווטרא הונא
 מר כפנאי כסתנאי חסראי שלמה ריש גלותא דוד בן זכאי שעשה המחלוקת עם רבינו
 סעדיה פיומי זכרו לברכה.

אלה המעלות שנתעלתה בהם ישיבת סורא על פומבדיתא בתחלה: בימי רב
 שהיה סוף תנאין ותחלת אמוראי לא היתה עדין ישיבה בבבל אלא הנשיאי
 שהיו שם לא היו קורין אותם אלא רישי סורא כדאמרינן מאן ריש סורא בבבל אל
 אבא אריכא והוא רב ולאחר שנפטר רב עשו ישיבה בבבל על דרך א' והיא ישיבת
 סורא ומלך בה רב הונא מ' שנה והוא היה ראשון לכל מי שהיה ראש ישיבה בבבל
 ואחר כך מלך אחריו רב חסדא ונמשכה מלכותו י' שנים ובסוף יומי של רב חסד' הלך
 רבה בר נחמני ועשה ישיבה בפומבדיתא ומאותו היו ואילך היתה ישיב' בפומבדיתא
 היתה ישיבת גולה ומלך רבה בר נחמני כב' שנה ואחריו רב יוסף ב' שנים ומחצו:
 ואחריו אביו י"ד שנה ואחריו רבא על פומבדיתא ועל סורא בסיעתא דשמיא ובברכתא
 דברכיה רב יוסף כדנקט' דאל' היא רעוא דתרוס רישך אכולא כרכא ושני מלכותו
 י"ד שנה ומלך אחריו רב פפא יט' שני ואחריו רב אשי ס' שנה ואחריו מלך רב טביומי
 בדיה דהוא מר בר רב אשי ומלך אחריו רבה יוסי שבימיו נסתם התלמוד ובשנפטר
 רבנא יוסי נשארו שתי הישיבות בלא גאון עד שהסכימה דעתן של רבנן סבוראי והם
 שהיו אחר חכמי התלמוד שיהיו עושין ב' ישיבות כמו שהיו בימי רב הונא מפני
 שרבנן סבוראי י' על פי שלא הוסיפו על התלמוד ולא גרעו ממנו אעפ"כ היו ראשי
 הישיבות והן הגאונים יושבין דורשין והיתה הוראה יוצאת מהן לכל ישראל וכך היו
 נוהגין בישיבתן עד היום הזה. ואלו המעלות שנתעלתה בהם ישיבת סורא על ישיב'
 פומבדיתא א' שלא יהא גאון מפומבדיתא אלא משורא על פי ראש הישיבה: שלא
 ועוד אם יתקבצו ראשי הישיבה שתיהן על ראש גלות בארץ עתיקה בבבל בשבת
 שרגילין להתקבץ אליו. ראש ישיב' סורא ותלמי' יו קורין על ראש גלות ספר התורה
 מפני גדולתו וראש ישיבת פומבדיתא לשמאלו. ועוד אם יסבו בסעודת מצוה אצל
 א' מראשי גלות ראש ישיב' סורא בוצע תחלה והוא מברך ברכת המזון. ובין בכניסת
 ובין ביציאה ראש ישיבת סורא קודם לראש ישיבת פומבדיתא ואפילו היה ראש
 ישיבת פומבדיתא זקן כן שמנים שנה וראש ישיבת סורא קטן השנים משנו השררה
 לעולם לראש ישיבת סורא ועוד בשתו משלחין אגרו זה לזה ראש ישיבת פומבדיתא

כותב יתקרי הדין ריסקא קמי גאון ורבנן דסור ודיש ישיבת סורא יתקרי הדין ריסקא
 קמי רבנן דפומבדיתא ואינו כותב לו גאון. ועוד אם קורא ראש גלות בספר התורה
 ראש ישיבת סורא מתרג' עליו וראש ישיבת פומבדיתא יושב ודומם. ועוד כשימות
 ראש גלות כל הרשויות שלו ינתנו לראש סורא ואין בהן לראש ישיבת פומבדיתא
 חלק כלל ובראשונה היתה ישיבת סורא נוטלת שני חלקים וישיבת פומבדיתא חלק א'
 עד שמלך כהן צדק בפומבדיתא ורבו בני הישיבה ולא הספיק להם חלק הג' שהיה
 מנהגם לקחת ונפלה קמטה ביניהם על זה והדבר עד שנתקצו ראשי הדור ועשו
 פשרה ביניהם שהיו חולקים כל מה שיבא להם חלק כחלק בשוה וכך היו נוהגין עד
 היום הזה ואשר אר נתן הכהן בר יצחק הבבלי בבבל ממה שרא' על גלות עוקבא שהו'
 מורע דור שבא לאפריקיא ונהג שררה בבבל שנים רבות שלא עמד במספרם והיה
 ראש ישיבה בימיו מר רב כהן צדק מר רב יוסף בפומבדיתא מ' שנה עד שנפלה קמטה
 ביניהם על רשות כרסאן מפני שבראשונ' היו נוטלין רשות כרסאן מפומבדי' וכל הנאה
 שתבא ממנה לפומבדיתא תגיע ובקש רב עוקבא זה להשיב הנאתה אליו ומנערה
 רב כהן מורה צדק. והיו לו עוזרים יוסף בן פנחס והתנו נטירא עם קצת פנות הדור
 עד שהוציאו עוקבא מבבל וגלה למקום הנקרא קרמיסין דרך הימי' במורח בבל ובעת
 ההיא היה עמרם בן שלמה ראש ישיבת סורא. וישב עוקבא בקרמיסין עד שיצא
 מלך בבל לטייל בקרמיסין מפני שיש בה מים גנות ופרדסי' וכל כרכום שבבבל ממנה
 הוא בא וחוצץ ממנה כמו חצי מיל מקום הנקרא שפראן ויש בו בנין יפרי' וכשיבא
 המלך לשם בו היה מטייל והיה בו בית אחד גבוה כשיעור שתי קומות והיו בו שתי
 צורות אחד של מלך ואחד של פילגשו ובתחתיתו דמות סוס הלול ויצאו מים מן ההר
 ויכנסו בו ויצאו מפיו והיה המלך בכל יום ויום יוצא לאותו מקו' לטייל בו והיה עוקבא
 מכנין אותה שעה שהיה המלך שם ועמד לפניו ומברך אותו בדברים ערבים ובשירים
 נאים וכך היה עושה לו בכל יום ויום עד מלאת לו שנה וסופר המלך כורתב שירין
 ודבריו בכל יום ויום וראה שמה שאמר היום אינו אומר למחר פעם אחרת וכן עשה
 כל השנה מראשה ועד סופה לאחר מלאת השנה הגיד הסופר למלך שלא היה עוקבא
 שונה הדבר מראש השנה ועד סוף בקש ממנו המלך שיתן סימן לדבריו כי לא האמין
 בדבר הביא לו פנקסו ושירי עוקבא כתובין בו ואין בהם דבר שנוי ומשולש צורה
 המלך שיכנס עוקבא אצלו וכשנכח אמר לו המלך שאל מה ארזן לך ושאל ממנו
 השכתו על כנו כתב לו המלך מכתב כשאלו וכוין ששב היה קשרי' והדבר על
 נטירא ועל יוסף בן פנחס ועל הנלוים עמהם והיו מדברים עליו אל המלך עד שצורה
 המלך שיצא והגלה אותו פעם שניה וכתבו עליו מכתב מעם הארץ שלא יכנס בכל
 מלכות בבל לעולם ואם יכנס יחרם כל רכושו ולא נשא אותו ארץ מכל ארצות מורח
 ויצא אל המערב ונשארה השררה כמו ד' אוה' שנים בלא ראש עד שהיה קשה הדבר

מאד על ישראל ודברו על דוד בן זכאי שהוא בן דודו של עוקבא נשיא שעבר שיעשו
אותו ראש גלות והיה כהן צדק שהוא ראש ישיבת פומבדיתא קשה עליו הדבר שלא
רצה בשררות דוד בן זכאי לפי שהיה קרובו של עוקבא ראש גלות שעבר אבל ראש
ישיבת סורא חנהיג אותו על עצמו וכתב לכל אנשי ישיבתו לתלמידים ולתנאי שכה
שיבכרוהו ויכתבו לו על נפשם וינהיגו אותו ראש עליהם. ועשו כאשר צוים
והלכו כלם לקראתו עד שהגיעו למקום אחד הנקרא קצד בדרום בכל בינו ובין סורא
ז' מילין והוא מקום דוד בן זכאי והיא ארץ מולדתו וברכוהו והנהיגו אותו ראש עליה
ועם כל זה היה ממאן כהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא ואינו רוצה ברבר עד ג' שנים
והיה שם אדם אחד מאור עינים נודע בכסים ראש כלה נהוראוי והיה נכנס ביניהם
בררך שלום אולי יוכל להנהיג אותו על ישיבת פומבדיתא שיחרצה בו כהן צדק ראש
הישיבה עד שהלך לילה אחת והיה פיתח כל מנעוליו בכל בשם ופתח אותו הלילה
יד מנעולים עד שהגיע איו ועמד על ראשו ומצא איתו גורם בחצי הלילה כיון שראהו
כהן צדק חרד לקראתו ושאל לו על עסקי ביאתו ואמר לו חי נפשך אדוני לא הגעת
אצלך עד שפתחתי יד מנעולים אמר לו ומה רצונך עכשיו אמר לו בקשתי שתכרך
ראש גלות ותנהיגהו על עצמך השיבו שיעשה כדבריו יצא משסגסי אל ראש גלות
והודיעו וקבע לו ומן ביום אשר יבא בו וחזר אצל כהן מורה צדק והודיעו הזמן אזוה
כהן צדק לכל תלמידיו ולבני ישיבתו וכל אשר היו עמו להקהל ולעמוד על נפשם
ולצאת לקראת ראש גלות יצאו לקראתו א המקו הנקרא צרצר מהלך חצי יום מכבל
בין שהגיעו אצל ראש גלות והנה גם הוא בא במחנ' כבר מאד ועמו כל תלמידיו וכל
הנלוים אחריו וחזרו אחריו וכבר הכינו לו חצר בכפר ירוע בארץ עתיקה להיות בה
ובשהגיעו לשער מדינת כבל היו אומרים שירים ערבים ופזמונים נאים עד שבאו אל
החצר אשר הכינו לו ונכנסו ושכן בכבל הוא וכל אנשיו ונשיו וכל נפשות ביתו ואחר
ה' שנים מת ראש ישיבת סורא ומלך אחריו מר האוי בר קיומי והוא היה ראש דורו
באותו זמן ונהג ישיבת סורא כ' שנה ומת וכהן צדק ראש ישיבת פומבדיתא עורנו
חי וכשמת ראש ישיבת סורא נשארה ישיבת סורא נלמודה והיה ראש גלות מתייעץ
מי ינהיג בה ונמלך לכו על רבינו סעדיה פיומי ועל צמח בן שהין כי הוא היה בר אבהן
ובר אורין ושגר ראש גלות א נסי נהוראני להיות ראש ישיבתו וא"ל לא יתכן כי ראש
ישיבה נקרא נהורא דעלמא והוא חשוב דעלמא אמר לו מה תראה בדבר זה אמר לו
כל אשר חפצת עשה הודיעו ראש גלות מה שבלבו לעשו וכי נפלה עצתו או על רבינו
סעדיה או על צמח בן שהין השיבו נסי שינהיג צמח בן שהין ולא רב סעדיה אע"פ שהוא
אדם גדול ומופלג בחכמ' אינו מתירא מאד בעולם ואינו מסביר פ' לישוט אדם בעולם
מפני רוב חכמתו ורוח כפיו ואריכות לשונו ויראת חטאו אמ' לו ראש גלות כבר נפלה
עצתי והסבמתי על רבינו סעדיה פיומי השיבו נסי עשה מה שאתה חפץ כי בתחלה

הראשון שישמע לדבריו וישב לפניו אני הוא ואני אהיה ראש הרוצים בו הנהיגוהו
 אותה שעה בפני כהן צדק ובפני תלמידי ישיב פוס בדיא ומינוהו להיו ראש ושיבת
 סודא ולא היו ימים מועטים עד שנפלה קטטה בין ראש גלות ובין רב סעדיה ונחלקת
 מלכות בכל לשנים וכל עשירי בכל ותלמידי הישיבות וחשובי המקום היו עם רב
 סעדיה לעזור אותו בכח ממונס והסברת פנים אצל המלך ושריו ויועציו והיה בבבל
 אדם חשוב אח' ושמו כלב בן שראגרו עוזר לראש גלות והיה בעל ממון ונתן מממונו
 ס' אלף זה כרי להסיר את רב סעדיה ממקומו ולא היה יכול מפני שהיו עם רב סעדיה
 בני נטירה וכל עשירי בכל ונתקנא כלב זה ברב סעדיה מפני שהיה כלב זה בעל לשון
 ואדם גדול בחכמה וכל שאלות שישא היה משיב עליהם טעם א' ושנים אבל רב
 סעדיה מוסיף עליו עשר ידות והיה מתקנא בו בדבר זה ועקר רב מחלוקת רב סעדיה
 וראש גלות היה על עסקי הצרות שהיו לאנשים שהיו מתחת ראש גלות וממון הרבה
 שנפל להם בירושתם ובקשו חלוקתם ונפלה ביניהם קטטה עליו עד שנתנדבו לתת
 מעשר מכל מה שנפל להם בירושה להסיר ההנאות ולהוציא לאור משפטם והגיע
 לראש גלות בחלקו מאות זהובים מן המעשר שנתנו לו וכתב להם מכתבות וחתם
 עליהם וצוה להם שילכו לראשי ישיבות לקיימם וכשהגיעו הכתבים אל רב סעדיה
 עמד עליהם וראה בהם דברים שלא ישרו בעיניו ואף בכל זה אמר להם בסבר פנים
 יפות לכו אצל כהן צדק ראש ישיבת פומבדיא וחתם בהם ולאחר שחתם בהם כהן
 צדק חזרו אצל רב סעדיה שיחתו בהם ויקיים אותה אמ' להם רב סעדיה למה תבקשו
 כתב ידי הנה בידכם התימת ראש גלות ותימרת כהן צדק ראש ישיבת פומבדיא
 אינכם צריכין להתימ' ידי אמר לו למה אינך חותם אמר להם איני יודע ונמנע מלגלות
 להם הדבר עד שהשביעוהו כמה פעמי' שיאמ' להם מה ראה בשטרות ולא יכול לעבור
 על השבועה ולתת מהם והודיעם מה שראה בשטרות ואמ' זה טעם נפסדו חזרו אצל
 ראש גלות והודיעוהו חזר אליו ראש גלות יהודה בנו ואמר לו לך ואמור לו בשמי
 שיקיים את השטרות הלך יהודה בנו של ראש גלות ואמ' לרב סעדי' בשם אביו שיחתו
 את השטרות אמר לו חזור אצל אביך ואמור לו כי כתוב בתורה לא תכירו פנים
 במשפט חזר ליו פעם שנייה ואמר לו אמור לו חתום את השטרות ואל תהי שוטה חזר
 הנער ואמר לרב סעדיה בסבר פנים יפות ולא אמר לו דברי אביו אבל אמר לו בבקש
 ובפיוסין שיחתום את השטרות כרי שלא תפול מחלוקת ולא הגיד לו כל מה שאמר
 לו אביו אבל מפיוס ממנו פיוסין גדולים שיחתום הכתבי' כדי שלא תהא מחלוקת בינו
 ובין אביו בדבר זה כיון שהטריחו אביו בהלכ' ובחזרה חרה אפו והרי ידו ברב סעדיה
 ואמר לו אם לא תחתום השטרות כמו שאמר לך אבי אז אשלח ידו בך הדבר יצא מפי
 הנער ואנשי רב סעדיה גררוהו והוציאוהו חוץ לפתח ונעלו השער בפניו כיון שהגיע
 אצל אביו וראה עיניו זולגים רמעות שא אותו על מאורעו וספר לו כל המעשה כיון

ששמע אביו כך החרים ברב סעדיה והנהיג רב יוסף בר יעקב שיהיה ראש ישיבת
 סורא במקומו וגם רב סעדיה כששמע הרבב החרים הוא בראש גלות ושלח את חסן
 אחי דוד בן זכאי דהוא יאשיהו להיותו במקום בן דוד בן זכאי אחיו ונהג ג' שנים ומת
 ונתחוקה המחלוקת ביניהם עד ג' שנים עד שאירע דין בין שני אנשים שנתעצמו בדין
 האחר ברר לו רב סעדיה ואחר ברר לו ראש גלות שלח ראש גלו' א' האיש אשר ברר
 רב סעדיה וברח מעליו והכוהו פצעוהו הלך האיש המוכה קרוע בגדים וילך וילך
 וזועק על כל הקהל והגיד להם מאורעו והיה הדבר קשה עליה' עד מאד כי היה מנהגם
 שכל איש שהוא מרשות ראש גלות אין לראשי ישיבות עליו לא דין ולא משפט ולא
 לערער על אהר מהם על חברו בשום דבר שיהיה מרשותו. ואם היה גר בארץ ובא
 מארץ נכריה ואינו לא מרשות זה ולא מרשות זה ילך למקום שירצה ומפני שהאיש
 הזה המוכה אינו מרשות גלות קנאו הקהל למאורעו ונתקבצו כלם על כשר בן אהרן
 שהוא הותן כלב בן שראגרו שהו' אדם גדול בכבל והיה מחשובי מקומו וספרו להיכן
 הגיעה מחלוקתם של ישראל וכמה קשה מאורעם אמרו לו קום כי עליך הדבר ואנחנו
 עמך וגדולי וכול' להסיר המחלוקת שאינה תלויה אלא בהתנך כלב בן שראגרו והלך
 אצל גדולי הרוד וקבצם לתוך ביתו והיה עמהם ראש גלות ודבר אליו בפניהם מה
 המעשה הזה אשר עשית ועד מתי אתה מחזק במחלוקת ולא תשמור עצמך מן העונש
 ידא את אהיך והסיר עצמך מן המחלוקת כי אחה ידעת כמה גדול כח המחלוקת ועתה
 הנה איך תתקן ודכיך עם רב סעדיה ותשלים עמו ותניח מה שבלבך עליו. השיב
 ראש גלות לרבריו וענהו לשלום שיעשה כדברו. ועמד והלך אצל רב סעדיה
 והביאו לביתו הוא וסיעתו הנלוים עמו ודבר אליו כל אותן הדברים שדבר אל ראש
 גלות וענהו גם הוא לשלום. והיה ראש גלות בבית אחד הוא וכל הנלוים עמו
 וכל אנשיו. ורבינו סעדיה הוא וסיעתו וכל אנשיו בבית א' כנגדו. ושניהם
 חיו בחצרו של כשר זה שהלך ביניהם בדברי שלום. ועמדו אנשים מראשי הקהל
 ונחלקו לשני חלקים חלק א' תמכו בידיו של ראש גלות. והחלק השני תמכו ביד
 רב סעדיה. והלכו אלו מכאן ואלו מכאן עד שפגעו זה בזה ונשקו זה את זה וחבקר
 זה את זה. והיה זה הדבר ביום תענית אסתר. וכשנשלם דבר זה ביניהם שמת
 כשר על הדבר שנשלמו על ידו. והשביע אותם ואת כל העומדים שם עמהם
 שילינו שם אצלו אותה הלילה ושיקראו המגלה בביתו. ולא רצו לא ראש גלות
 ולא רב סעדיה. אבל אמר: יסעד אצלי רב סעדיה או יסעד אצלך. השילו
 גזרות ביניהם. ונפל הגור. ות שולך רב סעדיה אצלו. וכן עשה הלך
 אצלו וסעד עמו סעודת פורים. וישב ב'מים. וביום הג' צא בשמחה ובשוב
 לבב. וכשנעשת הפשרה ביניהם אותו רב יוסף בן יעקב שהחזיק ראש גלות ועשה

אותו ראש ישיבה במקום רב סעדיה כל אותן השנים שהיתה המחלוקת ביניה עכשו
 שבטל המחלוקת ישב לו אותו רב יוסף ראש ישיבה בביתו ואעפכ החוק שהיה לוקח
 בשהיה ראש ישיבה לא מנעוהו ממנו אלא היו שולחין לו בביתו נפטר ראש גלוריא
 ובקשו להנהיג בנו במקומו ולא עמד אחריו של אביו אלא ז' הושים בלבד ונפטר גם
 הוא והיה לו בן קטן כמו בן י"ב שנים ואספו אליו רב סעדיה ונתן אותו בבית הסנה
 עד שנפטר רב סעדיה ולא נמצא באותן הימים מי שהיה ראוי להיות ראש גלות אלא
 איש אחר שהיה מבני הימן שהיה בנציבין ולא הספיקו למנותו עד שארע לו דבר
 שנתקומט עם גוי אחד בשוק והעידו עליו שקלל את אלקיו ונהרג ואחר נפירחו של
 רב סעדיה נהג רב יוסף בן יעקב ישיבהו בסורא ולאחר נפטר בהן צדק ראש ישיבת
 פומבדיתא נהג אחריו צמח בר כנפאי ישיבתו י"ג הושים ונפטר ומלך אחריו כלב בן
 יוסף הנקרא כלב בן שראגרו ומה שאמר עוד ר' נתן הכהן על רביו ראש גלות היאך
 יתמנה והיאך יכרתו לו כל העם ברים בשעה שיתמנה כך הוא הדבר אם הסכימו דעת
 הקהל למנותו מתקבצין שני ראשי הישיבות עם בני ישיבתן עם כל ראשי הקהל
 והוקניו בבית אדם גדול שבבבל מגדולי הדור כגון נטירא וכיוצא בו וזה שמתקבצים
 בביתו מתכבד בדבר ויש לו שבח גדול בו וכבודו מתעצם בהקבץ הגדולים והוקנים
 בביתו ומתקבצין בבית הכנס' כיום הה' ומברכין אותו ונותנין יד עליו וחוקעין בשופר
 להשמיע את כל העם מקטן ועד גדול וכשומעין הדבר כל אחד ואחד משגר לו מנחה
 כפי כחו והשגת ידו וכל ראשי הקהל ועשיריהם שולחין לו בגדי נאים וחשימיו יפים
 וכלי כסף וכלי זהב כל איש ואיש כמתנת ידו והוא שורח בסעודה ביום הה' וביום הו'
 בכל מיני מאכל ומיני משחה ומיני מגדים כגון מיני מתיקה וכשמשי' ללכת יום שבת
 בב' רבים מגדולי הקהל מתקבצין עמו ללכת בב'ה וכבר הכינו לו בב'ה מבעוד יום
 מגדל עץ ארכו ז' אמות ורחבו ג' ופורסין עליו בגדים נאים מן המשי ומן התכלת ומן
 הארגמן ובתולעת השני עד שיתכסה כלו ולא יראה ממנו כלום ונכנסין תחתיו בדורי'
 שנבחרו מנשיאי הקהל ומגדוליהם בדורי' וותיקים בעלי קול בעלי נעימה וקולם ערב
 ובקיאין בכל עניינה וראש גלות עצמו יהיה מכוס במקום עם ראשי הישיבו והבחורי'
 עומדים תחת המגדל ולא ישב עליו אדם וחון הכנסת מתחיל בברוך שאמר והבחורי'
 עונין על כל דבר ודבר מברוך שאמר ברוך הוא וכשהוא אומ' מומור שיר ליום השבת
 עונין אחריו טוב להורות ליי' וקורין כל העם כאח פסוקי דזמר עד שגומדין אותן ועומד
 החון ופות' בנשמת כל חי והבחורי' עונין אחריו תברך את שמך הוא או דבר והבחורי'
 עונין אחריו עד שמגיעין לקדושה ואו' אותה הקהל בקול גמון והבחורי' בקול רם ומיד
 שותקין הבחורים והחון לבדו משלים עד גא' ישראל ועומדין כל העם בחפלה וכשעובר
 לפני התיבה ומגיע לקדושה עונין הבחורים אחריו האל הקדוש בקול רם ומשלים
 התפלה ויושבין כל הקהל וכשיושבין כל הקהל יצא ראש גלות מהמקו' שהיה מכוסה

בו וכשרואין אותו כל העם עומדים על רגליהם עד שישב על המגדל שעשו לו ויצא
 ראש ישיבת סורא אחריו וישב על המגדל לאח' שיתן לו כריעה כפוף ויהויר לו ואח"כ
 יצא ראש ישיבת פומבדיתא ויתן לו גם הוא כריעה וישב לשמאלו וככל זה כל העם
 עומדים על רגליהם עד שיתקנו שלשתם ויושם ראש גלורת באמצע וראש
 ישיבת סורא יושב לימינו וראש ישיבת פומבדיתא יושב לשמאלו ובינם לבין ראש
 גלות מקום פנוי ועל מקומו פרשו עליו בגד נאה על ראשו ממעל למגדל אחוה בחבלי
 ברוך וארגמן וחזן הכנסת מכניס ראשו בסדינו בפני המגדל ומברך אותו בברכות
 מתוקנו שהתקינו לו מאתמול שלשום בקול נמוך כדי שלא ישמעו אותו לא היושבי'
 סביבות המגדל והבחור' שהם תחתיו וכשע' שהוא מברך אותו עונין אחריו הבחור'
 בקול רם אמן וכל העם שותקים עד שהוא גומר ברכותיו ופותח ראש גלות ודורש
 בענין הפרשה של אותו היום או יתן רשות לראש ישיב' סורא לפתוח ולדרוש וראש
 ישיבת סורא נותן רשות לראש ישיבת פומבדית' והם נוהגין כבוד זה לזה עד שפותח
 ראש ישיבת סורא והתורגמן נומד עליו ומשמיע דבריו לעם וכשדורש דורש באימה
 וסותם את עיניו ומתעמף בטלית ועד שהוא מכסה פרחתו ולא יהיה בקהל בשעור
 שהוא דורש פוצה פה ומצפצף ומדבר דבר וכשירגיש באדם שמדבר פותח את עיניו
 ונופל על הקהל אימה ורעדה וכשהוא גומר מתחיל בבעי' ואומר ברם צריך את למילף
 ועומ' זקן א' חכם ורגיל ומשיב כענין ויושב' ונומד החזן ואומ' קריש וכשמגיע בחייכו
 וביומיו אומר בחיי נשיאנו ראש גלות ובחייכו ובחיי דכל בית ישראל וכשגומר
 הקריש מברך ראש גלות ואח"כ מברך ראשי ישיבות וכשהוא גומר את הכרחה עומד
 ואומ' מדינה פלוני וכל בנותיה כך וכך יבא מהן וזוכר כל הישיבו' שהן משלחו ל' ישיב'
 ומברך אותם ואח"כ מברך האנשי' שבהם שמתעסקי' בנדבה עד שתגיע ל' ישיבו' ואח"כ
 מוציא ס' וקורא כהן ואחריו לוי וחזן הכנסת מוריד ס' לראש גלות וכל העם נומדים
 והוא מקבל ס' בידיו ועומד וקורא בה וראשי הישיבו' עומדין עמו וראש ישיב' סורא
 מתרגם עליו ומחזיר ס' לחזן ומחזירה לתיבה וכשהוא מגיע לתיבה ישב הוא במקומו
 ואו' ישבו כל אדם במקומם ואחריו קורין ראשי כלות ואחריה' תלמידי ראשי ישיבות
 אבל ראשי הישיבו' עצמן אינם קורין כל' באותו היום מפני שקדמן אחר וכשמפשיד
 המפשיד עומד אד' גדול ועשיר ומתרג' עליו ויהיה לו שבח וכבוד בדבר זה וכשמשלח
 יוסף לברך ראש גלות כל' וכל שלוחי צבור שהן רגילין ובקיאין בתפלה עומדין
 סביבו התיבה ואומרים אמן ומברך אח"כ ראשי ישיבות שניהם ומחזיר ס' למקומה
 ומתפללין תפלת מוסף ויוצאין וכשיוצא ראש גלות כל העם יוצאין לפניו ולאחריו
 ואומרים לפניו דברי שירות ותושבחות עד שהוא מגיע לביתו אבל ראשי ישיבות
 אינם הולכין עמו עד ביתו וכל התלמידים שהולכים עמו ומלוין אותו עד ביתו אינו
 פניח א' מהם שיצא מביתו עד ז'מים ומאותו העת ואילך אינו יוצא מפתח ביתו והעם

מתקבצין ומתפללין עמו תמיד בין בחול בין בשבת בין בימים טובים ואם רוצה לצאת
 ולעשות צרכיו רופף מרכבת המשנה במרכבת שרי המלך בגדים נאים והולכי אחריו
 עד טו' אנשים ועבדו ויהיה רץ אחריו וכשעובר על אה' מ' ישראל רצים אליו ומחזיקין
 בידיו ומסבירין פניו וכן עושה כל אחד מ' ישראל שיעבור עליו עד שיתקבצו עליו כמו
 נ' או ס' עד המקום אשר הוא בא שם וכשהוא חוזר לביתו עושין לו כזה המנהג ולעולם
 אינו יוצא עד שהולכין אחריו כל שיעתו ורומה בהליכתו כאחד משרי המלך ובשהוא
 רוצה ליכנס לפני המלך לבקש ממנו דבר או לראות פניו מבקש משרי המלך ועבדיו
 הנכנסין אליו תמיד לדבר אל המלך שיתן לו רשות ליכנס אליו ונותן לו רשותו על
 השוערי להכניסו וכשהוא נכנס רצין לפניו כל עבדיו המלך והוא כבר המין בחיקו והובי'
 וזוים שיתן לאותם העבדים הרצים לפניו עד שלא יכנס והוא מכניס ידו לחיקו ונותן
 לכל א' וא' מה שיומין לו הקבה והם מכבדין אותו ואוחזין בידו עד שהוא בא ועומד
 לפני המלך ומשתחוה לו והוא רומם עליו שהיה עומד על רגלו אחד וסומכו בשני עד
 שרוממו המלך לאח' מן העבדים עליו ולוקחו בידו ומושיב אותו במקום שרמו לו המלך
 במקום שיושיבנו בו ואח' מ' ב' עם המלך והמלך שואל אותו על שלומו ועל דבריו
 ועל מה נכנס אלו והוא מבקש רשות ממנו שידבר בפניו והוא מרשה אותו ואז מתחיל
 בהוללים וברכות המוכני' לו מקודם לכן ומסדר לפניו מנהגות אבותיו ואבות אבותיו
 ומפייסו בדברים ערבים עד שעושרה בקשתו ונותן לו שאלתו וכותב לו כל חפציו
 שייבקש ממנו ויוצא משם ונפטר ממנו בשמהה ובשלום • ואלה החקים אשר היה
 לראש גלות לקחתם בכל שנה ושנה ממקום אחד הנקרא נהוראן וכל פרוודה והוא
 רחוק מכל כמו חצי יום במזרח ומוציא אליה דיין ברשותו וברשות ראשי ישיבות
 וכותב לו אליהם כי לקה רשות מהם ומוציא אלו מן המקום ההוא ויכנס לו משם כמו
 ס' או ע' וזוים וכשהוא מגיע לשם בורר לו שנים מחשובי המקום להמנות עמו על כל
 פסקי דינין שעושה ואם היה אותו דיין הממונה ישר בדרכיו ובקי בדיניו כתבו ראשי
 המקום והחשובים אל ראש גלות ומשבחין אותו בעיניו ואם שמא חזו שיהיה בו דבר
 דע או ימצאו בו שום דופי כותבין אל ראש גלות ואל ראשי הישיבות פלוני כמרה
 מקולקלים מעשיו וכמה מקולקלים דרכיו והם מסירין אותו וממנין אחר חותיו • וזה
 החוק שהדיין נוטל מאנשי המקום מכל אחד שהוא מבין עשרים שנה ומעלה שני וזוים
 בשנה וזו בפסח וזו בסוכות ומהכתובה וגט ושטר חוב ושטר מתנה ושטר מכירה
 יש לתת לבעלים ד' זווים ושליש במשקל ישמעאל והסופר אין לו אלא הקבלנות שפוסק
 הדיין לתת לו השנה והכל לדיין וכך היה המנהג לתת כל זה לדיין בין שהיה שם בין
 שהלך למקום אחר • והדיין יש לו בני אדם שמעיינין והוקרין ומשקיפין על כל רשותו
 שלא יהא אדם עושר • מאלה הדברים שכתבנו אלא על פיו וכל מי שכותב בשטר
 בסתר מנדה אותו וקונס אותו שיתן שכר השטר ומלקחו ואם היה עני לתת הדבר

הקצוב נוטל ממנו הסופר כפי השגת ידו ברשות הדיין ויש לרדוף על השבחים וזו בכל
 שבוע ושבוע וגם לראש גלות יבא אליו מרשות מדינת פרס בכל שנה ה' ז' ויובים על זה
 המנהג ויש לו מקום אחר הנקרא חלואן בינו ובין בכל מהלך ה' ימים ומקבל ממנו קב
 זהובים בשנה על החוק הנזכר וגם יש לו מקום אחר הנקרא קצר והוא ארץ מולדתו
 ויוצא לו ממנו ל' זהובים בשנה ויש לו בבבל מקום ששם ביתו והוא ברשותו ויש לו
 שם על כל א' ואחר מישראל שני זווים בפסח ובסוכות ואינו נוטל מן העניים כלום כי
 העשירים מקילין מעליהם והשבחים נותנין לו רביע זהוב בכל שנה. ובללו של דבר
 שמגיע אליו בכל שנה ושנה מכל אלו המקומות תש' זהובים ואם רצה כותב למקומו
 רהוקים שישמכוהו ויכבדהו כותב להם ועושיין לו בקשתו. ואם יצא בנו של ראש
 גלות לכל מקום שירצה נושאין לו פנים ומכבדין אותו ונותנין לו מנחה ואינם נמנעין
 מזה הדבר אבל עושיין עמו כל א' ואחד לפי כבודו ולפי גדולתו ואם לא ישאו לו פנים
 ולא יכבדהו במתנותיהם שולח אביו פתיחות וחרמות ואמר ר' נתן שראה בנו של
 דוד בן זכאי שיצא למדינת פרס שהוא מרשות אביו ולא כבדהו ולא נשאו פניו
 ושולח והודיע את אביו ואביו הוציא עליהם פתיחות וחרמות והודיע למשנה והמשנה
 הודיע למלך וכתב המלך אל מלך פרס לסמוך ידו ולעזור עליהם וכששמע מלך פרס
 והגיע כתב מלך בכל לידו שלח ידו בהם ונטל מהן ממון הרבה מפיוס שהוא רשות
 אביו ומכל פרווריה והגיע וחזר לבבל ולא היה א' מראשי הישיבות מי שיקרער עליו
 בדבר זה. וכשימות ראש גלות כל הרשויות שלו ינתנו לראש ישיבת סורא. וסופר
 ראש גלות נוטל שכרו מראש גלות. ואין לראש גלות בנדדים ונדבורת שמשגרין
 קהלות ישראל אל הישיבות כלום כי אינם משגרים אותם אלא עם שאלותיהם ובשאו
 אין לראש גלות עסק בהם וכמו בן מנהג ישיבות כשיתמנה אח' מהם כן מנהגם לעשו'
 לו כדרך שעושיין לראש גלות כשממנין אותו חוץ מל' שאין מורידין אותה אליו אלא
 הוא עולה אליה כדרך כל אדם וכך היו נוהגין ראשי ישיבות בכל מקומות רשויותיהן
 שמוציא אליו הדיין שלהם כמו שכתבנו שמוציא דיין ראש גלות מרשויותיו ואלו
 הרשויות שיש להם לראש ישיבת סורא הנקרא וס'א' ויוצא אליו ממנו ומפרוריה
 ק' זהובי' השנה ומבצרה ומפרוריה ש' זהובים השנה והוא הנקרא בלה ועוד לו מקום
 הנקרא גמוס בינו ובין אופיר מהלך ב' ימים וכן אופיר מהלך ב' ימים וכן אופיר עצמה ברשות סורא כללו של
 דביו מה שיוצא לסורא מרשויות שלו בכל שנה אלף ותק' זהובים השנה לבר הנדדים
 והנדבות ויש להם בבבל רשויות צפונה דרומה מזרחה וימה נוהגין עמה' כמו שנוהג
 ראש גלות במקומות שלו שיש לו בבבל כמו שכתבנו למעלה ושכחי רשויות סורא
 נותנין לראש ישיבה שלהם רביע וזו השבוע. ופעמים שיהיה לישיבת ראש גלות צוק
 הזמן ושולחים כתבים לכל קהלות ישראל ומודיעים להם עניים ולהצט' וכל קהל וקהל
 שולחים להם מתנות כפי כחן וכפי השגת ידן וכמו בן מנהג ראש ישיבת פומבדיתא

ספר יוחסין

מראשי הישיבות בשמו אין לראש ישיבה האהר כולם נגדרים ונגדרות הבאות עם
השאלות וכאשר נשתלחו השאלות בשמם הם יקחו נדרים ונדרות הבאות עמהם.
ואם משתלחין סתם חולקים שתי הישיבות בשהו וכך היה מנהגם בהלוק כל מדינה
שמגיע אליהם מגדרים ונדרות ככל השנה הן מניחין הכל ביד אד' נאמן לצורך הוצאו'
התלמידים הבאים מכל המקומות שהם יושבים ומתקבצים ובאין מכל המקומות
בחדש כלה שהוא חדש אלול בימי הקיץ וא' בימי החורף וכל א' וא' מן התלמידים
במקומו גורם ומעיין כל אותם ה' הדישים המסכתא שאמר להם ראש ישיבה בצאתם
מעמו ובאדר או' להם מסכת פלוני נפרש באלול וכמו כן באלול אומ' להם מסכת פלונית
נגרס באדר ובאי' כלם ויושבין לפני ראשי הישיבו' באדר ובאלול וראש הישיב' עומד
עליהם על גרסתם ובודק אותם. וזה סדר ישיבת ראש ישיב' וישב ולפניו עשר אנשים
והיא נקראת דרא קמא ופניהם אל פני ראש ישיבה והעשרה שיושבין לפניו מהם
ראשי כלות וג' חברים ולמה נקראו שמם ראשי כלות שכל א' מהם ממונה על עשרה
מן הסנהדרין והם הנקראין אלופים וכך היה מנהגם אם נפט' א' מראשי כלות ויש לו
בן הממלא את מקומו יורש מקום אביו ויושב בו ואפילו היד' קטן בשנים וכן מן
החברים כשיפטר א' מהם אם היה בנו ממלא את מקומו יושב בו ואין אחד מהם דולג
על מפתן חבירו ואם אינו ממלא מקום אבותיו והוא ראוי לישב באחת משבעה דרי
ישב בה. ואם אינו ראוי לישב עמהם יושב עם בני רב ועם שאר התלמידים שהם כד'
מאות איש והם סנהדרין שהם ז' שורו שורה ראשונה וישבת כמו שזכרנו ואחריהם י'
עד ז' שורות ופני כלם אל פני ראש ישיבה וכל התלמידים יושבין אחריהם ואין א'
מהם מכיר את מקומו אבל הו' שורות כל א' וא' מכיר את מקומו ואין א' מהם במקום
חבירו ואם יהיה א' מהם מן הו' שורות גרול בחכמה מן ד' אחר אין מושיבין אורו
במקומו מפני שלא ירשה מאביו אבל מוסיפין לחת לו יותר מהוקו מפני חכמתו.
וכשירצה ראש ישיבה לגסותם בגרסתן יועדו עליו כלם כד' שבתור' כל חדש אדר
זהו יושב וחשורה א' גורסין לפניו ושאר השורו' שומעין ושותקין וכשמגיעין למקום
הצריך להם לדבר ידברו בו בינם לבין עצמם וראש ישיבה שומע אותם ומבין אר'
דבריהם ואח' קורא והם שותקין ויודעין שכבר הבין מחלוקתם וכשישלים קריאתו
דורש וגורס באותה מסכתא שגרסו בימי החורף כל אחד ואחד בביתו ומפרש בכלל
דבריו הרבר שנחלקו בו התלמידים ועתים שהוא שואל מהם פירוש הלכות והם
מכבדין זה את זה והכל מכבדין את ראש ישיבה ושואלין אותו פתרון ואין א' מהם
יכול לדבר בפניו עד שיתן לו רשות והם מוד בריסם כל אחד ואחד כפי חכמתו וירוא
מרחיב להם דבריו בפזרון כל הלכה והלכה עד שיתכבד להם הכל וכשמחבר
להם הכל יפה עומד א' מדרא קמא ודורשה ברבים עד ששומעין אותה כקטן כגדול
ואבל מי שרואה אותו עומד יודע שאינו עומד אלא לברר הבריתא שממנ' סיוע השמוע'

ואז מדקדקין בה שאר התלמידים וחוקרין אותה ומבארין אותה באר היטב וכך היו עושין כל ימות החדש. ובשבת רביעית קורין כל הסנהדרין וכל התלמידים וראש ישיבה מעיין מהם וחוקר אותם ומנסה אותם עד שיתכרך לו המהיר בחכמה מחבירו וכשרואה את אחד מהם שאין תלמודו סדור בפיו יקשה עליו יותר ויגרע לו מחוקו ויגוער בו ומוכיחו ומודיעו המקומות שנחשל בהם ושנתעצל עליהם ומוהירו בנפשם ומתרהו שאם ישנה בן פעם אחר ולא ישים לבו על תלמודו שלא ינתן לו כלום ולפיכך היו מתחדרין ומתעסקין בלמודם עסק יפה כדי שלא יכשלו לפניו בדבר הלכה וכל השורות אינם הולכות מצמו עד שמודיעים המסכתא שיתעסקו בה כל אחד ואחד בביתו ולשאר התלמידים אינו צריך להודיע אלא כל אחד ואחד גורס באי זו מסכתא שידעו וכך היה מנהגם בתשובת השאלות בכל יום מהחדש אדם מוציא אליהם כל השאלות שהגיעו אליו ונותן להם רשות שישבו תשובה עליהם והם מכבדין אותו ואומרין לו לא נשיב בפניך עד שהוא תוקף בהם ואז מרברים כל אחד ואחד לפי דעתו לפי חכמתו ומקשין ומפרקין ונושאים ונותנים בכל דבר ודבר ומעינין יפה יפה וראש ישיבה שומע את דבריה ומבין כל מה שאומרין ומקשין זה לזה ועומד ומעיין בדבריהם עד שיחברר לו האמת ומיד יצוה לסופר להשיב ולכתוב וכך היה מנהגם לעשות בכל יום ויום עד שמשויבין תשובת כל השאלות שבאו להם השנה מקהלות ישראל ובתכלית החדש יקראו התשובות והשאלות במעמד כל החכורה כלה וחותר עליה ראש ישיבה ואחר כך שולחין אותם לבעליהן ואז מחלק הממון עליהם חס ונשלם של בע בללך ואע"י:

אמר

ש"ש כתוב בהראב"ד וכשראה רב שרירא שהאר"י ימים ובנו רב האי היה ראוי להיו ראש ישיבה סלק עצמו וישב בנו על כסאו והוא רב האי גאון בר רב שרירא גאון בר רב תנחום גאון בר רב יהודה גאון והוא הרביץ תורה בישראל יותר מכל הגאונים ולאורו הלכו דורשי התורה ממזרח שמש עד מבואו והיו ימי חייו לט' שנה ונפטר בערב יום טוב אחרון של פסח שנת אלף שלש לשטרות שהיא שנת ד' אלפים תשצ"ח. וכמוהו לא היה לפניו בגאונים והוא היה סוף הגאונים ומבית דוד היה מורע המלוכה ומבני ורובכל בן שאלתיאל. והנשיאים וראשי גליות שהיו אחריו. וראיתי חותמו חתום על גליונים שהיה שולח ואריה היה חקוק עליו כמו שהיה על דגל מחנה יהודה ודגלי מלכי יהודה. אבל מימי ישמעאלים לא נהגו ראשי גליות שררה כהוגן אלא היו קונין אותה בממון רב מן המלכ"י כמו מוכסים ודועי אליה ולא רצו הוריו להיות ראשי גליות וחזרו לגאונות והוא מורע רבה בר אבוח והלשינו פריצי ישראל ברב שרירא ורב קא"י ותפסם המלך ישמעאל ובוזו כל אשר להם ולא השאיר להם שום מחיה בעולם ונתלה רב שרירא מידו אחת והוא ככ"ק שנה ולא חוסרו מגאונות ובשנת ד' אלפים תשל"ח היה רב שרירא לגאון ובשנת ד' אלפים תשל"ח היה רב האי לגאון וגאונותם היתה ע' שנת רב שרירא ל' שנה ורב האי ארבעים שנת

ודררו דוד ח' כנאנו ובימיו היה ראש ישיב' במתא מחסאי חותנו אבי אשת רב שמואל
 הנהן בן חפני גם הוא חבר ספרים הרבה ונפטר בימי רב האי ד' שנים מקודם פטירת
 רב האי אבל בני ישיבת רב האי הקימו חוקיה ראש גלות בן בנו של דוד בן זכאי
 והושיבו על כסא רב האי ז' ועמד שנתים והלשינו בו א המלך מלשיני' ותפסו המלך
 ואסרו בברזל וענתו אותו בכל מיני ענויים ולא השאיר לו משתיק בקיר וברחו שני בניו
 לספרד לרב יהוסף הלוי הנגיד בר רב שמואל הנגיד זצ"ל שהיה אוהב לחוקיהו ראש
 גלות וראש ישיב' והיה עמו עד שהיה השמה בגראנשה ונהרג רב יהוסף הנגיד וברח
 האחד מבני חוקיה לארץ סרקסטא ונשא שם אשה והוליד בנים ואחר כך ננסו בני
 בניו לארץ אדום ומחס' ר' חייא בן אל דאודי ונפטר בארץ קשטיליה ונקב בארץ לואן
 בשנת ד' אפיס תתק"ד ואהריו לא נשאר בארץ ספרד אדם מפורסם שהוא מבית דוד
 וא"ר חוקיה ראש ישיבה וראש גלות פסקו ישיבות וגאונים וקודם לכן היה סבה מאת
 הק"ב שהננת חקם של ישיבו' שהיה הולך אליהם מארץ ספרד וארץ המערב ואפריקה
 ומצרים וארץ הצבי וכן היתה הסבה שיצא ממדינת קורטבא שלישי ממונה על צייס
 שמו בן רמאחן ששלחו מלך ישמעאל בספרד שמו עבר אל רמאחן אלנאצר והלך
 ממונה על צייס אדירים לכבוש ספינות אדום ועירות סמוכות לספרד והלכו עד חוף
 הים של ארץ ישראל ונסבו אליהם יון והאיים שבו ומצאו אניה ובה ד' חכמים גדולים
 היו הולכים ממדינת באדי למדינת נקראת ספסתין וחכמים אלו להכנסת נלה היו
 הולכי וכבש בן רמאחן האניה ואסר את החכמים האחד היה ר' הושיא אביו של רב'
 חננאל והשני רבי משה אביו של ר' חנוך אסרוהו עם אשתו ועם ר' חנוך בנו ור' חנוך
 עודנו בער והג' רבי שמריה בר אלחנן והד' איני יודע שמו ובקש השליש לכפותה
 לאשתו של ר' משה ולענותה כי הייתה יפה ביותר והיא צעקה א' ר' משה אישה בלשון
 קדש ושאלה ממנו אם הנטבעים בים חיים בתחיית המתים אם לא והוא השיבה אמר
 ה' מבשן אשיב אשיב ממצולות ים וכששמיעה דבריו הפילה עצמה בים וטבעה ומתה
 וחכמים א' לא הגידו לאדם בעולם מה טיבם ומה חכמתם והשליש מכר את ר' שמריה
 באכסנדריה של מצרים ומשם עלה למצרים והיה לראש ומכר את ר' הושיא באפריקא
 בחוף הים ומשם עלה אל מדינת אלקירואן שהיתה בימים ההם חזקה מכל מדינות
 ישמעאל שב' רץ המערב ושם היה ר' חושיאל לראש ושם הוליד את רבי חננאל בנו
 ובא השליש לקורטבא ומכר שם ר' משה ור' חנוך בנו ופראוהו אנשי קורטובד'.

וכמדומין היו שהוא עם הארץ והיתה בקרשובה בית הכנסת ששמה כנסת המדרש
 והיה שם ריון ששמו ר' נתן וחסיד גדול היה אבל לא היו אנשי ספרד בקיאין בדברי
 דכותינו ז' ואף על פי כן באותו מעט שהיו יודעין היו עושיין מדרש ומפרשים ועולים
 ונודעין ופרש' ר' נתן הדיון על כל הזאה טבילה והוא כמס' יומא ולא ידע לפרשה ורבי
 משה יושב לפאה אחת כמו שמש וקם אל ר' נתן ואמר לו ר' פשו להו טבילו וכששמע

והוא והתלמידים את דבריו תמהו זה אל זה ושאלו ממנו לפרש להם ההלכה ופירש
 להם ההלכה כחונן וכל אחד ואחד של ממנו שאלות בכל הספקות שהיו להם והשיב
 תשובות כרוחב חכמתו וחיו בעלי דנין מחוץ למדרש שלא היה להם רשות ליכנס
 עד השלמת התלמידים פסיקתם ובאותו היום יצא רבי נתן והלכו אחריו בעלי דנין
 ואמר להם אני איני דין וזה הרובש השק והאורח הוא רבי ואני תלמדו אהיה מהיום
 ואת מנהו על קהל קירטובה דין וכן עשו ועשו לו על הקהל פסיקא גדולה וכברוהו
 במלבושים יקרים ובמרכב ורצה השליש לחזור בו במכירתו ולא הניחו המלך כי
 שמה המלך על הרבר שמחה גדולה כששמע שאין היהודים שבמלכותו צריכי לאנשי
 בכל והקול נשמע בכל ארץ ספרד וארץ המערב ובאו תלמידים לקרות וכל השאלות
 שהיו שואלים מן השיבות שאלו ממנו ודבר זה הירא בימי רב שרירא גאון קרוב
 לשנת ד' אלפים השגן פחות מעט הן יחד מעט. ונתחנן רבי משה הרב לבני פליאג
 ומשפחתם היתה גדולה מכל משפחות קהל קירטובה ולקח מהם אשה לר' חנוך בנו
 ובר' חנוך לאחד מבני פליאג מפני כן נקרא זה השם בבני פליאג עד היום והיו
 לו לר' משה תלמידים הרבה ומהם רבי יוסף בר' יצחק בן שטנאש הידוע בן אביתר
 והוא פירש כל התלמוד בלשון עברי למלך ישמעאל ששמו אלחכיס ומפני גדולתו
 וחכמתו בעש ברבי חנוך הרב היושב על כסא אביו ונחלק הקהל מהלוקת גדולה
 אחר פטירת ר' חסראי הנשיא הגדול בר' יצחק שאו בימיו אין אדם בעולם שהיה יכול
 לחלוק על הרב ר' חנוך ובכל יום היו יוצאים מקירטובה אל עיר אלוהרה זמאות איש
 מישראל רוכבי על זמאות מרככות וכולם לבושים לבוש מלכות וחובשי מנעו
 כדת שרי ושמזאלים וכולם עם הרב וכת שנייה עם בן שטנאש עד שגברה כרת של
 הרב ר' משה ונדרו את בן שטנאש והחרמוהו והמלך אמר לו אלי היו ושמזאלים
 בועשים כי כאשר עשו לך היהודים הייתי בורח מפניה דעתה ברה לך וכן עשה המלך
 מספר אל כנאנה ומצא שם רבי שמואל הכהן בר' ואשיזה והוא מבני קהל פאס וחש
 לנדוי הרב ר' חנוך ולא סיפר עמו ובעס עליו בן שטנאש וכתב לו אגרת גדולה בלשון
 ארמי ושעה בה ור' שמואל הכהן השיב לו תשובה והודיעו שטעה אכל בלשון רבה
 מאד ונכנס בן שטנאש בספינה והלך עד ושיבתו של רב האי וכטרומה היה שרב
 האי מקבלו שהיה שונא לרבי חנוך מפני שר' חכמים שהזכרנו כרתו חק השיבות
 עד שבאו השיבות לידו לדרול ואע"פ שלח לר' הרב האי שלא יבא אליו שאם יבא
 אליו יחוש לנדוי הרב והלך בן שטנאש לרמשק ומת שם וקודם לכן נתלדלה הכת
 והחולקת על הרב וכל חברי בן שטנאש ומהם שני אחים סוחרים עושים משי יעקב בן
 גו ואחיו יוסף פעם אח' נכנסו לחצר אחד מסרני המלך שהיה ממונה על ארץ תרבוניה
 ובאו וקני השמעאלים מן הארץ שהיתה תחת ידו לועוק על הפקיד שהפקיד עליהם
 והביאו לו דורון אלפיים זהובים געמרי וכשהתחילו לדבר צורה הסרים לבזותם

ולהכותם במקלות ולהוציאם לבית הסוהר מבוהלי' ודחופי' ובמצאי' היכלו היו כמא
 עקמומיות נפלו באחת מהם האלפיים והוביס וועקו ואין שומע להם ולאחר נכנסו
 ב' אחים אילו ר' יעקב בן גו וד' יוסף בן גו אחים ומצאו הזהובי' והלכו לדרגם ונתיעצו
 בביתם ואמרו זה הממון מצאנוהו בהיכל המלך בואו ונשבע שכולו ישוב להיכל
 המלך במנחות ומתנות ואולי נסיר מנפשנו חרפה צורדנו ונתלר: במלך ועשו בן
 ונתחזקו במלאכת המשי ועשו בגדים יקרים ונסים ישמעאלים על ראשי הדגלים
 יקרים מאד לא נעשו כמותם בספרד והעלו מנחה למלך השאם ולמלך אלמנסור בן
 אביעמר אומנו עד שאהב המלך אלמנצור יעקב בן גו וכתב לו גליון שנשאו על כל
 קהלות ישראל שיש מסגלמאסה עד נהר דוירנה שהיא קצה מלכותו שיהיה שופט את
 כלם ויהיה רשאי למנות עליה כל מי שירצה ולקצוב כל מס וכל פרעון שלהם והעמיד
 לפניו י"ח מסרסיו לבושים פסים והרכיבוהו במרכבת המשנה ונקהלו כל בני קהל
 קרטובה מנער ועד זקן ועשו לו הסכמה בנשיאות וכתוב בה משול בנו גם אתה גם
 בנך גם בן בנך ועמד בגדולתו ושלה אליה אל הרב רבי חנוך שאם ידין בין אנשים
 ישים אותו באניה בלי משוטות וישליכהו בים וכל הקמים על בן שטנאס שבו אליו
 וכתבו כולם אגרות לכן שטנאס שישוב לקורטובה ויסירו את הרב ר' חנוך וימנחו
 לרב עליהם והוא השיב להם תשובה קשה ואמר להם על הרב מעיד אני על עצמי
 שמים וארץ שאין כמוהו מספר עד ישיבת בכל ולקץ שנה אחת לנשיאות בן גו אסרו
 המלך אלמנצור שהיה כמרומה שישיב לו מנחות גדולות ויקח ממון כל ישראל מכל
 הקהלות כחוגן ושלא כחוגן ויתן לו ומפני שלא עשה כן אסרו המלך בבית האסורים
 ועמד שם כמו שנה עד יום אחד יום חג הישמעלים עבר המלך השאם על בית הסוהר
 בצאתו בהיכלו אל בית עבודתו ועמד בן גו לפני המלך השאם בבית הסוהר בפתח
 בית הסוהר וכשראהו שאל את אומנו אלמנצור על מה עשה לו כן והוא השיב בפני
 שאינו מוביל שי מכל גדולתו ולאחר צוה המלך השאם להוציאו ולהשיבו לגדולתו
 ונעשה לו כן אבל לא שב כמו שהיה מפני כן ומפני שבן שטנאס כתב תשובה קשה
 לקהל קרטובה לא הוסר הרב אחרי שוב בן גו לגדולתו עד שמת בן גו בימי הרב .
 והרב בחשיבתו ענמה נפשו והוקשה לו שמת כי כליל שבת מת בן גו ובא אל הרב
 אחר מחתניו בני פליאג והוא היה כמבשר בעיניו וספר לו שמת יעקב בן גו וגעה הרב
 בבכיה עד שתמה בן פליאג ואמר אני באתי לבשרך במות אויבך ואתה אוהב את
 שונאיך אמר לו הרב אני מצר ובוכה על כל העניים שהיו רגילים לסמוך על שלחנו
 מה יעשו למחר אם אתה מפרנס אותם אני לא אבכה שהרי אני איני יכול לפרנסם כי
 לא היה הרב בעל ממון מפני חסידותו שלא היה רוצה ליהנות מכבוד התורה לפיכך
 היו חייו חיי צער ונפטר הרב ר' חנוך בשנת ד' אלפים תשעה קודם פטירת רבינו האיי
 זל"ג שנה ואף על פי כן לא השיבו מנחה קהלו מורח ומערב לישיבת מפני שהכמים

אלו העמידו תלמידים הרבה ופשו התלמוד בכל הארץ וכן היה מנהגו של הרב רבי
 חנוך שהיה עולה לסוים את התורה בכל שנה ושנה ביום טוב האחרון של חג היו
 עולים עמו גדולי הרוד ועיני העדה ובשנת ארבע אלפים תשע"ח עלה כמנהגו ועלו
 עמו ערב יום טוב והתיבה היתה ישנה ונשברה ונפלו ונשברה מפרקתו של הרב ומת
 לימים לאחר שהעמיד תלמידים הרבה והרביץ תורה בישראל ומגדולי תלמידיו רב
 שמואל הלוי הנגיד ברבי יוסף הידוע בן גיקטילה מקהל קורטובה היה תלמיד חכם
 מהמשכילים הגדולים. ועוד היה בקי בספרי ישמעאלים ובלשונם וכאשר כח בהם
 לעמוד בהיכל המלך והיה רובל מפרנס את עצמו בצער ער שהיו ימי חירות בספרד
 לאחר שנפסקה מלכות בני אביעמר וגברו סרני פלשתים ונדלדלה מדינת קורטובה
 וברחו וישביה. יש מי שברח לסרקוסטה ועוד זרעם שם עד היום. יש מי שברח
 לשוליסלה וזרעם נכר שם עד היום. ורבי שמואל הלוי זה ברח למליקה והיה יושב
 בחנות והיה רובל והיתה חנותו סמוכה לחצר בן אל עדיף סופר המלך חבוס בן מאחס
 מלך פלשתים בגראנטלא והיתה שפחת הסופר מפיסת אותו וכותב ספרים לאדוניו
 המשנה אבו אלקאס בן אל עדיף והיה רואה ספריו ותמה מהחמתו ולקץ ימים נשאל
 מלפני משנה זה בן אל עדיף ממלכו חבוס לשוב לביתו למאליקה ושאל את אנשי ביתו
 מי היה כותב לכם הספרים הבאים אי אמרו לו יהודי אחד סמוך להצדק מקהל קרטוב
 הוא כותב לנו מיד צוה הסופר והריצו אליו רבי שמואל הלוי ואמר לו אין אתה ראוי
 לשבת בחנות אל תסוד ממני ימין ושמואל ונעשה סופרו ויועצו והוא היה יועץ המלך
 וכל עצמו היתה כאשר ישאל איש בדבר השם והצליח המלך חבוס בעצורת שלו
 והגדיל למעלה ואח"כ חלה הסופר בן אל עדיף ונטה למו' ונכנס המלך חבוס לבקר
 ואמר לו מה אעשה ומי יועצני במלחמות שסבבוני והשיב לו אני לא יעצתיך מלבי
 מעולם אלא מלב זה היהודי שים עיניך עליו ויהיה לך לאב ולכהן וכל מה שיועצך כן
 תעשה וה' יהיה בעורך ולאחר מות הסופר לקח המלך חבוס את ר' שמואל הלוי להיכלו
 והיה סופר ויועץ ובשנת ארבע אלפים תש"פ היה בהיכל המלך והיו למלך ב' בניו
 הגדול באדים ומשנהו בלקין וכל סרני פלשתי נטו אחרי בלקין הקטן המליכו ושאר
 כל העם אחרי באדים וגם היהודים ומהם ר' יוסף בן מיגש ורבי יצחק בן ליאון ורבי
 נחמיה הנקרא אשכנפה מגדולי גראנטה שלשה אלה היו אחרי בלקין ור' שמואל הלוי
 היה אחרי באדים ובין מות המלך חבוס עמדו סרני פלשתים וגדוליה בשורה להמליך
 בנו בלקין מיד הלך בלקין ונשק יד אחיו הגדול באדים והמליכוהו בשנת ד' אפי' תש"פ
 ונחפכו פני אוהביו כשולי קרייה ובעל כרחם המליכו לבאדים ואחרי כן נתחרט
 בלקין שהמליך אחיו והיה מתגבר על אחיו באדים ולא היה המלך יכול לעשות שום
 דבר קטן או גדול אלא אחיו היתמכשלו ואחר כך חלה אחיו וידבר המלך לרופא
 להניח רפואתו ממנו וכן עשה הרופא ומת בלקין והממלכה נכונה ביד באדים וברתו

היהודים הג' גדולי העיר הנזכרים למעלה למדינת אשקוליה ונסמך רב שמואל הלוי
 לנגיד בשנת ארבע אלפים תש"פ ועשה טובות לוישראל בספרד ובארץ דהמקרה
 ובאפריקה ובארץ מצרים ובאיסקליה ועד ישיבת בבל ועד עיר הקדש כל בני דורו
 בארצות האלו היה מהנה מנכסיו וקנה ספרי הרבה מכתבי הקדש והמשנה והתלמוד
 שגם הם מכתבי הקדש. וכל מי שהיה רוצה להיות תורתו אומנותו בכל ארץ ספרד
 ובארצות שזכרנו הוא היה מוציא עליהם ממנו והיה לו סופרים כותבי משנה ותלמוד
 ונותן במתנה לתלמידים שלא היו יכולין לקנות משלה בין בישיבו ספרד בין בארצו
 שהזכרנו ועיר היה מספיק שמן זית לבתי כנסיות שבירושל' בכל שנה והרביץ הודה
 הרבה ומת בשיבה טובה וכן לאחר שזכה לארבע נתיים כתר תורה וכתר גדולה
 וכתר לניה וכתר שם טוב ומעשים טובים על גביהם ונפטר בשנת ארבע אלפים
 תת"ט ועמד על כנו רבי יהוסף הלוי בנו הנגיד ומכל מדות טובות שהיו באביו לא
 חסר לו אלא שלא היה ענותן כאביו מפני שגדל בעושר ולא נשא עול בנעוריו וגבה
 לבו עד להשתיית ויקנאו אותו סרני פלשתים עד שנהרג ביום שבת בט"ו בשבת שנת
 ארבע אלפים תתמ"ד הוא וקהל גראנשה וכל הבאים מארצות דחוקות לראות תורתו
 וגדולתו ואבלו הלך בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ועוד מימי רבותינו הקדמונים
 שכתבו מגלת הענית גורו תענית ב"ט בשבת ולא ידעו על מה הוא מכאן ידענו שכונן
 ברוח הקדש ליום זה ולאחר פטירתו נתפורו ספריו ומחמרו ופישו בכל העולם וכן
 תלמידיו שהעמיד הם היו רבני ספרד ומנהיגי הרור אחר פטירתו ונחזור להזכיר דברי
 ארץ אפריקה אחר פטירת רב הושיאל נסמכו במדינת אלקירואן בנו ור' גלמיו דב
 הננאל ורב נסים ברבי יעקב בן שאהון שקבלו מר' הושיאל וקבל רבינו נסים מרבינו
 האי' שהיה אהבו מאד ושולח לו ספרים בתשובות כל ספקותיו על יד. ורב שמואל
 הלוי הנגיד על יד רב נסי' היה שותה מימיו של רב האי' והיה מהנה מנכסיו לרב נסים
 מאד שלא היה בעל ממון ולאחר כן נתחתן בו ושלח בתו לרב יהוסף הנגיד לאשר
 ולא מצאה חן בעיניו מפני שהית' ננסת אבל היתה בעלת תורה ויראת שמי וכשנהרג
 אישה הנגיד ברהה אל מדינת אליסאנה ופרנסה קהל אליסאנה בכבוד גדול עד יום
 מותה ורב הננאל עשיר גדול היה שהיו באלקירואן סוהרי הרבה משילין מלאי לכיסו
 והיו לו ט' בנות והניהו י' לפי זהובים אחר מותו וכן ר' נסי' לא היה לו כן ונפטר שניהם
 ופסק התלמוד מארץ אפריקה ונשאר מעט מועד במדינת אלמהדיה בידי בני וגמאך
 ובמדינת קלעה המאך ביד מר שלמה הדיין בן פורמש אבל לא נסמכו ברבנות ולא
 יצא טבעם בעולם ודורם של שלשה אלה רב הננאל ורב נסים ורב שמואל הלוי
 הנגיד הוא הדור הראשון ברבנות וחזר כה התלמוד בספרד והיו שם רבנים ושמות
 יבלם יצחק שנים ספרדים ושלישי קרוב להם נשנים באו מארץ אהרת שנים הספרדים
 אלו הן רב יצחק בר ברוך ורב יצחק ברבי יהודה בן גיאת רב יצחק ברבי ברוך ורבי

יצחק בר יעקב ברבי ברוך בן אלבאל' מקהל קרטובה וקורם לכן היו אבותיו מקהל
 מארדה וכשגבר שיטום על ירושלים פיוס ממנו שלישו שהיה לו ממורה על ספרד
 שישלה לו משועי ירושלים ושלח לו מקצת והיה בהם עושי פרבו' ויודעי מלאכת משי
 ושמו ברוך ועמדו במאררה וסח לרבי מאיר בן ביבש שראה גליון של רב סעדיה
 גאון זל' וכתוב עליו לקהל קרטובה ואלבירה ואליסאנה ובגאנה וקלסאנה ואשביליה
 ומאררה העיר הגדולה וכל ערי ישראל אשר סביבותיה ומפני מלחמו' חרבה מארדה
 וגלו אבותיו של רב יצחקה הרב בן באליה ושכנו בקרשוב' והיו מגדולי העיר ונולד
 רב יצחק זה באייר שנת ארבע אלפים תשעה והיה אוהב תורה ודורש חכמה מימיו
 ובא למדינת קרטובה חכם גדול מצדפת שמו רבי פריגורס ועשה לו רבי יצחק זר:
 שובה הרבה וספק לו כל צרכיו ויואל לשבת את האיש ולמד ממנו ורבי שמואל הלוי
 הנגיד היה אוהב אותו והוא עורנו נער והיה משגר לו ספרי' ומתנו' ומצותו להשתדל
 ולקרות ונפטר ר' שמואל הנגיד בשנת ארבע אלפים תלשו' וכתב רב יצחק זה מחברת
 עיבור וכל סודו לרב יהוסף הלוי בן הנגיד ונשא אותו רב יהוסף הלוי בממון ויהלך
 אליו לגראנטה והיה הולך ושב מקרטובה לגראנטה ובגראנטה היה ביום השמר
 ונעשה לו נס ונצול ואחר כך קנה ספרי' הרבה מאד כי עשיר גדול היה ומספרי הנגיד
 אשר נתפורו בכל הארצות קנה הרבה מאד והוא חבר ספר וקרא שמו קופת הרוכלי'
 ופירש מהלכות קשות שבתלמוד הרבה מאד אבל לא השלימו ונפטר ויהוא עורנו
 לא נשלם והיה חכם בחכמ' יונית וכן ל'ד שנה היה כשיצא טבעו בעול' ונסמך ברבנו'
 ונשיאו' בשנת ארבע אלפים תתל"ט כי מלך ישמעאל הנקרא אל מערזמד שמו לשר
 בכיתו ובהיכלו שהיה שומע לו בחכמת האיציטגנינות שהיה יודע מוסף על תורתו
 ועמד בגדולתו כמו עשרים שנה ונפטר במדינת גראנטה בניסן בשנת ארבעאלפים
 תתל"ד לאחר שהרכיץ תורה והעמיד תלמידים הרבה ועשה טובות גדולות לישראל
 ונ"ט שנה היו ימי שני חייו והוא זקנו אבי אמנו רב יצחק בר יהודה הרב בן גיאת
 מגדולי מדינת אליסאנה גם הוא היה אוהב תורה ודורש חכמה מימיו והנגידים
 השנים רב שמואל רב יהוסף בנו היו מנשאים ומכבדים אותו וכשנוד הגזרה על
 רב יהוסף הנגיד ברח רבי עזריה בנו לרבי יצחק זה הרב בן גיאת וזכר הרב חסד
 אבותיו וכבדו ונשא ורצה להקימו לראש על קהל אליסאנה ושאר קהלות ספרד
 והוא עורנו נער אבל אס' ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו ונפטר רבי עזריה הלוי
 ונסמך רב יצחק בר יהודה ברבנות עד שנת ארבע אלפים תתמ"ט וחלדה חלי כבד
 והביאוהו עדידי לקרטובה להתרפא ונפטר שם ביום שבת והוציאוהו עבדיו מן
 מקרטובה וילכו כל הלילה ויאור להם באליסאנה ויקבר שם עם אבותיו ומוסף על
 תורתו ועל חכמתו היה פייטן גדול ויודע בחכמה יונית והרכיץ תורה הרבה והעמיד
 תלמידים גדולים ומגדולי תלמידיו היה רבי יוסף הרי"ן בר יעקב בן סדיל חכם גדול

ופייטן גדול וירא שמים נסמך בדיונו קרטבא בשבט שנת ד' תתענ ונפטר בניסן שנת
 ד' תתפ"ד ושפט את ישראל יא שנת ומתלמידיו רבי יצחק ברבי ברוך בנו שנזכר דבי
 יוסי בר צרוק בן צרוק חכם גדול ופייטן וירא שמים ונסמך בדיונו קרטוב בסיון שנת
 ארבע תתצ ונפטר בשנת ארבע תתקט ושפט את ישראל יא שנה והוא נקרא חבר
 לרבי יצחק ברבי ברוך ורבי יצחק בר יהודה וכך היה מכוון אל חבר רבי יצחק ברבי
 משה הידוע כן סכני מקהל דאניה פעמים נקרא חבר פעמים נקרא רב ולא היה חבר
 לאלו ולא עזר כח בימיה והלך מראניה לארץ מורה ונסמך שם גאון והושב על כסא
 רב האי זל ולפי דרכנו למדנו שלא נשאר שם ושאר בתלמוד בבל ארץ שנער.

הרביעי רב יצחק ברבי ראובן אלברגלוני בא מברגלונא למדינת דאניה והיא היתה
 בישובה וחוקה בים והיה בה קהלה גדולה וקדושה בעושר ובמעשים טובים וכבר
 הרב רבי יצחק זר ונשאוהו ונתחתן לכן אלברגלוש מגדולי דאניה וישב שם ושפט
 אותם עד יום מותו ופייטן היה וחבר אזהרות וחבר פרוש בפרקים ממסכת נחזבור
 מעיד על חכמתו וחכונתו ועוד גדול מכלם רבי יצחק ברבי יעקב בן אלפאסי מן קלעה
 חמאן ותלמידים של הרב רבי נסי ברבי יעקב וד' חננאל היה והלשינו בו בארצן מלפני
 בן אל אענאב וחיים בנו עד שברח ונכנס בספר בשנת ד' תמ"ח וכבר נשאר ר' יוסף
 הנשיא בר' מאיר בן שתרמיקש ונכנס למדינת קרטובה ועמד שם מעט ואחר כך הלך
 למדינת אליסנה ועמד שם עד יום מותו ונפטר בניסן שנת ארבע תתס"ג ורוא נבן
 צ' שנה והוא העמיד תלמידים הרבה ויצא טבעו בכל העול והיבר הלכות כמו תלמוד
 קטן ומימות רב האי לא נמצא כמוהו בחכמה. וחמש אלה הם הדור ד' שני ומגדולי
 תלמידיו של רב יצחק בר יעקב היו רב יוסף בר מאי הלוי בן מגש גולד באדר ראשון
 שנת ד' תתלו והיה רבי מאיר אביו תלמיד חכם ונשוא פנים והיה ר' יוסף הוא הבורח
 ממדינת גרנאטה מלפני המלך באדם כמו שהזכרנו למעלה והיה עובד עבודת המלך
 בן עבאד ומנערותו של רב יוסף הלוי ר' יהוה מכיר בר בר יצחק בר ברוך שאדם גדול
 יהיה והיה משתרל לרבי מאיר ללמדו ביום ובלילה שהיו שניהם אהבים זה את זר'
 כנפשות רב יצחק בר ברוך וד' מאיר בן מיגש. וכשנכנס רב יצחק בן אלפסי בספרד
 ונחיישב באלישאנה הלך רבי יוסף הלוי אליו ממדינת אשביליה והוא עורנו געד כבן
 יב' שנה ועמד לפניו כמו יד' שנה ללמוד יומם ולילה והיה לו לרב יצחק לכן והגדיל
 בחכמה וסמכו קוד' פטירתו וכתב לו ספר שאפי' ברורו של משה לא אשתתח כותיה
 דאלו ברורו של משה כתיב הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתבי בתרי' ואקח את
 דאשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשתתח והוא חכם ונבון:

הגהה אמר שש עיין במפתח המשנה להלמבם ע"כ: ואחד פטירת רב יצחק יושב
 רב יוסף הלוי על כסאו מסיון שנת ארבע תתס"ג עד אייר שנת ארבע תתק"א
 שנת שנת וכלם תורתו אומנותו ושבעו יצא מספרד עד מצרים וכל הארצות ומוקף

על חכמתו הגדולה היו מדותיו מעידות בו שהוא מורע מלעה שענו מאד הירא מכל
 האדם ונתן לו הקכה רוחב לב והיה עובר על פשע הקכה יגמלהו ככל הטובה אשר
 עשה לישראל אמן. ורב ברוך בר רב יצח' בן אלכלי נולד גם הוא בארץ ראשון שנת ד'
 אפים תתלו ששניהם בשנה אחת נולדו וקבל מאביו רב יצחק וקודם פטירת רב יצחק
 אביו היתה מחלוקת בינו ובין רב יצחק אלפסי. וכן היתה מחלוקת גדולה
 ובין רב יצחק בר יהודה בן גיאת ובין רב יצחק בן אלפסי.

וכשנפטר רב יצחק בר ברוך היה רב ברוך ככ' י"ז שנה והוא סח' לי שבעת פטיר' אביו
 קראו ולחש באונו שלא היה יכול לדבר דברים נשמעים ואמר לו לך לרב יצחק בן
 אלפסי ואמור לו שהרי אני יוצא מהעולם הזה ונכנס לעולם הבא וכבר מחלתי לו על
 כל דברים קשים שדבר לי בין בכתבים בין על פה וכן אני מפויס ממנו שיעשרה כך
 דילמוד אותך ועמוד לפניו ויודע אני שיעשרה לך טובות הרבה מאד וילמוד
 אותך בכל לבו ואח' קברי את אבא מרי הלכתי לאליסנה ודברתי לו כל דבריו שצויני
 ובכה רבי יצחק בן אלפסי והגדיל בבכי וחזר לנחמני ולדבר על לבי ואמר לי אם מת
 אביך ולי אני אהיה לך לאב ואתה תהיה לי לבן ועמדתי בביתו עד שלמדתי לפניו כל
 התלמוד וכשמת רב יצחק בן אלפסי ולי טבעם של אלו רב יוסף הלוי ורב ברוך בר
 יצחק היה פושט ויוצא בכל הארץ והיה רב ברוך זה יודע חכמ' יונית מוסף על תורתו
 וחכמתו והעמיד תלמידים הרבה ואני הקטן שבכלם ונפטר בסוף אלול שנת ד' אלפים
 תלפו והארץ ימים אחריו רב יוסף הלוי כמו ש' שנה ואין לו שני בכל העולם ודורו
 הוא הדור השלישי ברבנות ולאחר פטירת רב יוסף הלוי ז' שנים העולם מן הישיבות
 של חכמה ואע"פ שרבי מאיר בנו ורבי מאיר בן אחיו היו תלמידיו ובעלי קבלתו והם
 חכמים גדולים אבל מפני הרעה נאסף הצדיק ואחר פטירת רב יוסף הלוי ז' היו שני
 חזירים ושמדות על ישראל ויצאו בגלות ממקומות אשר למות ומות ואשר לחרב
 לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי ועוד מוסף על נבוא ירמיה ואשר לצאת
 מן הכלל מפני הרב בן חמורת שיצא לעולם בשנת ד' אלפים תהקב גור להוציא

וישראל מן הכלל ואמר לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד וכן לא השאיר להם
 בכל מלכות שם ושאר במדינות שלב' בקצה העולם עד מדינת אלמהדיה ומפני כן
 לא יכלו בניו של רב יוסף להושיב ישיבות אלא גלו כראש גולים למדינת טוליטלה
 והיו משתרלים להעמיד תלמידים כפי כחם והקכה הסכים על ידם והם סוף חכמי
 התלמוד בזה הזמן ושמענו שבארץ צרפת היה חכם גדול ורב מובהק במדינת דומל'וג
 שמו רבי יעקב השם ישמרהו ויחיהו ויוכחו ללמוד וללמד ולהרביץ תורה בישראל
 הרי עשרה דורות מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי עד ליבנו וה' דורות של חנאים זו' של
 אמוראים הרי אלו כ"ב דורות עד סוף האמוראים ורבנן סבוראי ה' דורות וח' דורות
 בגאונים וג' דורות ברבנות דורו של רב נסים ורבנו חננאל ורב שמואל הנגיד ודורו

ספר יוחסין

של הרבנים שמות כולם רב יצחק ודורו של רב יוסף הלוי ורב ברוך בר רב יצחק
 הרי אילו י"ד דורות מחתימת התלמוד עד פטירת רב יוסף הלוי ז"ל כולם עדים נאמנים
 מפני עדים נאמנים לא פסקה הקבלה שלשלת הקדושה שלה • ואילו בנימינים אין אחת
 מוצא בן שהרי ענין הרשע ושאל בנו שם רשעים ירקב תלמידים של רב יהודאי וקצא
 היו וחלקו עליו ועל קבלתו בלא שום טענה בעולם לא מפני קנאה ואינם יכולים לומר
 כך אנו מקובלי מפני פלוני ומפני פלוני ומפני הנביאים לא מלבן ועוד שהם בטלי שאתח
 מוצא קהלות ישראל שהיו פושטות ממדינת סלה בקצה המערב עד תאודת בראש
 המערב וקצה אפריקא וכל ארץ אפריקא ומצרים וארץ הצבי וארץ ערב ושנער ועולם
 וארץ פרס וארץ רדן וארץ הגרגשי ונקראת גרגאן וטברסטאן ואל דילאן עד נהר
 אובל שהיו שם גוים כוריים שנתגיירו ויוסף מלכם שלח ספר לרב חסדאי הנשיא בר
 יצחק בן שפרוט והודיעונו שהוא על דעת רבנו וכל עמו וראינו בשולשלה מכני בניו
 ל"ח והודיעונו ששאריתם על דעת רבנות וכן ככל האיים שבים יון מארץ נבקרי וגגת
 עד קוסטנטינה ורומי הגדולה וכל ארץ אשכנז ותוגרמה וצרפת וארץ פוליה ומגנסיא
 וארץ סקליה וארץ לונכרדיא עד נהר רודנו עד ארץ ספרד בקצה המערב כלם המקום
 ישיב שבוהם ויקכץ גלויותיה שהם על דעת חכמי המשנה והתלמוד הוץ ממדינה אח
 במערב כמדר שמה ורגלאן ומעט מהם במצרי ומעט יהיה מהם בארץ הצבי וכשהיו
 ישראל חוגגים חג הסוכות בהר הזיתים היו חונים כהר מחנות אוהבים אלו את
 אלו ומברכים אלו את אלו • והמינים חונים נגדם כשני חשיפי עוים והיו הרבנים
 מוציאין ספר תורה ומרדמים שמות המינים בפניהם והם שוחקין כמו כלבים אלימים
 לא יוכלו לנכות ומאלו שהיו בארץ הצבי היה אל שייך אבו אל פרג ישתהקו עצמותיו
 בגיהנם והלך לשם מסיל אחד מקשטיליא נקרא אבן אל תראס וראה את הרשע אפרג
 והוא הסיחו והדיחו וכתב בן אל תראס ספר אבו אל פרג הספר המסירת והמדיות
 והכניסו לקשטיליה והטעה הרבה מהם ונפגרו בן אל תראס לגיהנם ונשארה אשתו
 הארורה והיו קורין אותה א מעלימה וסומכין עליה בקבלתה ושואלין זה אל זה היאך
 עושה אל מעלמה ועושים כמותה עד שנתחזק הנשיא רבי יוסף בן אל פרוג אל קברי
 והשפילם מוסף על שפלותם וגרשם מכל מבצרי קשטיליה הוץ ממבצר אח'קטן שנתן
 להם מפני שלא רצה להרגם שאין דנים דיני נפשות בזמן הזה ואחר פטירתו העלתה
 מינתם שרטון עד שהומלך רי אלפונשו בן רימונרו מלך מלכים וזה הדבר שהשפיל
 המינים בקשטיליא אל רי אלפונשו בן רימונרו מלך מלכים היה ומלך צדק וכבדה
 ידו על יש'אעאלים הנמצאים בארץ ספרד ושם למס עובר ועצמה כלכותו והניח ה'
 לו מכל עבריו מסביב והימים אשר מלך על אדום מ"ח שנה וכי חזקה המלוכה על ידו
 לקח מיד הישמעאלים גבע ראכה אשר על אם הדרך מארץ ישמעאל לארץ אדום
 והמודדים בארץ פלשתים עברו מעבר לים אל ארץ ספרד אחרי אשר לא השאירו
 פליש לישראל מתננה עד אל מהדיה השב ידך בבוצר על סלסלות ובקשו לעשות בן

ספר יוחסין

בכל מדינות מלכות ישמעאל בארץ ספרד תליה' שהיה לנו ואמרנא ישראל כי כאשר
 שמעו היהודים כי באו עליהם המורדים להדיחם מעל ה' אלקי ישראל הירא את דבר
 ה'נס על נפשו וכמעט לא הפנו אבות א בניס מרפיון ידים יש מהם נכבשים בידי אדום
 ונמכרים להם להניסם מארץ ישמעאל ויש מהם נסים רוגלים ערומים ויחפים התגפרו
 דגליהם על הרי נשף ועוללים שאלו לחם פורש אין להם. אבל מקדים רפואה למכה
 ותעלה שמו אמן שכן כתוב כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים הקדים ונתן בלב
 המלך די אלפונשו להפקיד על גבע רקח על כל מנת המלך רב יהודה הנשיא בן רב
 יוסף הנשי' בן עזר אבותיו מגדולי גראנטה וירשי עצר ומשרה בכל דור ודור במלכו'
 בארס בן חבוס מלך פלשתים ומלך המלך חבוס אביו ומסורת בידי קהל גראנטה
 שהם מיושבי ירושלם מכני יהודה ובנימין ולא מן הכפרים וערי הפרו. אבל ר' יהודה
 הנשיא זה אביו ורודיו ארבעה שרים רבי יצחק הגדול. ומשנהו רבי משה. השלישי
 רבי יהורה. וזה רביע רבי יוסף. כלם מדות מעירות עליהם שהם מורע המלוכה
 ומן הפרתמים וכאשר הופקר הנשיא ר' יהודה זה על גבע רקח ועל מקלט הגולה
 על ירו עברה הגולה והוא הוציא אסירים בכזשרות ושלח דרצועים חפשיים ושב
 עול ונתק מוסרות ובביתו ועל שלחנו מצאו בני הגולה מנוחה והשביע דרעבי והשקה
 צמאי והלביש ערומי ונהגם בכהמות לכל כושל עד שהגיעו למדינת טלשל בכבוד
 מפני מוראו וכבודו שהיה לו על אדום המביאי אותם והוא עזרנו בהוד וגער חית קנה
 וכסף לא חשב וזהב לא חפץ ולא גנו לעצמו מכל חלקו מעבודת המלך ומלאכה גדול'
 היתה כי אם צדקית או כי למחיה שלחו ה' לפני הגולה ויהי כאשר תמו כל הגוי לעבור
 על ירו שלח לו המלך ויקחהו ושמו ארון לביתו ומושל בכל אשר לו והוא בקש מן
 דהמלך לבלתי תת למינים פחזן פה בכל ארץ קשטיליא ויאמר המלך להעשור. כן
 ויכנעו המיני. ולא יספ' לשאת ראש והם הולכים ומתמעטים ועוד סימן שלישי יהיה
 בידך שהמיני לעולם לא עשו טובה לישראל ולא ספר שיש בו חיזוק תורה או דבר
 חכמה ואפילו שירה אחת ונחמה אחת כי כולם כלבי אלמי' לא יוכלו לנכוח וכאשר
 נמצא בהם אחד שחבר ספר חרף וגרף והשיח דברי' כלפי מעלה כאשר עשרה זקן
 אשמאי אבו אלפראג שתחילת ספרו פי' אוול אלטלאס בכל סדר בראשית דבר בו על
 האל יתברך תועבות גדולות מעירות על סכלותו וחסרון דעתו ובסדר אלה מסעי
 ברא מלכו דיני ממונור ודיני נחלות בלא שום קבלה ולא שום דאירה
 כי אם הוא אומר אלעקל יקתרי ברא אלעקל יקתרי ברא ואני כתבתי תשובת ספרו
 והראיתי לתלמידים סכלותו ואלו ברבנים אתה מוצא שלשלת הקדושה שהוזכרה
 וחיצה לה אלפי אלפים חכמים קרושים כי לא הזכרנו אלא בעלי ישיבות בלבד ועוד
 מתכרי ספרים בכתבי הקדש כגון ר' יהודה בר דוד פאסי הנקרא חיוב שהעמיד לשון
 הקדש על בריו אחר שנשכח בכל הגולה. ור' מרינוס בן גנאה גם הוא השלים כל מה

שהתחיל ר' יהודה בר דוד ז"ל. ועוד ר' משה כהן בן קטליא ורבים אחרים והזכירים
 שכתבו לנו ספרים ומחזרות ושירו ותושבחות ליוצרנו ית' שמו אמן ונחמות לישראל
 לחזק את לבם בגלות. בימי רבי חסדאי הנשיא התחילו לצפצף ובימי ר' שמואל הנגיד
 נתנו קול. מהם ר' שלמה בן יהודה בן גבירול חכם גדול ומשורר ור' יצחק הרב בר
 יהודה בן גיאת. ורבי אוהב הנשיא בר מאיר הנשיא בן שרמיקאש. ורבי משה בר
 יעקב בן עזרא מורע המשרה וחכם גדול בתור' ובחכמה יוגית ובעל שירו ותושבחות
 וכל השומע אותם ירך לבבו וימלא מיראת יוצרו. ורבי יוסף הדיין בר יצחק בן סהל
 ורבי יוסף הדיין צדיק בן צדיק ורבי יהודה הלוי בר שבואל הלוי ורבי אברהם בר
 מאיר בן עזרא כולם חכמים גדולים וקדושים ומחוקין ידי ישראל בשירות ונחמות על
 לו נאמר ובר צדיק לברכה. ועל המינין נאמר ושם רשעים ירקב. והמשכילים ויהירץ
 כוונת הרקיע ומצד'קי הרבים כנכובים לעולם ועד :

אמר

אברהם בעל הספר ע"כ מה שמצאתי בספר דורות עולם אשר הוא ספר
 הקבלה לרב החסיד ר' אברהם בן דאוד הלוי שנהרג בטלישולר על
 קדושת השם זאני סמכתי עליו בדורות הגאונים עד זמנו ז"ל מכאן והלאה נדבר
 בדורות האחרוני. רבינו האי גאון בן רב שרירא גאון בר רב חנניה גאון בן רב יהודה
 גאון סוף הגאונים נפטר שנת תשצ"ה ד' שנים אחת פטירת חותנו רב שמואל בן חפני
 גאון וחרב ספר מקח וממכר וספר שבועות וספר מצוות וספרים אחרים. רבינו
 חננאל ורב נסים שנת תת"י. רב שמואל הנגיד נפטר בקרמבה שנת תת"ו. רבי
 יוסף בנו נהרג ט' לשבת שנת תת"ו. ובשנת תת"ל נפטר רבותיו של ר' יעקב
 בר יקר ור' יצחק סגן לזיה בר אשר והחכם המשורר ר' שלמה בן גבירול והרב ר' גרשם
 מאור הגולה צרפתי כולם בשנה אחת ור' שלמה בן גבירול גדל בסרגוסה ונפטר
 בבאלניסיה ובזמנם של אלו ר' משה הדרשן בנרבונא רבו של ד' נתן בעל דרערוך
 כך כתוב ערך קצר ומגדולי תלמידיו ר' משה הדרשן ר' משה העניו ור' משה בר יוסף
 בן מרן ור' לוי בן אחיו של ר' יצחק והגדול שבכולם ר' אברהם בר יצחק הנקרא אב
 בר והרא"ב והרב ר' זרחיה בעל המאור והרב ר' משולם בר יעקב והר' שמואל בר
 משה והר' שמואל בר דוד והר' משה בר יהודה והרב ר' יהונתן הכהן והרב ר' שלמיה
 אבל הר' אברהם אב בר גדול שבכולם. ובוה הזמן גם כן היה ר' יהודה בר ברזילי
 שהכר ספר העתים. הר' משה בן עזרא נפטר קרוב לשנת תת"ס. ר' יצחק בן גיאת
 שנת תת"ט וחרב ספרים ופיוטים. ר' יהודה הלוי ור' אברהם בן עזרא בני שרני
 אחיות וכן המשום שנה היה ר' יהודה הלוי בלכתו לאי כאשר כתב בפיוטיו והוא
 חבר ספר הכוור. ור' יוסף טוב עלם היה בזמן הזה ורש"י וספר המצוות והרא"ש
 מביאין ראיה ממנו. ר' יצחק בר ברוך מקורטבא עשה ספר קופת הרוכלים ולא
 השלימו ונפטר שנת תת"ד. רב אלפס רבינו הגדול נפטר שנת תת"ג הרב החסיד
 והמאור הגדול רבינו שלמה בר יצחק משריוש צרפתי קבל ג"כ מר' גרשום וספריו

ידועים הם ישרם ה' פעלו ונקרא בפי החכמים כולם פרשנדה ה' מפרש הדת ונפטר
 הוא ור' שמוחה תלמידו שעשה מחזור ויטרי שנת תתסה והיו ימי רש"י ע"ה שנה .
 ור"בא היה בזמנו ותלמידו וגם ר' שמעיה . ר' אברהם בר חייה התוכן נפטר שנת
 תתסה . ר' נתן בעל הערוך נפטר שנת תתסו . הר' יוסף בן מיגאש נפטר בשנת
 תתקא ועשה פירוש למסכתות רבות . ר' חננאל אישרומי בזה הזמן . רבינו זרחיה
 הלוי יסד המאור בלוגיל שנת תתק"ו והשיג על הרב אלפס . ר' אפרים תלמיד הרב
 אלפס שהשיג על רבינו זרחיה בזמן הזה . ר' יבן והוא ר' יצחק בר נתן חלמיד רש"י
 וחתנו בזמן הזה . ר' חייה אל ראודי מיוחס מזרע דוד ובא מדבל לספרד ונפטר שנת
 תתק"ד . ר' אברהם בר מאיר בן עזרא אשר עשה פירוש ה"כ ספרי וספר התכונה
 נפטר שנת תתק"ה בקלאהורה וי"א כי נפטר שנת תתקכ"ח והוא קבור בא"י . וי"א שנת
 תתקל"ח אדר יום ב' בן ע"ה שנה וי"א שנה קודם פטירת הרמב"ם ז"ל והוא הירושני
 אמתי . ואחר הדור הזה קמו תלמידיו רש"י רבותינו הצרפתים בעלי התוספות
 ומגדוליהם בני בתו של רש"י ז"ל לה רבינו שמואל הנקרא רשב"ם ורבינו יעקב הנקרא
 רבינו תם בני הישיש רבי בר ר' שמואל מרומרוג ז"ל ורשב"ם השלים מסכת בהרא
 ופרק ערבי פסחים ונפטר שנת תתקל"ה ורבינו תם פירש התוספות וספ' הישר ונפטר
 שנת תתק"ל במדינת דימינו קרוב ג' פרסאות לטריוש וכתב ר' חיים כהן תלמידו בפר'
 הנושא שאם היה שם בשעת פטירתו היה מטמא לו וזה ר' חיים כהן היה אבי אמו של
 הר"מ מקוצי בעל ספר מצות גדול . הר' אפרים מריגשבורק נפטר שנת תתקל"ה .
 ר' שמואל מאיבורא וריצ"א בזמן הזה . ר' יוסף פורת החריף בן רשב"ם בזמן הזה .
 הרב הגדול ר' יצחק הזקן בר שמואל בן אחותו של רבינו תם וזה נקר' ר' בעל התוספות
 והעידו רבני הצרפתים שהיו לומדים לפניו ששים רבנים וכל אחד ואחד היה יודע
 מסכתא אחת והיו לומדים על פה ומקשים מגמרא לגמרא והוא כתב לר"ת דודו על
 ענין יין נסך שנגע בו תינוק ממך ומאבוך קא שריתו יין נסך לעלמא ואמר אבוך על
 זקנו רש"י ונצח לר"ת והודה ולא בוש ואמרו שמת שנת תתקל"ה ויש לי בזה ספק .
 ויש לי אחר בתוספות נקרא ר' הבהור . הרשב"א אשר נקרא רבינו שמשון בר אברהם
 והוא נקרא ל"ש משנץ בעל התוספות ונקרא איש ירושלים ועשה פירוש לורע"ס
 וטהרות ונקבר בהר הכרמל ונפטר שנת פטירת רבו ר' יצחק הזקן ויש בזה ספק לפי
 שהשיג על הרמב"ם אחרי מותו . ר' יהודה הלוי נפטר שנת תתקל"ח . רבי בנימין
 בעל המסעות נפטר שנת תתקל"ג המאור הנדול אשר זרח שמשו לכל ישראל אשר
 השלים מ' דורות מומן שמעון הצדיק הרמב"ם ז"ל ור' יוסף הלוי בן מיגאש ר"ה ל"ח
 דורות ואחריו דור ל"ט והוא ר' מאיר בנו של ר' יוסף הלוי ור' מימון אביו של הרמב"ם
 והו' למד את בנו ואע"פ שאמרו כל המפרשי' כי ר' יוסף הלוי היה רבו של הרמב"ם אולי
 אמרו שראה מספריו וגם כי ראיתי אני שאמ' כפי מה שלמדתי מר' ר' יוסף הלוי אבל

ספר יוחסין

צפי סדר הדורות אי אפשיד כי כבר כתבנו למעלה שנפטר ר' יוחסף שנת תתקא
 והרמב"ם נולד בשנת תתצ"א ערב פסח יום שבת שעה ושליש אחר חצי היום ואם כן
 יהיה ל"ב בן י' שנים ועוד כתב הרמב"ם בפירושו המשנה קבצתי כל הספרים אשר באו
 לידי מפירושי אבא מרי אדוני וזולתו עד ר' יוחסף הלוי נ"ע כי לב האיש ההו' בתלמוד
 מבעית וכמוהו לא היה לפניו מלך. וכתב גם כן אני משה בר מיימון הדיון בר יוסף
 החכם בר יצחק הדיון בר יוסף הדיון בר עובדיה הדיון בר שלמה בן הרב ר' עובדיה
 הדיון וקצ"ל התהלתי לחבר פירוש המשנה ואני בן כ"ג שנים והשלמתי במצרים ואני
 בן שלשים שהיא שנת אלף ותע"ט לשטרות והוא קרוב לחשבון שאמרנו ובעל דורות
 עולם כתב כך שדאה פטירתו והשלים פי' המשנה שנת תתקכ"ו והתחיל שנת תתקל"ט
 והכור ספר היד י' ב' שנים אחר המשנה כן כתב בהלכות קדוש החדש ופירו' המשנה
 כתבו ערבי וחבור היד' בלשון הקדש צה עד מאוד ואחר כך עשה ספר המצוה בלשון
 ערבי וספר המורה עשה שנת חמשים מחייו לתלמידו החשוב ר' יוסף בן עננין ואגרת
 תחיית המתים כתב ה' שנים אצל ושאלו ממנו שיעתיק המורה בלשון הקדש והשיב
 שלא יכול אבל שהיה ביניהם תלמיד מובהק כה"ר שמואל בן תבון והוא סוכך עליו
 ובן האמת כי העתקת ר' יהודה אל חרזיו אינה ראויה וכבר ידעתי מה שאירע לספר
 המורה ולספר המדע ששרפו אותו וכל מה שכתב הרמב"ם ז"ל לחכמי פרוניבנסאי וגם
 ר' דוד קמחי שהיה באותו הזמן כתב לחכמי לוניל על זה והענין ארוך עד מאד. וספרי
 הרמב"ם אין חקר ושאלותיו לחכמי לוניל והוא אומר במפתח המשנה שעשה בלשון
 ערבי פירוש על שלשה ספרים מהגמרא ועשה פרקי משה ופי' אבוקרט וקרא כל ספרי
 החכמות; הגדה אמר ש"ש מצאתי בקונטרס שנעלה ארון האלהים
 הרמב"ם ז"ל שנת תתקס"ה במצרים ובכו אותו היהודים והמצריים ג' ימים וקראו זמן
 השנה נהי' נהיה וביום ז' הגיעה השמועה לאלכסנדריה וביום הח' א' וירושלם ובירושלם
 עשו מספד גדול וקראו צום ועצרה וקרא החזן תוכחות אם בחקותי והמפטיר קרא
 ויהי דבר שמואל אל כל ישראל וסיים כי נלקח ארון האלהים ואחר ימים העלוהו לאי
 ופגעו לסטים בהם וברחו העולים והניחו הארון שם והלסטים בראותם כי ברחו רצו
 להשליך הארון בים ולא יכלו בכל כחם להעתיקו מן הארץ והיו יותר משלשים איש
 וכיון שראו כך אמרו איש אלהים קדוש הוא והלכו והבטיחו את היהודים שיוליכוהו
 למחוז הפצם והם גם כן לוו אותו ונקבר בטבריה. וי"א שנקבר בין האבות בחברון
 עד כאן. אחר כך קם בנו החסיד כה"ר אברהם ועשה שאלות ותלמידו החשוב רבי
 יוסף עשה פי' שיר השירים בלשון ערבי חשוב מאד. הרב ר' יהודה החסיד בר יצחק
 קבל מלי' בעל התוספות ועשה ספר הכבוד. הרב ר' אברהם בן דאודי שקדש עצמו
 על יחוד השם בטליטולא והכר ספר הקבלה ממשה רבינו ע"ה עד ר' יוחסף הלוי אשר
 סמכנו עליו בחבורינו וחבר עוד ספר נקרא אמונה רמה ובלשון ערבי עקידה אל

רפיעה ועוד חבר ספר בחכמת התכונה שנת תתקס. הרב ר' יצחק בעל העיטור חבר
 ספרו שנת תתקמ"ב. ונפטר הרב הגדול הרא"ב בפורקיש בע"ש בחנוכה שנת
 תתקנ"ט והעיד עליו בן שעויע פ' פנחס ששמע שאלוהו נראה לו וכן כתב הוא עצמו על
 שלשה כרי הדס קטומים אמר וכבר הופיע רוח הקדש בבית מדרשנו ועשה חדושים
 לגמרות והשגות על רבינו זרחיה הלוי ל'ע והשגות על הרב אלפסי והשגות על הרמב"ם
 ואמרו שהודה הרמב"ם וא' מימי לא נצחני לא בעל מלאכה אח' וכשנפטר עשו כהנים
 את קברו. ובוה הזמן הרב ר' משה הכהן אשר נקרא הלמך ועשה השגות על הרמב"ם
 והשיב הרמב"ם עליהם. וכן בזמן הזה ר' יוסף בן פלש אשר השיב להר' אברהם אב בר
 כאשר נתיב בהקדמת אבודרהם וזה ר' אברהם אב בר הרמב"ם והר' יצחק ר' הלוי בר
 זרחיה ור' קלונימוס ור' שאול הכהן והר' יהונתן הכהן ור' אלעזר בן מואח מטולישולא
 ור' מאורליניש ור' אהרן מפילג נפטר כולם שנת תתקס"ה. ובשנ' התקנ"ו כ"ח למנחס
 היה שמד גדול במלכות ליאון ואז הוציאו משם ספר הארבעה ועשרים אשר נקרא
 הביבליא שכתב אותם ר' הלל ומשם היו מגיהים כל הספרים ואני ראיתי חלק מהם
 שנמכרו באפריקא ובזמני היה ש' מאות שנה שנכתבו והקמחי אמר בחלק ד' הקדוק
 בפסוק למען תזכרו שהחומש היה בטולישולא ובוה הזמן היה רבי שלמה ממנופילר
 אשר היה סבה לשריפת המורה והיה רבו של רבי' יונה ובוה הזמן פרח ציץ נור הקדש
 המאור הרמב"ן גירונדי אשר הציל את רבינו הגדול רב אלפס מתוך שיני רבי זרחיה
 הלוי בספר המלחמות אשר לו ועשה חדושים וקצתם היה מסופק בהם אחר כך מרוב
 פלפולו ובכל ארץ קשטילויא בזמן הגרוש וקודם לזה כמעט נשתכחו התוספות והיו
 לומדים חדושיהו והוא השיג על ס' המצות להרמב"ם והעיד על חסידות הרמב"ם שר' יון
 אומרים כל ישראל בקדוש בימי הרמב"ם בחייכון וכיומכין ובחיי מדנן משה בר מיימון
 שהשמיד המינין החולקים על הקבלה והוא נקרא הרב המאמין וספרי הרמב"ן רבו
 מספר שולחן של ארבע תורות האדם וספר הזכות. ובזמנו היה הנגיד בר דוד נכדו
 של הרמב"ם והיה מתפלל כמערת הלל ושמאי ויצאו מים ואז החריס למלשינים ובו
 ביום מתו ת' מלשינים מארץ מצרים ואחר ב' חדשים נעקרו נשיותם ובניהם מהעולם
 וב' בני ד' דוד הנגיד ר' אברהם ור' שלמה בזמן הרשב"א ועוד נזכרים. והרמב"ן עלה
 לירושלם ועשה בית הכנסת שמה והארץ ימים ונפטר שנת עשרים לאלף ה' ושנת
 תתקע' החזיל לעשות ספריו. הר' שמואל הספרדי בן הרב ר' יצחק חכר ספר תרומות
 הגדול שנת תתקפ"ה ואז נפטר ר' שוררוס הלוי בר יהודה הלוי ואחר כך שנת תתקצ"א
 היה שמד גדול במלכות ליאון כולו ונפטר הרב ר' יעקב מקורביל הקרוש ד' המקובל
 שנת תתקצ"ג. הר"ם מקוצי תלמיד ר' שמשון והרב יהודה החסיד והר' ברוך מגרמיוא
 בעל התרומה בא לספר להוכיח על מצות תפלין וחכר ספרו שנת תתקצ"ו ואז רבי
 אליקים חתנו של הרב אברהם בר נתן הירחיוקנו של מרדכי וחכר המנהיג ומחזיק

והברק והעיד בספרו שראה בטולישולא הרבה משתים עשר' אלף יהודי' שנת התקצ"ו
 ד' עזרא רבו של הרמב"ן בקבלה נפטר שנת תתקצ"ח. הרב ר' אליעזר מגרמיוא שחבר
 ספר הרוקח בזמן הזה ור' אליעזר ממיץ ובעל ההשלמה גם כן. האלף הששי רבינו
 יואל העזרי תלמיד הר' אפרים מריגישבורג חתנו של בן הירחי והוא ור' אלעזר בר
 שמשון נפטרו שנת ה' אלפים ור' ליצירה. ובשנה הזאת בחג המצות נפטר הרב
 סאיר הלוי אבן אל עפיה בר טודרוס בטולישולה ומיום שעלה לגדולה לא הלך אל
 אביו אבל אביו בא אליו ועשה ספר אגרות נגד הרמב"ם ז"ל שלחם להרב אהרן הלוי
 ועשה ספרים אחרים והוא חבר הרמב"ן ז"ל ה"ה. ובשנת י"ב לאלף הששי יום אהרן
 ממאיו מלך דון אלפונשו החכם והיה אוהב החכמות ובפרט החכונה ואז עשה החכם
 ד' יצחק בן סיד לרדישת המלך אלפונשו הנזכר לוחותיו המפורסמות בעולם נקראים
 אלפונשינאש וכל חכמי האומות שברו לוהותם ותפשו לוהותיו ועל דעתם תקננו
 לוחותיו גם בשנה הד' למלך הנז'. שנת ה' אלפים וי' ליצירה צוה המלך הנז' להחכם
 ד' יהודה בן ר' משה הכהן מטולישלה שיעתיק מלשון ישמעאל ללשון למין ספר אבן א'
 חסין שחבר על אלף וכ"ב ככבים אשר נודעו ונכרו עד היום והם נכללים בכ"ה צורות
 הגלגל והם י"ב מזלות באמצע באפור חגורת השמים וכ"א צורות לצד שמאל וט"ו לצד
 ימין הרי מ"ח. גם חבר המלך הנז' ספר דברי הימים מאדס הראשון עד זמנו. ובזמנו
 היה המקובל ר' יעקב בן גיקטילא ונקבר בשגוביא. הר' יונה מגירונא תלמיד מובהק
 להרמב"ן והיו ב' בני אחיות והוא רבו של הר' שלמה בן אדרת נ"ע; הגה"ה
 אמר ש' והיה ר' יונה אחר שניו של זה רבינו יונה הנז' כך ראיתי באגרת אחת שצוה
 מלך ארגון את רבינו יונה שידין דין מוכר אחד ושלח ר' יונה לגירונה בעבור שניו
 ד' יונה והיה אדם שמן עד כאן. והר' יונה ור' אהרן הלוי זרע נשיאים ור' שלמה בר יוסף
 בן עמיאל ור' רוד הכהן ור' מאיר הכהן מנרבונה כולם מתו שנת כ"ד לאלף הששי וכן
 אבי העזרי ממגנסא שנת כ"ד. וכן רבינו נסים בעל הדרשות תלמיד הרמב"ן ואינו ר"ן
 מפרש רב אלפס נפטר שנת כ"ח. וכן נפטר ר' שלמה בר עלי משוריא תלמיד הרב
 ד' יונה שכתב חדושי' בשנה הזאת וכן בשנה הזאת נפטר באשכנז החסיד ד' קדוש
 רבינו יחיאל אביו של הראש ז"ל בחולו של סבת והעיד עליו בצוואתו הר' יהודה בן
 אשר נינו ול ששחק בארונו לפני כל הקהל כששאל ממנו חברו החכ' שיקיים שבועתו
 שהיה ביניהם שיחלקו בעולם הבא והניע ראשו ושחק ואמרו שבא לביתו ולבית
 מדרשו אחר פטירתו בעולם וכל זאת המשפחה נקראו קדושים כי בכל
 השמדות קדשו את השם וכן ר' יהודה בנו של רבינו אשר חתנו של רבינו יעקב בעל
 השורים קדש את השם בטולישולה הוא והמותו ואשתו ובניו והרגו זה לזה וכל זאת
 המשפחה היו נותנים מעשר ממה שמרויחים. הר' יצחק בר שלמה בן סהולת
 ששודר ומליץ חבר משל הקדמוני להודיע כח לשון הקדש ונפטר שנת כ"ח. רבי

ספר יוחסין

במקומו הרב רבינו יעקב שאע"פ שהיה עני לא היה מקבל מזהקל וזכר ספריו
הנקראים ארבע טורים הועילו לכל העולם לפי שעשאם כלשון הקדש שנת פ"ט וצ"ט
אשריו. ונפטר הראש בטליתול'ט ימים לחשוך שנת פ"ח ליצירה. ומיד אחר החדשים
נהרגו כל היהודי' של נכארא שמלך מלך צרפת ומגדולי תלמידי הראש ר' יששכר
הלוי בר יקותיאל ונפטר שנת צ"ב וחכר קצור החרומה ור' ישראל אחיו של ר' יצחק
בר ישראל בעל יסוד עולם. הר' שלמה בן טוראת תלמיד הרשב"א חבר ספר חוקות
הדיינים שנת צ"אני מצאתי בכתב ר' שלמה דוראן אמר וכן כתב הרב רבי יוסף טוב
אשכנזי ז"ל בספר חוקות הדיינים. ר' ירוחם תלמיד הראש ור' אברהם בן אסמעל
עשה ספריו אדם וחוה ומישרים שנת צ"ד ובזמן הזה נעשה ספר אורחות חיים הארוך
עם יורה דעה ארוך על יד ר' אהרן הכהן ל"ע. הר' דוד אבודרהם תלמיד רבינו יעקב בן
הראש ז"ל פירוש התפילות שנת ק' ובשנה ההיא נלכדו כל היהודים אשר בקשטיליא
ונתנו כופר נפש ונעש' להם נס. שנת ק"ט נפטר הר' יהודה בן הראש בטוליתלה בשנ'
ק"י היה השר דון יוסף די איסיגא והחר' יוסף גיקטילא בעל הנסים. בשנת ק"ל היתה עת
צרה לכל קהלות קשטיליה וטוליתולה ומתו כ"ח אלף יהודים בסבת מלחמות ב' אחים
דון אנריקו ודון פידרו. ושם נהרג דון שמואל הלוי ז"ל הצדיק והישר אשר עשה טובות
לישראל ובנה בתי כנסיו ובתי מדרשו והשי' לקח נקמתו ונתנו סימן קל מהרה. ובשנה
ההיא נפטר בפרפינייאן הרלבג החכם הכולל מפולפל גדול וספריו רבו מלספור בפרט
החלק החמישי מספר המלהמות שהוא בתכונה חדשה וגם ר' גרשום אביו היה חכם
כולל שעשה שער השמים והרלבג בפירוש התורה מוכיר את אביו וזקנו אבי אמו של
הרלבג היה הרמב"ן. והרלבג היה זקנו של ר' שמעון דורן. הר' מנחם בן זרח בן הקדוש
רבינו אהרן מצרפת חבר צידה לדרך לכבוד דון שמואל אברבנאל אשר הוסב שמו
בזמן השמד גואן די שביליא וזה ר' מנחם היה תלמיד ר' יהודה בן הראש. ונפטר
בטוליתלא שנת קל"ד והיה גם כן תלמידו של הר' יהושע בן שועיב ז"ל. ובוה הזמן רבי
יצחק שפרוט הכולל אשר עשה ספרים רבים ובפרט ספר אחד נגד אומת קרא
שמו אבן בוחן. ובשנת קל"ה חכם אחד נקרא שמו ר' משה הכהן מטורדישלייה וחבר
ספר נקרא שמו עזר האמונה ובוה הזמן בקאטאלוניא דון וידאל די טולוזה עשה מגיד
משנה. וקורם זה הזמן רבינו ניסים בר ראובן אשר פירש רב אלפס והידושי' ובניו
ר' הסדאי ור' ראובן חכמים ובשנת ק"א העתיקו רבי שמעון דוראן ובורה הזמן הרבי
מתתיהו היצהרי שעשה ספרים ודרשות והרב רבי חסדאי בעל ספר אור"י נפטר שנת
ק"מ בסראגוסא ובזאת השנה רבינו ניסים ור' פרץ רבותיו של ר' יצחק בר ששת ברפת
ז"ל ובשנת קמ"א הסירו הנוצרים חשבונם אשר מוזמן קיסר אגוסטו והתחילו לחשוב
ממולר הנוצרי ויש הפרש ל"ח שנים ובשנת קנ"א היה שמד גדול ונהרג הר' יהודה בן
אשר חכם גדול רומה לאבותיו יודע כל התלמוד ועשה ספר חוקות שמים הוא נינו

138

של הראש וז' והר' יצחק בן שושין וחכמי אחרים בכל קטאלוניה וקשטיליה ואראגון
וקמו על היהודים והרגום והמירו דתם יותר ממאתים אלף יהודי' ונתנו סימן השנה
אל ק'נא ואנחנו קבלנו כי היו לוקחים היהודי' באותו זמן גויות בבתיה והיו מתעברות
מיהודים וילדו בנים המה הגוים אשר הרגו לאבותיהם **צדיק הוא יי' כי**
מי שנתחזק לעז' השם ית' מקנא קנאתו. ובוה **באו לערי אפריקא ר' מיימון בר**
סעריה נגאר בקושטנטינא והר' יצחק ברפת והר' שמעון דוראן שנת ק'נה ואלו השנים
עשו שאלות ותשובות בפרש הר' שמעון דוראן הגדול לעשות ספרים רבים ספר מגן
אבות שהראה כחו בכל החכמות והתלמוד ועשה פירו' איוב קראו אוהב משפט וספר
שאלות נקרא תשבץ ר'ל תשובות שמעון בר צמח ופירש אזהרות וי' ד ספרים קטנים
וחרושין ופויטים ודרשות ובנו ר' שלמה עשה תקון סופרים ומלחמת מצוה. ובזמן
קס"ה הרב הגדול על כל קשטיליה דון מאיר אלגואדיש העתיק ספר המדות ללשון
חקרש והיה רופא המלך והוא הלמיד הר' יהודה בן אשר הקדוש ובשנת ע"קב היה
אחד שמו שהמירו דת יותר ממאתים אלף יהודים על יד מלך
דון פיראנדרו זקנו של פיראנדרו מלך אראגון אשר גרש את כל היהודים מקשטיליא
שנת ל"ב ובשנת השמר היתה סעריה גדולה בים וביבשה והספינות וכל עצי השדה
שיבר וגם דבר ומגפה גדולה אצל קורם לזה שנת קה קו וקו היתה מגפה גדולה שמתו
ב' שלישי העולם על שנתחברו במול גדי ג' ככבים העליונים שהם שלם. ובשנת ק"ע
לכד מל' פורטוגאל דון גואן מדינת סיבטא אשר נבנית על ידי שם בן נח אשר יושבת
בים הקצר המבריל בין קשטיליא ואפריקא ושם רוחב הים שלשה פרסאות ואמרו
שלקח' בעבור שקבל האנוסים והיהודים אשר באו מקשטיליא ומלך פ' שנה. והרב
רבי מנחם הארוך נפטר שנת קל"ה. ובשנת קל"ה הר' יוסף אלבו בעל העיקרים חבר
ספרו וחבר ספר אחר בלשון לעז אשר נתוכח עם הגמון אחר ובשנת ק"ץ נפטר הר' שם
טוב בן שם טוב ראש ישיבה ומקובל ובנו הר' יוסף בן שם טוב עשה פירוש המדות
ופירוש המורה ובשנת קל"ב נתמנה החסיד הרב השלם דון אברהם בן בנשת והחזיק
התורה ולומדיה והגין לישראל מכמה **ובנו ר' יוסף ובני בניו** בזמנינו מחזיקי'
הישיבות א' דון וידאל וא' דון אברהם וכשגולד זה דון אברהם שנת קל"ג דרש הרבי
יוסף אלבו עליו והנושא היה בפרשת מילרי העברים זה. והרבנים אשר היו בזמנים
האלה הא' רבן של ישראל המאור הגדול החסיד די רוח אלהין קדושין ביה הרב הכולל
כהר' יצחק קנפאנטון ול' בן החכם הגדול כהר' יעקב קנפאנטון זל ונפטר הרב הנוכח
שנת ר"כג. ואני ראיתי אותו בפני שכינה ונקר' גאון בקשטיליא ומגדולי תלמדיו
הרב ר' יצחק די ליאון מלומד בניסים ולבו כלב האריה נגר אויבי יי' ושכלו שכל אלהי
ומת זקן בן שבעים שנה. והשני לו חכם וחסיד הריף ומחודד כהר' יצחק אבוהב רבי
ומורי זל ונפטר בפורטוגאל שנת רל"ג וחדשים אחר הגירוש והיה ששים שנה ואני

אפי"ת
ע"ת
א"ת

אפי"ת
אפי"ת

דרשתי עליו הנה אנכי שולח מלאך . והשלישי לו קרובי מצד אמי הרב כהן שמואל
 ואלאנסי ול בר אבהן ובר אוריאן ומת קודם הגירוש והיה לב שנים ובימי או הרבני
 מאישטרי אברהם ביבאגי שעשה ספר דרך אמונה וגם בימי אלו שמואל סרסא שעשה
 פירוש התורה ומכלל יופי : הגהה אמר שמואל שמעתי שהרב הגדול כמהר
 יצחק קנפאנטון היה סבה לשריפת זרה האיש שפעם אחד בהיורג שנחקצו כל
 הרבנים האלו לקריאת כ חובה אחת ואמרו כך וכך לבריאת עולם כמנהג הכתובות
 וזה סרסא נתן ידו על זקנו ואמר וכן כך גם כן רמו אל קדמות העולם באוחזו שערי זקנו
 וקם הרב על עמרו ואמר מדוע לא יבער הסנה יבער הסנה והוליכוהו בערכאות ורנו
 אותו לשריפה על שהוד' בקדמות העולם כדיניהם גם כן ע"כ : נלכדה קוסטנטינה על
 ידי התוגר הגדול מלך מלכים סולטאן מחמד נצ'בה שנת הליג יום ג' כ"ש למאיו שנת
 אלף וח'נג לנוצרים והסימן שישי ושמיני ב'ת אדום סימן תלג' : הגהה אמר ש'ש
 בעל הספר הביא הנה גרוש ספרד אשר היה שנת רנ"ב ולפי שכוונתי לכתוב בקוצר
 כל הגירושין וה'גרו' אשר חולפו עברו על ראשי עם קדש עם י' לזה לא כתבתי אותו
 הנה אבל בעל הספר הביא חנה תאריך אחד כפי חשבון הנוצרים שיש הפרש בין
 חשבונם לחשבוננו אלף ותלב שנים והתאריך הוא מומן אדם הראשון עד זמנו ול'
 ולפי שאין כוונתי לכתוב כפי דעתם אך כפי חשבון ~~לזה אביא כל מה שהביא~~
 ול' באופן חיותר נאות שאוכל ואחבר לזה זכרון מלכי ישמעאל אחר מחמד נביא
~~הזכרון האלטי החסיד שהיה מלכו עטאן בן חזקיהו בן חזקיהו בן חזקיהו בן חזקיהו~~
~~חסידו על זמן זה המלך והוא המלך האחרון בכל עתיו והוא המלך האחרון~~

~~לזה אביא כל מה שהביא~~

הזמן הראשון

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וביום הששי ברא
 אדם מאדמה ולקח הק'בה אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה
 ויבן אלהים את הצלע ותהי לו לאשה ויאבה ויולד את קין ואת הבל ראשונה ויסעו
 למסעיה' האחד נהרג על יד אחיו ויהי הבל . וקין גורש לשלחו לחרפו . ויולד בדמותו
 בצלמו את שת ויולד אח'כ בנים ובנות ועל דעת הגויים ששים המה ואח'כ נולד אנוש
 והתחיל לעשות צורות ותעו מזה בנת'כ אמצעי ביניה ויבן היוצר . אח'כ קינן ומהללאל
 וירד אח'כ הנוך אשר נקרא ארדים והתחיל לחבר ספרים בתכונה ולהם מלהמות נגד
 בני קין הרשעים ולקח אותו אלהים בגוף ונפש לפי דעת קצת אח'כ האיר שמשו של
 מתושלח הצדיק ומת ז' ימים קודם בא המבול ואח'כ בנו למך .

הזמן

השני אח'כ איש צדיק תמים זה ינחמנו נח שמו ולת'ר שנה לחייו היה המבול
 על הארץ הק'בה הצילו בתיב' א' ותנח תיבתו על הרי אדרש הנק' ארמיניא
 ועד היום יש רושם שמה ובימים הקדמונים היו מתרפאים מהם כמו התריאק בזמנינו
 כך כתב בן גוריון בספרו הארוך עוד כתב ב'היו חייו הקדמוני' ארוכי בהשגחה אלה

כדי שיוכל להשלים החכמות וכתוב בתורה כי נח ושלש בניו יצאו מהתיב וכתבו
 בתאריכים כי אחכ נולד לו בן רביעי שמו יוניקו ולמד בעולם חכמת התכונה ולמד
 לממרוך אופן המלהמה. ומה'ג בניו של נח היו ע"ב משפחות מיפת טו ומשם כח
 ומחס לב' ובני יפת ז' באיאורופה שהוא שלישי העולם וישבנו מחתלתל מושק'וף עד
 פורט'וגאל הנקרא קצה הארץ ובספרים הקדמונים נקרא לו שית'ניא. גומר ומגוג הם
 הגורוש אשר באו מקרוב מושק'וף. והמושק'וף וה'ליך ומדי' הם נפשי מצד אל מלכות
 מושק'וף והנהר הגדול הנקר' אהל בא ממדבר מושק'וף אל ים' כור אשר סביב זה הים
 לצד מערב הוא מדי הנקרא שריבאן וכל הממלכות אשר סביבו. ויון ידעת מוצאם
 ומובאם. ותוכל היא ספרד ומשך נק' מלכות הפירסיה מלכות גדול אשר למעלה על
 שפת הים השחור ועד היום בארצם נהר נק' מישכינו ותירס ה' תראסיה מסביב
 ויניציה עד האונגרוש. ובני גומר אשכנז וראש מלכות בוהמיה; זריפת אינגליוזיש
 וטרוויאנוס אשר היו באסיה מקום הנקרא היו'ס איידינג'יק ומשם נסעו ובנו עיר
 ויניציה ותוגרמה הם הטורקיא הנקרא בלשון טורקי טורקישתאן והם מלכות גדול
 נוטה אל צד פרס מצד א' ובני יון אליש הם איי אריספילאגו מקנדייה עד שיאו והאיים
 אשר סביבותיהם ועד היום להלאה מגאליפו הקאשמיליוש נק' אלישפונט ותרשיש
 ראש מלכות גדול על שפת הים קרוב לאנטכיא נקרא שיצליא. כתים הם אי ג' פרי
 ונוגה שלישי עליהם ודודנים היא אי רודש כן נקרא בדברי הימים דודנים. ובני הם
 כוש ומצרים ופוש וכנען ובני כוש לא נודעו באמתות מקומם אים רק ידענו כפי שהם
 במלכות הכושים במאוריטאני. וה' מלכות השחורים ואל חבש ושכא ושבא הנ'
 בפסוק הזה אינם מלכות אל ימן רק אותם שנו' בבני קטורה הוא שבא ממלכות ימן.
 ופוש הם השוכנים בהרי לוב הנקרא ליב יה ועד היום נקרא ארצ' ונהר גדול מקיף
 אותה פושי ונק' ליביא על שם להכים בן מצרים. ונינוה קרוב לאשור הנקרא
 מוצול. ובני מצרים פתרום וכפתור הוא דמיאט והפלשתים מעזה ועד מצרים.
 וכלה נקרא כלך והשאר לא נודע שם מקומם. וכתבו בס' זכרון המלכים אשר לערבי'
 כי המלך הא' למצרים נקרא מצרים בן הם והב' קבשים אשר ייוחסו אליו הקיפטיים
 והג' קפטורים. והד' בודישיר והה' עדים והו' שדאת והו' מנקאוס והה' מנאוש והש'
 מנאקיום והי' מרקורא וז'היא' בלאטס והיב' אתיב והיג' קלימון והיד' קרשון ונעתק
 המלכות מבני קפטורים אל בני בן קבשים אחד אשר נקרא שמו סאומכני בניו
 מרקוביש והב' אבסר והג' סא והד' תרארס וז'ה' מאליק והו' כלבתא וז'ה' כלבן
 והה' מליא והש' טוטיס. וזה היה הפרעה הראשון אשר היה בימי אברהם ומת
 ונשאר בנו קשון. ומלכה במקומו אמו נק' חוריא. והיא אשר נתנה שפחה לשרה
 נק' הגר וזאת המלכה הברית' מעליה קרובי המלכות אל ארץ אתרו והקימו עליהם
 מלך ואחכ המיתוהו ולא נשאר מירשי עצר רק בת אחת מורע המלוכה נק' דליפא בת

מומס. ואחכ מלך אימן. ואחכ מלך וליד בן דומע וימלוך תחתיו בנו ריאן בן וליד
 וזה נק' פרעה של יוסף אחכ מעדאן ונק' טלמא והוא פרעה של משה רבינו ע"ה אשר
 אשר צלל במצולו' כמו אבן: ובני ננען צידון בכורו ועד היום נק' צידון וחרתני
 והאמורי קרו' לירושלים והיבוסו בירוש' עצמו והגרגשי הניח ארצו לישראל והלך
 אל ארץ אשר עד היו' נק' גורגיסטאן והחוי היו יושבי ההר אשר לפני הלבנון והערקי
 נקרא עד היום קרוב יום א' לטריפול נקרא ערקא והסיני הם טריפול והארורי עד היום
 היא אי אחד קרוב לאנטארטוש בגבולי טריפול נקר' ארוד והצמר הם חמץ והחמתי
 היא חמא ואמרו ו'ל כי שם הוא מלכי צדק ובנה ירושלים ובני שם היו המשה וכולם
 שכנו באסיא מנהר פרת עד ים אינדיא הראשון עולם הנקרא כעת פרס: והב' אשר
 הנקרא כעת מוצול. והג' ארפכשד אשר נק' כעת כלדיים והד' לווד אשר נקרא כעת
 לידוש. והה' נקרא ארם אשר נקר ארמיים ובלשון יון סירוש ומוזה נקרא סוריא ובנו
 טראקוניטא וראש מלכותם דמשקי ואחד מבני ארפכשד נקרא שלח ושלח הוליד את
 עבר אשר היהודים לקחו שם עברי מעבר ובני עבר פלג ויקטן ובימי פלג נפלג הארץ
 ובני יקטן יג' וכולם שכנו ממשא והיא הנקרא בלשון ערבי מכה אשר היא מקום
 החוגה שלהם. ושם בקרוב קבר מחמד נביאם במקום אשר נקרא מדינה אל
 נבי והולך ומתפשט מלכותם עד אל ימן ונקרא מלכות שבא ועד היום היהודים אשר
 שם קורים לצנעא אשר היא ראש מלכו' ימן אוול וכן הצר מות נקרא בן עד היום ובימי
 פלג נבנית קפא במלכות תרתריאה אשר נקרא שיטיה ובזמן רעו בנו התחילו מלכות
 מצרים ומלכות בוהימיא וראש מלכותם נקרא פראגה ובימי שרוג בנו החל מלכות
 דמשק ובימי נחור בנו נבנית אישפאניא וליזוטאניא הנקר' פורטוגאל ואראגון ונחור
 הוליד את תרח ותרח הוליד את אברה' ואת נחור ואת הרן וזה במלכות הרן הנקרא
 מישופוטמיא ו'ל בין הנהרות והיא ארם נהריים ונקרא כן לפי שזה המלכות עומד
 בין נהר חדקל ונהר פרת וזה שאמרו ו'ל אמר לו הקב"ה לאברהם עד שאתה מאיר לי
 ממישופוטמיא וחברותיה בא והאיר לי מכנען וחברותיה וזה שבלשון יון נקרא
 מישו אמצע ופוטמים ל'ל נהרות.

הזמן השלישי. אברהם אבינו ע"ה ראש יחס אומתינו אשר ירד למצרים
 בזמן הרעב. ושם למד בתדרה חכמת התכונה. ויצחק בנו נולד
 בארץ ישראל. ובימיו התחילו לעבוד כוכב צדק הנקרא גופיטיר וקנידיא הנקרא
 קריטא נבנת בימיו. ובמלכות פרס מלך פירדון בזה הזמן. ואחר נשואי יצחק
 לקח אברהם אבינו ע"ה את קטורה ויולד ממנה בנים ולא נודע מקומם רק מדין ועפר
 שעל שמו נקראת מלכות אפריקא. ושנת ס' ליצחק התחיל מלכות טיזאלוניקא
 הנקרא טישאליא. במלכות יון ובימי השבטים היה חכם גדל ברומי נקר' פרומיטיאוש
 אשר תקן שישימו טבעת באצבע רביעי ששם וריד הלב ובנו נקרא אנטרש והיה

כי בראשונה היה נקרא אלבולא ואחר כך בנו אגריפא והניח מלכותו בחייו לבנו
 אדרימולר. בשנת נ"ב למלכות עזריה נכנס להקשיר קטורת ואותו היום רעש גדול
 והצרעת ורחה במצחו ועל זה נבא ישעיהו וינעו אמות הספים וקרא פסוק וקרא זרה
 אל זה ואמר ואמרו כי זה סדר גדול בזמן שיבא רעש בעולם יקראו זה הפסוק ג' פעמים
 וישקוף הרעש. ובשנת ל"ח שנה לעזריהו מלך אורליו טו ללטינוס מלך שנים
 גגירא אחיו הגדול והרג בן אחיו ובתו של אחיו עשאה פרושה והיא זנתה וילדה
 רומוס ורומולוס ולא נודע מי אביהם והמלך צוה להרוג לאמם ולהשליכם לנהר ומו
 שהלך להשליכם חמל עליהם והניחם על שפת הנהר ולקחתה ואבה אחת והיניקתם
 ואחר שגדלו המיתו את המלך והחזיקו במלכו וקנס המגורש ועיין במדרש תלים על
 פסוק יתום אתה היית עזר. ונשלם בנין רומא שנת ל"א לחזקיהו והיא היתה מדינה
 מוזמן הפלגה רק עתה שחדשוה נקרא על שםם כקושטמניא אשר חדש קושטאמנין
 וקראה על שמו בשנה ראשונה לחזקיהו נבנית סראגושא די סיסיליא ובזמן חזקיהו היה
 מעשה טוביה הצדיק. ובזמן מנשה שנת ג' וצו ליצירה נבנית עיר ביואנסייא ואחר
 כך חדשה קושטמנין קרוב לאלף שנה וקראה על שמו וזה שנת שח לישו הנצרי.
 נבנית מרשילוייא בזמן צדקיהו ובזמנו גם כן היתה שושנה בת חלקיה אשת יויקים
 שרצו ב' זקנים שופטים לשכב עמה ואם לא שיעלילו עליה ששכבה עם נער אחר והיא
 לא רצתה ודניאל בחבמתו הצילה על יד חקירה שלא נתכוונו עדותן ואולי היה אהאב
 בן קוריה וצדקיהו בן מעשיה. ובסוף מלכות צדקיהו היה פיטאגורש ואנקרשוש
 ומישון פילוסופים. הרבן ירושלם שנת ג' אלפים ושלח והסימן שלח מעל פני ויצא;
 החמישי. גלות ישראל בבבל על יד נבוכד נצר בן נבוכד נצר ועיין
 בויכוח אשר בין יוסף ואפיון אשר נדפס אחר זה ואחר כך אויל מרוודך
 ובזמנו היה איופיטי ואחר כך מלך בלששצר ונהרג במלחמת כורש על ידי אחד
 מסרסיו וזה כורש המלך נקרא בן הכלבה על שם שזקנו צוה להמיתו והשליכוהו
 במקום אחד וינק מחלב הכלבה ונתגדל והרג את זקנו במלחמה ולוה היו מכבדים
 מלכי פרס את הכלבות והו שאמרו ז"ל והשגל יושבת לימינו רב אמר כלבת במסכת
 ראש השנה ונקרא משיח על פי ה' וזה הרג מלך שארשריאה ואחר כך קמה אמו של
 הנהרג וערבה מלחמה לקראת כורש ונצחתו והרגתו. בזמן חגי וזכריה הירי ענין
 שארקיבו המלך השביעי לרומיים והיה ורני ואנס אשה נקרא לוקרסיו מזרע המלוכה
 והיא בעולת בעל א' מיועצי רומה ועל זה נשבעו הרומיים שלא יקימו עליוהם מלך רק
 יתנהגו על פי היועצים עד שבא יוליו הקיסר ולקח הקיסרו בכח ואל. ובזמן אלו
 הנביאים היה גם כן האומות אשה כנביא אשר כתבה ספרים כנביאגרת ושלחה
 לטדקיגוס שיתן לה כל כך מעורת ולא רצה ושרפה ג' ספרים לפניו וביום השני רג
 דאחרים וביום הג' שלח לה כל המעות ונתנה לו ג' ספרים ונמצא בתוב שם כל סד

י"א תול
 בחם תול
 כחא
 זכרון
 68/15

שיקרה לרומיים עד עולם. והיא נקראת שבילה. דרוש מדאז קביל מלכותו
 כבר שנין שתין ורתתין ולפי חשבון הגוים יש חמשה עשר מלכים עד דרוש השני
 אשר אבר מלכות פרס על ידי אלכסנדרוס מוקדון ולפי שמת רבותינו היו ד' מלכים
 זאנכשגוריש ואבוקרט בזמן אחשוורוש קרוב לשנת ג' אלפים ושל ובשנת שלב
 שוקראט רבו של אפלטון אשר הרגותו על שהלעיג על האלילים ושנת שפא אפלטון
 דבו של ארטטו ראש הפלוסופים ושנת שצו אפיקורוס הפילוסוף המאמין כי השי"ת
 לא ישגיח בשפלים ועל שמו נקראו אפיקורוסים ושנת תו ארטטו הפילוסוף מתחיל
 החכמות ומסומן רבו של אלכסנדרוס אשר בא לירושלם ויצא אליו שמעון הצדיק
 וכבדו ונשאו כאשר כתבנו למעלה ומלך אלכסנדרוס שנת קכה וזה הרג לדריוש וקבל
 מלכותו ובוה הזמן נבנית פירארא ובירונה וקרימואנא ובולוניא ופלורניסטיה ;

הזמן הששי. בשאלמיוס מלך מצרים אחר אלכסנדר אחד מהר' ראשי
 אשר נתחלק מלכותו וזה בא לארץ יהודה והצר לישראל מאוד והגלה
 יותר ממאה ועשרים אלף יהודים אל מצרים שנת ת"ל ואז גם כן אנשיוכוס מלך ארם
 ועל שמו נקראו המלכים האחרים אנשיוכוס ואז חוניו בן ידוע אביו של שמעון הצדיק
 ותכף שמעון בנו אשר יצא לאלכסנדרוס. בשלמיאוס השני מלך שנת תמ"ט
 הנקרא פילדילפו אשר העתיק את התורה על ידי אלעזר הכהן הגדול אשר בירושלם
 ושלה למצרים ע"ב וקנים המעתיקים ונפלא בעיניו גדולות תהלת תורתינו הקדושה
 ושאל לקרובים אליו ובפרט לשניו האהוב דימיטריאוס באמרו מה זה ועל מה זר
 שלא נמצאת התורה הזאת מועתקת מומן ואיך היונים לא עשו חשבון מתורה כזאת
 ורת מהודרת והשיבו לו כי מפחדם לנגוע ברת האמת היה זה כי הנה תיאודיקתא
 המשורר רצה לחבר פסוק אחד עם שיריו ונסתמו עיניו עד שהכיר חטאו ונשבע שלא
 יגע עוד בתורת האמת וחזרה אליו ראותו וחזרתו וגם תיאופומפא יצא מדעה על
 שרצה להעתיק דברי מהתור' ולשומם בתוך קונטרסיו ועל ידי הלום גלו לו שיציאתו
 מדעתו היתה לסבת רוס לבבו וורונו לגשת אל הקדש ותלה פניו אל לכל ישוב עוד
 לכסלה ונתרפא ישרם הפעולת תהלת דימיטריאוס על דבריו ועל מעשיו אשר היה
 סבה לקרוא לשבויים הרבה ממאה ועשרים אלף דרוש אשר יעץ לבטלמיאוס לשלה
 רצוצים חפשים אשר הגלה אביו כנזכר למעלה וקנה כל אחד ואחד מהם מאנשיו בק'
 פרחים הרור אתם ראו כמה פרחים עולה סך הסכום אשר הוציא מאוצרותיו מלבד
 השלחן אשר שלח מנחה להיכל ה' צבאות מוהב טהור ומרוקמת בכל מיני אילנות
 ועשבים וצורת נהר נילוס והיאך משקה כל ארץ מצרים והמנחה אשר נתן לכהן
 הגדול אלעזר ולכל אחד מהוקנים זכרה לו אלהי לטובה. מנשה בן אלעזר כהן גדול
 שנת תעו ואחריו חוניו בן שמעון הצדיק כהן גדול ג' שנים אחריו והיה כילי וזמנו
 בטלמיאוס. השלישי הנקרא איורגיטיו וזה חוניו לא רצה לתת המס הקצוב שנת

ספר יוחסין

בשנה ובשלמים שלח לו שלישי שיתן לו המס ולא רצה לתת לו הכהן ויצא השלישי
בהרי אף ולעת ערב נתיעצו האמרכלים באמרם כי הכהן כילי וזאת תהיה סבת שיבא
עלינו מלך מצרים אז קם יוסף בן טוביה שהיה בן אחותו של חנוני ויאמר אליהם תנו
לי הוצאה ואני אלך לשכך חמת המלך ויתנו לו הוצא דבה ויקם וילך אל בית השלישי
ויתן לו מנחה רבה ויחלה פני השלישי כי לא ידבר אל המלך דבר עד בא יוסף אל
מצרים והשליש נתרצה וימצא יוסף חן בעיניו ויקם השלישי וילך למצרי ויאמר למלך
הנה המנחה שלוהה על ידי יוסף בחור חמד והנה גם הוא אחיניו איש נבון וחכם וכל
כך שבחו אל המלך עד שהמלך כלתה נפשו לראותו ואחר ימים בא לפני המלך ויתן
לו מנחת יהודה וירושלים ויקבלוהו המלך בכבוד וילבש אותו בגדי מלכות ויצו לו
לשבת בשלחן לפניו ויביאו לו מאכל מאת המלצר אשר היה מוכן על ידי יהודים על
מאכל היהודים כי כן משפט המלך לעשות כרצון איש ואיש וכל ישנו את תפקידם
ובעמדו בשלחן הכריוו כל מקומות ארץ ישראל והמסים והארנוניות כי כן היה המנהג
ולוקחים אותם מאת המלך ונותנים ערבים טובים והגביר יוסף ראה מה שעלו סך כל
המלאכות והעלה עליהם משנה ממה שהיו נותנים האחרים והמלך שאל אליו ראיה
דברך טובים אבל מי יצא ערב בעדך ענה ואמר לו הבחור יש לי שני ערבים
נכבדים לא ראיתי כהם בכל ארץ מצרים אמר המלך יבא דברך וכבדנוך ענה ואמר
המלך והמלכה יצאו ערבים בעדי ומובטח אני בכחותי שלא אבייש את זקנותם או
המלך בראותו עוצם לבבו קרא בחיל נתונים נתונים המה לו וילבישו את יוסף לבוש
אשר לבש בו המלך ורביד זהוב על צוארו ויתנו לו מאמרים וגזרות ושליש אפים
אנשי יעמדו לפניו לשרתו לבל ימרו את פיו וכל אשר יעבור אחרי דבריו הדמויות עבדי
ויקח מלאכות ומסים מכל ארץ ישראל כפלים מכל מה שהיו נותנים האחרים ויקם
וילך אל עזה ולא כבדוהו ויקח מהם עשרה נכבדים ויתנם לאנשיו ויתלו אותם על עץ
ושלל ממונם וישלה אל המלך וכן עשה לאנשי אשקלון ולאנשי גת באופן ששמעו
הלך בכל המדינות ופחדו ממנו ושרם בואם בעיר היו יוצאי לקראתו ונותני לו החוב
חמוטל עליהם ויגדל האיש מאד וכל שנה ושנה היה הולך או שולח למצרים ריסק
אשר נתייב אליו ועמד ככה שלו שנה ביני וביני אירע לו בהיות יוסף יוצא ובא בבית
המלך חשק במנגנת אחת גויה אשר לפני המלך ויגלה סודו אל אחיו שעל כל פנים
יביאה כחדר משכבו ואחיו בידעו כי אחר כך יתחרט בסבת שכבו עם הגויה נתייעץ
בנפשו לתת לו את בתו ולחללה ולא יעשה נבלה לבעול בת אל נכר והלביש בתואר
המנגנת וישכב עמה אחר כך יום אחד בראות אחיו צרת נפשו ואבלו על עונו גלה לו
הדבר ושמה שמחה גדולה ותחי לו לאשה ותלד בן שמו הורקנוס ויפול על צוארי
אחיו ושתחו וישק לו כי הציל נפשו מני שחת וזה הורקנוס יצא טבעו בחכמה
ובתבונה והיו לואחים אחרים מאביו עם אשת אחרת והיו כלם שונאים אותו ויום

אחד בקש אביו להראו' חכמתו וישלח אותו בעיירו אשר לו במדבר יהרוש בבקרים
יפתח וישדר אדמתו ויורע חטה ושעורה ויקצור ויביא הכל באי ויתן לו חמש מאות
צמר בקר ותכף בצאתו את העיר גנב ממנו רצועות מוסדי העולות אשר על צוארי
הבקרים ובבואו אל מחוץ חפצו וירא כי אין מוסרות לעולות ויחשוב בנפשו עצה אחת
וישחטו חמשה צמדים ויעש העורות למוסרו' ובשרם האכיל לעבדיו וחנשאר המליח
ויקם ויחרש ויורע ויקצור ויקם את הקמה ויור החטה וישם בשקי' וישעון את בעיירו
וילך לו אל ארצו ואביו בראות חכמתו השב בעצמו לשלחו במקומו אל דומלך כי
נולד למלך בן והיה המנהג שילכו כל שרי המדינות או שלוהם במנחה שלוחה אליו
ולא יכול יוסף להתאפק ללכת למצרים ויאמר אל בניו מי זמיו והולך מכם אל המלך
ויאמרו בלם ילך הורקנוס בנך בחשבם שיחרגו אותו בדרכך או במצרים ויקרא יוסף
אל הורקנוס ויאמר לו לך אל המלך והולך לו את המנחה הנהוגה. ויאמר לאביו הנני
הנני אך בואח שלא תתן מנחה בידי עד בואי במצרים ותתן כתב בידי אל פקידך אשר
באלכסנדריא שכל מה שאצטרך בעבור המנחה יתן בידי ויעש אביו כאשר אמר לו
בנו ויתן כתב בידו ויקם הורקנוס וילך לאלכסנדריא ובידו מכתב חתום בטבעת אביו
ויבא הנער וירא בתוך הבאים כמה היתה שוה מנחת כל אחד מהם וירא כי לא היתה
מגיעת אפילו היותר גדולה אל מאה לישראל של זהב ויקם ויקח את המכתב ויתן אל
פקיד אביו ויאמר לו תן לי על פי הכתב הזה ת לישראל של זהב וימאן פקידו ויאמר לו
הנה מלאכי מלכים לא הגיע מנחתם אפילו למאה לישראל ואתה תרצה כל כך. אמר
הורקנוס תתן מה שאמרת ואתם לא אשימך בשלשלאות של ברזל ולא אבה הפקיד
לתת וישימוהו בבית הסוהר ותקם אשתו ותלך אל המלך ותבך ותתחנן לו והמלך צוה
להביא הבחור וישאל לו בן מי אתה ויאמרו לו בן עבדך נאמנך יוסף כי לא יכול לבא
הנה וישלחני במקומו איך המלך הגדול ויצוני לאשר על ביתו שיתן לי כל מה שארצה
ועתה לא נשא פני לדבר הזה וימצא הבחור הן בעיני המלך ויאמר לו הנו בידך ויתן
לו על כרחו ת לישראל זהב ויקם הנער ויקח ק' גערות בק' לישראל ויתן ביד כל אחד מהם
לישראל אחד וק' נערים ביד כל אחד מהם לישראל אחת ויתן הנערים אל המלך והנערות
אל המלכה ותרב משאת מנחתו על כל מנחות המלכים והשרים וישב לפני המלך על
כל שלוחי המלכים והשרים כי כן היה מנהגם כי המרבה הרי זה משובח להעלותו
במעלה והשרים אשר אתו קנאו בו וכאשר ישבו על השולחן לאכול קמו השרים
וישימו כל העצמות לפניו והוא היה שותק ויאמר לו המלך מה אלה העצמות היבשות
אשר לפניך ויען בחכמה ויאמר אני בבני אדם ואוכל הבשר ואניח העצמות אבל אלו
הם כבלים אוכלים הבשר וגוררים העצמו' וישב הדבר בעיני המלך וישמח עד מאד
בשובת הנער וישלח אותו בשמחה ובשירים. שמעון בן חוניו כהן גדול הגביה
כותלי בית המקדש ויתמלאו בורות בית המקדש מים ובנו חוניו הלך למצרים ולקח

רשות מבשלמים הנקרא פלומיטור לבנות בית המקדש באלכסנדריו והשיב לו המלך
 שאם לא יהיה נגד דת ישראל שיתן לו רשות אבל איך יהיה היכל לוי בארץ שמא
 או חוניו הביא ראייה משעיהו שנבא על זה ביום ההוא יהיה מזבח לוי צבאות בארץ
 מצרים ואז הרשהו המלך ואותו הזמן נתוכחו היהודים והשמרונים באמרו שהר
 גרזיים היה מקודש וכל אחד מהב' כתות שמו מוכחי אפרקליטי לפני המלך בשלמיוש
 פרקליטי השמרונים שהביאו עם תארוסיו. פרקליטי היהודים היה אנדרוניקוס והתנן
 ביניהם שהמנוצה יהרג והוף מכל הראיות שהביאו היהודים טענו מהמפורסמות
 טענה אחת שלא נמצא בעולם שום מלך שישלח מנחה להר גרזיים ונמצא כתוב מכל
 הזמנים שכל המלכים שלחו מנחה לירושלם וזה היה שנת ג' אלפים ותקל"ט. ובסוף
 זה הזמן היה ר' יהושע בן סירק שחבר ב' ספרים והם מחוברי עם הכר לרומי. עשרים
 שנה אחד זה היה מלחמת אניבאל מלך קרטאגניא וסיפיון שר הרומיים ואחר י' שנים
 בימי חוניו הגדול בא אנטיוכוס הגדול השביעי בזה השם ושלל ירושלם והרג ס' אלף
 יהודים והגלה לאנטוכיא י' אלפים יהודים. וארבעים שנה אחר זה היה חכם גדול
 יהודי נקרא פילון היהודי הכהן וכתב ספר הנפש בלשון יוני ובזאת השנה עצמה היה
 פלוסוף אחד נקרא קטון. וכ' שנים אחר כך נלחמו יוני כהנים והמיר אחד מהם דר
 דעשה עם אנטיוכוס שיגור על היהודים שמר ושלח שר צבאו לירושלם ובבואו אל
 המקדש ראה איש אחד שהכהו על פניו ונפל מת ואז סתבוהו מן הקדש ויוציאו אותו
 מהנוצה והכהן הגדול חלה את פניו ה' לבל ימות בתוך הקדש ויעתר לו ה' ויקם על רגליו
 ציחי וילך לו אל ארצו בבושת פנים ויאמר אל אדוניו חי ה' כי בן מות הוא דהנוגע
 בקדש ויתן לו עצה לבל ישלח לירושלם נגד עמו ונגד מקדש כי אדמת קדש הוא
 אבל אחר זמן מועט לא כביר במלוך אנטיוכוס הו' שלח לירושלם שרים גדולי נקנור
 ובגריס וליסאיה ואפולניו וכלם הרגם מתתיה כהן גדול ובניו החשמונים ועשו שלום
 עם הרומיים. ואח' כך נהרג יהודה ומלך יונתן אחיו י' שנים ועשה שלו עם הרומיים
 ואחר כך מלך שמעון אחיו שנת ג' אלפים ותל"ד ה' שנים ובשלמיות חתן אנטיוכוס
 הרג לשמעון וב' בניו ואז בשנת ג' אלפים תרמ"ב מלך הורקנוס בן שמעון והחריס
 השמרונים והיה על דת הפרושים ופתח קבר דוד והוציא משם ג' אלפים דרכמוני והב
 זנתן מהם לאנטיוכוס שבא לצור על ירושלם ומת בשיבה טובה אבל נתאבל על בנו
 שנבא שלא יקיימו את התורה. ובשנ' תרס"ו מלך בנו ארסתובלוס ומת מיחה משונה
 בשנה הראשונה למלכו ומלך אלכסנדר אחיו הנקרא יוחנן אשר שמש בכהונ' גדולה
 כמה שנים ובסוף נעשה צדוקי והרג כמה זקנים מישראל מהפרושים וזה אלכסנדר
 הניח אחריו שני בנים אבל צוה שאשתו אלכסנדרית חמלוך על העם ושם שני בניה
 הורקנוס וארסתובלוס והמלכה כהן בנה הגדול הורקנוס בכהונה גדולה ואחרי מות
 אמם היה מהלוקת ביניה ונצח הורקנוס ואח' התפשרו שהורקנו יכהן וארסתובלוס

למלך ואח' נתחרט הורקנוס והיתה סבה ממלחמות שהביאו פומפיוס לירושלם ושלח
 ירו במקדש וגור שיתנו מס לרומא ואה"כ הרגוהו במצרים ושלחו ראש פומפיוס דורון
 ליליו הקיס' הראשון אשר היה לרומי' וזה היה בשנ' תש"ב ואז באותו הזמן היה מרקו
 טוליו ציצארון פילוס'ף גדול ובאותו הזמן גם כן היה סוף מלכי מצרים הבלטמיזיסים
 והתחילו הרומי' למלוך על מצרים ואז קליאופטרה אחותו של בטלמיזוס האחרון הזנת
 עם דעים רבים ובסוף הרגה את עצמה. ובשנת תש"ו המיתו את יוליוס קיסר ברומי
 והיו ג' שנים בלא מלך. ובשנת תש"ך מלך ברומי הקיסר הגדול אוקטבינוס אגוסטוס
 בן אחותו של יוליוס קיסר הראשון ועל שמו נקראו שני חדשים לרומיים יוליו
 ואגוסטו ומלך לו שנים אבל הל' ח שנים מהם מלך בשלוה וב' השקטו. ובשנת
 תש"ח מלך הורדוס הגלילי בן אנטיפטר האדומי ומלך לו שנים ובש"ו שני' למלכו בנה
 בית המקדש בנין יפה עד מאד והוציא זהב הרבה מקבר דוד ובכ"ו שנים למלכו הרג
 להורקנוס כהן גדול אשר גדלו בכיתו והיה איש צדיק ואז נכרתו כל השמוני' ומשם
 ואילך היו קונים כהונה גדולה בדמים וככל שנה היה מכהן כהן גדול מחדש וגם הרג
 את אשתו אשר היתה מהחשמונים על פי הסנהדרין כאשר כתוב בספר בן גוריון.
 ובשנת ג' אלפים תש"ך אמרו הגוים שנולד ע"ע ועל זה יש דעות מתחלפות. ובשנת
 תתס"ה מלך ארקילאוס בן הורדוס ומלך ש' שנים. ובשנת תש"ע מלך אנטיפוס כ"ד
 שנים וזה חלק המלכות לד' חלקים הנקרא מיטראקא. ובזה הזמן היו בישראל ג' כתות
 משנים הקדומות פרושים וצרוקים ויהודה הגלילי חדש כרת ג' והם נקראו אישיוש
 וכחב בן גוריון כי הוא נסה דת ומנהג כל אחד מאלו הג' כתות ואפילו מנהג פרוש אח'
 שנקרא באנו אשר היה עומד במדבר ואוכל ירקות נסה מנהגו וישב עמו ימים אחדים
 ואח"כ חזר למנהג הפרושים אשר דתם ומנהגם היא היותו טובה שבמנהגים וקרובה
 אל סברת הפלסופים מהשארות הנפש וגם מאמיני' שהאל ית' יודע כל הענייני' והמול
 עוזר אבל עם כל זה נשאר בחירה ביד האדם והנפשות לא ידעון שדון ולא ישיגו
 העדר וכלה והנפשות הטובות מתענות על פעולותיהם והרעות יורדות ואינם עולות
 ואחר כך יחיו בתחיה ואלו הפרושים קנו שם טוב על סברותיהם וכבוד האל בחגים
 ובמועדים והצומות יעשה על פי הפרושים והמון העם נותנים לאלו שררה וכבוד
 וממשלה וסברת הצדוקים מתחלפת לפרושים כי אומרי' שתמות הנפש עם הגוף ואין
 הבורא משניה והמערכה מכרעת ואין שכר ועונש והם רשעים ובעלי מדות רעות
 והמון העם שונאים אותם והם שונאים את האורתי' אבל הפרושי' רחמנים בני רחמנים
 וסברת חנוניים הנקראים אישיוש הם חסידים והמתחיל היה יהודה הגלילי ואלו היו
 סבה להמרוד היהודים על הרומיים שאומרי' כי אין ראוי להמשיל על האדם בלתי יי'
 לבדו ולא יקרא אדון כי אם האל יתכרך. ועל המרכו הזה בנו כל סברותיהם
 והם בעלי מדות טובות ונהנים מיגיעם אוהבי משפט שונאי בצע ושומרים עצמם
 מהזנות ומתחלקים לשני כתות בענין הזיווג כת מהם נושאים נשים לשמירת דתן

אחר נסותם ג' שנים אם הם ראיות ללדת וזה יודע מענין הנדרות ואחר חיותם הרות
 לא יבעלו עוד אותם להרות שאין הכונה אלא לשמירת הזמן ולא לתענוג. וכת מהם
 אינם נושאים אשה בשום פנים שסוברים כי לא תמצא אשה שתשמור ברית לבעלה
 בשלמות וכולם משו תפים בעשרם וכל מי שיכנס במנהגם ורתם מכניסים עושרם
 באוצר ומשם ניוונים ומסתפקים במאכלם ומלבושיהם ומשם נותני למי שירצו אבל
 לא לקרוביהם כי אם ברשות גדוליהם ואם לא יקח מהאוצר לצרכו מחזיקין אורנו
 לרוע ויש להם ענוה ויראת השם ועד שיורח השמש לא ידברו כי אם בשבחי דהאל
 יתברך ואחר תפלתם הולכים מעט להסתחר ולעשות מלאכתם וזה ברשות גדוליהם
 ואחר רוחצים גופם במים קרים להחליש תאות המשגל ופורשים על ראשיהם סודר
 לבן ואחר כך יושבין בסדר ומניחים לפני כל אחד מטפחת והמבשל נותן לכל אחד
 קערה מהמבושל וקודם מברך הכהן המוציא ואח' כך מברכין ונותנים שבח לאל יתברך
 וחוזרים למלאכתן עד הערב ובאים לביתם ומביאים אורחים כל מה שיוזמנו להם
 ולא יעשו זולת רשות גדוליהם כי אם להועיל לנצרכים והעניים וגם לבנות ולספור
 והם נעלבים ואינם עולכים ולא יעשו עולה ולא ידברו כוב ושומרים עצמם מהשבועה
 ומעיינים בחכמת התורה ומוציאים ממנה חכמות טבעיות להבין טבעי הצמחי ובעלי
 חיים וכאשר ירצה אדם להכנס במנהגם אינם מקבילים אותם חכף ומיד רק מאכילי'
 ומשקי' אות' שנה תמימה ונותני' בידם קרדום אחד ומלבישים אותם מלבוש לבן ואחד
 עבור שנה שרואים שיש לו מדות טובות מביאים אותו ביניהם ומלמדים אורחם
 להטביל כדו שיתנהגו להיותם פרושים ואחר שתי שנים מכניסים אותם ביניהם
 וקודם שיאכלו עמם משיבעים אותם שיכבדו את השם יתברך על כל הנמצאות
 ושיתנהגו עם הכל במשפט באמת ובצדקה וגם ישנאו את הרשעים ואם באולי יבוא
 אחד מהם להיות ראש עליה' משיבעי' אותו שלא ישתדר בגאוה ובגודל לבב ושלא ילבש
 מלבוש זולתי הנהוג ביניה' וגם שינעור כפיו מתמוך בשחד ויהיה שונא גזל ושישמור
 נסשו מכל טומאה ורשעות ושם ידענס אחד או סוד מהתור' יגלה לרעיו ולא לוולתם
 ועל דהכל ישמור תורת משה ויכבד שמות המלאכים הנודעים אליהם. והנערים אשר
 נכנסים במנהגם אין להם כי אם לבוש אחד שוה לכולם וכן המנעלים ולא ימירו אותם
 עד שיפסדו ולא ימכר דבר ביניהם במעות אבל יתנו אל המצטרך חנם. ובבואם
 לשפוט ביניהם מתקבצים מאה אנשים ואשר ימצאו ביניהם אשמים ורשעי' מגרשים
 אותם מביניהם ומי שיעבור על מנהגם מאכילים אותם עשבים רעים עד יתדרק גופו
 ימות ברעב ולפעמים כאשר רואים אותם קרובים אל המות מכפרים להם וכל אשר
 יבנס במנהג הזה אינו רשאי לאכול מידי וולתם. ומעקרי מנהגם שאחר כבוד האל
 יתברך מחשיבים אל משה רבינו ע"ה עד שאם ידבר אחד מהם דבור הקל נגד משה
 ע"ה יענש למיתתו ואין לו כפרה וחולקים בגודל לוקנים ולא ידברו בפניהם כי אם

ברישות ושומרים את השבת שמירה מעולה ואינם מטלטלים כלי ממקום למקום
 ואפי' צרכיהם בקושי התירו וביום הראשון מכסים בקדרום מה שיצא מגופם ומכסים
 בעפר ויש מאלו שחיים עד מאה שנים לפי ששומרים עצמם ממאכל רב ומאכלות
 משונות והם חזקי' באמונתם למות על השם ועל משיחו ונדעת יד ג בורתם במלחמה
 אשר היו לישראל עם הרומיים שלא אכלו מאכל שמא ולא דברו סרה נגד משה וכל
 איבריהם שרפו באש ואפילו דברי תחנונים לא דברו אל המכים אדרבא היו מלעיגים
 מהם ומקבלים העונשים בסבר פנים בחשבם כי אף שהגופים יפסדו אבל הנפשות לא
 תשיג אותם העדר וכליון ואם יש מאסר לנפש הוא בהיותה בתוך הגוף אבל בהתיר
 מאסרה בעת המות עולה היא למעלה ואין לה מסך מבריל והנפשות הטובות הולכות
 מהלאה לים אוקינוס בגן עדן של מטה בקו השווה והרעות הולכות לאברון אל ארץ
 חשך וצלמות. הנה זאת חקרנוה פלוסופית הנו ידים הנקראים אשינוש ומי שנכנס
 במנהג הזה מעולם לא יצא ממנו וימצא ביניה אנשי מדברים עתידות וזה לפרישותם
 ולקדושתם ולשמרם עצמם מטומאה וברוב מסכמים עם הנביאים והם קרובים
 לחמשה אלפים גזירים. ואחר אגוסטוס הקיסר מלך טיביריוס הקיסר שנת ג' לפים
 ותשעה ובימיו אירע ענין פאולוניא ספר ו' פרק ס"ב גוריון הקצר ובזמנו נחשב כמה
 שנים אגריפס ברומי על שהלשינוהו לקיסר כי דבר דברים נגד כבוד הקיסר ושחיה
 חפץ בשלום קאיו אשר היה קיסר אחר כך ושמו אותו בסוהר ובהיותו שמה יום אחד
 עמד כנגדו עוף אחד נקרא בוהו ואפשר שנקרא בלשונו ינשוף ותמהו כל העומדים
 שמה ובהור אחד אשכנוי תוכן גדול היה עומד בבית האסורים ויאמר לאגריפס על יד
 תורגמן שזה העוף היה משרו שתכף יצא מבית האסורים ויעלה לגדולה על יד קיסר
 חדש שיתחדש וגם שידע אמונה אומן כי בפעם אחרת בראותו העוף הזה ידע באמת
 כי ג' ימים אח"כ ימות ויקר מקרהו כי מת טיביריו וימלוך קאיו שנת תשצה הוציאוהו
 מבית הסוהר וישימוהו מלך על ישראל ויהודה והוה אגריפס בז ארטובולוס ומלך ו'
 שנים ויהי בשנה השביעית למלכו ויגבה לבו בגאוה ובגודל לבב עד שכמעט יהיו
 קוראי' לו אלוה והוא היה שותק ולא שת לבו כי לא נאווה הגאוה כי אם ליי' מלך גאות
 לבש ויום אחד היה לבוש בבגד לבן מבהיק ומוהיר לאור השמש עד שכמעט יהיו
 נראין שיוצאים שמש וירח וכוכבים מתוך מלבושיו והעם הולכים אחריו ואומרי' הנה
 אדינו זה קיונו לו והוא היה שמה ושוב לב ומיד עמד כנגדו העוף אשר אטרנו למעלה
 ויען בקול ענות חלושה אל העומדים לפניו הנה אדיכם אשר אמרתם לבני יהיה ובעוד
 שלשת ימים תכסהו בושח וראש עפרות תבל וכן היה כי אחר שלשה שנים מת.

ובהיות אגריפס ברומא אירע ענין אחד שאפיון עם ב' רעיו הלכו לרומה לדבר סרה על
 היהודים שאינם רוצים לשים צלם הקיסר בהיכליהם כאשר עשו שאר האומות
 והיהודים שלחו לפילון היתודי חכם גדול ופילוסוף שיליץ בעדם וקאיו נתכעס עליו

ועל היהודי וישלח בחרי אף א ארץ יהוד' את פיטרונוי שעל כל פנים ישימו היהודים
 צלמו בהיכל ואם לא ירצו יעשה מלחמה עמהם וכריחם על תורתם ובלכתו לארץ
 יהודה בא תחלה אל עירו הנקראת לומאירה וישלח ויקרא את גדולי היהודים וידבר
 אליהם את כל דברי הקיסר ויענו היהודים בגודל לבב ויאמרו שהם ושלום לא יעברו
 על דתם אשר אסר להם אלהיהם בתורה. ענה פיטרונוי ואמר אלו הטענות היתה
 טובות אלו הייתי אני הגוזר ובעבורכם הייתי מבטל רצוני אבל הוא מאמר דומלך
 וגווירת הקיסר ולא אוכל לעבור על מאמרו. אמרו היהודים אם אתה לא רחוק
 לעבור על מאמר המלך גם אנחנו לא נוכל לעבור את פי השם ועשה מה שאתה תרצה
 אם תוכל שאנחנו לא נעבור אפי' הרב מונחת על צוארינו. אז אמר להם שעל כל פנים
 ישימו צלם הקיסר ואם לא ישימו יערוך מלחמה כנגדם ויסע וילך אל ארץ טבריה
 ויבואו אליו גדולי היהודים ובתוכם ארסתובלוס אחיו של אגריפס המלך ואילקיאסו
 הגדול ויחלו פניו יכתוב למלך שנית ויודיעהו איך היהודים בשום פנים לא יעברו
 מנהגם ולזה יניחם על מנהגם הקדום ויאכל מפי ארצם ועושרם ואם כעת זפריע את
 העם ממעשיהם ולא יחרישו ולא יורעו יעבור זמן החרישה והזריעה ולא יוכלו אחר
 כך לתת המסים והארנוניות לקיסר. וישא פניהם לדבר הזה ויאמר אליהם הנה
 לאהבתכם אני רוצה לשים נפשי בכפי כי מכיר אני את האיש ואת שיחו שיבעוס עלי
 אבל כוונתי רצויה היא והאל יגמור בעדי שלא תטנפו מקדש השם ותשימו צורת
 איש בהיכל הקדש והשם הוא הטוב בעיניו יעש' וישלח את העם איש למקומו ויחלה
 פניהם כל אחד ואחד ויפתח וישדד אדמתו יחרוש בבקרים ויורעו לפי חסד ותקף ומיד
 הראה ה' אותותיו ומופתיו ובעוד מלחא ביום המושל פיטרונוי והשם המטיר מטר
 גשמי רצון וברכה והיה הגשם על הארץ אשר לא עלה על לב כי היה השמש על הארץ
 ופיטרונוי שמח שהסכים האל על ידו ויכתוב מכתב לקיסר ויודיעהו כי לא יעשה
 הרבר הרע הזה לערוך מלחמה עם עם רב כזה וגם כי האל אוהב אותם ולא יהיה סבה
 למרות עיני כבודו ולהמרדים נגד הרומיים ולאבד העושר המגיע לו מהם בענין רע.

יחסר אמר בלשון תחנונים דברוך הטובים הם הרחיבוני לשאול חסד מאריך
 תהלתי החפוף תחפור לתת את שאלתי ולעשות בקשתי ואם מצאתי חן בעיניך
 לעשות רצוני יגיע אל כבודך שם טוב כשם הגדולים אשר בארץ ולי אני עבדך
 יחשב חן פרטי וכבוד תמיד לעיני בני עמי יכתב להשיב ספרי האף והחמה אשר גור'
 אל פיטרוניו לבל ישימו צלמך בתוך ההיכל והקיסר חרה לו עד מאד אבל בין שנדר
 בפיו ובשפתיו והיו עדי' בשולחן שנדר לו הסכימה דעתו וכתב אל פיטרוניו באמרו
 לא מדעתי ורצוני אני עוש' הרבר הזה רק לאהבת אנריפס מלך היהודי אשר אני חייב
 לכבדו ולאהבתו ולזה שמענה ואתה דע לך שאם כעת שמת צורתה לא תסירנה ואם
 עדין לא שמו אות' לא תכריח' על רתם כי אנריפס המלך חלה פני ולאהבתו נעש' הרבר
 הזה ושל'. והכתב הזה הגיע לפיטרוניו תכף ומיד שלח בעבור היהודי' ושמה ואחר
 שלח הקיסר המכתב אל פיטרוניו אחר ימים הגיע אל הקיסר כתב פיטרוניו אשר
 אמרנו והקיסר בראות כתבו נתכעס מאד נגד פיטרוניו וישלח אליו אגרת וזה טופסה
 אתה פיטרוניו נהרצית ברצי כסף שלא כרצוני ולקחת שחד מהיהודי' לעבו' על מצותי
 לכן אתה בעצמך תהי' שופט על נפשך וכחר לך אופן המות אשר תבחר ותקרב ונוסרו
 כל האנשים ולא יעשו כמוך וזאת האגרת לא הגיעה ליד פיטרוניו עד שהגיעה לו כתב
 שהקיסר קאיו המיתוהו חייליו ברומי וימלוך קלאודיו תחתיו שנת שלשת אפי' ותתג
 שנה ואחר כך הגיע לו כתב קאיו והיה בקרא אותה שמח שמחה גדולה והבין כי הית'
 נסבה מאת השם שימות הקיסר קורם הגיע' לו הכתב וידר נרד' לבית הגדול ולהיכל
 הקדש זה מצאתי כתוב בבן גוריון הארוך אף על פי שבבן גוריון דהקצר אשר בינונו
 נמצא בנוסח אחר תראהו משם ספר ששי פרק סג ובזמן קלאודיוס דהקיסר קרא ענין
 הילני המלכה שנתגירה היא ושני בניה המלכים כאשר מצאתי אותו בספר בן גוריון
 הארוך כתב וזה לשונו הילני המלכה היתה אשת מלך אחר ממלכות אדיבאנו אשר
 הוא אצל מלכות מדי אשר היה שמו מוכבו וזאת הילני היתה אשתו ואחותו ולידה
 אחת בהיותו במטה עם אשתו היתה ידו על בטנה וישמע את הקול מדבר לו הסירה
 נא ירך מעל בטנה כי הילר אשר יולד לך מאשתך יהיה מלך גדול ואחרית ותקוה
 טובה יחיה לו וישמח על הרבר הזה ויולד לו בן ויקר' שמו יואשיש ויאהב המלך את
 יואשיש מכל בניו כי היו לו אחרים מנשי' אחרות ובן אחר גדול מהילני אשתו ואחותו
 בקרא מוכבו ויקנאו בו אחיו בראות' כי אותו אהב אביהם אהבה רבה וישלחהו אביו
 אל מלך אחר קרוב להם שמו אבו מיריגו מלך אישפאסיאנו במנחה ויקבלהו בסבד
 ופנים יפות ויתן לו את בתו לאשה ושמה שמחה ויתן לו מדינה יפה אשר היה בא' לו
 יממנה עושר וכבוד ובהיות יואשיש במדינה הוא' בא' לו יהודי אחד מאדך יהודה שמו
 יחנניה והיה מלמד ליואשיש דרכי התורה ואופניה ובהגיע' למצות המילה הצה' למול
 ועצמו ולא הניחו אותו אמר וחנניה רבו להועיל. אמר מנעה אותו לסבה שאם ישמעו

ספר יוחסין

גדולי המלכו' שהניח דתם ומנהג' עזבו אותו וישנאוהו וחנניה היה מונע באמרו שאם
 ישמעו גדולי המלכות שמל ערלתו יאמרו שהוא למד אותו ויהרגוהו ולכן אמר לו ה'
 יראה ללבב וכוונתך הרצויה ואם ח'ו תחטא בפעולתך הוא להכרה ואין לך אשם בזה .
 ביני וביני אירע שאביו מונבז קרוב למיתתו צוה את אשתו שבנו האהוב יואטיש
 ישיב על כסאו וימת בשיב' טובה . ואמו הילגי שלחה לקרו' את גדולי המלכו' והמשינ'
 והשרים יסנימו במלכות יואטיש כרצון אביו והודו בדבר ויוסיפו על דבריה באמר' כי
 תשים בבית הסוהר כל האחים והקרובים כני שיתקיים המלכות בידו והיא נשאר'
 פניהם על הדבר הזה ותשלח ותקרא את בנה יואטיש מהעיר אשר היה שמה וביני
 ביני שמה את בן המלך מונבז הגדול על המלכות יורה יורה עד בא אחיו וכן עשרה .
 ובכרא אחיו יואטיש מסר המלכו' בידו ולא עשה רשע ופשע בשום פנים ויבא יואטיש
 בתוך העיר ויקבלוהו בשלום ובמישור כלם כאיש אחד חברים וישלח ויקרא אחיו
 וקרוביו ויוציאם מבית הסוהר וישלח מהם אל רומא ויקר מקרהו כי יום א' בהיורו
 במלכותו עם אמו וחנניה רבו בא אליו חכם אחד יהודי שמו אלעזר ויבא לפני המלך
 וימצא אותו קורא בספר תורת האהי' ויאמר לו ומה תועלת יש בקרוא התורה אם לא
 תעשה פעולת מצוותיה והודותיה ואיך אתה ערל ושמא תשמור קדושת חמדת כתב
 הדת לכן זאת עצתי תמול את עצמך ויחיו פעולותיך מנושאים שלימות . כשמעו ויכנס
 חדר בחדר וישלח ויקרא גרע אחד וימל את בשרו ערלתו ואמו וחנניה רבו כשמעו
 ויתעצבו אבל שמו במזחונם כאל ית' . והיו היום ואנשי פרס מרדו בקיסר שלהם נקרא
 שמו ארטבן מלך פרס ויבא באלף איש אל יואטיש המלך אשר מלפנים היה יואטיש
 תחת ידו ומלכים אחרים גם כן שמלך פרס היה קיסר עליהם ויוס' אחד יצא יואטיש
 לצוד ציד להביא וארטבן בא כנגדו ובתחלה לא ידעו אחד כך דהכירו ויפול מעל
 המרכב לפני ארטבן ויאמר לו מה לך אדוני המלך ויאמר לו ידעת אחי כי הזמן משתנ'
 בכל חלק שנויים אין מספר וכעת בהיותי שלו בביתי ורעני בהיכלי אחי ודיעי כתרוני
 מנוחה הדריכוני ויגרשו אותי ממלכותי ואתה עתה החפוף תחפוף להושיעני עשרה
 תעשה מלוק' ולא יוסיפו בני עולה לענות את המלכו' וארטבן חלה פני יואטיש יעלה
 על סוסו ויעש כדבר הזה ויעלה על סוסו וילכו שניהם אל בית יואטיש ומשם שלח
 יואטיש אגרת א גדולי מלכות פרס שיקבלו עליה את מלכם והוא ימחול להם עונותם
 והם השיבו כי כבר נתנו העטרה א איש א' נקרא סינאמו ואינם יכולי' להמיר דבריהם .
 אז כתב יואטיש אל סינאמו שיתן המלכו' א ארטבן ולא יהי' כפוי טוב' אל אדונו וישב
 לו סינאמו תשובה כי זבא ארטבן וימסור המלכות בידו וכן עשה וילך ארטבן ונס'
 יואטיש ויצא סינאמו לקראתו ויסר העטרה מעל ראשו ויתנה א ארטבן ויקבלו אותו
 גדולי המלכו' בסבר פנים יפות ויתן ארטבן רשות ליואטיש שישים סכני הנקר' הנגארי'
 בצד ימינו כדרך מלכו' פרס וישכב על מנתו וזהב ובסף ויתן לו מדונה יפה שמה נציבין'

הגה אולי על זה אמרו בפסחים אתה בנציבין ומצורתך בירושלם ע"כ. אהב שרי
מלכות יואמיש וגדוליה חשבו רעה על מלכם באמרם כי הניח דתיהם ועוב מבון
מנהגיהם אבל היו רואים שכל מעשיו ה'מצליח בידו ולא היו יכולים להרע לו ועם כל
זה שלחו כתב אל אביאס מלך ערביים שיערוך מלחמה עם יואמיש ובכואו עליו כל
שרי המלכו ינוסו כמנוסת חרב וישאר יואמיש לבדו ויהרגו וכן עשה מלך הערביים
סדר חייליו ואסף את גבוריו ויבא בחיל גדול נגד מחנה יואמיש ובהיות כי הב חייליו
החלו ללחום פנים בפנים והנה שרי צבאות יואמיש עזבו את מלכם וינוסו. ויואמיש
נתחוק בשם השם ויכנס בתוך מחנהו וינקום נקמתו מקצתם אשר ידע כי יד השרים
והסגני היתה במעל וקצתם ברחו וינוסו העירה. אחר כך יצא יואמיש ויערוך מלחמה
נגד הערביים ויתנם השם בידו וינוסו לפניו ויסגרו בתוך עיר אחת וישרפה באש וכל
שריה אסר בזיקים ויבקש את אביאס מלך הערביים ולא מצאו כי הוא המיר עצמו
ויפול על חרב לבל יעללו בו וישב לעירו יואמיש שמח ושוב לב ויתן הודאה לשם ית'
ויקח את השרים הנשארים אשר היתה ידם במעל ויתלם על עץ. אבל עם כל זה לא
נחה שקטה מחשבתם הרעה ויעמרו אחרים תחתם ויבגדו בו וישלחו כתב אל בולגיוני
מלך פרס נכרו של ארשבן שיבא במלכותם ויהרגו את יואמיש ואחר כך יקח כל
המלכות וישים עליהם עבד מעבדיו והם יקבלוהו עליהם כי יואמיש עוב את דתיהם
והם יעזבו את מלכותו. ומלך פרס כשמעו קבץ כל חייליו ויבא עד נהר פרת וישלח
מלאכים אל יואמיש לאמר אתה על מי בטחת כי עזבת את דתי עמך והלך אל עם אשר
לא ידעת ועתה אייסרך בשבט אנשים ונראה האלה אשר בחרת אם עילך מידי ומעתה
תחת הכבודות שעשה לך אבי זקני אני מוריד אותך מגדולתך ולא תשכב במטה של
זהב ולא תשים הסכין בצד ימינך וכשמוע יואמיש הדבר הרע הזה היטב חרה לו וישם
אשתו ובניו במבצר אחד ולחם ומוזן וחטה ומים די ספוקס ויאמר אל המלאכים כי
הוא היה מוכן לעשות מלחמה. וילך יואמיש אל חדר אחד אשר היה מתפלל בכל יום
ויילבש שק כמתניו והרים העטרה ויתן אפר על ראשו ויתפלל אל השם ויאמר השם
אלהים אתה ידעת כי עליך הורגתי ולמען דפקי בדלתותיך ורבקי בדתותיך קם עלי
הנבל הזה אשר חרף פוערכות אקים חיים. ואתה ידעת כי אני יכול להלחם עם ההמון
הרב הזה וכחותי לא יספיקו להתקומם כנגדו ולכן ה'אלקים הן כלם כאין ומלכותם
כאפס לנגדך ועשה למען שמך הגדול המחולל בפי הנבל וידעו כל עמי הארץ כי
הבוטח בה' חסד יסובבנהו. ובעת קום יואמיש מכרוע על ברכיו וישמע שמועה מלך
פרס כי נכנסו זרים בארצו ונכרים באו שערו וישב בבושת פנים אל ארצו. ומהיום
זה הוא והלאה והממלכה נכונה בידו אין פרץ ואין יוצאת. ואמו היליני המלכה נדרת
ללכת אל ירושלם ולשבת שם כמה שנים ותקם ותלך היא ובנה מונכו הגדול אל ירושלם
וימצאו את העיר ברעב ובחוסר כל. עמדה ובזובה כל אוצרותיה שלחה לאלכסנדרית

של מצרים להביא חטים ולגופרי בעבור תאנים יבשים ופירות הקיץ ויחלוק לכל
העניים וזהו מונכו המלך אשר נזכר בכתרא כי עמד ובזכו כל ארצותיו בשני בצורת
וגם המלך יואשיש פתח את ארצותיו וישלח לירושלם ויחלקו אות לעניי והאביונים
והולני המלכה אמרו בתלמוד שהיתה נזירה ז' שנים ושעשתה נברשת של זהב ובני
בניה בחרבן הבית עזרו את ישראל לעזרת יי בגבורים. ומונכו ויואשיש נזכר ברבות
פ' לך לך מונכו ובושונו. ואח'מות יואשיו חזרה היא לעירה וימלך מונכו אחיו הגדול
תחתיו. ולקצת ימים מתה גם היא שמה ומונכו המלך שלח לירושלם עצמותיה עם
עצמות אחיו יואשיש ויקברום בכבוד גדול בירושלם בקבר אשר עשתה היא בחיותה
בירושלם הלא הוא קרוב לירושלם ג' פרסאות. ואגריפס מת בזמן קלאודיו וימלך
הוררוס אחיו תחתיו ג' שנים. ובוה הזמן היה הפפא הראשון שמעון פיטרו ז' שנים
לקסריות קלאודיו. ובימיו היה שמעון השמרוני המכשף אשר על שמו נק' שימוניא
מי שמוכר קרושתו. ומת הוררוס שיטארקא וימלך תחתיו אגריפס בן אגריפס ה'
שנים למלכות קלאודיו ומלך לא שנים והיה חכם גדול בקי בלשונות ובימיו נחרב
הבית ואז היה חנני הכהן צדוקי ומת קלאודיו וימלך תחתיו נירון קיסר שנת ג' לפים
ותר'ש ונקרא נירון האכזר אשר המית אמו ואשתו ורבו שינקא ואחיו לוקאנו ושרף
דומי והיה מביט בשריפ' ושמה ותלה אח פיטרו גואן על עץ והיה רודף אחרי הנוצרים
הגהה אמר ש'ש כבר כתבתי בדור ר' מאיר מה שאמרו זל כי נירון קיסר נתגייר ומת
שמצאתי בספר זכרון חיי הקסרים ע'כ. ואחר פיטרו היה ליניו פאפא י'א שנה
ומת קיסר נירון וימלך תחתיו גאלבא שנת תת'לג ז' חדשים ואחר כך אוטון ובשיליו
ז' חדשים ואז קינטינו הפלוסוף ובזמנו התחיל לפרוח ציץ נור הבהנים יוסף בן מתתיה
הכהן אבן גוריון ובשנת תלכו מלך אספסיאנוס אחר שהיה שד על יהודה כמה שנים
אחר כך הניח בנו שיטוס בירושלם והחריבה שנת ג' אלפים ותת'כח ליצירה. וימלך
שיטוס שנת פ'ג לישו הנוצרי ומת. וימלך תחתיו אחיו דומיסיאניוס ט'ו שנה ובימיו
ד' היה ר' הפפא הג' נקרא כלישו פפא ומת על יד דומיסיאנוס ורדפו ר' הנוצרים
והפפא הר' הנקרא קלימינטי ראשון וימלך ברומי נירבא ומת שנת ק' לנוצרים וימלך
תחתיו טראגאנוס י"ח שנים וחצי ויצר על דאסיא הנקרא עתה בלאזיא ושימה למס
ובנה גשר גדול על דאנוביו נקרא כעת טונא ורדף אחרי הנוצרים וילחם עם הפרססים
וכבש מלכות בבל ואחר כך הלך עד האינדיאה מקום אשר לא דרך כף רגל רומיים
ובזמנו היה רעש גדול וכן כוויבא מרד ברומיים ויקם וילך אל סיריני אשר באפריקה
ויקומו היהודים אשר שם ויהרגו את כל הרומיים והיוני' אשר שם עם גדול כחול הים
ומשם הלך למצרים ויעש כן. והיהודים אשר בג'פרי שמעו הדבר הזה ויקומו ויהרגו
כל הגוים עד בלתי השאיר להם שריד וכשמוע טראגאנוס הדבר הזה וישלח את
אדריאנוס עליהם ויכניעם ושימו דת ברומא שלא יכנס שוט יהודי בג'פרי. וכן אול'
הקול קול יעקב וכו' קול יעקב מידי אדריאנוס קיסר שהרג כמה אלפים והרג בביתר

כפלים כיוצאי מצרים נ'ב שנים אחר החרבן וימלך אדריאנוס שנת מה אחר החרבן
 ואדריאנוס היה הראשון שבקיסרים אשר גדל זקנו ולא גלח אותה כקיסרים האחרים
 וזמתי שנת סה לחרבן והיה פפא בזמנו אליכסדרו הראשון ומלך תחתיו אנשונין פיאן
 ח'ל המרח' חתנו של אדריאנוס שנת ג' אלפים ותתק' וזהו אנשונינוס הזכר בדברי חז"ל
 שהיה הוא ורבינו הקדוש שלא פסקו משולחנן וכו'. ובימיו היה גאלינוס ותלמי
 אשר נקרא בטלמוס פילאדינסי שעשה ספר בתכונה נקרא אלמגיסטי. וספר ארבעה
 מאמרות. וספר מאה דבורים. וחכמת המבטים. וספר בצורת הארץ והיה סה שנים
 אחר החרבן והיה פ'ב שנים ואמרו שהיה מלך ויושטינו בזמנו גם כן זמתי אנשונין פיאן
 שנת קס"ג לנוצרים. ובימיו תיליאופו ואיגיניו פאפאש וימלך תחתיו מארקו
 אאוריליו חתנו מבתו אשר שמה פאושינה וכמה צדקו דברי חז"ל באמרם שזינתה
 במאמר גר גירא במסכת עבודה זרה כי כן כתבו הם שמרקו אאוריליו היה מיסרה על
 שהיתה לה דבה רעה ואמרו כי יום אחד ראתה איש ספר יפה עד מאד וחשק' בו וצוה
 מרקו אאוריליו לשחטו ולהביא ראשו בתוך ספל מים לפני המלכה וענינים אחרים
 אשר ארעו לו עמה הלא הם כתובים על ספר מרקו אאוריליו הגדול והו' דרף הנוצרים
 גם כן והיה חכם גדול ובימיו היה דבר גדול אכזרי כולל ובימיו היה פפא אניקיסטו
 ואחר שוטיר ואחר כך אילויטיריו ומת מארקו שנת קפ"ב לנוצרים וימלך תחתיו בנו
 קומודו ו'ג שנים והיה רשע וסכל ופעם היה לובש בגדי אירקוליש והם עשויים מעור
 אריה ופעמים בדמות אשה ובימיו היו פאפאש אילויטיריו ומת והיה במקומו ויקטור
 הראשון. וימת קומודו שנת קצ"ד לנוצרים וימלך תחתיו פארטינאו והיה בעל מדות
 שובות ובעל נפש והמיתוהו שנת קצ"ח וימלך תחתיו יוליאנו שבעת חדשי' והמיתוהו
 וימלך תחתיו סיוורו ודרף אחרי הנוצרים והחריב ביואנשי' הנקרא קושטאנטינאו
 ומת שנת ר"ג לנוצרים ובזמנו פפא זיפירינו וימלך תחת סוירו בשטיאן ואחיו גיטא
 שותפים בקסרות כי כן צוה אביהם ומת גיטא וישאר בשטיאן ששה שנים בקסרות
 ויהרגו מקרינו שנת ר"ט לנוצרים וימלך תחתיו וימת מקרינו שנת ר"ב לנוצרים
 וימלך תחתיו איליאן גבאלא בעל מדות מגונות ותענוגים ומפור' עד מאד ובנה היכל
 לשמש ועל שמו נקרא איליאן ויקסר עמו בן אחיו אלכסנדר בשותפות. וימת
 גבאלא שנת רכ"ד לנוצרים ובימיו היה פפא קאלישטו וימלך אלכסנדר יחידו ועדוך
 מלחמה נגד מלך הפרסיים שמו ארחחשתא וינצחון ויבא אל רומה שמח וטוב לב
 וימת שנת רכ"ז ובימיו פפא אורבנו ופוסיאנו וימלך תחתיו מאשימינו ודרף אחרי
 דת הנוצרים ויהומס. וימת מאשימינו שנת ל"ם ובימיו פפא אוטיריו וימלך תחתיו
 מא שימו פופינו ויקסר עמו את כלבינו וימותו שניהם שנת רמ"ב וימלך תחתיהם
 גורדיאנו ובימיו היה לקות השמש גדול מאד עד שהדליקו נרות ואחר כמה חדשים
 היה רעש גדול והוא נלחם עם שבור מלך פרס והמית אותו פיליפו משנהו ונרקסר

יג' סתמוך ג' טעמים כן אמר אהרן ליהוה לברוך זמור וית' ילן עק

ספר יוחסין קמד

הפפא רפא את קושטנטינו מצרעת על מנת שיכנס [redacted] וישבול וכן עשרה
ונתרפא ונתן לשלוישטרו את רומא ומהיום ההוא והלאה נתן לפפאש מלכות רומא
והיה הקסרות בקושטנטינופלי וימת קושטנטינו שנת ש"ב והוא נוצרי. ובזמנו
שלוישטרו ואח' מרקו יוליו פפא וקושטנטינו בנה אי צופיה וימלוך תחתיו בנו הגדול
קושטנטינו והוא וב' אחיו חלקו הקיסרות לג' חלקים. ואחר נתעוררה מלחמה ביניהם
מת קוסטנטינו שנת ש"ג וקושטנטינו שנת ש"ד וקושטנטינו שנת ש"ה ובזמנו היו ב'
פאכאש ברומא האחר נקרא אנטיפפא פיליקש וימלוך גוליאנו וינצח את הפרסיים
וימת שנת ש"ו וימלוך יואנו ומת בשנה ההיא וימלוך ואליונטיאנו והוא צוח לבנות
ירושלם ונתן עור להוצאה מממונו והונן לבניינו ובימיו היה רעש גדול וברקים ונפל
אבנים וימת ואליונטיאנו שנת ש"ז וימלוך ואליונטיאנו תחתיו ובימיה מת פיליקש
ואחר כך דאמאסו פפא וימת ואליונטי שנת ש"ח וימלוך תחתיו גראסיאנו ויקסר עמו
את תיאודוסיו וינצחו את הגרודש ואת האלאנו ובימיו דאנאשו פפא ושירישיו וימת
גראסיאנו שנת ש"ט וישאר תיאודוסיו לבדו וימת שנ' ש"ז ובימיו מת שירישיו ואחריו
אנשטאסיו ואינוסטינו פפאש וימלוך ארקאדיו ויקסר עמו את הונוריו ובימיה באו
הגרודש ואלאנוש ויחריבו את רומא ואיטליא אזכ יצאו המלכים לקראתם וישבו
מהם יותר ממאה אף איש וכל גוליר אחד היה לו עדרים עדרים והיו מוכרים כמה מהם
בפרח אחד ואין קונה ואחר כך נכנס ביניהם דבר ומגפה. ובימיהם נלכדה רומא ומת
ארקאדיו שנת ת"ג לנוצרים וישאר אונוריו לבדו. ובימיו פילאגיו המין פפא ובימיו
אונוריו ערכו לו מלחמה דרך אניות בלב ים ד' אלפים ושבעים אניות אשר לא נשמע
במוהו בכל ספרי הזכרונות ויכרת ברית עם מלך הגרודש וילחם עם מלך פרס וימת
שנ' ת"ו. ובזמנו מת גירונמו אשר העתיק התורה ופפאש היו זוימו ובזמנאסיו וימלוך
תחתיו תיאודוסיו בימיו התחיל מלכות רומא לרדת ויקסר עמו את ואליונטיאנו השני
ויתן את בתו לאשה שמה אידודנה וימת מקרחת דברית שנת ת"ג וימלוך ואליונטיאנו
יחידו ובימיהם סיליסטינו פפא ונשטור חשמן קושטנטינא בימיו ואחריו שיריליו
ובימיו היה רעש גדול עד מאד ואחריו שישטו ואחריו ליאון פפאש. ובימיו
ואליונטיאנו נבנית העיר הגדולה וינציאה וימת שנת ת"ו לנוצרים וימלוך מארסיאנו
תחתיו ומיתוהו בסם המוח שנת ת"ז. וימלוך תחתיו ליאון ובימיו פפא אילאריו
ואחריו שימפליציו. ובימיו ליאון היה החכם הגדול מירלין באינגאלטיורא ואמר
שהיה בן שד. ואמו היתה בת מלך פרושה ועשה ספרים הרבה.
ומת ליאון שנת תעו וימלוך תחתיו ליאון הב' ויקסר עמו את זיכון וימת ליאון שנת
תעו וישאר זיכון יחידו ובימיו פליקסי פפא הג' ואחריו גילאסיו ומ' זיכון וימלוך תחתיו
אנאשטאסיו וילחם עם מלך פרס הנקרא קאבראס וינצחוהו ובימיו פפא הנקרא
וימלוך תחתיו גושטונו ובימיו פפא אורמישד ואחריו פילקסי דוד וימת גושטונו

שנת

שנת תקבט וימלו' רחמנו גושטיניאן ובררת ברית עם כסרא מלך פרס והוא כבש
 שיסיליאי ובימיו שנה תמימה לא זרחה השמש על הארץ כי אם ימים מעט' ואחר כך
 הלל ברית כסרא וילחם עם גושטיניאן ויכבוש מדינות רבות מהרומיים ויקם חומס
 אחד ברומי וישרוף את מיטב הארץ ולא יבול גושטיניאן להתקומם כנגדו ואחר כך
 בא מלך הגודוש על רומי ויצר עליה ויצא אליו הקיסר ויערוך אתו מלחמה וימת את
 מלך הגודוש ובימיו היו פאפאש בנויפאש השני וגואן ואגאפישו ושלבידיו וביגיליו
 ופילאגיו וימת גושטיניאן שנת תקסח וימלוך תחתיו גושטינו השני ויערוך מלחמה
 עם הורמיו מלך פרס ואחר כך כרתו ברית ובימיו פאפא גואן השלישי וימת גושטינו
 שנת תקעט וימלוך תחתיו טיבידיו השני ויערוך מלחמה עם הורמיו ובימיו היה פאפ'
 בינדיטן ופילאנו השני וימת טיבידיו שנת תקפט וימלוך תחתיו מאוריסיו ויערוך
 מלחמה עם הפרסיים וינצחוהו וימת בן פרס הנקרא חושרוף את אביו הורמיו וינס אל
 מחנה הרומי ובימי הקיסר הנוכח היה דבר כבד מאד ובזמנו קבלו אנשי אינגלאטיר'
 דת ישו ובימי הקיסר הזה נראה איש בצורת כומר בתוך רחוב קושטנטינה וחרבו
 שלופה בידו ויאמר דעו לכם כי מאוריסיו הקיסר ימות בחרב הזאת ותכף ומיד נעלם
 מעיני כל חי ולא נודע מקומו איו וגם הוא חלם חלום שגוליר אחד שמו פוקאש היר-
 הורג את אשתו ובניו ואחר כך היה הורג אותו וכן אירע לו שבסביבת היותו כילי הרגו
 אותו ואת אשתו ובניו על יד פוקאש בעצמו שנתקסר בערמה שנת תרג ובימיו היה
 פאפא גריגוריו ומחמד נביאם נולד בימיו וימלוך תחתיו פוקאש הנוכח לעיל ויקם
 איראקליו זימ' את פוקאש שנ' תריא וימלוך תחתיו ובימיו מת אישירדו הגמון שביל'
 הזמן הח' מלך איראקליו שנת תריא לבוצרי ועשה מלחמו עם פרס ונצח ומלך פרס
 צר על ירושלים ולקחה ולקח העץ אשר ~~היה~~ וכבש מלכות

מצרים והקיסר קסר את בנו קושטנטינו וערך מלחמ' עם הפרסיים ונצחם אחר כך יצא
 שאהין שר צבא פרס וילח' עם הקיסר ונצח הקיסר ואחר כך ערך שר צבא פרס מלחמה
 אחרת ונצח הקיסר אחר כך נושיראואן בן מלך פרס קם נגד אביו והקיסר כרת ברית
 עמו והחזיר לו העץ אשר לקח אביו והוליכו לירושלים ובימיהם קם מחמד נביאם
 ויכבוש ממלכות ויחריב כל מלכות פרס אחר כך קם אחריו אבובכר כליפא שנת יא'
 להגרה ל נבי והוא חשבון הישמעלי' ובימי אראקליו פפא בנויפאסו ואונוריו וסיביריו
 ויואן ד' וימת איראקליו שנ' תמא וימלו' תחתיו בנו קושטנטינו הג' והמיתו אשת אביו
 נקראת מרטינה שנת תרמד וימלוך תחתיו קושטנטינו הב' ובהיות כי הישמעליים היו
 חולכים ומתחוקים והעדלי יורדי דרלים ולקחו כל מלכות מצרי' ואפריקא מיד הרומי'
 ולא נתפייסו עד ששלחו אניות לשיווליא ולקחו כל הערים הקרובות אל הים ועשו
 חרבה ושמם ולקחו כל האיים וכבשו רודאש ונתחוקו בה וכל האי אשר סביבותיה'
 והקיסר כפר בדת ישו ושם בבי' הסוהר את פפא מרטינו אחר כך גרשו מרומא ואח

ואונינו ואחר כך ויטילאנו ואחר כך אותיאודאנטי וימת קושטנטי זימלך תחתיו
 קושטנטי ואבובכר א צדיק מת שנת י"ג לחשבון הישמעאי וימלו' בן עמר א קמף בשנת
 הכל' ובימיו כבשו ישמעאלים מלכות שאם על ידי אכו עכירה ומלכות מצרים על ידי
 עמר בן אל עאץ ואצפהו ונהאונד וכל מלכות פרס על ידי עבד אללה בן גדיל. וכבש
 מלכויות רבות ולבסוף הרגו עבד אחד שנת כ"ג להאריכס וימת קושטנטינו שנת תרפ"ו
 ובימיו פפא יואן ה' וקונסולו וימלך תחתיו וישיניאנו ב' ואחר עמר מלך עתמן בן
 עפאן שנ' כג' והמיתוהו שנת ל"ה לתאריך וימלו' תחתיו עלי בן אבי א' שאלב והמיתוהו
 שנת ל"ט לתאריך וישיניאן כרת ברית עם הערביים וילחם עם הפפא ויתפוש ארץ
 הפפא ויגרשו את יושטיניאן ממלכותו וכרתו את אוניו שנת תרצ"ו אח"כ חזר למלכותו
 והישימעאלים כבשו אפריקא והלכו עד אנרלוזיא ויקשור פיליפיקו על הקיסר ויהרגוהו
 שנת תש"ב בפפאש בומנו קונון וסירגו ויואן ה' ויואן ר' וישיניסו וקושטנטינו א' וימלך
 פיליפיקו תחתיו ובימיו גריגוריו השני. וימלך בישמעאלים חסאן בן עלי בכנפא
 ומעאווה מלך בשאם וחסן היה איש טוב ולא רצה להיות שופך דמים וימסור המלוכה
 ביד מעאווה וישב בארץ מדינה עד יום מותו וימלך מעאווה בן ספיאן לבדו וימרו
 שנת שש' וימלך יויד בנו תחתיו ויהרגו את פיליפיקו שנת תש"ד וימלך אנאשטסי
 תחתיו וישלח אניות למצרים ויקשרו חייליו קשר עליו ויהרגוהו שנת תש"ד ויויד הרג
 את חסן בן עלי שנ' ס"א והוא מת שנת סג' וימלך תחתיו בנו מעאווה וימלך תיאודוסיו
 וימת אותו ליאון הג' וימלך תחתיו ומעאווה בן יויד הסיר עצמו מן המלכות בשנת
 ההיא בעצמה ויקח אה המלכות מרואן בן אל חכס בחזק יד ומת בשנת ההיא.

וימליכו את בנו עבד אל מלך בן מוראן. ובימיו היה מאסריגויא הרופא ישראלי
 ובימי עבד אל מלך עשו שלום עם הרומיים על מנת שיתן לו הקיסר אלף פרחים כל
 שבוע והשנה הזאת שנת ע' לחשבונם שהיא שנת אלף לאכנסדר ובימיו חגאג בן יוסף
 הרשע אשר מנו אותו על עירק ובלל והיה בומנו תיארוק הרופ' הגדול ותיאודון וימת
 עבד א' מליך שנת כ"ב וימלך תחתיו וליד בנו ובימיו מת חגאג בן יוסף וחלה בשדפון
 והיה לפניו תוכן אחד וישאל לו לאמר האם אתה רואה בכוכבים שימות מלך אמר לו
 ראיתי אבל שמו כלב אמר לו זה שמי אשר קראני אמי בעת לידתי אמר לו החווה אם
 בן אחה הוא אמר לו המלך בחיך אתה תקרמני בשעה אחת ויצו ויסירו ארץ ראשו
 מעליו. ובעשרים שנה שמלך בעירק הרג קב אף איש ומתו בבית הסוהר שלו חמשים
 אלף איש ושלשים אלף נשים והמלך וליד הכל' בנה ארגו דמשק אשר היתה תחילה
 בית רמון ובנה בנינים רבים ומנע למצורעים שלא ילכו בשוקים וברחובות ומת שנת
 צ"ו. וימלך סלימאן אחיו תחתיו וישלח את מסלמה אחיו עם אניות לקושטנטינו והיל
 ק' ועשרים אף ושימו את קושטנטינא במצור ובמצוק וליאון הקיסר במרמה הבריחו
 פעליו וגם שהיה קיר הסתר גדול ולא יכול מסלמה להחקוכם כנגדו ואח' כך היה דבר
 עבד מאד בקושטנטינה וימת סולימאן שנת צ"ט וימלך עמר בן עבד אל עוזי בן מרואן

בן אל חכם והיה חסיד גדול ומת שנת אלף וק' לתאריך השימעאליים וימלכו מבני
השא הראשון יויד בן עבד א מליך נקרא אבו סאלד האשמי וימת שנת ק"ה לתאריכס •
ובימי ליאון הקיסר היו פאפאש גריגוריו ב'וג' וזכאריה וימת ליאון משלשול שנת
תש"מ וימלוך קושטנטינו החמישי בנו של ליאון וישלה אניות אל מצרים ובימיו רח
מלכות פראנסה והראשון היה פיפיו אביו של קרלו מאגנו והחל באישולא ובימיו
היה דבר גדול • ובימיו באו מפאת קפא תורקוש והם תרשרוש ובאו נגד הערביים
ואח"כ עשו שלום ביניהם וקבלו דת מחמד וזה קושטנטינו הרג את פטריארקה של
קושטנטינופלי ורדף אחרי הנוצרים והסיר כל הצלמי והקיסר קסר עמו את בנו ליאון
ובימיו מת פאבלו הפאפא ונחפשט מינות נגד דת הנוצרים וימת פיפיו מלך צרפת
וימלכו תחתיו שני בניו אחד קארלו מאגנו ואחד קרלו ויחלקו את המלכות • ובזמן
קושטנטינו היה קור גדול עד שנתקשרו מימי הים אשר בין קושטנטינה וגלאטה •

וימת קושטנטינו מחולי הצרעת שנת תשע"ז • וימלוך בישמעאלי השאם בן עבד אל
מליך ובימיו יצא זיד בן עלי בן חסין בן עלי בן אבוטאלב בקופה ויקומו עליו ויהרגוהו
וימת השאם שנת קכ"ה • וימלוך וליד בן יויד בן עבד אל מליך ולא הניח להשאם אחיו
תכריכים ולא קומקום להם מים רק נתנוהו על מחצלת אחת • ובימיו נהרג יחיא בן
זיד בן עלי בן חסין בן עלי בן אבוטאלב • ווליד בן יויד נמשך אחר התענוגים ושתיית
היין ויקומו עליו אנשי החיל להרגו וינס עד ביתו ויסגור הדלת בעדו ועשרה אנשים
גבורי חיל נכנסו מעל הכותל ושיגו אותו ויהרגוהו ויקחו את ראשו ושימו אותו על
דומח ויוליכנה לרמשק שנת כ"ו לתאריכס • וימלוך יויד בן וליד בן עבד א מליך והוא
היה אומר אני בן כסרא ואבי מרואן ווקני קיסר ווקני גם בן חקאן לפי שאמו נקראת
שאה פריד בת פירו בן יורגארד בן שהריאר בן כסרא ואמו של פירו היתה בת קיסר
קושטנטינו ואמו של כסרא בת חקאן מלך התורך ומת בשנה ההיא וימלוך תחתיו
מרואן אבלהים בן וליר בן עבד אל מליך ויקח המלכות מידו בשנה ההיא מרואן בן
מחמד בן מרואן בן א חכם ויהרוג את אברהים א אמאס מבני עכאס ויקומו העכאסיים
והראשון היו אבו אל עכאס אל ספאך בן מחמד א אמאס בן עלי בן עבד אלה בן עכאס
בן עכדו א מטאלב קרובי מחמד נביאם ויעבור את נהר פרת וילך לרמשק ויהרוס כל
בניני מרואן ולא נשאר אבן על אבן ומרואן נס אל מצרים ושיגוהו בתוך כמה אחרת
ויהרגוהו שנת ק"ב לתאריכס וימלוך אבו א עכאס ד' שנים וימת שנת ק"ו להשבונס
ואחר מת קושטנטינו ומלך ליאון בנו תחתיו וגם מנע עבודת הצלמי ומת מקרבונקלו
צראשו שנת תש"ב לנוצרים וזה ליאון לקח עטרה גדולה מבמת סופיארה אשר
עשה מאוריסיו לצלם אמו של ישו וישם אותם על ראשה ומלך בנו קושטנטינו הששי
ויקשרו על קושטנטינו קשר חייליו והפאפא הנקרא ליאון שלישי •

הזמן התשיעי ויעתק הקיסרות מקושטנטינה אל ארץ צרפת שנת ת"ו והראשון
קרלו

קרלו מגנו בן פיפיו אכל עם כל זה נשאר מעט קסרות בקושטאנטינה עם נסיפורו
 ויהרגהו גיסו מיכא שנת רתה וישא קיסר מיכאל לבדו וקארלו מאגנו קסר אר
 לודוביקו בנו וימ' קארלו שנת תת"ד ובימיו ליאון הנל' ובוה הזמן היה רולראן הגבור
 אשר מת בצמא ואחר מות אבו אל עכאס מלך אבו געפר אל מנצור ועשה רעות לבני
 חסאן בן עלי בן אבו אל משלב ולקח יב' נפשו מהם ושמש בבית צר ולא היה להם
 אור במושבות ולא מקו' שיכנס שם האויר ומתו וזה החל לבנו בגראד ומת משלשול
 שנת קנח וימלוך מהדי בן מנצור תחתיו ובשנת קסה שלח מהדי את בנו הארון אל
 רשיד לקושטאנטינא ואותה העת היתה איריניי מולכת על קושטאנטינה כי בנה ליאון
 היה קטן ואחר כך נתפשרו ונתנו לו ממון רב ומת מנצור שנת קסה וימלוך מוסי אל
 הארי בן מהדי תחתיו ועמד במלכותו שנה וחצי ומת שנת קע וימלוך תחתיו הארון
 אל רשיד אחיו ובאותה הלילה באה לו שמועה שנוולד לו בן ויקרא שמו מאמון ועשה
 משנהו אר' יחיא אל ברמכי ובאד' לו כתב מניקופור להאלן שעל כל פנים יחזיר
 המעות אשר לקח מאיריניי ואם לא שחיה מוכן למלחמה והארון השיב על האגרת
 קריתו אגרתך והתשובה תראנה קודם שתשמענ' ואחר כך על כרחו נתן ממון גדול
 להארון ואחר מיכאל נתקסר בקושטאנטינא ליאון אחר ולא מורע דהמלוכה וגבר עד
 מאד ולודוביקו קיסר נתנצר עד מאד ונתן מתנו' לבמות והסיר מאתו בחיר' הפפאש
 כמו שהי' מנהג הקיסרי' ובימיו ישיפאנו פאפא ופאשקואל ואיוגיניו ב' וגריגוריו' ו
 ומיכאל חזר לקיסרות והיתה קושטאנטינה במצור ובמצוק מפני הערביים וגם אי
 שיויליא הגיעה עד עפר במצור הישמעאלים ואניותם לולי ארון קורסיקו אשר הלך
 והוא ואחיו בחיל גדול אל אפריק' ועשו מלחמה אכזר' עם יושבי קרטאגו הישמעאלים
 וזאז הישמעאלים שלהו אל החיל אשר על שיויליא; לאמר באו והושיעו אר' יושבי
 עירכם ולא תחמדו עיר אחרת ושובו אל ארצם וזאת ההמצאה למרו מצפיון אשר הלך
 על קרטאגו כאשר צר אניבל מלך קרטאגו על רומה והויניציאנוש ג"כ שלחו אניות
 אל עזרת אי שיויליא וטומאש נחקסר וקשר על מיכאל בקושטאנטינה ולא הועיל כי
 והרגו מיכאל וימת הארון אל רשיד שנת קצג וימלוך בנו אמון בן רשיד תחתיו ושם
 אמו ובירה ובימי הארון היו רופאים גדולים גבריאל הסוראני ויוחנן בן קאסאור' ו
 וצאלח בן בהלה ההודי ואימין הנז' הלך אחרי דהחבל ותענוגי העולם ולא ינמצא
 ברנאריכו דבר מצויין ומעויין לזכרון והרגו אנשי טאהר שר צבא מאמון בן רשיד
 אחיו שנת קצח וימלוך מאמון בן רשיד אחיו תחתיו והיר' אוהב החכמה; ואוהב
 החכמים ואנשי השם ולקח את עלי בן מוסי בן געפר בן מחמד בן עלי בן חסין בן עלי
 בן אבוטאלב והשליטו על כראסאן וכנח את שמו רצא וצוה לו שאנשי משפחת בית
 עלי לא ילבושו עוד שחור כי אם ירוק כרפסי וזהו הסימן שלהם וקנאו בו כל משפחת
 העכסיים שהיה מכבד אויביהם ומת עלי בן מוסי פתאום מאכילת ענבים ונחה שקטמה

קנאה ביניהם ובזמן מאמון מת אמאם אל שאפני שנת רי ובזמנו הועתקו ספרי רבים
 מלשון יוני א לשון הערב ומת שנת ריה לתארינם וימלוך מעתצם כליפא תחתיו ואז
 מות לודוביקו מלך לותאריו ובקושטנטינה מלך תאופילו ומלכות איטליא צרו עליות
 הישמעאלים וקיסר קושטנטינא שלה אניות תופשי משוט לעזרתם והוינציאנוש גכ
 ואחר כך צרו הישמעאלי על רומא ופאפא ליאון יצא לקראתם ובימי הקיסר לותאריו
 היה יואן פפא אשר היתה אשה חכמה מאינגאליטריא ולבשה בגדי איש והיתה פאפא
 אחרי ליאון ד' ונעלם מעיני כל חי היותה אשה עד שיו א' בעברה בשוק א' ביו הג אשר
 הולכים שמה הפפאש ילדה והמיתו את בנה ויגרשו אותה ועד היום שמו דת ברומא
 כשרוצים לשים פפא משימין ידיהם בכיזים שלו אם זכר אם נקבה וכשהולכים אל
 היכלם מעבטים אורחותם ולא יעברו באותו השוק לעולם . מעתצם כליפא מלך
 שנת ריח ובזמנו אמאם אל חנבלו והיה מעתצם מכבר את הרופאים ומת שנת קנז
 וימלוך הארון אל ואתק בנו תחתיו ובשנה הזאת מת תיאפיל קיסר קושטנטינה
 ותמלוך תחתיו אשתו תודורא ומיכאל בנו היה קטן ובימי ואתק היה הפדיון הגדול
 בנתינת ערל ולקוחת ישמעאל שנת רלא ואחר כך המטיר ה' מטר ושלג הרבה ומתו
 הרבה מהשבוים ומת אל ואתק שנת רלב וימלוך אל מתוכל בן מעתסם ובשנה
 ההיא ישב על כסאו מיכאל בן תיאופיל והכניס ארז אמו במונישטיריו ובימיו באו
 לדמיאט שלש מאות אניות תופשי משוט מקושטנטינה ושללו ארז דמיאט והלכו
 עד מצרים ושללוה ואחר כך באו העשים רבים כוללים בכל העולם שנת רמב ובשנת
 רמו הרג את מתוכל הכליפה נער אחד תהקרו וימלו רחחתי אל מתנצח בן מתוכל
 ולודוביקו הב' נתקסר אחרי לותאריו ובזמנו המית את מיכאל בן תיאופילו איש רע
 מעללים וממשפחת בווייה שמו באזילויאו ונתקסר תחתיו שנת תתסח ופאפאש בימיו
 בינדיקסון וניקולאו ואדריאנו ויואן ה' וימת לודוביקו שנת תתעו וימלוך רחחתי
 קרלו קאלבו דודו ובימיו עברו הישמעאלים לאיטליא והוא הלך להושיעה וגם עברו
 הישמעאלים לקנדאיה ויעשו נזק גדול ויצא אליוה באזילויאו קיסר קושטנטינה וישב
 בבזשת פנים אל קושטנטינה ואבד אניות רבות וימת קרלו שנת רתתע' וימלוך
 רחחתי לודוביקו ג' ומתנצח בן מתוכל מת שנת רמה וימלוך אל מסתעין ובימיו
 המליכו התורקים במצרים אחמד בן טולון עבד מאמון ועל כל עדי שאם ג' ובשנת
 רנה המיתו השורדק' את מסתעין וימלוך מהתדי בן ואתק שנה אחת וימת שנת רנו
 וימלוך מעתמד בן מתוכל תחתיו והוא קלל את טולון על תיבתם בבגדאד וטולון
 את מעתמד במצרים וימת טולון שנת רע וימלוך במצרים חמאריה בנו ומעתמד מת
 שנת רעט ובזמנו אבו אל משער התוכן ואל כנדי וקודם זה מרת מואפק ולא ר' היגיע
 לכליפה וימלוך תחת מעתמד מעתמד בן מואפק וחמאריה בן טולון הלה פני מעתמד
 זווג את בנו עלי עם בתו נקר' קטר אל נירא וכן עשה וימת מעתמד שנת רפה וימלוך

ופנתפי תחתיו ובזמנו תבאת בן קרא ואחר מות לודוביקו נתקסר קרלו ג' באלמאניה
 ובימיו מת באזיליאו קיסר קושטאנטינה וימלוך ליאון בנו ויגרשו את קרלו ויקסר
 את ארנולפו שנת תתפט ופאפאש בזמנו מרטינו ב' ואדריאנו ואישטיפאנו ה' ובימי
 מכתפי יצאו מאה אלפים ערלים אל הערים אשר על שפת הים אשר היו מושמעאליים
 ושרפו אותם ושבו מהם אנשים ונשים וטף וימת המאריה וימלוך רתחתיו דארוון
 בנו ומכתפי ערך מלחמה כנגדו והרגו את הארון ולא היו עוד מלכי טולון וימת מכתפי
 שנת רצה וימלוך תחתיו מקתדר בן מעתצר וליאון קיסר קושטאנטיני מת ונתקס' אדור
 לאנסדרו י"ז חדשי' ובזמנו פפאש פירמוזו א' ובזניפאס ו' ואישטיפאנו ו' ורומאנו ו' תאדור
 ב' וגואן י' ומת ארנולפו שנת תתק' מחילי הכנים שאכלו את בשרו וימלוך לודוביקו
 ד' תחתיו ובקושטנטינא נתקסר קושטנטינו בן ליאון ובימיו באו על קושטנטינא אלף
 אניות ממלך הרשיאה דרך ים השחור ונצחם קושטנטיין קיסר והאוונגרוס דהלכו עד
 ויניציאה ושמו את לודוביקו בבית הסוהר וימלוך קונראדו תחתיו באיטליה ובזמנו
 הלכו הישמעאלים עד פולייא וקלבריא ואלביריקו הבריחים וימת קונראדו שנת
 תתלכ ופפאש בזמנו אנאשתאסיו ולאנדו ויואן י' א' וימלוך תחתיו אינריקו ראשון .

ומקתדר בן מעתצר מת שנת שלב' ובימיו היה אבוכבר מחמד בן זכריה אל ראוי וסינאן
 בן תאבת בן קרה וימלוך אל קאהר בן מעתצר תחת מקתדר ויצא בזמנו גדולת בני
 בויא אשר היו שארית בני יודגרד המלך האחרון אשר לפרס כי הראשון הנקר שגאע
 בן בויא חלם הלום כי היה משתין והיה יוצא אש מאמתו והיה עולה עד השמים ואחר
 כך נתחלקה לג' חלקים והלך אל הפותרים ואמר לו פותר אחד שיחן לו שכרו ולא היה
 לו דבר עד שנתן לו לבוש אחד ואמר לו הפותר יש לך ג' כנים ויתעלה שמש באופקי
 העולם והם היו מרילס והוא מקום סוף התתארים הגדולים וכן היה וקאהר מת שנת
 שכא וימלוך ראצי בן מקתדר תחתיו . ובימי אינריקי נתקסר באיטליא רודולפו
 ובימיו הלכו הישמעאלים ושללו גינובא עד בלי השאיר להם שריד ושרפודי באש
 ובקושטנטיני נתקסר רומאנו בן קושטאנטיין וימת אינריקי שנ' תתקל' וימלוך תחתיו
 אותון ב' ובימי אינריקי פאפא ליאון ו' ובימי אותון שב מלכות איטליא אליו ומת
 רומאנו קיסר קושטנטינה וימלוך נקופורו שר צבאו תחתיו ויושיע את קנדיא מיד
 הישמעאלים ובימי אותון היה מחלוקת בין הפאפאש ליאון ה' ויואן ג' וניקופורו אירס
 את בתו לבן אותון נקרא אותון ב' ואח' כך לא רצה לשלחה לאשכנו ויבא אותון בחיל
 כבד ויקח כל ערי ניקופור אשר היו לו באיטליה והיוונים בראותם צרת נפשם הרגו
 את ניקופור וימליכו את גואן בקושטאנטינה וימת אותון שנת תתקע' ויתקסר אותון
 בנו בחיי אביו הפאפאש היו ליאון ו' ואישטיפנו ה' מרטיין ג' אנפישו ב' וואן י' ג' בניקטון
 ה' ליאון ה' וואן י' ד' . וראצי בן מקתדר מלך שנת שלכ' והיה שנאה בינו ובין החנבלו'
 גבימיו מלך מעז אל דולה מבני בויא באותואו וראצי מת שנת שלכ' וימלוך מקתפי

אחיו תחתיו ובימיו שנת של'א מת נאצר בן אחמד בן ישמעאל מלך כוראסן זמאורא
 אל נהר וימלוך נוח בנו תחתיו ומקתפי עשה אמיר אל אומרא את תוון התרקי ובימיו
 שלה מלך קושטאנטינה שלוחיו אל מקתפי כליפה שישלח לו המטפחת אשר קנח
 ישן פניו ונשארה צורתו חקוקה בה והיא במדינות דוהא ושהוא יתן כנגדו כל כך
 ישמעאלים שהיו אסורים בזיקים וישלה רצוצים חפשים וזמרו כי אסף כל חכמי
 מלכותו אם יעשה הדבר הזה והשיבו לו שיתנה בעבור הצלת נפש כמה ישמעאלים
 אשרינו קהל עדת ישראל המאמינים . ואחר כך תוון האמיר עוד אותו שנת של'ב
 וימלוך מסתכפי בנו תחתיו ובימי אותון הקיסר נתקסרו בקושטאנטינ' מזרע המלוכה
 בני רומאנו ויואן הקיס' הכל לקח את אחות תודור' באזיליא וקושטנטי ועברו להלה'
 באיטליא נגד הקיסר אותון ונצחו אותו ואותון מת שנת תתקפד ובימיו פאפא דונו
 ובוניפאסיו' ובינידריקו' וימת אותון ומלך תחתיו אותון ג' ונקרא מופת העול' אבל
 עם כל זה נצחוהו והשליכוהו מהקסרות ומת שנת אלף ושנים ופפאש בימיו יואן טו
 וי' וי' וגריגוריו' ה' וגואן י"ח אנטיפאפא ושילוישטרי' ב' וגואן י"ט וך' וימלוך תחת
 אותון אינריקו ג' בן אחיו של אותון ובימי מסתכפי היה במצרים אנשיד מחמד בן טנג
 ושר צבאו כאפור וסיף אל דולה לקח בחוקה חלב ויצאו צבא אנשיד לקראתו ונצחו
 את אנשיד וכאפור ויקח סיף אל דולה את חמץ בחוקה ומעז אל דולרה בן בויה בא
 לבגדאד ויחבא מסתכפי כליפה ואחר כך בא אל הבירה שמח וטוב לב וימלך ארת
 מעז אל דולה ואת אחיו האחר כנה שמו עמאד אל דולה ואת אחיו האחד דכן אל דולה
 ג' בני בויה ואחר כך הרג מעז אל דולה את מסתכפי כליפה אחרי עמדו בכלאפ' שנה וד'
 חדשים וימלוך מטוע בן מקתדר תחתיו שנת של'ד ולא נשאר לכליפה דבר אלא מה
 שהיה רוצה לתת לו מעז אל דולה . וימת אנשיד במצרים וימלוך תחתיו אביגוד בנו
 וכאפור אמיר אל אמרא ועמאד אל דולה מלך כשידאן ואחר כך בן אחיו עצד אל דולה
 וסיף אל דולרה בן חמאדאן מלך חלב יצא בחיל גדול נגד בן ניקופור קיסר קושטנטיין
 ונצחו ואסר קרובי המלך אחר כך נצחו את סיף אל דולה וברח עם ש' איש ועשו נקמה
 בהם ובשנת ש'ן נפל מעל הסוס עבד אל מלך בן נח מלך כורסאן וימלוך אחיו מנצור
 בן נוח אשר עשה ראוי האל מנצור בעדו ובבאגדד מת מעזאל דולה בן בויה וימלוך
 בנו בכתיאר והוסב שמו עזאל דולה והרומיים לקחו אנשוכיא ובשנת של'א בא מקצה
 המערב מלך אחר שמו אל מעז לרין אללה עולווי פאטימי ל'ל שאומדים שהם מזרע
 פטמא בת מחמד נביאם ובא לאלבסנדריה ומסרו כל מלכות מצרים בידו גדוליה
 ושריה ובשנת שסב נכנס לקאהרה היא מצרים החדשה ובשנת שסג חסיד עצמו
 מטוע מן הכלאפה לסבת היותו מפלוג וימלוך תחתיו טאייע בנו ובימיו אבו נצרי אל
 פראבי . ואנריקי נשא אשה ולא נתחבר עמה עד יום מותו ובימיו לקח את שיעיליה
 אמיר הישמעאלים . ובקושטנטינה מתו באזיליא וקושטאנטינו וימלוך רומאנט

ומיכאל קאלאפאה קס וחרג את רומאנו ולקח אשה וזאי בת קושטנטינו ובימיו פאפאש
 שירגו ד' ובינדיקטו ה' וימת אינריקו וימלוך תחתיו קונראדו וימלוך באיטליא ג'
 בן ומיכאל מת אחר ששה חדשים ותשאר זואי אלמנה ומלכה היא ותודורא אחותה
 ואחר כך נשאה את קושטנטינו מונאביו מורע המלוכה ומת קונראדו שנת אלף ומ'
 לנוצרים ופאפאש בזמנו ג' וז' לא ובנדיקטו ט' וימלוך אינריקו ג' תחתיו ועשה מלחמה
 עם בוהימיא ואונגריאה ונצח ובוה הזמן שישמא בין הנוצרי ואנטיפפוש ר'ל נגדי לפפא
 ובקושטנטינ' מת מיכאל וזואי אשתו ותודורא אחותה מלכה ב' שנים ביושר ואחר כך
 מיכאל זקן שנה וא' ח' איזאקיו בונינו אשר היה שר צבא תודורא וימת אינריקו שנת
 אלף וז' וימלוך אינריקו ד' ובימיו פפאש שילוישמרי ג' גריגוריו ו' קלימיניטי ב' דמאסו
 ב' ליאון ט' ויקטור ב' אישטיפאנו ט' בינדיקו ל' ניקולאו ב' ובימיו טאייע כליפה הומלך
 מעז לדין אללה מלך מצרים על מכה ומדינה ואלימן ובשנת ששה מת וימלוך בנו עוזי
 לדין אללה ורבן אל דולה בן בויה מת שנת שסו וימלוך בנו עצד אל דולה ומנצור בן
 נוח מלך כוראסן מת וימלוך נוח בנו תחתיו ועצד אל דולה חדש בגראד אחר אשר
 נחרבה ועצד אל דולה נתן את בתו לטאייע כליפה ובאותו הזמן שלח עצד אל דולה
 שליח אל קיסר קושטנטינה והיה קאציאל קצאת ובנה הקיסר פתח קטן שיכנס בו
 וישתחו לו על כרחו וכשראה השליח הכין ונכנס מאחוריו ועצד אל דולה מת שנת
 ש'עא וימלוך צאמצאס אל דולה בנו תחתיו ואסרוהו בויקס וימלוך בהא אל דולה
 תחתיו וזה אסר בויקס את טאייע כליפה ושלל את ביתו שנת ש'פ' ובזמן הזה א' תמימי
 ובעל כאמל אל צנאערה ובוה הזמן חברו חברים נקראו אבואן א' צפה אגרות נקרא
 רסאיל והם נא אגרות והגדול שבכולם נקרא זיד בן רפאעה וימת טאייע וימלוך קארד
 בן מקתדר שנת ש'פ' ובימיו בא מלך רום לארמיניא ובשנת ש'פו מת א' עוזי מלך מצרים
 אל פאטימי וימלוך תחתיו א' חכס ובבוכאר מת נח וימלוך בנו מנצור ומחמד סבגתגין
 מת וימלוך תחתיו ושמעאל בנו נקרא ימין אל דולה ומת באהא א' דולה וימלוך תחתיו
 בנו סלשאן אל דולה שגאע מן בני בויה ובשנת ת'ח יצאו כמה רבבות תוך מן הצין
 והם ג' מאות אלף ויצא עליהם טגאן כאן מלך התתארים הגדולים וברחו ממנו וישב
 מהם מאה אלף נפשות וממון רב אין מספר וכלים עשויים מהצין וסלשאן אל דולה
 הסירו אחיו שרף אל דולה ומלך שנת ת'יא ובואת השנה המיתו את האכס במצרים
 והיה הפכףך ואיש תככים המיר י' אלפים יהודים וערלים ואחר שבוע אחת החזירו
 לדתם שרף י' ב' אלף יהודים במחוז אחד תוך מצרים וסגר דלתות המחאל ועד היום
 נקרא שם המחאל גודיריא על שדברו דברים נוגעים א' נביאם עשה שיעבדוהו כ'א'ה
 ויום אחר השליך משורר א' שיר בתוך חצרו וכוונ' השיר היתה אתה כובן וכל דבריך
 בטלים ואס תחזיק עצמך נאמן ואמיתי בדבריך אמור לנו מי הוא בעל האגרת הזאת
 ואחותו הרגתהו וימלוך תחתיו בנו אל שאהר לאעזאז דין אלה ובשנת ת'כא מת ימין
 אל דולה

אל דולח וימלוך בנו מוחמד ואח' כך מסעוד אחיו ומת קאדר כליפא שנת תלכ' וימלוך
קאים בן אל קאדר תחתיו ואינריקי הרביעי הסיר את אמו מבירה וזר' אנריקי סדר
שהקרדינאליש הם יבחרו פפאש ולא הקיסרים ונלחם עם הפפא והחרימו ואח' עשו
שלום בפיהם ובקרבם ושימו ארבע ואחר זמן התיר הפפא החרם ואחר הקימו ארת
קיסר רודולפו ונלחם אינריקי עמו ד' פעמים עד שנצחו ונקרא קיסר ברומא ובאימנייה
והפפא נלחם עם פוליא . ובקושטנטינ' מת איסקיו וימלוך תחתיו קושטנטינו דוכא
ואחר כך רומאנו ואחר כך מיכאל פאראפינאזו ואחר כך ניקופרו באטאניא ואחר כך
אלישו בזנינו ; ובימי אינריקי קם באישפאנייה סידו רודיאש ונצח לישמעאליים
באישפאניה ובימיו לקחו הערלים ירושלם ובן אינריקי הגדול נקרא קונראדו נלחם
עם אביו ונתקסר ומת אינריקי שנת אף ק'ו ובקושטנטינא מת אליקשו וימלוך קאלויו
תחתיו ובימי אינריקי פפאש פאשקואל ב' וניקולאו ב' ואליכסאנדר ב' וגריגוריו ז'
ויקטור ג' אורבאנו ב' זימת אינריקי ד' וימלוך תחתיו אינריקי ה' וקאים כליפא ; מלך
שנת תלכ' ובימיו מלך רוהא במלכות בגדאד קיסר קושטנטינה נקרא רומאנו ומת
רומאנו וימלוך איש אחד ולא מורע המלוכה עד שיגדל קושטנטינו בנו ובשנת תלכ' מת
שאהר לאעואז דין אללה מלך מצרים פאטמי וימלוך בנו מסתנצר באללה ובבגדאד
קללו את מסתנצר באמרם שלא היה פאטימו רק כאריג'י ובוזה הזמן היה אבו עאלי בן
סינא זימת קאים וימלוך תחתיו מקחדי בנו שנת תלכ' ובימיו מת סלשאן מליך שארה
והחביאתו אשתו לפי שנשארו בנו קטון בן ג' שנים והוציא אותו מבגדאד בתוך עגלה
אחת ונתנה ממון הרבה לשרי החיל כדי שיסכימו למלוך עליהם את בנה מהמורד ואח'
כך הלכה אל הכליפה יסכים גם הוא שימליכו אותו וכן עשה ומת הכליפה שנת תפ"ש
ובימיו בן גולה ועשה ספרי רפואות וימלוך מסתהר בן מקהדי תחתיו ואינריקי נלחם
עם הפפא ועם מלך פולוניא ויצר על רומא אח' כך קסרו אותו ברומה וילחם באולאנדה
ובקושטנטינה מלך קאלו יאני יואן בן קושטנטינו וילחם עם התורקוש ויקח מדינות
רבות אשר אבדו קדמיו והווינציאנוש לקחו ממנו בחוק קצת איים אשר בארצפילגו
ובימיו היה ענין השימירליאנוש אשר עלו לירושלם וגם נעשת אז במורת צאן גואן
אשר אח' באו חייליו לרודאש ונקרא גראן מאישטרו המושל עליהם ובימי אינריקי
חמישי קאלישטו שני ואונוריו שני זימת אינריקי שנת אף נקבה ובימי מסתהר
כליפה שנת תפ"ז מת מסתנצר מלך מצרים אחרי מלכו ששים שנה . וימלוך בנו
מסתעלה תחתיו . ובימיו אמרו החוכמים שבאותו הזמן יבא מכול אבל לא כמכול
נח . וקרא הכליפה לתוכן אחד ואמר לו שבזמנך היו כל השבעה כוכבים ככול
דגים . וכעת היו הששה לבד משבתאי . ופחדו על בגדאד שהיא עמוקה וסגרו
כל מעברות המים . וכן היה שאותה השנה כל הישמעאליים ההולכים לחוג במקום
הקדוש שלהם נטבעו בורם מים וזלת אשר נצולו על החרים הרמים . והכליפה

והכאליפה הלביש את התוכן כגדי מלכות . ובשנת תצ"א נחזקו הנוצרים ויקחו
 את שולידו מיד הישמעאלים ואת שיוזילויא וקצת מערי אפריקא ויצא אליהם בר בוגא
 מלך התורקוש וכנויו קואם אל דולה ולא נצחם ובשנת תצ"ה מת מסתעלי מלך מצרים
 וימלוך תחתיו בנו הנקרא אל אמיר באחכאם אללה וזיה בן חמש שנים והנהיג
 מלכותו אל ויזיר אפצלא ובגונויא ואקצאראי מלך קיליג ארסלאן אל סלגוקי .
 ובשנת תקג מלכו הרומיים תרשיש וארנא וחמץ ובארוט אשר היו למלך מצרי וימת
 מסתשהר כליפא שנת תקיב וימלוך מסתרשד בנו תחתיו ובימיו אבו צלרת אמיר
 הרופא והתוכן ובשנת תקיח לקחו הנוצרים את צור וילחם הכליפא עם אתבניג זינגי
 מלך שיראז אחר כך עשו שלום . ובשנת תקל"ט המיתו את מסתרשד כליפה וימלוך
 ראשיד בנו תחתיו . וימת אינריקיה וימלוך תחתיו לותאריו וימררו עליו קצרת
 גדולי רומי . ואחר כך חזרו והודו לו ומלך פולוניא נשק ידיו וימת שנת אלף וקל"ח
 וימלוך קונראדו ג' תחתיו ובימיו פאפא אונוריו ואינוסנסיו ובקושטנטי היה קאלו יאנגי
 וימת ונתקסר תחתיו רומאנו ובימיו הלכו הנוצרי לתפוש את ירושלם מיד הישמעאלים
 ובימי קונראדו תפש מלך שיסיליה את הפפא ואחזק התיר מאסרו וקונראדו עבר דרך
 קושטאנטניא אל האסיא להלחם עם הישמעאלים וינצחוהו במלחמ' שנת אלף וקמ"ד
 אחר כך חזר הקיסר ומלך פראנסיא לירושלם ויצורו על דמשק ואחזק חזרו לאיאורופא
 וימת קונראדו שנ' אלף וקנ"ב ופאפ' ב' ופאפ' ב' ופאפ' ג' ובימי קונשטנטינ' ג'
 מלך מנואל . וימת קונראדו וימלוך תחתיו פירדיקו בארברושא ועל ראשד כליפא
 גאספו כל השופטים והכמי הישמעאלים ויסירוהו מהכלאפה שנת תקל וימליכו את
 מקתפי בן מסתשהר ובימיו מלך אתא ביגוניג על בעל ביגורוהא וימירוהו בגעבר
 זימלוך תחתיו בנו סוף ארדין ואחיו נור אל דין לקח מלכות חלב וסביבות אנטיא
 מיד הנוצרים עד מרעש ועזאו ובמצרים מת אל אמיר וימלוך אל האפיט לדין אללה
 בנו תחתיו וימת האפיט וימלוך אל שאפר והרגוהו וימלוך תחתיו בנו אל פאיו והוא
 בן חמש שנים והויזיר נשאר על כתפו והושיבהו על כסא המלוכ ונור אל דין מלך חלב
 לכד דמשק ובשנת תקנ"ב היו רעשים גדולי וכל סביבות שאם וחלב טריפול ואנטוכיה
 וחמא ולודקיא טבעו בארץ ובחמת היו חמשים נערים ישמעלים בבירת הספר ונפל
 הבית עליהם ולא בא שום אדם לשאול על בנו כנראה שגם אביהם נדרו דלכו .
 ובשנת תקנ"ד גדל נהר חדקל ונכנס עד בגראד והחריב עיירות רבות . ובשנת
 תתנ"ה מת מקתפי כליפה ובמנו אבו אל ברבאת יהודי ובסוף ימיו חזר לדת ישמעאל
 בעבור גאה ונאון שלא קמו מפניו העומרים לפני הכאליפה ולא היו ימים מעטים עד
 שנתעור ונתחרש ונצטרע ומה שבידו נשלו הימינו ואבר סברו ובטל סכויו וימלוך
 תחת מקתפי מסתנגד כליפה ובשנת תקנ"ו מת אל פאיו בן שאפר מלך מצרים וימלוך
 בנו עאצר לדין אללה והוא אהרון העולוויים הפאטפיים וימלוך במצרים אסר אל דין

שירכות והיה ויזיר נור דין בן וינגי מלך דמשק ונור אל דין שלחו למצרים ויכבשה וזה
 אסק היה ראשון למלכי בני איוב והם כודדיים . ויהי אחרי מות אסר אל דין וישלח
 הכאליפא בעד יוסוף צלאח אל דין אבן איוב בן אחי אסר אל דין וימליכהו ויקרא את
 שמו מלו אל נאצר ובשנת תקסו מת קטב אל דין אבן ונגי מלך מוצל וימלוך תחתיו
 סוף אל דין בנו . ובשנת תקסו מת מסתנגר על יד הוויזיר והרופא שלו כי נתנוהו בתוך
 מרחץ אחד ויסגרו הדלת בעדו ולא יכול להתאפק בחום המרחץ והיה צועק בקול מר
 עד שיעצ נפשו וימלוך מסתצי בנו תחתיו ובימיו חזרו להזכיר את קליפה בגראד
 העבאסיים על במותם ולהחברך בהם במצרים אשר נפסקה על ידי הפאשמיים .
 ובשנת תקסא מת המלך הישר והטוב נור אל דין ונגי מלך דמשק וימלוך צאלח בנו
 תחתיו והוא בן י"א שנה וישמעע בי בן דודו סוף אל דין היה רוצה לקהח חלב מידו
 ויסע מדמשק ויבא עד חלב לבעבור יבא בן דודו וכראו צלאח א דין בן איוב שדמשק
 היתה ריקנית מאנשי המלחמה ויבא עד דמשק וילכדה ויבא עד חמץ וחמה וילכדם
 ויצר על חלב ויקס מלך אל צאלח בן נור אל דין ויאסוף את זקני חלב ויקבוץ אנשי
 החיל ויאמר אליהם ידעתם גבורי את כל הטוב אשר עשה אבי עמכם וגם ידעתם כל
 הטובות שעש' עם צלאח אל דין והוא בא עלי לקחת את מלכותי מידי והוא נפוי טוב'
 ויתן את קולו בככי והעם גם כן נשאו את קולם ויבכו ויתנדבו להלחם עם צלאח א דין
 וכן עשו והבריחוהו מעל לגבול חלב . אחר כך עשו שלום ביניהם וצלאח אל דין נתן
 לאחות מלך אל צלאח מגדל אעזאז כי שאלה ממנו . ובשנת תקע"ה מת הכאליפא
 מצתצי ובימיו שואל בן עוריה אשר חזר לרת ישמעאל וחבר ספר נגד היהודים וקרא
 אותו אפחאם אל יהוד ואחר מות הכליפה מסתצי מלך בנו נאצר כליפה תחתיו .
 ופידריקו מלך באלימנייה ונתקסר ברומא ויצר על מילאן ויקס שישמא לל מינות על
 הפאפא ואנשיפאפא ויקטור ופיריקו צד על אנקונה ומנואל קיסר קושטאנטינה שלח
 כתב אל הפאפא באמרו שישלב הוא דת היונים אל הרומיים בתנאי שיעשהו והפפא
 קיסר ברומא והפפא השיב לו אמרים שישכלו ב' פירושים אחר כך עשו מלחמ' הקיסר
 והפפא . והפפא ברח דרך נהר טיברי ומלך שוילוייא שלח לעזרת הפפא והקיסר שב
 לארץ אלימאנייא וימת מנואל קיסר קושטאנטינה ויקח הקיסרות בחוקר' אנדרוניקו
 וימיתהו ויקטרו את איזאקיו ובימי פידריקו לקח צלאח אל דין בן איוב את ירושלם
 וסביבותיה וישם במצור ובמצוק את באלרוינו מלך ירושלם . אחר כך הלך פידריקו
 ומלך פראנסא פיליפי להציל ולהשיג את ירושלם מיד הישמעאליים וינצחם אחר כך
 בחזרו מהמלחמה נטבע בנהר אחד קרוב לטריפול שנת אלף וקף' וימלוך אינריקו ו'
 תחתיו ופפא בזמנו אנאשטסיוד' אדריאנו ג' אליכסנדרי ג' לווי ג' אורבאנו ג' גריגוריו
 ה' קלימניו ג' ובימי נאצר כליפה מת צאלח בן נור אל דין וינגי בחלב וימלוך תחתיו
 בן דודו עז אל דין מסעוד בן וינגי ושם אל דולה טוראן שאה אחיו של צלאח א דין בן
 איוב מת באכסנדרי ואחיו האחר סוף אל אסלאם בן איוב מלך ימן והוא מלכות תימן

ותימן וצאלח אל דין עבר פרת וילכוד כל ערי ארם נהרים עד נציבין ושנת תקע"ז לכד
 יקרא הימיר ושנת תקל"ג לכד שבירי ועכה זקיסרי והיפה וציפורי ויאפה וצידון ובארז
 ואשקלון ואחר כך הלך אל ירושלים וראה אותה חזקה עד מאד ובי אינ מקום ללכוד
 כי אם מצד ציון וכשראה מלך הנוצרים שמו באלדואינו אמר לצאלח אל דין שיניחם
 לצאת בשלום וימסרו העיר אמר לו צאלח אל דין שאינו רוצה רק לעשות להם כאשר
 עשו מקודם לישמעאלים השיב בלדונו שאם לא יניחום לצאת ימיתו בתוך העי' מנער
 ועד זקן וכל הנערות והנשים וכל הבהמות וישרפו כל מחמדי עין ואחר כך יצאו איהם
 מרי נפש ועל כל פנים כל אחר מהם קודם שימות ימית וישמעאל אח' וגם שכל השבויים
 הישמעאלים אשר ביניהם ימיתו אותם כיון שראה צאלח אל דין זה הניחם לצאת עם
 ממנו וקרא לשבוייו דרור ואחרי לכדו ירושלים צר על צור ולא יכול לה ולקח לודקיה
 וגבל ובגראס דאגי ונרק וצפר. ובשנת תקל"ו המיתו את החכם הגדול סהר ורדי בעל
 החבורים הגדולי' לכה כי קנאו בו שופטי הישמעאלים והעלילו עליו שדבר בגד דתם.
 ובשנת תקפ"ז בא פיליפי מלך פראנסה לעזור את הנוצרים ויצר על ענה וילכדה ולא
 יכול צאלח אל דין להתקומם כנגדו וילך אל אקשילון ויחריב אותה ואח"כ עשו שלום
 עם צאלח אל דין. ובשנה הזאת מת קיליג ארסלאן אל סלונקוי מלך גוניה וימלוך
 תחתיו בנו גאית אל דין. ובשנת תקפ"ט מת צאלח אל דין איוב ואמרו שהיה איש
 ישר מוחל על עלבונו עד שפעם אחת השליך אחד מנעריו מנעל אחד והגיע דהמנעל
 קרוב לבגדיו והוא נתעלם ממנו עשה עצמו כאלו לא ידעו ויום אחד שאל מנעריו ד'
 פעמים שיתנו לו מים לשתות ולא הביאו לו ובפעם הה' אמר למען השם תתנו לי מים
 ולא תמיתו אותי בצמא וגם היה ותרן בממונו ומוציא כסף לכל אנשי דהחיל ואחרי
 מוחו נחלק מלכותו אל שלשת בניו הגדול הנקרא אל אפצל לקח דמשק וכל ערי ארץ
 ישראל עד הדרום ובנו הנקרא מלך אל עויו מלך במצרים ובנו השלישי נקרא טאהר
 גאוי לקח חלב וכל פביבותיה. וימת אחאביך זינגי מלך מוצול וימלוך תחתיו בנו
 נור אל דין ארסלאן שאה ובשנת תקצ"א נלחם קיסר הנוצרים עם יעקב בן יוסף בן
 עבד אל מואמן מלך אפריקא וקצת האנדלוזיה וינצח יעקב אותם ואחר כך רכב קיסר
 פרדה ונשבע שעל סוס לא ירכב עד קחת נקמתו מהם ומת בלא חמדה ואחר כך מלך
 אלעויו החליץ עם דרור אל עארל ולקח הוא שאם זנתן לדרור מצרים. אחר כך שלחו
 גדולי מצרים בעד אפצל והמליכהו במצרים. ובשנת תקצ"ט התחיל מלכות התחארים
 והם נקרא מאגול אשר מלכו בכפה ותחלתם הוא כי אחר מהמלכים הגדולים ממלכי
 התחארא והם על דת הנוצרים היה שמו יוחנא ובלשון תת' אונד. כאן זנתגדל עמו
 תת' אחר היה נקרא תמוחין והיה אוהב אותו כנפשו וקנאו בו גדולי המלכות לאונד
 וכאן כי תמוחין היה רוצה להרגו עד שהאמינו את המלך רוצה שלילה אח' בהיותו שלו
 עביתו יפלו עליו בפתע פתאום ויהרגוהו ובאו שני נערי המלך משרתיו וגלו דהדבר

לתמוחין ואתה הלילה הניח ביתו מלאה מכל טוב והאנשים והנשים הוציאו החוצה
 וישמן הוא וכמה אנשים גבורי היל בבית אחד קרוב לביתו ובאותה הלילה נבוא
 גדודי אונד האן ללכוד את תמוחין ולא מצאוהו הם יצאו לא הרחקו ויצאו לתמוחין
 זאחוו מרעיו ויבאו עליה בשח ויהרגו את כלם לא נשאר עד אה ויצאו וימרדו מתחת
 יד אונד האן והיה שם פרוש אחד הולך ערום בשוקים וברחובות ומוחק בין המגול
 לנביא ויאמר בקול רם עמדו ואשמעה מאמר השם כי נתן ה' ממלכות הארץ לתמוחין
 ובניו ויקרא שמו בעולם גינגיו האן והיה מכריו אלו העניינים בקול רם ימים רבים
 וכשמוע תמוחין הענין שלה אל גדולי התורף והתתארים והמוגוליש שישמעו אליו
 והוא יהיה עליהם למלך ויקבוץ אליו כל החתארים הגדולים והמאגול ויחלק את
 ההגנת המלכות אל ד' בניו . ואינריקי הששי הלך לאיטליא ויצר על נאפוליש
 ושיזיליא ובזמנו באו לירושלם פיליפי מלך פראנסא ומלך אינגלאטיריה לעזרת עירו
 ולקחה בחוקה מיד הישמעאליים ואח' כך היתה כוונת צלח אל דין לתת את ירושלם
 ביד הנוצרים לולי שנפל הפרש בין מלך פראנסה ואנגלאטיריה וישב מלך פראנסא
 אל ארצו ובבואו בפראנס' ויאמר בלבו לקחת מלכות נור מאנריאה אשר לאינגלטייר'
 וכשנודע הדבר למלך אינגלאטיריא רעדה אחוזו ויתפשר עם צלאח אל דין עד מלאת
 חמש שנים שלא יעלו למלחמה בארץ ישראל לא הגויים ולא הישמעאליים ולא מסר
 ירושלם בידם ויתן את פניו מלך אינגלאטיריה לשוב לארצו ויהי בדרך ויתפוש אותו
 דוקי די אושטריא ונפרדה בממון הרבה . ואחר תשלום החמש שנים אשר דחתנו
 הערלים והישמעאליים ויאסוף אינרקי חיל כזיל אשר התנדבו ללכת אל עיר דהקדש
 נגד הישמעאליים ושרי מדינות גדולים ונכבדים התנדבו גם כן ויקר מקרה אינריקי כי
 לילה אחת נשאר בשדה אחד וילן שם ונהקרר עד מאד ויביאו אותו אל מסינא וימת
 שם שנת אלף וקצ'ה ובקושטנטיני' מלך יצחק ופאפש קלישטינו ואינוסינסיו' וימלוך
 תחת אינריקי פיליפי א' ובימי פיליפי קרה בקושטנטינה שהשליך אליקסי את אחיו
 איזאק מהקיסרות ואחר כך הזר איזאק להיות קיסר קונדי והפפא קסר את אותן אויב
 פיליפי . ופיליפי עשה שלום עם הפפא אחר כך הרגו את פיליפי שנת אלף ורח' .
 ובקושטנטינה קסרו אינריקי אחיו של בא לדוינו והפפא היה אינוסינסיו וימלוך תחת
 פיליפי אותן ד' ובשנת תר' לחשבון הישמעאליים נתחברו אניות ויניציא ואניור'
 פראנסא עם שרים רבים וקונדי די פלאנדיש ויבואו על קושטנטינה ויחריבוה ויחרגו
 כל זכר אפי' הכומרים והתשמנים אשר יצאו מהאיסופיא' ~~והתחילו~~
 באמרם גם אנחנו נוצרים כמוכם ולא שתו לבם לזאת ויחריבו את דהעיר ויחלקו
 ביניהם כל האיים אשר בים קושטנטינה נתנו לויניציא עד רודים והעמידות אשר על
 שפת הים כמו איירינגיק עד איזניק ואיזנימיט וכל ההקף נתנו למרכו די פראנסה
 וקושטנטינה וסביבותיה לבאלדוינו קונדי די פלאנדיש . ובמצרים מלך מאהד גאו'

בן צלאח אל דין בן איוב ומת וימלוך תחתיו דודו אל עאדל וימלוך תחתיו אל באמל
 בנו ובגונאי מת ענא דין כיבאום בן כי חוסרו בן קיליג ארסלאן א סלגוקי ולא נשאר
 לו בן גדול יצלה למלוכה וימלוך תחתיו בן אחיו עלא אל דין כיבאד וזה שנת תליו
 ובשנת תליו החל גנניו האן ללכת אל בכארה וכל המקומות אשר היה עובר לפניהם
 היה מחריבין והורג אנשים ונשים וסף ולא היה חומל עליהם אחר כך הלך לסמר קנד
 והחריבה ולקח כל חמדת ממונם וילך אל הורום ויחריבה ומשם עבר א כלח ויחריבה
 ומשם לטלקאן וישימה שממה אחר כך הלך קרוב לנהר סינר וישמע כי מלך כורסאן
 היה בא לקראתו וסבב אותו בחייליו עד בלי השאיר לו מקום לנוס כי מצד דהאחד
 היה הנהר הגדול נהר סינר ובראות מלך כורסאן כי אין לו מנוס חרף נפשו למו ויפול
 אל הנהר וישש בתוכו ויעבור אל הקצה האחד וגינגיו כאן הישב חרה לו כי בא דרך
 שלשה חדשים ללכרו חי וימת נאצר כליפה שנת חרכב ובימיו מת פכר אל דין אל
 ראוי והיה חכם גדול עד מאד עשה ספרים אין קץ ובימיו גם כן מת אבן הבל בעל ספר
 חמכתאר וימלוך בכלאפה שאהר בן נאצר כליפה והיה בעל מדות טובות ומת שנת
 תרנג ובזמנו היה במצרים רבינו משה בן מימון הקורטובי ור' יוסף תלמידו וימלוך
 מסתנצר בן שאהר כליפה והיה ישר מאביו ובעל צדקות ובנה מדרשי גדולים ובשנה
 תרכ"ח מת גינגיו חאן וקודם מותו צוה את בניו שבינו אובתאי הבינוני ישב על כסאו
 כי היה הגון למלכות וכל האחים קבלוהו בשמחה ובימי אותן היתה מלחמה ע
 הפאפא • והפאפא החרימו ובקושוטגנינא מת באלרוינו ויתקשר אחיו אינדיקי וימת
 אינדיקי ויתקשר תחתיו חתנו פידרו כי לא הניח בן לירשו ובאר ישראל הסירו הנוצרים
 את אל מיריקו שהיה מלך גיפרי גם כן וחתנו את המלכות לפראנסיס גבור חיל שמו
 גואן די בריגנא וימת אותן שנת אלף ור"ג ופפאש בזמנו אינוסנסיו וימלוך פידריקו
 מלך נאפוליש תחתיו ויתקשר באליימניא ובזמן פידריקו התנדבו גוים רבים ויאמרו
 לכו ונעלה אל ירושלים ונבקיענה אלינו ונמליך מלך בתוכה ויקומו ללכת דרך אניות
 ויבאו עד דמיאט וילכדוה ואחר כך רצו ללכת אל תוך מצרים וישו אהליהם על שפת
 היאור ומלך אל באמל רצה לתת את ירושלים ויעובו את דמיאט לולי בנו כי לא הניחו
 וילך אל שערי הנהר נילוס ויפתחם פתע פתאום וכמעט קט נטבעו כולם והוכרחו
 לברוח ולעשות שלום עם באמל ויעשו שלום לשיעור ח' שנים • אחד כך קשר ארת
 בנו אינדיקו שהיה מלך רומיים ובתוך זה הזמן בא מלך ארץ ישראל גואן די בריגנא
 להלות פני הפאפא שישלח חיל גדול לעזרת הארץ הקדושה וזה המלך עשה שלום
 בין הפאפא והאימפיראדור והאימפיראדור נדר ללכת בעצמו אל הארץ הקדושה
 ויקח את בת מלך ארץ ישראל לו לאשה ועשאו מלך ארץ ישראל יורש עצר אחריו
 כי לא היו לו בנים והוא נתעצם בדרכו ללכת אל עיר הקדש והחרימו הפאפא • אחר כך
 יצא ללכת דרך ים ולא עברו ימים מועטים ששב לאיטליא באמרו כי הרחורת היו

ונדרו לו ושקד דבר רק כי לא היתה כוונתו ללכת למזרח כי לא נסה באלה והחרימו
 הפאפא פעם אחרת באילמניא ובאיטליא ובכל מלכות הגוים אחר כך כדי להפיק רצון
 הפאפא הלך לירושלם ועשה שלום עם השולדאן אל כאמל לשיעור עשרה שנים
 בהנאי שימסרו את ירושלם בידו וכן עשה אל כאמל וימסור את ירושלם ביד הערלים
 ויתקטר פידריקו בתוכה שנת אלף ורכ"ט. אחר כך חזר לאיטליא ובנו אינריקי מרד
 באביו ויחרימו הפאפא ויתפשוהו ויביאוהו ל אביו וימיתוהו בסם המות וקטר ברומא
 את בנו קונדרו ובסוף חיי פידריקו שנת אלף ורכ"ט הלך מלך פראנסיא דון לואיו על
 דאמיאט וילכדהו. אחר כך תפשו השולדאן אל צלאח ואת ב' אחיו ויתן פדיון
 נפשו ונפש אחיו אר" דאמיאט והישמעאלים אשר שבה וישב בכשת פנים אל
 ארצו. והפאפאש בומנו אינוריו וגריגוריו ושילישטינו ואינוסינסינו. וימלך
 תחת פידריקו קונראדו וגילירמו. ובקושטנטינא היה מיכאל פאלולוגו אשר
 לקח שני קסרות מיד הרומיים. ואחר מות גיוניו כאן קם אחריו אוקראני
 ויחלק את אחיו ללכת לכבוש מדינות רבות והוא בעצמו רצה ללכת לכבוש חיטא
 ובשוין ויעבור נהר קרא קרום וילך עד המדינה אשר היה מלך חיטא בתוכה הנקרא
 ארד באליג ושם המלך אל תון כאן ויצר עליה ויצא מלך חיטא לקראתו עם מאה
 אלפים גבורי חיל וינצחם אוקתאי כאן וכל מקום שהיה הולך הוא או אחיו יצא
 כברק חצו ושורף כל מה שהיה רואה ואחר שלח אחד מבני אחיו ויעבור נהר את
 קרוב למושקוף ויחריב את כל הרשיא ופולוניא והאשכנזים ויבואו עד אונגריאה
 וזה בזמן פידריקו השני ואחיו רואהו לכהר עד קרוב להלב ובל המקומות דהחריב
 וימת מלך אל באכל מלך מצרים שנת תרלה. ובשנת תרלו קם באמאסיא איש
 אחד נקרא באבא ועשה עצמו נביא שלוח מהאל והירי לו תלמיד אחד שמו אסתק
 וילך במקומות רבים מהאסיא ויאסוף אליו תורקוש ששה אלפים פרישים ורגליו
 אין מספר ויהרגו אנשים רבים ישמעאליים ונוצרים כל מי שלא היה שומע אליהם עד
 שיעא עליהם גיאת אל דין כיכאד והרג את שניהם והנשארים הרה נסו והתאטארים
 באו עד סיואס ואנגורה ומלאטיא וקיסאריאה ויכבשם וימת מסותנצר כליפה שנת
 תרמו וימלך מסתעצם כאליפה תחתיו ובמצרים מת אל צאלח בן אל כאמל וימלך
 אל מעטם בנו והתורקמאניש קמו עליו ויברח אל מגרל אחד מעץ אשר היה שם
 וישרפו את המגרל באש וכשראה עצמו שהיה נשרף השליך עצמו אל הנהר אשר
 שם וישבע שמה וימת נשרף ונחנק וימלך עו אל דין איביק התורקמאני והאת השנה
 היתה שנת תרג ומהיום ההוא והלאה התחילו העבדים למלך על מצרים ויקומו על
 איביק עו אל דין ויהרגוהו וימליכו עבד אחד ויסבו את שמו מלך אל מטפר וימלך
 והתאטאר מלך חיטא את אחיו הלאכו על כל ארץ עיראק וארם נהרים ויבא הלאכו
 עבד בגראד ויחריבה וימת את מסתעצם כליפה ומהיום ההוא והלאה לא הירי עוד
 וכליפה

כליפה בבגדאד ונפסקה שלשלת העבאסיים והם חמשה ושלשים וסברת מיתתו
 היתה על יד נציר אל רין אל טוסי אשר הביא דודון לכליפה ספר אחד מכונה על שמו
 והכאליפא חתך את הספר לחתיכו לפניו והוא נעצב עד מאד אחר כך שאלו הכאליפ'
 מאי זה עם אתה אמר לו מארץ טוס אמר לו הכאליפא ואני שמעתי שאנשי טוס יש
 להם קרנים ואיה הם קרניך אמר לו נציר אל רין אני אביא לך קרני ויקם ויבא על
 בגדאד את הלאכי . וימת את הכליפה ויחריב את בגדאד אמר שמואל

צדקו מאמרי נביאנו מפי אלהינו באמר מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ שכל
 הגוי והממלכה אשר החריבו מלכיו אחרו באו מצפון הנה סחריב מלך אשור ונכבד
 נאצר כולם מצפון באו והחריבו ארץ ישראל אשר היה אז ישראל מלכות עצום ונורא .
 אחר כך מדי ופרס היותר צפוניי החריבו כל המלכויות . אחר כך הרומנוש אשר רהיו
 מלכות עצום מולך בכפה באו הגורוש והם מגושיא צפוניים והכניעו את דודן מלכי
 רומא ומלכו באישפאנייא . אחר כך בראשית מלכי הישמעאלים באו מלכי בני בויה
 אשר היו צפוניי מבני מלך פרס ויסירו כבו הכאליפ' כאש' כתבנו עד בא אל התאתרי'
 אשר היו צפוניים ויחריבו את כל העולם וגלה כבוד הכאליפאש אחר כך בזמן קרוב
 באו שנית תאתארים בזמן איליריים ביאזיח עם מלכם שימיר לינג וכל מקום שהיה
 עובר עליו היה מחריב כאשר נכתוב במקומו ואחר כך קמו הקיזיל באשים עם לא
 היה והם מצפון ועד היום הם לשכים בצדי הממלכות גם מה שיהיה אחרית המלחמות
 ביום בא גוג והם מירכתי צפון ואין עם אחריהם והם עם רב ועצום ראיה לדברי ואז
 היתה ליי המלוכה עד כאן ; קונראדו וגילירמו נתקסרו שניהם ברומא וימיתו את
 גילירמו שנת אלף ורנו ודון אלונשו ריצדוק מלך בקושטיליא שנת אלף ורנו
 ויקסרוהו על רומ' וימת אלונסו שנת אלף ורעג ופאפאש בזמנו אורבאנו ואליכסנדרו
 וקלימינטי וימלך רודולפו תחתיו וימת שנת אלף ורצא ובקושטאנטינא מת מיכאל
 וימלך בנו אנדרוניקו ופאפ' בזמנו אדריאנו ויואן כב וניקולאו וימלך אדולפי תחתיו
 ויסירוהו שנת אלף ורצח ויקסרו את אלבירשו

בראשית מלכות אלבירשו החל לזרוח אור העותמאנליש
 והם השורקושי . אשר כעת שנת חמשת אלפים

הזמן העשירי

ושבו ליצירה מולך המלך הגדול והאדיר המושל בג' חלקי העולם רוב האסיא ורוב
 האיאורופא וחצי האפריקא המלך רוא סלמאן סליים ירום הודו ותנשא
 מלכותו ושלשלת יחסו מתחיל מעותמאן בן ארטגרל בן סלמאן שארת גאזי בן קיא
 אלו בן קול בוגא בן ביאנקרו בן איקוליג אגא בן תועאר בן קיגאטון בן באי סונקוז
 בן באקי אגא בן סכוגאן גאק אגא אן תוקטמור בן באסיק בן גוג אלו בן אורגוז בן
 קראחאן בן קטלוגאק אגא בן תוזיק עלי אלו הם נודעי' . אחר כך הולך שלשלת יוחסם
 עד יפת בן נח אולם כולם מלכים כולם גבורים . ויהי בצאת גיגניו כאן בעולם כאשר

כתבנו היה סלימאן שאה מלך על מאהאן כי ואת הממלכה היתה להם מעולם והוא
מלכו תורקיסתאן וכאשר יצא גינגיו כאן נס סלימאן שאה עד נהר פרת ובבואו לעבו
פרת נשבע בנהר והיו לו שלשה בנים והשנים חזרו למלכות פרת והאחד נקרא
אטרגרל הלך אל סלמאן על דין מלך גוניא מודע הסלגוקים אשר כתבנו וימצא חן
בעיניו ויצאו תתרים על מלכות עלא דין בפרס וילך שמה ויעזוב מלכות קראמאן ביד
אטרגרל וימת שנת תרצו וישלח המלך עלא דין אל עתמאן בנו תכסיסי מלוכה דגל
וחרב ומלבוש וימליכהו ובשנת תרצו לכר את יאר הצאר ואיניה גול ועלאדין מת
שנת תשב והממלכה נכונ' ביד עתמאן וישלח את אורדאן בנו על ברוסה עם קיוסי
מיכאלי וילכדה שנת תשבו ובשנת תשכ' ומת סולטאן עתמאן וימלוך תחתיו סולטאן
אורבאן והיה לאורבאן אח אחר שמו עלי באשה והיה פרוש וזה תקן לאחיו הכובעים
של הרגליים במאמר חאגי ביקחאש סולטאן ואורבאן לכד איזנימיש וכל סביבותיו
ובולי ואורו באר היצאר ואין אוני ויתנם שאנגאק לבנו מוראד ולבנו האחר סולימאן
באשה נתן אישנימיש והוא הלך וילכוד את איזני' שנת תשלא ובומן אורבאן התחילו
לקחת נערים מהאנאשולי ובשנת תשנח עבר סלימאן באשה מאידינגיק לגאליפול
וילכדה עם אחוזת מרעיו וגדולי והתורך ואחר כך עברו לשירפול וילכדה עם כל
סביבותיה ואחר כך בנהר מריג קרוב לאנדרינפולי נכנס רגל סוסו בחור אחר ויפול
מעל הסוס וימ' שנת תשנש ויקברוהו בבוליאיר כאשר צוה לפני מותו ואחר ב' הדשים
מת אורכאן גאוי בן סר שנים וימלוך מראד תחתיו בשנ' הנוכרת למעלה בברוסה בסא
המלוכה וילך סולטאן מראד על אנדריאנופול וילכדה שנת תשסא ואז באותו הזמן
נתחבר עמו איוריניש הגוי אשר על שמו נקראו אחר כך איוריגיליש והו' הולך וילכוד
את איבצאלה ומוראד האן שלח הלאלה שלו על פיליפול וזאגארא וילכדם ושמו
שאהין לאלא אחר כך אוריגיס לכד את קומירגינא וגאזי מוראד את בוגא שנ' תשסו
ובשנת תשסו באו הסירף עם רב כחול על ארדיאנופול ויחנו בגירמין קרוב לאדרנה
והלאלה וגבוריו באו עליהם ונצחום וישלחו בשורה אל מוראד כאן ובשנה דהואת
הלכו על חמיד אילי וכתאהיה ואק שהר וילכדו' ובשנת תשסו לכד את שיריו וקואלה
ודראמה וויבנא וקרא פיריא ובאנאשולי לכרו את צארו האן אחר כך באו שנית
לרומילי ולכדו את מנאסתייר אחר כך באו הסירף פעם שנית ומלכום נקרא לאז
אוגלי ויצאו מוראד האן אליהם עם שני בניו ובאותה המלהמר: מת סלטאן מוראד
ואז אסרו בויקים את ועקוב גיליבי וימליכו העם את אילידירים באיאזיר וזה היה שנת
תשצא ובזאת השנה לקח וילידירים את קראטובה ושר צבאו פירוז בהאדיר לקח את
וידין ואת בנותיה וישלח ויגית באשה אל כושנא וילכדה ואת פירוז שר צבאו שלח
לבלאחיאיה וילכדה ובשנת תשצ"ב לכד בעדי הקראמאן כמו אלא שחר ואידין אילי
וערים אחרות ויתנם אל בנו אטרגרל ויהי בהם שאונאק ובשנת תשצג הלך לצור על

קושטאנטינה ובהיותו שמה שמע שקראל רואונגרוש בא עד ניקופול וילך שמה
 דינצחם אחר כך בא על קושטנטינה שנית ויברות ברית עם קיסר קושטאנטינא ויהן
 לו מחאלה אחר ויבן מרגו שמה ובשנת רנשצד לכד ניקופול ושילוסטרא ובשנה
 הנוכרת לעיל נתכעס יוליריים כאן על כל השופטים וישימם בתוך בית א' ויצו להצית
 אש ולשרפם יחד לולי עבד א' חבשי שאמר למלך כשיבא חמור כאן עלינו אני ואתה
 יחידים נצא לקראתו והבין כוונת העבד שרצה לומר שהיו להם קרובים רבים ופטרם
 לשלום ובזאת השנה לקח גונזא ואק סראי וניקרא ומינטישא וקיצאריה ובשנת
 תשצח לקח יאסיא עד אידוניגאן הגיע. אחר כך כרת ברי' עם מהראתינ ביג אידזינגאן
 ויבא עד מלאטיא וילכדה וכל אלו המקומות אשר זכרנו היו עליהם מלכים קטנים
 ויקומו ללכת עד תמור כאן ויצעקו לפניו הושיענו המלך כי זה יוליריים לקח ארז
 ערינו ואם מוצא אחד ממנו הורג אותנו ולכן חמול עלינו ועל שפינו וכשמוע תמור כאן
 הדברים האלו שלח אגרות עם שלוהים נכבדים אל יוליריים כאן ובכל האגרות היה
 מכבדו והיה אומר לבני ביאויש והוא היה כותב לו לנג תמור רוצה לומר חגר ועל זה
 נתחוק תמור כאן ויאסוף חיל בוז' ויצא ממקומו עד שיואס הגיע וילכד' וילך עד שאם
 וכל המקומות שהיה נכנס היה שורף את טירותם והורג את שריה' ושולל את ממונ'
 אבל בשאם לא רצה לערוך מלחמה שאמרו שהיו שכנים למכה ומדינה ויבא עד מקו'
 יוליריים כאן ויערכו מלחמה חזקה ויתפוס תמור כאן את יוליריים ביאויש והיה
 עושה לו כבוד גדול ואוכל ושותה עמו תמיד עד שיום אחד שאל תמור כאן את
 יוליריים כאן והשיבועו באלהים ואמר לו אם הייתי אני בידך כאשר אתה בידי מה
 היית עושה אלי אמר לו הייתי עושה כלוב של ברזל והייתי שם אותך בתוכו אמר לו
 כן משפטיך אתה הרצת ויעשו לו כאשר זמם והיה שם עד יום מותו שנת תתח וישארו
 לו ששה בנים א' נעלם מעיני כל חי במלחמת תמור כאן שמו מצטפא גילבי והר'
 האחרים זמיר סולימאן וסלטאן עיסא ומחמד גיליבי ומוסי גיליבי וקאסוס גיליבי וכל
 העם נטו אחרי סולימאן ומחמד גיליבי הלך לאמאסיא ואמיר סולימאן מלך ז' שנים
 וימת שנת תתיג וישב על כסא הזמלוכה וימלוך ג' שני' והצוי וימת שנת תתיו וימלוך
 סלטאן מחמד תחתיו. ובזמנו קם אדם א' מאיוניק ואמר כי היה נב' א' ויתלקשו
 אליו אנשים כחול אשר על שפת הים מהזאגרא וינצחוהו סלטאן מחמד וי' מת שנת
 תתל' וימלוך סלטאן מראד כי כן צוה אביו בשעת פטירתו ועליו קם איש בליעל
 ויאמר כי הוא היה סלטאן מוצטפא אשר נעלם במלחמת תמור כאן ויקם מגיניסא
 וילכוד את שירתו וכל הערים עד אדרינופלי וכל חיל ר'זאורומילי נטו אחריו ויעבור
 גאליפוא ויבא עד בוגא באנטולוי ויצא סלטאן מראד לקראתו ויהרסו גשר אחד אשר
 בין בוגא לעבר ברוסא ויעמדו אלה מצד אחד ואלה מצד אחד ויעמוד מיכאל אונגלי
 ויקרא בקול גדול אל חיל הארומילי לאמור מה לכם לעמוד עם רומי מצטפד ולמרוד

באדונכ' האמתי אמ' לו ומי אתה אמר להם אני מיכא' אוגלי מיד באו כל השאננאקיש
של אדורמולי אצל מיכא' אוגלי וישאר רוומי מצטפא יהידי וינס אל אדרינופולי וירדוף
סלשאן מראד אחריו וישגו אותו באדרינופולי ויתלו אותו על עץ ותקף ומיד קם על
סלשאן מראד סולשאן מצטפא אחר והיה אחיו ויבא עד איזניק וילכה .
אחר כך בא סלשאן מראד עליו פתע פתאום בלילה אחת ויהרגהו . אחר כך בא
קראמאן אוגלי על מראד כאן וינצחהו מראד כאן שנת תתלו ובשנת תתלו חזר ולקח
מינשישיה וצארו כאן ואיידן אילי וכל הערים אשר לקח תמור כאן מילידים כאן .
ובשנת תתל"ג לכד סאלוניק ובשנת תתלה נלקה השמש עד שנחשך היום כמו לילה
ובשנת תתלה לכד שר צכאו אוריניש אוגלי את האדנאורליק ומוראד כאן לכד את
סימינדרא שנת תתמ"ב ויקימו האלימניש והאונגרוש והליך והגיך והבוסנא והלטיניש
על סולשאן מראד ויהרגו את קראל האונגרוש ויראו כי מרת גבורם וינסו וירדפו
אחריהם וינצחם ביום ההוא שנת תתמ"ה ובשנת תתמ"ט הסיר סלשאן מראד עצמו
מהמלכות ומסרו לסלשאן מחמד בנו בהיים חייתו וילך למגנשיאה וישב שם . אחר
כך מדרו הגניסארוש בו ויתנו להם הצי לבן נוסף על האולאפה בכל יום ויתיעצו כל
המשנים ויביאו את מראד כאן פעם שני א המלכו וישלחו את סלשאן מחמד למגנסיא
וימת סלשאן מראד שנת תתנ"ה וישב על כסא המלוכה סלשאן מחמד . ובשנת תתנ"ז
לכד עיר המלוכה קושטנטיני ומיום אשר נבנית קושטנטיני עד חרבנה בא ורפח שנה
וילכוד סולשאן מחמד את המוריאה שנת תתס"ג ובשנת תתסה הבלאחיהא ובשנת
תתע"ד לכד אנגריפיו . ובשנת תתל"ח יצא אוזון חסאן מלך עגם על סולשאן מחמד וסולשן
יצא לקראתו וינצחהו ובשנת תתמ"ה הלך סלשאן מחמד על קראבורגאן וינצחם . ובשנת
תתפ"ז מת סלשאן מחמד בנאטולי ויבואו הגניסארוס עד קושטנטיני וישללו אותה
ויהרגו את מחמד באשה וישב על כסא המלוכה סלשאן ביאזיד ועד בא סלשאן ביאזי'
מטראפיוונדא היה גרל באישקי שראי בנו קורקוש לשכך חמת העם הושיבוהו על
כסא המלוכה אחר כך כבוא סלשאן ביאזיש באישקודאר עכבוהו ובאו לשאול את
קורקוש אם רוצה לתת המלכות לאביו ויאמר יבא ואקח בתנאי כי בעת מותו יחזיר
יחזיר המלכות אלי ובא אביו ומסר המלכות בידו . ואחיו גם סולשן רדף אחריו . אחר
כך ברח אל רומא . ובשנת תתפ"ח נשרפה עיר אדרינופולי . ובשנת תתפ"ט לכד קילי
וקירמאן ובשנת תתצ' נלקה השמש ג' חלקיו ובשנת תתצ"ג נשרף אדרינופולי ובשנת
תתצ"ה נפל בוק אחד בטופכאנה ושרף בית הפולבורא ומתו כמה אלפי אנשי ובשנת
תתק"ו לכד את מודון ובשנת תתק"ט מרד על אביו סולשאן סלים על שרצה להמליך
את סולשאן אחמאד בנו הגדול והלך ושכר בית האסורים ונתנו סימן שנת לאמור
לאסורים צאו . ובשנת תתק"ח מת סלשאן ביאזיש וימלוך סלשאן סלים חתיו ובשבתו
על כסא מלכותו הרג כל אחי ובניהם ע'נפש . ובשנת תתק"ב הלך לקיוולכאש על
שאה ישמעאל והרגו בהם מכה רבה ובראות סלשאן סלים כי אין לאל ידו לנצח ויצת

אש באילי הכרול ויעשו השחתה גדולה בחילו ובחיל הפרסיים וינסו שאה ישמעאל
 ובשנת תתקכ"ד לכד את חלב ואת מלאטיה וכל מלכות שאם ומלכות מצרים ויכנע
 את זרין הגירקיוזי ואת סולטאן גברי הרג בחרב ונתנו סימן השנה ומלך עז' ימשל במ
 אותיות שלים שנת עז' לחשובנו פרט קטן. וישם נציבים בכל הממלכות במלכות
 שאם שם את הגאואלי ובמלכות מצרים את בירביג וימת סולטאן שלים שנת תתקכ"ו
 ופירי באשה כסה הדבר עד בא סולטאן סליימאן מטראפיווגרא וגאואלי בשמעו כי מת
 סולטאן שלים מרד בסולטאן סליימאן וישלח המלך אליו פיראהט באשד' ויהרגהו
 ובשנת תתקכ"ז לכד בילוגראד ובשנת תתקכ"ט לכד את רודאש על ידי אחד
 שגלה את מסתורם ולתקופת השנה מת בירביג במצרים וישלח המלך את אחמאש
 באשה וימרוד במלך ויום אחד בהכנסו למרחץ אמר ליהודים בצאתי את המרחץ אם
 לא תתנו לי קנייב לא יזכר שם ישראל עוד ובטרם צאתו הכהו גפשו וישב י' לו גמולו.
 ובשנת תתק"לב הלך לבודין ואחד מסר המפתחות ובשנת תתק"ל ה' הלך על
 ביגא והשלימו עמו ושנ' תתקמ"א לכד את בגראד ובשנ' תתקמ"ב מת אברהים באשה
 ובשנת תתקמ"ד הלך המלך לקורפו ובשנ' תתקמ"ה הלך לקארא בגראן ובשנ' תתקמ"ז
 נשרף אישקי שראיבולו ובשנת תתקנ"ה בא אל קאץ אחיו של קיוילבאש. והלך
 סולטאן סלימאן לעגאם ובשנת תתקס"א הרג המלך לבנו סולטאן מסטאפא באיריגלי.
 ובשנ' תתקס"ב קם איש אחד שאמר שהיה סולטאן מסטאפא ושימו אותו במולגות.
 ושנת תתקס"ד הלך המלך וישב באישקוראה ללכת להלחם עם סולטאן ביאויז בנו.
 ובשנת תתקס"ט הרגו את סולטאן ביאויז בקיוילבאש. ובשנת תתקע"ג יצא המלך
 סולטאן סלימאן להלחם בסיגירואד וימת שמה ואז הסתירו הענין קרוב למ' יום
 עד בא סולטאן שלים המלך התוגרמי:

אמר ש'. מצאתי ראיתי בספר זכרונות הכותיים וזכרו שראו אותו במדרש אח'
 של היהודים וזה שאחר כבישת יהושע ארץ ישראל והריגת ל"א מלכים
 יקרה שמלך אחד מהם היה לו בן מלך על ארמיניא הקטנה ושמו שובך ועמד וקבץ
 מלכי פרס ומדי מ"ה מלכים ולקחו עמם יפת הגבור אשר היה עורר חניתו על כמרה.
 אנשים ויקבצו חיל כחול אשר על שפת הים וישלחו מכתב ל יהושע וזה נוסח האגרת
 מהקבוץ הנבחר המאושר מלכי פרס ומדי אליך יהושע בן נון שלום אתה זאב ערבות
 ידענו מה שעשית בקרובינו החרב' שירותינו שבחת ולא חמלת מנע' ועד זקן אבותינו
 הרגת בחרב וכל עריהם השמות ולכן שמענה ואתה דע לך כי מהיום ועד ל' יום אנחנו
 נגיע אליך ונשיג עדיך בגבול נחלתך בהר אפרים אנחנו מ"ה מלכים עצומים ולכל אחד
 וואחד ס' אלף גבורים מחזיקים בחצים ובקשת כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה
 ובעורתנו יפת הגבור אשר זכרנו ולזה הכון והכן לך כלי מלחמתך ולא תאמר אחר
 נבך כי באנו עליך בפתע פתאום ומסרו הכתב ביד שליח אחד נכון וחסם ובא השלוח
 ולש ב' 39 ב' ומצא

ומצא יהושע יושב על כסא מלכותו וכל העם נצב עליו ויצו יהושע להביאו לפניו ולא
 הביט יהושע אליו עד השלימו לשפוט את בני ישראל אחר כך לקח רומכתב מידו
 ויקראהו בית יו' בצום ובכי ומספר וישמור אותה בביתו עד עבור חג השבועות כי
 קרוב הוא ולא רצה להעציב את העם אבל הוא שמר את הרבר ואח' עבור חג שבועות
 הקהיל את כל העם ויקרא את הכתב באזניהם ויאמר אליה' הנה כמה מלחמו נלהמתי
 וכמה מלכים נצחתי ולא הבחילוני ועל זה המקרה קראני פחד ורעדה וכשמע' ויתעצבו
 האנשים ונתפקקו כל חוליותיהם וארכובותם דא לדא נקשן הורידו לארץ ראשם
 ויאמרו אל יהושע כאשר שמענו למשה' נשמע אליך השך קח לך גליון שלח אצבע
 ובתוב עליו בחרט אנוש והשב לשכינינו הפושעים והמורדים דברים קשים כגודים
 ויאמר אליהם יהושע עמדו ראשמעה אופן הכתב אשר סדרתי ואם יכשר בעיניכם
 אשלחה אליהם ויאמרו כל העם פתח פיך ויאירו דבריך ויקרא ויאמר בשם ה'
 אלהי ישראל אשר הוא מחליש הגבורים הודים וממית הרשעים המורדים ומפריד
 חבורי החטאים השודדים ומחבר פרוי הצדיקים והחסידים הוא אלרי האלרי ואדוני
 האדונים אלרי אברהם יצחק ויעקב ה' איש מלחמה ממני יהושע עבד האל ומהקהלה
 הקרושה הנבחרת והעדה המאושרת קהל עדת ישראל בני אברהם יצחק ויעקב אל
 האומה המרשעת והקהלה המנוגעת עובדי פסילים ומשתחיים אל האלילים אין שלום
 אמר אלהי דעו לכם כי הרעותם אשר עשיתם להקיץ הארי הנדרס ולהעיר הלבאי כי
 יתאדם לתת חרב בידם אנכי אנכי העירותי בצדק להשיב גמולכם בראשכם ומה לכם
 לבוא במקום קדוש ותבאו ותטמאו את ארצי הכינו עצמכם ואל הצאו ממקומכם כי
 לשבעת הימי אנכי אבוא אליכם ואהרוג גבוריכם ואבד מנוס מכם הנה אתם תתפארו
 כי אתם מ'ה מלכים ועם כל אחד ס' אלף גבורי' ואנכי לא אתפאר כי עמנו מלכי האדמת
 רק מלאכי המרום אשר אחד מהם הפך סדום ועמורה ואחד הביא את המבול ואחד
 הפליג הארץ לע' אומות ועמי אשר עמי ח' אלף גבורי חיל עברו בים וביבשה' וה'
 הולך לפניהם לילה יומם בעמוד ענן ועמוד אש והמובחרים שבהם י'ב אלף הרגו ה'
 מלכי מדין ואת בלעם בן בעור ויהרגו כל זכר ולא נפקד מהם איש וכהן אה' שמו פנחס
 וחצוצרו התרועה בידו כאשר ירע אף יצריח כל אויבינו נופלים לפנינו הלא שמעתם
 פרעה וכל המונו טבעו בים ואנחנו עובדים ביבש' הלא הגד לכם מה שעשינו לעמלק
 ועמו הלא ראייתם מה שעשינו לסיוחן ולעוג שני מלכי האמורי ואם עמיתם יפת הגבור
 עמנו גבור הגבורים גבור מעל גבורה ושמוע בני ישראל הדברים האלה' עמדו על
 עמדם ושלח יהושע השליח לארצו וילך אליהם ויספר להם משה' שראה מסידור העם
 ושיעור קומת יהושע שהיה ה' אמות ומלובש תכלת וארגמן ובתר מלכות בראשו
 ושם ה' כתוב עליו וכשמע' נפלו ארצה ויאמרו מה זאת עשינו אנחנו הסיבנו עלינו
 את כל הרע' אלא קם יהושע עם יב' אלף גבורי חיל וילך בתוך ז' ימי' אליהם ובראות

שובך סדור החיל תמה עד מאד ואמו המרשעת הית מכשפ' ותאמר אליהם אל תיראו
 כי אני אסגרם בתוך ז' חומות של ברזל ואל ידעו מקר' אים ותעש בלהטיה ובכשופיה
 ותסגרם תוך ז' חומות וכראות יהושע זה צעק לכו אל יי' ויתעץ בנפשו ויכתו' כתב
 ליניח ממשפחת ראובן אשר היה מלך על ב' השבטים וחצי אשר בעבר הירדן שיבא
 הוא עם הייליו ויביא את פנחס והצוצרו' התרוע' בידו ותבא אל יהושע יונה א' לעת
 ערב ויקשור יהושע את הכתב בכנפיה ותקם היוג' ותלך אל יניח ובראותו משש
 בכנפיה ויקח הכתב ויקראוהו ויקם על עמרו ויצעק צעק' וירכב על סוסו ויכריו בכל
 מחנהו חרב לוי' ויאספו אליו מכל צד וישלח ויקר' את פנחס וילכו שניהם וכראו אמו
 של שובך החיל הזה אמר' לבנה ראיתי כוכב עולה ממזרח ואין חכמ' ואין עצה בחכמתי
 כי נבונותי לעצור כח כנגדו וכשמוע בנה שובך רהיטב חרה לו ויצו להפילה מעל
 החומה ויבא יניח ויערו' מלחמה עם שובך ויהרגוהו ויבא פנחס לתקוע בחצוצרות
 ובכל תרועה היתה נפתחה חומת א' עד שנפתחו כלם ויצאו ויהרגו בשונאיהם עד אלי
 השאיר להם שריד ופליט'. אמר שמואל שולם אני מצאתי סימן בפסוק עד אשר
 יניח ה' לאחיכם ככם סליק:

חדשות

אני מגיד אשר מצאתי בספ' ארחות עולם שהעתיק והבר הרב רבי
 אברהם פריצול הוא בעל פי' אויב. ראיתי לחברו לספר יוחסין
 לחבוש ולהחיות לב נדבאי הגלות המר והנמהר והארך הוזה אשר בע' זה זר' אלף
 תקי' ב שנה. אשר מנגדי תורתינו הקדושה ואויבינו ילעגו לנו לומר כבר אבדה
 תקותינו נגורנו לנו. ואין לנו עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה. ברוב עם הדרת
 מלך ובאפס לאום מחתת רוזן. והנה בע' זה נשארנו מעט מהרבה אין מלך ואין שר
 וגו'. וגם כי נעקק ונשוע יש ויש לנו אחינו גואלינו עשרת השבטים ושם מלך ושירים
 ועם ועם וכו'. והרי לפניכם מלכים ב' קפיטול י' ח' וינחם בחלה והחבור נהרגון וערי
 מדי וגו' או יוסיפו סרה. פימו יפתחו בגאות יביעו ידברו עתק ינכרו צרימו לומ' הרוצה
 לשקר ירחיק עריו וכו':

כתב

פ'ט מספרו הנל' ו'ל'. ומלכות פדיקא הגדול והנפלא ארץ מדברות
 ויערים גדולים ובשמים וחיות ועופות זרות עם ג' גלילות היורדין לצפון
 הנקרא סיקיטינאח איסט' ירה בתוך משך הרים רבים וארוכים ויהודים נסגרים שם
 ולרעת הכותבים. עוד כתב בפ' ד' מספרו הנל' כאשר דבר על ענייני דוד ראובני
 שבא בזמנינו ובימינו זה חמשה וארבעים שנה ו'ל'. וזה כי היהודי הזה מכת שני
 השבטים לפי הנשמע מדבריו שאמר שהוא מן העומדים מיושבים במדברות ההם
 בכני הרכבים באהליהם ומצבו במדבר חבור באשיאה מאי' ורי ולמטה מהם והלאה
 תשלום כל העשרה שבטים והם סמוך למדברות ללכת לאמיק' וגו' א' אשר על ים
 סוף ולהם ולכולם יש מלכים ושירים ועמים רבים בחול אשר על שפת הים. ומוצא
 הבשמים

הבשמים והפלפל והסמים הפשוטים נקראי' בלשון לועז שיימפליצי וכל טוב הנמצאות
 בידם כאשר נכתוב עוד במקומו. האמנם בין שני הכתות מהיהודים האלה יש
 ביניהם מן הישמעאלים אומה חזקה ומקיפה ועם מלכי רבים להם יזיקו לכת מהיהודי'
 האלה ולא יניחום לעבור ולהתקרב זה אל זה. לפי שכבר זה ימים רבים ושנים שהיו
 מתרחבים ובאים להתקרב זה אל זה ולא עלה לידם וסוף דבריו בזה והיה מה כי יהיו
 דבריו נאמנים או לא. די בגלותינו היום הזה ובגלילותינו אשר נתאמת למלכים
 ושרים וסרנים בחוצות דומי אשר עדיין יש מציאות לשבטי ישראל הרבים מאד
 ומלכים רבים להם וכו': עוד כתב סוף פט' זל'. ושם בקאליקושת דהוא מוצא
 כנוס הבשמים הבאים מרחוק ממקומות אחרות ומאיי הים אשר סביב בים הגדול
 ההוא אשר לפי הנמצא כתוב בספרי המלחים ההם יש יותר מאלף ות"ק איים ויש שם
 גם כן יהודים רבים באיים ההם בקצתם. עוד כתב בפכ"ד זל'. אמנם לבאר
 פרשות הראשיות אשר על שפת הים הודו דים אוקיינוס הוזה ואשר למעלה מהם
 ביבשה היא האינדיאה הגדולה נצטרך לחזור כראשונה כסדר הוזה ונאמר כי אחר
 מעבר הג'ולפו הנזכר ילכו ויגיעו ליבשת מחוז גליל לאמיקה אשר קרוב לים הודו.
 ואם ירצו לעלות בגליל הוזה העליון אשר ביבשה הזאת שם ימצאו מדברות גדולות
 וגם ישובים מהיהודים היושבים על נהר גאני' וס הוא נהר גזון כאשר כבר כתבתי על
 זה וכמו שנתבאר לנוצרים. וכן כתוב בספרים החדשים כי בגלילות האלה אשר
 למעלה מגבולות לאמיק וכן למעלות ממדברו קליקושת נמצא שם יהודים רבים לאין
 מספר ומלכות מלכים רבים להם ונבדלים ורחוקים אלה מאלה היינו בין היהודי אשר
 למעלה מן לאמיק ובין היהודי למעלה על קאלקושת כי יש מהלך רב ביניהם. אולם בין
 האיים אשר בתוך ים הודו אין קצה למספרם ולהם בים וביבשה עושר זהב ובשמים
 ואם יאמרו מכותבי הנוצרים האלה במכתביהם כי אם יש במקומות רבים כאלה
 היהודים שהישמעאלים והשחורים ההם יצערו אותם ויבווס וירדפוס. מכל מקום
 די לומר שיש ליהודים להם מציאות בודאי בעושר וכבוד ומלוכה ומציאות דבריים
 ובשמים יקרים וחשובים בידם. וכן כתב החכם הנוצרי החוקר בספר עולם חדש
 נדפס זה ימים רבים בוויניציאה. ואם כי יעלימו כל אלה. וכן כתב בספרו
 עולם חדש בספר ב' קאפיטול' ט' אמר שם שנתגלה להם מציאות יהודים רבים ומלכי'
 גדולים עליהם ומציאות בשמים רבים ורוב הפלפל בידם. ומתחיל דקאפיטול
 בלשונם סביבות ענייני האינדיאה. וכן נבאר מוצא נהר סמבטיון בגלילות האינדיאה
 הזאת העליון בין נהרי גאני' וס אשר בלשונינו גזון כאמרו ויגל קידה כו' בחלה וחבור
 נהר גזון וערי מדי. והמקומות האלה הם למעלה ביבשה על לאמיק ועל קאליקושת.
 ונהר סמבטיון למעלה בקליקושת מוצאו ומפסיק בין האינדיאני ההם אל קצת מלכות
 היהודים ושם תמצאו בודאי. וזו שיכפור בזה ויסכל עניינו ויהתל בדברי יושר
 וגאמר עליו שיכפור בדברי רול' בתלמוד במסכת שאל טורנוס רופוס לר' עקיבא

מה יום מימים אל מאי גבר מגוברין וכו' ואחר המשא והמתן והויכוח השיבו נהר
 סמבטיון יוכיח וכו'. ואיש שלא יתרצה באלה אומר עליו בני אס לא תתרצה
 במכתבי הקודש עלה נא וראה מה שכתוב במכתביהם בספריהם ובדפוסיהם ליוסף
 בן גוריון הגדול להם נקרא יוֹזֵף בִּלְאָ יוֹרִיקָה לֵל מלחמת היהודים. ושם בחלק
 שני בספר אחרון קפישול ל"ה. בשוב שיטוס מן פרס ומן מדי אמר שהלך ומצא את
 היהודים האלה מעבר לנהר סמבטיון השובת יום אחד מימי השבוע והמתין שביתחו
 ועבר מעבר לנהר סמבטיון והיהודים ההם כברוהו וקכלוהו בכבוד וקרא שם הנהר
 סאבטינו. וזה מה שארצה לדבר עתה בדרוש הלז מהיהודי ההם ומלכיהם. ועושר
 הכשמי וזהבם וכספם. וגם מנהר סמבטיון אשר הוא והם בגלילות הורו. לל קצתם
 מהם על תוך יבשת קאליקיש למעלה מזה כאשר ביארתי היטב בספרי אשר חכרתי
 לויכוח קראתי שמו מגן אברהם בשמי ודברי רול' הם אמת ודבריהם אמת; וכבר
 כתב החכם הנוצרי הנז' כי מצא יהודים רבים סוחרים בקאליקיש מכל מיני בושם
 ודברים אחרים והם מן השבטים אשר למעלה מקאליקיש בין הרי גוון ונהריו ושם
 למעלה מהם נהר סמבטיון הנקרא המבדיל בין האינדאני. ועל יבשת גליל לאמ'יק
 שם מדבר חבור מן הצד האחר היותר קרוב לנו. ובין ב' הכתות האלה מהיהודים
 אשר מצבם בין הרי גוון ונהריו. ובין היהודים אשר בחבור מתחת ארביאה פיליקיש
 יש ישובים וגלילות רבות ומפורות מכת הישמעאלים אשר יזיקו וימנעו היהודים
 האלה להרבק יחדיו כאשר ביארתי למעלה וכו'. עוד כתב בפרק
 כ"ה זה לשונו. מצאתי כתוב בספריהם ובפרק נ"ח מהספר השני מהספר הנקרא
 עולם חדש כי אליסכול' ראשית ממלכת פורשגאל עד קאליקיש אשר באשיאר
 בתחלת הורו יש ג' אלפים וח"ת פרסאות שהם כמו שז' אלף ור' מילין והוא מהלך י"ו
 חדש לפחות בזמן הגוון ללכת ולשוב וכן בפרק הזר' מפרש ואומר שהפרישג'יאני
 הוא נמצא למעלה בקאליקוש כיבשה במרינות הנציונה הרחוקות מהים. וזאת
 ראיה אמתית ויריעה מפורסמת על היהודים הנמצאים שמה בקרוב אל פל'טי ג'וא'ני
 כאשר שמענו כל ימינו מפי ~~הנציג'יאני~~ אשר באו ובאים כל יום ומגידים
 בכירור מציאות יהודים רבים אצלם. ואלה ~~היהודים~~ יש בדומה כת אחת ממספר
 קרוב לשלשים יושבים ~~במדינת~~ חדשה נתיסדה מחדש לשמם. וכל אלה שמעתי
 מאנשי חכמים אשר היו בקאליקיש בשני ימים בשני פעמי והגידו הנה לפני הרוכס
 אירקילוס כהו' פה פירארה ענין קאליקיש ולאמ'יק והפל'טי ג'וא'ני וגם רוב היהודים
 הנמצאים שם ומלכיהם ומעשיהם וכו'. עוד כתב בפ' כ"ז זה לשונו. אשר מצאתי
 כתוב בספריהם. ריג'יאן סאק'א. וגם טולומיאן הזכירו מעט. קיקיטואם. ר' ג'יאן
 לא'ק. סמוך לגכול אינדיאה מיסטי'לה מלכות בא'ול הגדול העליון לכל אלה אשר
 כתבו הסופרים אצל היהודים רבים סגורים בו והוא מצד המזרחי צפוני; עכל

דברי הנאון מהרר משה איסרליס ז"ל: סדר הקבלה שהעתיקתי מספר יסוד עולם מאמר ד' וכל מקום שחדשתי בו דבר אצלו כתבתי הגה. גם כתבתי חכמי הפלוסופים אנשי שם הנקובים בשמותם וזמנם כדי לידע הפרש שבין הדורות שעברו עד היום הזה. כי מהחכמי האומות ילקח ראייה על החכמינו ז"ל:

פרק יח

אזכיר בו סדר ימות עולם. לפי תולדות האבות והשופטי והמלכים. וסדר קבלת התורה שבעל פה דור אחר דור. איש מפי איש ממשה רבינו ע"ה ועד עתה. אמרו ר"ל כי שבעה אנשי קפלו את העולם. והם אדם הראשון. ומתושלח. ושם בן נח. ויעקב אבי ע"ח. ועמרם. ואהיה השילוני ואלהיו זכר לשוב. ועדיין הוא קיים. ומאדם למבול אלף ותל"ו שנים. ומתושלח מצאה ימיו עד ימי המבול. ובן צ"ח שנים היה שם בן נח כשבא המבול. ושש מאות שנה היו ימי חייו. ואברהם אבינו ע"ה נולד בשנת אלף תתק"מח לתאריך העולם (פי' חשבון). ובן מ"ח שנה היה בפלגה. ובן ע' שנה היה במעמד בין הבתרים כשנאמר לו גר יהיה זרעך וגו'. ובן ק' שנה כשנולד לו יצחק. וק"ע שנים היו ימי חייו. ובן שבעה ועשרים שנה היה יצחק כשנעקד על המזבח. (הגה ולפי מדרש ח"ל ולפירוש רש"י בחומש היה בן ל"ז שנה ע"ה): ובן ס' שנה היה כשהוליד את יעקב. בשנת ב' אפים ור"ח לתאריך העולם. וק"פ שנה היו ימי חיי יצחק. נמצא אברהם ויצחק שמשו את שם בן נח כל ימיהם. ויעקב שמש אותן שנה. ובן ס"ג שנה היה יעקב אבינו כשנתבדך. ובן פ"ד היה כשנשא את רחל. ובן ק"ל שנה היה כשירד למצרים. והיה שם י"ז שנה ונפטר. ובן מ"ג שנה היה לוי כשירדו אבותינו למצרים. ושני חייו היו ק"לו שנים. נמצא כי צ"ד שנה עשה לוי במצרים משירדו לשם. ועד שנגאלו. והוא האריך ימים יותר מכל אחיו. וקבלנו שלא נשתעבדו ישראל במצרים בימי השבטים ועתה צא אלו הצ"ד שנים ממאתים ועשר שנים שעמדו ישראל במצרים משירדו לשם ועד שנגאלו. וישאר כי אם ק"ו שנים או פחות היה זמן השיעבוד. וזהו שאמ' הכתוב דמושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ~~לשנה ה' מעות שנה~~. הם נימנות משנגזר השעבוד במעמד בין הבתרים ~~והמעמד~~ ועשר שנה מהם היו. מאז ועד שירדו למצרים וזהו פרטן. ק"ה שנים שנשאר לאברהם. וק"ה שנים שנת יצחק אחרי מות אברהם ועשר שנים היו משמת יצחק ועד שירדו למצרים. וישאר כי מאתיים ועשר נתעכבו במצרים כי לא נוכל לומר שארבע מאות ושלושים שנה עמדו שם. שהרי קהת בן לוי מיורדי מצרי' היה. וכשתקח שנותיו כולם ושני עמרם כלם ותצרף עליהם פ' של משה עליהם יעלו לכדי ג' מאות ונ' שנים. והרבה נבלעו משנות קהת בשנות עמרם ושנות עמרם בשנות פ' של משה ע"ה. אלא שהאמת בזה הוא מה שאמרנו תהלה. כי ל' שנים בלבד עמדו ישראל במצרים. וד' מאות שנה שנאמר לאברהם ע"ה הם נימנות משנולד

משנולד יצחק ועד שיצאו בניו מצרים בליל בניסן בשנת ב' אלפים תמ"ח לתאריך
 העולם. ונתעכבו במדבר ארבעים שנה ונכנסו לארץ בשנת ב' אלפים תמ"ח לתאריך
 העולם. וחתן שנה עמדו בארץ משנכנסו בה על ידי יהושע בן נון. ועד שהגלם
 נבוכדנצר הרשע. והחריב את הבית בחדש אב בשנת ג' אלפים של"ח לתאריך העולם
 והוא מה שאמר הצרפתי ר"ח לירידה. תמ"ח לפקודה. תמ"ח לכניסה. של"ח להריסה.
 כיצד יהושע פרנס את ישראל כ"ח שנים. וקנים שהאריכו אחריו פרנס אותן י"ז שנים.
 עתניאל בן קנו שפט אותם מ' שנה. איחזה פ' שנים. שמגר בן ענת שנה אחת. דבורה
 וברק בן אבינועם שפטו ישראל מ' שנה. גרעון בן יואש מ' שנה. אבימלך בנו ג' שנים.
 תולע שפט אותם כ"ח שנה. יפתחו' שנים. אבצן מבית לחם' שנים. עכרון י' שנים.
 אילון י' שנים. שמשון עשרים שנה. עלי הכהן שפט את ישראל ארבעי' שנה. שמואל
 שפט את ישראל י"א שנה והוא היה סוף השופטים ואחר כן מלך. שאול על כל
 ישראל שתי שנים. ואחריו מלך דוד על כל ישראל ארבעים שנה. שלמה
 בנו מלך ארבעים שנה. ובשנת ד' למלכו החל לבנות בית המקדש. ועמד ארבע
 מאות ועשר שנים. רחבעם בנו מלך י"ז שנים. וזבתחלת ממלכתו נחלקו ישראל לשני
 ממלכות. ואחריו מלך אביה בנו ג' שנים. ואחריו אסא בנו מלך. מא' שנים. יהושפט
 בנו כ"ח שנים. יהורם בנו מלך ח' שנים. ואחריו מלך אחזיה בנו שנה אחת. עתליה
 מלכה ששה שנים. ואחריה מלך יואש בן אחזיה מ' שנה. ואחריו מלך אמציה בנו
 כ"ט שנה. ומלך אחריו עוזיהו בנו כ"ב שנים. ומלך אחריו יותם בנו י"ז שנים. ואחריו
 מלך אחז בגד' י"ו שנים. ומלך אחריו יחזקיהו בנו כ"ט שנים. ומלך אחריו מנשה בנו כ"ח
 שנים. ומלך אחריו אמון בנו ב' שנים. ומלך אחריו זמריה בנו ל"א שנים. ומלך
 אחריו יהואחז בנו י' חרשים. ואחריו מלך יהויקים י"א שנים. ואחריו מלך יהויכין ג'
 חרשים. ואחריו מלך צדקיהו י"א שנה. וגלה לבבל. וחרב הבית על ידי נבוכדנצר
 הרשע. ועמד חרב ע' שנה. ושבעים שנה עמדה מלכות בבל. והם מה שנה שמלך
 נבוכדנצר. ועשרים ושנים לאויל מדרגך. ובלששצר בנו ג' שנים הריע' שנה.
 אלא שבשנת כ"ג לנבוכדנצר נצתה הבית השביל שלא נגאלו ישראל בשנה אחרת
 לדירוש. ופסקה מלכות כשריים. תמה דניאל כשדאחז בני שלמו שבעים שנה לבבל.
 ולא נגאלו והתפלל לאל ובקש רחמים. והתחנן כמו שכתוב. ובשנה אחת למלכו
 אני דניאל בינותי בספרים מספר הימים אשר היה דבר יי' אלי רמיהו הנביא למלאות
 להרבתי ירושלם שבעים שנה. ובא מלאך והודיעו ואמר לו שבועים שבעים נחזק
 על עמך ועל עיר קדשך לכלות הפשע ולהתם חטאת ולכפר עון ולהביא צדק עולמים
 וזוה הודיעו ימי היות הבית חרב. וימי עמידתו בנוי. וזה כי שבועים שבעים שאמר
 יי' אל' חס' שנה צא מהם ע' שנה שעמד הבית חרב וישאר תכ' שנה שעמד בית שני עוד
 שחרב על ידי שיטום הרשע. וכן אמר לו ותדע ותשכיל ממוצא דבר להשיב לבנוה
 ירושלם ער משיח נגיד שבועים

סדר עולם זמנא

שבעה ושבועים ששים ושני' תשוב ונבנתה רחוב וחרוץ ובצוק העתים וזם התחילו
לבנות ירושלם לסוף מִט שנים מהחרבן שהם שבועים שבעה . בשנת אחת לכורש .
מלך פרס שהוא משיח נגיד . ודניאל השב שהשבועים שנה שאמר ירמיה הם מגלותו .
ובא גבריאל והודיעו כי אינו אלא מגלות צדקיהו . שמאז ועד שנה אחת לכורש מלך
פרס כשהתחילו ליסד ולבנות את ההיכל הם מִט שנה . והם שבועים שבעה . והו
פרטן כב שנשאר . לנבוכד נצר . כי בשנת כג למלכו החריב בית המקדש . ומלך
אויל מדודך כב שנה . וג' שנים בלמשצר . ואחריו דריוש שנה אח' הרי מִט והשבועים
ששים ושנים שהם לִרד שנה . צא מהם כֵּא לכתול הבנין ישאר חִיג שעמד בית שני
בשלוח . והשבוע הנשאר לתשלום שבועים שבעים היו בו בצעד . במלחמורג
אספסינוס וטיטוס . ומאילו הֵכֵא של ביטול הבנין של תשלום השבעים שנה על הֵכֵט
שנה האמורות הן ג' שנים שמלך כורש . ובשנת אחת למלכו העיר ה' את רוחו לבנין
הבית ולא הספיק לגמור כי נהרג . ומלך אחריו אחשורוש של אסתר י"ד שנים ומרת
ומלך אחריו דריוש בנו שהיה מאסתר והוא הנקר ארתחששתא ונבנה הבית ועמד על
מכונו בשנת ו' למלכותו ול"ב שנים מלך . והרגו אכסנדרוס מלך יון ופסקה מלכו פרס
הגה מצאתי כתוב כי אפלטון קבל החכמ' מן הנביאים . וסקראט קבל מאחיתופל
ומאסף הקרחי עֵל . וכן כתב בספר תורת העולה חלק א' פרק י"א וזה לשונו
ודע כי ראיתי בספר אחד ישן מאד . והיו מצוירין בו כל הפילוסופים כצורתן והכמתן
איך המציאו והיה כתוב בו שסקראט שהוא שקראו הפילוסופים סקראט האהי להיות
שהוא המציא בראשונה בפלוסופיא שיש נמצא נבדל ואחריו נמשכו הפילוסופים
האחר' וכתב שם שהוא קבל החכמה מאסף הקרחי ומאחיתופל . ועוד כתוב בשבילי
אמונת כי כל עיקר חכמת אריסטוטילוס גנובה מחכמת שלמה ע"ה . כי כאשר כבש
אלכסנדרוס מוקדון ירושלם השליט לאריסטוטילוס רבו על אוצר ספרי שלמה . וכל
דבר טוב שמצא בהן כתב בשמו . ועירב בהן מקצת דיעות רעות כמו קדמות העולם
עיון שם בספר תורת העולה שלו ושם תמצא יותר באריכות . עד כאן הגהה ;
והתחיל מלכו יון הרשעה וקִפ שנה לפני חורבן הבית היו ישראל תחת ידם . ובשנת ר"ב
לבנין הבית נתחזקו בני ישראל . והכהנים והחשמונים עמדו על נפשם והרגו ביון מכה
רבה ופרקו עולם מעליהם והבריחוּם מארץ ישראל . ומלך עליהם מתתיהו בן יוחנן כהן
גדול והוא הרג פוליפוס שר צבא מלך יון . והפיל את כל מחנהו הללים וסמוך למיתתו
צוה את בניו להחזיק ולהלחם מלחמות יי' וכן עשו . והו מתתיהו הנקרא חשמונאי .
וחמשה בנים גבורי היל היו לו . יהודה הבכור . יהונתן השני . יוחנן השלישי . שמעון
הרביעי . אלעזר החמישי . וכלם מלכו אחר אביהם זה אחר זה חוץ מאלעזר . ובניהם
מלכו אחריהם . והצליחו ועמדה מלכותם קִב שנים . והאחרון מהם היה הורקנוס בן
יגא' המלך שהרגו הורדרוס עבדו ונשא את בתו ומלך תחתיו . והוא היה גם כן גבור

חיל והצליח במלכותו ונלחם בכל אויביו מסביב. ומצאו ישראל מנוחה בימיו. והוא
 חרש בנין בית המקדש לכבוד ולתפארת. ומלכו בניו ובני בניו. עד שחרב הבית על
 ידי טיטוס הרשע תיפת רוחו ונשמתו בגיהנם. בימי אגריפס המלך מבני בניו של
 חורדוס. וזה היה בשנ' ג'א תחל'ח לתאריך העולם. ופסקה המלכות מישראל בל'וה.
 ובצדקיהו מלך יהודה פסקה מלכו' בית דוד. אבל מורעו היה בגלו' בכל כל ימי בית
 שני וזמן רב אחרי החורבן. היו נשיאים וראשי גלויות. הראשון שאלתיא בן יהויכין
 מלך יהודה. פריה בנו. זרובבל בנו. משולם בנו. חנניה בנו. ברכיה בנו. חסדיה
 בנו. ישעיה בנו. עובדיה בנו. שכניה בנו. שמעיה בנו. נעריה בנו. חזקיה בנו. ויש
 אומרים כי הוא הלל הזקן ונשיא ישראל. רבן שמעון בנו. רבן גמליאל הזקן בנו.
 ושמונים תלמידים היו לו להלל הזקן הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל. קטן שבכולם
 רבן יוחנן בן זכאי. ובימיו נחרב הבית. ואחרי ר'ג הזקן שאמרנו היה לראש רבן
 שמעון בנו אביו של רבי יהודה הנביא הנקרא רבינו הקדוש;

ואחר

שהגענו לכאן אתחיל עתה מראש ואזכיר שמורת אנשי השם שקבלו
 התורה דור אחר דור איש מפי איש ממש רבינו ע'ה עד עתה. ואומר כי
 משה רבינו ע'ה קבל התורה מפי הגבורה מסיני. בין תורה שבכתב. בין תורה שבעל
 פה. בכל דקרוקיה ופירושיה. ולמד הכל מפי הגבורה. כל אותן חיימים שעמד בהר.
 כמו שכתוב עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצו' וגו'
 ואמר ר'ול תורה. זו תורה שבכתב. והמצוה זו תורה שבעל פה;

הגה וכתב הרמב"ם ל'בהקדמתו לפירוש המשנה ויוכל אדם להקשות אם פירוש
 התורה כולם מקיבלים מפי משה וקבלם כולם מסיני וכמו שאמרו מה שמיטה
 מהר סיני. אף כל התורה כלליה ופרטיה מסיני. אם כן למה אמרו במקצת הלכות
 יחידות שהם הלכה למשה מסיני. זה ענין תשובתו כי כל התורה כולה עם פירושיה
 כאשר קבלם משה מסיני כלם נכתבו או בפירוש או ברמו או נלמדת באחד מיג' מדות
 שהתורה נדרשת בהן. אמנם דברים שאין להם רמו בתורה. ולא היוקש ואי אפשר
 לעמוד עליהם מרכיבי הסברא אמרו בהם שהם הלכה למשה מסיני. רק שלפעמים
 הביאו עליה מקרא דרך אסמכתא אבל אין זה כוונת התור' כלל ע'כ הגה. וכתב בסמג
 בהקדמת לאוין כי לולא התורה שבעל פה היתה כל התורה בעיוורן שהרי הרבה
 מקראות סותרין זה את זה. ואי אפשר לעמוד עליהן ולישבן רק בתורה שבעל פה.
 שקבל משה מסיני והאריך שם במקראות הרבה כאלו. ע'כ הג'ה;

והוא ע'ה לימד אותה לישראל כל אותן ארבעים שנה שהיו במדבר ככתוב דאר-
 למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני יי' אלקי; הגהה ואמר ר'ול כי כל
 אחד מישראל היה שומע כל דין ודין והלכה והלכה ד'פעמים עד כאן הג'הה;
 פ'וא ע'ה מסר ליהושע. וצוה אותו עליה. ויהושע מסרה לוקני' שהאריכו ימי' אחריו;

הגהה וכתב הרב אברבנאל שבכלל הזקנים הם שופטי ישראל שהנהיגו ישראל אחרי יהושע והראשון שבהם עתניאל בן קנו שקבל התורה עם בית דינו מיהושע ובית דינו דהיינו הזקנים ואלעזר ופנחס שהיו בימי יהושע. ובימי משה רבינו ויהושע היה ראש שלהם. מעתניאל קבל אהוד בן גרה. ובימיו היה שמגר בן ענת שפט את ישראל שנה אחת. ואחריהם ברוך בן אבינועם ודבורה אשה נביאה ואחריהם גרעון בן יואש ואבימלך בנו. ואחריה תולע בן פואה. ואחריו יאיר הגלעדי ואחריו יפתח הגלעדי. ואחריו אבצן הוא בועז. ואחריו אילון הזבלני. ואחריו הלל הפרעתוני. ואחריו שמשון. ואחריו עלי הכהן. כל אלו י"ב שופטים עם חכמי ישראל בימיהם היו נכללים בזקנים אלו והשופטים הנהיגו ישראל דור אחר דור כמפורש במקרא בספר שופטים. עד כאן לשון הרב בהקדמת ספרו נחלת אבות:

וזקנים מסרוהו לנביאים. והגהה כתב הרב אברבנאל סדר הנביאים שמאל הנביא קבל מעלי. ובימיו היה שאול המלך. ואחריו גד החזוה ונתן הנביא דוד מלך ואביתר לג. ואחריה אחיה השילוני. ועדר החזוה. ושמעיה הנביא. ואחמץ לג ועזריה אחריו לג. ואחריהם איהו הנביא. ובימיו עזריה בן עודד וחנניה הרואה. ויהוא בנו. ועובדיה ויחזקאל בן זכריה. ומכיהו בן ימלא. כולם נביאים ויורם כהן גדול. ויהוידע אחריו. ואחריהם אלישע בן שפט. ויונה בן אמיתי. וזכריה בן יהוידע. ויהושע כהן גדול. ואחריהם הושע בן בארי ואמוץ אביו של ישעיה. וצדקיה כהן גדול ואחריהם עמוס. ובימיו היו כהנים גדולים יואל ויותם אחריו. ואחריהם ישעיה בן אמוץ ובימיו היה כהן גדול. הושעיהו. ואחריה היה מיכה המורשתי. ובימיו היה כהן גדול שלום ואחריהם יואל בן פתואל. ונחום וחבקוק ושריהו כהן גדול. ואחריהם ירמיהו בן חלקיה. וצפניה ואוריה נביאי וחלקיהו כהן גדול. ואחריו עזריה כהן גדול. ואחריהם יחזקאל בן בוזי. ובימיו היה ברוך בן נריה ויהוצדק אבי עזרא כהן גדול כל אלה י"ב דורות היו נביאים וקבלו התורה זה מזה. עם שאר חכמי ישראל לרוב שהיו בימיהם וכל אלו הנביאים מפורשים במקרא ע"כ הגהה: דור אחר דור עד הגי. וזכריה. מלאכי. שבהם נחתם החזון. ונסתלקה הנבואה מישראל. וה נביאים מסרוהו לאנשי כנסת הגדולה וכמו מאה ועשרים זקנים היו מהם

הגהה והרב אברבנאל כתב כי הגי וזכריה ומלאכי. אעפ ש נביאי היו. נכללו באנשי כנסת הגדולה כי הם היו נביאי אחרוני והיו בכלל ק"ב איש של כנסת הגדולה והיו בתחלת בית שני והוסף עוד למנות על או המזכרים. רחום. בענה. ומספר בן רמיעל גם הם היו י"ב ראשי אנשי כנסת הגדולה ע"כ הגה: זרובבל בן שא לתיאל ויהושע בן יהוצדק. ונחמ' בן חכליה. ושריה. רעמיה. מרדכי. עזרא הסופר. שמעון הצדיק היה האחרון מהם ואמרו כי הוא עדרו בן יהוצדק הכהן הגדול. והוא קבל מהם ובימיו נשמדה מלכות פרס על ידי אלכסנדרוס מלך יון. והוא בא לירושלם בשנת ארבעים

ארבעים לבנין הבית ובקש להחריבה. ובאה העיר במצור. ויצא אליו שמעון הצדיק
 לבוש בגדי כהונה. וכשראהו אלכסנדרוס מוקדון עמד מפניו. ונשא אותו וגדלו.
 ושמעון שאל ממנו שיעלה מעל ירושלים ונתפיים לו. ועלה מעליהם. ועל זה תמחו
 שריו ועבדיו. איך שב מאשר ומס לעשות. והוא אמר להם דמות דיוקנו של זה אני
 רואה שהולך לפני במלחמתי ומנצח. ועל זה התנה המלך עם שמעון הצדיק שכל בן
 שנילד לכהנים באותה שנה. שיקראו אותו על שמו אלכסנדרוס ושיתחילו ישראל
 במניין שטרותיהן. מאותה שנה שהיא היתה שנת אלף לצאת מארץ מצרים. ושנת
 ג' אלפים וד' מאות וחמשים לתאריך העולם. הגהה וכתב הרמב"ם ז"ל בהקדמת
 סדר זרעים ובימי שמעון הצדיק היה ר' דוסא בן הרקינס והאריך ימים עד בימי רבי
 עקיבא ע"כ. וכתב הרב אברבנאל פרק משה קבל תורה כי בימי שמעון הצדיק היה
 אריסטוטלוס הפילוסוף על: ואשוב לענין ואומר כי אנטיגנוס איש סוכו קבל
 משמעון הצדיק. ותלמידיו חיו צדוק ובייתוס שיצאו לתרבות רעה. והחזיקו במינות
 לפי שלא הבינו כוונתו בעבודת האל יתש מאהבה. ופרקו עול מלכות שמים מעליהם
 והם היו ראשי המינים והאפיקורסים ש"י. ושאר תלמידיו כולם היו צדיקים גמורים.
 הגהה וכתב עוד הרמב"ם ז"ל כי בימי אנטיגנוס היה ר' אליעזר בן חרסום כהן גדול.
 ויוסי בן יעזר איש צרידה. ויוסי בן יוחנן איש ירושלים. קבלו מאנטיגנוס.
 הגהה וכתב האברבנאל כל אלו הווגות המוזכרים היה אחד מהם נשיא והשני אב
 בית דין וראש ישיבה ולהיות ב' בשררה נחלקו זה עם זה ונמשכו תלמידיו
 אחריהם ע"כ הגהה: יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלים קבלו מהם. ובימיו אירע מעשה
 של [ ] כי הוא היה תלמידו של יהושע בן פרחיה. הגהה עוד כתב הרמב"ם
 ז"ל ובימיהם היה יוחנן בן מתתיהו כהן גדול ע"כ: יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח
 קבלו מהם. הגהה עוד כתב הרמב"ם ז"ל ובימיהם היה חוני המעגל ואליהו ועיני
 בן יוקף. ויהודה בן טבאי ע"כ: שמעיה ואבטליון קבלו מהם וגירי צדק היו:
 הגהה עוד כתב הרמב"ם ובימיה היה עקיבא בן מהלל. והנן. ואדמון. ור' מיאשה ע"כ.
 הלל ושמאי קבלו מהם. הגהה עוד כתב הרמב"ם ז"ל ובימיהם היה ר' יודא בן
 בתירא ורבי פפוס. ור' יוחנן בן בג בג. וחנניא בן חזקיה בן גרון. וחנניה בן הקנה.
 ובבא בן בוטא. ור' יוחנן בן החורני ור' גמליאל הזקן ונחום הלבלר. ואלו. הזכותות
 היו כל זמן בית השני ולא ראו החורבן. אבל החבורה שאחריהם אלו ראו החורבן.
 ואמרו לזל שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהם ראויים שתשרה עליהם
 השכינה כמשה רבינו ע"ה. שלשים שתעמוד להם חמה כיהושע. עשרים בינוניים.
 הגדול שבהם יונתן בן עוזיאל. הקטן שבהם רבן יוחנן בן זכאי. ע"כ הגהה:
 רבן יוחנן בן זכאי. ור' שמעון בנו של הלל קבלו מהלל ומשמאי ובית דינם. וחמשה
 תלמידים מגדולי ישראל היו לו לרבן יוחנן בן זכאי. ואלו הן רבי אליעזר הגדול. ור'

קדושע בן חנניה . ור' יוסי הכהן . ור' שמעון בן נתנאל . ור' אלעזר בן עקיב .
 חנה וחבירי ר' יוחנן בן זכאי . ר' אליעזר בן יעקב . ור' צדוק . ור' אליעזר בנו . ורבי
 ישמעאל בן אלישע כהן גדול . אבא שאול . ר' אליעזר המודעי . ר' חנינא סגן
 חכמי ור' גמליאל ור' שמעון בנו . ר' חנינ' בן אנטיגנוס . ור' חנינא בן דוסא . ור' חנינא
 בן תרדיון ושמואל הקטן ור' אלעזר בן פרטא ור' אלעזר בן דמא . וחנינא בן חכמיא .
 ור' יהודה בן בבא . ע"כ הגהה : ומתלמידיו של ר' אליעזר היה ר' עקיבא בן יוסף
 הגה"ח וכתב הרמבם ז"ל . ובימי ר' עקיבא היה ר' שרפון . ור' אלעזר המודעי . ור' אלעזר
 בן עזריה . ור' ישמעאל . ור' יהושע בן קרחה . וחנניה איש אונו . ושמעון בן
 ננס . ויוחנן בן ברוקה . ור' ישמעאל בנו . ור' יוחנן בן גודגדא . ור' אלעזר הסמא . ורבי
 יודא בן תימא . ומהם קבלו ר' מאיר ור' יודא ור' יוסי ור' נתן ור' יוחנן הסנדלר ור' יוסי
 הגלילי . ור' אלעזר בן שמוע . ושמעון בן עזאי . ושמעון בן זומא . ור' חוצפית המתורגמן .
 ומהם קבלו רבי יהודה הנשיא וחביריו על"ל : ע"כ הגהה : רבן גמליאל הזקן קבל
 מרבן שמעון אביו ומרבן יוחנן בן זכאי . ור' שמעון בנו קבל ממנו . רבן גמליאל בנו קבל
 ממנו . רבן שמעון בנו קבל ממנו . ור' יהודה הנשיא הנקרא רבינו הקדוש קבל מרבי
 שמעון אביו : הגלה כתב האברבנאל בהקדמתו לנחלת אבות בימי בית שני
 אע"פ שהיו המלכים מבית חשמונאי . ומבית הורדוס לצאת ולבא . ללהום מלחמת
 ישראל היה כהן תמיד נשיא מבית דוד והלל וכניו נהגו הנשיאות ק' שנה לפני הבית .
 ור' שמעון בן הלל היה נשיא אחר אביו הלל . ואחריו ר'ג בנו . ואחריו ר'ש בנו . והוא
 היה בימי ר' יוחנן בן זכאי ובימיו נחרב הבית . והרגו מטוסם והיה ריב' ראש ישיבה :
 אחר כך נתמנה לנשיא רבן גמליאל בן רשב"ג הנהרג . והיה בעל אחרתו ר' אליעזר בן
 הורקנס הנקרא ר' אליעזר הגדול . ואונקלוס הגר תלמידו . ורבי גמליאל זה הלך עם
 ר' יהושע והעבירוהו מנשיאותו . ומינו ר' אליעזר בן עזריה עמו . והנהיגו הנשיאות
 ביחוד ובימייהם היה רבי עקיבה בן יוסף . ובן כוויבא . ונחרבה ביתר . ובימיו חבר
 בטלמיאוס ספר אלמגסטי בחכמת התכונה . ע"כ הגהה . וכמה חכמים גדולים היו
 בדורות החס והם הנזכרים במשנה ובתוספתא ובמכילתא . ורבינו הקדוש זה היה
 חכם גדול ומשכיל והגיע לגדולה . ומעלה רבה . עם אנטיגנוס מלך רומיים שהיה
 אהובו עד מאד ומכברו וגרל בביתו והאריך ימים בכיתו . ועשה טובו רבות בישראל
 והרביץ תורה ברבים ושמע מר' אליעזר בן שמוע ומר' יוסי . והיו חביריו . ר' ישמעאל
 ברבי יוסי . ורבי שמעון בן יוחנן בן ברוקה . ורבי אלעזר בנו של רבי שמעון בן
 יוחאי . ור' שמעון ורבי אלעזר בניו של רבי יהודה וסומכוס . ופלימו . ורבי יהושע
 בן קרחה . ואיסי בן יהודא . וחנון בן פנחס ורבי פרת ורבי אלעזר בן פרטא . ורבי
 יעקב איש כפר חנניה ורבי פנחס בן יאיר . ועוד חכמי גדולי וולתי אלה ומימות משה
 רבינו עליו השלום ועד רבינו הקדוש לא נכתב ספר בתורה שבעל פה . שילמדן

אנתו ברבים • אלא על פה היו חכמי הדורות שעברו לומדים דיני תורה ופירושה •
אף על פי שכל גדול מחכמי ישראל שהיה בזמנים ההם היה כותב לעצמו ולחביריו
ולתלמידיו מה ששמע מרביני התורה וקבל מרבותיו •

הנה וכתב הס'מג בהקדמתו כשהגלה הגולה עם יהויכין מלך יהודה לכל גלגל
עמו החרש והמסגר אלף דניאל וחבורתו כו' עד מאותו היום והלאה ישיבת
החכמה לא וזה ממקום נהררעא היושבת על נהר פרת ושם וועד לרוב לחכמים • עד
היום הזה והם תלמידי חכמים אשר למדו מפי הנביאים אשר גלו עם יבניהו וכשעלו
בני הגולה עם זרובבל לירושלם ואחרי כן עלו קצתם עם עזרא וקבעו ישיבת החכמה
בירושלם לא כל בני הגולה עלו עמהם לא נשאר המון רב בבבל ואע"פ שנקבע ישיב
החכמה בארץ ישראל ישיבת החכמה אשר בנהררעא לא פסקה • ומישיבת ארץ
ישראל ומישיבת בבל תלמידי חכמים ונביאים פשטו הוראה לכל ישראל ומפיהם
חיים כל ישראל ודור אחר דור עד היום הזה ע"ל • וכתב עוד כי לא נכתבה התורה
שבעל פה להעית כי ארוכה מארץ מדה לכן כתב הק"ה זכרון המצות בקיצור בתורה
שבכתב ופירושיהן בעל פה • ועוד טעם אחר אמרו בפרקי ר' איעזר מפני שראה הק"ה
שעתידו העולם להיות ~~החכם~~ לכן מסר למשה סימנים בעל פה ע"ל •

ובספר המורה כתב טעם אחר למה לא נכתבה התורה שבעל פה עיין שם חלק א' ע"כ •
וכן היה הדבר נוהג בזה מקדם עד רבינו הקדוש שראה שהחכמה הולכת ומתדרדרת
והחכמים מתפוררים לקצוני אדמה • וראג שמא חס ושלום תשתכח תורה מישראל ועמד
דזא וכית דינו בהסכמת מכל חכמי ישראל וראשי תאבות וזקנים שחיו בדור ההוא
וחבר כל השמועות וכל חדינים והביאודי שנשמעו ממשה רבי ע"ה ושלמדו ושהורו
חכמי ישראל בכל דור ודור דיני התורה והלכותיה • וכתב מהכל ספר המשנה •
מחולק לשה סדרים • בשישים ואחר מסכתות ונסתם ונחתם בשנת ג'אפים תחק'מש
למנין העולם • שהיא היתה שנת תך לחורבן הבית •

הנה וכתב הרב אברבנאל כי בימי רבי הקדוש היו באדם חכמים גדולי וגלוינוס
בימיו פירש פרקי אפוקרט שכבר היה מימי אחשורוש ואסתר • וחבר ספרים
הרבה ברפואה ובכל החכמות היה נשלם רבינו הקדוש • ע"ל הגהות •

ושנה אותו ברבים ונתפשטו בכל ישראל הקרובים והרחוקים והודו לו חלל בו • ולא
היה נודד כנה ופוצה פה ומצפנץ • אלא נודע לכל ונתברר כי הוא באמת תורה שבעל
פה שנמסרה למשה רבינו ע"ה מפי הנבירה בסיני • והאמינו בו כל ישראל • וידעו כי
ברוח הקדש ובסיוע הש"י נתחבר הספר הזה וכתבו אותו ונתפרס' בכל גליות ישראל •
והורו ללמוד אותו ברבים כמו תורה שבכתב • ואילו הן גדולי החכמים שהיו בימי
רבינו הקדוש • ד'שמעון ור' גמליאל בניו • ור' אפס • ור' חנינא בר חמא • ורבי
חייא • ורב ושמואל • ורבי ינאי ובר קפרא • ורבי יהושע • ורבי יוחנן •

הנה הדראבד בהשגותיו על הקדמות הרמבם ול' השיג וכתב כי שמואל ור' יוחנן
 ורבי ינאי ובר קפרא ור' אושעיה לא היו מבית דין של רבי רק לוי ור' ביסא
 ורבי חמא בנו. ורבי ישמעאל ברבי יוסי. ורבי יוסי בן לקוניא. עכל. הגה.
 ועם אלה אלפים ורבעות מחכמי ישראל. ולאחר פטירת רבינו הקדוש היה ראש
 ישיבה ר' חנינא בר חמא. והיו חבריו רב ושמואל. ורב חבר ספרא וספרי. לבאר
 עקרי המשנה. ור' אושעיא ובר קפרא כתבו ברייתות. ור' יוחנן חבר תלמו ירושלמי
 לכמו ש' שנים אחר החורבן. ואחרים חברו מכללות ומדרשות ופירושי התורה.
 והרוד הראשונים מהאמוראים היו רב ושמואל. ורב ירד לבבל ונתמנה ראש ישיבה
 אחר אשר נפטר ראש ישיבה ר' שילא. ורב נפטר בשנת ד' אלפי' ושלש לתאריך העולם
 ועם אלה היו כמה חכמי' חבירי' לחס' בדור החו'. ובדור השני מגדולי' היו רב יהוד' ורב
 הונא. רב יהודא היה לראש בנהרדעא. ורב הונא היה לראש בסורא. ונפטר בשנת
 ד' ונ' לתאריך העול'. ומגדולי' הדור אחריו היו רב חסרא ורב יוסף. ורבה בר נחמני.
 ורב יוסף היה נקרא סיני. ורבה נקרא עוקר הרים. ונפטר רב יוסף בשנת ד' אלפים
 פ' לפרט. ומגדולי' הדור הרביעי של אמוראים היו אבוי ורבא. וכמה וכמ' חכמים
 חברים ותלמידים עמם. ונפטר אבוי בשנת ד' אלפים ק"ג לתאריך העולם. ומגדולי'
 הדור החמשי של אמוראים היו רב נחמן בר יצחק. ורב פפא ורב הונא בריה דרב
 יחושע ורב נחמן היה ראש ישיבה בפומבדיתא. ורב פפא נפטר בשנת ד' אלפים ק' לב.
 ומגדולי' הדור השישי היו רב אשי ורבינא. ורב אשי היה ראש בסוריא ס' שנים.
 ומריבנו הקדוש לא נמצא תורה וגדולה וחסידות וענוה במקום אחד. כמו ברב אשי
 והוא התחיל לחבר תלמוד הבבלי והוא פי' המשנ' ולא הספיק לסיים אותו עד שנפטר
 בשנת ד' אלפים קפ"ד שנים למנין העולם. ומגדולי' הדור השביעי של האמוראים
 והוא האחרון היו מרימר ומר בר רב אשי והם וחבריהם סיימו התלמוד הבבלי הזה
 עם התקנות והגיורו והמנהגים שתקנו ושגזרו חכמי כל הדורות מימות רבינו הקדוש
 ז"ל ועד ימיהם והתמו אותו בשנת ד' אלפנס רל"ה למנין העולם. ונתפשט בכל ישראל
 וקבלו אותו עליהם ולמדו אותו ברבים חכמי כל דור ודור. והסכימו עליו כל ישראל
 ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ואחרי כן עמדו רבנן סבוראי עמם היו ראש
 ישיבות בדורות האחרונים. ומגדולי' הדור הראשון היה רבה בר יוסף שהיה ראש
 ישיבה אחר רבינא. ל"ח שנה ובימינו נחתם התלמוד. וכמו ע' שנה היה משהתחילו
 לחבר התלמוד ועד שנחתם. ושי' שנה היה משנכתבה המשנה עד שנחתם התלמוד
 הזה. ונפטר רבה בר יוסף זה בשנת ד' אלפים רע"ד וכמה חכמים גדולים. היו ברור
 הראשון הזה. וברור השני אהריהם. היה רב אחאי בר רב הונא וחבריו. ורב שמואל
 בר רבא. ורבינא מן אומצא. ואחריו ר' סימונא. ורב עינא. רב סימונא היה לראש
 בפומבדיתא ורב עינא בסורא. ואחר כך היה רב חנן. ואחריו רב מרי. ואחריו רב

הונא . ואחריו רב חנינא . ומגדולי הדור הרביעי מרבנן סבוראי היה רב יצחק . ומגדולי הדור החמשי מהם היה מר הונא ראש ישיבה בסורא . ומר רבא בפומבדיתא ואחריהם רב שישנא הנקרא רב משרשיא . ונפטר בשנת ד' אלפים תמ"ב . ורב בוסאי ואלה היו סוף רבנן סבוראי . ואחריה עמרו הגאונים . הדור הראשון מראשי פומבדית היה ר' חנינא מנהר פקוד ואחריו היה ר' הילאי הלוי . ואחריו ר' יעקב מנהר פקוד . ואחריו רב שמואל גאון מבני בניו של אמימר חבירו של רב אשי . ובימי אלו רבי ראשי ישיבו כמתא מחסיא . רב הונא בר יוסף ור' חייא ממושין . ואחריו מר ינוקא והווי רבה בר נשרונאי . ואחריו רב יהוד' גאון . ואחריו רב יוסף ואחריו רב שמואל בר מריא ובימי היה ר' שמעון קיירא . ולא נתמנה גאון והוא חיבר הלכות גדולות בשנ' ד' אלפים תק"א . ואחריהם היה לראש רב אחאי משבתא . והוא חיבר השאלות . והוא היה חכם גדול ואחריו רב נשרוי . והדור השלישי של גאונים בפומבדיתא היה רב מרי הכהן מנהר פקוד . ואחריו רב אדא . ואחריו רב יהודאי . ונפטר בשנת ד' אלפים תקנ"ג לתאריך העולם . והוא חיבר הלכות פסוקות וסגי נהור היה . ואחריו היה רב אחונאי ורב מרי הלוי בר משרשיא . ורב מלכיא . ורב חנינאי . ורב הונא הלוי . ורב יצחק . ורב מנשה . ורב בבי . ורב ישעיה . ורב יוסף בר שילא . ואחריו רב מרדכי הכהן . ורב זבדור החמשי מהם היה רב יוסף בר חייא . ואחריו רב יצחק בר רב חייא . ואחריו רב יוסף . ואחריו ר' פלטי . ואחריו רב אחי הכהן . ואחריו רב מתתיה . ואחריו רבה בר רב אסי . ואחריו רב צמת גאון בן פלטי . ואחריו רב האי בר דוד . ובימי הגאונים האלה שהיו בפומבדיתא הוקם לראש במתא מחסיא רב הילאי . ואחריו רב משה הכהן בר יעקב . ואחריו רב כהן צדק בר רב אסומאר . ואחריו רב אסומ' בר רב מרדכי ואחריו רב שר שלום בר רב בועז . ואחריו היה רב נשרונאי גאון בן הילאי . ואחריו רב עמרם גאון הוא שלח סדר תפלות לספרד . ואחריו רב נחשון בר רב צרוק ואחריו רב צמח בר חייס . ואחריו רב מלכיה . ואחריו רב הילאי בר רב מישאל . ואחריו רב יעקב . ואחריו לא היה במתא מחסיא חכם עד ששלח דוד בן זכאי דהנשיא אל ארץ מצרים במצות המלך שהיה בומן ההוא . והביא משם את רבינו סעדיה הפיתומי גאון והיה ראש ישיבה במתא מחסיא שתי שנים ומשועי יהודה היה מבני שילא בר יהודה מווער' חנינא בן דוסא ולא עמר אלא מעט בגדולה עד שהיה לו מריבה וקטטה גדולה עם דוד בן זכאי זה הנשיא ובקש להרוג אותו ונחבא ממנו ו' שנים . ואז חבר כל ספריו . ודוד בן זכאי הקים תחתיו ראש ישיבה רב יוסף בן יעקב . ונפטר רבינו סעדיה בשנת ד' אלפים תש"ב לתאריך העולם . ובפומבדית' היה לראש רב קימאי בר רב אחונאי . ואחריו היה רב יהודה בר רב שמואל אביו של שריירא . ומהדור השביעי של הגאונים היה רב מבשר כהן . ורב כהן צדק בר רב יוסף . ואחריו ר' חנינא אביו של רב שריירא . ורב אהרן כהן . ואחריו ר' נחמיה . ואחריו ר' שריירא גאון והוא

הארץ ימים ונשחלש העמיד לבנו רב האי ולי' והושיבו על כסאו. ורב האי זה הרביץ
 תורה בישראל יותר מכל הגאונים שלפניו. ולאורו הלכו דורשי התור' ממורה למערב.
 ומבית דוד היה מורע המלוכ' מבני זרובבל בן שאלתיא. וכמו מ' שנה עמד בגדולתו
 וכמו צ' שנה היו ימי חייו. ונפטר בשנת ד' אלפים תשצ"ה למנין העולם והוא היה
 סוף הגאונים' ובזמיו היה ראש ישיבה המיו' אכי אשתו רב שמואל הכהן בן חפני. והוא
 גם כן חיבר ספרים ונפטר קודם רבינו האי' ול' כמו ד' שנים. ובני ישיבת רבינו
 האי לאחר פטירתו הקימו את חזקיה בן בנו של דוד בן זכאי לראש ישיבה. ועמד
 בגדולתו שתי שנים. והלשינו בו אל המלך ועינה אותו בכל מיני עינויים וברחו
 שני בניו לספרד. לרב יוסף בר רב שמואל הנגיד. והיו עמו עד שנהרג רב יוסף
 בהשמד בגרנטה והמה נמלטו וברחו לארץ אדום ומורעם היה ר' חייא דאודי שנפטר
 בקשטיליא בשנת ד' אלפים תתק"ד. ואחריו לא היה בספרד אדם מיוחס מורע דוד.
 וקודם שפסקו הגאונים וראשי הישיבות מישראל היתה סבה מאת ה'ת' שיצא ממדינת
 קרטבא. שלישי ממונה על ציים ששלח מלך ישמעאל לכבוש ספינות מאדום ולשלוח
 שלל ולכבו בו. ונסב בשליחתו עד ארץ ישראל. וכבש כמה ספינות וכמה היתה אחת
 שהיו בה ארבע חכמים גדולים שהיו הולכים לארץ קוסטנטיין להכנסת כלה. ואסר
 אותן השליש הזה האחד מהן ר' חושיאל אביו של ר' חננאל. והשני היה ר' משה אביו
 של ר' חנוך ואסרו עם אשתו ועם ר' חנוך בנו והוא עודנו נער. והשליש ההוא תלמידי
 עיניו באשת ר' משה ובקש לענותה כי היתה יפת מראה. והוא זקקה אל אישה בלשון
 הקודש ושאלה אותו אם הנטבעים בים הם חיים לתחיית המתים. והוא השיב ואמר
 ה' מבשן אשיב וגו'. וכששמע את דבריו השליכה עצמ' בים ושבעה ומתה. והשלישי
 מאותם הנשבים היה ר' שמריה בר אלחנן. והד' מהם לא נתפרסם שמו. ור' שמריה
 נמכר באלכסנדריא של מצרים. ומשם עלה למצרים ונעשה שם לראש. ור' חושיאל
 נמכר באפריקה ונתמנה לראש במדינת אלקוריין. ושם הוליד את ר' חננאל ור' משה.
 ור' חנוך בנו הביאום השליש לקרטבא. ופרו אותם ממנו הקהל כסבורים שהיו עמי
 הארץ. ור' משה הלך לבית מדרשו של ר' נתן הדיין. וישב לו לפאה אחת ושמע אותו
 מפרש לתלמידיו מה שאמרו במסכ' יומא על כל הזאה שבילה. ומה שהיה הכהן גדול
 טעון לשכול את עצמו ביום הכפורים על כל הזאה והזאה. ועל זה קס' ר' משה זרה על
 רגליו. ואמר לו פשו להו שבילות. וכששמע ר' נתן ותלמידיו את דבריו תמהו זה אל
 זה. והכירו בו כי היה אדם גדול. ושאלו ממנו הרבה שמועות. וכמה הלכות שהיו
 מספקים בהם וידע אותן ופירשן כהוגן. ואז עמד הדיין ההוא. ואמר אני איני דיין.
 מכאן ואילך אלא זה האורה לבוש שק הוא יהיה רב ודיין. ואני אהיה תלמידו מהיום.
 ונתמנה אז ר' משה לראש על קהל קרטובא. ועשו לו כבוד גדול במלבושים נאים.
 ובמרכב. ושמח בו מלך קרטובה מאד כשראה שאין יהודים במלכותו צריכין לאנשי

בכל. ויצא שמו בספרד וכל ארצות המערב ובאו לו תלמידים ללמוד ממנו מכל צד
 וזה היה בימי רב שדירא. והיה לזה ר' משה תלמידים רבים מגדולי תלמידיו היה רב
 יוסף בר' יצחק בן שטאנש הירוע בן אביהוד. והוא פירש התלמוד בלשון ישמעאל.
 ואחר ר' משה נתמנה לראש ר' חנוך בנו. והיתה מחלוקת בינו ובין רב יוסף שטאנש
 זה וברת מפניו ר' יוסף לרמשק ומת שם. ור' חנוך עמד בגדולתו עד שמת בשנת ד'
 אלפים תשעה לתאריך העולם. ומגדולי תלמידיו היה רב שמואל הלוי הנגיד בר' יוסף
 הירוע בן גקטליה מקהל קרטובא איש משכיל. משכיל עד מאד. ובקי בכל חכמה
 מהיר בלשון ישמעאל ובכתיבתם וברברי חידותם ומתחלה היה איש רוכל מפרנס
 את עצמו בצער והלך לו מקרטובה למדינת מליקה. והכיר בו סופר המלך וראה אותו
 איש משכיל ונבון דבר. ודבר אל מלך חנוס מלך פלשתים. וכשראה טוב טעמו.
 וחכמתו וזריזותו עשה אותו שר צבאו ושלטון על ארצו והגיע עמו למעלה גדולה.
 וכמה טובות עשה לישראל. ושמועו הולך בכל הארץ בספרד ובאפריקה. וארץ שניער
 ומצרים וארץ ישראל. וארצות המערב והיה מהנה מנכסיו לכל לומדי תורה. בכל
 מקומות הארץ. ובשנת ד' אלפים תשל"ו נתמנה לנגיד. ונפטר בשיבה טובה ושם טוב
 בשנת ד' אלפים תתש"ו לתאריך העולם. וישב על כסאו רב יוסף הנגיד בנו בחור נחמד
 ונעים ומשכיל ולא חסר מכל מדות הטובות שהיו באביו אלא שגבה לבו ברוב עשרו
 וחכמתו וגדולתו. והיה מתנשא על השרים והסגנים עד שקנאו בו. ונהרג הוא
 וכל קהל גרנטה עמו ביום השבת ט' לטבת שנת ד' אלפים תתכ"ו לתאריך העולם. וכל
 ישראל שבכל ארצות עשו לו ורחם אבל גדול ומספר. ואחר ד' חושיא נתמנה לראש
 במדינת אלקרין. ד' חננאל בנו ותלמידו. ואחריו רבי נסים בן יעקב בן שאהן שקיבל
 גם כן מרבי חושיא. ומרבי האי ז"ל. ומאו פסק התלמוד בארץ אפריקה וחזר להתפשט
 בספרד ובצרפת ובאשכנז. וחמשה חכמים גדולים עמדו בזמן ההוא בספרד. שם
 כל א' מהם יצחק. הא' היה ר' יצחק בר' ברוך בן אלבאליה מקהל קרטובא. ונסמך
 ברבנות לשם בשנת ד' אלפים תתנ"ד. והשני ר' יצחק בן גיאת בן הרב ר' יהודא ז"ל.
 איש משכיל ונבון דבר בקי בכל החכמות. ורב שמואל הנגיד ורב יוסף בנו נשאו
 אותו וגדלוהו למאד והוא העמיד תלמידים הרבה ומגדולי תלמידיו היה רב יוסף
 הדיין בן סהל. ומתלמידיו ר' יצחק בר' ברוך הנזכר היה ר' ברוך בנו. ור' יוסף בן צדיק
 חכם. ונסמך ר' יוסף בריעות בקרטובה בסיון שנת ד' אלפים תתצ"ח ונפטר בשנת תתק"ט
 והשלישי היה ר' יצחק בן משה ז"ל בן סכני חכם גדול והלך לארץ מורה וישב על כסא
 רב האי ז"ל. הרביעי היה ר' יצחק בן ארובן ז"ל אבריוגלוני בא מברסלוניא למדינת דאנוה
 ונתמנה שם לראש וחכם גדול ופייטן היה. והחמשי והוא הגדול שבכולם היה חכם
 המופלא ר' יצחק אלפסי ז"ל בר יעקב ז"ל שבא לספרד בשנת ד' אלפים תתמ"ח ועמד מעט
 בקרטובה וחזר למדינת מליסנה והיה שם לראש עד יום מותו ונפטר בשנת ד' אלפים

התפגן והוא כבן תשעים שנה וזעמיד תלמידים הרבה. ויצא שבעו בעולם בהלכות
 כמו תלמוד קטן שחיבר ומימות רבינו האי ז"ל לא קם כמוהו.

הגה וכתב בעל צדה לדרך בהקדמתו שאמר עליו ר"י בעל התוספות שילארה בן
 אדם לחבר חבור כמוהו וולתי ששכינה עליו שורה. עלל הגהה:

ומגדולי תלמידיו היה ר' יוסף בר מאיר הלוי בן מיגש. ומעודותו היה ניכר בו השכל
 והמרע ובן יח' שנה היה כשעמד לפני רבי יצחק אלפסי והכתירו בחכמה. והיה לו
 לבן. וסמך אותו ברבנות קודם פטירתו. וכתב לו שאפילו בדרו של משה לא
 אישתבח כוותיה. דאלו לשם כתיב הבר לכם אנשים חכמים וידועי וגו'. וכתב בתר'
 ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואלו נבונים לא אשכח. ורב יוסף
 היה חכם ונכון. ולאחר פטירת רבי יצחק ז"ל ישב רבי יוסף על כסאו ומלא ארזת מקומו
 ועמד בגדולתו לח' שנים ונפטר בשנת ד' אלפים חתקא. ומחלוקת וקטש גדולה היתה
 בין ר' יצחק בר כהוך ז"ל. וגם בין ר' יצחק בן גיאת ז"ל ובין ר' יצחק אלפסי ז"ל ורבי יצחק
 בר ברוך בסמוך למיתתו קרא לד' ברוך בנו ולחש לו באזנו כי לא היה יכול לדבר
 מרוב חולשה. ואמר לו לך ר' יצחק אלפסי ואמור לו כי אני יוצא מן העולם הזה.

וכבר מחלתי לו על כל הדברים הקשים שדבר לי בין בכתב בין בעל פה. ואני מפיס
 ממנו שימחול לי כמו כן. ועמד לפניו תמיד. וידע אני שיעשה לך טובה הדב' וילמוד
 אותך בכל לבו. וכן עשה ר' ברוך ז"ל. מיד אחר קברו את אביו. והלך אליסן לד' יצחק
 ואמר לו כל מה שצוהו אביו. וכששמע ר' יצחק אלפסי את דבריו עמד וקרע ארזת
 בגדיו ובה כבי גדול ואחר כך חזר לנחמו ולדבר על לבו. ועמד לפניו ולמד אורחו
 כל ימי חייו. ואחר כן היו בספרד חכמים גדולים וגם בארץ צרפת. ואשכנז. וארצות
 אדום. וישמעאל. מהם ר' אברהם הלוי בן דוד ז"ל. איש חכם ונבון ובקי בכל חכמ' ובן
 אחותו של ר' ברוך הנזכר היה. הוא חיבר ספרים הרבה. האחד מהם הוא הספר

שקראו ספר הקבלח סדר בו כיצד קבלו התורה דוד אחר דוד. ממשה רבינו ע"ה. עד
 סוף ר' יוסף בן מיגש הלוי ז"ל. וד' ברוך דודו ז"ל ומספרו זה לקטתי והעתקתי רוב מה
 שכתבתי בפרק הזה. מיחס אנשי השם וגדולי החכמים שהיו בכל דור ודור. ועוד
 חבר ספר החשוב שחיבר בעקרי האמונה הנקרא אל' עק' יורה אל רפ' יעה. ועוד ספרו
 הנכבד שחבר בחכמת התכונה. וכמה ספרים אחריו עוד. והוא קדש את השם ברבי'
 ומת על יחודו ונקבר בטולישולא. ואחר כן באו כמה מהומות וצרות רבות על ישראל
 בספרד עד כמעט אבדה החכמה. וכשכחה מבני ארצות אלה. אבל בצרפת ואשכנז.
 ושאר ארצות הערלים. עמדו מקדם ג' חכמים גדולים מרביצי תורה וידועי דת ומביני
 מדע כמו רבינו שלמה בר יצחק ז"ל מעי' טרוויש מארץ צרפת והוא פי' התלמוד והוציא
 לאור תעלומותיו. וכן פי' התורה. ושאר עשרים וארבע. ונפטר בשנת ד' אלפים

התחלת למנין העולם ועמד אחריו וישב על כסאו רבינו יעקב נינו הנקרא ר"ת.
 הגה והוא

הגה והוא היה בימי ר' אברהם בן עזרא כמו שכתבו התוספת פקדוה' דף י"ג ע"א :
וכן רבי שמשון ורבי גרשום . וכמה חכמים אחרים משאר בעלי התוס' שהיו בצרפת .
הגה וכתב בעל צרה לדרך בהקדמתו כי רש"י עשה פירושו ברוח הקדש ששרה
עליו שעשה פי' קצר בלשון צה וברור וקצ' אשר לפניו לא קם כמוהו ואלמלא
הוא נשתכח דרך גמרת הבבלי מישראל והחזיקו על ידו ניניו ר' תם שעשה ספר הישר
לא יסולה בכתם אופיר . ורשב"ם אחיו פי' בבא בתרא ור' יצחק בעל תוספ"ו בן אחותו
של ר' תם כתב והעידו לי רבותי הצרפתים בשם רבותיהם כי נודע ונתפרסם שהיו
לומדים לפניו ס' רבנים שכל א' היה שומע הלכה שהיה מגיד גם היה לומד כל אחד
מסכתא בפני עצמו והיו חזורים על פה . ולא היה מגיד ר' יצחק הלכה שלא היה בפייהם
בין כלם כל הגמרא בין עיניהם באותה הגדה . עד שנתכררו להם כל הספקו שבגמרא
כמו שמבואר בדבריהם . ע"ל הגה : וגם באשכנז ושאר ארצות אהום . עמדו
כמו כן הרבה חכמים גדולים במשנה ובתלמוד . ובארץ מצרים זרח ד' מאור הגדול
רבינו משה בר מיימון ז"ל הריין שהשכיל בתורה ובכל מרע ובכל חכמה ויצא טבעו
בעולם ובבחרותו נדבחה לבו אותו והפליא ועשה פירוש נפלא לששת סדרי משנה
בלשון צה וברור עד מאד . ובשנת ד' אלפים תתקלו נשתדל לחבר חבורו הגדול
זהנפלא שקרא אותו משנה תורה . ובשנת ד' אלפים תתקלמה למנין העולם נשלם ונחתם
החבור הזה הגה וכתב בעל צרה לדרך וקצת מהן מוכרזים בתשובת הרשב"א
במהלוקת הזרם בענין למוד חכמות חזוניות ורבו של הרשב"א היה הרב ר' משה
בר נחמן ז"ל . ורבינו יונה ז"ל . ע"ל הגה . ומשיצאו חבוריו אלה ונתפשטו בכל
גלויות ישראל הסכימו כל ישראל לנהוג בהם ולעשות על פיהם ככל דיני התורה
ותקנות וגזרות והמנהגות שגזרו והתקינו חכמי ישראל שהיו בכל דור ודור . ועוד
חבר ספרי' אחרי' בעקרי הדת ומוסף על כל זה היה עוד חכם גדול בחכמ' הפילוסופים-
וחבר בזה ובחכמת רפואות כמה ספרי' ובאחרית ימיו דרך כוכב המוהי' ציץ נור קדש
אבן העזר רבי מאי' הלוי ז"ל בר שודרוס הלוי ז"ל נשיאי' הלוי שהיה מעור ברגשו ובא
לעיר טולישולא . והרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה והוא פירש כמה מסכתות
מהתלמוד בדיוק גדול ובפלפול רב ועצום . וחבר בדיני התורה ספרים הרבה בדיוק
גדול ונפטר בחג המצות משנת ה' אלפים וד' למנין העולם ומקודם לזה עמדו בספר
במה חכמים גדולים מבינים בכל חכמה כמו ר' שלמה בן ר' גבירול המשורר ז"ל שהיה
בקי בכל החכמות וסדר ספרים רבים . וכן החכם ר' אברהם בן עזרא ז"ל שפי' התורה .
ושאר כתבי הקדש וחבר כמו כן ספרים הרבה . ונפטר בשנת ד' אלפים תתקלמה למנין
העולם והוא בן ע"ה שנה וכן המשכיל והנבון ר' משה בן עזרא ז"ל ושלושת אחיו רבי
יצחק . ור' יוסף . ור' זרחיה ז"ל . בני משרה . ויהוס וגדולה ובעלי מדות טובות משבליים
בכל חכמה . ומהם ר' זרחיה הלוי . בעל ספר חמאור . והרב המופלא ר' אברהם בר דוד

זל' והרב החכם חנכון ר' אברהם בר חייא הספרדי זל' שחבר ספרים הרבה . ונמדי
 חכמים אחרים עור היו בספרד ושאר ארצות וולתי אלה וזכר כולם להי עולם הבא ;
 ובזמנינו באו לשוליותא כמה חכמים גדולים ונכונים מהם ד' יונה זל' מעיר גימנא .
 ומה ׀ רבי מאיר הכהן זל' הבא מעיר נרבונא שהרבו תור' בשוליותא והעמידו בה
 תלמידים הרבה . ונפטרו שניהם בחדש מרחשון משנת ה' אלפים וזכר למנין העולם ;
 ואחריהם בא לשוליותא רבי אהרן הלוי זל' מזורע נשיאים שבא מעיר ברצלוני
 לשוליותא . בשנת ה' אלפים ומ' לבריאת עולם . ועמד בה ימים מועטים ושב
 לארצו ובימים האלה היה בכרצלוני החכם ר' שלמה בן אדרת ותלמידו היה ר' שלמה
 ש'צ בר יוסף בן עמיאל זל' שהרבה תורה בטליותא כמה שנים והעמיד תלמידיו רבי'
 הגהה וכתב בעל צרה לדרך כי הרא' ש נפטר בשנת פ'א ליצירה והיה לו ח' בנים
 הרד' יהודה והרביץ תורה אחרי אביו . רבי יחיאל גדול בתורה ונפטר על
 פני אביו ור' שלמה חסיד ואחריו רבי יעקב בעל הטורים והר' איקים ורבי משה ור'
 אליעזר . ורבי שמעון . ומתלמידיו רבי יהודה הנזכר היה ר' מנחם בעל ספר צדה לדרך
 ובימיו היה רבי יהשע בן שועיב . ורבי מכיר בעל אבקת רובל ;
 וכן רבי דוד הכהן זל' . וכן הלרי שם טוב בר אברהם בעל מגדול עוו . ובשנת ה'
 אלפים וששים וחמש העיר ה' את רוח הרב הגדול רבי אשר זל' בר יחיאל זל' לצאת
 מארץ אשכנז ארץ מולדתו ובא הוא ובניו ובני ביתו לשוליותא להאיר ארץ עינינו
 ולהוצאנו מחשך הסכלות והפתיות לאור החכמה והתבונה והרביץ תורה ור' עמיד
 בה תלמידים לכבודו . ולמצותו חברתי ספר הזה השם יסכים על ידו ויזכנו ללמוד
 ממנו ולהשכיל בסודי התורה וסודותיה ושעמי הלכותיה . ומגדולי תלמידיו הנכבדים
 אצלו הוא החכם המשכיל הנבון הרד' יששכר הלוי זל' בר יקותיאל שנמשך אחריו .
 ובא מאשכנז ללמוד ממנו ומגדולי תלמידיו כמו כן החביבים אליו . הרד' ישראל
 אחי ש'צ שהשכיל בכל חכמה מוסף על תלמודו ומה שהפליא בדקדוק לשון הקדש
 ובמסרה ובפירוש התורה . ושאר עשרים וארבע ספרים ;

סדר

נשיאות הלל הוקן וורעו אחריו . ומרע דוד ע"ה היה . וכמו מאה
 שנים קודם חורבן בית שני עלה הלל הוקן המבבל לא"י ונתמנה
 נשיא והיה נקרא הלל הבבלי כמו שאמרו בתלמוד פסחים . 'ת"ר חלכה זונתעלמה
 מבני בתירה שפעם אחת חל יד' בניסן בשנת ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת .
 או לא . אמרו כלום יש אדם שיודע אם קרבן פסח דוחה את השבת או לא . אמרו
 להם אדם אחד יש שעלה מבבל והלל הבבלי שמו . ששימש שני גדולי הדור . והם
 שמעיה . ואבטליון . והוא יודע אם פסח דוחה שבת או לא . עמד והורה להם
 שקרבן פסח דוחה את השבת . מיד הושיבוהו בראש ומנוהו נשיא עליהם . ואחריו
 נתמנה ל'ש בנו . ואחריו רבן גמליאל בנו . והוא הנקרא ר' גמליאל הוקן . שאמרו

עליו כשמת רבי גמליאל הזקן שרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צוריו ונתמנה
 אחריו נשיא לש' בנו שבימיו נחרב הבית ואילו הארבעה נהגו נשיאות בפני הבית
 כמו מאה שנה ואחריו כן נחמנה נשיא ר'ג בנו ואחריו נתמנה רבי שמעון שלישי
 בנו של ר'ג ואחריו נתמנה רבי יהודה הנשיא בנו והוא הנקרא רבינו הקדוש
 שחבר ספר המשנה הוא ובית דינו ונחתם בשנת ח'ך למנין שטרות שהיא היתה שנת
 ק'ך לחורבן הבית ובסמוך לפטירתו אמר לבני אני צריך וכשעמדו לפניו אמר
 לחכמי ישראל אני צריך נכנסו אצלו אמר שמעון בני חכם גמליאל בני יהודה
 נשיא כי הוא הגדול ושני בניו היו לרבן גמליאל זה האחרון הלל ויהודה והוא
 הנקרא יהודה נשיאה ואומרים כי הלל בנו של ר' יהודה נשיאה בו פסקה המסכה
 כשגורה מלכות הרשעה כל הסמוך יהרג ועמד רבי הלל זה ובית דינו וחכמי ישראל
 וראשי האבות והזקנים שהיו ברור ההוא ויסדו לנו במסורת וקבלה שיהיה בידם
 והתקינו החשבון הנכון והמתוקן הזה המסודר בדינו מחס לקביעות ראשי הרשים
 ומועדי י' המקורשים וזה הירי בקרוב מסוף ימי חכמי התלמוד משהתחילו דברי
 חכמי המשנה וזכרונם לברכה שזה היה בקרוב בבנין בית שני ועד שנחתם
 ספר המשנה בימי רבינו הקדוש וזכרוננו לברכה היה חמש מאות ושלושים שנה

נגמר המאמר הרביעי ונשלם שבח והודיה ותהלה לאל עולם :

ער

כאן העתקתי מספר יסוד עולם פרק י"ח מאמ' ד' עוד מצאתי בספר
 היוחסין בימי רש"י היה ר' בר יקר ור' בר יהודה ורבי קלונימוס איש
 רומי ומתלמידי רש"י היה ר'בן חתנו והוא עשה פי' על רוב המסכתות ור' מאיר חתנו
 של רש"י והוא היה אביו של ר' חס ואחיו רש"בם ור'בם ור' בן אהותם ואביו הירי
 נקרא רבינו שמואל והוא ר' בעל התוספות ועל רש"י ור' חס כתב הסמ'ג בהקדמתו
 שמימיה' אנו שותים ועוד היו לרש"י ב' תלמידים גדולי ישראל הא' נקרא רבי שמואל
 מבונעיר'בוק עשה ספר הפרדס והשני ר' שמעון עשה ספר הלקט ובימי רש"י היה לש'
 משל' בעל תוספות של'ץ ואחיו ר'יצבא ובימים אלו היו קצת מן הנזכרים בתוספ' לת'
 ור'בם ור'ש"בם ור' ור' משולם ור'יצבא ור'ש"בא והר' פדת והר' והר' והר' ור' שמואל
 הנגיד והר' מנרפריא ור' אליעזר ממיץ ור' דוד ממינץ בורג ור' דוד מדורניש ורבי
 אליעזר קיצר התוספות של'ץ ואותן הם סתם התוספות שמימיהם אנו שותים ר' א'עזר
 ממיץ היה תלמידו של ר' ור' ובימיו היה ר' יואל הלוי התן ראב"ן והוא היה אביו ר' א'עזר
 הנקרא ראב"יה ובימיו היה ר' משה תלמידו של ר' ורבי אפרים מרענגשפורג וראב"ן
 זקנו של ראב"יה חמו של ר' יואל הלוי ובימיהם היה ר' יוסף טוב עלם אשר סדר
 סדר עולם ור' מנחם ממיץ ור' שב'ט גיסו של ר' יואל הלוי ור' אליעזר בר יואל הנקרא

ראב"ה והוא תקן ספר ראב"ה וספר אביאסף היה תלמידו של ר' אליעזר ממיץ ובימיו היה ר' שמחה תלמידו של רש"י. ור' אביגדור מו"ן כהן היה תלמידו ר' שמחה ובימיו היה גדול א' נקרא ר' אהרן בר' אליעזר. ור' יצחק בעל אור זרוע היה ג"כ תלמיד ר' שמחה. ובימיו היה מהר"ר חזקיה הנקרא מהר"ח ורבי יצחק בעל אור זרוע נקרא ר' מווינא ותלמידו מהר"ם מוהר"ם מרוט' נכרוק והוא היה בשנת מ'ו לאלף הששי. ובימיו היה ר' שמואל מאיבלא ותלמידו הר"ר אשר בר' יחיאל אשר תקן האש"י ור' מרדכי בר' הלל אשר עשה המרדכי הארוך. ור' מאיר כהן אשר עשה הגהות מיימוניות. ומשרתו ר' שמעון בר' צדוק אשר עשה התשב"ץ גם היה תלמיד מוהר"ם ר' יואל מאופינהיים.

ותלמידו הר"ר עזר משלעווא. ותלמידו מהר"ר איסריל אשר עשה ספר תרומת הדשן. ובית אביו ר' ישראל מקל"מו אשר עש' הגהות אש"י ומוהר"ר שלום מו"ן. ותלמידו ר' אייזק טירוש אשר עשה המנהגים. והוא קבל מהר"א קליוונר ומהר"ר אהרן הקרוש ז"ל. ע"כ מצאתי בהעתק קבלה. בימי מהר"א טירנא. בעל המנהג ורבו רבי שלום מו"ן היו מהר"ק ומהר"ר אהרן ה"ר כמו שהביאן בעל המנהג בהקדמתו ובימיהם היה רבי איסריל הנזכר ותלמיד מהר"ר שלום מו"ן היה מהר"ל הידוע. ומהר"א טירנא היה תלמיד מהר"א קליוונר. והוא היה רב בווינא. עם מהר"ם לוי. ובימי רבי איסריל היה מהר"ר ישראל ברי"ן והיה תלמידו ובימיו היה מהר"ו והוא היה תלמיד של מהר"ל ומהר"ק. ומהר"ר יהודא מינץ. ורבי ישראל ברי"ן הנזכר היו בשנת רי"ג לפרט כן מצאתי בתשובותיו. בימי רבי יהודא מינץ היה מהר"ר יוסף כהן צדק. ובסוף ימיו עמד המאור הגדול מהר"ר יעקב פולק. ובימי רבי יהודה מינץ הנו כר היה רבי יעקב מרגלית. ובנו רבי אייזק מרגלית היה רב עם רבי יעקב פולק בפראג. וכתב בראש סדר גישין וז"ל אדוני אבי רבי יעקב מרגלית. מהר"ר מנחם מארפורק מהר"ר ז"ך בעל היריעה. מהר"ר הילל הזקן מערפ"רט מהר"ר יעקב מולין הוא הנקרא מהר"ל. מהר"ר יעקב ווייל מהר"ר ליפמן בעל הנצחון מהר"ר מרפולק בעל תרומת הדשן. מהר"ר דוד הלבר שטאט מהר"ר מן נברק מהר"ר ישראל ברי"ן מהר"ר אנשל סג"ל. מהר"ר דוד איינשטאט מהר"ר שעביל מהר"ר ועליקמן ציון. מהר"ר זלמן ציון. מהר"ר בינג מהר"ר שמשון ז"ך מהר"ר יוחנן רונקיל. מהר"ר זימלן. מהר"ר משה מינץ. ע"כל הקדמת גישין. וכל אלו הגאונים מחכמי אשכנז ואוישטרייך היו בדורות שלפניו בקרוב ובראי הם היו מתלמידי הרא"ש ובניו שהרביצו תורה אחריו. או משאר חכמי דורם שהרי הרא"ש נפטר בשנת פ"א ובנו בעל הטורים האריך ימים אחריו. וא"כ רבותינו שקראו לרבי ישראל ברי"ן שהיה בשנת רי"ג קבלו מהם:

שם מגדולי אש"י זרבינו גרשון מאור הגול' היה בשנת תקף לאלף החמשי. ועוד רבו ריבם כץ. נקרא לואשין. גם אלו מגדוליהם רבי אליעזר בן רבי יודא קבל מר' יהודה החסיד היה בימי הרמב"ם. ר' יהודה החסיד נפטר באדר תתקע"ז לפרט ר' יהודה

רבי יהודה החסיד תקן שיר היחוד על פי ספר האמונות שיסוד רב סעדיה גאון. והם לקחו כל דעתם מספר בעל חובות הלבבות אשר חבר הגאון רבינו בחיי הרי"ן. כך מצאתי כתוב משם רבי ליפמן בעל ניצחון. ויש אומרים שרבי שמואל בן רבי יהודה החסיד חכרו עם גדול א' נקרא רבי בצלאל ורבי יהודה חיבר שיר הכבוד. ע"כ מצאתי סדר הקבלה. מלבד חכמים רבים אשר סדר שם שהיו עם החכמים הנ"ל בימיהם.
זכרון כולם להי עולם הבא;

עוד

מצאתי בימי רבי אליעזר בר יהודה היה ריב"ק ורבי משה בר מרדכי ורב בר שמואל והם כולם היו בימי ראב"ה פעפרקורן. ורבי אברהם מינץ בנו של ר' יהודה מינץ הנזכר. ומד"רם מפרואה שאירי ז"ל והוא היה מגדולי תלמידיו של רבי יעקב פולק ז"ל. ובימיו היה ר' יוסף זלמוני א' בד בקק אובן. וגדול א' רבי יהוד' מפריא ורבי פרץ ורבי משה יפה. אשר כתב תשובה לחכמי לוען. ומצאתי שקרובים שם אלו הגדולים מהרר בענדיש אכשל ראד. מהרר אברהם כהן. רבי חייא. מהרר משה עוויירא. ומהרר איסרלן. מהרר יהודה ממודינה מהרר ישוע. מהרר יחיאל. מהרר אנשיל סג"ל. מהרר ליווא. מהרר דוד כל אלו היו גדולי ישראל במדינות לוען. לבד בימי מהרר יעקב פולק. וסוף ימיו ומגדולי תלמידיו מהרר יעקב פולק חנוכה היה ס' מהרר שכנא ז"ל אשר כל גדולי ארץ הזאת הם תלמידיו. מלבד אלו החכמים ז"ל היו גדולים רבים לאלפים ולרבבות בכל מקום ומקום כי לא לקטתי רק מה שמצאתי מזכרונם וזכר לברכה ובפרט בארץ ישמעאל ובארצות דומעקב אשר כולם המשכילים יהיו כוונת הרקיע וכנכובי השמים לרוב;

ברוך הנותן ליעקב כח.

סדר עולם ווטא : עם תוספות פרטי שנתה עולם :

מאדם

עד המכול אלף ושש מאות וחמשים ושש שנים. ומן המכול
 עד הפלגה שלש מאות וארבעים שנה (היא שנת אף התקצו
 ליצירה) : ומן הפלגה עד שנולד יצחק המשים ושתיים שנה (היא שנת ב' אלפים מאת
 ליצירה) : משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה (היא שנת
 ב' אלפים תמח ליצירה) : וארבעים שנה שהיו ישראל במדבר (היא שנת ב' אלפים
 תפח ליצירה) : ושמונה מאות וחמשים שנה משבאו לארץ ועד שגלו הימנה (היא
 שנת ג' אלפים שלח ליצירה) : שבעים שנה גלות בבל בין בית ראשון לבנין בית שני
 (היא שנת ג' תח ליצירה) : בנין בית שני עמד מאות ועשרים שנה ונהרב (שנת
 ג' אלפים תתכח ליצירה) : ומשחרב הבית עד עכשיו אלף וחמשים ושלש שנה.
 והם בכלל ארבעת אלפים ושמונה מאות שנה ואחת ליצירה :

אם כן למדת בעל סדר עולם ווטא היה שנת ד' אלפים תתפא ליצירה :

אדם

היה עד שנולד שת מאה ושלושים שנה. (ק"ל ליצירה. ושני חייו תתקל) :
 שת היה עד שנולד אנוש מאה וחמש שנה. (היא שנת ר"ה ליצירה) ושני
 חייו תתק"ב שנה : אנוש היה עד שנולד קינן תשעי שנה. (היא שנת ש"ה ליצירה)
 ושני חייו תתק"ה שנה : קינן היה עד שנולד מהלל שבעי שנה. (היא שנת שצ"ה
 ליצירה) ושני חייו תתק"י שנה : מהלל היה עד שנולד ירד ששים וחמש שנה.
 (היא שנת ח"ס ליצירה) ושני חייו תתצ"ה שנה : ירד היה עד שנולד חנוך מאה
 וששים ושתיים שנה (היא שנת תרכ"ב ליצירה) ושני חייו תתקסב שנה : חנוך היה
 עד שנולד מתושלח ששים וחמש שנה (היא שנת תרפ"ו ליצירה). ויתהלך חנוך את
 האלקים שלש מאות וששים וחמש שנה. ואיננו כי לקח אותנו אלקים. שנת תתקפז :
 מתושלח היה עד שנולד למך מאה ושמוני ושבע שנים (היא שנת תתע"ד ליצירה)
 ושני חייו תשע מאות וששים ותשע שנים : למך היה עד שנולד נח מאה ושמונים
 ושתיים שנה (היא שנת אלף נ"ו ליצירה) ושני חייו שבע מאות ושבעים ושבע שנה.
 כיון שבא המכול היה נח בן שש מאות שנה (היא שנת אלף תל"ו ליצירה) וג' מאות
 וחמשים שנה לאחר המכול הרי עשר דורות. (ר"ל מת נח דור עשירי שנת ב' אלפים
 וליצירה עשרה שנים אחר הפלגה :

שם

היה עד שנולד ארפכשד מאה שנה (שנתיים אחר המכול היא שנת אלף
 תל"ח ליצירה) וכל ימיו של שם שש מאות שנה : ארפכשד היה עד
 שנולד עילח שלשים וחמש שנה (היא שנת אלף תרצ"ג ליצירה) וכל ימיו שמונה
 ושלשים וארבע מאות שנה : שלח היה שלשי שנה עד שנולד עבר (היא שנת אלף
 תש"ג ליצירה) וכל ימיו שלש ושלשים וארבע מאות שנה : עבר היה עד שנולד
 פלג וארבע שלשים שנה (היא שנת אלף תשנ"ו ליצירה) ותפש בית המדרש וישיבות
 והוא אבי כל בני עבר. וכל ימיו ארבע ושש וארבע מאות שנה : פלג היה עד

שנולד

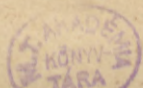
שנוולר רעו שלשים שנה (היא שנת אלף תשפ"ו ליצירה) ושני חייו מאתים ושלשים
 ותשע שנה: רעו היה עד שנוולר שרוג שלשים ושתים שנה (היא שנת אלף תשי"ט
 ליצירה) ושני חייו תשע ושלשים ומאתים שנה. שרוג היה עד שנוולר נחור
 שלשים שנה (היא שנת אלף תלמ"ט ליצירה) ושני חייו שלשים שנה ומאתים שנה;
 נחור היה עד שנוולר תרה תשע ועשרים שנה (היא שנת אלף תרע"ח ליצירה) ושני
 חייו שמונה וארבעי ומאתים שנה: תרה היה עד שנוולר אברהם אבינו ע שנה.
 (היא שנת אלף תתק"מח ליצירה) ושני חייו מאתים וחמש שנים (היא שנת ב' אפים
 קל"ב ליצירה). הרי עשרה דורות מן המבול ועד הפלגה ג מאות וארבעים שנה;
 משנוולר אברהם עד הפלגה שמונה וארבעים שנה (היא שנת אלף תתקצ"ו ליצירה)
 מן הפלגה עד שנוולר יצחק חמשים ושתים שנה (היא שנת ב' אלפים מח ליצירה) ושני
 חייו של אברהם אבינו מאה ושבעים וחמש שנים; יצחק היה עד שנוולר יעקב
 ששים שנה (היא שנת ב' אלפים ק"ח ליצירה) ושני חייו מאה ושמונים שנה;
 יעקב היה עד שנוולר יהודה שמונים ושש שנים (היא שנת ב' אלפים וצ"ה ליצירה)
 ושני חייו מאה וארבעים ושבע שנים; יהודה היה עד שנוולר פרץ שלשים
 ושלש שנים (היא שנת ב' אלפים רל"ח ליצירה) ושני חייו מאה ותשע עשרה שנה;
 פרץ היה עד שנוולר חצרון ח' שנים. וחמול שנת תשע. וכלו הלכ שנים
 משנמכר יוסף עד שיררו למצרים. חצרון וחמול ירדו למצרים הרי אלפיים ומאתים
 ושלשים ושמונה לבריאת העולם. היא שנת ב' אלפים רל"ח ליצירה שיררו למצרים;
 יעקב היה עד שנוולר ראובן פ"ד שנים. ושני חייו של ראובן קל"ד שנים ומת לאחר
 שמת יוסף במצרים שתי שנים. שמעון היה ק"ך שנה. ומת לאחר שמרת יוסף
 במצרים שנה א'. לוי היה קל"ו שנים. יהודה היה ק"ט שני ומת לפני לוי י"ח שנה.
 יששכר היה קל"ב שנים ומת לפני לוי ט"ו שנה. וכולן היה ק' כד שנה ומת לאחר
 שמת יוסף י"א שנים. דן היה ק"כו שנה. נפתלי היה ק"ג שנה. גד היה ק"כה
 שנה. אשר היה ק"כו שנים. יוסף היה ק"י שנה. בנימין היה ק"א שנה ומת
 לפני לוי ט"ו שנה. וחצרון הוליד את רם. ורם הוליד את עמינדב. ועמינדב הוליד
 את נחשון. ונחשון היה מיוצאי מצרים בשנת אלפיים תמ"ח לבריאת עולם עד שיצאו
 ממצרים. ובאותה השנה בחרש השני נתנו לישראל במרה מקצת פרשיוות של
 תורה שיתעסקו בהם. שבת ופרה אדומה ודינים. ובאותה שנה בחרש השלישי
 נתנו לישראל עשרת היברות. ובשנה השנית נתנה להם התורה ביום הכפירים.
 ובאותה שנה מת נחשון. ונחשון הוליד את שלמה. ושלמה מבאי הארץ.
 ושלמון הוליד את כוען. ובשנת ארבעים ואחת לצאת בני ישראל ממצרים. הרי
 שנת אלפיים תפ"ט לבריאת עולם כננסו ישראל לארץ ומת יהושע בן נון עשרה דורות
 (היא שנת ג' אלפים תקל"ו ליצירה). כוען הוליד את עובד. ועובד הוליד את

סדר עולם זומא

ושי. וישו הוליד את דוד:

דוד

מלך על ישראל בשנת שצ'ר לבניסתן לארץ. היא שנת תל ליציאת
ממצרים. (ושנת ב' אלפים תתפ"ד לבריאת עולם). ואביתר היה כהן
גדול בימיו, ונתן וגד נביאים. ומלך ארבעים שנה. (עד ב' אלפים תתקכ"ד ליציאה.
ודוד הוליד את שלמה ושלמה מלך בן י"ב שנה. ובשנה הרביעית החל לבנות
הבית. (היא שנת ב' אלפים תתקכ"ד ליציאה). ובשנה האחד עשר למלכו נשלם
בנין הבית. היא שנת ארבע מאות וארבעים לבניסתן לארץ: שהיא שנת ארבע
מאות ושמנים לצאתם ממצרים. והיא שנת אלפיים ותשע מאות ועשרים ושמנה
לבריאת עולם. ויסר הבית. והיה צרוק כהן גדול בימיו. ועדו ואחיה השילוני
נביאים. ומלך ארבעים שנה. (עד שנת ב' אלפים תתקל"ד ליציאה). ומלך אחריו
דחבעס בנו י' שנה. (עד שנת ב' אלפים תתקפ"א ליציאה). ואחימעץ כהן גדול.
ושמעיהו ועידו נביאים; אביה בנו מלך אחריו שלש שנים (עד ב' אלפים
תתקפ"ד ליציאה) (ושנותיו מקושעות). עזריהו כהן גדול ועדו נביאים; אסא בנו
מלך אחריו מ"א שנה. (עד ג' אלפים כ"ד ליציאה) ויהור' ועזריה בן עזרד וחנני הרואה
ויהוא בן חנני נביאים; יהושפט בנו מלך אחריו עשרים וחמש שנים. (אבל
לא נמנו לו לא כג' שנה לפי שיהורם בנו מלך כ' שנים בחייו ונכללי עם הח' שנה שמלך
אחר אביו. שנות מלכות יהושפט עד ג' אלפים מ"ו ליציאה). יואחז כהן גדול ויהוא
בן חנני ועובדיה מיכה ויהואל בן זכריה ואלעזר בן דודיהו נביאים; יורם בנו
מלך אחריו שמונה שנה. (עד ג' אלפים נ"ה ליציאה). יהויכין כהן גדול אליהו נביא.
אחזיהו בנו מלך אחריו שנה אחת. (עד ג' אלפים נ"ו ליציאה). ויהושפט כהן
גדול ואלישע נביא הרי עשרה דורות. אחז קמה. עתליה אם
אחזיהו וחאבד זרע הממלכה והיה צער גדול וכלו בית דוד ולא נשאר מהם אלא יואש
תינוק קטן והחביא אותו יהודע כהן גדול. ותמלוך עתליה שש שנים (מקושעות
היו בשנותיו של אחזיהו וכלו בשנת ג'א ס"א ליציאה) והרגו אותה. ומלך יואש
ארבעים שנה. (עד שנת ג' אלפים ק"א ליציאה) יהודע יפריה כהנים גדולים. וזכריה
בן יהודע כהן ונביא. צוח יואש והרגו. אמציהו בנו מלך אחריו עשרים ותשע
שנים. (עד שנת ג'א קס"ו ליציאה) צדקיהו כהן גדול. אמוץ ואמציה אחי הוו.
אמוץ אביו ישעיהו הוא ואביו נביאים. עזייה מלך אחריו חמשים ושתיים שנה.
(החחיל עזייה למלוך בחייו אביו ט"ו שנה. והחחיל למלוך שנת ג' אלפים קס"ו.
ובין הכל מלך נב שנה. והם כלים שנת ג' אלפים קס"ו ליציאה). יואל כהן גדול. הושע
וישעיה ועמוס ועזייה ומיכה המורשתי נביאים. יוחם בנו מלך אחריו י' שנה
(עד ג'א קפ"ד ליציאה). יוחם כהן גדול. הושע וישעיה ועמוס ומיכה המורשתי
ועוד נביאים. אחז בנו מלך אחריו שש עשרה שנה. (עד שנת ג' אלפים
ליציאה

ר' ליצירה) אוריהו כהן גדול הושע וישעיהו ועמוס ומיכה ועורד נביאים.
 חזקיהו בנו מלך אחריו עשרים ותשע שנה (עד ג' אלפים רל"ט ליצירה) נר"ה כהן
 גדול. הושע וישעיהו ועמוס נביאים; מנשה מלך אחריו ל"ה שנה. (עד ג'
 אלפים רפ"ד ליצירה). הושעיהו כהן גדול יואל ונחום והכקוק נביאים. אמון
 בנו מלך אחריו שתי שנים (עד ג' אלפים רפ"ה ליצירה) (שנותיו מקוטעות) שלום
 כהן גדול. חזקיהו נביא; יאשיהו בנו מלך אחריו ל"א שנה (עד ג' אלפים שי"ז
 ליצירה) חלקיהו כהן גדול. צפניהו וירמיהו והולדה נביאים; יהויקים אחיו
 מלך אחריו י"א שנה. (עד ג' אלפים שכ"ו ליצירה) עזריהו כהן גדול. ירמיהו ואוריהו
 נביאים; הריעשרה דורות. ובשנה ה"א למלכו הגלה אותו נבוכד נצר מלך
 בבל. ומת באיסורו לקיים מה שנאמר קבורת חמור יקבר הוא הגלה את ירושלים
 ואת כל השרים ומבנימין ומשאר שבטים שבעת אלפים גולה הכל גבורים עושי
 מלחמה. ומלך אחריו; יהויכין בנו ג' חרשים ועשרה ימים. שריהו כהן גדול
 וירמיהו נביא. והגלה אותו נבוכד נצר מלך בבל הוא וי"ח אלפים עמו והמליך את
 צדקיהו אחי אביו בן יאשיהו ומלך י"א שנה. (עד ג' אלפים של"ח ליצירה)
 יהוצדק אחי עזרא הסופר כהן גדול. ירמיהו ויהוצדק נביאים. בשנה התשיעית
 למלכו באו חילי בבל על ירושלים וזננו עליה ויכנו עליה דיק סביב ותבא העיר במצור
 עד ל"א שנה למלכו. ובאותה שנה הגלה יהודה מעל אדמתם היא שנת שמונה מאות
 וחמשים שנה לכניסתן לארץ. ושמונה מאות ותשעים לצאתם מארץ מצרים. ושנת
 שלשת אלפים ושלח שנה לבריאת עולם. ולא נשאר מבית דוד אלא יכניהו לברו;
 והוא הוליר שאלתיאל ומלכירם יפריה וזכריהו ל"ח משפחות המה ומלך נבוכד נצר
 עד שנת ל"ז לגלות המלך יכניהו יהויכין (עד שנת ג"א שטר ליצירה). מת נבוכד נצר
 ומלך אויל מרודך בנו כ"ג שנים. בשנה הראשונה למלכו הוציא יהויכין מבית בלא.
 וא"ח מת בבבל אחרי מות צדקיהו; שאלתיאל בן יהויכין חכמים דברוהו
 בגולה. ומלך בלשצר שלש שנים. ומת שאלתיאל ועמד אחריו. זרובבל בנו
 בשנת נ"ב לחרבן הבית היא שנת שבעים למלכות בבל. מלך דרוש חמדי
 ובטלה מלכות כשרים. ועלה זרובבל לירושלים וגלות עמו בשנ' אחת לכורש מלך
 פרס. ויהושע בן יהוצדק כהן גדול. וחגי וזכריהו ועזרא נביאים; עמד אחשורוש
 ובטל מלאכת בית המקדש ובקש לעקור את ישראל ועקרו הקבה לו ולהמן הרשע מן
 העולם. בשנת י"ח למדי היא שנת שבעים לחרבן הבית עלה עזרא הסופר לירושלים
 וגלות אחר' עמו ובנה חומת ירושלים והכין את בית המקדש וחזר זרובבל לבבל ומת
 שם. ועמד אחריו משולם בנו. ובימיו מלכה מלכות יון בשנת נ"ב שנה למדי ופרס
 ומתו חגי וזכריהו ומלאכו. באותו הזמן פסקה נבואה מישראל היא שנת ג' אלפים
 ארבע מאות ושמונה לבריאת עולם. מכאן ואילך הט אונך ושמע דברי חכמים;

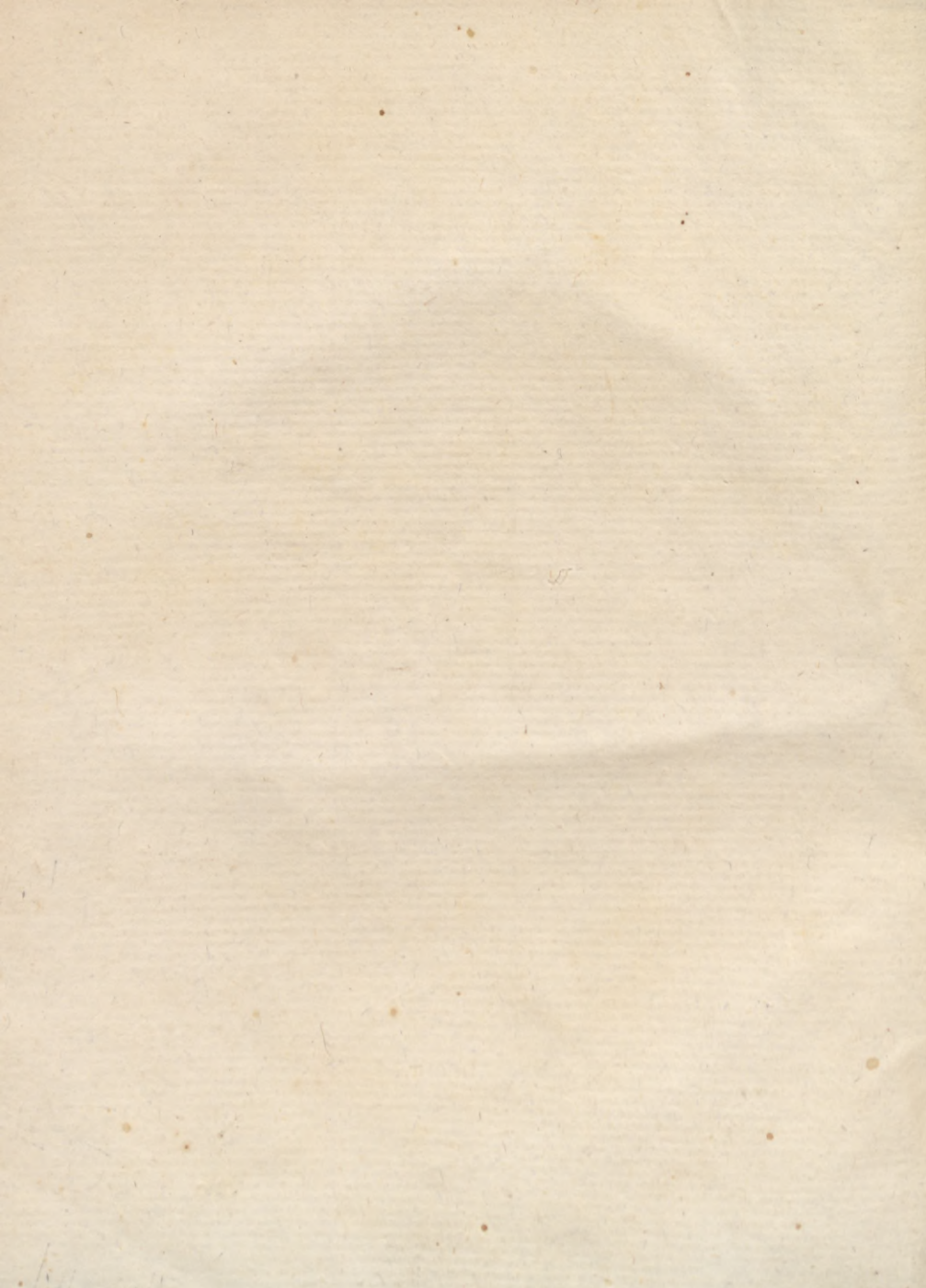
סדר עולם זוטא

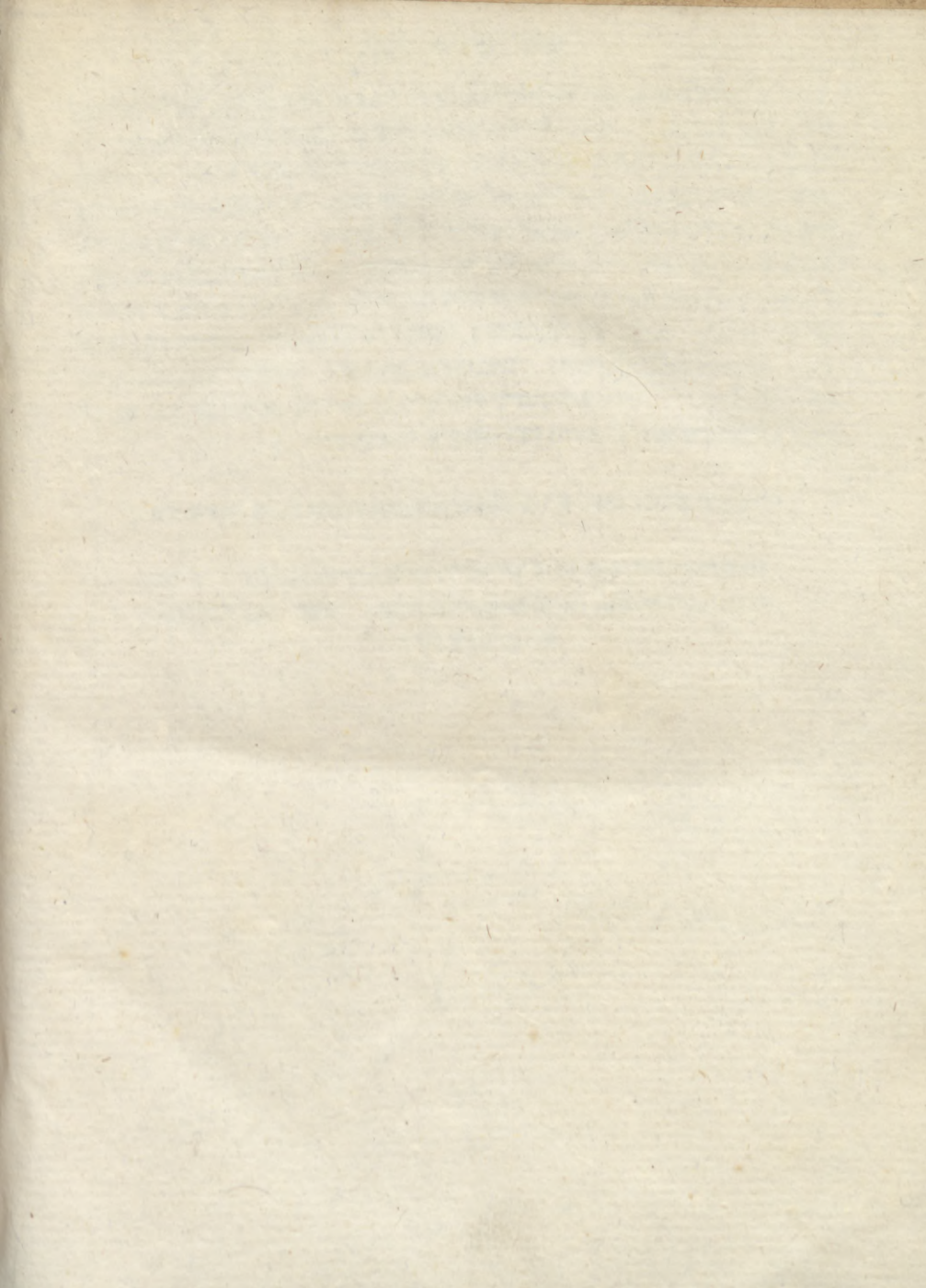
אֶלְכַסְנֵדְרוֹס מוקדון מלך יון מלך י'ב שנה. ומר משולם בן זורובבל. ועמד
 אחריו חנני בנו חכמי דברוהו. ובימיו מלך פוגדן וסלמון. ואֶלְכַסְנֵדְרוֹס
 ומפריס. מלכי יון בשנת מאה וארבעים ליון: מת חנניה ומתתיה בן יוחנן בן שמעון
 ועמד אחריו ברכיה בנו וחכמים דברוהו. ובימיו אדום מנוקרת סליקוס סנשדון
 אנשוך ואנשיוס וסנקלגס ואנשיקי הוא בנה אנשוכיא. ותלמי הוא כתב את התור
 יוצית. בשנ' ק'ע ליון איקשל שמעון בן יוחנן בן מתתיה ומת ברכיה ועמד אחריו חסדיה
 בנו חכמים דברוהו. בימיו הירא צעד גדול לישראל בימי נקנור מלך יון ויצאו בני
 השמונים והרגו אותו ואת כל חיילותיו היא שנת קע"ה ליון. ומלך יוחנן בן שמעון בן
 מתתיה בן השמוני לו' שנים ושביב חסדיה ועמד אחריו ישעיה חכמים דברוהו. ומלך
 ינאי בן יוחנן בהן גדול עשרים ושבע שנים. ושביב ינאי ועמד אחריו אריסותוב לוס
 בנו י'ג שנה ונהרג. ומלך אחריו אנשיגנוס בנו לו' שנים ונהרג בשנת ק"ג למלכות
 בית השמונאי ועמד אחריו הורודוס בן אנטיפטר עבד השמונים ומרד והרג כל
 בית אדונו ומלך לו' שנים. ושביב עובדיה ועמד אחריו שמעיה בנו חכמים דברוהו הרי
 עשרה דורות. ומלך אנריפס בן המלך הורודוס ומלך אחריו מונבו בנו ושביב שמעיה
 ועמד אחריו שכניה וחכמים דברוהו. בשנת מאה ושלוש למלכות הגרים היא שנת
 ארבע מאות ועשרים שנה לבנין הבית והיא שנת שלשת אלפים ותתכח לבריאת
 עולם בא אספסיינוס והחריב הבית והגלה את ישראל ובתים הרבה מבית דוד ויהוד
 לאספמיא היא ספרד. והיא היתה שנת מאה ושמונים לאדום ששלכו לפני הבית.
 (פירש רש"י בעוד הבית קיים) ובשנת חמשים ושתים לחרבן הכית חרבה ביתר:
 בשנת מאה וששים ושש לחרובן הכית אתו פרסאי על רומאי ושביב שכמה. ועמד
 אחריו חוקיה בנו חכמים דברוהו. ושביב חוקיה ונקבר בארץ ישראל בגבעת ארבל
 אשר ליהושע בן שרף הכהן במזרח העיר. ועמד אחריו בנו וחכמי דברוהו. וכד שביב
 פש נתן במעי אמו הוא נתן דעוצית. ושביב נתן ועמד אחריו רב הונ' בנו חכמי דברוהו
 ושביב עקיב ועמד נחום בנו חכמי דברוהו. רב הונא ורב חננא ורב מתנא ורב חננא
 חכמים שלו. ושביב נחום ועמד יוחנן חכמים דברוהו רב חננאל חכם שלו. ושביב
 יוחנן ועמד שפט בנו חכמים דברוהו ורב חננאל חכם שלו. ושביב שפט ועמד אחריו
 ענן בנו חכמים דברוהו ורב שמואל חכם שלו. וסליק פסא בר נצר דא ואחרבה
 לנהרדעה. ושביב רב הונא ונקבר בארץ ישראל אצל ר' חייא רבא. ועמד נתן בנו
 חכמים דברוהו. רב יהודה בר יחוקא ורב ששת חכמים שלו. ואחסינו מלכות פרסאי
 בשנת מאתים וארבעי וחמשה לחרבן הבית וגורו פרסאי שמדא על יהודאי. ושביב
 נתן ועמד נחמיה בנו חכמים דברוהו רב שובי חכם שלו. ושביב נחמיה ועמד עקבי
 בנו חכמים דברוהו רבא ורב אדא חכמי שלו. ובימיו סליק לארמא וכבשה ושביב
 פיר עקבן דעוציתא ונקבר בארץ ישראל. ועמד אחריו הונא מר אחיו חכמים דברוהו

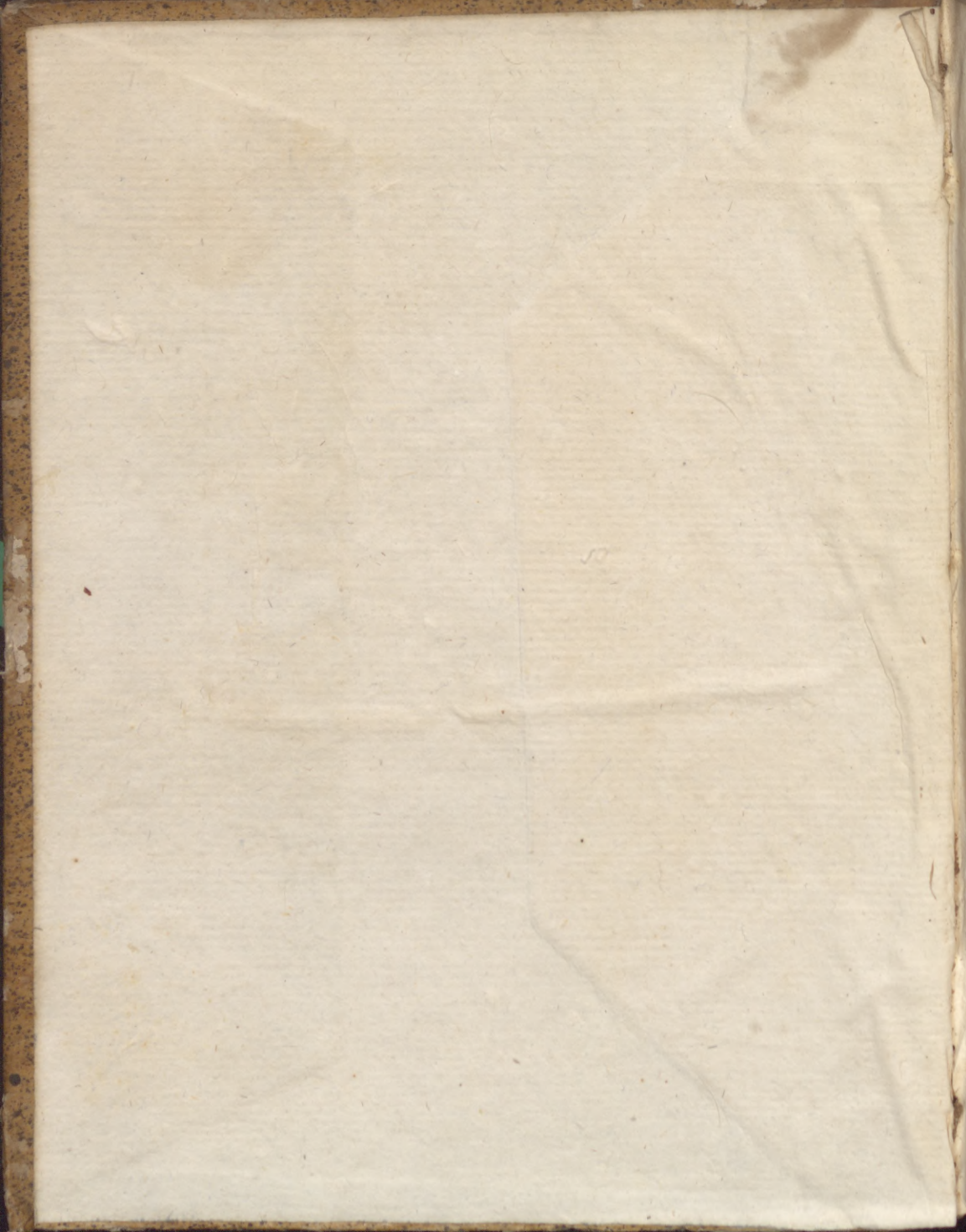

אביו ורבה ורב יוסף בר חמא חכמים שלו • וכימיו סליק שבור לנציבא וכבשה •
 ושכיב הונא מר ועמד עוקבא אחיו חכמים ׀ דברוהו • רב חננאל
 חכם שלו • ומת עוקבא ועמד אחריו אבא בן אחיו בן מר עקבן רבא ורבינא
 חכמים שלו • בשנ' ארבע מאות ושש עשרה שנה להרבן הבית קס עלמא בלא מלכא
 ושכיב אבא ועמ' אחריו מר כהנא ועמד אחריו רב ספרא אחריו רב אחא מדפתי חכ' שלו
 • ושכיב מר זוטרא ועמד אחריו כהנה בנו רבנא חכם שלו • ושכיב רב כהנא ועמד
 אחריו רב הונא מר אחיו רב אחא מדפתי בר חנילאי חכם שלו • ושכיב ועמד
 אחריו רב הונא אחי אביו בר רב כהנ' • רב מרי ומר חנינא רבא חכ' שלו • ובגויה נלון
 דבית דוד והכי הוה אתחיה דרב הונא ריש גלותא ברתיא דמר רב חנינ' ריש מתיבתא
 הוה • ורב חנינא גברא (רבה) הוה • ופריש ואזיל דינא דריש גלות' למתא דרב חנינא
 מתיבתא ובעא למעקב פרקא ולא שבקיה ריש מתיבתא • ואתא לקמיה ריש גלותא
 • ופקיד ריש גלותא ושרר ואתייה לריש מתיבתא • ופקיד ואותביה בהדי פילי מתא
 כולי ליליא • למחר אתייה ופקיד ושמשו לכל מווייה דריקני' ולא למיתן ליה אושפוזא
 ואזל ריש מתיבתא ויתיב כבי כנישתא רבתי ובכא ומלי קוקיזא דדמעו ושתייה •
 ונפל מותנא בבי ריש גלותא • ומייתו כולתו בחד ליליא • ופש מר זוטרא
 בכריסיה דאימיה • והוא ההיא ליליא מר רב חנינא בחלמא דעל לבוסתנא דארזי
 ושקל נרגא וקטל לכל ארזי דהוו ביה • ופש ארזא זוטרא תחות ארעא • דלי
 נרגא למקטליה • ואתא גברא סומקא סבא • אמר ליה אנא דוד המלך ישראל
 והאי בוסתנא דילי הוא • את מאי הוה לך בהדיהו דקטלתינהו מחייה בהפתקא
 ואהדרינהו לאנפיה לאחוריה • ואיתער ואהרדין אנפיה לאחוריה • אמר להו
 דבנן פש מבית דוד חד • אמרו ליה לא פש מנהון חד שום אנש אלא ברתך
 דמעברא • ואזל וננא על בכא דילה במטרא וכשמשא עד דילדה • וכד ילדה
 תרצן אנפיה כדרכין • ושקליה לגביה ואקרייה ושווייה גברא רבא • חד חרין
 הוה ליה לבית דוד והוה רב פחרא שמיא • כד חזייה דמית בית דוד • שקל ממונא
 ושוחרא למלכא ושווייה רישא • וכד הוה מר זוטרא בר חמש עשרה שנין • אזל
 הוא וריש מתיבתא לגבי מלכא ושקליה לראשונותיה מן רב פחרא • והוא רב
 פחרא עייל ליה דודבא בנחוריה ואיתפח עד דמית • משום דא ציירין דבית דוד דודבא
 על חותמיהו • והיה מר זוטרא ריש גלותא עשרים שנים • ומר רב חנינא ורב סמא
 ורב יצחק חכמים שלו • וכימיו נהרג מר רב יצחק ריש מתיבתא • ובההוא יומא
 נפק מיד רבא גדול ובר נשיאנו לחיי העולם הבא • איתחזי ליה עמודא דנורא ונפקן
 בהדיה ארבע מאה גברין ועברו קרבא עם פרסאי ואירית מלכותא וגבא גויא אחר-
 שבע שנין • ובסוף שבע שנין חטו הנך דנתקו דהוו בהדיה ואשכחינן דהוו שתוי
 יין נסך וקא מונן בבית מלכי גוים • ואסתלק עמודא דנורא דהוה סגי קמיה ונקטוה
 פרסאי וקטלוהו וצלבוהו לריש גלותא מר זוטרא ולריש מתיבתא על גשרא דמתווא •

B

318.

מחברת
ר
'(נסח')

1880

